Ʉlwitɨkano Ʉlʉpya

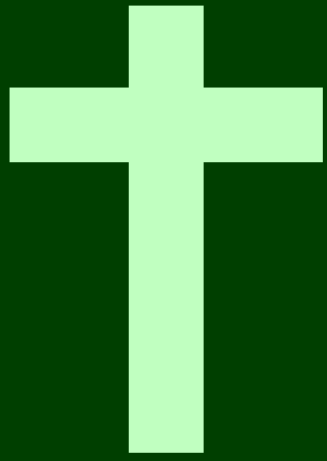

Nyakyusa-Ngonde: Ʉlwitɨkano Ʉlʉpya (New Testament+)

Ʉlwitɨkano Ʉlʉpya

Nyakyusa-Ngonde: Ʉlwitɨkano Ʉlʉpya (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nyakyusa-Ngonde)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
14ff4521-53e4-562c-aacb-6f4faf55a6c8

Contents

Matai 1
Maaliika 65
Luuka 105
Johani 172
Imbombo sya Batumigwa 222
Abalooma 281
1 Abakolinti 309
2 Abakolinti 335
Abagalatija 351
Abaefesi 360
Abafilipi 369
Abakolosi 375
1 Abatesaloniki 381
2 Abatesaloniki 387
1 Timoti 391
2 Timoti 398
Tiiti 403
Filimoni 407
Abahibuli 409
Jaakobo 430
1 Peeteli 437
2 Peeteli 445
1 Johani 450
2 Johani 457
Johani 459
Juuta 461
Ubusetuli 464

Ɨndumi iNunu jaa Jesu Kilisiti
bo muno aasimbile
Matai
Ɨsyakulongosya

Matai aali ntumigwa gwa Jesu, mbatumigwa bala kalongo na babili. Ɨnyango jaa kusimba kalata uju kwali ko kubasisimikisya aBajuuta ukuti Jesu jo Mpoki (Meesija) uju Kyala aafingile ukuntuma kumyabo. Jo nongwa iji Matai kubwandilo bwa kalata uju atalile ukusimba ikikolo kya Jesu. Mwa kalata uju Matai ikuti, ukwendela mwa Jesu siboniike isi baajobile abakunguluka abaa nDwitikano uLukuulu. Kangi Matai ikusisimikisya ukuti uBunyafyale bwa kumwanya bwa bandu abaa mfiisu fyosa aba bapindwike.

Kalata uju ikutubuula akapango kaa buumi bwa Jesu ukufuma kubwandilo mpaka kummaliikisyo, ukwandila ukupaapigwa kwake, uloosyo nu kugeligwa na Seetano. Kangi ikutubuula imbombo jaake ijaa kulumbililа, imanyisyo nu kubumbulusya abandu mu Galilai. Ikulingaania injila jaa Jesu ukufuma mu Galilai mpaka ku Jelusalemu, na isi syaboniike undungu gwa bumaliikisyo bwa buumi bwake pakiisu. Kalata uju amaliikiisye ukupanga inongwa isya kukomeleligwa pa kikohekano nu kusyuka kwa Jesu. Kalata uju amaliikiisye nu lulagilo ululukulumba ku biitiki, ukubalumbililа abandu baa mfiisu fyosa ukuti baje bafundigwa.

Isi silimo mwa kalata uju	**Ul**
Ukupaapigwa kwa Jesu	1:1
Jesu ikwanda ukululumbililа	3:1
Imanyisyo sya Jesu pa kyamba	5:1
Jesu ikubabumbulusya abandu bingi, nu kumanyisya imanyisyo imbya	8:1
Jesu ikubatuma abafundigwa, nu kukaanikana na Bafalisai	10
Jesu ikumanyisya isya Bunyafyale bwa kumwanya	13
Jesu ikwingila mu Jelusalemu, nu kwingila mu tempeli	20
Jesu ikunangisya ubulagili bwake	22
Jesu ikujoba isya masiku gaa kummaliikisyo	24
Ukufwa kwa Jesu	26
Ukusyuka kwa Jesu	28

Ikikolo kya Jesu Kilisiti
(Luuka 3:23-38)

1 Isi syo ngamu sya bandu abaa nkikolo kya Jesu uju jo Meesija,* ugwa nkikolo kya malafyale Ndaabiti na Abulahamu.

2 Abulahamu aalimpaapile Isaka,
Isaka aalimpaapile Jaakobo,
Jaakobo aalimpaapile Juuta na baamyabo.
3 Juuta aalimpaapile Pelesi na Sela kwa Tamali.

* **1:1** 1:1 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu Kilisiti ku Isyakulingaania.

Pelesi aalɨmpaapile Esoloni,
Esoloni aalɨmpaapile Alamu,
4 Alamu aalɨmpaapile Aminatabu,
Aminatabu aalɨmpaapile Nasoni,
Nasoni aalɨmpaapile Salimoni,
5 Salimoni aalɨmpaapile Boasi kʉ nkasi Lahabu,
Boasi aalɨmpaapile Obeti kʉ nkasi Lʉtɨ,
Obeti aalɨmpaapile Jese,
6 na Jese aalɨmpaapile ʉmalafyale Ndaabɨti.

Ndaabɨti aalɨmpaapile Solomoni kʉ nkiikʉlʉ ʉjʉ aalɨ nkasi gwa Ulija,†
7 Solomoni aalɨmpaapile Lehobwamu,
Lehobwamu aalɨmpaapile Abija,
Abija aalɨmpaapile Asa,
8 Asa aalɨmpaapile Jehosafati,
Jehosafati aalɨmpaapile Jolamu,
Jolamu aalɨmpaapile Usija,
9 Usija aalɨmpaapile Jotamu,
Jotamu aalɨmpaapile Ahasi,
Ahasi aalɨmpaapile Esekija,
10 Esekija aalɨmpaapile Manasi,
Manasi aalɨmpaapile Amoni,
na Amoni aalɨmpaapile Josija,
11 Josija aalɨmpaapile Jekonija na baamyabo.
Akabalɨlo ako aBanyaisilaɨli baasaamikɨsiigwe mbʉtʉmwa kʉ Babeli.

12 Bo basaamikɨsiigwe kʉ Babeli,
Jekonija aalɨmpaapile Salatyeli,
Salatyeli aalɨmpaapile Selubabeli,
13 Selubabeli aalɨmpaapile Abihuti,
Abihuti aalɨmpaapile Elyakimu,
Elyakimu aalɨmpaapile Asoli,
14 Asoli aalɨmpaapile Satoki,
Satoki aalɨmpaapile Akimu,
Akimu aalɨmpaapile Elihuti,
15 Elihuti aalɨmpaapile Elyasali,
Elyasali aalɨmpaapile Matani,
na Matani aalɨmpaapile Jaakobo.
16 Jaakobo aalɨmpaapile Joosefu ʉndʉme gwa Malija.
Malija aalɨmpaapile Jesu ʉjʉ jo Meesija.

17 Po leelo, ɨsopelo ʉkʉfuma kwa Abulahamu mpaka kwa Ndaabɨti syalɨ kalongo na ina. ʉkʉfuma kwa Ndaabɨti mpaka ʉkʉfika akabalɨlo aka abandʉ baasaamikɨsiigwe mbʉtʉmwa kʉ Babeli, ɨsopelo syalɨ kalongo na ina. ʉkʉfuma bo basaamikɨsiigwe kʉ Babeli mpaka ʉkʉpaapigwa kwa Kɨlɨsiti, ɨsopelo syalɨ kalongo na ina.

† **1:6** 1:6 ʉnkasi gwa Ulija ɨngamu jaake jo Batiseba. Bala kalata gwa 2 Samweli 12:24-25.

Ukupaapigwa kwa Jesu Kilisiti
(Luuka 2:1-7)

18 Ukupaapigwa kwa Jesu Kilisiti kwali bo ulu, Malija unna gwa
Jesu aasingiliigwe na Joosefu. Leelo bo bakaali ukwegana, Malija
alinkuboneka ali ni kifuba. Ikifuba iki aakabile ku maka agaa
Mbepo Mwikemo. 19 Joosefu uju aalinsingiile Malija aali mundu ngolofu, looli
akaalondaga ukunnjwelula Malija. Po alinkutumula ukunndeka kisita
kunsitaaka pabwelu.‡

20 Bo atumwile isyo, ugwanduumi gwa Ntwa alinkummwisila mu
njosi. Ugwanduumi jula aalimmbuulile aatile, “Joosefu, gwe gwa
nkikolo kya malafyale Ndaabiti,§ ulingatiilaga ukummwega Malija
ukuja nkasigo, paapo ikifuba iki ali nakyo akabile ku maka agaa
Mbepo Mwikemo. 21 Aikupaapa umwana undumyana. Gwise gumpe
ingamu ijaa Jesu, paapo ikwisa kubapoka abandu baake ukufuma
mbutulanongwa bwabo.”*

22 Syosa isi syabombiigwe bo ulo ukuti, iisyu lila liboneke ili
uNtwa Kyala aalijobile ku njila jaa nkunguluka ukuti, 23 “Keeta!
Undindwana uju akammanyamo siku unnyambala, ikuja ni kifuba.
Kangi aikupaapa umwana unnyambala! Po aabikumpapo umwana ujo
ingamu ijaa Imanweli.”† Ingamu ijo kokuti, “Kyala ali na nuuswe.”

24 Joosefu bo alembwike, alinkubomba bo muno ugwanduumi
gwa Ntwa aalinndagiile, alinkummwega Malija ukuja nkasi.
25 Looli akaalimmeenyemo siku mpaka bo Malija apaapile umwana
unnyambala. Po Joosefu alinkumpa umwana ujo ingamu ijaa Jesu.

2

Abamanya ndondwa bikubuuka kukummwipuuta Jesu

1 Jesu aapaapiigwe nkaaja akaa mu Betelehemu, nkiisu ikya Jutai,
akabalilo aka umalafyale Heloti aalongosyaga. Po akabalilo ako,
nkaaja akaa mu Jelusalemu, balinkuboneka abamanya ndondwa aba
baafumile kubusookelo. 2 Abamanya ndondwa bala baalaaluusyaga
baatigi, “Ali kuugu umwana uju apaapiigwe ukuja Malafyale gwa
Bajuuta? Tumeenye ukuti apaapiigwe paapo tulubwene ululondwa
ulu lunangiisye. Jo nongwa iji uswe twisile kukummwipuuta.”

3 Umalafyale Heloti bo apiliike isyo, syalintaamiisye fiijo pamopeene
na bandu boosa abaa mu Jelusalemu. 4 Po alinkubabungaania
abapuuti* abalongosi boosa na bamanyisi baa ndagilo sya Moose,†
alinkubalaaluusya alinkuti, “Meesija ikupaapigwa kuugu?” 5 Abeene
balinkummwamula balinkuti, “Ikupaapigwa mu Betelehemu, nkiisu
ikya Jutai. Isyo syo isi syasimbiigwe nu nkunguluka ukuti,
6 ‘Na nungwe gwe kaaja Betelehemu,
gwe uli nkiisu ikya kikolo kya Juuta,

‡ **1:19** 1:19 Ukukongana ni nyiiho sya Bajuuta, undumyana linga ansingiile undindwana, baatigi beegeene. Looli baajaga na kabalilo akaa kyinja kyosa ukuguulila ukwegana. Akabalilo koosa ako bakiitikisigwaga ukutuugala pamopeene mpaka bo beegeene. Ukunndeka uju bansingiile kwafwene nu kumpapo kalata ugwa kunndeka. § **1:20** 1:20 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania. * **1:21** 1:21 Ingamu jaa Jesu kokuti Kyala ikupoka. Bala kalata gwa Isabuli 130:8. † **1:23** 1:23 Bala kalata gwa Jeesaja 7:14. * **2:4** 2:4 Abapuuti Bala ku Isyakulingaania. † **2:4** 2:4 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala ku Isyakulingaania.

ukaja nnandi na panandi
mbulongosi ubwa kikolo kya Juuta!
Paapo mmyako mo ikufuma undongosi,
uju ikujaga ntiimi gwa bandu bangu aBanyaisilaili.' "‡
7 Po Heloti alinkubakoolela abamanya ndondwa bala kubutiitu,
ukuti biise banndingaanie ubwanalooli akabalilo aka lwababonekiile
ulutondwa lula. 8 Po alinkubatuma ku Betelehemu, alinkubabuula
alinkuti, "Namubuuke mukapelelesye kanunu mpaka mumanye kuno
aliko umwana ujo. Linga mummwagile, mwise muumbuule mbimbibi,
ukuti na niine mbuuke kukummwipuuta."
9 Abamanya ndondwa bala bo bampilikiisye umalafyale,
balinkusookapo. Ulutondwa ulu baalubwene kubwandilo,
lwabalongolelaga nkyeni mmyabo, lulinkwakwima pamwanya
pabujo ubu aalipo umwana. 10 Bo balubwene ulutondwa lula
lwimile apo, baahobwike fiijo. 11 Po balinkwingila nnyumba,
balinkummbona umwana ali pamopeene nu nna Malija,
balinkufugama, balinkummwipuuta. Balinkusokola ifyuma fyabo,
balinkummbonola isahabu, unkota ugwa kufuusya na mafuta agaa
luuma ulununu.§ 12 Piitaasi, Kyala alinkubasoka mu njosi ukuti
balingagomokelako kangi kwa Heloti. Po balinkwenda injila ijingi
ukubuuka kumyabo.

Joosefu na Malija bikubopela nkiisu kya Misili nu mwana Jesu

13 Abamanya ndondwa bala bo babuukile, ugwandumi gwa Ntwa
alinkunsetukila Joosefu mu njosi, alinkummbuula alinkuti, "Sumuka,
ummwege umwana nu nna, mubopele ku Misili. Heloti ik-
wisa kukunndonda umwana ujo ukuti anngoge. Po mukasyalege
kulakula mpaka pakabalilo aka ngwisa kubabuula ukuti mugomoke."
14 Po Joosefu aalembwike pakilo, aalimmwegile umwana nu nna,
alinkubopela mbibimbibi nabo kula ku Misili. 15 Aasyele kulakula
mpaka bo afwile Heloti. Ulo mo muno iliisyu lyaboniike ili
uNtwa Kyala aalijobile ku njila jaa nkunguluka ukuti, "Naalinkooliile
umwanangu ukufuma ku Misili."*

Abaana abanyambala abaa mu Betelehemu bikugogigwa

16 Heloti bo asyageenie ukuti abamanya ndondwa bala bansyobile,
aakaleele fiijo. Po alinkulagila ukuti abaana abanyambala boosa abaa
mu Betelehemu pamopeene na baa ntwaja utupalamani, bagogigwe,
ukwandila abafyele mpaka abaa fyinja fibili. Aabombile bo ulo
ukukongana na kabalilo aka aabuuliigwe na bamanya ndondwa. 17 Ulo
mo muno iliisyu lyaboniike ili unkunguluka Jelemija aajobile ukuti,
18 "Inguuto ingulumba jaapilikiigwe mu Lama,
jo Laheli ikubalilila abaanaake,
kangi ikukaana ukummbatamisya,
paapo abaanaake bakajako ku buumi."†

Joosefu na Malija bikugomoka nu mwana ukufuma ku Misili

‡ **2:6** 2:6 Bala kalata gwa Mika 5:2. § **2:11** 2:11 Unkota ugwa kufuusya na mafuta agaa luuma ulununu Kokuti Ulubani na mila. * **2:15** 2:15 Bala kalata gwa Osija 11:1. † **2:18** 2:18 Bala kalata gwa Jelemija 31:15.

19 Heloti bo afwile, ugwandumi gwa Ntwa alinkunsetukila kangi
Joosefu mu njosi kula ku Misili. 20 Alinkummbuula alinkuti, “Sumuka,
ummwege umwana nu nna, ugomokeleko kangi nkiisu kya Isilaili,
paapo aba baalondaga ukunngoga umwana ujo bafwile.”
21 Po Joosefu alinkummwega umwana nu nna, balinkusookako,
balinkubuuka nkiisu kya Isilaili. 22 Looli bo apiliike ukuti Alekelajo
ikulongosya mu Jutai pabujo ubwa gwise Heloti, alinkutiila ukubuuka
kula. Leelo bo asokiigwe mu njosi, alinkubuuka nkiisu ikya Galilai.‡
23 Alinkwakutuugala nkaaja akaa mu Nasaleti. Ulo mo muno iliisyu
lyaboniike ili lyajobiigwe ku njila jaa bakunguluka ukuti, “Ikwisa
kujobigwaga ukuja Nnasaleti.”

3

Johani uMoosi ikutendekesya ukwisa kwa Jesu
(Maalika 1:1-8; Luuka 3:1-18; Johani 1:19-28)

1 Ifyinja fingi bo fikindile, aaliko umundu jumo ingamu jaake Johani
uMoosi, alinkuboneka ndungalangala ulwa mu Jutai. Aalumbililaga
aatigi, 2 “Mupinduke, paapo uBunyafyale bwa kumwanya* busegeliile
nkiisu.” 3 Johani jo uju aajobiigwe nu nkunguluka Jeesaja ukuti,
“Iliisyu lya mundu likukoolela ndungalangala likuti,
‘Mutendekesye unsebo ugwa kwendamo uNtwa!
Mugolosye injila syake!’ ”†
4 Johani aafwalaga unselekesye gwa lusyoja lwa ngamila nu
kwipinya umpango ugwa lukoba mu nsana,‡ aalyaga amapalaalila
nu luuki. 5 Po abandu bammwisilaga ukufuma mu Jelusalemu,
nkiisu kyosa ikya Jutai na baa ntwaja toosa utwa mumbali utwa
ndwisi Jolitani. 6 Biilaataga imbiibi syabo, umwene aaboosyaga ndwisi
Jolitani.
7 Looli baaliko abandu bamo aba baabatigi aBafalisai na Basatukai.§
Bingi balinkwisa ukuti bammbone Johani bo ikuboosya abandu. Jo-
hani bo ababwene alinkubabuula alinkuti, “Umwe mwe baa ndujungu
lwa njoka! Bule, mukuti mubagiile ukupona ulufundo lwa Kyala linga
mukupinduka ku busyobi? 8 Po munangisye iseke isi sikunangisya
ukuti mupindwike. 9 Muleke ukwinogona ukuti, ‘Uswe taata jo
Abulahamu.’* Nikubabuula, Kyala abagiile ukugapela amabwe aga
ukuja baana baa Abulahamu! 10 Ulu ubulongi bwa Kyala bufikile, bo
ulwa mundu uju akolile indwanga, iitendekiisye ukutumula imipiki.
Po umpiki ugu gutikupa iseke inunu, gukutumuligwaga nu kusopigwa
mmooto.
11 “Une nguboosya na miisi ukunangisya ukuti mupindwike.
Looli kunyuma kumyangu ikwisa uju ali na maka ukunginda une,
ngabagisya nu kwabula ifilato fyake.† Umwene jo uju ikuboosyaga

‡ **2:22** 2:22 Galilai Bala ku Isyakulingaania. * **3:2** 3:2 UBunyafyale bwa kumwanya Bala iisyu UBunyafyale bwa Kyala ku Isyakulingaania. † **3:3** 3:3 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3. ‡ **3:4** 3:4 Johani imyenda igi aafwalaga gyafwene ni gya nkunguluka Elija. Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 1:8. § **3:7** 3:7 ABafalisai, aBasatukai Bala amasyu aga ku Isyakulingaania. * **3:9** 3:9 Uswe taata jo Abulahamu ABajuuta baatigi batikulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguliigwe na Kyala. Bala iisyu Abulahamu ku Isyakulingaania. † **3:11** 3:11 Ukwabula ifilato fyake Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.

na Mbepo Mwikemo nu mooto. 12 Afwene nu mundu uju ako-
lile mmaboko ikya kululuukisya, iitendekiisye ukululuusya. Bo
alululusiisye, ikubungaania mu ndamba, looli imikukuujilo ikugikosya
nu mooto ugu gutikusima siku."

Jesu ikoosigwa
(Maalika 1:9-11; Luuka 3:21-22)

13 Po nkabalilo kala, Jesu aafumile nkiisu ikya Galilai, alinkwisa
kwa Johani ku lwisi Jolitani, ukuti Johani ammoosye. 14 Looli Johani
aagelile ukukaana, alinkummbuula Jesu alinkuti, "Po sili buleebule
ukuti ugwe gwise kumyangu? Une ne ngulondigwa ukoosigwa na
nungwe." 15 Looli Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bomba isi ulu,
paapo tukulondigwa ukubanangisya abandu ubupoki bwa Kyala." Po
Johani aaliitiike, alinkummoosya.

16 Jesu bo oosiigwe, alinkufyuka pi isiilya. Nakalinga kumwanya
kulinkwiguka, alinkummbona Mbepo gwa Kyala ikusuluka pamwanya
pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde. 17 Iliisyu lya Kyala ukufuma
kumwanya, lilinkuti, "Uju jo Mwanangu‡ uNkundwe, uju niikyeliile
nagwe."

4

Jesu ikugeligwa na Seetano
(Maalika 1:12-13; Luuka 4:1-13)

1 Po Jesu alinkulongosigwa na Mbepo Mwikemo ukubuuka
ndungalangala ukuti akageligwe na Seetano. 2 Alinkufipiika ifindu*
amasiku amalongo mana pakilo na pamuusi. Po kummaliikisyo,
injala jilinkunnduma. 3 Po Seetano alinkwisa kukunngela alinkuti,
"Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, gabuule amabwe aga gasanuke
ukuja fisyesye." 4 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Sisimbiigwe mwa
Kalata uMwikemo ukuti, 'Ukulya fyene ifindu umundu akabagila
ukuja muumi, looli ikuja muumi linga ikugakonga amasyu goosa agaa
Kyala.' "†

5 Po Seetano alinkuntwala Jesu mpaka nkaaja akiikemo akaa mu
Jelusalemu, alinkummbiika ndupaso lwa tempeli‡ apa pali pamwanya
fiijo, 6 alinkummbuula alinkuti, "Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala,
isope paasi. Utikufulala, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo
ukuti,
'Kyala ikubatuma abandumi baake kunongwa jaako,
kangi bikukupimba mmaboko gaabo,
ukuti ungafulala ikilundi kyako pi ibwe.' "§

7 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Keeta, sisimbiigwe mwa Kalata
uMwikemo ukuti, 'Ulinganngelaga uNtwa Kyala gwako.' "*

8 Po Seetano alinkuntwala mpaka pamwanya pa kyamba ikitali
fiijo, alinkunnangisya ifiisu fyosa ifya pakiisu nu busisya bwake,
9 alinkummbuula alinkuti, "Linga kufugama nu kuunyiipuuta,

---

‡ **3:17** 3:17 Mwanangu Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania. * **4:2** 4:2 Alinkufipiika ifindu Bala iisyu Ukufipiika ifindu ku Isyakulingaania. † **4:4** 4:4 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 8:3. ‡ **4:5** 4:5 Itempeli Bala ku Isyakulingaania. § **4:6** 4:6 Bala kalata gwa Isabuli 91:11-12. * **4:7** 4:7 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:16.

angukupa fyosa ifi.” 10 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Sookapo
apa Seetano! Keeta, sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
‘Ummwipuutege uNtwa Kyala gwako. Kangi ummbombelege mwene
itolo.’ ”†
11 Po Seetano alinkunndeka Jesu, balinkwisa abandumi baa Kyala,
balinkummbombela.

Jesu ikufumusya uBunyafyale bwa kumwanya
(Maalika 1:14-15; Luuka 4:14-15)

12 Akabalilo kala Johani aapinyiigwe mu nnyololo. Jesu bo apiliike
inongwa isi, alinkusookapo pala, alinkubuuka nkiisu ikya Galilai,
alinkufika nkaaja akaa mu Nasaleti. 13 Po alinkusookamo mu Nasaleti,
alinkwakutuugala mu Kapelinaumu, akaaja aka kali mumbali mwa
sumbi Galilai, mu mpaka gwa kiisu ikya mu Sabuloni ni kya mu
Nafutali. 14 Syabombiigwe bo ulo ukuti iisyu lila liboneke ili Kyala
aajobile ku njila jaa nkunguluka Jeesaja ukuti,
15 “Ikiisu ikya mu Sabuloni ni kya mu Nafutali,
fili mu njila ijaa kubuuka kwa sumbi,
kwi isiilya ilya lwisi Jolitani.
Uko ku Galilai ko kuno bikutuugala
abandu aba bakaja Banyaisilaili.
16 Abandu aba bikutuugala mu ngiisi,
balubwene ulumuli ulunywamu.
Aba bikutuugala mu nsyunguulu ugwa bufwe,
ulumuli ulwa nulubunju lubamulikiile.”‡
17 Ukufuma akabalilo kala, Jesu alinkwanda ukulumbililа alinkuti,
“Amupindukege, paapo uBunyafyale bwa kumwanya busegeliile.”

Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda
(Maalika 1:16-20; Luuka 5:1-11)

18 Jesu endaga mumbali mwa sumbi Galilai, alinkubabona abalobi
babili, Simoni uju bantigi Peeteli, nu gwamyabo Andeleja. Babili
abo baataagilaga ulwelo mwa sumbi. 19 Jesu alinkubabuula alinkuti,
“Mungongege! Nikubapela ukuja balobi baa bandu.”§ 20 Nakalinga
balinkusileka inyeelo syabo, balinkunkonga.
21 Bo endilepo nkyenipo panandi, alinkubabona abanyamundu
abangi babili, Jaakobo nu gwamyabo Johani, abanya Sebetai. Abandu
babili abo baali mwi ibooti pamopeene nu gwisabo, baatendekesyaga
inyeelo syabo. Jesu alinkubakoolela boope. 22 Nakalinga, balinkulileka
iibooti pala nu gwisabo, balinkunkonga Jesu.

Jesu ikubamanyisya abandu nu kubumbulusya ababine
(Luuka 6:17-19)

23 Jesu aasyungutilaga moosa mu Galilai, ingilaga mu sina-
gogi,* aabamanyisyaga abandu, aalumbililaga iNdumi iNunu ukuti
uBunyafyale bwa kumwanya busegeliile nkiisu, nu kubabumbulusya
ububine bwabo boosa. 24 Po inongwa syake silinkubalanila mpaka
nkiisu kyosa ikya Silija. Abandu balinkuntwalila ababine boosa abaa

† **4:10** 4:10 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:13. ‡ **4:16** 4:15-16 Bala kalata gwa Jeesaja 9:1-2. § **4:19** 4:19 Ukuja balobi baa bandu ko kubalumbililа abandu nu kubabungaania ukummwitika Jesu. * **4:23** 4:23 Isinagogi Bala ku Isyakulingaania.

luko nu luko. Ndi abo baalimo aba baali babine fiijo, aba bakoliigwe ni mbepo inyali, abaa inyiki na aba balalile. Jesu aababumbulwisye boosa. 25 Po abandu bingi fiijo bankongaga ukufuma mu Galilai, mu Ndekapoli,† mu Jelusalemu, mu Jutai na kwi isiilya ilya lwisi Jolitani.

Łmanyisyo sya Jesu pa kyamba

5

Łsajo ni figune
(Luuka 6:20-23)

1 Jesu bo akibwene ikilundilo ikya bandu, alinkufyuka pa kyamba.
Po bo atuugeele, abafundigwa baake balinkunkonga, 2 alinkwanda
ukubamanyisya, alinkuti,
3 “Basajiigwe aba bikunndonda fiijo Kyala
mu ndumbula syabo,*
paapo uBunyafyale bwa kumwanya bwabo.
4 Basajiigwe aba basulumeenie,
paapo Kyala ikwisa kubasuubisya.
5 Basajiigwe abooloolo,
paapo Kyala ikwisa kubapa ubuumi bwa bwila na bwila.
6 Basajiigwe aba bali ni njala ni kyumilwa ikya bugolofu,
paapo Kyala ikwisa kubapela ukwikuta.
7 Basajiigwe aba bikubapaakisya abangi,
paapo Kyala ikwisa kubapaakisya boope.
8 Basajiigwe aba bali ni ndumbula inyeelu,
paapo bikwisa kummbona Kyala.
9 Basajiigwe aba bikubafwania abandu,
paapo Kyala ikubakoolelaga ukuti baanaake.
10 Basajiigwe aba bikutaamigwa kunongwa jaa kubomba isya bwigane
bwa Kyala,
paapo uBunyafyale bwa kumwanya bwabo.
11 “Musajiigwe umwe mwe abandu bikubatuka, bikubataamya nu
kubajobela imbiibi nyingi isya butungulu, kunongwa jangu. 12 Boope
abiisukulu baabo, baababombelaga abakunguluka aba baaliko ijolo
bo lululuulo. Po musekelege fiijo, paapo Kyala ababiikiile ifihombigwa
ifinywamu kumwanya.”

Umuunyu nu lumuli
(Maalika 9:50; Luuka 14:34-35)

13 “Umwe muli bo umuunyu ku bandu boosa. Looli umuunyu linga
gusuukile, ubagiile buleebule ukugomokesyamo ubunu nu? Gukaja na
mbombo najimo, looli ukutaagigwa panja nu kukanyigwa na bandu.
14 “Umwe muli bo ulumuli ku bandu boosa. Akaaja aka kajengiigwe
pa kyamba, kakabagila ukwifisa. 15 Kangi abandu batikwasya inyaale
nu kujikupikila ni kiibo, looli bikujibiika pa kikolela nyaale, ukuti
jibamulikilege boosa aba balimo nnyumba. 16 Bubuubo ulumuli lwinu
lumulikege nkyeni mmbandu ukuti basibonege imbombo syinu inunu,
bantuufyege uGwiseemwe ugwa kumwanya.”

---

† **4:25** 4:25 Ndekapoli Kokuti utwaja kalongo. Łkiisu ikyo baatuugalaga abandu aba bakaja Bajuuta. * **5:3** 5:3 Aba bikunndonda fiijo Kyala mu ndumbula syabo Kokuti Abalondo mwa mbepo.

Jesu ikumanyisya isya ndagilo sya Moose

17 “Mulingiinogonaga ukuti naaliisile kukusyomola indagilo sya
Moose, pamo isi baajobile abakunguluka. Mma, ngaaliisile
kukusyomola, looli naaliisile ukuti syosa isi aajobile Kyala siboneke.
18 Nalooli nikubabuula, kupepe ukoomoka umpaalanga ni kiisu,
ukukinda ukoomoka akasyu kamo akanandi akaa mu ndagilo sya
Moose, mpaka syosa isi silimo siboneke. 19 Mu ndagilo isyo, gwesa
uju ikukilania ululagilo lumo ulunandi, nu kubamanyisya abangi ukuti
boope bakilanie, ujo jo ikwisa kujobigwaga ukuja nnandi mBunyafyale
bwa kumwanya. Looli gwesa uju ikusikonga nu kubamanyisya
abangi, ukuti boope basikonge, ujo jo ikwisa kujobigwaga ukuja
nkulumba mBunyafyale bwa kumwanya. 20 Nikubabuula nikuti, Kyala
atikwisa kubambilila umwe mBunyafyale bwake, linga ubugolofu
bwinu bukabukinda ubugolofu bwa Bafalisai, nu bwa bamanyisi baa
ndagilo sya Moose.”

Jesu ikumanyisya isya ngalalisi
(Luuka 12:57-59)

21 “Mupiliike ukuti abandu abaa ijolo baabuuliigwe ukuti,
‘Ulingagogaga,† nu kuti umundu gwesa uju ikunngoga unnine, gwa
kulongigwa.’ 22 Looli une nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju
ikunkalalila unnine, gwa kulongigwa. Kangi umundu gwesa uju
ikuntuka umwitiki unnine amaheelu, gwa kulongigwa pa lukomaano.
Kangi uju ikuntuka umwitiki unnine ikuti, ‘Ugwe uli nkonyofu,’ ujo
gwa kutaagigwa ndupanga lwa mooto!

23 “Po linga kusoosya iikemo lyako pa kigemo, leelo ukumbwike
ukuti untulile inongwa unnino, 24 ulileke iikemo lyako pa kigemo,
buuka taasi ukamanyane nu nnino jula. Po gwisege kukusoosya
iikemo lyako ilyo.

25 “Kangi linga umundu jumo ikukutwala ku ndongi, nakalinga
unsuume ukuti mupilikisanie. Kisita kubomba bo ulo, ikukufikisya
ku ndongi, joope undongi ikukutwala ku nsikali, unsikali ikukusopa
mu nnyololo. 26 Nalooli nikukubuula, utikwisa kusooka nkati mula
mpaka uhombe fyosa, ifi kumeleligwa!”

Jesu ikulingaania muno bujiiliile ubulogwe

27 “Mupiliike ululagilo ulu lukuti, ‘Ulingalogwaga.’‡ 28 Looli une
nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju ikunkeeta unkiikulu nu
kunnyonywa, bo alogilwe nagwe mu ndumbula jaake. 29 Linga
ikisige kyako kikukusofya, kifyule nu kukitaaga pabutali na nungwe!
Kununu ukusobesya akambakaasya kamo akaa mbili gwako, ukukinda
umbili gwako goosa ukutaagigwa ndupanga lwa mooto. 30 Kangi
linga ikiboko kyako kikukusofya, ukibuute nu kukitaaga pabutali na
nungwe! Kununu ukusobesya akambakaasya kamo akaa mbili gwako,
ukukinda umbili gwako goosa ukwingila ndupanga lwa mooto.”

Jesu ikumanyisya isya kunsoosya unkiikulu

31 “Kangi mupiliike ululagilo ulu lukuti, ‘Umundu gwesa uju
ikunndeka unkasi, ampege kalata ugwa kunsoosya.’§ 32 Looli une

† **5:21** 5:21 Bala kalata gwa Ukusooka 20:13. ‡ **5:27** 5:27 Bala kalata gwa Ukusooka 20:14.
§ **5:31** 5:31 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 24:1.

nikubabuula nikuti, gwesa uju anndekile unkasi, bo akankola mbulogwe, unkiikulu jula linga ikubuuka kukwegigwa kangi, ujo abapelile abandu abo babili ukuja balogwe, unkiikulu jula nu ndume.”

Jesu ikumanyisya isya kulapa

33 “Mupiliike ukuti abandu abaa ijolo baabuuliigwe ukuti, ‘Linga mukulapa ku Ntwa, mulingoonangaga. Looli mubombege syosa isi mulapile ku Ntwa Kyala.’* 34 Looli une nikubabuula nikuti, mulingalapaga siku, nalinga ko kulapila kumwanya, paapo kyo kikota kya Kyala, 35 pamo kukiisu, paapo kyo kikota kya Kyala ikya kubiikapo amalundi gaake, pamo ku Jelusalemu, paapo ko kaaja kaa Malafyale uNkulumba. 36 Kangi mulingalapaga ku mitu gyinu, paapo mukabagila ukwandula nu lunywili lumo ulwa nywili syinu ukuja lwelu pamo lutiitu. 37 Looli mujobege lyene ilya kuti, ‘Eena,’ linga mukwitika, ni lyakuti, ‘Mma,’ linga mukukaana, paapo isya kongelapo pali isyo, sikufuma ku mbiibi jula Seetano.”

Jesu ikumanyisya isya kusita kugomokesya ububiibi (Luuka 6:29-30)

38 “Mupiliike ululagilo ulu lukuti, ‘Ikisige ku kisige ni liino ku liino.’† 39 Looli une nikubabuula nikuti, mulingagomokesyaga ububiibi ku mundu uju ababombiile ububiibi. Linga umundu akukomile ulusaja ulwa ku kiiliilo, unsanukisye nu lwa ku kiimama. 40 Kangi linga umundu akusitaakile ukuti eege isyati jaako, nndekele ni ikoti. 41 Kangi linga umundu ikukufimbilisya ukwitwika ikitwalo kyake ukwenda ikilomita jimo, buukaga nagwe ikilomita ibili. 42 Kangi linga jumo ikukusuuma fimo, umpege. Kangi linga umundu ikulonda ukukopa fimo, ulingammwimaga.”

Jesu ikumanyisya isya kubagana abalugu (Luuka 6:27-28, 32-36)

43 “Mupiliike Kyala ikuti, ‘Ubaganege abanino,’‡ abandu bikuti, ‘Ubabengege abalugu baako.’ 44 Looli une nikubabuula nikuti, mubaganege abalugu biinu. Kangi mubasuumilege kwa Kyala boosa aba bikubataamya. 45 Po mukujaga baana baa Gwiseemwe ugwa kumwanya, paapo umwene iisuba lyake likubamulikila abandu abanunu na babiibi, ni fula jaake jikubatimila abandu abagolofu pamopeene na aba bakaja bagolofu. 46 Linga mukubagana beene aba babaganile umwe, mukusuubila ukukaba ifihombigwa filiku? Bule, abasongesya songo§ boope batikubagana beene aba babaganile? 47 Kangi linga mukubaponia beene abiiniinu, bo mubombile isya fiki ukubakindapo abangi? Keeta boope aba batikummwitika Kyala boope bikubaponia abiinaabo. 48 Po mujege bagolofu bo ulwa Gwiseemwe ugwa kumwanya ungolofu.”

---

* **5:33** 5:33 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:12; Ukukumbuka Ingomeelesyo 23:21. † **5:38** 5:38 Bala kalata gwa Ukusooka 21:24; Ukukumbuka Ingomeelesyo 19:21. ‡ **5:43** 5:43 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. § **5:46** 5:46 Abasongesya songo Bala ku Isyakulingaania.

6

Jesu ikʉmanyisya ɨsya kʉbatʉʉla abalondo nʉ kwipuuta (Lʉʉka 11:2-4)

1 “Mwikeetege mulɨngabombaga ɨmbombo ɨsi sibagiisye nkyeni mmbandʉ ʉkʉtɨ bababone, paapo lɨnga mukʉbomba bo ʉlo, mutikwisa kwambɨlɨla ɨfihombigwa ʉkʉfuma kʉ Gwiseemwe ʉgwa kʉmwanya.

2 “Po leelo bo kʉbatʉʉla abalondo, ulɨngiifumusyaga, bo muno bikʉbombela abasyobi mu sinagogi na mu njɨla, ʉkʉtɨ abandʉ babatuufye. Nalooli nikʉbabʉʉla, bambɨliile kɨlɨngaani ɨfihombigwa fyabo. 3 Looli ʉgwe bo kʉbatʉʉla abalondo, ɨkɨboko kyako ɨkiimama kɨlɨngamanyaga ɨsi ɨkɨboko kyako ɨkiilɨilo kikʉbomba, 4 ʉkʉtɨ ʉbʉtʉʉli bwako bʉjege bwa mbʉtiitʉ, paapo ʉGwiseemwe ʉjʉ ikʉsibona ɨsi sikʉbombigwa mbʉtiitʉ, ikwisa kʉkʉhomba.

5 “Lɨnga mukwipuuta kwa Kyala, mulɨngajaga bo abasyobi, paapo abeene biiganile ʉkwinangɨsya kʉ bandʉ bo balɨ pakwipuuta kwa Kyala mu sinagogi, na mu nyaagano ɨsya njɨla, ʉkʉtɨ abandʉ babatuufye. Nalooli nikʉbabʉʉla, bambɨliile kɨlɨngaani ɨfihombigwa fyabo. 6 Looli ʉgwe bo kwipuuta kwa Kyala, gwingɨlege kʉ sofu nʉ kwigala ʉlwigi, po gwipuutege kwa Taata Kyala ʉjʉ atikʉboneka. Jo ʉjʉ ikʉsibona ɨsi sikʉbombigwa mbʉtiitʉ, ikwisa kʉkʉhomba.

7 “Kangɨ bo mukwipuuta kwa Kyala, mulɨngajobaga amasyʉ mwalomwalo, bo muno bikʉbombela abandʉ aba bikwipuuta kʉ tʉndʉ ʉtʉ akaja jo Kyala, paapo abeene bikwinogona ʉkʉtɨ bikʉkaba ɨfi bikʉsʉʉma kʉnongwa jaa masyʉ gaabo amingi. 8 Mulɨngiipuutaga bo muno bikʉbombela abeene, paapo Taata Kyala asimeenye ɨsi mukʉlonda na bo mukaalɨ ʉkʉnsʉʉma.

9 “Po ʉmwe mwipuutege kwa Kyala bo ʉlʉ,
‘Taata gwɨtʉ ʉgwa kʉmwanya,
ɨngamu jaako jɨɨmɨkigwege.
10 ʉBʉnyafyale bwako bwisege.
Ɨsi kʉlonda sibombigwege pakiisʉ apa,
bo ʉlwa kʉmwanya.
11 ʉtʉpege kʉkʉtɨ isikʉ ɨfindʉ fyɨtʉ.
12 ʉtʉswege ʉbʉtʉlanongwa bwɨtʉ,
bo ʉlʉ nuuswe tukʉbaswa boosa aba bikʉtʉla ɨnongwa kʉmyɨtʉ.
13 ʉtwepʉsye mu ngelo,
ʉtʉpoke kʉ mbiibi jʉla.
[ʉBʉnyafyale, amaka nʉ bʉsisya, fyako bwila na bwila! Ameni.]’ ”*

14 Jesu alɨnkʉjoba kangɨ, alɨnkʉtɨ, “Lɨnga mukʉbaswa abiiniɨnu ʉbʉtʉlanongwa bwabo, ʉGwiseemwe ʉgwa kʉmwanya ikʉbaswaga na nuumwe ʉbʉtʉlanongwa bwɨnu. 15 Looli lɨnga mutikʉbaswa abiiniɨnu ʉbʉtʉlanongwa bwabo, ʉGwiseemwe ʉgwa kʉmwanya atikʉbaswaga na nuumwe ʉbʉtʉlanongwa bwɨnu.”

Jesu ikʉmanyisya ɨsya kʉfipiika ɨfindʉ

16 “Kangɨ lɨnga mukʉfipiika ɨfindʉ, kʉlɨngiilʉkaga kʉmaaso kʉmyɨnu bo muno bikʉbombela abasyobi, paapo abeene bikʉkiinyeela kʉmaaso, ʉkʉtɨ abandʉ bamanye ʉkʉtɨ bafipiikile ɨfindʉ. Nalooli nikʉbabʉʉla, bambɨliile kɨlɨngaani ɨfihombigwa fyabo. 17 Looli ʉgwe

* **6:13** 6:13 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyʉ aga.

bo ulı pakufipiika ifindu, upakalege amafuta kuntu nu kusugusula kumaaso, 18 ukuti abandu balingamanya ukuti ufipiikile ifindu. Po Taata Kyala uju atikuboneka, jo gwa kumanya mwene. Jo uju ikusibona isi sikubombigwa mbutiitu, ikwisa kukuhomba.”

Ubukabi bwa kumwanya
(Luuka 12:33-34; 11:34-36; 16:13)

19 “Mulingiibiikilaga ikyuma pakiisu, apa amajenje ni ngami fikoonanga na bahiiji bikupangula nu kwiba. 20 Looli mwibiikilege ikyuma kumwanya, kuno amajenje ni ngami fitikoonanga na kuno abahiiji batikupangula nu kwiba. 21 Kuno kubiika ikyuma kyako, ko kuno ni ndumbula jaako jikujaga.

22 “Amaaso gaako gafwene bo ulwa nyaale iji jikugumulikila umbili gwako. Amaaso gaako linga gali kanunu, po umbili gwako goosa gukuja nu ndangalila. 23 Looli linga amaaso gaako gafwile, po umbili gwako goosa gukuja mu ngiisi. Kunongwa ijo linga undangalila ugu gwali nkati mmyako gwipelile ngiisi, po ngiisi fiijo!

24 “Akajako umundu uju abagiile ukubabombela abatwa babili. Buno ikummbenga jumo nu kunngana ujungi, pamo ikummwimikaga jumo nu kummwila ujungi. Mukabagila ukummbombela Kyala, kuno mukukibombela ikyuma!”

Ukunsuubila Kyala
(Luuka 12:22-31)

25 “Po nikubabuula nikuti, mulingapaasyaga isya buumi bwinu, ukuti mukulyaga ifiki, pamo mukunwaga ifiki, pamo mukufwalaga ifiki. Bule, ubuumi bukaja bukulumba ukukinda ifindu, nu mbili gukaja nkulumba ukukinda imyenda? 26 Amusikeete injuni. Sitikubyala, sitikutondola nu kubiika ifindu mu ndamba, leelo uGwiseemwe ugwa kumwanya, ikusiswila. Bule, umwe mukaja bapala ukusikinda injuni isyo? 27 Akajako najumo pakati pamyinu uju abagiile ukongelapo ubuumi bwake nalinga isiku limo, ku njila jaa kupaasya isya buumi bwake.

28 “Kunongwa jaa fiki mukupaasya isya myenda igya kufwala? Namukeete ubulenge ubwa ndiisu muno bukukulila. Butikubomba imbombo pamo ukwisonela imyenda. 29 Looli nikubabuula nikuti, joope umalafyale Solomoni mbusisya bwake boosa, akaafwelemo kanunu bo ubulenge ubo! 30 Po linga Kyala ikubufwika kanunu bo ulu ubulenge bwa ndiisu, ubu bulipo umwisyugu, looli kilaabo bukusopigwa mmooto, bule atikukindapo ukubafwika, mwe baa lwitiko ulunandi umwe?

31 “Po mulingapaasyaga ukuti, ‘Uswe tukulyaga ifiki? Pamo tukunwaga ifiki? Pamo tukufwalaga ifiki?’ 32 Paapo abandu aba bakammanya Kyala, bikwijuula ukutulonda utundu uto toosa, looli uGwiseemwe ugwa kumwanya ameenye ukuti umwe mukulonda uto! 33 Umwe mubulondege taasi uBunyafyale bwa Kyala† nu kubomba isi sikulondigwa nkyeni mmyake, po ni singi syosa ikubongelapo.

34 “Po mulingapaasyaga isya kilaabo, paapo isya kilaabo sikwibombela syene. Kukuti isiku lili nu butolwe bwake.”

† **6:33** 6:33 Mubulondege taasi uBunyafyale bwa Kyala Kokuti tukulondigwa ukuntiila Kyala akabalilo koosa mbuumi bwitu.

7

Ukubalonga abangi
(Luuka 6:37-38, 41-42)

1 “Mulingalongaga, nuumwe mutikulongigwaga na Kyala, 2 paapo
muno mukubalongela abangi, mo muno Kyala ikwisa kubalongelaga
nuumwe. Ikipimo iki mukubapimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa
kubapimilaga nuumwe.
3 “Fiki kukeeta akapaatu aka kali nkisige ikya nnino, looli
utikulibona iitapwa ili lili nkisige kyako? 4 Kangi ubagiile buleebule
ukummbuula unnino ukuti, ‘Isaga ngusoosyemo akapaatu aka kali
nkisige kyako,’ bo nkisige kyako lilimo itapwa? 5 Gwe nsyobi ugwe!
Soosyamo taasi iitapwa ili lili nkisige kyako, po kukeetaga kanunu nu
kusoosyamo akapaatu nkisige ikya nnino!
6 “Mulingasipaga imbwa utundu utwikemo ukuti silingabasanukila
nu kubanyaafulania. Mulingasisopelaga ingulube utundu utwa ntengo
ukuti silingakanyanga.”

Musuumege, mulondege, kangi mukung’undege ku lwigi
(Luuka 11:9-13)

7 “Musuumege, mukupeeligwaga; mulondege, mukufyagaga;
mukung’undege ku lwigi, mukwiguliligwaga. 8 Paapo kukuti mundu
uju ikusuuma, ikupeeligwa, uju ikulonda, ikufyaga, joope uju
ikukung’unda, ikwiguliligwa.
9 “Kali, jo jwani pakati pamyinu, uju umwanaake ikusuuma ikisyesye
ikumpapo iliibwe? 10 Pamo ikusuuma iiswi, ikumpapo injoka? 11 Po
linga umwe, mwe babiibi mumeenye ukubapapo abaaniinu utundu
utununu, bule, Taata ugwa kumwanya atikukindililila ukubapapo
ifinunu aba bikunsuuma?
12 “Po syosa isi mukulonda ukubombeligwa na bandu, nuumwe
mubabombelege abangi. Paapo indagilo sya Moose ni manyisyo sya
bakunguluka, sikulingaania bo ulo.”

Ikifigo ikifinye
(Luuka 13:24)

13 “Mwingilege ukwendela pa kifigo ikifinye, paapo ikifigo kyeleefu
ikya kwingililila ukubuuka mbupyutigwa, ni njila ijaa kubuuka uko
nyeeleefu fiijo. Kangi abandu aba bikwenda mu njila ijo bingi.
14 Looli ikifigo ikya kwingililila ukubuuka ku buumi kifinye, ni njila ijaa
kubuuka uko finye, kangi abandu aba bikujaaga injila ijo banandi.”

Abandu bamanyigwege ku njila jaa mbombo syabo
(Luuka 6:43-44)

15 “Mujege maaso na bakunguluka abaa butungulu, paapo bo
bikwisa kumyinu, bikufwana ulwa ng’oosi, looli mu ndumbula syabo
mbwa sya ndiisu ingali. 16 Mukubamanyaga abo mu seke syabo.
Bule, abandu bikupaata iseke sya maafiilu pamo isya nkuju mmipiki
igya miifwa? 17 Bubuubo umpiki unnunu gukupa iseke inunu, looli
umpiki umbiibi gukupa iseke imbiibi. 18 Umpiki unnunu gukabagila
ukupa iseke imbiibi, kangi umpiki umbiibi gukabagila ukupa iseke
inunu. 19 Kukuti mpiki ugu gutikupa iseke inunu, gukutumuligwaga
nu kusopigwa mmooto. 20 Po leelo abakunguluka abaa butungulu
aamukubamanyaga mu seke syabo.”

Jesu ikubakaana abafundigwa abatungulu
(Luuka 13:25-27)

21 “Mungatigi boosa aba bikuti, ‘Gwe Ntwa, gwe Ntwa,’ Kyala
ikwisa kubambililila mBunyafyale bwake. Looli umundu uju
ikubomba isi ikulonda Taata ugwa kumwanya, ujo jo uju ikwisa
kummwambililila. 22 Pi isiku lya bulongi bo lifikile, abandu bingi
bikwisa kuundaaluusyaga ukuti, ‘Gwe Ntwa, gwe Ntwa! Bule, mu
ngamu jaako tukaakungulukaga, tukaasikagaga imbepo inyali nu
kubomba ifiika fingi?’ 23 Po ngwisa kubabuulaga pabwelu ukuti,
‘Ngabamanya umwe! Sookapo apa, mwe babomba mbiibi umwe!’*”

Ukujenga pa lwalabwe na pa nsanga
(Luuka 6:47-49)

24 “Po kukuti mundu uju asipiliike imanyisyo syangu isi nu
kusikonga, afwene bo ulwa mundu ugwa mahala uju aajengile
inyumba jaake pa lwalabwe. 25 Ifula bo jitimile, umweleesyo
gulinkwisa, umbelo unkali gulinkukula nu kujiguta inyumba jila, looli
poope inyumba jila jikaagwile paasi, paapo ulwalo lwake lwajengiigwe
pa lwalabwe. 26 Looli kukuti mundu uju asipiliike imanyisyo syangu
kisita kusibombela, ujo afwene bo ulwa mundu unkonyofu, uju
aajengile inyumba jaake pa nsanga. 27 Ifula bo jitimile, umweleesyo
gulinkwisa, umbelo unkali gulinkukula nu kujiguta inyumba jila,
nakalinga jilinkugwa nu kupanguka joosa.”

28 Jesu bo amalile ukujoba amasyu ago, ifilundilo ifya bandu bala
baaswigile fiijo imanyisyo syake. 29 Paapo akaamanyiisye bo muno
baamanyikisyaga abamanyisi baa ndagilo sya Moose, looli bo umundu
undagili.

8

Jesu ikummbumbulusya unkoma
(Maalika 1:40-45; Luuka 5:12-16)

1 Jesu bo asulwike ukufuma pa kyamba kila, ifilundilo ifinywamu
ifya bandu filinkunkonga. 2 Po alinkwisa umundu jumo unkoma,
alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkuti, “Gwe Ntwa, linga gwiganile
ukumbalamaasya, ubagiile ukuunyeelusya.” 3 Jesu alinkugolosya
ikiboko kyake, alinkumpalamaasya,* alinkuti, “Niiganile, elukaga!”
Nakalinga umundu jula alinkubumbuluka. 4 Jesu alinkummbuula
umundu jula alinkuti, “Ulingammbuulaga umundu najumo inongwa
isi! Looli ubuuke ukiinangisye ku mpuuti. Kangi utwale iikemo ku
tempeli, ukunangisya ukuti ubumbulwike, bo muno sikulagila indagilo
sya Moose.”†

Ulwitiko lwa nkulumba gwa basikali baa Balooma
(Luuka 7:1-10; Johani 4:43-54)

5 Jesu bo ingiile nkaaja akaa mu Kapelinaumu, undongosi jumo
ugwa basikali baa Balooma alinkwisa kukusuuma ubutuuli kwa Jesu,
6 alinkuti, “Gwe Ntwa, umbombi gwangu alalile, ikutaamigwa fiijo.”

---

* **7:23** 7:23 Bala kalata gwa Isabulu 6:8. * **8:3** 8:3 Alinkumpalamaasya ABajuuta kwali mwiko ukumpalamaasya unkoma. Linga umundu ampalamaasiisye kwali mwiko ukubuuka kukwipuuta. † **8:4** 8:4 Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32.

7 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Nikwisa kukummbumbulusya.”
8 Looli undongosi jula alinkummbuula alinkuti, “Himma, gwe Ntwa!
Une ngabagisya ukuti ugwe gwingile nnyumba jangu. Looli ujobe
lyene iisyu, umbombi gwangu ikubumbuluka. 9 Paapo na niine ndi
gwa paasi, ngulagiligwa, kangi ndi nabo abasikali aba bali paasi
pamyangu. Linga nummbuulile jumo ndile, ‘Buuka!’ ikubuuka. Ku
jungi linga ndile, ‘Isaga!’ ikwisa. Na ku ntumwa gwangu linga ndile,
‘Bomba isi!’ ikubomba.”
10 Jesu bo apiliike amasyu ago, aaswigile fiijo, alinkubabuula abandu
aba bankongaga, alinkuti, “Nalooli nikubabuula nikuti, mBanyaisilaili
boosa, ngammbonamo siku umundu uju ali nu lwitiko ulunywamu
bo ulu! 11 Nikubabuula nikuti, abandu bingi aabikwisa ukufuma
kufibafu fyosa ifya kiisu. Bikwisa kulya pamopeene na biisukulu
biitu baa Abulahamu, Isaka na Jaakobo mBunyafyale bwa kumwanya.
12 Looli aBanyaisilaili bingi aba bapaapiigwe ukuja baa Bunyafyale
ubo, abo bikwisa kutaagigwa panja mu ngiisi, uko bikwisa kulilaga
nu kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo.”
13 Po Jesu alinkummbuula undongosi jula alinkuti, “Buukaga!
Sikujaga bo muno lujiiliile ulwitiko lwako.” Nakalinga, umbombi
gwake jula alinkubumbuluka kukabalilo kalakala.

Jesu ikubabumbulusya ababine bingi
(Maalika 1:29-34; Luuka 4:38-41)

14 Po Jesu alinkwingila nnyumba jaa Peeteli, alinkummwaga
unna gwa nkasi gwa Peeteli, aalambaleele pa kitala, aali ni
sekema. 15 Po Jesu alinkumpalamaasya ikiboko, nakalinga isekema
jila jilinkusookamo. Unkiikulu jula alinkwima, alinkwanda
ukummbombela Jesu.
16 Namajolo, balinkuntwalila Jesu abandu bingi aba baakoli-
igwe ni mbepo inyali, Jesu alinkusikaga kwi isyu lyake. Kangi
alinkubabumbulusya boosa aba baali babine. 17 Syabombiigwe isi
ukuti iisyu lila liboneke, ili lyajobiigwe nu nkunguluka Jeesaja ukuti,
“Umwene eegile uboonywa bwitu, abupimbile ububine bwitu.”‡

Isi sikulondigwa kuli aba bikunkonga Jesu
(Luuka 9:57-62)

18 Jesu bo aagile ikilundilo ikya bandu abingi bansyungutiile,
alinkubalagila abafundigwa baake ukuti, baloboke sumbi, babuuke
kwi isiilya. 19 Ummanyisi jumo ugwa ndagilo sya Moose alinkusegelela
kwa Jesu, alinkuti, “Gwe Mmanyisi, une nikukukongaga koosa kuno
kubuuka ukuti nje mfundigwa gwako!” 20 Jesu alinkummwamula
alinkuti, “Utumbwe tuli ni mbako ni njuni sili ni fifufumbwa, looli
une Nnyamundu§ ngaja nu bujo ubwa kulambalala!”
21 Po umfundigwa ujungi alinkummbuula Jesu, alinkuti, “Gwe Ntwa,
leka taasi mbuuke ngansyile taata.” 22 Jesu alinkummwamula alinkuti,
“Ugwe ungongege! Baleke abafwe babasyilege abafwe baabo.”

Jesu ikugukemela umbelo na majiga
(Maalika 4:35-41; Luuka 8:22-25)

‡ **8:17** 8:17 Bala kalata gwa Jeesaja 53:4. § **8:20** 8:20 Nnyamundu Bala ku Isyakulingaania.

23 Po Jesu alinkwipakila mwi ibooti, abafundigwa baake balinkunkonga. 24 Po bo bali mwa sumbi, nakalinga gulinkwisa umbelo ugwa mpetapeta, amajiga galinkwanda ukuliibisya iibooti. Looli Jesu aagonile utulo. 25 Po abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndembusya, balinkujwega balinkuti, “Gwe Ntwa! Tupoke, tukufwa!”

26 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Fiki mukutiila umwe mwe baa lwitiko ulunandi?” Po alinkwima, alinkugukemela umbelo na sumbi jula, kulinkuja mye jonjolo. 27 Abafundigwa baake balinkunyomoka fiijo, balinkuti, “Mundu nki uju, umbelo na sumbi fyope fikuntiila?”

Jesu ikubabumbulusya aba baali ni mbepo inyali
(Maalika 5:1-20; Luuka 8:26-39)

28 Jesu bo alobwike sumbi, aafikile nkiisu kya Bagatala. Po balinkwaganila nagwe abandu babili aba baali ni mbepo inyali, aba baafumile ku mapumba. Abandu bala baali bakali fiijo, akaaliko umundu uju aagelaga ukwenda kuno baliko.

29 Po imbepo inyali silinkujwega fiijo silinkuti, “Gwe Mwana gwa Kyala, tuli buki ugwe na nuuswe? Bule, gwisile kukutufunda bo akabalilo akaa kupyutigwa kakaali ukufika?” 30 Pabutalipo, gwati-imigwaga untiimo unnywamu ugwa ngulube. 31 Po imbepo inyali sila silinkumpyelesya Jesu silinkuti, “Linga kutukaga, ututume mu ntiimo gula ugwa ngulube.”

32 Jesu alinkusikemela alinkuti, “Namubuukege!” Po imbepo inyali silinkusookamo mmbandu bala, silinkwakwingila mu ngulube. Silinkusibopesya ingulube syosa ukusuluka ndupanga, mpaka mwa sumbi, silinkumilwa.

33 Abatiimi baa ngulube balinkubopa ulubilo, balinkubuuka nkaaja. Balinkwakubalingaania abandu syosa isi sibombiigwe ku bandu bala aba baali ni mbepo inyali. 34 Abandu boosa abaa nkaaja, balinkubuuka kukwaganila na Jesu. Po bo bammbwene, balinkumpyelesya ukuti asookemo nkiisu kyabo.

9

Jesu ali na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa bwa bandu
(Maalika 2:1-12; Luuka 5:17-26)

1 Jesu alinkwipakila mwi ibooti, alinkuloboka mwa sumbi Galilai, alinkufika nkaaja kaake akaa mu Kapelinaumu. 2 Po abandu bamo balinkuntwala kwa Jesu umundu uju aalalile, aalambaleele pa bulili. Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkummbuula umundu jula alinkuti, “Mwanangu gwikasye! Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako.”

3 Po abamanyisi bamo abaa ndagilo sya Moose, aba baalipo pala, balinkwinogona mu ndumbula syabo, balinkuti, “Umundu uju ikuntuka Kyala!” 4 Looli Jesu alinkusimanya syosa isi biinogonaga, alinkubalaaluusya alinkuti, “Fiki mukwinogona imbiibi mu ndumbula syinu? 5 Lilikú ipepe, ukummbuula ukuti, ‘Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,’ pamo ukuti, ‘Sumuka, gwendege’? 6 Po musyaganiege ukuti une ne Nnyamundu ndi na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiisu muno...” Alinkummbuula uju aalalile alinkuti, “Sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga kukaaja kaako.” 7 Po umundu

jula alinkusumuka, alinkubuuka kukaaja. 8 Abandu abaa nkilundilo kila bo basibwene isyo, balinkuja nu lutende. Balinkuntuufya Kyala uju abapeele abandu amaka bo ago.

Jesu ikubakoolela abatulanongwa ukuti bankonge
(Maalika 2:13-17; Luuka 5:27-32)

9 Jesu bo asookilepo pala, alinkwaganila nu nsongesya songo jumo, ingamu jaake Matai, aatuugeesye apa bikusongesya isongo. Jesu alinkummbuula alinkuti, "Ungongege." Nakalinga Matai alinkusumuka, alinkunkonga Jesu ukufuma akabalilo kala. 10 Jesu na bafundigwa baake baabuukile kukulya ifindu kwa Matai. Abasongesya songo bingi na batulanongwa balinkwisa, balinkutuugala pakulya ifindu pamopeene nabo. 11 ABafalisai bo basibwene isyo, balinkubalaaluusya abafundigwa baake, balinkuti, "Fiki ummanyisi gwinu ikulya pamopeene na basongesya songo na batulanongwa?" 12 Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkubabuula alinkuti, "Abakafu batikunndonda unganga, looli beene ababine! 13 Mubuuke mukamanyile amasyu aga, 'Ngulonda ikibabiilisi, lyomma iikemo.'* Ngiisa kukubakoolela abagolofu, looli abatulanongwa."

Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo
(Maalika 2:18-22; Luuka 5:33-39)

14 Po abafundigwa baa Johani uMoosi balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndaaluusya balinkuti, "Uswe na Bafalisai tukufipiika ifindu, looli abafundigwa baako batikufipiika, fiki?" 15 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Aba umwega nkiikulu abapaalile ku bwegi, babagiile buleebule ukusulumania bo bali pamopeene nagwe? Looli amasiku aga gikwisa, abandu bikwisa kunsoosyapo umwega nkiikulu pakati pa baheesya baake. Po bikwisa kufipiikaga ifindu. 16 Akajako umundu uju ikusonelapo ikigamba ikya mwenda ugu gukukwinya, pa mwenda unkuulu. Linga abombile bo ulo ikigamba ikyo kitikwikolela, paapo kisoniigwe pa mwenda unkuulu, na apa panyaafwike pikongelela. 17 Kangi akajapo umundu uju ikukuusya ifinga† imbya mfinyambi ifikuulu. Paapo linga abombile bo ulo, ifinyambi fikunyaafuka, ifinga jikooneka, ni finyambi fikoonangika. Looli abandu bikubiika ifinga imbya mfinyambi ifipya. Po fyofibiili ikinyambi ikipya ni finga imbya fikuja kanunu!"‡

Jesu ikummbumbulusya unkiikulu nu kunsyusya undindwana
(Maalika 5:21-43; Luuka 8:40-56)

18 Jesu bo ali pakubabuula isyo, nakalinga alinkwisa kumyake undongosi jumo, alinkufugama nkyeni mmyake, alinkummbuula alinkuti, "Umwanangu undindwana afwile lululu, leelo gwise, ukammbiikepo ikiboko kyako pamwanya pamyake, ukuti asyuke." 19 Po Jesu alinkusookapo pamopeene na bafundigwa baake, alinkunkonga undongosi jula. 20 Kangi aalipo unkiikulu jumo uju aataamigwaga nu bubine bwa kooneka iilopa ifyinja kalongo na fibili. Alinkubuuka kunyuma kwa Jesu, alinkupalamaasya ikipeto kya mwenda gwa Jesu, 21 aaliinogwine mu ndumbula jaake, aatile, "Linga

* **9:13** 9:13 Bala kalata gwa Osija 6:6. † **9:17** 9:17 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. ‡ **9:17** 9:17 Jesu aamanyisyaga imanyisyo imbya kangi inunu ukukinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali nguulu.

mbalamaasiisye gwene umwenda gwake, ngupona.” 22 Unkiikulu
jula bo apalamaasiisye, nakalinga Jesu alinkusanuka, alinkummbona,
alinkummbuula alinkuti, “Mwanangu, gwikasye! Ubumbulwike
ububine kunongwa jaa lwitiko lwako.” Nakalinga unkiikulu jula
alinkubumbuluka.
23 Jesu bo afikile nnyumba jaa ndongosi jula, alinkubaaga abandu
bingi babungeene, bali pakulila iifwa, bamo baakubaga amalonge.§
24 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Musookepo apa! Undindwana uju
akafwa, looli agonile twene utulo!” Abandu bala balinkunseka Jesu.
25 Po alinkubasoosya panja, alinkwingila ku kyumba, alinkunkola
ikiboko, undindwana jula alinkwima. 26 Inongwa isi silinkufumuka
nkiisu kila kyosa.

Jesu ikubabumbulusya abafwa maaso babili

27 Jesu bo asookilepo pala, abafwa maaso babili balinkunkonga,
balinkulaata ukukoolela balinkuti, “Gwe Mwana gwa malafyale
Ndaabiti,* uliitupaakisya!” 28 Po Jesu bo ingiile nnyumba, abafwa
maaso bala balinkunkonga, alinkubalaaluusya alinkuti, “Bule, muk-
witika ukuti mbagiile ukubabumbulusya?” Balinkummwamula
balinkuti, “Nalooli, Ntwa! Tukwitika.” 29 Po Jesu alinkubapalamaasya
amaaso gaabo, alinkubabuula alinkuti, “Sijege bo muno lujiiliile
ulwitiko lwinu.” 30 Nakalinga amaaso gaabo galinkwiguka. Jesu
alinkubasoka alinkuti, “Mulingammbuulaga umundu inongwa isi!”
31 Looli abeene bo basookilepo pala, balinkusifumusya inongwa sya
Jesu nkiisu kila kyosa.

Jesu ikummbumbulusya uju atikujoba

32 Abandu bala bo basookilepo pala, bamo balinkuntwala kwa Jesu
umundu uju atikujoba, paapo aali ni mbepo inyali. 33 Jesu alinkujikaga
imbepo inyali jila, nakalinga umundu jula alinkwanda ukujoba kangi.
Ikilundilo ikya bandu balinkuswiga, balinkuti, “Tukasibonamo siku bo
isi mu Isilaili!” 34 Looli aBafalisai balinkuti, “Ikusikaga imbepo inyali
ku maka agaa nkulumba gwa mbepo inyali!”

Abatondoli banandi

35 Jesu aasyunguutilaga ntwaja toosa utunywamu nu tunandi.
Poosa apa endaga, ingilaga mu sinagogi, aabamanyisyaga abandu,
aalumbililaga iNdumi iNunu ukuti uBunyafyale bwa kumwanya
busegeliile nkiisu, nu kubabumbulusya ububine boosa nu boonywa
ubwa luko nu luko. 36 Po bo akibwene ikilundilo ikya bandu, ikisa
kilinkummwaga, paapo baataamigwaga bakaali nu gwa kubatuula,
baali bo ulwa ng’oosi isi sikaja nu ntiimi. 37 Po alinkubabuula
abafundigwa baake alinkuti, “Untondolo mwingi, looli abatondoli ba-
nandi. 38 Po munsuumege uNtwa ugwa ngunda, abatume abatondoli
mu ngunda gwake.”

---

§ **9:23** 9:23 Amalonge luko lwa filimbi, aga aBajuuta baaliisibiile ukukuba muufwa. * **9:27** 9:27 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. ABanyaisilaili baakeetelelaga ukwisa kwa Meesija ukufuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania.

10

Jesu ikubasala abatumigwa kalongo na babili
(Maalika 3:13-19; Luuka 6:12-16)

1 Jesu aababilikiile abafundigwa baake kalongo na babili, alinkubapapo amaka agaa kusikaga imbepo inyali, ukubumbulusya ububine ubwa luko loosa nu boonywa ubwa luko loosa. 2 Po ingamu sya batumigwa* abo kalongo na babili syo isi: Ugwa kwanda jo Simoni (uju ingamu ijingi bantigi Peeteli) nu gwamyabo Andeleja, Jaakobo umwana gwa Sebetai nu nnuguna Johani, 3 Filipo, Balitolomai, Tomasi, Matai unsongesya songo, Jaakobo umwana gwa Alifai, Tatai, 4 Simoni undwila kiisu kyake,† na Juuta Isikalyoti, uju kummaliikisyo aalinndiiliile Jesu.

Jesu ikubatuma abatumigwa
(Maalika 6:7-13; Luuka 9:1-6)

5 Jesu alinkubatuma kalongo na babili abo, alinkubalagila alinkuti, "Mulingabuukaga ku bandu aba bakaja Bajuuta, pamo ukwingila nkaaja kokoosa akaa Basamalija. 6 Looli mubuukege ku Bajuuta aba basobile bo ulwa ng'oosi. 7 Kangi bo mukwenda mula mukabalumbililege abandu mukatigi, 'UBunyafyale bwa kumwanya busegeliile nkiisu.' 8 Mubumbulusyege ababine, musyusyege abafwe, mubeelusyege abakoma, nu kusikaga imbepo inyali. Kyala abapeele itolo, na nuumwe mupege kisita kuhombigwa. 9 Mu njila jiinu mulingendaga ni ndalama mu nyambi syinu. 10 Mulingajaga ni kinyambi, pamo umwenda gwa kwandula, pamo ifilato, pamo ingili jaa kwendela. Namanga umbombeli ikulondigwa ukupeeligwa ifi afumbilwe na bandu aba ikubabombela. 11 Akaaja koosa aka mukwakwingilaga kaje kakulumba pamo akanandi, mukanndondege umundu uju abagiisye ukubambililа umwe. Po mukatuugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako. 12 Bo mukwingila nnyumba, mubaponiege abenekaaja. 13 Po linga balimo abandu aba babagiisye, ukuponia kwinu aakukubapa ulutengaano. Looli linga bakajamo aba babagiisye, ukuponia kwinu aakutikubapa ulutengaano. 14 Linga poosa apa batikubambililа umwe nu kusita kubapilikisya, mukasookengepo nu kukung'unda ifumbi iji jili mmalundi giinu.‡ 15 Nalooli nikubabuula nikuti, pi isiku lya bulongi abandu abaa nkaaja ako, bikwisa kukaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Sotoma na mu Gomola!§

Ingubilo isi sikwisa
(Maalika 13:9-13; Luuka 21:12-17)

16 "Mwikeetege, ngubatuma ngati ng'oosi pakati pa mbwa isya ndiisu. Po mujege na mahala ngati njoka,* kangi mujege booloolo

---

* **10:2** 10:2 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania. † **10:4** 10:4 Simoni undwila kiisu kyake NKigiliki bikuti Simoni uNkaanaani. ‡ **10:14** 10:14 ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuuta baakung'undaga ifumbi ijaa mmalundi na mmyenda gyabo ukunangisya ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntiila Kyala. § **10:15** 10:15 Abandu baa mu Sotoma na mu Gomola Kyala aafipyutile ifiisu ifya Sotoma na Gomola kunongwa jaa butulanongwa bwabo. Bala kalata gwa Ubwandilo 19:24-29. * **10:16** 10:16 Mujege na mahala ngati njoka Injoka kinyamaana ikya mahala, iki kimeenye ukumfwima undugu, kangi linga kimmbwene undugu kimeenye ukwifisa.

ngati ngunde. 17 Mujege maaso, paapo abandu bikwisa kubatwalaga pabulongi, nu kubakoma ni fingoti mu sinagogi syabo. 18 Bikwisa kubatwalaga umwe nkyeni mbalongosi baa kiisu na mbanyafyale, paapo muli bafundigwa bangu. Ku njila ijo mukwisa kuufumusyaga ku bandu aba bakaja Bajuuta na banyafyale baabo. 19 Looli bo bikubatwala pabulongi, mulingiipaakisyaga isya kujoba, paapo Kyala ikubapaga isya kujoba akabalilo kalakala. 20 Paapo isi mukujobaga sikaja syinu, looli sikufuma kwa Mbepo Mwikemo ugwa Gwiseemwe. 21 Po leelo kangi umundu ikwisa kummoohelaga ugwamyabo ukuti agogigwe, joope ugwise ikwisa kummoohelaga umwanaake ukuti agogigwe. Boope na baana bikwisa kubasambukilaga abapaapi baabo nu kubagoga. 22 Abandu boosa bikwisa kubabengaga umwe, paapo muli bafundigwa bangu. Looli uju ikuumiililila mpaka kummaliikisyo, jo ikwisa kupokigwa. 23 Bo bikubakaga nkaaja kamo, po mukabopelege nkaaja akangi. Nalooli nikubabuula nikuti, mutikwisa kumala ukwenda ntwaja toosa utwa Isilaili bo une Nnyamundu ngaali ukwisa.

24 “Umfundigwa atikunkinda ummanyisi gwake, pamo untumwa† atikunkinda untwa gwake. 25 Umfundigwa ikuja bo ummanyisi gwake, nu ntumwa ikuja bo untwa gwake. Linga bikuti umwene nyumba jo Belisebuli,‡ bule, batikukindilila ukubajoba ingamu imbiibi abaa nnyumba mmyake?”

Kyala mwene jo gwa kutiiligwa
(Luuka 12:2-9)

26 “Po mulingabatiilaga abandu abo. Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu, na isi sili mbutiitu sikwisa kumanyigwa. 27 Syosa isi nikubabuula umwe mu ngiisi, musijobege pabwelu. Isi mukusipilika mbutiitu, musifumusyege nkyeni mmbandu boosa. 28 Mulingatiilaga abandu aba bikugugoga umbili, looli bakabagila ukujigoga imbepo. Looli muntiilege Kyala mwene uju abagiile ukugupyuta umbili ni mbepo ndupanga lwa mooto. 29 Bule, baatundulu babili batikuulisigwa ku senti jimo? Poope tundulu najumo atikufwa kisita bwigane bwa Gwiseemwe. 30 Syope ni nywili syosa isya mmitu gyinu asibalile. 31 Bule, umwe kwa Kyala, mukaja bapala ukubakinda baatundulu? Po mulingatiilaga! 32 Po umundu gwesa uju ikujoba nkyeni mmbandu ukuti aanyiitiike une, na niine ngwisa kummwitikila nkyeni mwa Taata ugwa kumwanya. 33 Looli umundu gwesa uju ikungaana nkyeni mmbandu, na niine nikwisa kunkaana nkyeni mwa Taata gwangu ugwa kumwanya.”

Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu
(Luuka 12:51-53; 14:26-27)

34 “Mulingiinogonaga ukuti ndwele ulutengaano pakiisu. Mma! Ngatwala ulutengaano, looli ndwele uluubo! 35 Niisile kukubasofania umwana undumyana nu gwise, umwana undindwana nu nna, umundu nu nko. 36 Kangi abalugu baa mundu bikujaga baa nnyumba jaake.§ 37 Gwesa uju annganile ugwise pamo unna ukukinda ukuungana une, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

† **10:24** 10:24 Untumwa Bala ku Isyakulingaania. ‡ **10:25** 10:25 Belisebuli Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa. § **10:36** 10:35-36 Bala kalata gwa Mika 7:6.

Kangi uju annganile umwanaake undumyana pamo undindwana ukukinda une, ujo joope akabagisya ukuja mfundigwa gwangu. 38 Gwesa uju atikungonga nu kutaamigwa, nalinga ko kufwa pa kikohekano, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu. 39 Gwesa uju ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila."

Abandu aba bikwisa kwambilila ifihombigwa
(Maalika 9:41)

40 "Umundu uju ikubambililila umwe, ikuunyambililila une. Na uju ikuunyambililila une, ikummwambililila uju andumile. 41 Uju ikummwambililila unkunguluka paapo nkunguluka, Kyala ikwisa kunhomba ifihombigwa bo ifya nkunguluka. Kangi gwesa uju ikummwambililila umundu ungolofu paapo mundu ngolofu, Kyala ikwisa kunhomba ifihombigwa bo ifya mundu ungolofu. 42 Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikunnwesya nalinga kikombe kya miisi amatalalifu jumo mmbandu abafujufu aba, paapo bafundigwa bangu, atikwisa kupondwa ifihombigwa kwa Kyala."

11

Johani uMoosi ikubatuma abafundigwa kwa Jesu
(Luuka 7:18-35)

1 Jesu bo amalile ukubalagila isya kubomba abafundigwa baake kalongo na babili, alinkusookako kula. Alinkubuuka kukumanyisya nu kulumbililila ntwaja utwa mu Galilai.

2 Akabalilo ako, Johani uMoosi aali mu nnyololo. Bo apiliike imbombo sya Kilisiti isi aabombaga, po alinkubatuma abafundigwa baake, 3 kukunndaaluusya ukuti, "Bule, ugwe jo uju abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege ujungi?" 4 Po alinkubaamula aba baatumiigwe alinkuti, "Mubuukege mukammbuule Johani isi musibwene nu kusipilika. 5 Abafwa maaso bikukeeta, aba bikukwema bikwenda, abakoma bikwelusigwa, abaa mapuli bikupilika, abafwe bikusyusigwa, kangi abalondo bikulumbililigwa iNdumi iNunu.* 6 Asajiigwe umundu gwesa uju atikuleka ukuusuubila."

7 Abafundigwa baa Johani bo basookilepo, Jesu alinkwanda ukufibuula ifilundilo ifya bandu isya Johani uMoosi, alinkuti, "Mwabuukaga ndungalangala kukukeeta ifiki? Kali, mwabuukile kukunkeeta umundu uju akaja na maka, afwene nu lutete ulu lukujugiisigwa nu mbelo? Mma! 8 Po mwabuukile kukukeeta ifiki? Kali, umundu uju afwele imyenda igya ntengo? Mma! Pilikisya! Abandu aba bikufwala imyenda igya ntengo, bikutuugala mfitangaalala. 9 Po leelo mwabuukile kukukeeta ifiki? Unkunguluka? Moomuumo! Nikubabuula nikuti, ujo akaja nkunguluka itolo, looli nkulumba ukukinda unkunguluka. 10 Ujo jo uju inongwa syake sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti,

'Keeta, une nikuntuma ugwandumi gwangu,
akutalilepo nkyeni mmyako,

* **11:5** 11:5 Imbombo isi Jesu ikujoba nkanandi aka, syo isi baakungulwike abakunguluka ukuti ikwisa kubomba Kilisiti (Meesija) bo iisile. Bala kalata gwa Jeesaja 61:1.

jo ikʉjitendekesya injila jaako.’†
11 “Nalooli nikʉbabʉʉla nikʉti, mmbandʉ boosa, akajapo ʉjʉ jo
nkʉlʉmba ʉkʉnkinda Johani ʉMoosi. Looli ʉnnandi mBʉnyafyale bwa
kʉmwanya, jo nkʉlʉmba ʉkʉnkinda ʉmwene. 12 Ʉkʉfuma amasikʉ
gaa Johani ʉMoosi mpaka liilino, ʉBʉnyafyale bwa kʉmwanya bʉli
mbwite. Abandʉ abagaasi bo aba bikʉgela ʉkʉbʉkaba kʉ maka.
13 Amasimbo gaa bakunguluka boosa, na gaa Moose, gaakungulwike
inongwa isyo mpaka pakabalilo kaa Johani. 14 Po linga mukʉbwitika
ʉbʉkunguluka bwabo, Johani jo Elija ʉnkunguluka, ʉjʉ aajobiigwe
ʉkʉti ikwisa kʉkʉntendekekesya Meesija.‡ 15 Ʉjʉ ali ni mbʉlʉkʉtʉ,
jo apilikege.
16 “Bʉle, mbafwanikisye ni fiki abandʉ abaa nkabalilo aka? Bafwene
na baanike aba batʉʉgeele mu sokoni, aba bikʉbakoolela abiinaabo
bikʉti,
17 ‘Twabakʉbiile amalonge gaa lʉsekelo,
leelo mukaakinile!
Twapaalile iifwa,
leelo mukaalilile!’
18 “Po Johani bo iisile, akaalyaga pamo ʉkʉnwa, abandʉ baatigi, ‘Ali
ni mbepo inyali.’ 19 Leelo ne Nnyamundʉ niisile, ngʉlya nʉ kʉnwa,
bikʉti, ‘Keeta! Ʉmpafu ʉjʉ, kangi ngaala bwalwa! Mmanyaani gwa
basongesya songo na bafujufu!’ Looli amahala gaa Kyala gikʉboneka
ʉkʉja magolofu mu mbombo sya bandʉ baake.”

Jesu ikʉbasoka abandʉ aba baakaanile ʉkʉmmwitika
(Lʉʉka 10:13-15)

20 Po Jesu alinkwanda ʉkʉtʉkemela ʉtwaja ʉtʉ aabombilemo ifiika
fingi, paapo abandʉ abaa ntwaja ʉto bakaapindwike, alinkʉti, 21 “Ahiili
mwe bandʉ baa nkaaja akaa mu Kolasini, na nuumwe mwe baa
nkaaja akaa mu Betisaita! Paapo ifiika ifi mbombile kʉmyinu, linga
fyabombiigwe ntwaja ʉtwa bandʉ ababiibi ʉtwa mu Tili na mu Sitoni,
ngali basʉʉmile ʉlʉhobokelo, kʉno bafwele amalogota nʉ kʉpakala
ʉmfwandilo.§ 22 Looli nikʉbabʉʉla nikʉti, pi isikʉ lya bʉlongi ʉmwe
mukwisa kʉkaba ʉlʉfundo ʉlʉnywamu, ʉkʉkinda ʉlwa bandʉ baa mu
Tili na mu Sitoni. 23 Na nuumwe mwe bandʉ baa nkaaja akaa mu
Kapelinaʉmu, bʉle, mukwinogona ʉkʉti Kyala ikʉbakwesya mpaka
kʉmwanya? Mma! Kyala ikʉbasulusya mpaka kʉ ngolongo.* Ifiika ifi
fyabombiigwe kʉmyinu, linga fyabombiigwe nkaaja akaa mu Sotoma,
akaaja ako ngali kaliko mpaka liilino. 24 Looli nikʉbabʉʉla nikʉti,
pi isikʉ lya bʉlongi, ʉmwe mukwisa kʉkaba ʉlʉfundo ʉlʉnywamu,
ʉkʉkinda ʉlwa bandʉ baa mu Sotoma.”

Kwa Jesu kʉli nʉ bʉtʉʉsyo
(Lʉʉka 10:21-22)

25 Akabalilo kalakala Jesu alinkʉjoba alinkʉti, “Gwe Taata, gwe
Ntwa ʉgwa kʉmwanya na pakiisʉ, ngʉgwa ʉlʉpi paapo imbombo isyo

† **11:10** 11:10 Bala kalata gwa Malaki 3:1. ‡ **11:14** 11:14 ABajuuta baasʉʉbilaga ʉkʉti ʉnkunguluka Elija ikwisa kʉkʉmfumusya Meesija bo akaali ʉkwisa. Bala kalata gwa Malaki 4:5. § **11:21** 11:21 Ʉtwaja ʉtwa Kolasini na Betisaita twali twaja twa Bajuuta. Abandʉ baa ntwaja ʉtʉ biibonaga ʉkʉti biikemo, ʉkʉbakinda abandʉ abaa ntwaja ʉtʉngi ʉtwa mu Tili na Sitoni, paapo twali twaja twa bandʉ aba bakaja Bajuuta. * **11:23** 11:23 Ingolongo Bala kʉ Isyakʉlingaania.

ubafisile abaa mahala na bamang'anyi, ubanangiisye aba bikwijiisya bo ulwa baana. 26 Moomuumo Taata, isyo gwaliikyeliile."

27 Kangi alinkuti, "Taata ambeele utundu toosa. Akajako uju ammeenye uMwana, looli Taata, pamo uju ammeenye Taata looli uMwana, na gwesa uju uMwana iiganile ukunnangisya.

28 "Isaga kumyangu umwe mwesa mwe mukateele kangi mupimbile ifitwalo ifisito, une ngubapapo ukutuusya. 29 Mwitikege ukuti une mbalongosyege bo ulwa ngambaku isi sipinyiigwe ikipiki mmakosi.† Mumanyilege kumyangu, paapo une ndi mooloolo, kangi ndi ni ndumbula ijaa lwijiisyo. Po umwe mukwisa kukabaga ulutengaano mu ndumbula syinu. 30 Namanga ikipiki kyangu kipepe, ni kitwalo kyangu kipepe."

12

Jesu jo Ntwa gwa Sabati
(Maalika 2:23-28; Luuka 6:1-5)

1 Akabalilo kamo, Jesu na bafundigwa baake bendaga mmigunda pi isiku ilya pa Sabati.* Abafundigwa baake baali ni njala, balinkwanda ukupulula ifisaasali, balinkulya. 2 Looli aBafalisai bo basibwene isyo, balinkummbuula Jesu balinkuti, "Fiki, abafundigwa baako bikupulula? Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati!"†

3 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo isi aabombile umalafyale Ndaabiti na banine bo bali ni njala? 4 Aalingiile mu nyumba jaa Kyala, aaliile ifisyesye ifiikemo umwene na banine, ifi bakaaliitikisiigwe ukulya ni ndagilo sya Moose. Baaliitikisiigwe beene abapuuti. 5 Kali, mukabalamo indagilo sya Moose ukuti abapuuti bikubomba imbombo mu tempeli pi isiku ilya pa Sabati? Leelo batikubaligwa ukuja batulanongwa. 6 Looli nikubabuula nikuti, apa alipo unkulumba ukukinda itempeli. 7 Linga mwagaageenie amasyu gaa Kalata uMwikemo, aga gikuti, 'Ngulonda ikibabiilisi, lyomma iikemo,'‡ ngali mukabalonga abandu aba bakaja ni nongwa najimo. 8 Paapo Nnyamundu jo Ntwa gwa Sabati."

Jesu ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati
(Maalika 3:1-6; Luuka 6:6-11)

9 Jesu alinkusookako uko, alinkwingila mu sinagogi jaabo. 10 Mu sinagogi mula, aalimo umundu jumo uju ikiboko kyake kyalalile. Baalimo kangi aBafalisai aba baalondaga ukunngela Jesu ukuti bansitaake, po balinkunndaaluusya balinkuti, "Bule, indagilo sya Moose sikwitikisya ukummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati?"

11 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Linga ing'oosi jaako jimo jisolokiile nkiina pi isiku ilya pa Sabati, kubomba buleebule? Bule, utikujifyula? 12 Bule, umundu akaja mpala ukukinda ing'oosi? Kunongwa ijo sikutwitikisya ukubomba inunu pi isiku ilya pa Sabati."

---

† **11:29** 11:29 Ikipiki mmakosi Kokuti ikipiki iki abandu bikusifwika ingambaku mmakosi bo sikulima, pamo bo sikukwaba ifitwalo. * **12:1** 12:1 ISabati Bala ku Isyakulingaania. † **12:2** 12:2 Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupulula inganu panandi, mu ngunda gwa mundu ujungi (Ukukumbuka Ingomeelesyo 23:25). ABafalisai buumanaga paapo ukupulula inganu baatigi babombile imbombo. ‡ **12:7** 12:7 Bala kalata gwa Osija 6:6.

13 Po Jesu alinkummbuula umundu uju aalalile ikiboko
alinkuti, “Golosya ikiboko kyako.” Alinkukigolosya, nakalinga
kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu bo ikiboko kyake ikingi. 14 Looli
aBafalisai balinkusooka panja, balinkujobesania isya kunngoga Jesu.

Umbombeli uju asunguliigwe na Kyala

15 Jesu bo asyageenie inyiinogono syabo, alinkusookapo pala.
Abandu bingi bankongaga, aababumbulusyaga ababine boosa. 16 Looli
aabakaanisyaga ukuti balingajobaga ukuti jo jwani. 17 Jesu aajobaga
bo ulo, ukuti siboneke isi aajobile unkunguluka Jeesaja mwa Kalata
uMwikemo ukuti,

18 “Namunkeete umbombeli gwangu uju nunsungwile,
uNkundwe gwangu,
uju indumbula jangu jiikyeliile nagwe.
Ngummbiikapo Mbepo gwangu pamwanya pamyake,
ukuti afumusye ubupoki bwangu
ku bandu abaa mfiisu ifingi.
19 Pabulongi aikuja kinuunu,
Najumo ikwisa kulipilika iliisyu lyake pala.
20 Atikwisa kumfulasya najumo uju moonywa,
bo ulwa lutete ulu lufyonywike.
Atikwisa kumfulasya najumo uju ali kifuki ukufwa,
bo ulwa mooto ugu guli kifuki ukusima.
Kummaliikisyo ikwisa kububiika ubupoki ukubutola ubutulanongwa.
21 Kangi abandu abaa mfiisu ifingi bikwisa kunsuubilaga.”§

Jesu ali na maka ukukinda amaka gaa Seetano
(Maalika 3:20-30; Luuka 11:14-23)

22 Po abandu bamo balinkuntwala kwa Jesu umundu jumo uju
aali ni mbepo inyali. Imbepo inyali jila jaalimpelile ukuja mfwa
maaso nu kusita kujoba. Jesu alinkummbumbulusya, umundu jula
alinkujoba nu kukeeta. 23 Ikilundilo kyosa ikya bandu balinkuswiga,
balinkuti, “Bule, uju akaja Mwana gwa malafyale Ndaabiti?”* 24 Looli
aBafalisai bo bapiliike isi abombile Jesu, balinkuti, “Umundu uju
ikusikaga imbepo inyali kwene ku maka agaa Belisebuli,† unkulumba
gwa mbepo inyali.”

25 Jesu alinkusyagania inyiinogono syabo, po alinkubabuula alinkuti,
“Abandu abaa mbunyafyale bumo, linga bikusambukana, ubunyafyale
ubo bukufwa. Boope abaa nkikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo
ikyo kikufwa. 26 Linga Seetano ikunkaga Seetano, po ubulongosi
bwake busambukeene. Bukwimaga buleebule? 27 Linga mukuti une
ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli, abafundigwa biinu
bikusikaga ku maka gaani? Abafundigwa biinu bikujaga balamuli
biinu. 28 Looli linga une ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Mbepo
gwa Kyala, po uBunyafyale bwa Kyala bufikile kumyinu! 29 Akajako
umundu najumo uju abagiile ukwingila nnyumba jaa uju ali na maka

§ **12:21** 12:18-21 Bala kalata gwa Jeesaja 42:1-4. * **12:23** 12:23 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania. † **12:24** 12:24 Belisebuli Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa.

nkupupa ifyuma fyake, bo akampinya taasi jula ugwa maka. Looli linga ampinyile, po abagiile ukumpupa ifyuma fyake.
30 "Umundu gwesa uju akaja na niine, ikupingana na niine, na uju atikubungaania pamopeene na niine, ikubalania. 31 Kunongwa ijo nikubabuula nikuti, abandu babagiile ukuhobokeligwa kukuti butulanongwa na maheelu. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligwa. 32 Kangi umundu gwesa uju ikuntuka Nnyamundu abagiile ukuhobokeligwa. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligwa, akabalilo aka pamo aka kikwisa."

Abandu bikumanyigwa ku njila jaa mbombo syabo
(Luuka 6:43-45)

33 "Utendekesye umpiki kanunu, iseke syake sikujaga nunu. Utendekesye umpiki kabiibi, iseke syake sikujaga mbiibi. Ubagiile ukugumanya umpiki muno gujiiliile ku seke syake. 34 Mwe njoka umwe! Mubagiile buleebule ukujoba inunu bo umwe muli babiibi? Umundu ikujoba isi siiswile nu kooneka ukufuma mu ndumbula jaake. 35 Umundu unnunu ikusoosya inunu ukufuma mu nunu isi siiswile mu ndumbula jaake. Looli umundu umbiibi, ikusoosya imbiibi ukufuma mu mbiibi isi siiswile mu ndumbula jaake. 36 Nikubabuula nikuti, pi isiku lya bulongi, abandu bikwisa kulaaluusigwa ukulingaania kukuti isyu ilya mwalo ili baalijobile. 37 Po ku masyu gaako amanunu kwisa kwabuligwa pabulongi, na ku masyu gaako amabiibi kwisa kulongigwa."

ABafalisai bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu
(Maalika 8:11-12; Luuka 11:29-32)

38 Po aBafalisai bamo na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, balinkummbuula Jesu balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tukulonda ubombe ikiika, ukunangisya ukuti utumiigwe na Kyala." 39 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummanya Kyala, ukeetege mukusuuma ikimanyilo! Mutikupeeligwa ikimanyilo nakimo, looli kyene ikimanyilo ikya nkunguluka Joona. 40 Bo ulwa Joona aali munda muuswi inywamu amasiku matatu, pakilo na pamuusi,‡ bubuubo Nnyamundu aikutuugala mwi ipumba amasiku matatu, pakilo na pamuusi. 41 Pi isiku lya bulongi, boope abandu abaa mu Ninibe bikwisa kwima ukubabuula mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi, paapo Joona bo alumbiliile iliisyu lya Kyala kumyabo, baapindwike.§ Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Joona! 42 Pi isiku lya bulongi, umalafyale unkiikulu ugwa kwitongo* ikwisa kwima ukubabuula mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi. Umwene aafumile nkiisu kya kubutali, aaliisile kukupilikisya amasyu gaa mahala agaa Solomoni. Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Solomoni!"

Ikifwanikisyo ikya mundu uju aali ni mbepo inyali
(Luuka 11:24-26)

43 "Imbepo inyali bo jikusooka mmundu, jikubuuka ndungalangala kukulonda ubujo bwa kutuusya, jitikubwaga. 44 Po jikujoba jikuti, 'Ngugomokelako kula ku nyumba jangu, kuno naaliko.'

‡ **12:40** 12:40 Bala kalata gwa Joona 1:17. § **12:41** 12:41 Bala kalata gwa Joona 3:5. * **12:42** 12:42 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 10:1-10.

Linga jigomwike, jikwaga inyumba jili jeene, jipyagiliigwe nu kutendekesigwa kanunu. 45 Po jikubuuka kukusyega imbepo inyali isingi ihaano na ibili, imbiibi ukujikindapo ijeene. Imbepo isyo syosa sikwingila nu kutuugala mmundu ujo. Po akajiilo kaa mundu ujo kikuja kabiibi ukukinda ulutasi. Mo muno sikwisa kujiilaga ku bandu ababiibi abaa nkabalilo aka."

Unna na bakamu baa Jesu
(Maalika 3:31-35; Luuka 8:19-21)

46 Jesu bo ali pakujoba ni kilundilo ikya bandu, keeta, unna na baamyabo baa Jesu baalyimile panja pa nyumba iji aalimo, baalondaga ukujoba nagwe. 47 Po umundu jumo alinkummbuula alinkuti, "Keeta! Unyoko na bakamu baako biimile panja, bikulonda ukujoba na nungwe." 48 Looli Jesu alinkummbuula umundu jula alinkuti, "Juuba jo jwani? Na bakamu bangu bo baani?" 49 Po alinkugolosya ikiboko ku bafundigwa baake alinkuti, "Keeta, aba bo baa juuba na bakamu bangu! 50 Gwesa uju ikubomba ubwigane bwa Taata gwangu ugwa kumwanya, ujo jo nkamu gwangu, jo ilumbu gwangu, jo juuba."

13

Ikifwanikisyo ikya mbyali
(Maalika 4:1-9; Luuka 8:4-8)

1 Iisiku lilalila, Jesu alinkusookamo mu nyumba jila, alinkubuuka kukutuugala kumbali kwa sumbi Galilai. 2 Ikilundilo ikinywamu ikya bandu kilinkubungaana kifuki nagwe. Kunongwa jaa bwingi bwa bandu, alinkwipakila mwi ibooti, alinkubamanyisya bo ali mula. Ikilundilo ikya bandu boosa baali pi isiilya. 3 Po Jesu alinkubabuula inongwa inyingi mfifwanikisyo, alinkuti, "Umbyali jumo aabuukile kukusopa imbeju. 4 Bo ikusopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkwisa injuni silinkulya. 5 Isingi syagwiliile pa lwalabwe, apa umfu gukaalipo mwingi. Syo nakalinga silinkumela. 6 Iisuba bo libalile ululumu bo lukali, silinkukofuka nu kuuma, paapo imisi gikaabuukile paasi. 7 Imbeju isingi syagwiliile pakati pa miifwa. Imiifwa gila gilinkumela nu kusifinyatila. 8 Imbeju isingi syagwiliile pa mfu unnunu. Simo silinkupa iseke imia jimo, isingi silinkupa amalongo ntandatu, ni singi silinkupa amalongo matatu. 9 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege!"

Inyango jaa Jesu ukujoba mfifwanikisyo
(Maalika 4:10-12; Luuka 8:9-10)

10 Balinkwisa abafundigwa baa Jesu balinkunndaaluusya balinkuti, "Fiki kujoba na bandu mfifwanikisyo?" 11 Alinkubaamula alinkuti, "Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbutiitu isya Bunyafyale bwa kumwanya, looli abeene bakapeeligwa na Kyala ukusimanya. 12 Uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongeleligwa ukusyagania. Uju akapeeligwa ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntuula. 13 Fyobeene abangi nikubabuula mfifwanikisyo, paapo, nalinga bikukeeta, batikufibona, nalinga bikupilika, batikusyagania. 14 Isi sikubombigwa kumyabo ukuti sibonekege isi unkunguluka Jeesaja aajobile ukuti,
'Ukupilika mukupilikaga, looli mutikusyaganiaga.

Nu kukeeta mukukeetaga, looli mutikusibonaga.
15 Paapo indumbula sya bandu aba ngafu,
imbulukutu syabo sili na mapuli,
kangi basiisiilile.
Linga baakeetaga na maaso gaabo,
nu kupilika ni mbulukutu syabo,
ngali basyageenie mu ndumbula syabo
nu kupinduka, po naababumbulusyaga.'*
16 "Looli Kyala abasajile umwe, paapo amaaso giinu gikukeeta, ni mbulukutu syinu sikupilika. 17 Nalooli nikubabuula nikuti, abakunguluka bingi na bagolofu baanyonywaga ukusibona isi mukusibona umwe, looli bakaasibwene. Kangi baanyonywaga ukupilika isi mukusipilika umwe, looli bakaasipiliike."

Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikya mbyali
(Maalika 4:13-20; Luuka 8:11-15)
18 "Po umwe namupilikisye ikifwanikisyo ikya mbyali kikuti fiki.
19 Umundu gwesa uju ikupilika iisyu lya Bunyafyale bwa kumwanya kisita kusyagania, Seetano ikwisa nu kulisoosyamo ili Kyala alibyele mu ndumbula jaake. Umundu ujo afwene bo ulwa mbeju isi syagwiliile mu njila. 20 Imbeju isi syagwiliile pamwanya pa lwalabwe, ulu lukaja nu mfu mwingi, sifwene bo ulwa mundu uju ikupilika iisyu lya Bunyafyale bwa kumwanya, nakalinga ikulyambililila nu lusekelo. 21 Leelo iisyu litikwitoteka mu ndumbula jaake, paapo likaja ni misi, likujamo akabalilo akapimba itolo. Linga ingubilo sikummwisila pamo ikugeligwa kunongwa jaa isyu ilyo, nakalinga ikululeka ulwitiko. 22 Imbeju isi syagwiliile pa miifwa, sifwene bo ulwa mundu uju ikupilika iisyu lya Kyala, looli kunongwa jaa kwikolaania, ni mbombo isya pakiisu, nu kusyobigwa, ni finyonyo ifya bukabi, fyosa ifyo fikulifinyatila iisyu, litikupa iseke. 23 Looli imbeju isi syagwiliile pa mfu unnunu, sifwene nu mundu uju ikupilika iisyu ilyo nu kulyagania. Umundu ujo jo uju ikupa iseke. Jumo ikupa iseke imia jimo, jumo amalongo ntandatu, nu jungi amalongo matatu."

Ikifwanikisyo ikya mbeju inunu ni mbiibi
24 Jesu alinkukibuula ikilundilo kya bandu ikifwanikisyo ikingi alinkuti, "UBunyafyale bwa kumwanya aabukwisa bo ulwa mundu jumo, uju aabyele imbeju inunu mu ngunda gwake ugwa nganu. 25 Looli abandu bo balambaleele, undugu alinkwisa alinkusopa mu ngunda imbeju imbiibi isi sifwene ni nganu, alinkusookamo. 26 Inganu bo jimelile nu kwanda ukupa iseke, iseke imbiibi isi sifwene ni nganu syope silinkuboneka. 27 Ababombi abaa mwene ngunda jula, balinkwisa kukunndaaluusya balinkuti, 'Gwe ntwa, tumeenye ukuti gwabyele imbeju inunu mu ngunda gwako, imbeju imbiibi sifumile kuugu?' 28 Alinkubaamula alinkuti, 'Undugu jo uju asibombile isi.' Ababombi balinkunndaaluusya balinkuti, 'Bule, kulonda tubuuke tukanyukule?' 29 Umwene alinkuti, 'Somma ukunyukula, paapo linga mukunyukula imbeju imbiibi, mubagiile ukunyukula pamopeene ni nganu. 30 Namufileke fyosa fikulege pamopeene mpaka ukufika

* **13:15** 13:14-15 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9-10.

akabalilo akaa kutondola. Akabalilo ako, ngwisa kubabuula abatondoli ukuti babungaanie taasi imbeju imbiibi nu kupinya mfikose nu kukosya mmooto. Looli inganu bajibungaanie nu kujibiika mu ndamba jangu.' "

Ikifwanikisyo ikya mbeju ijaa mutaka ni kya nkese
(Maalika 4:30-32; Luuka 13:18-21)

31 Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo ikingi alinkuti, "UBunyafyale bwa kumwanya bufwene na kaseke akaa iseeke ilya mutaka, aka umundu aalyegile, aabyele mu ngunda gwake. 32 Akaseke aka kaniini ukukinda iseke syosa. Looli kikumela, kikukula ukukinda amaseeke goosa, kikuja mpiki nnywamu ugu injuni sikwisa nu kutenga ifufumbwa mu samba syake."

33 Jesu alinkujoba ikifwanikisyo ikingi alinkuti, "UBunyafyale bwa kumwanya bufwene nu nkese ugu unkiikulu jumo aalyongeenie nu bufu ifipimo fitatu, ubufu boosa bulinkutupa."

Inyango jaa Jesu ukumanyisya mfifwanikisyo
(Maalika 4:33-34)

34 Jesu aababuulaga ifilundilo ifya bandu syosa isyo mfifwanikisyo. Akaajobaga nasimo kumyabo kisita kubombela ikifwanikisyo. 35 Isyo syabombiigwe ukuti siboneke isi unkunguluka aajobile aatile,
"Ngwisa kujobaga nabo mfifwanikisyo.
Ngwisa kubabuulaga isi sifisiigwe
ukufuma luulo kyapeligwaga ikiisu."†

Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikya mbeju inunu ni mbiibi

36 Po Jesu alinkukilaga ikilundilo kya bandu, alinkwingila nnyumba. Abafundigwa baake balinkwisa, balinkummbuula balinkuti, "Tulingaanie ikifwanikisyo ikya mbeju mu ngunda, kokuti fiki?"

37 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Umundu uju aabyele imbeju inunu, jo une Nnyamundu. 38 Ungunda gula kyo kiisu, imbeju inunu sila, bo bandu baa mBunyafyale bwa Kyala, ni mbeju imbiibi sila, isi umwene ngunda akaabyele, bo bandu baa mbunyafyale bwa Seetano. 39 Undugu uju aaliisile kukubyala imbeju imbiibi jo Seetano. Ukutondola lyo isiku ilya kummaliikisyo ilya kulonga ikiisu. Abatondoli bo bandumi baa Kyala. 40 Po bo ulu abatondoli bikubungaania imbeju imbiibi nu kukosya mmooto, sikwisa kujaga bo ulo amasiku gaa kummaliikisyo. 41 Ne Nnyamundu ngwisa kubatuma abandumi bangu, ukubabungaania abandu ukufuma mBunyafyale bwangu aba bikubasofya abiinaabo, na batulanongwa boosa. 42 Abandumi bikwisa kubataaga abandu abo ndupanga lwa mooto, mula bikwisa kulilaga nu kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo. 43 Po abiikemo bikwisa kulangala bo isuba mBunyafyale bwa Taata. Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege!"

Ififwanikisyo ifya tundu utwa ntengo

44 "UBunyafyale bwa kumwanya bufwene bo ulwa kyuma iki kifisiigwe mu ngunda. Umundu jumo alinkwisa, alinkukyaga mula,

† **13:35** 13:35 Bala kalata gwa Isabuli 78:2.

alinkukifisa kangi. Aasekiile fiijo, alinkwakuulisya fyosa ifi aali nafyo, alinkuula ungunda gula.
45 “Kangi uBunyafyale bwa kumwanya bufwene bo ulwa mabwe
agaa ntengo aga gaalondigwaga nu muulisi jumo. 46 Bo alyagile iibwe
limo ilya ntengo unnywamu fiijo, alinkubuuka, alinkwakuulisya fyosa
ifi aali nafyo, alinkwisa kulyula.”

Ikifwanikisyo ikya lwelo
47 “Kangi uBunyafyale bwa kumwanya bufwene nu lwelo ulu abalobi
baasopile mwa sumbi, lwakolile iiswi isya luko nu luko. 48 Ulwelo
lula bo lwiswile iiswi, balinkulukwabila pi isiilya, balinkutuugala
balinkusala iiswi inunu nu kusibiika mfiibo fyabo, looli iiswi imbiibi
balinkusitaaga. 49 Sikwisa kujaga bo ulo pi isiku ilya kummaliikisyo
ilya kulonga ikiisu. Abandumi bikwisa kupaagulania abatulanongwa
na biikemo. 50 Po bikwisa kubataaga abatulanongwa ndupanga lwa
mooto, mula bikwisa kulilaga nu kusyegetula amiino kunongwa jaa
ndaamyo.”

Imanyisyo imbya ni nguulu
51 Jesu alinkubalaaluusya abafundigwa baake alinkuti, “Bule,
musyageenie isi syosa?” Balinkummwamula balinkuti, “Tusyageenie.”
52 Alinkubabuula alinkuti, “Kukuti mmanyisi gwa ndagilo uju amany-
isiigwe isya Bunyafyale bwa kumwanya, afwene bo umwene nyumba
uju ikusokola mu ndamba jaake ikyuma ikipya ni kikuulu.”

Abandu abaa ku Nasaleti bikunkaana Jesu
(Maalika 6:1-6; Luuka 4:16-30)
53 Jesu bo amalile ukujoba ififwanikisyo ifyo, alinkusookako kula.
54 Bo afikile nkaaja aka aakuliile, alinkubamanyisya abandu mu sina-
gogi jaabo. Abandu bala balinkuswiga, balinkulaaluusania balinkuti,
“Mwe! Uju agaagile kuugu amahala aga, na maka agaa kubomba ifiika
ifi? 55 Bule, uju akaja jo mwana gwa nsongola matapwa? Unna akaja jo
uju bikunti Malija? Bule, abaamyabo bakaja bo baa Jaakobo, Joosefu,
Simoni na Juuta? 56 Abalumbu baake boosa tukaja nabo papaapa? Po
uju asyagile kuugu syosa isi?”
57 Po abeene balinkwikinyamo, balinkusita kummwitika. Looli Jesu
alinkubabuula alinkuti, “Unkunguluka atikupondwa ulwimiko looli
mwene nkaaja kaake, nkikolo kyake na baa mu nyumba jaake.” 58 Jesu
akaabombile ifiika fingi kula, paapo abandu abo bakaalimmwitiike.

14

Johani uMoosi ikugogigwa
(Maalika 6:14-29; Luuka 9:7-9)
1 Akabalilo ako Heloti,* umalafyale ugwa mu Galilai, aapiliike
inongwa sya Jesu. 2 Po alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, “Ujo
jo Johani uMoosi asyukile ukufuma mbafwe. Ukeetege ali na maka
agaa kubomba ifiika.”
3-4 Kubwandilo unkiikulu jumo ingamu jaake Helotija, aali nkasi gwa
Filipo ugwamyabo gwa malafyale Heloti. Po Heloti alinkummwega
Helotija. Johani ammbuulaga Heloti alinkuti, “Sili mwiko ugwe

* **14:1** 14:1 Heloti Bala ku Isyakulingaania.

ukummwega Helotija unkasi gwa gwamyinu.”† Heloti alinkubatuma
abasikali abaa kunkola Johani, alinkumpinya mu nnyololo, ukuti
anhobosye Helotija. 5 Heloti aalondaga ukunngoga Johani, looli
aabatiilaga abandu, bammwimikaga Johani, paapo aali nkunguluka.
6 Pi isiku ilya kukumbuka ukupaapigwa umalafyale Heloti,
umwana undindwana ugwa Helotija aamogile nkyeni mbaheesya.
Alinkunhobosya fiijo Heloti. 7 Po Heloti alinkulapa ukuti, ikumpapo
undindwana jula akandu kokoosa aka ikusuuma. 8 Kunongwa jaa
kusongigwa nu nna, undindwana jula alinkummbuula Heloti alinkuti,
“Umbepo apa untu ugwa Johani uMoosi mwi ibeeseni.” 9 Umalafyale
alinkusulumania fiijo, looli kunongwa jaa kulapa kwake, na kunongwa
jaa bandu aba baali pa lusekelo, alinkulagila ukuti bampepo. 10 Po
Heloti alinkuntuma umundu kukummbuuta untu Johani, mula mu
nnyololo. 11 Alinkugutwala untu gwake mwi ibeeseni, nu kumpapo
undindwana jula, joope undindwana alinkwakumpapo unna. 12 Po
paapo abafundigwa baa Johani balinkubuuka, balinkwega umfimba,
balinkugusyila. Po balinkubuuka kukummbuula Jesu inongwa isi.

Jesu ikubaswila abandu bingi fiijo
(Maalika 6:30-44; Luuka 9:10-17; Johani 6:1-14)

13 Jesu bo apiliike isi, alinkwipakila mwi ibooti, alinkubuuka
pabujo ubusita bandu. Looli abandu bo bapiliike, balinkunkonga,
balinkwenda injila ijaa pi isiilya na malundi ukufuma ntwaja.
14 Jesu bo asulwike mwi ibooti, alinkukibona ikilundilo ikinywamu,
kilinkummwaga ikisa, alinkubabumbulusya ababine baabo.
15 Namajolo abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu,
balinkummbuula balinkuti, “Ubujo ubu tulipo lukubo, kangi ulu
majolo. Balage abandu basookepo, ukuti bakiijuulile ifindu ntwaja.”
16 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Balingabuukaga, amubapepo umwe
ifindu.” 17 Balinkummwamula balinkuti, “Tuli nafyo ifisyesye fihaano
itolo ni iswi ibili.” 18 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Namundwalile une
apa.”
19 Po alinkubalagila abandu ukuti batuugale paasi pa liisu.
Alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta
kumwanya, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkufimenya ifisyesye,
alinkubapapo abafundigwa baake. Po abafundigwa baake
balinkubajabila abandu. 20 Abandu boosa balinkulya, balinkwikuta.
Po abafundigwa baake balinkubungaania ifimeenya ifi fyasyeleko,
balinkwisusya ifiibo kalongo na fibili. 21 Abandu aba baaliile ifindu
fila baali banyambala 5,000 buno, kisita kubalilako abakiikulu na
baana.

Jesu ikwenda pamwanya pa miisi
(Maalika 6:45-52; Johani 6:15-21)

22 Nakalinga Jesu alinkubalagila abafundigwa baake ukuti bi-
ipakile mwi ibooti, batalepo ukubuuka kwi isiilya ilya sumbi
Galilai, bo umwene ali pakukilaga ikilundilo kya bandu. 23 Jesu
bo akilagile ikilundilo kila ikya bandu, alinkufyuka mwene pa
kyamba, pabujo ubwa kwijeekela, ukuti iipuute. Namajolo aaliko

† **14:3-4** 14:3-4 Ku Bajuuta kwali mwiko ukummwega unkasi gwa nkulu, uju unkulu alekeene nagwe. Bala kalata gwa Abanyaleebi 20:21.

uko mwene. 24 Akabalilo ako iliibooti lyafikile pakati paa sumbi, looli amajiga gaalipingaga paapo umbelo gwakulaga. 25 Po kubukye Jesu alinkubuuka kuno baaliko, bo ikwenda pamwanya pa miisi. 26 Looli abafundigwa baake bo bammbwene Jesu ikwenda pamwanya pa miisi, balinkutetema, balinkuti, “Nsyuka!” Balinkukuuta fiijo ku lutende. 27 Nakalinga Jesu alinkujoba nabo, alinkuti, “Mwikasye, jo une! Mungatiilaga!” 28 Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, linga jo ugwe nalooli, ndagila ukuti niise kumyako bo ngwenda pamwanya pa miisi.” 29 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Isaga.” Po Peeteli alinkwika ukufuma mwi ibooti lila, alinkwenda pamwanya pa miisi, alinkukonga Jesu. 30 Looli bo agubwene umbelo alinkutiila fiijo, alinkwanda ukwibila. Po alinkukuuta fiijo alinkuti, “Gwe Ntwa, uliimboka!”

31 Nakalinga, Jesu alinkugolosya ikiboko kyake, alinkunkola, alinkummbuula alinkuti, “Gwe gwa lwitiko ulunandi, fiki gwilaamwaga?” 32 Jesu na Peeteli balinkwipaka mwi ibooti, po umbelo gulinkubota. 33 Po abafundigwa aba baalimo mwi ibooti, balinkubunguluka kwa Jesu, balinkuti, “Nalooli ugwe uli Mwana gwa Kyala!”‡

Jesu ikubabumbulusya ababine mu Genesaleti
(Maalika 6:53-56)

34 Jesu na bafundigwa baake bo balobwike sumbi Galilai, balinkufika nkiisu ikya mu Genesaleti. 35 Abandu baa nkiisu kila bo bammwageenie ukuti jo Jesu, balinkutwala indumi ntwaja toosa utwa kifuki. Abandu balinkubatwala kwa Jesu boosa aba baali babine. 36 Balinkumpyelesya Jesu ukuti abiitikisye ababine bapalamaasye, nalinga kipeto kya mwenda gwake. Po ababine boosa aba baalimpalamaasiisye, baabumbulwike.

15

Jesu ikukaana inyiiho sya biisukulu
(Maalika 7:1-13)

1 Po aBafalisai bamo na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwisa ukufuma mu Jelusalemu. Balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndaaluusya balinkuti, 2 “Fiki abafundigwa baako bikukilania inyiiho sya biisukulu biitu? Bikulya kisita kukonga ulwiho ulwa kusugusula amaboko!”* 3 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Fiki na nuumwe mukukilania indagilo sya Kyala, ku njila jaa kusikonga inyiiho syinu? 4 Namanga Kyala aabalagiile ukuti, ‘Ummwimikege uguuso nu nyoko,’† kangi ukuti, ‘Uju ikuntuka ugwise pamo unna, jo agogigwege.’‡ 5 Looli umwe mukumanyisya mukuti, ‘Kanunu umundu linga ikummbuula ugwise pamo unna, ikuti, “Ifi naalondaga ukukupapo ugwe, ndikukupapo, mfibiikile ukuja ikemo kwa Kyala.” ’ 6 Po alingantuulaga ugwise nu nna. Uko ko kulifujula iisyu lya Kyala

‡ **14:33** 14:33 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. * **15:2** 15:2 Ukusugusula amaboko ABafalisai baatigi, linga umundu apalamaasiisye ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikumpela uju ikulya ukuja nnyali. ABafalisai baaswigile ukuti Jesu akaapaasiisye abafundigwa baake ukunyala. † **15:4** 15:4 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:16. ‡ **15:4** 15:4 Bala kalata gwa Ukusooka 21:17; Abanyaleebi 20:9.

kʉ njila jaa kʉsikonga inyiiho syinu. 7 Mwe basyobi ʉmwe! Jeesaja
aatalwisye ʉkʉkunguluka kʉmyinu, bo ikʉjoba ʉkʉti,
8 ‘Abandʉ aba, bikʉʉnyiimika ni milomo itolo,
looli indumbula syabo sili kʉbʉtali na niine.
9 Bikʉʉnyiipuuta ʉne isya itolo,
paapo bikʉmanyisya inyiiho isya bandʉ ngati sya Kyala.’ ”§

Imbombo isi sikʉnnyasya ʉmundʉ sikʉfuma mu ndumbula
(Maalika 7:14-23)

10 Po Jesu alinkʉkikoolela ikilʉndilo kya bandʉ, alinkʉbabʉʉla
alinkʉti, “Amumbilikisye kanunu nʉ kʉsyagania! 11 Ifi fikwingila
nkanwa, fikaja fyo ifi fikʉnnyasya ʉmundʉ. Looli fila fikʉsooka
ʉkʉfuma nkanwa mmyake, fyo fikʉnnyasya.”

12 Po abafundigwa baake balinkʉbʉʉka kwa Jesu,
balinkʉnndaalʉʉsya balinkʉti, “Bʉle, ʉmeenye ʉkʉti aBafalisai
bakaleele bo bapiliike amasyʉ aga ʉbabʉʉlile?” 13 Jesu alinkwamula
alinkʉti, “Kʉkʉti mpiki ʉgʉ gʉkabyaligwa na Taata gwangʉ ʉgwa
kʉmwanya gukʉnyukuligwa. 14 Namubaleke, paapo abo balongosi
bafwa maaso aba bikʉbalongosya abafwa maaso! Linga ʉmfwa
maaso ikʉnndongosya ʉmfwa maaso nnine, bobabiili bikʉgwila
mbwina!” 15 Looli Peeteli alinkʉmmbʉʉla alinkʉti, “Ʉtʉlingaanie isi
ʉjobile.” 16 Jesu alinkwamula alinkʉti, “Bʉle, na nuumwe mukaja na
mahala? 17 Bʉle, mukasyagania ʉkʉti kʉkʉti kandʉ aka kikwingila
nkanwa, kikʉbʉʉka mbʉla, po piitaasi kikʉsooka kʉ liisʉ? 18 Looli
isi sikʉsooka nkanwa, sikʉfuma mu ndumbula, syo isi sikʉnnyasya
ʉmundʉ. 19 Paapo mu ndumbula jaa mundʉ, mo muno sikʉfuma
inyiinogono imbiibi, ʉbʉgogi, ʉbʉlogwe, ʉbʉhiiji, ʉbʉkeeti bwa
bʉtʉngʉlʉ na maheelu. 20 Isyo syo isi sikʉnnyasya ʉmundʉ. Looli
ʉkʉlya kisita kʉsugusula kʉtikʉnnyasya ʉmundʉ.”

Ʉlwitiko ʉlwa nkiikʉlʉ ʉjʉ akaja Njuuta
(Maalika 7:24-30)

21 Jesu alinkʉsookapo pala, alinkʉbʉʉka nkiisʉ ikya mu Tili ni
kya mu Sitoni. 22 Po ʉnkiikʉlʉ jʉmo ʉNkaanaani ʉjʉ aatʉʉgalaga
ʉko, alinkwisa kwa Jesu, aalaataga aatigi, “Gwe Ntwa, Mwana
gwa malafyale Ndaabiti,* ʉliimbaakisya! Ʉmwanangʉ ʉndindwana
akoliigwe ni mbepo inyali.” 23 Looli Jesu akaalyamwile iisyʉ
nalimo. Po abafundigwa baake balinkwisa nʉ kʉnsʉʉma, balinkʉti,
“Ʉmmbʉʉle ʉnkiikʉlʉ ʉjʉ abʉʉkege, paapo ikʉjwega kʉnyuma
kʉmyitʉ.” 24 Alinkʉbaamula alinkʉti, “Kyala andʉmile kʉkʉbapoka
aBanyaisilaili beene, aba bali bo ʉlwa ng’oosi isi sisobile.”

25 Ʉnkiikʉlʉ jʉla alinkwisa, alinkʉfugama nkyeni mwa Jesu,
alinkʉnsʉʉma alinkʉti, “Gwe Ntwa, ngʉkʉsʉʉma ʉndʉʉle!”
26 Alinkʉmmwamula alinkʉti, “Sikaja kanunu ʉkwega ifindʉ
ifya baana nʉ kʉsisopela imbwa.”† 27 Ʉnkiikʉlʉ jʉla alinkʉti,
“Moomuumo, gwe Ntwa, leelo ni mbwa syope sikʉlya ʉtʉbululukisya
ʉtʉ tukʉsatʉka paasi ʉkʉfuma pa meesa sya batwa baabo.” 28 Po

§ **15:9** 15:8-9 Bala kalata gwa Jeesaja 29:13. * **15:22** 15:22 ƲMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokʉti Meesija. Bala iisyʉ Meesija kʉ Isyakʉlingaania. † **15:26** 15:26 Ʉkʉsisopela imbwa ABajuuta biibonaga ʉkʉti baana baa Kyala, looli abandʉ abangi baabatʉkaga ʉkʉti mbwa.

Jesu alinkummwamula alinkuti, “Gwe nkiikulu ugwe, ulwitiko lwako lunywamu fiijo! Sikubombigwa isi kulonda.” Nakalinga, undindwana jula alinkubumbuluka.

Jesu ikubabumbulusya ababine bingi

29 Jesu alinkusookako uko, alinkwenda kumbali kwa sumbi Galilai.
Po alinkufyuka nkyamba, alinkutuugala uko. 30 Abandu bingi fiijo
balinkwisa kwa Jesu, balinkubatwala aba bikukwema, abafwa maaso,
abalemale, aba batikujoba, na babine abangi bingi. Balinkubabiika
nkyeni mwa Jesu, alinkubabumbulusya. 31 Abandu bala baaswigile
fiijo bo bikubabona aba batikujoba bikujoba, abalemale na aba
bikukwema bikwenda bo bagolwike, na bafwa maaso bikukeeta.
Balinkuntuufya Kyala gwa Banyaisilaili.

Jesu ikubaswila abandu aba bakaja Bajuuta abingi fiijo
(Maalika 8:1-10)

32 Po Jesu alinkubabililkila abafundigwa baake, alinkubabuula
alinkuti, “Ngubapaakisya abandu aba, paapo amasiku matatu balindile
na niine, liilino bakaja ni findu. Ngiigana ukubalaga, bo bali ni njala
aabikufwa ulusi mu njila.”

33 Abafundigwa baake balinkunndaaluusya balinkuti, “Tufyage
kuugu ifindu pa lukubo apa ifya kwikuta boosa?” 34 Po
Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Muli nafyo ifisyesye filinga?”
Balinkummwamula balinkuti, “Tuli nafyo fihaano na fibili, nu tuswi
tunandi.” 35 Po Jesu alinkubalagila abandu ukuti batuugale paasi.
36 Alinkwega ifisyesye ifyo fihaano na fibili nu tuswi tula, alinkugwa
ulupi kwa Kyala, alinkufimenyania, alinkubapapo abafundigwa
baake, po abafundigwa balinkubajabila abandu bala. 37 Abandu
boosa balinkulya, balinkwikuta. Po abafundigwa balinkubungaania
ifi fyasyele, balinkwisusya ifiibo fihaano na fibili. 38 Abandu aba
baaliile baali banyambala 4,000 buno, kisita kubala abakiikulu na
baana. 39 Jesu bo abalagile abandu bala, alinkwingila mwi ibooti,
alinkubuuka mu Magatani.

16

ABafalisai bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu
(Maalika 8:11-13; Luuka 12:54-56)

1 Po aBafalisai na Basatukai bamo balinkwisa kwa Jesu, nu
kunngela ukuti abombe ikiika ukuja kimanyilo ukubanangisya ukuti
atumiigwe na Kyala. 2 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Linga amajolo
gafikile, mukujoba mukuti, ‘Kilaabo bukukya kanunu paapo ku
mpaalanga kwelu.’ 3 Looli akabalilo akaa nulubunju, mukujoba
mukuti, ‘Liilino ifula jikutima paapo ku mpaalanga kutiitu, kangi kuli
na mabingo.’ Po umwe mumeenye ukufyagania ifimanyilo ifya mu
mpaalanga, looli mukabagila ukufyagania ifimanyilo ifya kabalilo aka.
4 Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummanya Kyala, ukeetege
mukusuuma ikimanyilo! Mutikupeeligwa ikimanyilo nakimo, looli
kyene ikimanyilo ikya nkunguluka Joona.” Po Jesu alinkubaleka,
alinkusookapo na bafundigwa baake.

Jesu ikubasoka abafundigwa baake pa sya Bafalisai na Basatukai (Maalika 8:14-21)

5 Abafundigwa baa Jesu bo balobwike inyanja, balinkusyagania ukuti biibiibwe ukwega ifisyesye. 6 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mujege maaso nu nkese ugwa Bafalisai na Basatukai." 7 Abafundigwa bala balinkwanda ukujobesania balinkuti, "Ikujoba bo ulo paapo tukatwala ifisyesye." 8 Jesu alinkumanya isi baajobaga, alinkubalaaluusya alinkuti, "Mwe bandu baa lwitiko ulunandi umwe! Fiki mukukaanikana ukuti mukaja ni fisyesye? 9 Bule, mukaali mutikusyagania? Bule, mukaali mutikukumbuka muno abandu bala 5,000, baaliikwite ku fisyesye fila fihaano? Bule, mwabungeenie ifiibo filinga ifya fimeenya? 10 Pamo ifisyesye fila fihaano na fibili ku bandu bala 4,000, bule, mwabungeenie ifiibo filinga?* 11 Sili buleebule, mutikusyagania ukuti ngaajobaga isya fisyesye? Po mujege maaso nu nkese ugwa Bafalisai na Basatukai." 12 Po abafundigwa baake balinkusyagania ukuti akaajobaga isya nkese ugwa kutendekekesya ifisyesye, looli aabalaga imanyisyo isya Bafalisai na Basatukai.

Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija (Maalika 8:27-30; Luuka 9:18-21)

13 Jesu na bafundigwa baake, bo bafikile ku Kesalija Filipi, Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, "Abandu bikuunjoba une Nnyamundu ukuti ne ani?" 14 Balinkummwamula balinkuti, "Bamo bikuti gwe Johani uMoosi, abangi bikuti gwe nkunguluka Elija, na bangi bikuti ugwe gwe Jelemija, pamo jumo mbakunguluka abangi." 15 Po Jesu alinkubalaaluusya abeene, alinkuti, "Na nuumwe mukuti, une ne ani?" 16 Po Simoni Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Ugwe gwe Meesija, uMpoki uju Kyala aatile ikuntuma. Ugwe uli Mwana gwa Kyala uMuumi bwila na bwila."

17 Jesu alinkummbuula alinkuti, "Simoni mwana gwa Joona, gwe usajiigwe, paapo akajako umundu uju akusetuliile isyo, looli jo Taata gwangu ugwa kumwanya. 18 Une nikukubuula, ugwe gwe Peeteli, ulwalabwe.† Pamwanya pa lwalabwe ulu, ngujenga ikipanga kyangu ikya Kyala. Amaka agaa ku ngolongo‡ gatiisakukitola siku. 19 Une ngukupapo ifungulo isya Bunyafyale bwa kumwanya, ukuti lyolyosa ili kulipinya pakiisu, Kyala joope bo alipinyile kumwanya. Kangi lyolyosa ili kulyabula pakiisu, Kyala joope bo alyabwile kumwanya." 20 Po Jesu alinkubasoka abafundigwa baake ukuti balingammbuulaga umundu najumo, ukuti umwene jo Meesija.

Jesu ikujoba isya bufwe nu kusyuka kwake (Maalika 8:31–9:1; Luuka 9:22-27)

21 Ukwandila akabalilo ako, Jesu alinkwanda ukubabuula abafundigwa baake pabwelu, alinkuti, "Mpaka mbuuke mu Jelusalemu nu kukaba ingubilo nyingi ku balongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ukugogigwa. Po pi isiku lya butatu, ngwisa kusyuka."

22 Po Peeteli alinkummwega kumbali, alinkwanda ukunkemela, alinkuti, "Gwe Ntwa, silingaja bo ulo! Isyo sitikukwaga ugwe!" 23 Looli

* **16:10** 16:9-10 Bala kalata gwa Matai 14:20; 15:37. † **16:18** 16:18 Peeteli Mu njobelo ijaa Kigiliki kokuti Lwalabwe. ‡ **16:18** 16:18 Ingolongo Bala ku Isyakulingaania.

Jesu alinkunsanuka, alinkummbuula Peeteli alinkuti, “Kinda kunyuma kumyangu, ugwe Seetano! Kugela ukuusigila ukubomba ubwigane bwa Kyala! Utikusiinogona isya Kyala, looli isya bandu!”

Ukunkonga Jesu na mbutolwe

24 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Umundu gwesa uju ikulonda ukungonga, jo fikuti alingiipaakisyaga na panandi, nalinga aikugogigwa pa kikohekano kunongwa jangu, angongege. 25 Uju linga ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila. 26 Eemwa, kali umundu fikummbumbulila ifiki ukukikaba ikyuma kyosa ikya nkiisu, looli ikubupeesya ubuumi bwa bwila na bwila? Pamo umundu abagiile ukusoosya ifiki pabujo bwa buumi bwa bwila na bwila? 27 Une Nnyamundu ngwisa kwisa pamopeene na bandumi bangu, mbusisya bwa Taata. Po ngwisa kunhomba kukuti mundu ukukongana ni mbombo syake. 28 Nalooli nikubabuula, balipo bamo papaapa aba batikufwa mpaka taasi baambone ne Nnyamundu, bo ngwisa mBunyafyale bwangu.”§

17

Jesu ikwanduka
(Maalika 9:2-13; Luuka 9:28-36)

1 Amasiku ntandatu bo gakindile, Jesu alinkubeega baa Peeteli, Jaakobo na Johani unnuguna gwa Jaakobo. Alinkufyuka nabo pamwanya pa kyamba ikitali fiijo, po alinkwijeekela nabo kula. 2 Bo bali kula, Jesu alinkwanduka umbili nkyeni mmyabo. Kumaaso kulinkulangala ulwa isuba, ni myenda gyake gyali myelu fiijo bo undangalila gwa isuba. 3 Nakalinga, balinkusetuka abakunguluka Moose na Elija,* baajobaga nagwe. 4 Po Peeteli alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, kanunu uswe ukujapo apa. Linga kulonda, ngujenga ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija.”

5 Peeteli bo akaali ikujoba, keeta, iibingo ili likulangala lilinkubakupikila. Po balinkupilika iisyu ukufuma mwi ibingo likuti, “Uju jo Mwanangu uNkundwe uju niikyeliile nagwe, mumpilikisyege!” 6 Abafundigwa baake bo bapiliike isyo, balinkutiila fiijo, balinkugwa bukupama paasi nu lutende. 7 Jesu alinkusegelela kifuki, alinkubapalamaasya, alinkubabuula alinkuti, “Namusumuke, mulingatiilaga!” 8 Bo biinwile amaaso gaabo, balinkummbona Jesu asyele mwene. 9 Po bo bikusuluka ukufuma nkyamba, Jesu alinkubalagila alinkuti, “Mulingammbuulaga umundu najumo isi musibwene mpaka akabalilo aka Nnyamundu ikwisa kusyuka ukufuma mbafwe.”

10 Abafundigwa balinkunndaaluusya balinkuti, “Keeta, abamanyisi baa ndagilo sya Moose bikuti Elija jo ikutalapo taasi ukwisa, bo Meesija akaali?” 11 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Nalooli Elija jo

§ **16:28** 16:28 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:14. * **17:3** 17:3 Moose na Elija baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisye aBanyaisilaili ukufuma ku Misili ukubuuka kukiisu kya Isilaili. Elija aasuubililigwaga ukuti ikugomoka pakiisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

ikutala ukwisa, ukuti atendekesye syosa. 12 Looli nikubabuula nikuti, Elija iisile,† abandu bakaalimmeenye, baalimmbombiile imbiibi syosa isi baalondaga. Bubuubo Nnyamundu bikwakummbombela kabiibi." 13 Po abafundigwa bala balinkusyagania ukuti Jesu aajobaga isya Johani uMoosi.

Abafundigwa baa Jesu batoliigwe ukummbumbulusya umwanike
(Maalika 9:14-29; Luuka 9:37-43)

14 Po paapo Jesu na bafundigwa bala batatu bo bafikile pa kilundilo kila kya bandu, umundu jumo alinkwisa kwa Jesu, alinkufugama nkyeni mmyake, 15 alinkummbuula alinkuti, "Gwe Ntwa, ngusuuma umpaakisye umwanangu paapo ali ni inyiki, ububine ubo bukuntaamya fiijo. Kaa kingi ikugwa mmooto na mmiisi. 16 Naalintwele ku bafundigwa baako ukuti bammbumbulusye, leelo batoliigwe."

17 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mwe bandu baa nkabalilo aka, mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Bule, ngutuugala pamopeene na nuumwe nu kubakeetelela mpaka ndili? Namuntwale kuno kumyangu!" 18 Po Jesu alinkujikemela imbepo inyali iji jaali nkati mmyake, jilinkusookamo. Nakalinga, umwana jula alinkubumbuluka. 19 Po abafundigwa balinkummwisila Jesu pabujo ubwa kwijeekela, balinkunndaaluusya balinkuti, "Fiki uswe tutoliigwe ukujikaga imbepo inyali jila?" 20 Alinkubaamula alinkuti, "Kunongwa jaa lwitiko lwinu lunandi. Nalooli nikubabuula, linga muli nu lwitiko ululniini bo ulwa kaseke akaa mutaka, mwabagiile ukukibuula ikyamba iki ukuti, 'Sookapo apa, ubuuke pala,' kyope kikusookapo. Aakatikujako akandu akaa kubatola. [21 Pamopeene na isyo, imbepo inyali ijaa luko ulo jitikusooka, looli ku njila jaa kunsuuma Kyala nu kufipiika ifindu.]"‡

Jesu ikujoba kangi isya bufwe nu kusyuka kwake
(Maalika 9:30-32; Luuka 9:43-45)

22 Jesu bo ali pamopeene na bafundigwa baake mu Galilai, alinkubabuula alinkuti, "Ne Nnyamundu ngwisa kubiikigwa mmaboko agaa balugu. Bikwisa kuungoga, looli pi isiku lya butatu, ngwisa kusyuka." 23 Abafundigwa baake balinkusulumania fiijo.

Ukuhomba isongo jaa tempeli

24 Jesu na bafundigwa baake bo bafikile mu Kapelinaumu, abasongesya songo jaa tempeli balinkwisa kwa Peeteli. Balinkunndaaluusya balinkuti, "Bule, ummanyisi gwinu joope ikusonga isongo jaa tempeli?" 25 Peeteli alinkubaamula alinkuti, "Moomuumo, ikusonga." Peeteli bo ingiile nnyumba, Jesu alinkwanda ukunndaaluusya alinkuti, "Gwe Peeteli, ugwe kusyagania buleebule? Abanyafyale nkiisu iki bikusongesya isongo ku bandu nki? Ku bandu baa mfiisu fyabo, pamo kwene ku baheesya?"§ 26 Peeteli alinkwamula alinkuti, "Bikusongesya kwene ku baheesya." Jesu alinkummbuula

† **17:12** 17:12 Elija iisile Jesu ikummbala Johani uMoosi uju imbombo syake syafwene ni sya Elija. Bala kalata gwa Matai 11:13-14. ‡ **17:21** 17:21 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Maalika 9:29. § **17:25** 17:25 Abanyafyale baabasongesyaga isongo abandu aba batoliigwe ubwite, bakaabasongesyaga abandu abaa mfiisu fyabo.

alinkuti, “Linga sili bo ulo, po abenekaaja batikuhomba isongo. 27 Looli ukuti tulingabakalasya, buuka ukasope ulusambo mu nyanja. Ukeege iiswi ijaa kwanda iji kwakusipula, ukajikahule nkanwa, kwakulwaga ululatalama nkati. Ukeege ululatalama ulo ukasonge isongo jangu ni jaako.”

18

Unkulumba jo uju ikufwana nu mwanike
(Maalika 9:33-37; Luuka 9:46-48)

1 Akabalilo kamo abafundigwa baa Jesu balinkwisa kwa Jesu, balinkunndaaluusya balinkuti, “Jo jwani nkulumba ukukinda abangi boosa mBunyafyale bwa kumwanya?” 2 Jesu alinkunkoolela umwanike, alinkummbiika pakati pamyabo, 3 alinkuti, “Nalooli nikubabuula, linga mutikupinduka nu kuja bo abaanike, mutikwisa kwingila siku mBunyafyale bwa kumwanya. 4 Po umundu gwesa uju ikwijiisya bo umwanike uju, ujo jo nkulumba mBunyafyale bwa kumwanya. 5 Kangi umundu gwesa uju mu ngamu jangu ikummwambilila umwanike bo uju, ikuunyambilila une.”

Jesu ikumanyisya injila jaa bugolofu
(Maalika 9:42-48; Luuka 17:1-2)

6 “Looli linga kunsobesya jumo mbaanike abo aba bikuunyiitika une, ngali kununu ukukupinya ugwe ulwala mmakosi nu kusopigwa mu nyanja. 7 Ahiili mwe bandu baa nkiisu muno, kunongwa jaa kubomba isi sikubasobesya abandu! Ingelo syo fikuti sijengepo, looli ahiili umundu uju ikusitwala ingelo isyo! 8 Linga ikiboko kyako pamo ikilundi kyako kikukusofya ukutula inongwa, kitumule nu kukisopa pabutali na nungwe! Kununu ukwingila mbuumi bwa bwila na bwila, bo uli ni kilema, ukukinda ukuja na maboko mabili pamo amalundi mabili, leelo usopigwe mmooto ugwa bwila na bwila. 9 Ni kisige kyako linga kikukusofya, kifyule nu kukitaaga pabutali na nungwe! Kununu ukwingila mbuumi bwa bwila na bwila, bo uli ni kisige kimo, ukukinda ukuja ni fisige fyofibiili, leelo usopigwe ndupanga lwa mooto.”

Ikifwanikisyo ikya ng’oosi iji jisobile
(Luuka 15:3-7)

10 “Mujege maaso, mulingammwilaamwaga jumo mbaanike abo! Nikubabuula nikuti, boope bali na bandumi baabo abaa kumwanya, akabalilo koosa bali nkyeni mwa Taata gwangu ugwa kumwanya. [11 Paapo Nnyamundu aaliisile nkiisu ukuti abapoke aba basobile.]* 12 Bule, umwe mukuti fiki? Umundu uju ali ni ng’oosi imia jimo, linga jimo jisobile, ikubomba buleebule? Bule, atikusileka ing’oosi 99 ndiisu, ukuti akajilonde iji jisobile? 13 Nalooli nikubabuula, linga ajaagile, ikuhoboka fiijo kunongwa jaa ng’oosi jila jimo ukukinda ing’oosi sila 99 isi sikasoba. 14 Bubuubo uGwiseemwe ugwa kumwanya akiigana ukuti jumo mmbandu baa paasi aba asobe.”

Ulubaatiko lwa kunsoka uju asobile

15 “Linga umwitiki unnino akutuliile inongwa, buuka unsoke bo muli babili itolo. Linga akupiliike, bo ummwagile kangi umwitiki

* **18:11** 18:11 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Luuka 19:10.

nnino. 16 Looli linga akakupilika, buuka ummwege umundu ujungi jumo pamo babili, ukuti mukonge isya mwa Kalata uMwikemo isi sikuti, ‘Bajepo abakeeti babili pamo batatu abaa kusisimikisya kukuti kandu.’† 17 Linga akabapilika abo boope, buuka kukukibuula ikipanga kya Kyala. Linga akakipilika ni kipanga, po munkeetege bo umundu umpanja, pamo bo unsongesya songo.”

Amaka agaa bafundigwa agaa kupinya nu kwabula

18 “Nalooli nikubabuula, syosa isi mukusipinya pakiisu, Kyala joope bo asipinyile kumwanya. Kangi syosa isi mukusyabula pakiisu, Kyala joope bo asyabwile kumwanya. 19 Nikubabuula kangi ukuti, linga babili pakati pamyinu biitikeene pakiisu ndi syosa isi bikusuuma, Taata gwangu ugwa kumwanya ikubabombela. 20 Paapo apa babungeene abandu babili pamo batatu mu ngamu jangu, niine ngujapo pamopeene nabo.”

Ikifwanikisyo ikya mbombeli uju atikuhobokela

21 Po Peeteli alinkubuuka kwa Jesu, alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe Ntwa, linga umwitiki mwinangu aandigile, ngulondigwa nunhobokele kalinga? Bule, nalinga kahaano na kabili?” 22 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ndikukubuula ukuti kahaano na kabili itolo, looli unhobokelege unnino akabalilo koosa mbuumi bwako kisita kubala.‡

23 “Kunongwa ijo, ukwisa kwa Bunyafyale bwa kumwanya kufwene bo ikifwanikisyo iki. Aaliko umalafyale jumo, uju aalondaga ukwega indalama syake isi aamelaga mbabombeli baake. 24 Umalafyale bo andile ukubala, aatwaliigwe umundu jumo nkyeni mmyake, uju aameleligwaga italanta§ 10,000. 25 Umbombeli ujo aatoliigwe ukuhomba indalama isi aameleligwaga. Po umalafyale alinkubalagila ukuti uulisigwe pamopeene nu nkasi, abaanaake, nu tundu toosa utu ali nato, ukuti ahombe.

26 “Po umbombeli jula alinkufugama nkyeni mmalafyale, alinkunsuuma alinkuti, ‘Ngusuuma uunguulilepo panandi, ngukuhomba utundu twako toosa.’ 27 Umalafyale jula alinkumpelela ikisa, alinkunhobokela, alinkummwitikisya ukuti abuukege.

28 “Bo asookile panja, alinkwaganila nu mbombeli unnine uju aalinkopiisye indenali imia jimo* itolo. Nakalinga alinkumpiita mmakosi, alinkummbuula alinkuti, ‘Homba ifi naakukopiisye.’ 29 Unnine jula alinkufugama nkyeni mmyake, alinkunsuuma alinkuti, ‘Ngusuuma uunguulilepo panandi, ngukuhomba utundu twako toosa.’ 30 Looli umwene alinkukaana, alinkubuuka kukumpinya umwinaake jula mu nnyololo, mpaka akabalilo aka ikwisa kuhomba utundu toosa.

31 “Ababombeli banine bo basibwene isi sibombiigwe, baasulumeenie fiijo mu ndumbula syabo. Po balinkubuuka ku malafyale gwabo nu kunndingaania syosa isi sibombiigwe. 32 Po umalafyale alinkunkoolela umbombeli gwake jula, alinkummbuula alinkuti, ‘Gwe mbombeli mbiibi ugwe! Keeta! Bo guusuumile ukuti nguhobokele ifi

† **18:16** 18:16 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 19:15. ‡ **18:22** 18:22 Kisita kubala NKigiliki bikuti 7 x 70. § **18:24** 18:24 Italanta jimo gwali mfwalo gwa mundu jumo ku fyinja kalongo na ntandatu. * **18:28** 18:28 Indenali imia jimo gwali mfwalo gwa masiku imia jimo. Bala iisyu Indenali ku Isyakulingaania.

naakumelelaga, nguhobokiile fyosa! 33 Bule, nungwe utikulondigwa ukuja ni kibabiilisi ku nnino jula, bo muno une ngubombiile ugwe?'
34 "Po umalafyale jula alinkukalala fiijo, alinkubalagila abasikali baake ukuti bankole nu kuntaaga mu nnyololo mpaka akabalilo aka ikwisa kuhomba utundu toosa."
35 Po Jesu alinkuti, "Taata gwangu ugwa kumwanya ikwisa kubabombela umwe bo lululo, linga mutikubahobokela abiitiki biiniinu ni ndumbula jiinu joosa."

19

Jesu ikumanyisya isya bwegi ni sya kulekana
(Maalika 10:1-12)

1 Jesu bo amalile ukujoba amasyu ago, alinkusookamo mu Galilai, alinkubuuka nkiisu kya Jutai, kwi isiilya ilya lwisi Jolitani. 2 Po abandu bingi balinkunkonga uko, alinkubabumbulusya ababine boosa.
3 Po aBafalisai bamo balinkummbuukila Jesu ukuti bantege, balinkunndaaluusya balinkuti, "Bule, ululagilo lwitu lukwitikisya ukuti unnyambala ansoosyege unkasi kunongwa jojoosa jila?" 4 Jesu alinkwamula alinkuti, "Bule, mukabalamo mwa Kalata uMwikemo ukuti kubwandilo, 'Kyala aabapelile unnyambala nu nkiikulu?'* 5 Kangi Kyala aatile, 'Kunongwa ijo unnyambala ikunndeka ugwise nu nna, ikummuumiililaga unkasi, bobabiili bikujaga mbili gumogwene.'† 6 Po nikubabuula nikuti, batikuja babili kangi, looli mbili gumogwene. Po leelo aka akakungiseenie Kyala, umundu alingakapaagulaniaga."
7 ABafalisai bala balinkunndaaluusya kangi balinkuti, "Moose aalagiile ukuti unnyambala abagiile ukunndeka unkasi linga asimbile kalata ugwa kunsoosya. Fiki aabombile bo ulo?" 8 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Moose aabiitikiisye ukuti mubalekege abakasi biinu kunongwa jaa bukafu bwa ndumbula syinu, looli ukufuma kubwandilo sikaali bo ulo. 9 Looli une nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju anndekile unkasi, bo akankola mbulogwe, nu kwega unkiikulu ujungi, ikulogwa."
10 Po abafundigwa baake balinkummbuula balinkuti, "Linga sili bo ulo ku mundu nu nkasi, po kanunu ukusita kwega!" 11 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Abandu boosa bakabagila ukulyambililа iisyu ili, looli beene aba Kyala ikubatuula ukulyambililа. 12 Silipo nyingi isi sikupela abandu ukusita kwega. Bamo bakabagila ukwega kunongwa jaa kuti baapaapiigwe bafule. Bamo batikwega paapo abandu babafulile. Balipo abangi aba batikwega ukuti babwijuulilege uBunyafyale bwa kumwanya. Uju abagiile ukulyambililа iisyu ili, alyambilile."

Jesu ikubasaja abaanike
(Maalika 10:13-16; Luuka 18:15-17)

13 Abandu bamo balinkubatwala abaana abaniini kwa Jesu ukuti ababiikepo amaboko pamwanya pamyabo, nu kubasaja. Leelo abafundigwa baake balinkubakemela abandu bala. 14 Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namubaleke abaana abaniini biisege kumyangu, mulingabasigilaga, paapo uBunyafyale bwa kumwanya

* **19:4** 19:4 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:27. † **19:5** 19:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24.

bwa bandu aba bali bo abaana aba.” 15 Po Jesu alinkubiikapo amaboko gaake pamwanya pamyabo, alinkubasaja, alinkusookapo pala.

Jesu ikumanyisya inongwa sya kyuma ikya pakiisu
(Maalika 10:17-31; Luuka 18:18-30)

16 Po undumyana jumo alinkwisa kwa Jesu, alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe Mmanyisi, mbombe inunu silikU ukuti ngabe ubuumi bwa bwila na bwila?” 17 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Fiki kuundaaluusya une isya bununu? Keeta, Kyala mwene jo nnunu! Looli linga kulonda ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila, usikongege indagilo sya Kyala.” 18 Undumyana jula alinkunndaaluusya alinkuti, “Indagilo silikU?” Po Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ulingagogaga, ulingalogwaga, ulingahiijaga, ulingajaga nkeeti gwa butungulu, 19 ummwimikege uguuso nu nyoko,”‡ kangi, “Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe.”§ 20 Undumyana jula alinkuti, “Indagilo syosa isyo nsikolile. Mbombe ifiki kangi ifi naagiilwe?” 21 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Linga kulonda ukuja mundu unsita kwagilwa, buuka ukuulisye utundu toosa utu uli nato, indalama isyo ubajabile abalondo. Linga ubombile bo ulo, bo gwibiikiile ikyuma kumwanya. Po gwise gungongege.” 22 Po undumyana jula bo apiliike isyo, alinkusookapo ku busulumanie paapo aali ni kyuma ikingi fiijo.

23 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Nalooli nikubabuula, kupala fiijo unkabi ukwingila mBunyafyale bwa kumwanya. 24 Nikubabuula kangi ukuti, ingamila ukwingila mbwasi bwa sindaano kupepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!” 25 Abafundigwa bala bo bapiliike isyo, balinkuswiga fiijo, balinkunndaaluusya balinkuti, “Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?”* 26 Jesu alinkubakeeta fiijo, alinkuti, “Ku bandu sikabagila, looli kwa Kyala syosa sibagiile.”

27 Peeteli alinkummbuula alinkuti, “Keeta, uswe tufilekile fyosa, tukukongile ugwe! Aatukukabamo ifiki?” 28 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Nalooli nikubabuula, bo une Nnyamundu ndi Malafyale gwa kiisu ikipya ikya Kyala, angutuugalaga pa kikota kyangu ikya butwa. Kangi umwe nuumwe mwe mungongile une, aamukutuugalaga pa fikota fya butwa kalongo na fibili, ukuti mufilonge ifikolo kalongo na fibili ifya Isilaili. 29 Po umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo abakamu, pamo ugwise, pamo unna, pamo abaanaake, pamo imigunda, kunongwa jangu, ikwisa kwambilila ku bwingi ukukindapo. Po ikwisa kukaba ubuumi bwa bwila na bwila.

30 “Looli bingi aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kwanda aka-balilo ako, bikujaga baa kummaliikisyo. Looli aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kummaliikisyo, bikujaga baa kwanda.”

20

Ikifwanikisyo ikya kubahomba ababombi

1 “Po uBunyafyale bwa kumwanya, aabukwisa bo ulwa kifwanikisyo iki. Aaliko umwene ngunda jumo, uju aalaabiile nululubunju

‡ **19:19** 19:18-19 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12-16; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:16-20.
§ **19:19** 19:19 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. * **19:25** 19:25 Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko ukuti linga umundu nkabi asajiigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya.

fiijo kukubalonda abaa kubomba imbombo mu ngunda gwake.
2 Umwene ngunda bo abaagile, alinkwitikana nabo ukunhomba
kukuti mundu umfwalo gwa isiku limo, po alinkubatuma mu
ngunda gwake. 3 Alinkusookapo pa ngunda bo jifikile isala jaa
3:00 nulubunju, alinkubuuka ku sokoni, alinkubaaga abandu abangi
biimile kisita mbombo. 4 Alinkubabuula alinkuti, 'Na nuumwe
mubuuke kukubomba imbombo mu ngunda gwangu. Une ng-
wisa kukubahomba mwesa bo muno sikulondeligwa.' 5 Abandu
bala balinkubuuka. Po bo iisuba lili pantu alinkubatuma abandu
abangi mu ngunda gwake, kangi abangi mwi ilunduko. 6 Namajolo,
alinkusookapo pa ngunda kangi, alinkubabona abandu abangi aba
biimile paa sokoni. Alinkubalaaluusya alinkuti, 'Fiki mwimile apa
iisiku lyosa kisita mbombo?' 7 Boope balinkummwamula balinkuti,
'Akajapo umundu uju atupeelepo imbombo.' Alinkubabuula alinkuti,
'Na nuumwe namubuuke kukubomba imbombo mu ngunda gwangu.'
8 "Bo bwilile, umwene ngunda alinkummbuula uju ikwimilila
imbombo jaake alinkuti, 'Bakoolele ababombi boosa ukuti ubahombe
umfwalo gwabo, gwandege ukubahomba ababombi aba biisile
kummaliikisyo, umaliikisye abaa kubwandilo.' 9 Po ababombi bala aba
baaliisile namajolo, balinkwambilila indalama isya kufwana umfwalo
gwa isiku limo. 10 Ababombi bala aba baalyandeene ukufika mu
ngunda, baasuubilaga ukuhombigwa ukubakindapo abiinaabo aba
baaliisile namajolo. Leelo kukuti mundu aahombiigwe umfwalo
gulagula ugwa isiku limo. 11 Po bo bambiliile, balinkwanda ukuumana
nu mwene ngunda balinkuti, 12 'Abandu bala babombile imbombo
ku sala jimojeene itolo, sili buleebule utupeele umfwalo bo ugu
ubapeele? Uswe tujibombile imbombo ingafu fiijo nu lumu loosa.'
13 Umwene ngunda jula alinkummwamula jumo mmbandu bala
alinkuti, 'Mmanyaani, ngakusyoba nafimo. Bule, tukiitikana ukuti
kubomba imbombo ijaa mfwalo gwa isiku limo? 14 Ega indalama
jaako iji, sookapo apa! Une niiganile ukumpapo umundu uju
ugwa kummaliikisyo, umfwalo ugu gufwene nu gwako. 15 Bule,
ndikwitikisigwa ni ndagilo ukubombela utundu twangu bo muno
niiganiile? Pamo uli nu buufi, paapo ndi mooloolo fiijo ku bangi?'
" 16 Jesu alinkujoba kangi alinkuti, "Po bo bubuubo, abandu abaa
kummaliikisyo bikujaga baa kwanda, na baa kwanda bikujaga baa
kummaliikisyo."

Jesu ikujoba ulwa butatu isya bufwe nu kusyuka kwake
(Maalika 10:32-34; Luuka 18:31-34)

17 Jesu bo ali mu njila ikufyuka ukubuuka mu Jelusalemu,
alinkubeega pambali abafundigwa baake kalongo na babili,
alinkubabuula alinkuti, 18 "Keeta, tukufyuka ukubuuka mu
Jelusalemu. Une Nnyamundu ngwakubiikigwa mmaboko
agaa bapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo. Abeene
bikwakuundonga ukuti ngogigwe. 19 Po bikwakuumbiika mmaboko
agaa Balooma ukuti baanyangalile, bangome ni fingoti nu kungomelela
pa kikohekano. Looli pi isiku lya butatu, angusyuka."

Jesu ikumanyisya isya lwijiisyo
(Maalika 10:35-45)

20 Po unkasi gwa Sebetai alinkubuuka na baanaake,* alinkufugama nkyeni mwa Jesu nu kusuuma ubutuuli. 21 Jesu alinkunndaaluusya alinkuti, “Kulonda ngubombele ifiki?” Alinkummwamula alinkuti, “Ngusuuma ubiitikisye abaanangu aba babili ukuja pabujo ubwimikigwa, balongosyege pamopeene na nungwe† mBunyafyale bwako.” 22 Jesu alinkubabuula abaana baa nkiikulu jula alinkuti, “Mukasimanya isi mukusuuma. Bule, mubagiile ukukubilwa bo ulu une ngwakukubilwa?”‡ Balinkummwamula balinkuti, “Tubagiile.” 23 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nalooli aabikubapapo ingubilo bo ulu une aabikumbapo ingubilo. Looli isya kutuugala pabujo ubwimikigwa nu kulongosya pamopeene na niine jikaja mbombo jangu ukubiitikisya, looli ubujo ubo bikupeeligwaga aba batendekekesiigwe na Kyala.”

24 Abafundigwa abangi bala kalongo, bo bapiliike isyo, balinkubakalalila abanyamundu babili bala. 25 Po Jesu alinkubakoolela boosa pamopeene, alinkubabuula alinkuti, “Mumeenye ukuti pakiisu apa, abalongosi biiganile ukubalagila abandu ku bukali, bikubabombesya ku maka. 26 Looli silingajaga bo ulo kumyinu. Umundu gwesa uju ikulonda ukuja nkulumba gwinu, ikulondigwa ababombelege abangi. 27 Kangi umundu gwesa uju ikulonda ukuja gwa pamwanya pamyinu, ajege mbombeli gwinu. 28 Bubuubo une Nnyamundu ngaaliisile ukuti baambombelege, looli naaliisile ukuti mbabombelege abandu, nu kubuninga ubuumi bwangu ukuti mbapoke abandu bingi.”

Jesu ikubabumbulusya abafwa maaso babili
(Maalika 10:46-52; Luuka 18:35-43)

29 Jesu na bafundigwa baake bo bikusookamo nkaaja akaa mu Jeeliko, ikilundilo ikinywamu ikya bandu kyankongaga. 30 Po abafwa maaso bamo babili baatuugeele kumbali ku njila iji Jesu endaga. Bo bapiliike ukuti Jesu ikukinda, balinkulaata ukukoolela balinkuti, “Gwe Ntwa, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,§ uliitupaakisya!” 31 Ikilundilo ikya bandu bala kilinkubakemela ukuti bamyeke. Looli abeene balinkwendelela ukukoolela balinkuti, “Gwe Ntwa, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti, uliitupaakisya!” 32 Jesu alinkwima, alinkubakoolela, alinkubalaaluusya alinkuti, “Mukulonda mbabombele ifiki?” 33 Po abafwa maaso bala balinkummwamula balinkuti, “Gwe Ntwa, tukulonda ukuti amaaso giitu gakeetege.” 34 Po Jesu alinkubapaakisya, alinkubapalamaasya amaaso gaabo. Nakalinga, amaaso gaabo galinkwanda ukukeeta, balinkunkonga Jesu.

21

Jesu ikwambililigwa na kaluulu kaa butoli mu Jelusalemu
(Maalika 11:1-11; Luuka 19:28-40; Johani 12:12-19)

---

* **20:20** 20:20 Abaanaake abo jo Johani na Jaakobo, aba baali bafundigwa baa Jesu. † **20:21** 20:21 Ukuja pabujo ubwimikigwa, balongosyege pamopeene na nungwe NKigiliki bikuti Jumo atuugale ku kiboko kyako ikiililo nu jungi ku kiboko kyako ikiimama. ‡ **20:22** 20:22 Ukukubilwa bo ulu une ngwakukubilwa? NKigiliki bikuti Ukunwela ikikombe iki une angunwela? § **20:30** 20:30 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania.

1 Bo basegeliile mu Jelusalemu, balinkufika mu Betifage akaaja aka
kali kifuki nu bujo ubu bikuti Kyamba kya Misyunguti. Po Jesu
alinkubatuma abafundigwa baake babili, 2 alinkubabuula alinkuti,
“Namubuukege nkaaja kala aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwingiile
mula, nakalinga mukwakujaaga imbunda jikungiigwe pamopeene
ni mwana. Po mukasyabule, mundwalile. 3 Linga umundu
ikubalaaluusya, mukatigi, ‘Untwa afumbilwe nasyo,’ nakalinga ik-
wakusituma.”
4 Syosa isi syabombiigwe bo ulo ukuti iisyu lila liboneke ili Kyala
aalijobile, ku njila jaa nkunguluka ukuti,
5 “Mubabuule abandu abaa mu Syoni* ukuti,
‘Namukeete, uMalafyale gwinu ikwisa kumyinu,
mooloolo, ikwisa bo iitogile imbunda,†
imwana jaa mbunda.’ ”‡
6 Po abafundigwa bala balinkubuuka, balinkubomba bo muno Jesu
abalagiliile. 7 Balinkujitwala imbunda jila pamopeene ni mwana
jaake, balinkwalisya imyenda gyabo pamwanya pa mbunda isyo, Jesu
alinkwitoga. 8 Ikilundilo kila ikinywamu ikya bandu balinkwalisya
imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kumyake, kangi
abangi balinkukonyola isamba sya mipiki, balinkwalisya mu njila.
9 Abandu bala baalongoliile nkyeni mwa Jesu na bala baakongaga
balinkukoolela balinkuti,
“Hosyana!§ Mwana gwa malafyale Ndaabiti!
Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!*
Hosyana! Iimikigwege uNtwa ugwa kumwanya!”
10 Jesu bo ingiile mu Jelusalemu, akaaja koosa kaanyomwike.
Abandu balinkulaaluusania balinkuti, “Uju jo jwani?” 11 Ikilundilo kila
ikya bandu balinkubaamula balinkuti, “Uju jo Jesu, uju afumile mu
Nasaleti, nkiisu kya Galilai, uju jo nkunguluka gwa Kyala.”

Jesu ikubakaga abuulisi ndupaso lwa tempeli
(Maalika 11:15-19; Luuka 19:45-48; Johani 2:13-22)

12 Po Jesu alinkwingila ndupaso lwa tempeli, alinkubakagila panja
aba buulisyaga na aba buulaga. Alinkusigwisya imeesa sya buusania
ndalama,† ni fikota fya buulisi baa ngunde. 13 Alinkubabuula
alinkuti, “Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Inyumba
jangu jikujobigwaga ukuja nyumba jaa kwipuutilamo.’‡ Looli umwe
mujibiikile ukuja, ‘Mbako jaa minyambuta.’ ”§
14 Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, abafwa maaso na aba bikukwema
balinkummwisila, alinkubabumbulusya. 15 Looli abapuuti abalongosi
na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, baafibwene ifiswigo ifyo,
nu kubapilika abaanike aba baakoolelaga ndupaso lwa tempeli

* **21:5** 21:5 Syoni ngamu ijingi ijaa Jelusalemu. † **21:5** 21:5 Ikwisa bo iitogile imbunda Abanyafyale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisyaga ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa lwijiisyo.
‡ **21:5** 21:5 Bala kalata gwa Sakalija 9:9. § **21:9** 21:9 Hosyana Kokuti Gwe Ntwa tupoke!
* **21:9** 21:9 Bala kalata gwa Isabuli 118:25-26. † **21:12** 21:12 Abuusania ndalama Syaliko indalama isya kubombela mwene mu tempeli. Kunongwa ijo aBajuuta buusaniaga indalama syabo ukuti bakabe isya kubombela mu tempeli. ‡ **21:13** 21:13 Bala kalata gwa Jeesaja 56:7.
§ **21:13** 21:13 Bala kalata gwa Jelemija 7:11.

ukuti, “Hosyana, Mwana gwa malafyale Ndaabiti,” balinkukalala.
16 Balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, “Bule, kupilika muno bikujobela
abaanike aba?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “Ngupilika. Mukabalamo
amasyu aga gasimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
‘Nkanwa kaa baanike na baana abafyele,
mo kukaba induufyo syosa?’ ”*
17 Jesu alinkubaleka, alinkusookamo mu Jelusalemu, alinkubuuka
ku Betanija, alinkugona uko.

Jesu ikuguguna unkuju
(Maalika 11:12-14, 20-24)

18 Jesu bo ikwisa nulubunju nkaaja akaa mu Jelusalemu, injala
jilinkunnduma. 19 Po alinkugubona unkuju gumo mumbali mu njila,
alinkubuuka apa gulipo, alinkwaga gukaja ni seke nasimo,† looli
geene amaani. Po alinkugubuula umpiki gula alinkuti, “Utiisakupamo
siku iseke!” Nakalinga unkuju gula gulinkukofuka. 20 Abafundigwa
baa Jesu bo basibwene isyo, balinkuswiga, balinkuti, “Sili buleebule,
unkuju ugu gukofwike nakalinga?” 21 Jesu alinkubaamula alinkuti,
“Nalooli nikubabuula, linga muli nu lwitiko kisita kwilaamwa, mubagi-
ile ukubomba bo isi ngubombiile unkuju ugu, nu kukindapo isyo.
Nalinga mukukibuula ikyamba iki, ukuti, ‘Kuuka ukiitaage mu nyanja,’
sikubombigwaga. 22 Linga muli nu lwitiko, syosyosa isi mukusuuma
ndwipuuto, sikubombigwaga.”

Jesu ikulaaluusigwa isya maka gaake
(Maalika 11:27-33; Luuka 20:1-8)

23 Jesu alinkufika mu Jelusalemu, alinkwingila ndupaso lwa tempeli,
alinkwanda ukumanyisya. Po abapuuti abalongosi na balongosi
baa Bajuuta, balinkubuuka kumyake kukunndaaluusya balinkuti,
“Ukabile kuugu amaka agaa kubomba isi? Jo jwani uju akupeele
amaka aga?” 24 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Na niine ngubalaaluusya
iisyu limo. Linga muunyaamwile, niine ngubabuula ukuti ku maka
gaani ngubomba isi. 25 Bule, amaka agaa Johani agaa kuboosya
abandu gaafumile kuugu? Gaafumile kwa Kyala, pamo ku bandu?”
Po balinkujobesania balinkuti, “Linga tukuti amaka gaake gaafumile
kwa Kyala, umwene ikutigi, ‘Keeta mukaalimmwitiike?’ 26 Looli linga
tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu, tukutiila ikilundilo kya
bandu aba, paapo abandu boosa biitiike ukuti Johani aali nkunguluka.”
27 Po balinkummwamula Jesu balinkuti, “Tukamanya.” Joope Jesu
alinkubabuula alinkuti, “Po leelo niine, ndikubabuula ukuti jwani
ambeele amaka agaa kubomba isi.”

Ikifwanikisyo ikya mwana uju ikwitika na uju ikukaana

28 Jesu alinkujoba nabo kangi alinkuti, “Bule, umwe mukuti fiki? Aa-
liko umundu jumo uju aali na baana abalumyana babili. Alinkubuuka
ku mwana gwa kwanda, alinkummbuula alinkuti, ‘Mwanangu,
buuka liilino ukabombe imbombo mu ngunda.’ 29 Umwana jula
alinkukaana alinkuti, ‘Ndikubuuka.’ Looli piitaasi aaliinogwine,

* **21:16** 21:16 Bala kalata gwa Isabuli 8:2. † **21:19** 21:19 Iseke sya nkuju syamanyiigwe fiijo na Bajuuta ukuja kifwanikisyo. Sikunangisya akajiilo akanunu, aka Kyala aasuubilaga ukukabona ku bandu baake. Ukuguna, apa kukunangisya ubulongi bwa Meesija ku Banyaisilaili.

aabuukile kukubomba. 30 Po ugwise alinkubuuka ku mwanaake ugwa bubili, alinkummbuula bo lulalula. Umwana jula alinkuti, ‘Ngubuuka taata.’ Looli akaabuukile. 31 Bule, ndi abo babili, jwani aabombile isi ugwise aalondaga?” Abapuuti abo na balongosi balinkummwamula balinkuti, “Jo jula ugwa kwanda.” Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nalooli nikubabuula, abasongesya songo na baa malaja aabikwingila mBunyafyale bwa Kyala, looli umwe mutikwingila. 32 Paapo Johani aaliisile kumyinu, aabanangiisye injila jaa bugolofu, umwe mukaalimmwitiike. Looli abasongesya songo na baa malaja baalimmwitiike. Umwe poope bo musibwene isyo, mukaaliinogwine piitaasi nu kummwitika.”

Ikifwanikisyo ikya balimi ababiibi
(Maalika 12:1-12; Luuka 20:9-19)

33 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Namupilikisye ikifwanikisyo ikingi. Aaliko umundu jumo uju aali nu ngunda. Aabyele amaafiilu, aasyunguusiisye ulupaso, aakumbile ubwina ubwa kukamilamo iseke sya maafiilu, kangi aajengile ikisonge ikya kwimapo abalindilili. Alinkubabiikamo abalimi abaa kukeetelela imipiki gya maafiilu gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila jaa pabutali.

34 “Akabalilo kaa kutungula iseke bo kafikile, alinkubatuma ababombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake. 35 Looli abalimi bala balinkubakola ababombeli bala, jumo balinkunkoma, ujungi balinkunngoga, nu jungi balinkuntuunya na mabwe. 36 Po umwene ngunda jula alinkubatuma kangi ababombeli abangi, abingi ukukinda aba kwanda, looli abalimi bala balinkubabombela bo ulu baababombiile abaa kwanda. 37 Po kummaliikisyo alinkuntuma umwanaake, alinkuti, ‘Umwanangu jo bikwakummwimikaga.’ 38 Looli abalimi bala bo bammbwene umwana jula, balinkujobesania balinkuti, ‘Uju jo mwene kilingo. Isaga tunngoge, ukuti twege ikilingo kyake.’ 39 Po balinkunkola, balinkunsoosyamo mu ngunda, balinkunngoga.”

40 Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Po umwene ngunda jula bo iisile, ikwisa kubabombela sya fiki abalimi bala?” 41 Abeene balinkwamula balinkuti, “Ikwisa kubagoga kisita kubapaakisya abalimi ababiibi bala, kangi mu ngunda gula ikwisa kubabiika abangi abaa kugukeetelela, aba bikwisa kuntwalilaga iseke pakabalilo aka sibifwifwe.”

42 Po Jesu alinkubabuula kangi alinkuti, “Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo? Apa sisimbiigwe ukuti,

‘Ilиibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,‡
lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto.
UNtwa Kyala jo uju asipelile isyo,
sya kiswigo fiijo kumyitu ukusibona isyo.’§

43 “Kunongwa ijo, nikubabuula nikuti, mutikujaga bandu baa Kyala, looli abandu abangi bikujaga bandu baa Kyala, aba babagiile ukubomba kanunu mu ngunda gwake, ukuti sikabigwe iseke. 44 Kukuti

‡ **21:42** 21:42 Ilиibwe ili abajenga nyumba baalikaanile Jesu apa aabombiile amasyu agaa nDwitikano uLukuulu ukwijoba umwene. § **21:42** 21:42 Bala kalata gwa Isabuli 118:22-23.

mundu uju ikugwa pamwanya pi ibwe ilyo, ikukonyoka konyoka, na gwesa jula likunngwila, likuntakania."

45 Abapuuti abalongosi na Bafalisai bo bapiliike ififwanikisyo ifyo, balinkusyagania ukuti aabajobaga abeene. 46 Po balinkulonda injila jaa kunkola, looli balinkukitiila ikilundilo kya bandu, aba baalimmwitiike Jesu ukuja nkunguluka.

22

Ikifwanikisyo ikya aba baapaaliigwe ku bwegi
(Luuka 14:15-24)

1 Po Jesu, alinkujoba kangi na balongosi mfifwanikisyo alinkuti,
2 "UBunyafyale bwa kumwanya aabukwisa bo ulwa malafyale jumo,
uju aabiikile ulusekelo lwa bwegi ubwa mwanaake undumyana.
3 Alinkubatuma ababombeli baake, kukubakoolela aba aabapaalile
ukuti biise ku bwegi, looli abeene balinkukaana ukwisa.
4 "Po alinkubatuma kangi ababombeli abangi, alinkuti, 'Mubabuule
aba mbapaalile ukuti, "Ndendekiisye ifindu fyosa ifya bwegi. Mboo-
lile ing'ombe syangu isi situpile fiijo, namwisege ku bwegi!"
' 5 Looli abeene balinkusita kupaasya. Balinkusookapo, bamo
balinkubuuka mmigunda gyabo, abangi mu mbombo syabo. 6 Bamo
balinkubakola ababombeli baake bala, balinkubakoma fiijo nu
kubagoga. 7 Umalafyale jula alinkukalala fiijo, alinkubatuma abasikali
baake, balinkubuuka kukubagoga abagogi bala, nu kukosya akaaja
kaabo. 8 Po umalafyale alinkubabuula ababombeli abangi alinkuti,
'Ifindu ifya lusekelo ulwa bwegi fitendekesiigwe, looli aba naaba-
paalile bakaabagiisye. 9 Po ulu namubuuke moosa nkaaja, boosa
aba mukwakubaaga mukabakoolele ku bwegi.' 10 Ababombeli bala
balinkubuuka nkaaja moosa. Balinkubabungaania abandu boosa
aba babaagile, abanunu na babiibi. Po abaheesya balinkwisula mu
nyumba jaa bwegi.
11 "Leelo umalafyale bo ingiile nnyumba nkubakeeta abaheesya,
alinkummbona umundu jumo uju akaafwele umwenda ugwa
bwegi. 12 Alinkunndaaluusya alinkuti, 'Mmanyaani, gwingiile
buleebule muno, bo ukafwala umwenda ugu gubagiisye pa bwegi?'
Leelo umundu jula alinkutoligwa isya kujoba. 13 Po umalafyale
alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, 'Mumpinye amalundi na
maboko, muntaage panja mu ngiisi. Abandu aba uko bikwakulilaga nu
kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo.' 14 Ababilikiligwa bingi,
looli abasunguligwa banandi itolo."

Ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma
(Maalika 12:13-17; Luuka 20:20-26)

15 Po aBafalisai balinkusookapo pala, balinkuntegelela Jesu ukuti
bankole mmasyu gaake. 16 Po balinkubatuma kwa Jesu aba-
fundigwa baabo, pamopeene na babombeli abaa malafyale Heloti,*
balinkunndaaluusya balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tumeenye ukuti ugwe
uli ngolofu, kumanyisya isya Kyala ku bwanalooli kisita kupaasya
ubusisya bwa bandu. Kangi utikupaasya isi bikwinogona abandu.
17 Po tubuule muno kukeetela. Bule, indagilo sya Moose sikutwitikisya

* **22:16** 22:16 Heloti Bala ku Isyakulingaania.

ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma pamo mma?" 18 Looli Jesu alinkusyagania inyiinogono syabo imbiibi, alinkubaamula alinkuti, "Mwe basyobi umwe, fiki mukuungela? 19 Namuunangisye indalama isi mukuhombela isongo." Boope balinkuntwalila ulutalama lumo. 20 Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, "Ikifwani iki kyani, ni ngamu iji jaani?" 21 Balinkummwamula balinkuti, "Fya malafyale gwa Balooma." Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po ifya malafyale gwa Balooma mumpege umalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpege Kyala." 22 Bo bapiliike isyo, balinkuswiga, po balinkunndeka, balinkusookapo pala.

Isya kusyuka ukufuma mbafwe
(Maalika 12:18-27; Luuka 20:27-40)

23 Iisiku lilalila, aBasatukai bamo balinkubuuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ukuti abandu bakabagila ukusyuka ukufuma mbafwe. Po balinkunndaaluusya balinkuti, 24 "Gwe Mmanyisi, Moose aatile, 'Linga umundu ikufwa kisita kupaapa umwana najumo, ugwamyabo ammwingilengepo ikilingo unkiikulu umfwile jula, ukuti ampaapile abaana uju afwile.'† 25 Kumyitu, baaliko abanyamundu bahaano na babili. Ugwa kwanda alinkwega unkiikulu, alinkufwa kisita kupaapa umwana najumo. Alinkunndekela ugwamyabo unkasi. 26 Bubuubo ugwa bubili, nu gwa butatu, mpaka boosa bahaano na babili balinkufwa kisita kupaapa nagwe. 27 Kummaliikisyo unkiikulu jula joope alinkufwa. 28 Abandu boosa bo basyukile, unkiikulu jula ikwisa kujaga nkasi gwani mbanyambala abo? Paapo boosa bahaano na babili baalimmwegilemo!"

29 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Umwe mukusoba paapo mukasyagania isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, kangi mukagamanya amaka gaa Kyala muno gajiiliile. 30 Paapo abafwe bo basyukile, bikujaga bo ulwa bandumi aba bali kumwanya, aba batikwega nu kwegigwa. 31 Looli isya kusyuka abafwe, Kyala aababuulile umwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 32 'Une ne Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa Isaka na Kyala gwa Jaakobo.'‡ Bule, mukabalamo isyo? Po Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi!"§ 33 Ikilundilo ikya bandu bo bapiliike isyo, baasiswigile fiijo imanyisyo syake.

Jesu ikumanyisya ululagilo ulukulumba
(Maalika 12:28-34; Luuka 10:25-28)

34 ABafalisai bo bapiliike ukuti Jesu abatolile aBasatukai mbujobi, balinkubungaana pamopeene. 35 Jumo mBafalisai bala, ummanyisi gwa ndagilo sya Moose, alinkugela ukuntega Jesu, alinkunndaaluusya alinkuti, 36 "Gwe Mmanyisi, lo lulagilo lulilu ulukulumba kuli syosa?" 37 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Unnganege uNtwa Kyala gwako ni ndumbula jaako joosa, ni mbepo jaako joosa, na mahala gaako goosa.* 38 Ululagilo ulo, lo lukulumba ukukinda indagilo isingi syosa. 39 Kangi lulipo ululagilo ulwa bubili ulukulumba bo ulo, lo

† **22:24** 22:24 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 25:5-6. ‡ **22:32** 22:32 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6. § **22:32** 22:32 Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi Ubujobi ubo kokuti Abulahamu, Isaka na Jaakobo buumi, bali pamopeene na Kyala kumwanya. * **22:37** 22:37 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:5.

ulu lukuti, 'Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe.'† 40 Mu
ndagilo isyo ibili, silimo syosa isya mwa baakalata abaa Moose na baa
bakunguluka."

Meesija Mwana gwa Ndaabiti
(Maalika 12:35-37; Luuka 20:41-44)

41 ABafalisai bala bo bakaali babungeene pamopeene, Jesu
alinkubalaaluusya alinkuti, 42 "Mukwinogona buleebule isya Meesija?
Bule, mwana gwani?" Balinkummwamula balinkuti, "Mwana gwa
malafyale Ndaabiti." 43 Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, "Po sili
buleebule apa Ndaabiti bo ikulongosigwa na Mbepo Mwikemo,
ikunkoolela ukuti Ntwa? Paapo aatile,
44 'UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwangu,
"Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fiijo,
ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako." '‡
45 "Linga Ndaabiti ikunkoolela Meesija ukuti Ntwa, Meesija ikujaga
mwanaake buleebule?" 46 Akajako umundu uju aalimmwamwile
Jesu. Kangi ukufuma iisiku ilyo, akaagelilepo umundu najumo
ukunndaaluusya kangi Jesu.

23

Jesu ikubasoka abafundigwa baake isya bamanyisi baa ndagilo sya Moose
(Maalika 12:38-39; Luuka 11:43, 46; 20:45-46)

1 Po Jesu alinkukibuula ikilundilo kya bandu na bafundigwa
baake alinkuti, 2 "Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai
bikubamanyisya abandu indagilo sya Moose. 3 Po musikolege nu
kusibombela imbombo syosa isi bikubabuula. Looli mulingakongaga
imbombo syabo, paapo abeene batikubomba nu kusikonga isi
bikumanyisya. 4 Abeene bikupinya ifitwalo ifisito* nu kubalagila
abandu ukufipimba pa fibeja, looli abeene batikulonda nu
kufipalamaasyapo nu loobe lwabo. 5 Abeene imbombo syabo
bikubomba ukuti biinangisye ku bandu. Bikufwala pamaaso na
mmaboko utunyambi utwa fipapa† utunywamu ukukinda utwa bangi,
ni miselekesye igya mpindo ugwa sanja indali ukukinda abangi.
6 Biiganile ukutuugala pa lusekelo mbujo ubwa lwimiko, na pa
fikota ifya biimikigwa mu ngomaano. 7 Kangi biiganile ukuti abandu
babaponiege ku lwimiko mu sokoni, nu kuti babatigi, 'Mmanyisi.'
8 "Looli umwe mulingiitikaga linga bikubakoolela bikuti, 'Mmanyisi,'
paapo ummanyisi gwinu ali jumojwene itolo, umwe mwesa muli
banyamundu. 9 Kangi mulingankoolelaga umundu gwesa jula pakiisu
ukuti, 'Taata,' paapo muli nu Gwiseemwe jumojwene itolo kumwanya.

† **22:39** 22:39 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. ‡ **22:44** 22:44 Bala kalata gwa Isabuli 110:1. * **23:4** 23:4 Ifitwalo ifisito Apa Jesu ikufwanikisya ni ndagilo syosa isi abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai basibiikile. Indagilo isyo syali ngafu ukusikola abandu nu kusibombela imbombo. † **23:5** 23:5 Utunyambi utwa fipapa Undumyana uNjuuta ugwa kwandila ifyinja kalongo na fitatu aafwalaga utunyambi uto. Aafwalaga pa maaso na nkiboko ikiimama akabalilo koosa akaa nyiipuuto. Bala kalata gwa Ukusooka 13:9.

10 Kangi mungiitikaga linga bikubakoolela bikuti, ‘Balongosi,’ paapo muli nu Ndongosi jumojwene itolo, jo Meesija. 11 Umundu gwesa uju ikulonda ukuja nkulumba gwinu, iijiisyege nu kubabombela umwe. 12 Paapo kukuti mundu uju ikwijiinula, ikusulusigwaga na Kyala, umundu gwesa uju ikwisulusya, ikwinuligwaga na Kyala.”

Jesu ikubakemela abalongosi abasyobi
(Maalika 12:40; Luuka 11:39-52; 20:47)

13 “Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Paapo mukubasigila abandu ukwingila mBunyafyale bwa kumwanya. Umwe mutikwingila, kangi abandu aba bikulonda ukwingila mukubasigila.

[14 “Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukukabila ku busyobi ifyuma ifya bakiikulu abafwile, nu kwipuuta ku bukomu inyiipuuto indali isya kulabaasya. Kunongwa ijo mukwisa kukaba kwa Kyala ulufundo ulunywamu ukukindapo.]‡

15 “Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukusyunguutila nkiisu na mu nyanja ukummwaga umundu uju akaja Njuuta ukuti abakonge ndwitiko lwinu. Looli linga mummwagile, mukummbiika ukuja ntulanongwa ukubakinda umwe.

16 “Ahiili umwe mwe balongosi abafwa maaso umwe! Umwe mukuti, ‘Linga umundu ikulapa ku tempeli, jikaja nongwa. Looli linga ikulapa ku sahabu ijaa mu tempeli, ujo iipinyile kuli isi alapile.’ 17 Mwe bakonyofu na bafwa maaso umwe! Fyo filiku ifipala, bule, jo sahabu pamo itempeli iji jikujeelusya isahabu ukuja nyiikemo? 18 Kangi mukuti, ‘Linga umundu ikulapa ku kigemo kya tempeli, jikaja nongwa. Looli linga ikulapa ku fya ikemo lya kubooligwa, ifi fili pa kigemo, ujo iipinyile kuli isi alapile.’ 19 Mwe bafwa maaso umwe! Kyo kiliku ikipala, lyo ikemo pamo kigemo iki kikulyelusya iikemo? 20 Po uju ikulapa ku kigemo kya tempeli, ikulapa ku tundu toosa utu tulipo pamwanya. 21 Uju ikulapa ku tempeli, ikulapa ku tempeli ijo na kwa Kyala uju ikutuugalamo. 22 Uju ikulapa kumwanya, ikulapa ku kikota kya Kyala na kwa Kyala uju ikutuugala pa kikota ikyo.

23 “Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukunsookesya Kyala ifya pi ilongo ukufuma ntundu toosa utu muli nato, mpaka fyope ifilungo fya maseeke, akajinja nu bununia. Looli mulekile ukukonga imanyisyo ingulumba isya mu ndagilo sya Moose, bo isya bugolofu, ulupaakisyo nu lwitiko. Mukulondigwa ukusibomba isya bugolofu nu lugano, kisita kuleka ukusoosya ifya pi ilongo. 24 Mwe balongosi abafwa maaso! Mwe mukusuuja imbwele ndi ifi mukunwa, looli mukumila ingamila!§

25 “Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mumeenye ukusuka munyuma indeko ni mbaale, looli mutikupaasya ukusuka nkati mmyinu, muno bulimo

‡ **23:14** 23:14 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Maalika 12:40. § **23:24** 23:24 Ukusuuja imbwele ko kweneesya fiijo imbombo inandi. Ukumila ingamila ko kutoligwa ukusyagania inongwa ingulumba mu ndagilo sya Kyala.

ubunyali ubwingi, ubwa buhiiji nu buufi.* 26 Mwe Bafalisai umwe, muli bafwa maaso! Musuke taasi nkati mu ndeko ukuti munyuma moope muje mwelu.

27 "Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mufwene bo ulwa mapumba aga bikupaka umpanya. Munyuma gikuboneka manunu, looli nkati giiswile ififupa nu bunyali ubwa luko nu luko. 28 Bubuubo na nuumwe munyuma mukuboneka ku bandu ukuja bagolofu, looli nkati mwiswile ubusyobi nu bubiibi.

29 "Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukujenga amapumba gaa bakunguluka nu kuganosya amapumba gaa bagolofu. 30 Po mukuti, 'Linga uswe twalipo mmasiku agaa biisukulu biitu, ngali tukatuulana nabo ukubagoga abakunguluka.' 31 Ukujoba bo ulo, mukwijoba ukuti umwe muli baana baa aba baabagogile abakunguluka! 32 Po namumaliisye isi abiisukulu biinu baalyandile!

33 "Umwe mwe baa ndujungu lwa njoka! Mukuponaga buleebule ubulongi ubwa ndupanga lwa mooto? 34 Kunongwa ijo, ngubatuma kumyinu abakunguluka, abandu abaa mahala, na bamanyisi. Bamo ndi abo umwe mukwakubagoga nu kubakomelela pa kikohekano, bamo mukwakubakomaga mu ngomaano syinu, na bangi mukwakubafwimaga ntwaja utu balimo. 35 Jo nongwa iji Kyala ikwisa kubalonga umwe, kunongwa jaa kubagoga abandu bingi abagolofu, ukufuma ukugogigwa Aabeli ungolofu, mpaka apa aagogiigwe Sakalija umwana gwa Balakija, uju mwalinngogile mu tempeli pakati pa Pabwikemo na pa kigemo.† 36 Nalooli nikubabuula, Kyala ikwisa kubalonga abandu abaa nkabalilo aka ku butulanongwa ubo boosa."

Jesu ikusulumania kunongwa jaa bandu baa mu Jelusalemu (Luuka 13:34-35)

37 Po Jesu alinkuti, "Mwe bandu baa mu Jelusalemu, mwe bandu baa mu Jelusalemu! Mukubagoga abakunguluka nu kubatuunya na mabwe aba Kyala ikubatuma kumyinu. Kalinga ndondile ukubabungaania pamopeene, bo ingukú ifyele iji jikutubungaania utwanaake nu kutuubatila mmapiko gaake? Looli umwe mwakaanile! 38 Keeta, Kyala ikwisa kubaleka umwe, ni tempeli jiinu jikwisa kuja kisaame! 39 Nikubabuula nikuti, mutikuumbonaga kangi mpaka pakabalilo aka mukwisa kujobaga ukuti, 'Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!' "‡

24

Ingubilo isi sikwisa mmasiku agaa kummaliikisyo (Maalika 13:1-13; Luuka 21:5-19)

1 Jesu alinkusooka ndupaso lwa tempeli, bo ikubuuka abafundigwa baake balinkummwisila ukuti bannangisye inyumba sya mu tempeli. 2 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mukusibona isi syosa? Nalooli

* **23:25** 23:25 ABafalisai biijuulaga fiijo ukubomba imbombo isya kubanangisya ukuti bagolofu, looli mu ndumbula syabo bakaali bagolofu. † **23:35** 23:35 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:8; 2 Isya Ntubalilo 24:20-22. ‡ **23:39** 23:39 Bala kalata gwa Isabuli 118:26.

nikubabuula, litikwisa kujako iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iinine. Goosa gikwisa koomoligwa!”*

3 Jesu bo atuugeele pa Kyamba kya Misyunguti, abafundigwa baake balinkummwisila pabujo ubusita bandu, balinkunndaaluusya balinkuti, “Tubuule, isyo sikwisa ndili? Kimanyilo nki kikwisa kutunangisya bo kwisa, kangi nu kufika kwa bumaliikisyo bwa kabalilo akabiibi ako?”

4 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Mujege maaso, umundu najumo alingabasyobaga! 5 Abandu bingi bikwisa kubombelaga ingamu jangu, bikwisa kutigi, ‘Une ne Meesija!’ Bikwisa kubasofya abandu abingi. 6 Mukwisa kupilikaga isya bwite mbujo mbujo. Mulingiisa kutiilaga. Isyo mpaka siboneke, looli ubumaliikisyo bo bukaali. 7 Ikiisu kimo kikwisa kulwaga ni kiisu ikingi, nu bunyafyale bumo bukwisa kulwaga nu bunyafyale ubungi. Injala nu tusenyenda fikwisa kuboneka mfiisu fingi. 8 Isyo syosa sikwisa kujaga bo ulwa bwandilo bwa lubabo lwa nkiikulu uju ali kifuki ukupaapa.

9 “Akabalilo ako, abandu abaa mfiisu fyosa bikwisa kubabengaga umwe, bikwisa kubakolaga umwe, paapo muli bafundigwa bangu. Bamo pakati pamyinu bikwisa kubakolaga nu kubafunda, abangi ukubagoga. 10 Po abandu bingi bikwisa kuleka ukungonga une. Bikwisa koohelanilaga nu kubengana. 11 Akabalilo ako, bikwisa kubonekaga abakunguluka bingi abaa butungulu nu kubasyoba abandu abingi. 12 Kangi kunongwa jaa kongelela ubutulanongwa, ulugano ulwa bandu bingi lukwisa kulogotela. 13 Looli uju ikuumiililila mpaka kummaliikisyo, jo ikwisa kupokigwa. 14 Kangi iNdumi iNunu ijaa Bunyafyale bwa Kyala jikwisa kulumbililigwa kufiisu fyosa, ukuti jijege bukeeti ku bandu boosa. Po ubumaliikisyo bukwisa kwisaga.”

Akandu aka kikunyasya nu koonanga
(Maalika 13:14-23; Luuka 21:20-24)

15 “Po apo mukwisa kukabona, ‘Akandu aka kikunyasya nu koonanga,’† kiimile Pabujo uBwikemo. Akandu ako kaajobiigwe nu nkunguluka Ndaanieli. Uju ikupilika amasyu aga asyaganiege. 16 Isyo bo sikuboneka, po abandu aba bali mu Jutai, babopelege mfyamba. 17 Joope umundu uju ali pamwanya pa nyumba,‡ alingasulukaga kukwega utundu twake utu tuli nnyumba jaake, looli abopege. 18 Kangi umundu uju ali mu ngunda, alingagomokelangako kukaaja kukwega umwenda gwake. 19 Ahiili abaa fifuba na aba bikongesya abaana nkabalilo ako! 20 Mwipuutege ukuti ukubopa kwinu kungiisa kuja nkabalilo akaa mu fula pamo pi isiku ilya pa Sabati.§ 21 Namanga nkabalilo ako, abandu bikwisa kukaba ubutolwe ubunywamu ubu bukabonekamo siku, ukufuma kubwandilo bwa kupeligwa ikiisu mpaka liilino. Kangi ubutolwe ubo butikwisa kujako siku. 22 Linga Kyala akaakapimbwile akabalilo ako, akaajangapo najumo ugwa

---

* **24:2** 24:2 Goosa gikwisa koomoligwa Itempeli jaaliisile kupanguligwa na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti. † **24:15** 24:15 Bala kalata gwa Ndaanieli 9:27; 11:31. ‡ **24:17** 24:17 Pamwanya pa nyumba Bala iisyu Inyumba sya Bajuuta ku Isyakulingaania. § **24:20** 24:20 Iisiku ilya pa Sabati Ukukongana ni ndagilo sya Bajuuta, pi isiku ilyo bakiitikisigwaga ukwenda injila ukubuuka pabujo ubungi ukukinda ikilomita jimo. Bala iisyu ISabati ku Isyakulingaania.

kwisa kupona. Looli kunongwa jaa basunguligwa baake, Kyala akapimbwile akabalilo ako.
23 “Po nkabalilo ako, linga umundu ikubabuula ikuti, ‘Keeta, Meesija alipo apa!’ pamo, ‘Aliko kula!’ mulingiisa kwitika. 24 Namanga bikwisa kwisa abandu aba bikutungulupaga ukuti bo baa Meesija, nu kuti bakunguluka baa Kyala. Bikwisa kubomba ifimanyilo ifinywamu ni fiswigo, ukuti babasofye abandu, nu kuti linga sibagiile babasofye boope na basungu ligwa baa Kyala. 25 Mujege maaso paapo mbabuulile kilingaani syosa isyo bo sikaali ukuboneka! 26 Po leelo, linga bikuti, ‘Keeta, Meesija ali ndungalangala!’ mulingiisa kubuuka uko. Pamo linga bikuti, ‘Keeta, aliko kuno iifisile nnyumba jila!’ mulingiisa kwitika. 27 Paapo ukwisa kwa ne Nnyamundu kukwisa kuja bo ulwa kimweku ikya njasi, iki kikumulika mu mpaalanga, ukufuma ulubafu lumo kikwakufika ulubafu ulungi. 28 Pabujo apa gulipo umfimba, po apa iminombo gikubungaana.*”

Ukwisa kwa Nnyamundu
(Maalika 13:24-31; Luuka 21:25-33)
29 “Leelo nakalinga, nkabalilo ako, bo ingubilo isyo sikindile,
‘Iliisuba likwisa kuja ni ngiisi,
nu mwesi gutikwisa kusoosya undangalila gwake,
ni ndondwa sikwisa kusatukaga
paasi ukufuma kumwanya.
Nu tundu toosa utunywamu utu tuli kumwanya,
tukwisa kujungaanika.’†
30 “Po ikimanyilo kya Nnyamundu kikwisa kuboneka kumwanya, na bandu abaa mfiisu fyosa bikwisa kulilaga ku lutende,‡ bikwisa kuumbona ne Nnyamundu bo ngwisa mmabingo agaa kumwanya, na maka amingi nu busisya bwa Kyala.§ 31 Po une ngwisa kubatuma abandumi bangu ukufuma kumwanya, aba bikwisa kukuba ingangabwite. Bikwisa kubabungaania abasungu ligwa bangu, ukufuma mfibafu fyosa ifya pakiisu.”
32 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Mumanyilege inongwa ijaa kufuma nkifwanikisyo ikya nkuju. Linga isamba syake ndeta, kangi amaani gatulwile, mukumanya ukuti umpingo gusegeliile. 33 Bubuubo na nuumwe bo mukusibona isyo syosa, aamumanyege ukuti ubumaliikisyo ubwa kabalilo akabiibi ako busegeliile. 34 Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batikwisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa. 35 Umpaalanga ni kiisu fikwisa koomoka, looli amasyu gangu gatikoomokamo siku.”

Akajako uju alimeenye iisiku ilya kwisila Nnyamundu
(Maalika 13:32-37; Luuka 12:35-40; 17:26-36)
36 “Leelo akajako najumo uju alimeenye iisiku na kabalilo akaa kwisa kwangu, boope na bandumi abaa kumwanya, joope uMwana, looli Taata mwene jo ameenye. 37 Namanga bo ulwa mmasiku agaa Nwaka, bo sikwisa kujiilaga ukwisa kwa Nnyamundu. 38 Akabalilo kala bo

* **24:28** 24:28 Iminombo gikubungaana ukulya inyama sya finyamaana ififwe. † **24:29** 24:29 Bala kalata gwa Jeesaja 13:10; 34:4; Joeli 2:10. ‡ **24:30** 24:30 Bala kalata gwa Sakalija 12:10-14. § **24:30** 24:30 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

umweleesyo gukaali ukwisa, abandu baalyaga nu kunwa, beegaga nu kwegigwa, mpaka iisiku ili Nwaka aalingiile mu ngalaba. 39 Abandu bakaasyageenie mpaka bo umweleesyo gwisile, gwabakwangwenie boosa. Bubuubo bo sikwisa kujiilaga bo ngwisa ne Nnyamundu. 40 Akabalilo ako, linga balipo abandu babili bikubomba imbombo mu ngunda, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa. 41 Kangi abakiikulu babili bikwisa kusyaga pamopeene, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa. 42 Po mujege maaso paapo mukalimanya iisiku ilyo ili uNtwa gwinu ikwisa. 43 Musyaganie isi ukuti, linga umwene nyumba aamanyaga akabalilo aka unhiiji ikwisa, ngali ikuja maaso, ukulindililila inyumba jaake, akaabagiile ukujileka inyumba jaake ukupanguligwa. 44 Kunongwa ijo, na nuumwe mwitendekesyege, paapo Nnyamundu ikwisa pakabalilo aka mutikusuubila.”

Ikifwanikisyo ikya mbombeli unnunu
(Luuka 12:41-48)

45 Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Po jo jwani umbombeli unsuubiligwa ugwa mahala? Jo mbombeli uju untwa gwake ammbiikile ukwimililila abaa nnyumba mmyake, ukubapa ifindu pakabalilo kaake. 46 Aasikuja kanunu ku mbombeli uju bo untwa gwake ikwisa, ikummwaga ikubomba bo ulo. 47 Nalooli nikubabuula, ikummbiika umbombeli ujo ukuja mwimililili gwa tundu twake toosa.

48 “Looli linga umbombeli ujo mbiibi, ikwijobeesya mu ndumbula ikuti, ‘Untwa gwangu akaabiile ukwisa,’ 49 kangi linga ikwanda ukubakoma ababombeli banine, ikulya nu kunwa pamopeene na bagaala bwalwa, 50 untwa gwa mbombeli ujo ikwisa pi isiku ili akaasuubilaga na pakabalilo aka akakamanya. 51 Ikwisa kummbuutania nu kummbiika pabujo bumo na basyobi. Uko bikwisa kulilaga nu kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo.”

25

Ikifwanikisyo ikya balindwana kalongo

1 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Akabalilo akaa kufika uBunyafyale bwa kumwanya, kikwisa kufwana bo ulwa lusekelo lwa bwegi. Baaliko abalindwana kalongo, aba baalyegile inyaale syabo nu kubuuka kukummwambililila umwega nkiikulu. 2 Bahaano ndi abo, baali bakonyofu, abangi bahaano baali baa mahala. 3 Abakonyofu bala baalyegile inyaale syabo, kisita kwega amafuta agangi agaa kongelelamo. 4 Looli abaa mahala baalyegile amafuta mu supa syabo pamopeene ni nyaale syabo. 5 Umwega nkiikulu bo akaabiile ukwisa, boosa balinkusipuka, balinkugona utulo. 6 Looli pakilo pakati, abandu balinkujwega balinkuti, ‘Keeta, umwega nkiikulu ikwisa! Namusooke mubuuke kukummwambililila.’ 7 Nakalinga abalindwana bala boosa balinkulembuka, balinkusitendekesya inyaale syabo.

8 “Abakonyofu bala balinkubabuula abaa mahala balinkuti, ‘Namutupepo amafuta manandi paapo inyaale syitu sikusima.’ 9 Looli abaa mahala bala balinkubaamula balinkuti, ‘Mma! Gakabagila ukutufwana uswe na nuumwe. Kwali kununu mubuuke kuno bikuulisya ukuti mukiijuulile.’

10 “Bo bikubuuka kukuula, umwega nkiikulu alinkufika,
abalindwana aba baaliitendekiisye, balinkwingila pamopeene nagwe
nnyumba muno lwalimo ulusekelo lwa bwegi, ikifigo kilinkwigaligwa.
11 Piitaasi balinkwisa abalindwana abakonyofu bala, balinkuti,
‘Gwe ntwa! Gwe ntwa! Twigulile!’ 12 Looli umwega nkiikulu jula
alinkubaamula alinkuti, ‘Nalooli nikubabuula, ngabamanya umwe!’ ”
13 Po Jesu alinkuti, “Mujege maaso paapo mukalimanya iisiku, pamo
akabalilo akaa kwisa Nnyamundu.”

Ikifwanikisyo ikya babombeli aba baajabiliigwe italanta (Luuka 19:11-27)

14 Jesu alinkuti, “Kangi uBunyafyale bwa kumwanya bukwisa kuja
bo ulwa kifwanikisyo iki. Aaliko unkabi uju aalondaga ukwenda injila,
alinkubakoolela ababombeli baake, alinkubapapo ikyuma kyake, ukuti
bankabileko, biimilile mpaka bo iisile. 15 Aalimpeele kukuti mundu
ukukongana na mahala gaake. Alinkumpa jumo italanta ihaano,*
ujungi ibili, kangi nu jungi italanta jimo, po alinkwenda injila.
16 “Nakalinga, uju aalyambiliile italanta ihaano, alinkubuuka nasyo
mbukyulusi, alinkukabilako isingi ihaano pamwanya. 17 Bubuubo nu
mbombeli ugwa talanta ibili, joope alinkukabilako isingi ibili. 18 Looli
jula uju aapeeliigwe italanta jimo, aajile kujisyila mu mfu.
19 “Amasiku mingi bo gakindile, alinkwisa unkabi ugwa babombeli
bala, alinkubakoolela ababombeli bala ukuti bammbuule muno
babombiile ikyuma kyake. 20 Alinkwisa uju aapeeliigwe italanta
ihaano, alinkuti, ‘Ntwa, gwabiikile kumyangu italanta ihaano. Keeta,
ngabiileko isingi ihaano.’ 21 Untwa jula alinkummwamula alinkuti,
‘Ubombile kanunu, ugwe uli mbombeli unsuubiligwa kangi uli
ngolofu. Gwali ngolofu ku finandi, ngukubiika ukuja mwimilili gwa
kyuma ikingi. Ingila ndusekelo, usaale pamopeene na ne ntwa gwako.’
22 “Alinkwisa umbombeli uju aapeeliigwe italanta ibili, alinkujoba
alinkuti, ‘Ntwa, gwabiikile kumyangu italanta ibili. Keeta, ngabiileko
isingi ibili.’ 23 Untwa gwake alinkuti, ‘Ubombile kanunu, ugwe uli
mbombeli unsuubiligwa kangi uli ngolofu. Gwali ngolofu ku finandi,
ngukubiika ukuja mwimilili gwa kyuma ikingi. Ingila ndusekelo,
usaale pamopeene na ne ntwa gwako.’
24 “Alinkwisa jula uju aapeeliigwe italanta jimo, alinkuti, ‘Ntwa,
naameenye ukuti ugwe uli mpalapala, kutondola muno ukaabyele,
kubungaania mfituuba ifi ukapuulapo. 25 Naatiilaga ukujisobesya
italanta jaako, najile kujifisa mu mfu. Ulu gwege italanta jaako iji.’
26 “Untwa gwake alinkwamula alinkuti, ‘Ugwe uli mbombeli
umbiibi, kangi uli moolo! Linga gwameenye ukuti une ngutondola
ifi ngabyala nu kubungaania mfituuba ifi ngapuulapo, 27 po fiki
ukaabiikile italanta jangu kuli aba bikubombela ukuti ngabileko? Une
bo niisile, ngali neegile italanta jangu, pamopeene na isi ngabiileko.’
28 Po untwa gwake alinkubalagila abangi alinkuti, ‘Namupoke italanta
ijo, mukampepo jula uju ali ni talanta kalongo.’
29 “Paapo uju ikubombela kanunu aka ali nako, ikongeleligwa ikuja
nafyo fingi. Uju atikubombela kanunu, koope aka ali nako ikupokigwa.

* **25:15** 25:15 Italanta ihaano Italanta jimo gwali mfwalo gwa mundu jumo ku fyinja kalongo na ntandatu.

30 Umbombeli uju akaja ngolofu, namuntaage panja mu ngiisi, kuno ikwakulilaga nu kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo.”

Ubulongi bwa kummaliikisyo

31 Jesu alinkwendelela ukubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Ne Nnyamundu bo ngwisa mbusisya bwangu, na bandumi abiikemo boosa pamopeene na niine, po ngwisa kutuugala pa kikota ikya bunyafyale, ikya busisya. 32 Abandu baa mfiisu fyosa bikwisa kubungaana nkyeni mmyangu. Une ngwisa kubapaagulaniaga bo muno untiimi ikusipaagulania ing’oosi ni mbene. 33 Ngwisa kusibiika ing’oosi ku lubafu lwangu ulwa ku kiiliilo, aba bo bandu abagolofu. Ku lubafu lwangu ulwa ku kiimama ngwisa kusibiika imbene, aba bo bandu ababiibi.

34 “Po ne Malafyale ngwisa kubabuula abandu aba bali ku lubafu lwangu ulwa ku kiililo, ukuti, ‘Isaga, mwe musajiigwe na Taata. Namwingile mbunyafyale ubu Kyala aabatendekekiisye kilingaani, ukufuma bo ikupela ikiisu. 35 Paapo naali ni njala, mwalimbeele ifindu. Naali ni kyumilwa, mwalimbeele amiisi agaa kunwa. Naali nheesya, mwaliinyambiliile. 36 Naali kitali, mwaliifwikile imyenda. Naali mbine, mwaliisile kukuundwasya. Naali mu nnyololo, mwaliisile kukungeeta.’ 37 Po abagolofu bikwisa kuunyaamula ukuti, ‘Gwe Ntwa, ndili apa twakubwene bo uli ni njala twakupeele ifindu? Pamo bo uli ni kyumilwa twakupeele amiisi? 38 Kangi ndili apa twakubwene bo uli nheesya twakwambiliile? Pamo bo uli kitali twakufwikile imyenda? 39 Ndili kangi apa twakubwene bo uli mbine twakulwesye, pamo bo uli mu nnyololo twaliisile nkukukeeta?’ 40 Ne Malafyale ngwisa kwamula ukuti, ‘Nalooli nikubabuula, isi mwammbombelaga jumo unnandi mbaamyitu aba, mwambombelaga une.’

41 “Po ngwisa kubabuula bala aba bali ku lubafu lwangu ulwa ku kiimama ukuti, ‘Sookapo kumyangu umwe mwe muguniigwe, namubuuke mmooto ugwa bwila na bwila ugu abiikiliigwe Seetano na bandumi baake. 42 Paapo naali ni njala, mukaalimbeele ifindu. Naali ni kyumilwa, mukaalimbeele amiisi. 43 Naali nheesya, mukaaliinyambiliile. Bo ndi kitali, mukaaliifwikile imyenda. Kangi bo ndi mbine, mukaaliisile kukuundwasya. Na bo ndi mu nnyololo, mukaaliisile kukungeeta.’ 44 Po aba bali ku kiboko kyangu ikiimama bikwisa kuunyaamulaga, bikwisa kutigi, ‘Gwe Ntwa, ndili apa twakubwene bo uli ni njala tukaakupeele ifindu? Pamo bo uli ni kyumilwa tukaakupeele amiisi? Bo uli nheesya tukaakwambiliile? Pamo bo uli kitali tukaakupeele imyenda? Kangi bo uli mbine tukaakulwesye? Pamo bo uli mu nnyololo tukaakutuulile?’ 45 Une ngwisa kubaamula ukuti, ‘Nalooli nikubabuula, syosa isi mukammbombelaga jumo unnandi mbiitiki biiniinu aba, mukaambombelaga une.’

46 “Po ababomba mbiibi bala bikwisa kusookapo nu kubuuka kukukaba ingubilo bwila na bwila. Looli abagolofu bala bikwisa kubuuka ku buumi bwa bwila na bwila.”

26

Abalongosi bikujobesania isya kunngoga Jesu
(Maalika 14:1-2; Luuka 22:1-2; Johani 11:45-53)

1 Jesu bo amalile ukujoba amasyu ago goosa, alinkubabuula
abafundigwa baake alinkuti, 2 “Mumeenye ukuti bo gakindile
amasiku mabili, aatukuja ni kyaka kya Pasa.* Une Nnyamundu
ngwakubiikigwa mmaboko agaa balugu, ukuti bangomelele pa
kikohekano.”
3 Akabalilo ako, abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta,
balinkubungaana mu nyumba jaa mpuuti unkulumba,† ingamu jaake
Kajafa. 4 Balinkujobesania isya kukunkola Jesu ku bukomu nu
kunngoga. 5 Looli balinkuti, “Tulingankolaga pa kyaka kya Pasa ukuti
abandu balingiisa kulundukana.”

Unkiikulu ikumpaka amafuta Jesu
(Maalika 14:3-9; Johani 12:1-8)

6 Po Jesu aabuukile mu Betanija, alinkwingila nnyumba jaa Simoni,
uju bantigi uNkoma. 7 Unkiikulu jumo alinkwisa kumyake ni supa
jaa mafuta agaa luuma ulunnunu, agaa ntengo unnywamu fiijo,
alinkummoonelela pantu Jesu, bo ali pakulya. 8 Abafundigwa baake
bo basibwene isyo, balinkukalala, balinkuti, “Mwe! Fiki ikubinika
amafuta amanunu ago? 9 Kwali kunnunu ukuulisya amafuta aga
ku ndalama inyingi, indalama isyo ngali bikupeeligwa abalondo!”
10 Jesu alinkusyagania inyiinogono syabo, alinkubabuula alinkuti,
“Fiki mukuntaamya unkiikulu uju? Aambombiile imbombo inunu
une. 11 Abalondo muli nabo amasiku goosa. Looli une ndikuja
pakuja pamopeene na nuumwe bwila. 12 Unkiikulu uju aany-
ooneliile amafuta aga ukuti agutendekesye umbili gwangu ukuusyila
kilingaani. 13 Nalooli nikubabuula, poosa apa iNdumi iNunu ijaa Kyala
jikulumbililigwaga pakiisu, isi abombile unkiikulu uju, sikujobigwaga
ukunkumbukilamo.”

Juuta Isikalyoti ikwitika ukunndiila Jesu
(Maalika 14:10-11; Luuka 22:3-6)

14 Po jumo mbafundigwa baa Jesu kalongo na babili, ingamu Juuta
Isikalyoti, alinkubuuka ku bapuuti abalongosi, 15 alinkubalaaluusya
alinkuti, “Mukumbapo ifiki linga nuntwele kumyinu?” Po
balinkunhomba indalama amalongo matatu. 16 Ukufuma akabalilo
ako, Juuta Isikalyoti alinkwanda ukulonda injila ijaa kunndiila Jesu.

Jesu na bafundigwa baake bikulya ifindu fya Pasa
(Maalika 14:12-21; Luuka 22:7-13; Johani 13:21-30)

17 Pi isiku ilya kwanda ilya kyaka ikya fisyesye ifisita nkese,‡
abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndaaluusya
balinkuti, “Tukakutendekekesye kuugu ifindu fya Pasa?” 18 Jesu
alinkubaamula alinkuti, “Amubuuke nkaaja akaa Jelusalemu, ku
mundu jula, mukwakummbuula ukuti uMmanyisi ikuti, ‘Akabalilo
kangu kasegeliile. Nnyumba jaako mo muno ngulliilamo iPasa
pamopeene na bafundigwa bangu.’ ” 19 Abafundigwa balinkubomba
bo muumo Jesu abalagiile, balinkutendekesya ifindu fya Pasa.
20 Ingiisi bo jikwanda, Jesu na bafundigwa baake kalongo na babili,
balinkutuugala pakulya ifindu. 21 Bo bali pakulya, Jesu alinkubabuula

---

* **26:2** 26:2 iPasa Bala ku Isyakulingaania. † **26:3** 26:3 Umpuuti unkulumba Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania. ‡ **26:17** 26:17 Ikyaka ikya fisyesye ifisita nkese Bala ku Isyakulingaania.

alinkuti, “Nalooli nikubabuula, jumo nkibugutila kyinu, ikuundiila.” 22 Abafundigwa baake balinkusulumania fiijo, balinkwanda ukujoba jumoojumo balinkuti, “Gwe Ntwa, bule jo une?” 23 Jesu alinkuti, “Uju ikutobela ikisyesye mu mposi pamopeene na niine, jo uju ikuundiila. 24 Une Nnyamundu, angufwa bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo. Looli ahiili umundu uju ikuundiila ne Nnyamundu. Kwali kununu linga umundu ujo akaapaapiigwe!” 25 Po Juuta ugwa kunndiila Jesu, alinkuti, “Gwe Mmanyisi, bule jo une?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bo liliilyo ujobile.”

Ifindu iFiikemo ifya Ntwa
(Maalika 14:22-26; Luuka 22:14-23; 1 Abakolinti 11:23-25)

26 Bo bali pakulya, Jesu alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukimenya, alinkubapapo abafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti, “Namwege, mulyege, ugu go mbili gwangu.” 27 Alinkwega ikikombe ikya finga, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkubapapo, alinkubabuula alinkuti, “Namunwege ifinga iji mwesa, 28 namanga ili lyo ilopa lyangu ilya kunangisya ulwitikano§ lwa Kyala. Likooneka kunongwa jaa bandu bingi ukuti Kyala abahobokele ubutulanongwa bwabo. 29 Looli nikubabuula nikuti, ndikwisa kunwamo kangi ifinga iji mpaka pi isiku lila, ili angwisa kunwa ifinga imbya pamopeene na nuumwe, mBunyafyale bwa Taata.”

30 Bo bimbile ulwimbo,* balinkusookapo ukubuuka ku Kyamba kya Misyunguti.

Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana
(Maalika 14:27-31; Luuka 22:31-34; Johani 13:36-38)

31 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Pakilo kya liilino, umwe mwesa mukuundeka. Paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Ngwisa kunkoma untiimi, po ing’oosi sikwisa kubalanila.’† 32 Looli bo nsyukile, ngubatalilapo ukubuuka ku Galilai.” 33 Po Peeteli alinkunkaanika Jesu alinkuti, “Nalinga boosa bikukuleka, une ndikukuleka siku!” 34 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Nalooli nikukubuula ugwe, ikilo iki, bo ingongobe jikaali ukukoolela, kungaana katatu.” 35 Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Nalinga ko kufwa pamopeene na nungwe, ndikukukaana siku!” Abafundigwa baake boosa balinkujoba bo liliilyo.

Jesu ikwipuuta mu ngunda gwa Getisemani
(Maalika 14:32-42; Luuka 22:39-46)

36 Po Jesu alinkufika pamopeene na bafundigwa baake, pabujo ubwa mipiki igya misyunguti, ubu bikuti Getisemani, alinkubabuula alinkuti, “Namutuugale papaapa, une ngubuuka pala pakwipuuta.” 37 Alinkubeega Peeteli na baana babili abaa Sebetai, alinkusulumania nu kutaamigwa fiijo mu ndumbula jaake. 38 Po alinkubabuula alinkuti, “Indumbula jangu jisulumeenie ulwa kufwa. Namutuugale papaapa, muje maaso pamopeene na niine.”

---

§ **26:28** 26:28 Ulwitikano Bala ku Isyakulingaania. * **26:30** 26:30 Bimbile ulwimbo Bo baliile ifindu fya Pasa, aBajuuta baali na kajiilo akaa kwimba Isabuli 113–118. † **26:31** 26:31 Bala kalata gwa Sakalija 13:7.

39 Alinkusemapo nkyeni panandi, alinkugwa ulupi, alinkwipuuta alinkuti, “Gwe Taata! Linga sibagiile, ngukusuuma uusookesyepo ingubilo isi.‡ Leelo bulingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako.” 40 Po Jesu alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utulo. Alinkubabuula baa Peeteli alinkuti, “Keeta mutoliigwe ukuja maaso pamopeene na niine kukabalilo akanandi itolo? 41 Mujege maaso, mwipuutege, ukuti mulingiisa kutoligwa ni ngelo. Mwiganile ukubomba kanunu, looli mukaja na maka.”

42 Jesu alinkubuuka kangi ulwa bubili, alinkwipuuta alinkuti, “Gwe Taata, linga ingubilo isi sikabagila ukusookako kumyangu, po ubwigane bwako bubombigwe.” 43 Po alinkwisa, kangi alinkubaaga bagonile utulo, paapo amaaso gaabo gaali nu tulo twingi. 44 Jesu alinkubaleka kangi, alinkubuuka alinkwipuuta ulwa butatu, alinkujoba amasyu galagala. 45 Po alinkwisa ku bafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti, “Mukaali mukugona utulo nu kutuusya? Akabalilo kafikile! Keeta, ne Nnyamundu angubiikigwa mmaboko agaa bandu ababiibi. 46 Amusumuke! Tubuuke. Keeta, undiili gwangu asegeliile.”

Bikunkola Jesu
(Maalika 14:43-50; Luuka 22:47-53; Johani 18:3-12)

47 Jesu bo akaali ikujoba, nakalinga alinkufika Juuta Isikalyoti, ugwa ndi bala kalongo na babili, alinkwisa pamopeene ni kilundilo ikinywamu kya bandu aba baakolile inyuubo ni nduuha. Abandu abo baafumile ku bapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta. 48 Juuta bo akaali ukufika kwa Jesu, aababuulile kilingaani ikimanyilo aatile, “Uju ngwakumfipa,§ jo juujo, mukankole.” 49 Nakalinga, Juuta alinkubuuka kwa Jesu, alinkummbuula alinkuti, “Gwe Mmanyisi, ugonile!” Po alinkumfipa. 50 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Mmanyaani, gwisile kukubomba syene isi?”

Po abandu bala balinkubuuka kwa Jesu, balinkunkola. 51 Po jumo mbafundigwa baake Jesu, alinkukwaba uluubo, alinkunsenga imbulukutu untumwa gwa mpuuti unkulumba. 52 Po Jesu alinkummbuula alinkuti, “Gomosya uluubo lwako mu nyambi jaake, paapo abandu boosa aba bikubombela uluubo, aabikufwa ku luubo. 53 Bule, mukamanya ukuti mbagiile ukusuuma ubutuuli kwa Taata? Nakalinga aabagiile ukundwalila lululu abandumi baake, ifilundilo ifinywamu kalongo na fibili nu kukindapo. 54 Leelo linga mbombile bo ulo, sikubombigwa buleebule isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti mo muno sikulondeligwa ukuja?”

55 Po Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, “Bule, mwisile mukolile inyuubo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta? Bwila naatuugalaga ndupaso lwa tempeli, naamanyisyaga, mukaalingolilemo siku! 56 Leelo isi sili bo ulu, ukuti siboneke isi abakunguluka baasimbile mwa Kalata uMwikemo.” Po abafundigwa baake boosa balinkunndeka Jesu, balinkubopa.

---

‡ **26:39** 26:39 Uusookesyepo ingubilo isi NKigiliki bikuti Uusookesyepo ikikombe iki. § **26:48** 26:48 Uju ngwakumfipa Ukufipana kaali kajiilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisya ulugano pamo ubumanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ku nkiikulu kwene.

Jesu nkyeni mbalongosi baa Bajuuta
(Maalika 14:53-65; Luuka 22:54-55, 63-71; Johani 18:13-14, 19-24)

57 Po abandu aba baalinkolile Jesu, balinkuntwala kwa Kajafa umpuuti unkululumba, kuno baabungeene abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta. 58 Peeteli alinkunkonga Jesu pabutalipo, mpaka nkati ndupaso lwa nnyumba jaa mpuuti unkululumba. Po alinkutuugala pamopeene na balindilili, ukuti akeete muno sikumalikilaga.

59 Po paapo abapuuti abalongosi bala na baa lukomaano lwa Sanihendilini* boosa, baalondaga ubukeeti ubwa butungulu ukuti bajaage injila ijaa kunngoga Jesu. 60 Looli bakaabwagile ubukeeti nabumo na paalema baaliisile abakeeti bingi abaa butungulu. Po kummaliikisyo balinkwisa abakeeti babili balinkuti, 61 "Umundu uju aajobile ukuti, 'Mbagiile ukoomola itempeli jaa Kyala nu kujijenga kangi ku masiku matatu.' "

62 Po umpuuti unkululumba alinkwima, alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, "Ukukongana na isi abandu aba bikukusitaaka ugwe, bule utikwamula nalimo?" 63 Looli Jesu akaalimmwamwile nalimo. Po umpuuti unkululumba alinkummbuula kangi alinkuti, "Nikukubuula ulape mu ngamu jaa Kyala uMuumi, tubuule linga ugwe gwe Meesija, uMwana gwa Kyala."

64 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bo liliilyo ujobile. Looli nikubabuula mwesa, ukwandila liilino aamukuumbona ne Nnyamundu nduugeele kumwanya, pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiililo ikya Kyala uMwene maka, bo ngwisa mmabingo agaa kumwanya."† 65 Po umpuuti unkululumba bo apiliike amasyu ago, alinkunyaafulania imyenda gyake ukunangisya ubukalale, alinkuti, "Ikuntuka Kyala! Po tukubulonda ubukeeti bwa fiki? Mupiliike muno antukiile Kyala! 66 Mukuti fiki umwe?" Balinkwamula balinkuti, "Ikulondigwa agogigwe!"

67 Po bamo balinkunswela amata kumaaso, balinkummbulika ni fibuli, bamo balinkunkoma na mapi, 68 balinkuti, "Gwe Meesija, kunguluka! Jo jwani akukomile?"

Peeteli ikunkaana Jesu
(Maalika 14:66-72; Luuka 22:56-62; Johani 18:15-18, 25-27)

69 Akabalilo kalakala Peeteli aatuugeele panja ndupaso. Po umbombi jumo undindwana alinkwisa kwa Peeteli, alinkuti, "Na nungwe gwali pamopeene na Jesu ugwa mu Galilai." 70 Looli Peeteli alinkukaana nkyeni ndi bala boosa alinkuti, "Ngasimanya isi kujoba!"

71 Po alinkusookapo pala, alinkubuuka ku kifigo. Apo umbombi ujungi undindwana alinkummbona, alinkubabuula abandu aba baalipo pala alinkuti, "Umundu uju aali pamopeene na Jesu uNnasaleti." 72 Peeteli alinkukaana kangi, alinkulapa alinkuti, "Ngammanya umundu ujo!"

73 Akabalilo bo kakindilepo panandi, abandu aba baalipo pala balinkwisa kwa Peeteli, balinkummbuula balinkuti, "Nalooli ugwe uli mwinaabo, paapo nu bujobi bwako bukukunangisya!" 74 Peeteli

* **26:59** 26:59 ÍSanihendilini Bala ku Isyakulingaania. † **26:64** 26:64 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

alinkwanda ukuguna nu kulapa, alinkuti, “Ngammanya umundu ujo!” Nakalinga ingongobe jilinkukoolela.
75 Po Peeteli alinkulikumbuka iisyu ili aajobile Jesu ukuti, “Ingongobe bo jikaali ukukoolela, kungaana katatu.” Po alinkusooka panja, alinkulila fiijo.

27

Jesu bikuntwala kwa Pilati
(Maalika 15:1; Luuka 23:1-2; Johani 18:28-32)

1 Nulubunju fiijo, abapuuti abalongosi boosa na balongosi baa Bajuuta, balinkutumula inongwa jaa Jesu, ukuti banngoge. 2 Po balinkumpinya, balinkuntwala ku ndongosi gwa kiisu, ingamu jaake Pilati.

Juuta ikwigoga
(Imbombo sya Batumigwa 1:18-19)

3 Po Juuta undiili, bo aagile ukuti Jesu alongiigwe ukuti agogigwe, alinkwibona nsobi. Alinkwega indalama sila amalongo matatu, alinkubuuka kukubagomokesya abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta. 4 Alinkubabuula alinkuti, “Ndulile inongwa ukunndiila umundu uju akaja na nongwa najimo.” Looli abeene balinkuti, “Isyo sitikututuula uswe, sili mmaboko gaako jujuugwe.” 5 Po Juuta alinkusitaaga indalama sila ndupaso lwa tempeli, alinkusookapo, alinkwakwitulika. 6 Abapuuti abalinkwega indalama sila, balinkuti, “Mwiko ukusibiika indalama isi ukuja ikemo lya tempeli, namanga isi ndalama sya ilopa.” 7 Po balinkujobesania, balinkuulila ungunda ugwa mbumba ndeko, ukuti bujege bujo bwa kubasyilamo aba bakaja benekaaja. 8 Fyobeene ungunda ugo, ingamu jaake bikuti Ngunda gwa Ilopa mpaka liililno.
9 Po silinkubonekelamo isi syajobiigwe nu nkunguluka Jelemija ukuti, “Baalyegile indalama amalongo matatu, untengo ugwa mundu ugu aBanyaisilaili baaliitikeene. 10 Balinkuulila ungunda ugwa mbumba ndeko bo muno uNtwa aaliindagiile une.”*

Jesu ikulongigwa ukugogigwa
(Maalika 15:2-15; Luuka 23:2-3, 18-25; Johani 18:29–19:16)

11 Po Jesu alinkwima nkyeni mu ndongosi gwa kiisu, undongosi ujo alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bo liliilyo ujobile.” 12 Looli abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkunsitaaka kwa Pilati undongosi gwa kiisu, looli umwene akaalyamwile iisyu nalimo. 13 Po Pilati alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, utikusipilika syosa isi bikukusitaaka?” 14 Looli Jesu akaalyamwilepo ni isyu limo. Po Pilati alinkuswiga fiijo.
15 Po lwali lwiho lwa ndongosi gwa kiisu, pa kyaka kya Pasa, ukummwabula umpinyigwa jumo, uju abandu baalondaga ukuti aabuligwe. 16 Po akabalilo ako, aaliko umpinyigwa jumo umfumuke, ingamu jaake Balaba. 17 Abandu bo babungeene, Pilati alinkubalaaluusya alinkuti, “Jo jwani uju mukulonda mbaabulile?

* **27:10** 27:10 Bala kalata gwa Sakalija 11:12-13; Jelemija 19:1-13; 32:6-9.

Bule, mbaabulile Balaba, pamo Jesu, uju bikuti Meesija?” 18 Pilati aabalaaluusiisye bo ulo paapo aasyageenie ukuti baalintwele Jesu kumyake ku buufi itolo.

19 Pilati bo atuugeele pa kikota kyake ikya bulongi, unkasi alinkuntumila indumi alinkuti, “Ulingammbombelaga nasimo umundu ujo, akatula inongwa najimo. Ikilo iki ndaamiigwe fiijo mu njosi kunongwa jaake.”

20 Looli abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubasonga abandu ukuti bansuume Pilati, abaabulile Balaba nu kunndonga Jesu ukuti agogigwe. 21 Pilati alinkubalaaluusya kangi alinkuti, “Jo jwani uju mukulonda mbaabulile mbapinyigwa aba babili?” Balinkuti, “Balaba.” 22 Pilati alinkubalaaluusya kangi alinkuti, “Po ndubulege na Jesu uju bikuti jo Meesija?” Abandu boosa balinkulaata balinkuti, “Nkomelele pa kikohekano!” 23 Pilati alinkubalaaluusya kangi alinkuti, “Fiki? Abombile mbiibi nki?” Looli abeene balinkukindilila ukulaata balinkuti, “Nkomelele pa kikohekano!”

24 Pilati bo asyageenie ukuti akabagila ukwandula inyiinogono syabo, looli bandile ukulundukana, alinkwega amiisi, alinkusugusula amaboko gaake nkyeni mmyabo, alinkuti, “Ngaja na nongwa najimo kwi ilopa lya mundu uju. Isi syinu jujuumwe!” 25 Abandu boosa balinkummwamula balinkuti, “Inongwa ijaa kunngoga Jesu jijege jiitu uswe na baaniitu!” 26 Po Pilati alinkubaabulila Balaba, alinkulagila ukuti Jesu akomigwe ni fingoti, po alinkunsoosya ukuti bankomelele pa kikohekano.

Abasikali bikummwangalila Jesu
(Maalika 15:16-20; Johani 19:2-3)

27 Po abasikali abaa ndongosi gwa kiisu balinkummwega Jesu, balinkubuuka nagwe ndupaso lwa nyumba jaa kitangaalala kya Pilati. Ikilundilo kyosa ikya basikali balinkunsyunguutila Jesu. 28 Balinkumfuula imyenda gyake nu kumfwika unselekesye unkeseefu. 29 Balinkutendekesya ingiga ijaa miifwa, balinkumfwika muntu, ni ilaasi balinkummbiikila ku kiboko kyake ikiiliilo. Balinkufugama nkyeni mmyake, balinkummoobela balinkuti, “Ugonile, gwe Malafyale gwa Bajuuta!” 30 Po balinkunswela amata, balinkwega iilaasi lila, balinkunkoma koma nalyo muntu. 31 Bo bamalile ukummwangalila, balinkumfuula unselekesye gula, balinkumfwika kangi imyenda gyake. Po balinkusooka panja nagwe, balinkuntwala kukunkomelela pa kikohekano.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano
(Maalika 15:21-32; Luuka 23:26-43; Johani 19:17-27)

32 Jesu na basikali bo bikusooka, balinkummwaga mu njila umundu jumo, ingamu jaake Simoni, ugwa nkaaja akaa mu Kilene. Abasikali bala balinkunkola, balinkumfimbilisya ukumpimbila Jesu ikikohekano. 33 Po balinkufika pabujo ubu bikuti Goligota, kokuti uLupaja lwa Ntu. 34 Balinkumpapo ifinga iji baalyongeenie nu nkota mila, ugwa kupungusya ukubaba, looli bo onjile, aakaanile ukunwa. 35 Balinkunkomelela pa kikohekano, balinkujabana imyenda gyake

kᵾ njila jaa bᵾlagᵾsi.† 36 Po balinkᵾtᵾᵾgala, balinkᵾnndindililа. 37 Pamwanya pantᵾ gwake, baasimbile inongwa iji baalinngogiile ᵾkᵾti,

Ujᵾ jo Jesu, ᵾMalafyale gwa Bajuuta

38 Po abanyambuta babili boope baabakomeliile pa fikohekano, pamopeene nagwe, jᵾmo kᵾkibafu ikiilililo nᵾ jᵾngi kᵾkibafu ikiimama. 39 Abandᵾ aba bendaga pala, baasukaaniaga imitᵾ ᵾkᵾmmwilaamwa. 40 Baatigi, “Oho! Gwe mpangᵾla tempeli nᵾ kᵾjijenga kangi kᵾ masikᵾ matatᵾ, gwipoke gwimwene! Linga ᵾgwe ᵾli Mwana gwa Kyala, gwipoke gwimwene! Ika pa kikohekano!” 41 Bo lᵾlᵾᵾlo na bapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, pamopeene na balongosi baa Bajuuta bammoobelaga, 42 baatigi, “Aabapokaga abangi, looli ᵾmwene akabagila ᵾkwipoka! Linga jo Malafyale gwa Banyaisilaili, oko asuluke ᵾlᵾ pa kikohekano, po aatukᵾmmwitika. 43 Ikᵾnsᵾᵾbila Kyala, po ampoke ᵾlᵾ, linga ikᵾnndonda, paapo aajobaga ᵾkᵾti, ‘ᵾne ndi Mwana gwa Kyala.’ ” 44 Boope abanyambuta aba baakomeleliigwe pamopeene na Jesu, balinkᵾntᵾka.

ᵾkᵾfwa kwa Jesu
(Maalika 15:33-41; Lᵾᵾka 23:44-49; Johani 19:28-30)

45 ᵾkwandila isala jaa 6:00 pamuusi, ingiisi jilinkᵾgwa nkiisᵾ kila kyosa, mpaka isala jaa 9:00. 46 Po isala jaa 9:00 bᵾno, Jesu alinkᵾlaata ᵾkᵾkoolela alinkᵾti, “Eloi! Eloi! Lama sabakitani?” Kokᵾti, “Kyala gwangᵾ! Kyala gwangᵾ! Fiki ᵾᵾndekile?”‡ 47 Abandᵾ bamo aba baalyimile pala, bo bapiliike isi balinkᵾti, “Ujᵾ ikᵾmmbilikila Elija.”§ 48 Nakalinga jᵾmo mbasikali bala, alinkᵾbopa, alinkᵾjubika isipanji mu finga ingali, iji jilulile, alinkᵾfyika kᵾ lᵾtete, alinkᵾmpapo ᵾkᵾti anwe.* 49 Abangi bala balinkᵾti, “Nndeke! Tᵾkeete linga Elija ikwisa kᵾkᵾmpoka.” 50 Po paapo Jesu alinkᵾlaata ᵾkᵾkuuta kangi kᵾ maka, alinkᵾfwa.

51 Nakalinga, iliibaalika lya tempeli† lilinkᵾnyaafuka pakati na pakati, ᵾkᵾfuma kᵾmwanya mpaka paasi. Ikiisᵾ kilinkᵾsenyendeka, inyaalabwe silinkᵾpasᵾkana. 52 Amapᵾmba galinkwigᵾka, imibili mingi igya biikemo aba baafwile, balinkᵾsyᵾka, 53 balinkᵾsooka mmapᵾmba gaabo. Jesu bo asyᵾkile, balinkwingila nkaaja akaa mu Jelusalemu, balinkᵾboneka kᵾ bandᵾ bingi.

54 Po ᵾndongosi gwa basikali, pamopeene na aba banndindililaga Jesu, bo bakabwene akasenyenda na isi siboniike, balinkᵾtiila fiijo, balinkᵾjoba balinkᵾti, “Nalooli ᵾmundᵾ ujᵾ aali Mwana gwa Kyala!”

55 Baalipo abakiikᵾlᵾ bingi pala, aba baalongoseenie na Jesu ᵾkᵾfuma mu Galilai, bo aba bammbombelaga. Abo baakeetaga syosa isyo ᵾkᵾfuma pabᵾtali. 56 Mbakiikᵾlᵾ abo, aalimo Malija ᵾgwa kᵾ

† **27:35** 27:35 Bala kalata gwa Isabᵾli 22:18. ‡ **27:46** 27:46 Bala kalata gwa Isabᵾli 22:1. § **27:47** 27:47 Ujᵾ ikᵾmmbilikila Elija Elija ikᵾjobigwa apa, paapo aBajuuta bingi biitikaga ᵾkᵾti Elija akaafwile sikᵾ, looli Kyala aalimmwegile nkiisᵾ bo mᵾᵾmi nᵾ kᵾbᵾᵾka nagwe kᵾmwanya. Kangi baasᵾᵾbilaga ᵾkᵾti Elija ikwisa kangi nkiisᵾ. Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 2:11; Malaki 4:5. * **27:48** 27:48 Bala kalata gwa Isabᵾli 69:21. † **27:51** 27:51 Iliibaalika lya tempeli lyali lya mwenda ᵾnsito. Lyajabaga mu tempeli ᵾbᵾjo bᵾbili, ᵾbwa Pabwikemo nᵾ bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisyᵾ Itempeli kᵾ Isyakᵾlingaania.

Magatala, Malija unna gwa Jaakobo na Joosefu, nu nna gwa baana baa Sebetai.

Bikunsyila Jesu
(Maalika 15:42-47; Luuka 23:50-56; Johani 19:38-42)

57 Amajolo bo gafikile, alinkwisa umundu jumo unkabi ukufuma mu Alimatai, ingamu jaake Joosefu. Ujo joope aali mfundigwa gwa Jesu. 58 Joosefu alinkubuuka kwa Pilati, alinkusuuma umfimba gwa Jesu, akasyile. Po Pilati alinkulagila ukuti bampepo. 59 Joosefu alinkubuuka, alinkwega umfimba gwa Jesu, alinkuguniembeteelela mmwenda umwelu. 60 Alinkugubiika mwi ipumba lyake ili bakaalinsyililemo umundu najumo, lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe.‡ Po alinkubungulukisyapo iibwe iinywamu pa kifigo ikya ipumba, alinkusookapo. 61 Panja baatuugeele Malija ugwa ku Magatala na Malija unna gwa Jaakobo na Joosefu, baakeetile kwi ipumba.

Abasikali bikulindilila iipumba

62 Kilaabo kyake lyali isiku ilya pa Sabati. Po abapuuti abalongosi na Bafalisai balinkubungaana kwa Pilati. 63 Balinkuti, “Gwe ntwa, tukukumbuka ukuti unsyobi jula, aajobile bo muumi ukuti, ‘Amasiku matatu bo gakindile angusyuka.’ 64 Po ulagile ukuti iipumba lilindililiigwe kanunu, mpaka pi isiku lya butatu, abafundigwa baake bangiisa kwiba umfimba gwake nu kubabuula abandu ukuti asyukile mbufwe. Ubusyobi ubu ubwa kummaliikisyo aabukuja bubiibi ukubukinda ubwa kwanda.”§ 65 Pilati alinkubabuula alinkuti, “Muli nabo abasikali, namubeege mukalindilile iipumba kanunu bo muno mwiganiile umwe.” 66 Po balinkubuuka kwi ipumba, balinkubiika ikikolekelo pi ibwe, nu kubabiika abasikali abaa kulindilila.

28

Jesu asyukile mbufwe
(Maalika 16:1-10; Luuka 24:1-12; Johani 20:1-10)

1 Po iisiku ilya pa Sabati bo likindile, nulubunju fiijo pi isiku ilya pa ndungu,* Malija ugwa ku Magatala na Malija ujungi balinkubuuka kukulikeeta iipumba. 2 Keeta, akasenyenda akanywamu kalinkukinda, paapo ugwandumi gwa Ntwa aasulwike ukufuma kumwanya, aalibungulwisye iibwe lila nu kulituugalila. 3 Kumaaso aalangalaga bo ikimweku ikya njasi, ni myenda gyake gyali myelu fiijo. 4 Abalindilili balinkuntiila fiijo, balinkutetema, balinkuja bo ulwa bafwe. 5 Looli ugwandumi jula alinkubabuula abakiikulu bala alinkuti, “Umwe mulingatiilaga! Mmeenye ukuti mukunndonda Jesu uju aakomeleliigwe pa kikohekano. 6 Akajapo apa! Asyukile, bo muno aababuulile. Isaga mukeete apa baalinndambaliike. 7 Po namubuuke mbimbibi mukababuule abafundigwa baake ukuti, ‘Asyukile mbufwe, ikubatalila ukubuuka ku Galilai. Uko ko mukwakummbonaga.’ Une mbabuulile!”

---

‡ **27:60** 27:60 Lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako. § **27:64** 27:64 Ubusyobi ubwa kwanda kwali ko kwijoba ukuti umwene jo Meesija. * **28:1** 28:1 Iisiku ilya pa ndungu Bala ku Isyakulingaania.

8 Po abakiiku̱lu̱ bala balinku̱sookapo mbimbibi pi ipu̱mba,
ku̱ lu̱tende nu̱ lu̱sekelo u̱lu̱nywamu. Balinku̱bopa u̱ku̱bu̱u̱ka
ku̱ku̱babu̱u̱la abafundigwa baa Jesu inongwa isyo. 9 Nakalinga,
Jesu alinkwaganila nabo, alinku̱ti, “Mugonile!” Po balinku̱segelela,
balinku̱fugama, balinku̱nkola amalu̱ndi, balinku̱mmwipuuta.
10 Po Jesu alinku̱babu̱u̱la alinku̱ti, “Mulingatiilaga. Namubu̱u̱ke
mukababu̱u̱le abakamu bangu̱,† babu̱u̱ke mu Galilai, u̱ko
bikwaku̱u̱mbona.”

Abalindililili biku̱joba isya bu̱tungu̱lu̱

11 Abakiiku̱lu̱ bala bo bali mu njila biku̱bu̱u̱ka, abasikali bamo aba
baalindililaga iipu̱mba lya Jesu balinku̱bu̱u̱ka nkaaja, balinku̱babu̱u̱la
abapuuti abalongosi syosa isi siboniike.
12 Po abapuuti abalongosi bala balinku̱bu̱ngaana na balongosi baa
Bajuuta, balinku̱jobesania, balinku̱bapa indalama inyingi abasikali
bala. 13 Balinku̱babu̱u̱la balinku̱ti, “Mujobege mutigi, ‘Abafundigwa
baake biisile ku̱kwiba u̱mbili gwake pakilo, u̱swe bo tugonile
u̱tulo.’ 14 Linga Pilati iku̱pilika isyo, u̱swe aatuku̱joba nagwe u̱ku̱ti
u̱mwe mulingiisa ku̱kaba u̱bu̱tolwe.” 15 Po abasikali balinkwambililila
indalama sila, balinku̱babu̱u̱la abandu̱ bo muno baamanyisiigwe na
balongosi baa Bajuuta. Inongwa isyo silinku̱balanila fiijo pakati pa
Bajuuta mpaka liilino.

Indagilo sya Jesu isya ku̱mmaliikisyo ku̱ bafundigwa baake

*(Maalika 16:14-18; Lu̱u̱ka 24:36-49; Johani 20:19-23; Imbombo sya
Batumigwa 1:6-9)*

16 Po abafundigwa baa Jesu bala kalongo na ju̱mo, balinku̱bu̱u̱ka
mu Galilai ku̱ kyamba ku̱no Jesu aabalagiile. 17 U̱ko baalimmbwene,
balinku̱mmwipuuta, leelo bamo balinkwilaamwa. 18 Po Jesu
alinku̱segelela ku̱myabo alinku̱babu̱u̱la alinku̱ti, “Mbeeliigwe na Kyala
amaka goosa, agaa ku̱mwanya na gaa pakiisu̱. 19 Po namubu̱u̱kege
mukabapelege abandu̱ baa mfikolo fyosa, u̱ku̱ja bafundigwa bangu̱.
Mukaboosyege mu ngamu jaa Taata Kyala, ijaa Mwana ni jaa Mbepo
Mwikemo. 20 Mukabamanyisyege u̱ku̱sikonga syosa isi naabalagiile
u̱mwe. Keeta, u̱ne ngu̱jaga pamopeene na nuumwe amasiku̱ goosa,
mpaka pi isiku̱ ilya ku̱mmaliikisyo.”

† **28:10** 28:10 Abakamu bangu̱ Koku̱ti Abafundigwa bangu̱.

ƗNdɯmi ɨNunu jaa Jesu Kiɨlisiti
bo muno aasimbile
Maaliika
Ɨsyakɯlongosya

Kalata ɯjɯ aasimbile Maaliika, ɯjɯ ɨngamu ɨjɨngɨ jo Johani Maaliika. Aaliɨ ndɯmyana bo Jesu alimo mu Jelusalemu, aliɨnkɯja mfundigwa gwa Jesu. Aajaga na Paɯli mu mbombo jaa kɯlɯmbiɨliila ɨNdɯmi ɨNunu ɨjaa Jesu Kiɨlisiti. Po pabɯngɨ aliɨnkɯja pamopeene nɯ ntɯmigwa Peeteli.

Mwa kalata ɯjɯ ikɯliɨngaania nyingi ɨsi aabombaga Jesu ɯkɯkɨnda ɨsi aalɯmbiɨliilaga. Tukɯfibona ɨfiika ɨfingi ɨfi aabombile Jesu, aabɯmbɯlɯsyaga abandɯ, aabasoosyangamo ɨmbepo ɨnyali nɯ kɯbahobokela abandɯ ɯbɯtɯlanongwa. Ɨsyo sikɯnangɨsya ɯbɯlagɨli bwa Jesu, ɯkɯtɨ aafumile kwa Kyala, ɯkwisa kɯbɯninga ɯbɯɯmi bwake ɯkɯbaabɯla abandɯ ɯkɯfuma mmaka gaa bɯtɯlanongwa.

Ɨsi silimo mwa kalata ɯjɯ
Jesu ikwanda ɨmbombo jaake nkiisɯ ɨkya Galilai
Jesu ikɯmanyisya ɯBɯnyafyale bwa Kyala, kangɨ ikɯbomba ɨfiika mu Galilai
Jesu ikɯbalania ɨmbombo jaake kɯ bandɯ abaa mfiisɯ ɨfingi
Jesu ikɯbɯɯka kɯ Jelusalemu
Jesu ikɯmanyisya mu Jelusalemu ɨnongwa sya bɯlagɨli bwake na masikɯ aga
Jesu ikɯlongigwa nɯ kɯkomeleligwa pa kɨkohekano
Ɯkɯsyɯka kwa Jesu

Johani ɯMoosi ikɯtendekesya ɯkwisa kwa Jesu
(Matai 3:1-12; Lɯɯka 3:1-9; Johani 1:19-28)

1 Ɯbɯ bo bwandiilo bwa Ndɯmi ɨNunu ɨjaa Jesu Kiɨlisiti,* ɯMwana gwa Kyala.† 2 Bo muno sisimbiigwe mwa kalata gwa nkunguluka Jeesaja ɯkɯtɨ,

“Keeta, ɯne nikɯntɯma ɯgwandɯmi gwangɯ,
akɯtaliilepo nkyeni mmyako,
jo ikɯjɨtendekesya ɨnjɨila jaako.”‡

3 “Ɨliisyɯ lya mundɯ likɯkoolela ndɯngalangala likɯtɨ,
‘Mutendekesye ɯnsebo ɯgwa kwendamo ɯNtwa!
Mugolosye ɨnjɨila syake!’ ”§

4 Ɯmundɯ ɯjo jo Johani ɯMoosi. Aliɨnkɯboneka ndɯngalangala, aabalɯmbiɨliilaga abandɯ ɯkɯtɨ bapɨndɯke, boosigwe, po Kyala ikɯbahobokela ɯbɯtɯlanongwa bwabo. 5 Abandɯ ɯkɯfuma mu Jelusalemu na baa nkiisɯ kyosa ɨkya Jutai baabɯɯkaga kwa Johani. Biilaataga ɨmbiibi syabo, ɯmwene aaboosyaga ndwɨsi Jolitani. 6 Johani aafwalaga ɯnselekesye gwa lɯsyoja lwa ngamila nɯ kwipinya ɯmpango ɯgwa lɯkoba mu nsana,* aalyaga amapalaaliila nɯ lɯɯki.

* **1:1** 1:1 Kiɨlisiti Bala kɯ Ɨsyakɯlingaania. † **1:1** 1:1 Ɯ̀Mwana gwa Kyala Bala kɯ Ɨsyakɯlingaania. ‡ **1:2** 1:2 Bala kalata gwa Malaki 3:1. § **1:3** 1:3 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3. * **1:6** 1:6 Johani ɨmyenda ɨgɨ aafwalaga gyafwene nɨ gya nkunguluka Elija. Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 1:8.

7 Aalumbililaga, aatigi, “Kunyuma kumyangu ikwisa uju ali na maka ukunginda une, ngabagisya nu kwinama paasi ukwabula utukoba utwa filato fyake.† 8 Une nguboosya umwe na miisi, looli umwene ikuboosyaga na Mbepo Mwikemo.”

Jesu ikoosigwa nu kugeligwa
(Matai 3:13–4:11; Luuka 3:21-22; 4:1-13)

9 Akabalilo kala Jesu alinkwisa ukufuma ku Nasaleti, akaaja akaa nkiisu ikya Galilai,‡ alinkoosigwa na Johani ndwisi Jolitani. 10 Nakalinga bo oosiigwe, bo ikufyuka pi isiilya alinkwaga kumwanya kwigwike, Mbepo Mwikemo ikusuluka pamwanya pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde. 11 Ilisyu lya Kyala ukufuma kumwanya, lilinkuti, “Ugwe gwe Mwanangu uNkundwe, gwe niikyeliile na nungwe.”

12 Po Mbepo Mwikemo nakalinga alinkuntwala Jesu ndungalangala. 13 Alinkujamo ndungalangala amasiku amalongo mana, po Seetano alinkugela ukunsofya. Alinkuja pamopeene ni finyamaana fya ndiisu amasiku goosa ago, looli abandumi baa Kyala balinkummbombela.

Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda
(Matai 4:12-22; Luuka 4:14-15; 5:1-11)

14 Johani bo apinyiigwe mu nnyololo,§ po Jesu alinkubuuka nkiisu ikya Galilai, alinkwanda ukulumbilila iNdumi iNunu ijaa Kyala, 15 aatigi, “Akabalilo kafikile, uBunyafyale bwa Kyala* busegeliile. Amupindukege, mujiitike iNdumi iNunu!”

16 Jesu endaga mumbali mwa sumbi Galilai, alinkubabona abalobi babili, Simoni† nu gwamyabo Andeleja. Babili abo baataagilaga inyeelo syabo mwa sumbi. 17 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mungongege! Nikubapela ukuja balobi baa bandu.”‡ 18 Nakalinga balinkusileka inyeelo syabo, balinkunkonga.

19 Bo endilepo nkyenipo panandi, alinkubabona abanyamundu abangi babili, Jaakobo nu gwamyabo Johani, abanya Sebetai. Boope baali mwi ibooti baatendekesyaga inyeelo syabo. 20 Nakalinga Jesu alinkubakoolela, po paapo balinkunndeka mwi ibooti ugwisabo Sebetai pamopeene na babombi, balinkunkonga.

Jesu ikujikaga imbepo inyali
(Luuka 4:31-37)

21 Balinkubuuka mu Kapelinaumu. Iisiku ilya pa Sabati§ bo lifikile, Jesu alinkwingila mu sinagogi* na bafundigwa baake, alinkwanda ukumanyisya. 22 Abandu aba baalimo mula baaswigile fiijo imanyisyo syake. Paapo akaamanyiisye bo muno baamanyikisyaga abamanyisi baa ndagilo sya Moose,† looli bo umundu undagili. 23 Akabalilo kala mu sinagogi mula aalimo umundu uju aali ni mbepo inyali, 24 jilinkulaata jilinkuti, “Gwe Jesu, gwe gwa mu Nasaleti, kulonda ifiki

† **1:7** 1:7 Ukwabula utukoba utwa filato fyake Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania. ‡ **1:9** 1:9 Galilai Bala ku Isyakulingaania. § **1:14** 1:14 Bala kalata gwa Maalika 6:17-20. * **1:15** 1:15 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. † **1:16** 1:16 Simoni Piitaasi Jesu aalimpeele ingamu ijaa Peeteli. ‡ **1:17** 1:17 Ukuja balobi baa bandu ko kubalumbilila abandu nu kubabungaania ukummwitika Jesu. § **1:21** 1:21 ISabati Bala ku Isyakulingaania. * **1:21** 1:21 Isinagogi Bala ku Isyakulingaania. † **1:22** 1:22 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala ku Isyakulingaania.

kumyitu? Bule, gwisile kukutupyuta? Ngumeenye ukuti ugwe gwe gwani. Uli Mwikemo gwa Kyala!" 25 Jesu alinkujikemela imbepo inyali jila, alinkuti, "Myeka! Sookamo mmundu uju!" 26 Po imbepo inyali jila jilinkunnjugaania umundu jula, jilinkukuuta fiijo, jilinkusookamo. 27 Abandu boosa baaswigile, balinkulaaluusania balinkuti, "Fyo fiki ifi? Ku maka gaake ikumanyisya imbya. Kangi ikusilagila imbepo inyali, po syope sikuntiila!" 28 Inongwa sya Jesu silinkubalanila mbibimbibi ntwaja toosa utwa mu Galilai.

Jesu ikubabumbulusya abandu abingi
(Matai 8:14-17; Luuka 4:38-41)

29 Jesu na bafundigwa baake Simoni, Andeleja, Jaakobo na Johani balinkusookamo mu sinagogi, balinkwingila mu nyumba jaa Simoni na Andeleja. 30 Unna gwa nkasi gwa Simoni aalambaleele, aali ni sekema. Jesu bo afikile balinkumpangila isya bubine bwake. 31 Alinkusegelela ku mbine, alinkunkola ikiboko, alinkunsumusya, isekema jila jilinkusookamo. Unkiikulu jula alinkwanda ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

32 Namajolo, bo iisuba lijongile, abandu balinkuntwalila Jesu ababine abingi na aba baali ni mbepo inyali. 33 Abandu ukufuma mu mbeto syosa isya kaaja kala, baabungeene pa kifigo ikya nyumba jaa Simoni. 34 Jesu alinkubabumbulusya bingi aba baali nu bubine ubwa luko nu luko. Alinkusikaga imbepo inyali nyingi, looli akaasilekile ukuti sijobege, paapo syalimmeenye ukuti jo jwani.

Jesu aaliisile kukubalumbilila abandu boosa
(Luuka 4:42-44)

35 Kilaabo kyake nulubunju bo kakaali kaliko akakiisi, Jesu alinkusumuka, alinkubuuka pabujo bumo ubu bakajapo abandu, po alinkwipuuta. 36 Akabalilo bo kakindilepo, Simoni na banine balinkubuuka kukunndonda. 37 Bo bammwagile balinkummbuula balinkuti, "Abandu boosa bakufumbilwe." 38 Looli Jesu alinkubaamula alinkuti, "Tubuuke kubungi kutwaja utupalamani. Kula koope ngalumbilileko, paapo syo isi niisiile, ukubalumbilila abandu boosa." 39 Endaga ntwaja toosa utwa mu Galilai, aalumbililaga mu sinagogi nu kusikaga imbepo inyali.

Jesu ikummbumbulusya unkoma
(Matai 8:1-4; Luuka 5:12-16)

40 Po umundu jumo unkoma alinkubuuka kwa Jesu, alinkufugama nu kulamba, alinkuti, "Gwe Ntwa, linga gwiganile ukumbalamaasya, ubagiile ukuunyeelusya." 41 Jesu alinkumpaakisya, alinkugolosya ikiboko kyake, alinkumpalamaasya,‡ alinkuti, "Niiganile, elukaga." 42 Nakalinga ubukoma bwake bulinkusookamo, alinkubumbuluka. 43 Alinkunsoosyapo nu kunkaanisya ku maka, alinkuti, 44 "Ulingammbuulaga umundu najumo inongwa isi! Looli ubuuke ukiinangisye ku mpuuti.§ Kangi utwale iikemo lya kwelusigwa

‡ **1:41** 1:41 Alinkumpalamaasya ABajuuta biinogonaga ukuti mwiko ukumpalamaasya unkoma. Linga umundu ampalamaasiisye kwali mwiko ukubuuka kukwipuuta. § **1:44** 1:44 Umpuuti Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania.

ku tempeli,* ukunangisya ukuti ubumbulwike, bo muno sikulagila indagilo sya Moose."†

45 Umundu jula alinkusookapo, looli alinkwanda ukupanga inongwa sya kubumbuluka kwake. Kunongwa jaa kufumuka isyo abandu bingi balinkunkonga Jesu. Po Jesu alinkutoligwa ukuja pabwelu ukwingila ntwaja, paapo abandu bingi banndondaga, alinkuja pabutiitu apa bakajapo abandu. Poope abandu bankongaga ukufuma ntwaja toosa.

2

Jesu ali na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa bwa bandu (Matai 9:1-8; Luuka 5:17-26)

1 Amasiku manandi bo gakindile, Jesu alinkubuuka kangi ku Kapelinauumu, po abandu balinkupilika ukuti iisile kangi kukaaja. 2 Balinkubungaana abandu bingi panja na nnyumba iji aatuugalaga, bukaalipo nu bujo nabumo pa kifigo. Jesu alinkubalumbililа iisyu lya Kyala. 3 Po balinkwisa abandu bana aba baalimpimbile umundu uju aalalile umbili gwake, ukuti bantwale kwa Jesu. 4 Baatoliigwe ukumfikila Jesu kunongwa jaa kilundilo kya bandu. Po balinkupangula pamwanya pa nyumba* ukubiika ubwasi. Balinkunsulusya mpaka apa Jesu aalipo. 5 Po paapo Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkummbuula umundu jula aalalile, alinkuti, "Mwanangu, uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

6 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose bamo baatuugeesye mula, balinkwinogona mu ndumbula syabo, balinkuti, 7 "Fiki uju ikujoba bo ulu? Ikuntuka Kyala! Akajako umundu uju abagiile ukuhobokela ubutulanongwa, looli jo Kyala mwene!" 8 Jesu nakalinga alinkumanya mu ndumbula jaake isi biinogonaga mu ndumbula syabo, alinkubalaaluusya alinkuti, "Fiki mukwinogona bo ulo mu ndumbula syinu? 9 Liliku ipepe, ukummbuula uju alalile ukuti, 'Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,' pamo ukuti, 'Sumuka gwitwike ubulili bwako, gwendege?' 10 Po musyaganiege ukuti une ne Nnyamundu† ndi na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiisu muno..." Po alinkummbuula uju aalalile, alinkuti, 11 "Nikukubuula, sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga kukaaja kaako." 12 Nakalinga alinkusumuka nu kwitwika ubulili bwake, alinkusookapo bo bikunkeeta abandu boosa. Balinkuswiga, balinkuntuufya Kyala, balinkuti, "Bo isi tukakeetamo siku!"

Jesu ikubakoolela abatulanongwa ukuti bankonge (Matai 9:9-13; Luuka 5:27-32)

13 Jesu alinkubuuka kangi kumbali kwa sumbi Galilai. Ikilundilo ikinywamu ikya bandu kilinkummbungaanila, alinkubamanyisya. 14 Piitaasi bo ikwenda, alinkummbona Leebi,‡ umwana gwa Alifai, atuugeesye apa bikusongesya isongo. Jesu alinkummbuula alinkuti, "Ungongege!" Alinkusumuka, alinkunkonga Jesu ukufuma akabalilo kala.

---

* **1:44** 1:44 Itempeli Bala ku Isyakulingaania. † **1:44** 1:44 Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32. * **2:4** 2:4 Pamwanya pa nyumba Bala iisyu Inyumba sya Bajuuta ku Isyakulingaania. † **2:10** 2:10 Nnyamundu Bala ku Isyakulingaania. ‡ **2:14** 2:14 Leebi Ingamu jaake ijingi jo Matai. Bala kalata gwa Matai 9:9.

15 Jesu na bafundigwa baake baabuukile kukulya ifindu kwa
Leebi. Abasongesya songo§ bingi na batulanongwa aba bankongaga
Jesu, baatuugaseenie nabo. 16 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose,
aba baali Bafalisai,* balinkummbona Jesu ikulya pamopeene na
basongesya songo na batulanongwa, balinkubalaaluusya abafundigwa
baake, balinkuti, “Fiki ikulya pamopeene na basongesya songo na
batulanongwa?” 17 Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkubabuula alinkuti,
“Abakafu batikunndonda unganga, looli beene ababine! Ngiisa
kukubakoolela abagolofu, looli abatulanongwa.”

Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo
(Matai 9:14-17; Luuka 5:33-39)

18 Akabalilo kamo abafundigwa baake Johani uMoosi na Bafalisai
baafipiikaga ifindu.† Po abandu bamo balinkubuuka kwa Jesu,
balinkunndaaluusya balinkuti, “Abafundigwa baa Johani na Bafalisai
bikufipiika ifindu, looli abafundigwa baako batikufipiika, fiki?” 19 Jesu
alinkubaamula alinkuti, “Aba umwega nkiikulu abapaalile ku bwegi,
babagiile buleebule ukufipiika ifindu bo bali nagwe? Akabalilo koosa
aka bali nagwe umwega nkiikulu, bakabagila ukufipiika. 20 Looli
amasiku aga gikwisa, abandu bikwisa kunsoosyapo umwega nkiikulu
pakati pa baheesya baake. Po bikwisa kufipiikaga ifindu.

21 “Akajako umundu uju ikusonelapo ikigamba ikya mwenda ugu
gukukwinya pa mwenda unkuulu. Linga asoniilepo, ikigamba ikyo
kitikwikolela, paapo kisoniigwe pa mwenda unkuulu, na apa pa-
nyaafwike pikongelela. 22 Kangi najumo atikukuusyamo ifinga‡ imbya
mfinyambi ifikuulu. Linga abombile bo ulo, ifinyambi fikunyaafuka nu
koonangika. Looli abandu bikubiika ifinga imbya mfinyambi ifipya.”§

Jesu jo Ntwa gwa Sabati
(Matai 12:1-8; Luuka 6:1-5)

23 Pi isiku limo ilya pa Sabati, Jesu na bafundigwa baake bendaga
mmigunda. Abafundigwa baake balinkwanda ukupulula ifisaasali.
24 Po aBafalisai bamo balinkunndaaluusya Jesu, balinkuti, “Fiki
abafundigwa baako bikupulula? Sili mwiko pi isiku ilya pa
Sabati!”* 25 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Bule, mukabalamo Kalata
uMwikemo isi aabombile umalafyale Ndaabiti na banine bo bali ni
njala? 26 Aalingiile mu nyumba jaa Kyala mmasiku gaa mpuuti
unkulumba Abyatali. Aaliile ifisyesye ifiikemo ifi baaliitikisiigwe
ukulya beene abapuuti, aabapeele na banine aba aali nabo.” 27 Po Jesu
alinkubabuula alinkuti, “ISabati jaabiikiigwe kunongwa jaa bandu,
abandu bakaabiikiigwe kunongwa jaa Sabati. 28 Nnyamundu jo Ntwa
gwa Sabati joope.”

---

§ **2:15** 2:15 Abasongesya songo Bala ku Isyakulingaania. * **2:16** 2:16 ABafalisai Bala ku Isyakulingaania. † **2:18** 2:18 Baafipiikaga ifindu Bala iisyu Ukufipiika ifindu ku Isyakulingaania. ‡ **2:22** 2:22 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. § **2:22** 2:22 Jesu aamanyisyaga imanyisyo imbya kangi inunu ukukinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali nguulu. * **2:24** 2:24 Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupulula panandi, mu ngunda gwa mundu ujungi. Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 23:25. ABafalisai buumanaga paapo ukupulula ifisaasali baatigi babombile imbombo.

3

Jesu ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati
(Matai 12:9-14; Luuka 6:6-11)

1 Po Jesu alinkwingila kangi mu sinagogi jimo, muno aalimo
umundu uju ikiboko kyake kyalalile. 2 ABafalisai bamo baal-
imo, baalondaga injila ijaa kunsitaaka Jesu, po balinkuntegelela
linga ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati. 3 Jesu
alinkummbuula umundu uju ikiboko kyake kilalile, alinkuti, "Is-
aga, gwime pakati." 4 Po alinkubalaaluusya aBafalisai, alinkuti,
"Bule, siitikisiigwe ukubomba inunu pamo imbiibi pi isiku ilya pa
Sabati? Ukupoka ubuumi pamo ukuboonanga?" Leelo balinkuja
kimyemye. 5 Jesu alinkubakeeta ku bukalale, alinkusulumania
kunongwa jaa bukafu bwa ndumbula syabo. Alinkummbuula umundu
jula, alinkuti, "Golosya ikiboko kyako." Alinkukigolosya ikiboko kyake,
kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu. 6 Nakalinga itolo aBafalisai
balinkusooka panja, balinkujobesania pamopeene na babombeli abaa
Heloti* isya kunngogelamo.

Ikilundilo kya bandu kikunkonga Jesu

7-8 Umwene Jesu alinkusookapo pamopeene na bafundigwa baake,
balinkubuuka kumbali kwa sumbi Galilai. Abandu bingi aba baafu-
mile ku Galilai balinkunkonga. Kangi abandu bingi ukufuma mbujo
nu bujo balinkunkonga bo bapiliike syosa isi aabombaga. Baafumile
mu Jelusalemu na ntwaja utwa nkiisu ikya mu Jutai, nkiisu ikya mu
Itumija, kwi isiilya ilya lwisi Jolitani na ntwaja utwa ku Tili na ku
Sitoni.

9 Jesu alinkubatuma abafundigwa baake ukunsegelekesya ibooti
mo atuugale, ikilundilo kya bandu kilingamfinyatila bo ikumanyisya.
10 Namanga aababumbulwisye baa bingi, na boosa aba baali ni
mbungo balinkulwilanila ukumpalamaasya. 11 Na sii mbepo inyali isi
syajaga mmbandu, linga simmbwene Jesu syapelaga abandu ukugwa
nkyeni mmyake. Syalataga syatigi, "Ugwe uli Mwana gwa Kyala."
12 Jesu alinkusikemela fiijo imbepo inyali ukuti silingannjobaga ukuti
jo jwani.

Jesu ikubasala abatumigwa kalongo na babili
(Matai 10:1-4; Luuka 6:12-16)

13 Po paapo Jesu alinkufyuka ku kyamba, alinkubakoolela bala aa-
balondaga, po balinkwisa. 14 Aabasungwile abandu kalongo na babili
abaa kuja nagwe, ukuti abatumege kukulumbiliila, 15 kangi bajege
na maka agaa kusikaga imbepo inyali. 16 Aba baasunguliigwe baali
bo baa Simoni (uju Jesu aalimpeele ingamu ijaa Peeteli), 17 Jaakobo
umwana gwa Sebetai nu nnuguna Johani (alinkubapapo ingamu ijaa
Boneligesi, kokuti abaana baa njasi), 18 Andeleja, Filipo, Balitolomai,
Matai, Tomasi, Jaakobo umwana gwa Alifai, Tatai, Simoni undwila
kiisu kyake,† 19 na Juuta Isikalyoti uju kummaliikisyo aalinndiiliile
Jesu.

---

* **3:6** 3:6 Ababombeli baa Heloti bo bandu aba baali balongosi mbunyafyale bwa Heloti Antipa, baali paasi pamyake. Bala iisyu Heloti ku Isyakulingaania. † **3:18** 3:18 Simoni undwila kiisu kyake NKigiliki bikuti Simoni uNkaanaani.

Jesu ali na maka ukukinda amaka gaa Seetano
(Matai 12:22-32; Luuka 11:14-23; 12:10)

20 Po paapo Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka kumyabo. Po ikilundilo kya bandu kilinkubungaana kangi pala, umwene na bafundigwa baake balinkutoligwa ukukaaga akabalilo akaa kulya ifindu. 21 Abakamu baa Jesu balinkupilika inongwa isyo, balinkwinogona ukuti abopile imbepo, balinkubuuka kukummwega. 22 Boope abamanyisi baa ndagilo sya Moose aba baasulwike ukufuma ku Jelusalemu, baalimo mu nyumba jila, balinkuti, “Ali na Belisebuli,‡ unkulumba gwa mbepo inyali! Ikusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli.”

23 Jesu alinkubakoolela, alinkubabuula ku fifwanikisyo, alinkuti, “Abagiile buleebule Seetano ukwikaga? 24 Abandu abaa mbunyafyale bumo, linga bikusambukana, ubunyafyale ubo bukufwa. 25 Boope abaa nkikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo ikyo kikufwa. 26 Linga ubulongosi bwa Seetano busambukeene, po bukabagila ukwima, looli bukumalikaga loosa. 27 Akajako umundu najumo uju abagiile ukwingila nnyumba jaa uju ali na maka nkupupa ifyuma fyake, bo akampinya taasi jula ugwa maka. Looli linga ampinyile, po abagiile ukumpupa ifyuma fyake.

28 “Nalooli nikubabuula nikuti, ubutulanongwa boosa ubwa bandu, na maheelu goosa aga bikutuka fikuhobokeligwa, 29 looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, ujo atikwisa kuhobokeligwa siku, aguniigwe bwila na bwila.” 30 Alinkubabuula isyo paapo baatigi ali ni mbepo inyali.

Unna na bakamu baa Jesu
(Matai 12:46-50; Luuka 8:19-21)

31 Po paapo unna na baamyabo balinkufika, balinkwima panja pa nyumba iji aalimo, balinkuntuma umundu jumo ukunkoolela Jesu. 32 Abandu aba baalimo nnyumba baatuugeesye nu kummbungaanila, balinkummbuula balinkuti, “Keeta! Unyoko na bakamu baako bali panja, bikukulonda ugwe.” 33 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Juuba na bakamu bangu bo baani?” 34 Po alinkubakeeta abandu aba baalimmbungaaniile, alinkuti, “Keeta, aba bo baa juuba na bakamu bangu! 35 Gwesa uju ikubomba ubwigane bwa Kyala, ujo jo nkamu gwangu, jo ilumbu gwangu, jo juuba.”

4

Ikifwanikisyo ikya mbyali
(Matai 13:1-9; Luuka 8:4-8)

1 Po Jesu alinkwanda ukubamanyisya abandu kumbali kwa sumbi Galilai. Kunongwa jaa bwingi bwa bandu, alinkwipakila mwi ibooti ili lyali mwa sumbi, alinkubamanyisya bo ali mula. Ikilundilo ikya bandu boosa baali pi isiilya. 2 Po alinkubamanyisya inongwa inyingi mfifwanikisyo, alinkuti, 3 “Amupilikisye! Umbyali jumo aabuukile kukusopa imbeju. 4 Bo ikusopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkwisa injuni silinkulya. 5 Isingi syagwiliile pa lwalabwe, apa umfu gukaalipo mwingi. Syo nakalinga silinkumela. 6 Iisuba bo libalile ululumu bo lukali, silinkukofuka nu kuuma, paapo imisi gikaabuukile

‡ **3:22** 3:22 Belisebuli Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa.

paasi. 7 Imbeju isingi syagwiliile pakati pa miifwa. Imiifwa gila gilinkumela nu kusifinyatila. Kunongwa ijo silinkusita kupa iseke. 8 Imbeju isingi syagwiliile pa mfu unnunu, silinkumela nu kukula, nu kupa iseke inyingi. Simo silinkupa iseke amalongo matatu, isingi silinkupa amalongo ntandatu, ni singi silinkupa imia jimo.” 9 Po paapo Jesu alinkuti, “Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!”

Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikya mbyali
(Matai 13:10-17; Luuka 8:9-10)

10 Jesu bo iijeekiile, abafundigwa baake kalongo na babili, na bandu aba baalimmbungaaniile, balinkunndaaluusya isya fifwanikisyo fila.
11 Alinkubabuula alinkuti, “Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbutiitu isya Bunyafyale bwake. Looli aba bakajapo pa kibugutila iki, bo syosa ngubamanyikisya mfifwanikisyo.
12 ‘Nalinga bikukeeta fiijo, batikufibona,
nalinga bikupilika fiijo, batikusyagania.
Linga baapiliike nu kusyagania,
ngali bapindwike nu kuhobokeligwa.’ ”*
13 Jesu alinkuti, “Mukakimanya ikifwanikisyo iki? Po mukufyaganiaga buleebule ififwanikisyo fyosa ifingi? 14 Umbyali ikusopa iisyu lya Kyala. 15 Abandu bamo bafwene bo imbeju isi sigwiliile mumbali mu njila. Bikupilika iisyu ilyo, leelo nakalinga Seetano ikwisa nu kulisoosyamo ili Kyala alibyele mu ndumbula syabo.
16 Abandu abangi bafwene bo imbeju isi syagwiliile pa lwalabwe, ulu lukaja nu mfu mwingi. Nakalinga bo balipiliike iisyu lya Bunyafyale bwa Kyala, bikulyambilila nu lusekelo. 17 Looli iisyu litikwitoteka mu ndumbula syabo, paapo likaja ni misi, likujamo akabalilo akapimba itolo. Linga ingubilo sikubiisila pamo bikugeligwa kunongwa jaa isyu ilyo, nakalinga bikululeka ulwitiko. 18 Abandu abangi bafwene bo imbeju isi syagwiliile pa miifwa. Bikupilika iisyu lya Kyala, 19 looli kunongwa jaa kwikolaania, ni mbombo isya pakiisu, nu kusyobigwa, ni fyuma, ni kinyonyo ikya tundu twingi, fyosa ifyo fikulifinyatila iisyu, po litikupa iseke. 20 Abangi bafwene bo imbeju isi syagwiliile pa mfu unnunu. Aba bo bandu aba bikulipilika iisyu ilyo, nu kulyambilila. Bikupa iseke, bamo amalongo matatu, bamo amalongo ntandatu, na bangi imia jimo.”

Ikifwanikisyo ikya nyaale
(Luuka 8:16-18)

21 Jesu alinkubamanyisya abandu, alinkuti, “Bule, abandu bikwasya inyaale nu kujikupikila ni kiibo, pamo bikujibiika kwi ifungu? Batikujibiika pa kikolela nyaale? 22 Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu. Syosa isi sili mbutiitu sikwisa kukuputuligwaga.
23 Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!”
24 Jesu alinkwendelela ukubamanyisya alinkuti, “Musyaganiege isi mukupilikisya! Ikipimo iki mukubapimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa kubapimilaga nuumwe, kangi mukwisa kongeleligwangapo.
25 Uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongeleligwa ukusyagania. Uju akapeeligwa ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntuula.”

* **4:12** 4:12 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9-10.

Ikifwanikisyo ikya mbeju iji jikumela

26 Jesu alinkujoba alinkuti, “UBunyafyale bwa Kyala buli bo ulwa
kifwanikisyo iki. Aaliko mundu uju aabyalaga imbeju mu mfu. 27 Po
pakilo aagonile utulo, nululbunju bo alembwike alinkwaga imbeju
jimelile, kisita kumanya muno jimeliile. 28 Umfu gwene gukumesya,
likutala ilyani, kikukonga ikisaasa, po iseke nkisaasa. 29 Iseke bo
sibifwifwe, umundu ikwega ikitondolelo, paapo untondolo gufikile.”

Ikifwanikisyo ikya mbeju ijaa mutaka
(Matai 13:31-32; Luuka 13:18-19)

30 Kangi Jesu alinkuti, “Tubufwanikisye ni fiki uBunyafyale bwa
Kyala? Tubamanyisye nkifwanikisyo kiliku? 31 Bufwene na kaseke
akaa iseeke ilya mutaka, akaseke akaniini ukukinda iseke syosa
isya iseeke isi sikubyaligwa. 32 Bo kabyaliigwe kikukula ukukinda
amaseeke goosa, kikuja mpiki ugwa samba inywamu, ni njuni sibagiile
ukutengamo ififufumbwa.”

33 Mfifwanikisyo fii fingi bo ifi alinkubamanyisya iliisyu lya Kyala,
bo muno babagiile ukusyagania. 34 Pa bandu abingi akaabamany-
isyaga kisita kifwanikisyo, looli linga iijeekiile na bafundigwa baake,
aabalingisaniaga syosa mbwelu.

Jesu ikugukemela umbelo na majiga
(Matai 8:23-27; Luuka 8:22-25)

35 Iliisiku lilalila namajolo, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake,
alinkuti, “Isaga, tuloboke sumbi, tubuuke kwi isiilya.” 36 Balinkukileka
ikilundilo kya bandu, balinkwipakila mwi ibooti muno aalimo. Po
amabooti agangi galinkulongosania nagwe.

37 Bo bali pakati paa sumbi umbelo ugwa mpetapeta gulinkwisa,
amajiga galinkukoma mwi ibooti, lilinkwanda ukwisula amiisi.
38 Jesu jo aali kubujo ubwa kunyuma, aagonile utulo, aalyegamiile
ikiinulilo ikya ntu. Po abafundigwa baake balinkunndembusya,
balinkujwega balinkuti, “Gwe Mmanyisi, utikupaasya ukuti tukufwa!”
39 Alinkulembuka, alinkugukemela umbelo, alinkugabuula amajiga,
alinkuti, “Kiba, boteela!” Umbelo gulinkuleka ukukula, kulinkuja
mye jonjolo. 40 Alinkubabuula alinkuti, “Fiki mukutiila? Mukaali
mukaja nu lwitiko?” 41 Balinkuja nu lutende ulunywamu fiijo,
balinkujobesania balinkuti, “Uju jo jwani? Umbelo na sumbi fyope
fikuntiila!”

5

Jesu ikummbumbulusya uju aali ni mbepo inyali inyingi
(Matai 8:28-34; Luuka 8:26-39)

1 Po paapo balinkufika nkiisu kya Bagelasi, kwi isiilya ilya sumbi
Galilai. 2 Jesu bo asulwike mwi ibooti, nakalinga alinkwaganila
nagwe umundu jumo ugwa nkiisu kila, uju aali ni mbepo inyali,
aafumile ku mapumba. 3 Umundu uju ubujo bwake bwali bwa ku
mapumba. Akaaliko umundu najumo uju aabagiile ukumpinya, poope
ni minyololo. 4 Kaa kingi umundu uju abandu bampinyaga ni mbingo
ni minyololo, looli aagilatulaniaga iminyololo nu kusipomola imbingo.
Akaaliko umundu najumo uju aabagiile ukuntola amaka. 5 Amasiku

goosa, pakilo na pamuusi, aasyunguutilaga ku mapumba na mfyamba, aajwegaga unjwego nu kwibuuta buuta mu mbili na mabwe.

6 Umundu uju, bo ammbwene Jesu kubutali alinkummbopela, alinkufugama nkyeni mmyake. 7 Imbepo inyali jilinkulaata fiijo, jilinkuti, “Gwe Jesu, gwe Mwana gwa Kyala uNkulumba, tuli buki ugwe na niine? Ku ngamu jaa Kyala ngukusuuma ulingaafundaga!” 8 Imbepo inyali jila jaajobile bo ulo paapo Jesu aajikemiile kubwandilo aatile, “Gwe mbepo inyali, sookamo mmundu uju!”

9 Po alinkujilaaluusya alinkuti, “Ingamu jaako gwe gwani?” Imbepo inyali jilinkummwamula jilinkuti, “Ingamu jangu ne Kilundilo,* paapo tuli bingi.” 10 Silinkupyelesya fiijo kwa Jesu ukuti alingasikaga nkiisu kila.

11 Gwalipo untiimo unnywamu ugwa ngulube ugu gwatiimigwaga nkyamba. 12 Imbepo inyali sila silinkumpyelesya Jesu silinkuti, “Ututume mu ngulube sila, mo twingilege.” 13 Po alinkusiitikisya. Silinkusookamo, silinkwakwingila mu ngulube. Untiimo goosa ugwa ngulube, syali mwa 2,000. Silinkusibopesya ingulube syosa ukusuluka ndupanga, mpaka mwa sumbi, silinkumilwa.

14 Abatiimi baa ngulube balinkubopa ulubilo, balinkwakufumusya syosa nkaaja na mmigunda. Abandu balinkwisa kukukeeta isi siboniike. 15 Balinkubuuka kwa Jesu, balinkummwaga umundu jula aali ni kilundilo ikya mbepo inyali atuugeele paasi, afwele kanunu, kangi ali na mahala goosa, balinkutiila. 16 Abandu aba baasikeetile isi syaboniike, balinkubapangila abangi isya mundu jula aali ni mbepo inyali, ni sya ngulube. 17 Po abenekaaja bala balinkumpyelesya Jesu, ukuti asookemo nkiisu kyabo.

18 Jesu bo ikwipaka mwi ibooti, umundu uju aponile imbepo inyali, alinkulamba kwa Jesu ukuti abuukege pamopeene nagwe. 19 Jesu akaalimmwitikiile, looli alinkummbuula alinkuti, “Ubuukege kumyinu ku bakamugo, ukababuulege syosa isi uNtwa Kyala akubombiile na muno akupaakiisye.” 20 Po umundu jula alinkusookapo pala, alinkufumusya ntwaja utwa ku Ndekapoli† syosa isi Jesu ammbombiile. Po paapo abandu boosa balinkuswiga.

Jesu ikummbumbulusya unkiikulu uju oonekaga iilopa (Matai 9:18-22; Luuka 8:40-48)

21 Jesu na bafundigwa baake, baalobwike sumbi ni ibooti ukugomokelako kwi isiilya. Bo ali kumbali kwa sumbi ikilundilo ikinywamu ikya bandu kilinkubungaana nkyeni mmyake. 22 Alinkwisa kumyake undongosi jumo ugwa mu sinagogi, ingamu jaake Jailo. Bo ammbwene Jesu, alinkufugama nkyeni mmyake. 23 Alinkupyelesya fiijo, alinkuti, “Umwanangu undindwana unkeke mbine, ali kifuki ukufwa. Ngukusuuma gwise, ukammbiikepo ikiboko kyako pamwanya pamyake, ukuti abumbuluke ajege muumi.” 24 Jesu alinkubuuka nagwe. Ikilundilo ikya bandu ikinywamu kilinkunkonga nu kumfinyila.

---

* **5:9** 5:9 Kilundilo kyali kibugutila kya basikali baa Balooma. Ikibugutila ikyo kyajaga na basikali 3,000 mpaka 6,000. † **5:20** 5:20 Ndekapoli Kokuti utwaja kalongo. Ikiisu ikyo baatuugalaga abandu aba bakaja Bajuuta.

25 Nkilundilo kila, aalimo unkiikulu jumo, uju aali nu bubine bwa kooneka iilopa. Ububine ubo bwalintaamiisye ku fyinja ka-longo na fibili. 26 Aataamigwaga nu bulwasi bwa baganga bingi, ikyuma kyake kyosa aataagile nkubahomba, looli kisita kupona. Ububine bwake bwalyongeliile fiijo. 27 Bo apiliike inongwa sya Jesu, alinkwifinyatila nkilundilo kya bandu, alinkubuuka kunyuma kwa Jesu, alinkupalamaasya umwenda gwa Jesu. 28 Namanga aaliinogwine mu ndumbula jaake, aatile, “Linga mbalamaasiisye gwene umwenda gwake, ngupona.” 29 Bo apalamaasiisye umwenda, nakalinga iilopa lilinkuleka ukooneka, alinkwipilika umbili ukuti aponile ububine bwake.

30 Nakalinga Jesu alinkwijaagania mu ndumbula ukuti amaka gamo agaa kubumbulukisya gasookile. Alinkukisanukila kuno na kuno ikilundilo kya bandu, alinkulaaluusya alinkuti, “Jo jwani ambalamaasiisye imyenda gyangu?” 31 Abafundigwa baake balinkummwamula balinkuti, “Kukibona ikilundilo kya bandu kikukufinyatila finyatila. Fiki kulaaluusya ukuti jwani akupalamaasiisye?” 32 Looli Jesu alinkukelengania ifibafu fyosa, ukuti ammbone uju ampalamaasiisye. 33 Unkiikulu jula bo ameenye isi simmwagile, alinkuja nu lutende, alinkutetema,‡ alinkwinangisya, alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkummbuula syosa mbwanalooli. 34 Jesu alinkummbuula alinkuti, “Mwanangu, ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako. Kangi ujege nkafu itolo kisita butolwe bwako nabumo. Buukaga nu lutengaano.”

Jesu ikunsyusya umwana gwa Jailo
(Matai 9:23-26; Luuka 8:49-56)

35 Jesu bo ali pakujoba, balinkwisa abandu bamo ukufuma kukaaja kaa Jailo, undongosi jula ugwa mu sinagogi, balinkummbuula balinkuti, “Ulingantaamyaga uMmanyisi, umwanaako undindwana afwile.” 36 Looli Jesu bo apiliike isi baajobaga, alinkummbuula undongosi jula, alinkuti, “Ulingatiilaga, ujege nu lwitiko itolo.”

37 Akaalimmwitikiisye umundu najumo ukunkonga, looli beene baa Peeteli, Johani na Jaakobo ugwamyabo. 38 Balinkufika pakaaja kaa ndongosi jula ugwa mu sinagogi, Jesu alinkugwaga unjwego na bandu aba baalilaga iifwa, baakuutaga fiijo. 39 Po alinkwingila nnyumba, alinkubabuula abafwile, alinkuti, “Keeta mukujwega nu kulila? Undindwana uju akafwa, looli agonile twene utulo.”

40 Abandu bala balinkunseka, looli Jesu alinkubasoosya boosa panja. Alinkummwega ugwise gwa ndindwana nu nna palikimo na ba-fundigwa baake, alinkwingila ku kyumba kuno gwaliko umfimba gwa ndindwana. 41 Alinkunkola ikiboko, alinkummbuula alinkuti, “Talita, kumi!” Kokuti, “Ndindwana, lembuka!” 42 Nakalinga undindwana alinkusumuka nu kwenda. Aali nkusi gwa fyinja kalongo na fibili. Bo bikusikeeta isi balinkuswiga fiijo. 43 Looli Jesu alinkubakaanisya fiijo ukuti balingampangilaga najumo isi siboniike. Alinkubalagila ukuti bampepo ifindu undindwana jula.

‡ **5:33** 5:33 Alinkutetema Kunongwa jaa kuti umundu ugwa bubine bwa kooneka iilopa, akaalondigwaga ni ndagilo sya Moose, ukupalamaasya pamo ukongaana na bangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 15:25-33.

6

Abandu abaa ku Nasaleti bikunkaana Jesu
(Matai 13:53-58; Luuka 4:16-30)

1 Po Jesu alinkusookako kula na bafundigwa baake, balinkunkonga ukubuuka nkaaja aka aakuliile. 2 Iisiku ilya pa Sabati bo lifikile, Jesu alinkwanda ukumanyisya mu sinagogi. Abandu bingi aba baalimo balinkuswiga fiijo nu kulaaluusania, balinkuti, “Mwe! Uju asyagile kuugu isi ikumanyisya? Mahala maki aga apeeliigwe uju? Agaagile kuugu amaka agaa kubomba ifiika bo ifi? 3 Bule, uju akaja jo nsongola matapwa, umwana gwa Malija, na baamyabo bo baa Jaakobo, Joose, Juuta na Simoni? Abalumbu baake bakaja bo aba tuli nabo pamyitu apa?” Po abeene balinkwikinyamo, balinkusita kummwitika.

4 Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, “Unkunguluka atikupondwa ulwimiko, looli mwene nkaaja kaake, nkikolo kyake na baa mu nyumba jaake.” 5 Alinkusita kubomba ifiika fingi kula, looli kwene ukubabiikila amaboko gaake ababine banandi nu kubabumbulusya. 6 Umwene Jesu alinkubaswiga fiijo abandu baa kula, paapo bakammwitikaga. Po alinkwanda ukusyunguutila kuno na kuno ntwaja, ukumanyisya abandu.

Jesu ikubatuma abatumigwa
(Matai 10:5-15; Luuka 9:1-6)

7 Alinkubabilikila abafundigwa baake kalongo na babili, alinkubatuma babili babili, alinkubapapo amaka agaa kusikaga imbepo inyali. 8 Alinkubalagila alinkuti, “Mulingendaga nafyo nafimo ifya kubatuula mu njila, nalinga findu, nalinga kinyambi, syope ni ndalama, looli jeene ingili ijaa kwendela. 9 Mufwalege ifilato, looli mungajaga nu mwenda gwa kwandula. 10 Poosa pala bikubambililila nnyumba, mukatuugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako. 11 Linga poosa apa batikubambililila umwe nu kusita kubapilikisya, mukasookengepo nu kukung’unda ifumbi iji jili mmalundi giinu,* ukuja kyo kimanyilo kya kubasoka.”

12 Balinkubuuka, balinkwakululumbililila ukuti abandu bapindуke, basileke imbiibi syabo. 13 Balinkusikaga imbepo inyali inyingi, balinkubapaka amafuta ababine, bingi balinkubumbuluka.

Johani uMoosi ikugogigwa
(Matai 14:1-12; Luuka 9:7-9)

14 Akabalilo ako, Heloti† uju aali malafyale ugwa mu Galilai, aapiliike inongwa sya Jesu, paapo ingamu jaake jaafumwike. Abandu bamo baatigi, “Ujo jo Johani uMoosi asyukile ukufuma mbafwe. Ukeetege ali na maka agaa kubomba ifiika.” 15 Abangi baatigi, “Jo Elija.”‡ Abangi baatigi, “Jo nkunguluka jumo mbakunguluka abaa ijolo.” 16 Looli umwene Heloti bo apiliike, alinkuti, “Johani uMoosi, uju naalimmbuutile untu, asyukile.”

---

* **6:11** 6:11 ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuuta baakung’undaga ifumbi ijaa mmalundi na mmyenda gyabo ukunangisya ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntiila Kyala. † **6:14** 6:14 Heloti Bala ku Isyakulingaania. ‡ **6:15** 6:15 Elija Abandu bamo baatigi Jesu jo Elija iisile kangi, paapo Elija aafyukile kumwanya umuumi kisita kufwa. Abandu baasuubilaga ukuti ikwisa kangi. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

17-18 Kubwandilo unkiikulu jumo ingamu jaake Helotija, aali nkasi gwa Filipo ugwamyabo gwa malafyale Heloti. Po Heloti alinkummwega Helotija. Johani ammbuulaga Heloti alinkuti, “Sili mwiko ugwe ukummwega Helotija unkasi gwa gwamyinu.” Heloti alinkubatuma abasikali abaa kunkola Johani, alinkumpinya mu nnyololo, ukuti anhobosye Helotija. 19 Helotija alinkumfiifya Johani ulwa kilugu, aalondaga ukuti agogigwe, leelo aatoligwaga, 20 paapo Heloti anndindililaga Johani. Anndindililaga paapo antiilaga, aalimmeenye ukuja mundu ngolofu kangi mwikemo. Heloti aaliiganile ukumpilikisya Johani na paapo amasyu gaake gantaamyaga fiijo mu ndumbula.

21 Helotija alinkukaaga akabalilo aka aakalondaga akaa kunngoga Johani. Pi isiku ilya kukumbuka ukupaapigwa umalafyale Heloti, alinkubabiikila ikyaka abakuulu, abalongosi baa basikali na bakulumba abaa mu Galilai. 22 Po umwana undindwana ugwa Helotija alinkwingila nu kumoga, alinkubahobosya fiijo Heloti palikimo na baheesya boosa aba baalimo pakulya ifindu. Umalafyale alinkummbuula alinkuti, “Guusuume fyosa ifi kulonda, ngukupa.” 23 Alinkulapa alinkuti, “Akandu koosa aka kuusuumaga nikukupa, nalinga tukujabana pakati na pakati ikyuma iki kili mbunyafyale bwangu.”

24 Undindwana alinkusooka panja, alinkwakunndaaluusya unna, alinkuti, “Nsuume ifiki?” Unna alinkwamula alinkuti, “Untu ugwa Johani uMoosi.” 25 Nakalinga alinkubopa alinkugomoka ku malafyale, alinkusuuma alinkuti, “Umbepo lululu untu ugwa Johani uMoosi mwi ibeeseni.”

26 Umalafyale alinkusulumania fiijo, looli kunongwa jaa kulapa kwake, na kunongwa jaa bandu aba baali pa lusekelo, akaalondaga ukunkaanila. 27 Alinkuntuma unsikali, alinkunndagila ukuti akatwale untu ugwa Johani. Unsikali alinkubuuka, alinkummbuuta Johani untu gwake mula mu nnyololo. 28 Alinkugutwala untu gwake mwi ibeeseni, nu kumpapo undindwana jula, joope undindwana alinkwakumpapo unna. 29 Po paapo abafundigwa baake Johani uMoosi, bo bapiliike inongwa isyo, balinkubuuka, balinkwega umfimba, balinkugusyila mwi ipumba.

Jesu ikubaswila abandu bingi fiijo
(Matai 14:13-21; Luuka 9:10-17; Johani 6:1-14)

30 Abatumigwa§ balinkugomoka ukufuma kuno aabatumile Jesu, balinkubungaana nkyeni mmyake, balinkumpangila imbombo syosa isi baabombile na isi baamanyiisye. 31 Baalipo abandu bingi kula, aba biisaga kwa Jesu nu kugomoka, Jesu na bafundigwa baake bakaali na kabalilo nakamo akaa kulyamo ifindu. Po alinkubabuula alinkuti, “Tubuuke kuno twibeene tukiijeekele, mutuusyepo panandi.” 32 Balinkubuuka beene mwi ibooti pabujo ubu bukaja na bandu.

33 Looli abandu bingi balinkubabona bo bikusookapo. Po abandu balinkubopa na malundi ukufuma ntwaja toosa, balinkwenda injila ijaa pi isiilya, balinkutalapo ukufika. 34 Jesu bo asulwike mwi ibooti, alinkukibona ikilundilo ikinywamu, kilinkummwaga ikisa, baali bo

§ **6:30** 6:30 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania.

ulwa ng'oosi isi sikaja nu ntiimi. Po alinkwanda ukubamanyisya inongwa inyingi.
35 Namajolo, abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkuti, "Ubujo ubu tulipo lukubo, kangi ulu majolo. 36 Balage abandu basookepo, ukuti babuuke ntwaja na mmigunda igya kifuki, bakiijuulile ifindu." 37 Alinkubaamula alinkuti, "Amubapepo umwe ifindu." Balinkummwamula balinkuti, "Poope linga twajaga nasyo indenali imia ibili,* ukuula ifisyesye fya kubapapo ukuti balyemo, fitikubafwana." 38 Alinkubalaaluusya alinkuti, "Muli nafyo ifisyesye filinga? Amubuuke mukakeete." Bo bakeetile, balinkuti, "Tuli nafyo ifisyesye fihaano ni iswi ibili."
39 Jesu alinkubalagila ukuti abandu boosa babatuugasye mfibugutila pa liisu iliibisi. 40 Balinkutuugala mfibugutila ifya bandu imia jimo ni fya bandu amalongo mahaano. 41 Alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta kumwanya, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkufimenya ifisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajabile abandu. Iiswi ibili sila, syope alinkubajabila boosa. 42 Abandu boosa balinkulya, balinkwikuta. 43 Po abafundigwa baake balinkubungaania ifimeenya fya fisyesye ni iswi, balinkwisusya ifiibo kalongo na fibili. 44 Abanyambala aba baaliile baali 5,000.

Jesu ikwenda pamwanya pa miisi
(Matai 14:22-33; Johani 6:15-21)

45 Nakalinga Jesu alinkubalagila abafundigwa baake ukuti biipakile mwi ibooti, batalepo ukubuuka kwi isiilya ku Betisaita, bo umwene ali pakukilaga ikilundilo kya bandu. 46 Bo amalile ukulagana nabo, alinkufyuka mwene pa kyamba kukwipuuta.
47 Namajolo, iliibooti lyali pakati paa sumbi, Jesu aakaali ku kwi isiilya mwene. 48 Alinkubabona abafundigwa baake bikutaamigwa ukufiga, paapo umbelo gwali gwa maka, gwabapingaga. Po kubukye alinkubuuka kuno baaliko, bo ikwenda pamwanya pa miisi. Aalondaga ukubakiisania, 49 looli abeene bo bammbwene ikwenda pamwanya pa miisi, balinkwinogona ukuti nsyuka, balinkukuuta fiijo. 50 Boosa bo bammbwene balinkutetema fiijo. Nakalinga Jesu alinkujoba nabo, alinkuti, "Mwikasye, jo une! Mungatiilaga!" 51 Alinkwipaka mwi ibooti muno baalimo, po umbelo gulinkubota. Balinkunyomoka fiijo mu ndumbula syabo. 52 Bakaakyageenie ikiika ikya fisyesye, paapo indumbula syabo syali sito.

Jesu ikubabumbulusya ababine mu Genesaleti
(Matai 14:34-36)

53 Jesu na bafundigwa baake bo balobwike sumbi Galilai, balinkufika nkiisu ikya mu Genesaleti, balinkulyimika iliibooti nu kusuluka. 54 Nakalinga abandu aba baalipo pi isiilya balinkwaga ukuti jo Jesu. 55 Balinkubopa nu kusyunguutila nkiisu kila kyosa, balinkubapimba pa bulili abandu aba baali babine, balinkubatwala kwa Jesu, koosa kuno baapilikaga ukuti aliko. 56 Koosa kuno aabuukaga Jesu, pamo ntwaja, pamo mmigunda, abandu baabatwalaga ababine nu kubasulusya paa sokoni. Balinkumpyelesya Jesu ukuti abiitikisye

* **6:37** 6:37 Indenali imia ibili syali ndalama isya mfwalo ugwa masiku imia ibili. Bala iisyu Indenali ku Isyakulingaania.

ababine ukumpalamaasya, nalinga kije kipeto kya mwenda gwake. Po ababine boosa aba baalimpalamaasiisye, baabumbulwike.

7

Jesu ikukaana inyiiho sya biisukulu
(Matai 15:1-9)

1 Po aBafalisai bamo na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwisa ukufuma mu Jelusalemu, balinkubungaana nkyeni mwa Jesu. 2 Balinkubabona abafundigwa baake bamo bikulya ifindu na maboko aga bakasugusula. 3 ABajuuta boosa nnoono aBafalisai, batikulya kisita kusugusula amaboko,* ukukongana ni nyiiho sya biisukulu baabo. 4 Kangi batikulya fyosa fila ifi fifumile ku sokoni mpaka bafisuke nu kusugusula. Siliko inyiiho isingi isi bikusikonga, bo isya kusuka ifikombe, indeko ni fyombo.

5 ABafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkunndaaluusya Jesu, balinkuti, "Fiki abafundigwa baako batikukonga inyiiho isi tusyambiliile ku biisukulu biitu? Bikulya kisita kukonga ulwiho ulwa kusugusula amaboko." 6 Alinkubaamula alinkuti, "Mwe basyobi umwe! Jeesaja aatalwisye ukukunguluka kumyinu, bo ikujoba ukuti,

'Abandu aba, bikuunyiimika ni milomo itolo,
looli indumbula syabo sili kubutali na niine.
7 Bikuunyiipuuta une isya itolo,
paapo bikumanyisya inyiiho isya bandu,
ngati sya Kyala.'†

8 "Umwe mukusileka indagilo sya Kyala, mukusyumiilila inyiiho sya bandu."

9 Alinkubabuula alinkuti, "Mukusitaaga indagilo sya Kyala ku bukomu, ukuti musikongege inyiiho syinu. 10 Namanga Moose aabalagiile ukuti, 'Ummwimikege uguuso nu nyoko,'‡ kangi ukuti, 'Uju ikuntuka ugwise pamo unna, jo agogigwege.'§ 11 Looli umwe mukumanyisya mukuti, 'Kanunu umundu linga ikummbuula ugwise pamo unna, ikuti, "Ifi naalondaga ukukupapo ugwe ndikukupapo, mfibiikile ukuja Kolibani, kokuti ikemo kwa Kyala." ' 12 Ku njila ijo mukunsigila umundu ujo ukuntuula ugwise pamo unna. 13 Uko ko kulifujula iisyu lya Kyala, ukuti mukongege inyiiho syinu isi mukupokesania. Kangi mukubomba nyingi isi sifwene bo isyo."

Imbombo isi sikunnyasya umundu sikufuma mu ndumbula
(Matai 15:10-20)

14 Jesu alinkukikoolela kangi ikilundilo kya bandu, alinkubabuula alinkuti, "Amumbilikisye mwesa, nu kusyagania! 15 Akandu aka kali panja pa mundu linga kammwingiile kakabagila ukunnyasya. Looli

---

* **7:3** 7:3 Ukusugusula amaboko ABafalisai baatigi, linga umundu apalamaasiisye ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikumpela uju ikulya ukuja nnyali. ABafalisai baaswigile ukuti Jesu akaapaasiisye abafundigwa baake ukunyala. † **7:7** 7:6-7 Bala kalata gwa Jeesaja 29:13. ‡ **7:10** 7:10 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:16. § **7:10** 7:10 Bala kalata gwa Ukusooka 21:17; Abanyaleebi 20:9.

fila fikusooka ukufuma mmyake, fyo fikunnyasya. [16 Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikisyege!]”*

17 Jesu alinkukileka ikilundilo kya bandu, alinkwingila mu nyumba jimo pamopeene na bafundigwa baake. Balinkunndaaluusya isya kifwanikisyo kila. 18 Alinkubabuula alinkuti, “Bule, na nuumwe mukaja na mahala? Bule, mukasyagania ukuti akandu aka kikummwingila umundu ukufuma panja, kakabagila ukunnyasya? 19 Ifindu fitikummwingila mu ndumbula, looli mwene mbula, po piitaasi fyende nu kusooka ku liisu.” (Nkujoba bo ulo, Jesu aafyelwisye ifindu fyosa.)

20 Kangi alinkujoba alinkuti, “Isi sikusooka nkati mmundu syo isi sikunnyasya. 21 Kaabuno nkati mu ndumbula sya bandu mo sikufuma inyiinogono imbiibi, ubulogwe, ubuhiiji, ubugogi, 22 ifinyonyo, ububiibi, ubusyobi, ubuufi, akabini, amaheelu, amatingo nu bukonyofu. 23 Imbiibi syosa isi sikufuma nkati mu ndumbula jaa mundu, syo sikunnyasya umundu.”

Ulwitiko ulwa nkiikulu jumo uju akaja Njuuta
(Matai 15:21-28)

24 Jesu alinkusookapo apa aalipo, alinkubuuka nkiisu ikya mu Tili. Alinkwingila mu nyumba jimo, akaalondaga abandu ukumanya apa aalipo, looli poope aatoliigwe ukwifisa. 25 Po aaliko unkiikulu jumo, uju umwanaake undindwana aali ni mbepo inyali. Alinkupilika inongwa sya Jesu, alinkwisa, alinkugwa mmalundi gaake. 26 Unkiikulu uju akaali Njuuta, aali Nsilofoinike. Alinkunsuuma Jesu ukuti asikage imbepo inyali mmwanaake undindwana.

27 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Leka taasi abaana biikute. Sikaja kanunu ukwega ifindu ifya baana nu kusisopela imbwa.”† 28 Leelo unkiikulu jula alinkummwamula alinkuti, “Moomuumo, gwe Ntwa, leelo ni mbwa syope isi sili kuusi ku meesa, sikulya utubululukisya utu tukusatuka paasi.” 29 Jesu alinkummbuula unkiikulu jula, alinkuti, “Kunongwa jaa isyo ujobile, buukaga, imbepo inyali jisookilemo mmwanaako.” 30 Po paapo unkiikulu jula alinkubuuka kukaaja kaake, alinkummwaga umwanaake alambaleele pa kitala ni mbepo inyali jisookilemo.

Jesu ikummbumbulusya ugwa mapuli nu kusita kujoba

31 Jesu alinkusookako ku Tili, alinkwendela injila ijaa mu Sitoni, alinkubuuka mpaka kwa sumbi Galilai ukutumusania nkiisu ikya mu Ndekapoli.‡ 32 Abandu bamo balinkuntwalila umundu ugwa mapuli uju kangi atikujoba kanunu, balinkunsuuma ukuti ammbiikepo amaboko, ukuti ammbumbulusye.

33 Alinkummwega umundu jula pa kilundilo kya bandu, alinkunsookapo nagwe, alinkwijeekela nagwe. Alinkubiika inyoobe mu mbulukutu, po alinkuswa amata, alinkumpalamaasya ululimi. 34 Po alinkukeeta kumwanya, alinkutuukisya, alinkummbuula ugwa mapuli, alinkuti, “Efata!” Kokuti, “Iguka!” 35 Nakalinga imbulukutu

* **7:16** 7:16 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka. † **7:27** 7:27 Ukusisopela imbwa ABajuuta biibonaga ukuti baana baa Kyala, looli abandu abangi baabatukaga ukuti mbwa. ‡ **7:31** 7:31 Ndekapoli Kokuti utwaja kalongo.

syake silinkwiguka, ikifundo kya lulimi lwake kilinkulegela, alinkwanda ukujoba kanunu.
36 Jesu alinkubalagila ukuti balingammbuulaga umundu najumo. Looli bo ikubakaanisya fiijo, po abeene balinkukindililila fiijo ukufumusya inongwa isyo. 37 Balinkuswiga fiijo, balinkuti, “Abombile syosa kanunu! Boope abaa mapuli ikubapela ukuti bapilikege, aba batikujoba ukuti bajobege.”

8

Jesu ikubaswila abandu abingi fiijo
(Matai 15:32-39)

1 Mmasiku gala kangi, ikilundilo ikinywamu ikya bandu baabungeene nkyeni mwa Jesu. Ku mmaliikisyo ifindu fyabo filinkumalika. Jesu alinkubabililikila abafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti, 2 “Ngubapaakisya abandu aba, paapo amasiku matatu balindile na niine, liilino bakaja ni findu. 3 Linga une ngubalaga ukuti babuukege kukaaja, bo bali ni njala aabikufwa ulusi, paapo bamo bafumile kubutali.”
4 Abafundigwa baake balinkunndaaluusya balinkuti, “Pa lukubo apa tufyage kuugu ifindu ifya kwikuta boosa?” 5 Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Muli nafyo ifisyesye filinga?” Balinkummwamula balinkuti, “Tuli nafyo fihaano na fibili!”
6 Po Jesu alinkubalagila abandu ukuti batuugale paasi. Alinkwega ifisyesye ifyo fihaano na fibili, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkufimenyania, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajabile abandu, po balinkubajabila. 7 Baali nato toope utuswi tunandi. Alinkugwa ulupi kwa Kyala ku tuswi uto, alinkubalagila ukuti babajabile abandu. 8 Abandu boosa balinkulya, balinkwikuta. Po abafundigwa balinkubungaania ifi fyasyele, balinkwisusya ifiibo fihaano na fibili. 9 Aba baaliile baali bandu 4,000 buno. Po Jesu alinkubalaga. 10 Alinkusumuka nu kwingila mwi ibooti pamopeene na bafundigwa baake, balinkubuuka, balinkwakufika mu Ndalimanuta.

ABafalisai bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu
(Matai 16:1-4)

11 Po bo bafikile kula, aBafalisai bamo balinkunkonga. Balinkwanda ukukaanikana nagwe nu kunngela ukuti abombe ikiika ukuja kimanyilo ukunangisya ukuti atumiigwe na Kyala. 12 Alinkutuukisya alinkuti, “Keeta abandu abaa nkabalilo aka bikulonda ikimanyilo? Nalooli nikubabuula nikuti, batikupeeligwa ikimanyilo nakimo.” 13 Po Jesu alinkubaleka, alinkwipaka kangi mwi ibooti pamopeene na bafundigwa baake, balinkuloboka ukubuuka kwi isiilya ilya sumbi Galilai.

Jesu ikubasoka abafundigwa baake pa sya Bafalisai na Heloti
(Matai 16:5-12)

14 Abafundigwa baaliibiibwe ukwega ifisyesye, looli baali nakyo ikisyesye kimokyene itolo mwi ibooti. 15 Po Jesu alinkubasoka, alinkuti, “Mujege maaso nu nkese ugwa Bafalisai nu gwa Heloti.”*

* **8:15** 8:15 Jesu ikubasoka abafundigwa baake ukuti balingakongaga imanyisyo sya Bafalisai ni mbombo sya Heloti. Bala kalata gwa Matai 16:12.

16 Abafundigwa bala balinkwanda ukujobesania, balinkuti, “Ikujoba
bo ulo paapo tukaja ni fisyesye.” 17 Jesu alinkumanya isi baajobaga,
alinkubalaaluusya alinkuti, “Fiki mukukaanikana ukuti mukaja ni
fisyesye? Bule, mukaali mutikusyagania? Bo busito buki indumbula
syinu? 18 Amaaso muli nago, fiki mutikukeeta? Imbulukutu
muli nasyo, fiki mutikupilika? Bule, poope mutikukumbuka
19 lula naamenyaniaga ifisyesye fihaano nu kubaswila abandu
5,000? Bule, mwabungeenie ifiibo filinga ifya fimeenya ifi fyasyele?”
Balinkummwamula balinkuti, “Kalongo na fibili.” 20 Jesu aabal-
aaluusiisye kangi aatile, “Ni fisyesye fila fihaano na fibili ku bandu bala
4,000, bule, mwabungeenie ifiibo filinga ifiisule?” Balinkummwamula
balinkuti, “Fihaano na fibili.” 21 Alinkubalaaluusya alinkuti, “Po
mukaali mukasyagania?”

Jesu ikummbumbulusya umfwa maaso ugwa mu Betisaita

22 Po Jesu na bafundigwa baake balinkusookapo pala balinkufika mu
Betisaita. Kula balinkuntwalila umfwa maaso, balinkunsuuma ukuti
ampalamaasye nu kummbumbulusya. 23 Alinkunkola ikiboko umfwa
maaso jula, alinkusookapo nagwe ukufuma nkipanga iki baalipo.
Alinkunswela amata mmaaso, alinkummbiikapo amaboko gaake. Po
Jesu alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, kufibona fimo?” 24 Umfwa
maaso jula alinkukeeta mmwanya, alinkuti, “Ngubabona abandu
ngati mipiki, bikusyunguutila.” 25 Po kangi alinkubiika amaboko
pamaaso gaake, umfwa maaso alinkugaluulika amaaso, alinkupona,
alinkukeeta kanunu kukuti kandu. 26 Jesu alinkuntuma kumyabo,
alinkummbuula alinkuti, “Ulingenda nkaaja bo kubuuka kumyinu.”

Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija
(Matai 16:13-20; Luuka 9:18-21)

27 Po paapo Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka mfi-
panga fya kaaja kaa mu Kesalija Filipi. Bo bali mu njila,
alinkubalaaluusya abafundigwa baake alinkuti, “Abandu bikuti, une
ne ani?” 28 Balinkummwamula balinkuti, “Bamo bikuti gwe Johani
uMoosi, abangi bikuti ugwe jo nkunguluka Elija, na bangi bikuti
ugwe jo jumo mbakunguluka abangi.” 29 Po Jesu alinkubalaaluusya
abeene, alinkuti, “Na nuumwe mukuti, une ne ani?” Po Peeteli
alinkummwamula alinkuti, “Ugwe gwe Meesija,† uMpoki uju Kyala
aatile ikuntuma.” 30 Po Jesu alinkubasoka ukuti balingammbuulaga
umundu najumo, ukuti umwene jo Meesija.

Jesu ikujoba isya bufwe nu kusyuka kwake
(Matai 16:21-28; Luuka 9:22-27)

31 Po paapo alinkwanda ukubamanyisya abafundigwa baake
alinkuti, “Une Nnyamundu mpaka ngabe ingubilo nyingi nu
kukaanigwa na balongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi na
bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ukugogigwa. Po pi
isiku lya butatu, ngwisa kusyuka.” 32 Umwene aajobaga iliisyu
ili pabwelu itolo. Po Peeteli alinkummwega kumbali, alinkwanda
ukunkemela. 33 Jesu alinkusanuka, alinkubakeeta abafundigwa baake,
alinkunkemela Peeteli, alinkummbuula alinkuti, “Kinda kunyuma

† **8:29** 8:29 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu Kilisiti ku Isyakulingaania.

kumyangu, ugwe Seetano! Utikusiinogona isya Kyala, looli isya bandu."

Ukunkonga Jesu na mbutolwe

34 Po alinkukibilikila ikilundilo kya bandu palikimo na bafundigwa baake. Alinkubabuula alinkuti, "Umundu gwesa uju ikulonda ukungonga, jo fikuti alingiipaakisyaga na panandi, nalinga aikugogigwa pa kikohekano kunongwa jangu, angongege. 35 Uju linga ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu na kunongwa jaa Ndumi iNunu, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila. 36 Eemwa, kali umundu fikummbumbulila ifiki ukukikaba ikyuma kyosa ikya nkiisu, looli ikubupeesya ubuumi bwa bwila na bwila? 37 Pamo umundu abagiile ukusoosya ifiki pabujo bwa buumi bwa bwila na bwila? 38 Umundu gwesa uju ikuufwilaga isoni une na masyu gangu, mmbandu baa tubalilo utu, abalogwe na batulanongwa boosa, ne Nnyamundu ngwisa kumfwila isoni umundu ujo, bo ngwisa mbusisya bwa Taata pamopeene na bandumi abiikemo."

9

1 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, balipo bamo papaapa aba batikufwa mpaka taasi babubone uBunyafyale bwa Kyala bo bukwisa na maka."

Jesu ikwanduka

(Matai 17:1-13; Luuka 9:28-36)

2 Amasiku ntandatu bo gakindile, Jesu alinkubeega baa Peeteli, Jaakobo na Johani, balinkufyuka pamwanya pa kyamba ikitali fiijo, po alinkwijeekela nabo kula. Bo bali kula, Jesu alinkwanduka umbili nkyeni mmyabo, 3 imyenda gyake gyali myelu gyanyekukaga fiijo, najumo unsuka myenda ugwa nkiisu abagiile ukugyelusya bo gila. 4 Po balinkusetuka abakunguluka Elija na Moose,* baajobaga na Jesu. 5 Po Peeteli alinkummbuula Jesu, alinkuti, "Gwe Mmanyisi, kanunu uswe ukujapo apa. Tujenge ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija." 6 Akaameenye isya kujoba, paapo baanyomwike fiijo. 7 Po lilinkwisa iibingo, lilinkubakupikila. Po balinkupilika iisyu ukufuma mwi ibingo lilinkuti, "Uju jo Mwanangu uNkundwe, mumpilikisyege!" 8 Nakalinga, abafundigwa bo bikukelengania kuno na kuno, balinkusita kummbona najumo, looli Jesu mwene aali pamopeene nabo.

9 Po bo bikusuluka ukufuma nkyamba, Jesu alinkubalagila abafundigwa bala alinkuti, "Mulingammbuulaga umundu najumo isi musibwene mpaka akabalilo aka Nnyamundu ikwisa kusyuka ukufuma mbafwe." 10 Baalikolile iliisyu ilyo, balinkulaaluusania ukuti ukusyuka ukufuma mbafwe kokuti fiki?

11 Balinkunndaaluusya balinkuti, "Keeta, abamanyisi baa ndagilo sya Moose bikuti Elija jo ikutalapo taasi ukwisa, bo Meesija akaali?" 12 Alinkubaamula alinkuti, "Nalooli Elija jo ikutala ukwisa, ukuti

* **9:4** 9:4 Elija na Moose baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisye aBanyaisilaili ukufuma ku Misili ukubuuka kukiisu kya Isilaili. Elija aasuubililigwaga ukuti ikugomoka pakiisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

atendekesye syosa. Pamopeene na isi, fiki sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti Nnyamundu ikwisa kukubilwa nu kufujuligwa?
13 Looli nikubabuula nikuti, Elija iisile,† baalimmbombiile imbiibi
syosa isi baalondaga, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.”

Abafundigwa baa Jesu batoliigwe ukummbumbulusya umwanike
(Matai 17:14-21; Luuka 9:37-43)

14 Jesu na bafundigwa bala batatu balinkufika apa baalipo
abafundigwa aba baasyele. Balinkubabona basyunguutiliigwe
ni kilundilo ikinywamu ikya bandu, na bamanyisi baa ndagilo
sya Moose bakaanikanaga nabo. 15 Nakalinga abandu abo bo
bammbwene Jesu balinkuswiga, balinkummbopela, balinkumponia.
16 Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Mukukaanikana nabo sya fiki?”
17 Umundu jumo nkilundilo alinkummwamula alinkuti, “Gwe Mmany-
isi, nuntwele umwanangu kumyako, ali ni mbepo ijaa kusita kujoba.
18 Kukuti jinkolile, jikummbiga paasi, ikusooka untotoofula nu
kusyegetula amiino, nu kuuma. Mbasuumile abafundigwa baako
ukuti bajikage imbepo inyali, looli batoliigwe.”
19 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mwe, bandu baa nkabalilo aka,
mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Bule, ngutuugala
pamopeene na nuumwe nu kubakeetelela mpaka ndili? Na-
muntwale kumyangu.” 20 Balinkuntwala kumyake, imbepo ijo
bo jimmbwene Jesu, jilinkunnjugaania umwanike, po alinkugwa
paasi, alinkubunguluka, gulinkusooka untotoofula nkanwa. 21 Jesu
alinkunndaaluusya ugwise alinkuti, “Bummwagile ububine ubu
ukufuma ndili?” Alinkuti, “Ukufuma mbukeke. 22 Kaa kingi imbepo
inyali iji jikuntaaga lumo mmooto lumo mmiisi, ukuti jinngoge. Looli
linga ubagiile ukubomba simo, utupaakisye nu kututuula.” 23 Jesu
alinkummwamula alinkuti, “Fiki kuti, ‘Linga ubagiile?’ Syosa sibagiile
kuli uju ali nu lwitiko kwa Kyala.” 24 Nakalinga ugwise gwa mwanike
alinkulaata alinkuti, “Ngwitika, looli unduule ndingiilaamwaga.”
25 Jesu bo ikukibona ikilundilo kya bandu kikongelela mbibimbibi,
alinkujikemela imbepo inyali jila. Alinkujibuula alinkuti, “Gwe mbepo
jaa kusita kujoba na mapuli, une nikukulagila, sookamo mmundu
uju ungiisa kummwingilamo siku!” 26 Imbepo inyali jilinkukuuta,
jilinkunnjugaania fiijo umwanike, jilinkusookamo. Umwanike
alinkufwana mfimba, ko kuno abandu bingi balinkuti, “Afwile.”
27 Looli Jesu alinkunkola ikiboko kyake, alinkummwinula. Po
umwanike jula alinkwima.
28 Jesu alinkwingila mu nyumba jimo pamopeene na bafundigwa
baake. Bo biijeekiile balinkunndaaluusya balinkuti, “Fiki uswe
tutoliigwe ukujikaga imbepo inyali jila?” 29 Alinkubabuula alinkuti,
“Imbepo jaa luko ulu jitikusookamo, looli kwene ukusuuma kwa
Kyala.”

Jesu ikujoba kangi isya bufwe nu kusyuka kwake
(Matai 17:22-23; Luuka 9:43-45)

30 Balinkusookako uko, balinkutumusania mu Galilai. Jesu
akaalondaga ukuti jumo amanye ukuti alipo, 31 paapo aabamanyisyaga

† **9:13** 9:13 Elija iisile Jesu ikummbala Johani uMoosi uju imbombo syake syafwene ni sya Elija. Bala kalata gwa Matai 11:13-14.

abafundigwa baake beene, alinkubabuula alinkuti, “Ne Nnyamundu ngwisa kubiikigwa mmaboko agaa balugu. Bikwisa kuungoga, looli pi isiku lya butatu, ngwisa kusyuka.” 32 Looli abafundigwa baake bakaasyageenie isi aajobaga, baatiilaga ukunndaaluusya.

Umbombeli gwa boosa jo nkulumba
(Matai 18:1-5; Luuka 9:46-48)

33 Po balinkufika ku Kapelinauumu, balinkwingila mu nyumba jimo. Bo bali mula, alinkubalaaluusya alinkuti, “Mwakaanikanaga sya fiki bo tuli mu njila?” 34 Looli abeene balinkuja kimyemye, paapo mu njila baakaanikanaga, ukuti jwani jo nkulumba nkibugutila kyabo.

35 Jesu alinkutuugala paasi, alinkubakoolela bala kalongo na babili, alinkubabuula alinkuti, “Umundu uju ikulonda ukuja gwa kwanda, jo ikulondigwa ukuja gwa kummaliikisyo, kangi ajege mbombeli gwa boosa.” 36 Po alinkummwega umwanike, alinkummbiika pakati pamyabo, alinkummuubatila alinkubabuula alinkuti, 37 “Umundu uju ikummwambilila umwanike jumo bo uju, mu ngamu jangu, ikuunyambilila une. Uju ikuunyambilila une, atikuunyambilila une niimwene, looli ikummwambilila joope uju andumile.”

Uju atikumpinga Jesu jo ali kukibafu kyake
(Luuka 9:49-50)

38 Johani alinkummbuula Jesu, alinkuti, “Gwe Mmanyisi, twalimmbwene umundu jumo ikukaga imbepo inyali mu ngamu jaako. Twalinkaaniisye, paapo akaja pamopeene na nuuswe.” 39 Looli Jesu alinkuti, “Mulinganka anisyaga, paapo akajako umundu uju ikubomba ikiika mu ngamu jangu, kangi nakalinga ende nu kuunjoba une ububiibi. 40 Uju atikukindana na nuuswe, jo ali kukibafu kyitu. 41 Kangi linga jumo ikubanwesya umwe ikikombe kya miisi mu ngamu jangu, paapo umwe muli bandu baa Kilisiti, nalooli nikubabuula, atikwisa kupondwa ifihombigwa kwa Kyala.”

Jesu ikumanyisya injila jaa bugolofu
(Matai 18:6-9; Luuka 17:1-2)

42 “Linga kunsobesya jumo mmbandu abafujufu aba bikuunyiitika une, ngali kunu nu fiijo kumyako ukupinyigwa ulwala mmakosi gaako, nu kusopigwa mu nyanja. 43 Kangi linga ikiboko kyako kikukusofya, kitumule! Kunu nu ukwingila mbuumi bwa bwila na bwila, bo uli ni kilema, ukukinda ukuja na maboko mabili nu kwingila ndupanga lwa mooto ugu gutikusimamo siku. [44 Mbujo ubo ifwingili sitikufwa nu mooto gutikusima.]‡ 45 Linga ikilundi kyako kikukusofya, kitumule! Kunu nu ukwingila mbuumi bwa bwila na bwila, bo uli ni kilema, ukukinda ukuja na malundi mabili nu kusopigwa ndupanga lwa mooto. [46 Mbujo ubo ifwingili sitikufwa nu mooto gutikusima.]§ 47 Ni kisige kyako linga kikukusofya, kifyule, ukitaage. Kunu nu ukwingila mBunyafyale bwa Kyala, bo uli ni kisige kimo, ukukinda ukuja ni fisige fyofibiili nu kusopigwa ndupanga lwa mooto, 48 mbujo ubo ifwingili sitikufwa nu mooto gutikusima.*

‡ **9:44** 9:44 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka. § **9:46** 9:46 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka. * **9:48** 9:48 Bala kalata gwa Jeesaja 66:24.

49 “Kukuti mundu ikwisa kwelusigwa nu mooto, bo apa iliikemo
likwelusigwa nu muunyu.† 50 Umuunyu nnunu, looli umuunyu linga
gusuukile, ubagiile buleebule ukugomokesyamo ubunu nu? Mujege nu
muunyu nkati mmyinu,‡ kangi mujege nu lutengaano na biiniinu.”

10

Jesu ikumanyisya isya bwegi ni sya kulekana
(Matai 19:1-12; Luuka 16:18)

1 Po paapo Jesu alinkusookapo pala, alinkubuuka nkiisu kya Jutai
na kwi isiilya ilya lwisi Jolitani. Ikilundilo ikinywamu kilinkubuuka
kumyake kilinkubungaana. Alinkumanyisya kangi bo muno aabombe-
laga umwene. 2 Po aBafalisai bamo balinkummbuukila ukuti bantege,
balinkunndaaluusya balinkuti, “Bule, ululagilo lwitu lukwitikisya
ukuti unnyambala ansoosyege unkasi?” 3 Jesu alinkwamula alinkuti,
“Moose aabalagiile aatile fiki?” 4 Balinkuti, “Moose aaliitikiisye
unnyambala ukusimba kalata ugwa kunsoosya unkasi, nu kunndeka.”
5 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Moose aabasimbiile ululagilo ulu
kunongwa jaa bukafu bwa ndumbula syinu. 6 Looli ukufuma
kubwandilo, Kyala bo ikupela ikiisu, ‘Aabapelile unnyambala nu
nkiikulu.’* 7 ‘Kunongwa ijo unnyambala ikunndeka ugwise nu nna,
ikummuumiililaga unkasi, 8 bobabiili bikujaga mbili gumogwene.’† Po
nikubabuula nikuti, batikuja babili kangi, looli mbili gumogwene. 9 Po
leelo aka akakungiseenie Kyala, umundu alingakapaagulaniaga.”
10 Jesu alinkwingila mu nyumba jimo na bafundigwa baake.
Po balinkunndaaluusya inongwa isya kusoosya abakiikulu.
11 Alinkubaamula alinkuti, “Umundu gwesa uju anndekile unkasi,
nu kwega ujungi, ikulogwa. 12 Joope nu nkiikulu linga asookile ku
ndume nu kwegigwa nu mundu ujungi, ikulogwa.”

Jesu ikubasaja abaanike
(Matai 19:13-15; Luuka 18:15-17)

13 Po abandu balinkuntwalila Jesu abaanaabo abaniini ukuti
abapalamaasye, looli abafundigwa baake balinkubakemela.
14 Looli Jesu bo asibwene isi silinkunkalasya fiijo, alinkubabuula
abafundigwa alinkuti, “Namubaleke abaana abaniini biisege
kumyangu, mulingabasigilaga, paapo uBunyafyale bwa Kyala
bwa bandu aba bali bo abaana aba. 15 Nalooli nikubabuula,
umundu gwesa uju atikunsuubila Kyala, bo umwana unniini muno
ikubasuubila abapaapi, atikwingila siku mBunyafyale bwa Kyala.”
16 Alinkubeega abaana bala, alinkubuubatila, alinkubiikapo amaboko
gaake pamwanya pamyabo, alinkubasaja.

Jesu ikumanyisya inongwa sya kyuma ikya pakiisu
(Matai 19:16-30; Luuka 18:18-30)

17 Jesu alinkusookapo pala. Bo ikwenda mu njila, umundu jumo
alinkummbopela, alinkufugama nkyeni mmyake. Alinkunndaaluusya
alinkuti, “Gwe Mmanyisi Nnunu, mbombe ifiki ukuti ngabe ubuumi

† **9:49** 9:49 Bala kalata gwa Abanyaleebi 2:13. ‡ **9:50** 9:50 Mujege nu muunyu nkati mmyinu
Kokuti Mubabombelege kanunu abandu boosa. * **10:6** 10:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:27.
† **10:8** 10:7-8 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24.

bwa bwila na bwila?” 18 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Fiki kunjoba ukuti ndi nnunu? Akajako unnunu, looli aliko jumojwene, jo Kyala! 19 Usimeenye indagilo, ‘Ulingagogaga, ulingalogwaga, ulingahiijaga, ulingajaga nkeeti gwa butungulu, ulingasyobaga, ummwimikege uguuso nu nyoko.’ ”‡ 20 Joope alinkuti, “Gwe Mmanyisi, indagilo syosa isyo nsikolile ukufuma mbukeke bwangu.”

21 Jesu alinkunkeeta alinkunngana, alinkummbuula alinkuti, “Gwagiilwe kamokeene. Buuka ukuulisye utundu toosa utu uli nato, indalama isyo ubajabile abalondo. Linga ubombile bo ulo, bo gwibiikiile ikyuma kumwanya. Po gwise gungongege.” 22 Looli umwene bo apiliike isyo alinkusulumania nu kwiluka kumaaso. Alinkusookapo unsulumanie, paapo aali ni kyuma kingi fiijo.

23 Jesu alinkukeeta koosakoosa, alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Bo bupala buki abakabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!” 24 Abafundigwa balinkugaswiga amasyu gaake. Po Jesu alinkubabuula kangi alinkuti, “Baanangu, kupala fiijo ukwingila mBunyafyale bwa Kyala! 25 Ingamila ukwingila mbwasi bwa sindaano kupepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!” 26 Po balinkuswiga ukukindapo ulwa kwanda, balinkulaaluusania baabo batupu, balinkuti, “Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?”§ 27 Jesu alinkubakeeta fiijo, alinkuti, “Ku bandu sikabagila, looli kwa Kyala syosa sibagiile.”

28 Peeteli alinkummbuula alinkuti, “Keeta, uswe tufilekile fyosa, tukukongile ugwe!” 29 Jesu alinkuti, “Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo abakamu, pamo unna, pamo ugwise, pamo abaanaake, pamo imigunda, kunongwa jangu na kunongwa jaa Ndumi iNunu, 30 ikwisa kwambilila ku bwingi ukukindapo, nkabalilo aka. Ikukaba amalongo kalongo utundu uto, inyumba, abakamu, kangi abanna na baana, ni migunda. Looli ikwambililaga syope ni ngubilo. Po nkabalilo aka kikwisa, ikwisa kukaba ubuumi bwa bwila na bwila. 31 Looli bingi aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kwanda akabalilo ako, bikujaga baa kummaliikisyo. Looli aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kummaliikisyo, bikujaga baa kwanda.”

Jesu ikujoba ulwa butatu isya bufwe nu kusyuka kwake
(Matai 20:17-19; Luuka 18:31-34)

32 Po Jesu na bafundigwa baake balinkwanda ukubuuka mu Jelusalemu. Umwene Jesu jo aalongwile nkyeni mmyabo. Abafundigwa baake baaswigile, looli abenda njila abangi baatiilile fiijo. Alinkubeega kangi pambali abafundigwa bala kalongo na babili, alinkubabuula isi sikuja pakummwaga, 33 alinkuti, “Keeta, tukufyuka ukubuuka mu Jelusalemu. Une Nnyamundu ngwakubiikigwa mmaboko agaa bapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo. Abeene bikwakuundonga ukuti ngogigwe. Po bikwakuumbiika mmaboko agaa Balooma. 34 Po bikwakuunyangalilaga, bikwakuuswelaga amata, bikwakungomaga ni fingoti, nu kuungoga. Amasiku matatu bo gakindile, angusyuka.”

---

‡ **10:19** 10:19 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12-16; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:16-20.

§ **10:26** 10:26 Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko, linga umundu nkabi asajiigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya.

Jesu ikumanyisya isya lwijiisyo
(Matai 20:20-28)

35 Po Jaakobo na Johani abaana baa Sebetai, balinkummbuukila
Jesu, balinkummbuula balinkuti, “Gwe Mmanyisi, tukukusuuma
ukutubombela syosa isi tukusuuma kumyako.” 36 Jesu
alinkubalaaluusya alinkuti, “Mukulonda mbabombele ifiki?”
37 Balinkummbuula balinkuti, “Bo uli mBunyafyale bwako ubusisya,
utwitikisye uswe ukuti, tutuugalege pabujo bwako ubwimikigwa
tulongosyege pamopeene na nungwe.”* 38 Jesu alinkubalaaluusya
alinkuti, “Mukasimanya isi mukusuuma. Bule, mubagiile ukukubilwa
bo ulu une ngwakukubilwa?”† 39 Balinkummwamula balinkuti,
“Tubagiile.” Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nalooli aabikubapapo
ingubilo bo ulu aabikumbapo ingubilo. 40 Looli isya kutuugala
pabujo ubwimikigwa nu kulongosya pamopeene na niine jikaja
mbombo jangu ukubiitikisya, looli ubujo ubo bikupeeligwaga aba
batendekekesiigwe na Kyala.”

41 Abafundigwa abangi bala kalongo, bo bapiliike amasyu gaa
Jaakobo na Johani, balinkubakalalila. 42 Po Jesu alinkubakoolela boosa
pamopeene alinkubabuula alinkuti, “Mumeenye ukuti pakiisu apa,
aba bikujobigwa ukuja balongosi biiganile ukubalagila abandu ku
bukali, bikubabombesya ku maka. 43 Looli silingajaga bo ulo kumyinu.
Umundu gwesa uju ikulonda ukuja nkulumba gwinu, ikulondigwa
ababombelege abangi. 44 Kangi umundu gwesa uju ikulonda ukuja
gwa pamwanya pamyinu, ajege mbombeli gwa bandu boosa. 45 Paapo
une Nnyamundu ngaaliisile ukuti baambombelege, looli naaliisile
ukuti mbabombelege abandu, nu kubuninga ubuumi bwangu ukuti
mbapoke abandu bingi.”

Jesu ikummbumbulusya umfwa maaso Balitimai
(Matai 20:29-34; Luuka 18:35-43)

46 Po Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka nu kwakufika ku
Jeeliko. Bo ikusookako kula, ikilundilo ikinywamu ikya bandu
kyankongaga. Po umfwa maaso jumo, ingamu jaake Balitimai, kokuti
umwana gwa Timai, aatuugeele kumbali ku njila, aasuumaga ifya
bususilwa. 47 Bo apiliike ukuti Jesu uNnasaleti ikukinda, alinkulaata
ukukoolela alinkuti, “Gwe Jesu, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,‡
uliimbaakisya!” 48 Abandu bingi balinkunkemela ukuti amyeke. Looli
umwene alinkukindilila fiijo, alinkulaata ukukoolela alinkuti, “Gwe
Mwana gwa malafyale Ndaabiti, uliimbaakisya!”

49 Jesu alinkwima alinkuti, “Amunkoolele.” Balinkunkoolela
umfwa maaso jula, balinkummbuula balinkuti, “Gwikasyege, sumuka,
ikukukoolela!” 50 Alinkusopa iigolole lyake paasi, alinkunyeela
alinkubuuka kwa Jesu. 51 Jesu alinkunndaaluusya alinkuti, “Kulonda

---

* **10:37** 10:37 Tutuugalege pabujo bwako ubwimikigwa tulongosyege pamopeene na nungwe NKigiliki bikuti Jumo atuugale ku kiboko kyako ikiiliilo nu jungi ku kiboko kyako ikiimama.

† **10:38** 10:38 Ukukubilwa bo ulu une ngwakukubilwa NKigiliki bikuti Ukunwela ikikombe iki angunwela une nu koosigwa uloosyo ulu angoosigwa une.

‡ **10:47** 10:47 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. ABanyaisilaili baakeetelelaga ukwisa kwa Meesija ukufuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania.

ngubombele ifiki?” Umfwa maaso jula alinkuti, “Gwe Mmanyisi gwangu, ngulonda ukuti ngeetege.”
52 Jesu alinkummbuula alinkuti, “Buukaga! Ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako.” Nakalinga alinkukeeta, alinkunkonga Jesu mu njila.

11

Jesu ikwingila mu Jelusalemu
(Matai 21:1-11; Luuka 19:28-40; Johani 12:12-19)

1 Po Jesu na bafundigwa baake bo basegeliile mu Jelusalemu, balinkufika mu Betanija na mu Betifage, utwaja utu tuli kifuki nu bujo ubu bikuti Kyamba kya Misyunguti. Jesu alinkubatuma abafundigwa baake babili, 2 alinkubabuula alinkuti, “Namubuukege nkaaja kala aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwingiile mula, mukwakujaaga imwana jaa mbunda jikungiigwe, iji umundu akiitogamo siku. Mukajaabule, mukajitwale apa. 3 Linga umundu ikubalaaluusya ikuti, ‘Fiki mukubomba bo ulo?’ mukatigi, ‘UNtwa afumbilwe najo, nakalinga ikwakujituma papaapa.’ ”
4 Po paapo balinkubuuka, balinkwakujaaga imwana jaa mbunda jiimile pambali pa njila, jikungiigwe pa kifigo kya nyumba, balinkujaabula. 5 Bo bali pakujaabula, abandu bamo aba baalyimile palapala, balinkubalaaluusya balinkuti, “Fiki mukujaabula imwana jaa mbunda jila?” 6 Balinkubaamula bo muno Jesu aabalagiliile, po balinkubiitikisya. 7 Balinkuntwalila Jesu imwana jaa mbunda, balinkutenga imyenda gyabo pamwanya, Jesu alinkwitoga.* 8 Abandu bingi balinkwalisya imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kumyake, bamo isamba isya mipiki isi baakonyolaga mmigunda.
9 Abandu bala baalongoliile nkyeni mwa Jesu na bala baakongaga balinkukoolela balinkuti,
“Hosyana!† Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!‡
10 Busajigwege ubunyafyale ubwa taata Ndaabiti ubu bukwisa.
Hosyana! Iimikigwege uNtwa ugwa kumwanya!”
11 Po Jesu alinkufika mu Jelusalemu, alinkwingila ndupaso lwa tempeli,§ Jesu alinkukeeta kuno na kuno, alinkufibona fyosa. Paapo gaali majolo alinkusookapo, alinkubuuka ku Betanija pamopeene na bafundigwa baake kalongo na babili.

Jesu ikuguguna unkuju
(Matai 21:18-19)

12 Bo bukiile, Jesu na bafundigwa baake balinkusumuka ukufuma ku Betanija ukubuuka kangi ku Jelusalemu, po jilinkunnduma injala.
13 Po bo ali kubutali alinkugubona unkuju ugu guli na maani amateta, alinkubuuka apa gulipo, paapo aasuubilaga ukuti ikusyagamo iseke simo. Bo afikile akaasibwenemo nasimo looli geene amaani, paapo kakaali kabalilo kaa kujamo iseke. 14 Po alinkugubuula umpiki

* **11:7** 11:7 Jesu alinkwitoga Abanyafyale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisyaga ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa lwijiisyo. † **11:9** 11:9 Hosyana Kokuti Gwe Ntwa tupoke! ‡ **11:9** 11:9 Bala kalata gwa Isabuli 118:25-26. § **11:11** 11:11 Itempeli Bala ku Isyakulingaania.

gula alinkuti, “Umundu najumo ikwisa kulyamo iseke syako.”* Abafundigwa baake balinkupilikisya amasyu gaake.

Jesu ikubakaga abuulisi ndupaso lwa tempeli
(Matai 21:12-17; Luuka 19:45-48; Johani 2:13-22)

15 Po paapo balinkwakufika ku Jelusalemu, umwene alinkwingila ndupaso lwa tempeli. Alinkwanda ukubakagila panja aba buulisyaga na aba buulaga. Alinkusigwisya imeesa sya buusania ndalama,† ni fikota fya buulisi baa ngunde. 16 Kangi aakaaniisye umundu ukupimba kamo akaa kuulisya mbujo bubuubo. 17 Alinkumanyisya alinkuti, “Bule, sikasimbigwa mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Inyumba jangu jikujobigwaga ukuja nyumba jaa kwipuutilamo ku bandu baa mfikolo fyosa’?‡ Looli umwe mujibiikile ukuja, ‘Mbako jaa minyambuta.’ ”§

18 Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose bo bapiliike isyo, balinkulonda injila ijaa kunngogela Jesu, bantiilaga paapo abandu boosa syabakolile imanyisyo syake. 19 Amajolo bo gafikile, Jesu na bafundigwa baake balinkusookamo nkaaja kala.

Uju ikwitika ikupeeligwaga
(Matai 21:20-22)

20 Kilaabo kyake nululubunju, bo bikukinda ukubuuka ku Jelusalemu, balinkugubona unkuju gula gukofwike ukwandila imisi. 21 Po Peeteli alinkukumbuka amasyu gaa Jesu, alinkuti, “Gwe Mmanyisi, keeta! Unkuju ugu gwagugunile gukofwike!”

22 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Mujege nu lwitiko kwa Kyala. 23 Nalooli nikubabuula, gwesa uju ikukibuula ikyamba iki ukuti, ‘Nyukuka, ukiitaage mu nyanja,’ linga atikwilaamwa na panandi mu ndumbula jaake, looli ali nu lwitiko ukuti isi ikusijoba sikubombigwa, sikubombigwaga. 24 Kunongwa ijo nikubabuula nikuti, syosa isi mukusuuma ndwipuuto, mujege nu lwitiko ukuti mwambiliile, nuumwe mukupeeligwaga. 25 Umwe, kukuti linga mukwima pakwipuuta nu kumanya ukuti muli ni nongwa nu mundu, munswege imbiibi, ukuti uGwiseemwe ugwa kumwanya abaswege na nuumwe ubutulanongwa bwinu. [26 Looli linga umwe mutikubaswa abandu ubutulanongwa, joope uGwiseemwe ugwa kumwanya atikubaswaga na nuumwe ubutulanongwa bwinu.]”*

Jesu ikulaaluusigwa isya maka gaake
(Matai 21:23-27; Luuka 20:1-8)

27 Po Jesu na bafundigwa baake balinkufika ku Jelusalemu kangi. Bo ikwenda ndupaso lwa tempeli, balinkubuuka kumyake abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, 28 balinkunndaaluusya balinkuti, “Ukabile kuugu amaka agaa kubomba isi? Jo jwani uju akupeele amaka agaa kuti ubombege isi?”

---

* **11:14** 11:14 Iseke sya nkuju syamanyiigwe fiijo na Bajuuta ukuja kifwanikisyo. Sikunangisya akajiilo akanunu, aka Kyala aasuubilaga ukukabona ku bandu baake. Ukuguna apa kukunangisya ubulongi bwa Meesija ku Banyaisilaili. † **11:15** 11:15 Abuusania ndalama Syaliko indalama isya kubombela mwene mu tempeli. Kunongwa ijo aBajuuta buusaniaga indalama syabo ukuti bakabe isya kubombela mu tempeli. ‡ **11:17** 11:17 Bala kalata gwa Jeesaja 56:7. § **11:17** 11:17 Bala kalata gwa Jelemija 7:11. * **11:26** 11:26 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Matai 6:15.

29 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Na niine ngubalaaluusya iisyu limo. Linga muunyaamwile, niine ngubabuula ukuti ku maka gaani ngubomba isi. 30 Bule, amaka agaa Johani agaa kuboosya abandu gaafumile kwa Kyala, pamo ku bandu? Namuunyaamule niine.”

31 Po balinkujobesania balinkuti, “Linga tukuti amaka gaake gaafumile kwa Kyala, umwene ikutigi, ‘Keeta mukaalimmwitiike?’ 32 Looli linga tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu...” (Baatiilile ikilundilo kya bandu, paapo abandu boosa baaliitiike ukuti Johani aali nkunguluka gwa nalooli.) 33 Po balinkummwamula Jesu balinkuti, “Tukamanya.” Jesu alinkubabuula alinkuti, “Po leelo niine, ndikubabuula umwe ukuti jwani ambeele amaka agaa kubomba isi.”

12

Ikifwanikisyo ikya balimi ababiibi
(Matai 21:33-46; Luuka 20:9-19)

1 Po paapo Jesu alinkwanda ukujoba na balongosi bala mfifwanikisyo alinkuti, “Aaliko umundu jumo uju aali nu ngunda. Aabyele amaafiilu, aasyunguusiisye ulupaso, aakumbile ubwina ubwa kukamilamo iseke sya maafiilu, kangi aajengile ikisonge ikya kwimapo abalindililili. Alinkubabiikamo abalimi abaa kukeetelela imipiki gya maafiilu gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila jaa pabutali. 2 Akabalilo kaa kutungula iseke bo kafikile, alinkuntuma jumo mbabombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake. 3 Looli abalimi bala balinkunkola, balinkunkoma nu kunkaga kisita kumpapo nafimo. 4 Po umwene ngunda jula alinkuntuma kangi umbombeli ujungi, joope balinkumfulasya untu nu kummbombela ingosya soni. 5 Po alinkuntuma kangi ujungi, jo balinkunngoga. Alinkubatuma na bangi baa bingi, po bamo balinkubakoma, abangi balinkubagoga. 6 Aasyele umundu jumojwene itolo ugwa kuntuma, jo mwanaake jumojwene ntiga undumyana, kangi unkundwe. Po kummaliikisyo joope alinkuntuma ku ngunda, alinkuti, ‘Umwanangu jo bikwakummwimikaga.’ 7 Looli abalimi balinkujobesania balinkuti, ‘Uju jo mwene kilingo. Isaga tunngoge, ukuti ikilingo kijege kyitu.’ 8 Balinkunkola, balinkunngoga, balinkunsoosyamo mu ngunda.”

9 Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Po umwene ngunda jula ikwakubomba ifiki? Ikwisa kubagoga abalimi bala, nu ngunda gula ikubapapo abangi. 10 Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo? Apa sisimbiigwe ukuti,

‘Hiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,*
lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto.
11 UNtwa Kyala jo uju asipelile isyo,
sya kiswigo fiijo kumyitu ukusibona isyo.’ ”†

12 Abalongosi baa Bajuuta balinkulonda ukunkola, paapo baasyageenie ukuti, ikifwanikisyo iki aabajobaga abeene. Looli balinkukitiila ikilundilo kya bandu, po balinkunndeka, balinkusookapo.

---

* **12:10** 12:10 Hiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile Jesu apa aabombiile amasyu agaa nDwitikano uLukuulu ukwijoba umwene. † **12:11** 12:11 Bala kalata gwa Isabuli 118:22-23.

Ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma
(Matai 22:15-22; Luuka 20:20-26)

13 Po paapo abalongosi baa Bajuuta balinkubatuma kwa Jesu aBafalisai bamo, na babombeli abaa Heloti, ukuti bankolele mmasyu gaake. 14 Bo bafikile kwa Jesu balinkuti, “Gwe Mmanyisi, tumeenye ukuti ugwe uli ngolofu, kangi utikupaasya isi bikwinogona abandu. Kumanyisya isya Kyala ku bwanalooli, kisita kupaasya ubusisya bwa bandu. Bule, indagilo sya Moose sikutwitikisya ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma, pamo mma? 15 Tusongege pamo tulingasongaga?” Leelo bo abubwene ubusyobi bwabo alinkuti, “Fiki mukuungela? Namundwalile ulutalama lumo ulwa ndenali, ngeete.” 16 Po paapo balinkuntwalila. Umwene Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Ikifwani iki kyani, ni ngamu iji jaani?” Balinkummwamula balinkuti, “Fya malafyale gwa Balooma.” 17 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Po ifya malafyale gwa Balooma mumpege umalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpege Kyala.” Po abeene balinkuswiga muno aalyamuliile na mahala.

Isya kusyuka ukufuma mbafwe
(Matai 22:23-33; Luuka 20:27-40)

18 Po aBasatukai‡ balinkubuuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ukuti abandu bakabagila ukusyuka ukufuma mbafwe. Po balinkunndaaluusya balinkuti, 19 “Gwe Mmanyisi, Moose aatusimbiile mu ndagilo, ukuti, ‘Linga umundu ikufwa kisita kupaapa umwana najumo, ugwamyabo ammwingilengepo ikilingo unkiikulu umfwile jula, ukuti ampaapile abaana uju afwile.’§ 20 Po baaliko abanyamundu bahaano na babili. Ugwa kwanda alinkwega unkiikulu, alinkufwa kisita kupaapa umwana najumo. 21 Ugwa bubili, alinkwenda nu kummwingilapo unkiikulu jula, alinkufwa kisita kupaapa nagwe, nu gwa butatu bubuubo, joope alinkufwa kisita kupaapa nagwe. 22 Boosa bahaano na babili balinkufwa kisita kukaba umwana najumo. Kummaliikisyo unkiikulu jula joope alinkufwa. 23 Abandu boosa bo basyukile, unkiikulu jula ikwisa kujaga nkasi gwani? Paapo boosa bahaano na babili baalimmwegilemo.”

24 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Umwe mukusoba paapo mukasyagania isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, kangi mukagamanya amaka gaa Kyala muno gajiiliile. 25 Paapo abafwe bo basyukile, bikujaga bo ulwa bandumi aba bali kumwanya, aba batikwega nu kwegigwa. 26 Looli isya kusyusigwa abafwe, bule mukabalamo kalata ugwa Moose, pala Kyala aajobaga nkisyanju kila kyakaga umooto? Kyala aalimmbuulile Moose aatile, ‘Une ne Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa Isaka na Kyala gwa Jaakobo.’* 27 Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi.† Umwe mukusoba fiijo.”

Jesu ikumanyisya ululagilo ulukulumba
(Matai 22:34-40; Luuka 10:25-28)

‡ **12:18** 12:18 ABasatukai Bala ku Isyakulingaania. § **12:19** 12:19 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 25:5-6. * **12:26** 12:26 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6. † **12:27** 12:27 Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi Ubujobi ubo kokuti Abulahamu, Isaka, na Jaakobo buumi, bali pamopeene na Kyala kumwanya.

28 Po ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jumo, aabuukile pala
baalipo. Aabapiliike bo bikujobesania baabo, aasyageenie ukuti Jesu
aabaamwile isya nalooli. Po joope alinkunndaaluusya alinkuti, “Lo
lulagilo luliku ulukululumba kuli syosa?” 29 Jesu alinkuti, “Ulukululumba
lo ulu lukuti, ‘Pilika mwe Banyaisilaili! UNtwa Kyala gwitu jo Ntwa
jumojwene ntiga. 30 Unnganege uNtwa Kyala gwako ni ndumbula
jaako joosa, ni mbepo jaako joosa, na mahala gaako goosa, na maka
gaako goosa!’‡ 31 Ululagilo ulwa bubili lo ulu lukuti, ‘Ubaganege
abanino bo ulu gwijiiganile ugwe.’§ Lukajako ululagilo ulukululumba
ukusikinda isi.”
32 Po paapo ummanyisi jula alinkuti, “Moomuumo Mmanyisi!
Ujobile isya nalooli ukuti Kyala ali jumojwene ntiga, kangi akajako
ujungi, jo juujo mwene. 33 Ukunngana Kyala ni ndumbula jaako joosa,
na mahala gaako goosa, na maka gaako goosa, nu kubagana abanino
bo ulu gwijiiganile ugwe, kukindile ukunsookesya Kyala ifyabupe na
makemo.” 34 Joope Jesu bo ammbwene ukuti ajobile isya mahala
alinkummbuula alinkuti, “Ugwe ukaja kubutali nu Bunyafyale bwa
Kyala.” Akaagelilepo umundu najumo ukunndaaluusya kangi Jesu.

Meesija Mwana gwa Ndaabiti
(Matai 22:41-46; Luuka 20:41-44)

35 Jesu bo ikumanyisya ndupaso lwa tempeli, alinkubalaaluusya
abandu aba baalipo alinkuti, “Fiki abamanyisi baa ndagilo sya Moose
bikujoba ukuti Meesija Mwana gwa malafyale Ndaabiti?* 36 Ndaabiti
bo ikulongosigwa na Mbepo Mwikemo aatile,
‘UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwangu,
“Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fiijo,
ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako.” ’†
37 “Ndaabiti juujo ikunnjoba Meesija ukuti Ntwa. Po Meesija
ikujaga mwanaake buleebule?” Ikilundilo ikinywamu kya bandu
kilinkupilikisya nu lusekelo.

Jesu ikubasoka abafundigwa isya bamanyisi baa ndagilo sya Moose
(Matai 23:1-36; Luuka 20:45-47)

38 Jesu bo ikubamanyisya alinkuti, “Mujege maaso na bamanyisi baa
ndagilo sya Moose! Biiganile ukwenda bo bafwele imyenda imitali,
ukuti abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni. 39 Bikwisalila
ukutuugasya pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, pabujo ubwa
biimikigwa pa lusekelo. 40 Bikukabila mbusyobi ifyuma ku bakiikulu
abafwile, kangi bikwipuuta inyiipuuto indali, isya kulabaasya. Pi isiku
lya bulongi, bikwisa kwambililaga ulufundo ulunywamu kwa Kyala!”

Unkiikulu umfwile ikusoosya iikemo ukubakinda boosa
(Luuka 21:1-4)

41 Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, alinkutuugala ukuningisania ni
kya kusopamo amakemo. Alinkubakeeta abandu bo bali pakusopa

‡ **12:30** 12:29-30 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:4-5. § **12:31** 12:31 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. * **12:35** 12:35 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania. † **12:36** 12:36 Bala kalata gwa Isabuli 110:1.

indalama. Abakabi baa bingi baasopangamo indalama nyingi. 42 Po alinkwisa joope unkiikulu jumo umfwile undondo, alinkusopa utusenti tubili. 43 Po paapo Jesu alinkubabilikila abafundigwa baake alinkuti, “Nalooli nikubabuula nikuti, unkiikulu uju umfwile undondo, asoosiisye indalama nyingi ukubakinda boosa aba basoosiisye nkya kusopamo amakemo. 44 Paapo abangi boosa basopile ifi beegile mfyuma fyabo ifi fijeelile, looli umfwile uju mbulondo bwake asoosiisye fyosa ifi aali nafyo, ifi aafisuubilaga mbuumi bwake.”

13

Jesu ikubabuula ngaani abafundigwa ku ngubilo isi sikwisaga (Matai 24:1-28; Luuka 21:5-24)

1 Po Jesu alinkusooka ndupaso lwa tempeli pamopeene na bafundigwa baake. Po umfundigwa gwake jumo alinkuti, “Gwe Mmanyisi, keeta amabwe aga ni nyumba isi muno fijiiliile ukubagila ubunu nu!” 2 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bule, kusikeeta inyumba inywamu inunu isi? Litikwisa kujako iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iinine. Goosa gikwisa koomoligwa!”*

3 Po baafikile pa Kyamba kya Misyunguti, Jesu aatuugeele ukukeeta ku tempeli. Pabujo ubusita bandu, baa Peeteli, Jaakobo, Johani na Andeleja balinkunndaaluusya balinkuti, 4 “Tubuule, inongwa isi kusijoba sikubonekaga ndili? Kimanyilo nki kikwisa kutunangisya ukuti isi sili kifuki ukuboneka?”

5 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mujege maaso, umundu najumo alingabasyobaga. 6 Abandu bingi bikwisa kubombelaga ingamu jangu, bikwisa kutigi, ‘Une ne Meesija!’ Bikwisa kubasofya abandu abingi. 7 Bo mukupilika isya bwite mbujo mbujo, mulingiisa kutiilaga. Isyo mpaka siboneke, looli ubumaliikisyo bo bukaali. 8 Paapo ikiisu kimo kikwisa kulwaga ni kiisu ikingi, nu bunyafyale bumo bukwisa kulwaga nu bunyafyale ubungi. Tukwisa kujangako utusenyenda mfiisu fingi, ni njala jikwisa kugwaga. Isyo sikwisa kujaga bo ulwa bwandilo bwa lubabo lwa nkiikulu uju ali kifuki ukupaapa.

9 “Umwe mujege maaso, paapo abandu bikwisa kubatwalaga pabulongi, nu kubakoma ni fingoti mu sinagogi. Bikwisa kubatwalaga umwe nkyeni mbalongosi baa kiisu na mbanyafyale, paapo muli bafundigwa bangu. Ku njila ijo mukwisa kuufumusyaga une kumyabo. 10 INdumi iNunu ijaa Kyala jilumbililigwe mfikolo fyosa ifya bandu, bo bukaali ukufika ubumaliikisyo ubwa kiisu. 11 Bo bikubatwala pabulongi, mulingiipaakisyaga isya kujoba. Akabalilo ako mujobege syosa isi Kyala ikubapa, paapo isi mukujobaga sikaja syinu, looli sikufuma kwa Mbepo Mwikemo. 12 Kangi umundu ikwisa kummoohelaga ugwamyabo ukuti agogigwe, joope ugwise ikwisa kummoohelaga umwanaake ukuti agogigwe. Boope na baana bikwisa kubasambukilaga abapaapi baabo nu kubagoga. 13 Abandu boosa bikwisa kubabengaga umwe, paapo muli bafundigwa bangu. Looli uju ikuumiililila mpaka kummaliikisyo, jo ikwisa kupokigwa.

* **13:2** 13:2 Goosa gikwisa koomoligwa Itempeli jaaliisile kupanguligwa na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti.

14 “Po mukwisa kukabona, ‘Akandu aka kikunyasya nu koonanga,’†
kiimile pabujo ubu katikulondigwa ukujapo. Uju ikupilika amasyu
aga, asyaganiege isi ngujoba. Isyo bo sikuboneka, po abandu
aba bali mu Jutai babopelege mfyamba. 15 Joope umundu uju ali
pamwanya pa nyumba, alingasulukaga kukwega utundu twake utu
tuli nnyumba jaake, looli abopege. 16 Kangi umundu uju ali mu ngunda
alingagomokelangako kukaaja kukwega umwenda gwake. 17 Ahiili
abaa fifuba na aba bikongesya abaana nkabalilo ako! 18 Mwipuutege
ukuti isyo silingiisa kuboneka nkabalilo akaa mu fula. 19 Nkabalilo
ako bukwisa kujako ubutolwe ubu bukabonekamo siku, ukufuma
kubwandilo bwa kupeligwa ikiisu mpaka liilino. Kangi ubutolwe ubo
butikwisa kujako siku. 20 Linga uNtwa akaakapimbwile akabalilo
ako, akaajangapo najumo ugwa kwisa kupona. Looli kunongwa jaa
basunguligwa baake, Kyala akapimbwile akabalilo ako.
21 “Po nkabalilo ako, linga umundu ikubabuula ikuti, ‘Keeta, Meesija
alipo apa!’ pamo, ‘Aliko kula!’ mulingiisa kwitika. 22 Namanga bikwisa
kwisa abandu aba bikutungulupaga ukuti bo baa Meesija, nu kuti
bakunguluka baa Kyala. Bikwisa kubomba ifimanyilo ifinywamu ni
fiswigo, ukuti babasofye abandu, nu kuti linga sibagiile babasofye
boope na basunguligwa baa Kyala. 23 Mujege maaso paapo mbabuulile
kilingaani syosa isyo bo sikaali ukuboneka!”

Ukwisa kwa Nnyamundu
(Matai 24:29-35; Luuka 21:25-33)
24 “Looli nkabalilo ako, bo ingubilo isyo sikindile,
‘Hliisuba likwisa kuja ni ngiisi,
nu mwesi gutikwisa kusoosya undangalila gwake,
25 ni ndondwa sikwisa kusatukaga paasi ukufuma kumwanya.
Nu tundu toosa utunywamu utu tuli kumwanya, tukwisa
kujungaanika.’‡
26 “Po abandu bikwisa kuumbona ne Nnyamundu, bo ngwisa
mmabingo na maka amingi nu busisya bwa Kyala.§ 27 Une ngwisa
kubatuma abandumi bangu ukuti bababungaanie abasunguligwa
bangu, ukufuma mfibafu fyosa ifya pakiisu.
28 “Mumanyilege inongwa ijaa kufuma nkifwanikisyo ikya nkuju.
Linga isamba syake ndeta, kangi amaani gatulwile, mukumanya ukuti
umpingo gusegeliile. 29 Bubuubo na nuumwe bo mukusibona isyo
syosa, aamumanyege ukuti ubumaliikisyo ubwa kabalilo akabiibi ako
busegeliile. 30 Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batik-
wisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa. 31 Umpaalanga
ni kiisu fikwisa koomoka, looli amasyu gangu gatikoomokamo siku.”

Akajako uju alimeenye iisiku ilya kwisila Nnyamundu
(Matai 24:36-44)
32 “Akajako najumo uju alimeenye iisiku na kabalilo akaa kwisa
kwangu, boope na bandumi abaa kumwanya, joope uMwana, looli
Taata mwene jo ameenye. 33 Mujege maaso, mukeetege, paapo
mukakamanya akabalilo akaa kwisa Nnyamundu kikujaga ndili.

† **13:14** 13:14 Bala kalata gwa Ndaanieli 9:27; 11:31. ‡ **13:25** 13:24-25 Bala kalata gwa Jeesaja 13:10; 34:4; Joeli 2:10. § **13:26** 13:26 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

34 Ukwisila kwake kulitti bo umundu ujju ikwenda injila, ikujileka inyumba jaake, ikubalagila ababombeli baake kukuti mundu ni mbombo jaake, ikunndagila undindilili ukuti ajege maaso. 35-36 Po mujege maaso, ukuti umwene nyumba alingiisa kubaaga bo mwijibile pamo bo mugonile utulo. Paapo mukakamanya akabalilo aka ikwisa ukuti majolo, pamo pakilo pakati, pamo bo jikukoolela ingongobe, pamo nulubunju. 37 Amasyu aga nikubabuula umwe, go nikubabuula na bangi boosa. Mujege maaso!”

14

Abalongosi bikujobesania isya kunngoga Jesu
(Matai 26:1-5; Luuka 22:1-2; Johani 11:45-53)

1 Po paapo, gaasyele amasiku mabili ukwimba ikyaka kya Pasa,* ni kyaka ikya fisyesye ifisita nkese.† Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose baajobesaniaga injila jaa kunkolelamo Jesu ku bukomu, ukuti banngoge. 2 Looli balinkuti, “Tulingankolaga pa kyaka kya Pasa ukuti abandu balingiisa kulundukana.”

Unkiikulu ikumpaka amafuta Jesu
(Matai 26:6-13; Luuka 7:36-50; Johani 12:1-8)

3 Akabalilo kalakala Jesu na bafundigwa baake baali ku Betanija, nnyumba jaa Simoni, uju bantigi uNkoma. Bo bali pakulyamo ifindu, alinkwisa unkiikulu jumo ni supa jaa mafuta agaa luuma ulunu, agaa ntengo unnywamu fiijo. Pakwigula, alinkukonyola amakosi gaa supa, alinkummoonelela pantu Jesu. 4 Abandu bamo aba baalipo pala, baakaleele, balinkujobesania balinkuti, “Mwe! Fiki ikubinika amafuta amanunu ago? 5 Kwali kunu nu ukuulisya amafuta aga ku ndenali imia itatu,‡ isi ngali bikupeeligwa abalondo!” Balinkunkemela fiijo unkiikulu jula.

6 Looli Jesu alinkuti, “Munndeke! Fiki mukuntaamya unkiikulu uju! Aambombiile imbombo inunu une. 7 Abalondo muli nabo amasiku goosa, mubagiile ukubatuula akabalilo koosa aka mwiganile. Looli une ndikuja pakuja pamopeene na nuumwe bwila. 8 Umwene abombile isi abagiile, aanyooneliile amafuta aga ukuti agutendekesye umbili gwangu ukuusyila kilingaani. 9 Nalooli nikubabuula, poosa apa iNdumi iNunu ijaa Kyala jikulumbililigwaga pakiisu, isi abombile unkiikulu uju sikujobigwaga ukunkumbukilamo.”

Juuta Isikalyoti ikwitika ukunndiila Jesu
(Matai 26:14-16; Luuka 22:3-6)

10 Po Juuta Isikalyoti, jumo mbafundigwa baake kalongo na babili, alinkubuuka ku bapuuti abalongosi kukunndiila Jesu. 11 Abapuuti abalongosi bo bapiliike amasyu gaa Juuta Isikalyoti, baahobwike fiijo. Balinkwitikana nagwe ukunhomba indalama. Po paapo Juuta alinkwanda ukulonda injila ijaa kunndiila.

Jesu na bafundigwa baake bikulya ifindu fya Pasa
(Matai 26:17-25; Luuka 22:7-13, 21-23; Johani 13:21-30)

---

* **14:1** 14:1 ıPasa Bala ku ısyakulingaania. † **14:1** 14:1 ıkyaka ikya fisyesye ifisita nkese Bala ku ısyakulingaania. ‡ **14:5** 14:5 ındenali imia itatu sifwene nu mfwalo gwa masiku imia itatu. Bala iisyu ındenali ku ısyakulingaania.

12 Pi isiku ilya kwanda ilya kyaka ikya fisyesye ifisita nkese,
akabalilo aka akang'oosi kaa Pasa kikubooligwa, abafundigwa
baake balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, "Tukakutendekekesye
kuugu ifindu fya Pasa?" 13 Jesu alinkubatuma abafundigwa
baake babili alinkubabuula alinkuti, "Namwingile nkaaja akaa
Jelusalemu, mukwakwaganila nu nnyambala jumo, apimbile indeko
jaa miisi. Mukankongege. 14 Mukingile nnyumba iji ik-
wingila. Mukammbuule umwene nyumba ukuti uMmanyisi
ikukulaaluusya ikuti, 'Ikyumba kya baheesya kili kuugu? Ngulonda
ukuliilamo ikyaka kya Pasa pamopeene na bafundigwa bangu.'
15 Umwene nyumba ikwakubanangisya ikyumba ikinywamu ikya
ku golofwa iki kitendekesiigwe, mo mukatendekesyege ifindu fya
Pasa kunongwa jiitu." 16 Abafundigwa baake balinkubuuka ku
Jelusalemu, balinkwakusyaga syosa bo muumo Jesu aajobiile. Po
balinkutendekesya ifindu fya Pasa.

17 Jesu na bafundigwa baake kalongo na babili balinkufika pala na-
majolo. 18 Bo batuugeele bali pakulyamo, Jesu alinkubabuula alinkuti,
"Nalooli nikubabuula, jumo nkibugutila kyinu, uju ikulya na niine, jo
ikuundiila." 19 Balinkusulumania, po jumoojumo alinkunndaaluusya
Jesu, alinkuti, "Bule, jo une?" 20 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Jumo
ndi mwe bafundigwa bangu kalongo na babili, uju ikutobela ikisyesye
mu mposi pamopeene na niine jo jujuujo. 21 Une Nnyamundu angufwa
bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo. Looli ahiili umundu
uju ikuundiila ne Nnyamundu. Kwali kununu linga umundu ujo
akaapaapiigwe."

Ifindu ifiikemo ifya Ntwa
(Matai 26:26-30; Luuka 22:14-20; 1 Abakolinti 11:23-25)

22 Bo bali pakulya, Jesu alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi
kwa Kyala, alinkukimenya, alinkubapapo abafundigwa baake,
alinkubabuula alinkuti, "Namwege, ugu go mbili gwangu."
23 Alinkwega ikikombe ikya finga, alinkugwa ulupi kwa Kyala,
alinkubapapo, balinkunwa boosa nkikombe kilakila. 24 Alinkubabuula
alinkuti, "Ili lyo ilopa lyangu ilya kunangisya ulwitikano§ lwa Kyala.
Likooneka ukubapoka bingi. 25 Nalooli nikubabuula nikuti, ndikwisa
kunwamo kangi ifinga mpaka pi isiku lila, ili angwisa kunwa
ifinga imbya mBunyafyale bwa Kyala." 26 Bo bimbile ulwimbo,*
balinkusookapo ukubuuka ku Kyamba kya Misyunguti.

Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana
(Matai 26:31-35; Luuka 22:31-34; Johani 13:36-38)

27 Po paapo Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Umwe
mwesa mukuundeka, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo
ukuti, 'Ngwisa kunkoma untiimi, po ing'oosi sikwisa kubalanila.'†
28 Looli bo nsyukile, ngubatalilapo ukubuuka ku Galilai." 29 Po
Peeteli alinkunkaanika Jesu alinkuti, "Nalinga boosa bikukuleka,
une ndikukuleka siku!" 30 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nalooli
nikukubuula ugwe, ikilo iki, bo ingongobe jikaali ukukoolela ulwa

§ **14:24** 14:24 Ulwitikano Bala ku Isyakulingaania. * **14:26** 14:26 Bimbile ulwimbo Bo baliile ifindu fya Pasa, aBajuuta baali na kajiilo akaa kwimba Isabuli 113–118. † **14:27** 14:27 Bala kalata gwa Sakalija 13:7.

kabili, kungaana katatu.” 31 Umwene alinkukindililа ukujoba alinkuti, “Nalinga ko kufwa pamopeene na nungwe, ndikukukaana siku!” Abafundigwa baake boosa balinkujoba bo liliilyo.

Jesu ikwipuuta mu ngunda gwa Getisemani
(Matai 26:36-46; Luuka 22:39-46)

32 Po Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka pabujo ubwa mipiki igya misyunguti, ubu bikuti Getisemani. Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Namutuugale papaapa bo ngwipuuta.” 33 Alinkubeega baa Peeteli, Jaakobo na Johani alinkuja pamopeene nabo, alinkusulumania nu kutaamigwa fiijo mu ndumbula jaake. 34 Po alinkubabuula alinkuti, “Indumbula jangu jisulumeenie ulwa kufwa. Namutuugale papaapa, muje maaso.” 35 Alinkusemapo nkyeni panandi, alinkugwa ulupi, alinkwipuuta ukuti linga sibagiile akabalilo kaake akaa ngubilo kakinde. 36 Alinkujoba alinkuti, “Abba,‡ gwe Taata! Syosa sibagi-ile kumyako. Ngukusuuma uusookesyepo ingubilo isi.§ Leelo bulingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako.”

37 Po Jesu alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utulo. Alinkummbuula Peeteli alinkuti, “Simoni ugonile utulo? Bule, utoliigwe ukuja maaso na kukabalilo akanandi itolo? 38 Mujege maaso mwipuutege, ukuti mulingiisa kutoligwa ni ngelo. Mwiganile ukubomba kanunu, looli mukaja na maka.”

39 Alinkubuuka, kangi alinkwipuuta, alinkujoba amasyu galagala. 40 Po alinkwisa, kangi alinkubaaga bagonile utulo, paapo amaaso gaabo gaali nu tulo twingi, bakaasimeenye ni sya kummwamula.

41 Alinkwisa ulwa katatu, alinkubabuula alinkuti, “Mukaali mukugona utulo nu kutuusya? Sifwene! Akabalilo kafikile. Keeta, ne Nnyamundu angubiikigwa mmaboko agaa bandu ababiibi. 42 Amusumuke! Tubuuke. Keeta, undiili gwangu asegeliile.”

Bikunkola Jesu
(Matai 26:47-56; Luuka 22:47-53; Johani 18:3-12)

43 Po Jesu bo akaali ikujoba, nakalinga alinkufika Juuta Isikalyoti, ugwa ndi bala kalongo na babili, alinkwisa pamopeene ni kilundilo kya bandu aba baakolile inyuubo ni nduuha. Abandu abo baafumile ku bapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta. 44 Juuta bo akaali ukufika kwa Jesu, aababuulile kilingaani ikimanyilo, aatile, “Uju ngwakumfipa,* jo juujo, mukankole, mukasookengepo nagwe kanunu itolo.”

45 Nakalinga, Juuta alinkubuuka kwa Jesu, alinkummbuula alinkuti, “Mmanyisi!” Po alinkumfipa. 46 Po abandu bala balinkunkola Jesu. 47 Jumo ndi bala baalipo, alinkukwaba uluubo, alinkunsenga imbulukutu untumwa gwa mpuuti unkulumba. 48 Po paapo Jesu alinkujoba kumyabo alinkuti, “Bule, mwisile mukolile inyuubo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta? 49 Bwila naatuugalaga nkyeni mmyinu ndupaso lwa tempeli naamanyisyaga, mukaalingolilemo siku!

---

‡ **14:36** 14:36 Abba Njobelo jaa Kialimaiki, kokuti Taata. § **14:36** 14:36 Uusookesyepo ingubilo isi NKigiliki bikuti Uusookesyepo ikikombe iki. * **14:44** 14:44 Uju ngwakumfipa Ukufipana kaali kajiilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisya ulugano pamo ubumanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ku nkiikulu kwene.

Leelo isi sili bo ulu, ukuti siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.”
50 Po abafundigwa baake boosa balinkunndeka Jesu, balinkubopa.
51 Looli aalipo undumyana jumo uju ankongaga Jesu, aaliibigile
ikilundo ikya mwenda. Balinkugela ukunkola, 52 leelo aaliipukuny-
wile, aabalekiile umwenda, alinkubopa kitali.

Jesu nkyeni mbalongosi baa Bajuuta
(Matai 26:57-68; Luuka 22:54-55, 63-71; Johani 18:13-14, 19-24)

53 Abandu bala balinkummwega Jesu balinkuntwala kukaaja kaa
mpuuti unkulumba,† kuno baabungeene boosa, abapuuti abalongosi,
abalongosi baa Bajuuta na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. 54 Peeteli
alinkunkonga Jesu pabutalipo, mpaka nkati ndupaso lwa nnyumba
jaa mpuuti unkulumba. Po alinkutuugala pamopeene na balindilili,
alinkoota umooto. 55 Po paapo abapuuti abalongosi bala na baa
lukomaano lwa Sanihendilini‡ boosa, baalondaga ubukeeti ubwa
kujaaga injila ijaa kunngoga Jesu. Leelo balinkupondwa.
56 Abandu bingi bannjobelaga ubukeeti bwa butungulu,
leelo ubukeeti bwabo bwaleganaga. 57 Na bangi balinkwima,
balinkunnjobela ubukeeti bwa butungulu, balinkuti, 58 “Uswe
twalimpiliike uju bo ikuti, ‘Une nikujoomola itempeli iji jijengiigwe
na maboko. Kangi ku masiku matatu nikujenga ijingi isita kujengigwa
na maboko.’ ” 59 Poope ubukeeti bwabo bulinkulegana.
60 Po umpuuti unkulumba alinkwima pakati, alinkunndaaluusya
Jesu alinkuti, “Ukukongana na isi abandu aba bikukusitaaka
ugwe, bule utikwamula nalimo?” 61 Looli Jesu akaalimmwamwile
nalimo. Po umpuuti unkulumba alinkunndaaluusya kangi, alinkuti,
“Bule, ugwe gwe Meesija, gwe Mwana gwa Kyala uNsisya?”
62 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Eena, jo une. Umwe muk-
wisa kuumbona ne Nnyamundu nduugeele kumwanya, pabujo
ubwimikigwa, kukibafu ikiililo ikya Kyala uMwene maka, bo ng-
wisa mmabingo agaa kumwanya.”§ 63 Po umpuuti unkulumba
alinkunyaafulania imyenda gyake ukunangisya ubukalale, alinkuti,
“Tukubulonda ubukeeti bwa fiki? 64 Mupiliike muno antukiile Kyala!
Mukuti fiki umwe?” Boosa balinkunndonga ukuti kanunu agogigwe.
65 Bamo balinkwanda ukunswela amata, balinkumpinya ni kitambala
kumaaso, balinkummbulika ni fibuli, balinkunndaaluusya balinkuti,
“Gwe Meesija, kunguluka! Jo jwani akukomile?” Boope abalindilili
balinkummwega, balinkunkoma na mapi.

Peeteli ikunkaana Jesu
(Matai 26:69-75; Luuka 22:56-62; Johani 18:15-18, 25-27)

66 Po Peeteli aali pabujo bwa ndupaso. Alinkwisa undindwana
jumo ugwa mbabombi baa mpuuti unkulumba, 67 alinkummbona
Peeteli ikoota umooto. Alinkunnduusamila alinkuti, “Na nungwe gwali
pamopeene na Jesu uNnasaleti.” 68 Looli Peeteli alinkukaana alinkuti,
“Ngasimanya isi kujoba ugwe, ndikusyagania.” Alinkusookapo apa
aalipo, alinkubuuka ku kifigo ikya lupaso. Nakalinga ingongobe

† **14:53** 14:53 Umpuuti unkulumba Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania. ‡ **14:55** 14:55 ISanihendilini Bala ku Isyakulingaania. § **14:62** 14:62 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

jilinkukoolela. 69 Undindwana jula alinkummbona kangi, alinkwanda ukubabuula aba baalyimile pala alinkuti, “Uju jo mwinaabo.” 70 Looli umwene alinkukaana kangi. Akabalilo bo kakindilepo panandi, aba baalyimile pala balinkummbuula Peeteli balinkuti, “Nalooli ugwe uli mwinaabo, paapo uli Ngalilai bo ulwabo.” 71 Peeteli alinkwanda ukuguna nu kulapa, alinkuti, “Ngammanya umundu uju mukunnjoba.” 72 Nakalinga ingongobe jilinkukoolela ulwa kabili. Po Peeteli alinkulikumbuka iisyu ili aajobile Jesu ukuti, “Ingongobe bo jikaali ukukoolela ulwa kabili, kungaana katatu.” Po alinkwinogona, alinkulila fiijo.

15

Jesu bikuntwala kwa Pilati
(Matai 27:1-2, 11-14; Luuka 23:1-5; Johani 18:28-38)

1 Po nulubunju fiijo, abaa lukomaano lwa Sanihendilini ulu bikujamo abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta, pamopeene na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, boosa balinkutumula inongwa jaa Jesu. Po balinkumpinya, balinkuntwala ku ndongosi gwa kiisu, ingamu jaake Pilati. 2 Po Pilati alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bo liliilyo ujobile.” 3 Po paapo abapuuti abalongosi balinkunsitaaka inongwa sii nyingi. 4 Po paapo Pilati alinkunndaaluusya kangi alinkuti, “Utikwamula nasimo? Kana bikukusitaaka sii nyingi?” 5 Looli Jesu akaalyamwilepo nasimo. Po Pilati alinkuswiga.

Jesu ikulongigwa ukugogigwa
(Matai 27:15-26; Luuka 23:13-25; Johani 18:39–19:16)

6 Pa kyaka kya Pasa, Pilati aali nu lwiho ulwa kummwabula umpinyigwa jumo, uju abandu baalondaga ukuti aabuligwe. 7 Aalipo umpinyigwa jumo ingamu jaake aali jo Balaba. Umwene na banine baapinyiigwe mu nnyololo paapo baabagogile abandu bo basambwike pakupinga ubulongosi bwa kiisu. 8 Kilinkubuuka ikilundilo kya bandu kwa Pilati. Balinkunsuuma ukuti ababombele ulwiho lwake ulwa kummwabula umundu jumo. 9 Pilati alinkubalaaluusya alinkuti, “Bule, mukuundonda mbaabulile uMalafyale gwa Bajuuta?” 10 Pilati aasijobile sisiisi paapo aasyageenie ukuti abapuuti abalongosi baalintwele Jesu kumyake ku buufi itolo.

11 Looli abapuuti abalongosi balinkubasonga abandu ukuti bansuume Pilati, abaabulile Balaba. 12 Pilati alinkubalaaluusya kangi alinkuti, “Po ndubulege nagwe uju umwe mukuti jo Malafyale gwa Bajuuta?” 13 Balinkulaata kangi balinkuti, “Nkomelele pa kikohekano!” 14 Pilati alinkubalaaluusya kangi alinkuti, “Fiki? Abombile mbiibi nki?” Looli abeene balinkukindilila ukulaata balinkuti, “Nkomelele pa kikohekano!”

15 Paapo Pilati aalondaga ukukihobosya ikilundilo kya bandu, alinkubaabulila Balaba. Alinkulagila ukuti Jesu akomigwe ni fingoti, po alinkunsoosya ukuti bankomelele pa kikohekano.

Abasikali bikummwangalila Jesu
(Matai 27:27-31; Johani 19:2-3)

16 Po paapo ikilundilo kya basikali baa Balooma balinkummwega
Jesu, balinkubuuka nagwe ndupaso lwa nyumba jaa kitangaalala kya
Pilati. Po abasikali boosa balinkubungaana pala. 17 Balinkumfwika
unselekesye umfubiifu ubutiitu, ugwa malafyale, ni ngiga ijaa mi-
ifwa muntu. 18 Balinkwanda ukumponia balinkuti, “Ugonile, gwe
Malafyale gwa Bajuuta.” 19 Balinkunkoma pantu ni ilaasi, kangi nu
kunswela amata kumaaso. Balinkufugama, balinkunngwila ulupi
ukummwangalila. 20 Bo bamalile ukummwangalila, balinkumfuula
unselekesye umfubiifu ubutiitu, balinkumfwika kangi imyenda gyake.
Po balinkusooka panja nagwe, balinkuntwala kukunkomelela pa
kikohekano.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano
(Matai 27:32-44; Luuka 23:26-43; Johani 19:17-27)

21 Mu njila balinkwaganila nu mundu jumo aafumile mmigunda,
iisaga nkaaja. Ingamu jaake Simoni, ugwise gwa Alikisanda na Lufu,
ugwa nkaaja akaa mu Kilene. Jo balinkunkola balinkumfimbilisya
ukumpimbila Jesu ikikohekano. 22 Balinkuntwala Jesu pabujo ubu
bikuti Goligota, kokuti uLupaja lwa Ntu. 23 Balinkumpapo ifinga
iji baalyongeenie nu nkota mila, ugwa kupungusya ukubaba, looli
umwene alinkukaana ukunwa. 24 Balinkunkomelela pa kikohekano,
balinkujabana imyenda gyake ku njila jaa bulagusi, ukuti jwani
ikwegaga gulikuu. 25 Kaali kabalilo kaa sala jaa 3:00 nulubunju,
akabalilo aka baalinkomeliile Jesu pa kikohekano. 26 Pamwanya pa
kikohekano, baasimbile inongwa iji baalinngogiile, baatile,

UMalafyale gwa Bajuuta

27 Baalinkomeliile pa kikohekano palikimo na banyambuta babili,
jumo kukibafu ikiililo, nu jungi kukibafu ikiimama. [28 Syabombiigwe
bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Aabaliigwe
pamopeene na batulanongwa.”*]†

29 Boope abandu aba bendaga pala, baasukaaniaga imitu
ukummwilaamwa, baatigi, “Oho! Gwe mpangula tempeli nu
kujijenga kangi ku masiku matatu, 30 gwipoke gwimwene! Ika pa
kikohekano!” 31 Bo lululo na bapuuti abalongosi na bamanyisi
baa ndagilo sya Moose, baamulanilaga, bammwangalilaga baatigi,
“Aabapokaga abangi, looli umwene akabagila ukwipoka. 32 Meesija
uju, uMalafyale gwa Banyaisilaili, oko asuluke ulu pa kikohekano,
ukuti tukeete twende nu kummwitika!” Boope na aba baakomeleliigwe
pa fikohekano pamopeene nagwe, bantukaga.

Ukufwa kwa Jesu
(Matai 27:45-56; Luuka 23:44-49; Johani 19:28-30)

33 Ukwandila isala jaa 6:00 pamuusi, ingiisi jilinkugwa nkiisu kila
kyosa, mpaka isala jaa 9:00. 34 Po isala jaa 9:00, Jesu alinkulaata
ukukoolela alinkuti, “Eloi! Eloi! Lama sabakitani?” Kokuti, “Kyala
gwangu! Kyala gwangu! Fiki uundekile?” 35 Abandu bamo aba
baalyimile pala, bo bapiliike isi balinkuti, “Pilika! Ikummbilikila

* **15:28** 15:28 Bala kalata gwa Jeesaja 53:12. † **15:28** 15:28 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

Elija."‡ 36 Umundu jumo alinkubopa, alinkujubika isipanji mu finga ingali, iji jilulile, alinkufyika ku lutete, alinkumpapo ukuti anwe, alinkuti, "Nndeke! Tukeete linga Elija ikwisa kukunsulusya." 37 Po paapo Jesu alinkulaata ukukuuta, alinkufwa. 38 Hliibaalika lya tempeli§ lilinkunyaafuka pakati na pakati, ukufuma kumwanya mpaka paasi. 39 Po undongosi gwa basikali uju aalyimile nkyeni mwa Jesu, bo akeetile muno aafwiliile, alinkuti, "Nalooli umundu uju aali Mwana gwa Kyala!"

40 Baalipo boope abakiikulu aba baakeetaga ukufuma pabutali. Mbakiikulu abo aalimo Malija ugwa ku Magatala, Salome, Malija unna gwa Jaakobo unnandi na Joose. 41 Abakiikulu abo baalongoseenie na Jesu nu kummbombela mu Galilai. Baalipo na bakiikulu abangi abingi aba baafyukile nagwe ukubuuka mu Jelusalemu.

Bikunsyila Jesu
(Matai 27:57-61; Luuka 23:50-56; Johani 19:38-42)

42 Iisiku lila lyali lya kwitendekesya,* ukulembukila iisiku ilya pa Sabati. Amajolo bo gafikile, 43 alinkwisa umundu jumo umwimikigwa, ugwa ndukomaano lwa Sanihendilini, ingamu jaake Joosefu ugwa mu Alimatai. Joope umundu uju aabuguulilaga uBunyafyale bwa Kyala ukwisa. Alinkukiba ukummbuukila Pilati, alinkunsuuma ukuti ampepo umfimba gwa Jesu, akasyile. 44 Pilati bo ikupilika ukuti Jesu afwile litaasi, alinkuswiga, alinkunkoolela undongosi gwa basikali, alinkunndaaluusya linga Jesu afwile nalooli litaasi. 45 Pilati bo asyageenie, alinkwitikisya ukuti Joosefu eege umfimba gwa Jesu. 46 Po Joosefu alinkuula umwenda unnunu. Alinkugusulusya paasi umfimba gwa Jesu ukufuma pa kikohekano. Alinkuguniembeteelela mmwenda, alinkugubiika mwi ipumba ili lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe. Po alinkubungulukisyapo iibwe pa kifigo ikya ipumba.† 47 Malija ugwa ku Magatala na Malija unna gwa Joose, baapabwene apa baagulambaliike umfimba gwa Jesu.

16

Jesu asyukile mbufwe
(Matai 28:1-8; Luuka 24:1-12; Johani 20:1-10)

1 Po iisiku ilya pa Sabati bo likindile, Malija ugwa ku Magatala, Salome na Malija unna gwa Jaakobo, balinkuula imikota gya kwa kugupaka umfimba gwa Jesu. 2 Po nulubunju fiijo pi isiku ilya pa ndungu,* balinkubuuka kwi ipumba, bo iliisuba likwanda ukusooka. 3 Po balinkujobesania balinkuti, "Jwani, ikwakubungulusya iibwe lila pa kifigo ikya ipumba?" 4 Leelo balinkukeeta, balinkwaga iibwe libungulusiigwe. Hliibwe lyali inywamu fiijo. 5 Balinkwingila

‡ **15:35** 15:35 Ikummbilikila Elija Elija ikujobigwa apa, paapo aBajuuta bingi biitikaga ukuti Elija akaafwile siku, looli Kyala aalimmwegile nkiisu bo muumi nu kubuuka nagwe kumwanya. Kangi baasuubilaga ukuti Elija ikwisa kangi nkiisu. Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 2:11; Malaki 4:5. § **15:38** 15:38 Hliibaalika lya tempeli lyali lya mwenda unsito. Lyajabaga mu tempeli ubujo bubili, ubwa Pabwikemo nu bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisyu Htempeli ku Hsyakulingaania. * **15:42** 15:42 Iisiku lila lyali lya kwitendekesya lyali isiku lya Nkihaano, iSabati jandaga Nkihaano namajolo. † **15:46** 15:46 Pa kifigo ikya ipumba Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako. * **16:2** 16:2 Iisiku ilya pa ndungu Bala ku Hsyakulingaania.

nkati mwi ipumba, balinkummbona undumyana jumo uju aafwele umwenda umwelu. Aatuugeesye kukibafu ikiilioilo. Abakiikulu abo balinkunyomoka fiijo. 6 Po undumyana ujo alinkubabuula alinkuti, “Mulinganyomokaga. Mukunndonda Jesu ugwa mu Nasaleti uju aakomeleliigwe pa kikohekano. Akajapo apa! Asyukile! Isaga mukeete apa baalinndambaliike. 7 Namubuukege mukababuule abafundigwa baake, nnoono Peeteli, ukuti ikubatalila ukubuuka ku Galilai. Uko ko mukwakummbonaga, bo muno aababuulile.” 8 Po paapo balinkusookapo pala pi ipumba, balinkubopa paapo lwabakomile ulutende, balinkutetema. Balinkusita nu kummbuula umundu najumo simo, namanga baatiilaga.

Jesu ikunsetukila Malija ugwa ku Magatala
(Matai 28:9-10; Johani 20:11-18)

[9 Jesu bo asyukile nulubunju fiijo pi isiku ilya pa ndungu, alinkunsetukila taasi Malija ugwa ku Magatala, uju Jesu aasisoosiisye mmyake imbepo inyali ihaano na ibili. 10 Malija ujo alinkubuuka alinkwakubabuula bala baajaga pamopeene na Jesu. Akabalilo ako baali nkati nkwiliiisya nu kulila. 11 Looli abeene bo bapiliike ukuti Jesu muumi, kangi nu kuti Malija ugwa ku Magatala ammbwene, bakaaliitiike.

Jesu ikubasetukila abafundigwa babili
(Luuka 24:13-35)

12 Po piitaasi pali isi, abafundigwa babili bendaga mmigunda. Po Jesu alinkubabonekela mu njila, aalyandwike alinkuboneka ngati jungi. 13 Balinkubuuka kangi ku Jelusalemu, balinkwakubabuula abafundigwa biinaabo, looli boope bakaabiitiike.

Jesu ikubatuma abafundigwa baake
(Matai 28:16-20; Luuka 24:36-49; Johani 20:19-23; Imbombo sya Batumigwa 1:6-8)

14 Kummaliikisyo, Jesu alinkubabonekela abafundigwa baake kalongo na jumo, bo bali boosa pakulyamo. Alinkubakemela fiijo kunongwa jaa bukafu bwa ndumbula syabo, paapo bakaabiitiike bala baalimmbwene bo asyukile.

15 Po paapo alinkubabuula alinkuti, “Namubuukege nkiisu kyosa, mukalumbililege iNdumi iNunu ijaa Kyala ku bandu boosa! 16 Uju ikwitika, kangi nu koosigwa, jo ikupokigwa. Looli uju atikwitika ikwisa kulongigwa. 17 Kangi aba bikwitika, bikubombaga ifiika bo ifi. Mu ngamu jangu bikusikagaga imbepo inyali, bikujobaga injobelo imbya, 18 bikukolaga injoka, linga bikunwa kamo akagogi, katikuboonangaga, kangi bikubiikaga amaboko pa babine, po ababine bikubumbulukaga.”

Jesu ikufyuka ukubuuka kumwanya
(Luuka 24:50-53; Imbombo sya Batumigwa 1:9-11)

19 UNtwa Jesu bo amalile ukujoba na bafundigwa baake, alinkwegigwa ukufyuka kumwanya. Alinkutuugala kumwanya, pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiiliilo ikya Kyala. 20 Abafundigwa balinkubuuka kukulumbililila moosamoosa. UNtwa aabombaga

imbombo pamopeene nabo, alinkulisisimikisya iisyu lyake ni fiika ifi baabombaga.]†

† **16:20** 16:9-20 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja nu tunandi utu.

ƗNdʉmi ɨNunu jaa Jesu Kɨlɨsiti
bo muno aasimbile
Lʉʉka
Ɨsyakʉlongosya

Kalata ʉjʉ aasimbiigwe na Lʉʉka ʉjʉ aasimbile kalata gwa *Ɨmbombo sya Batʉmigwa.* Akaalɨ Njuuta looli aalɨ Ngiliki ʉmmanyili ʉjʉ aalɨ Nkɨlɨsiti. Ntʉbalɨlo tʉmo endaga pamopeene na Paʉli ʉkʉlʉmbɨlɨla ɨNdʉmi ɨNunu. Mwa kalata ʉjʉ, Lʉʉka ikʉlɨngaania ɨmbombo sya Jesu kʉ lʉbaatɨko ʉlʉnunu, ʉkʉtɨ abandʉ aba bakaja Bajuuta basyaganie.

Mwa kalata ʉjʉ silimo ɨnongwa ɨnyingi ɨsi sikasimbigwa mwa baakalata abangɨ abaa Ndwitɨkano ʉLʉpya, bo ʉkʉpaapigwa kwa Johani ʉMoosi, ʉkʉpaapigwa kwa Jesu nɨ nongwa syake ɨsya mbʉkeke, nʉ kʉlʉmbɨlɨla kwa Johani ʉMoosi. Kangɨ ikʉnangɨsya muno lʉjɨɨliile ʉlʉgano lwa Kyala kʉ bandʉ baa lʉko nʉ lʉko. Jesu aanangiisye ʉlʉgano ʉlo kʉ njɨla jaa kʉbapangɨla abandʉ kʉ fifwanikɨsyo, bo ɨkya kapango akaa ʉNsamalija ʉnnunu (ʉlʉtʉʉlo lwa 10) nʉ mwana ʉnsobi (ʉlʉtʉʉlo lwa 15), nʉ kʉ njɨla jaa kʉtʉʉgala kanunu pamopeene nʉ nsongesya songo ʉjʉ aabengiigwe fiijo na bandʉ (ʉlʉtʉʉlo lwa 19), nʉ kʉfinga ʉkʉmpa ʉbʉʉmi bwa bwila na bwila ʉntʉlanongwa ʉjʉ aakomeleliigwe pa kɨkohekano (ʉlʉtʉʉlo lwa 23).

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ
Amasyʉ gaa kwandɨla
Ʉkʉpaapigwa kwa Jesu nʉ bʉkeke bwake
Ɨmbombo jaa Johani ʉMoosi nʉ kʉgeligwa kwa Jesu
Jesu ikʉmanyisya ɨsya Bʉnyafyale bwa Kyala nʉ kʉbomba ɨfiika mu Galilai
Jesu ikʉmanyisya nyingi ɨsya aba bikʉnkonga, bo alɨ mu njɨla ʉkʉbʉʉka kʉ
Jesu ikwingɨla mu Jelusalemu nʉ kʉmanyisya amasikʉ agaa kʉmmalɨɨkɨsyo
Ʉkʉfwa kwa Jesu
Ʉkʉsyʉka kwa Jesu

Amasyʉ agaa kwandɨla

1 Kʉmyako gwe mwɨmɨkigwa Tyofili:

Abandʉ bingi biijʉʉlile ʉkʉsimba ɨnongwa sya Jesu Kɨlɨsiti, ɨsi
syaboniike pakatɨ pamyɨtʉ. 2 Basimbile ɨnongwa ɨsyo, bo ʉlʉ
baatʉpangiile aba baasibwene nʉ kʉsifumusya ʉkʉfuma kʉbwandɨlo.
3 Ndondile kanunu ʉbwanalooli ʉbwa nongwa sya Jesu ʉkʉfuma
kʉbwandɨlo, po na niine nsibwene ʉkʉja kanunu ʉkʉkʉsimbɨla ɨsyo
syosa kʉ lʉbaatɨko, 4 ʉkʉtɨ ʉbwaganie ʉbwanalooli ʉbwa nongwa
syosa ɨsi ʉmanyisiigwe.

Ʉbʉkunguluka ʉbwa kʉpaapigwa Johani ʉMoosi

5 Amasikʉ aga Heloti aalɨ malafyale gwa nkiisʉ ɨkya Jutai, aalipo
ʉmpuuti* jʉmo ɨngamu jaake Sakalija, ʉgwa nkɨbugutɨla kya bʉpuuti

* **1:5** 1:5 Ʉmpuuti Bala iisyʉ Abapuuti kʉ Ɨsyakʉlɨngaania.

ikya Abija. Unkasi gwa Sakalija aali jo Elisabeti, ugwa nkikolo ikya Aaloni.† 6 Sakalija na Elisabeti baali bagolofu nkyeni mwa Kyala, baasikongile kanunu indagilo syosa isya Kyala, kisita koonanga. 7 Abandu aba bakaali nu mwana, paapo Elisabeti aali nngumba, kangi baali bakangale.

8-9 Lwaliko ulubaatiko ulwa bapuuti ulwa kubomba imbombo mu tempeli.‡ Akabalilo kamo ndubaatiko ulo, kaali kabalilo akaa kibugutila ikya Abija. Bo ulu lwajiililile ulwiho ulwa bapuuti, baabombile ubulagusi.§ Po Sakalija aasaliigwe ukwingila mu tempeli ukuti ookye lubani nkyeni mwa Kyala. 10 Bo ali mu tempeli ikookya, abandu bingi baali ndupaso lwa tempeli biipuutaga. 11 Po ugwandumi gwa Ntwa alinkunsetukila Sakalija, aalyimile ikibafu ikya ku kiililo ikya kigemo kya kookela lubani. 12 Sakalija bo ikummbona ugwandumi jula, aanyomwike, kangi aakoliigwe nu lutende. 13 Looli ugwandumi jula alinkummbuula alinkuti, “Sakalija, ulingatiilaga! Kyala apiliike ukusuuma kwako, po unkasi gwako Elisabeti ikukupaapila umwana unnyambala, unkoolelege ingamu ijaa Johani. 14 Apo kujaga nu lusekelo ulunywamu, kangi abandu bingi aabikuhoboka kunongwa jaa kupaapigwa kwake, 15 paapo ikujaga nu bukulumba ubufuma ku Ntwa. Atikunwaga ifinga* pamo koosa kala aka kikugaalisya, kangi ikwisula Mbepo Mwikemo ukufuma bo ali ndwanda lwa nna. 16 Ikubagomokesyaga aBanyaisilaili bingi ku Ntwa, Kyala gwabo. 17 Ujo ikutalapo nkyeni mu Ntwa, bo ali na Mbepo Mwikemo na maka bo ulwa Elija,† ukubafwania abapaapi na baanaabo, kangi ukubagomokesya abatulanongwa amahala agaa bugolofu, nu kubatendekesya abandu ukummwambililila uNtwa.”

18 Po Sakalija alinkunndaaluusya ugwandumi alinkuti, “Kandu nki aka kikumbela une ukwitika amasyu aga ukuja gaa nalooli? Paapo une nu nkasi gwangu tuli bakangale, amasiku gakindile.” 19 Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, “Une ne Gabilieli, ne ngwima nkyeni mwa Kyala, andumile kukujoba na nungwe nu kukubuula indumi iji inunu. 20 Ulu, paapo ukiitika isi ngubuulile, utikujobaga mpaka iliisiku ili sikwisa kuboneka. Nalooli isi aasikuboneka pakabalilo kaake.”

21 Akabalilo ako, abandu bala banngUuliilaga Sakalija balinkunswiga, paapo aakaabiile ukusooka mu tempeli. 22 Bo ikusooka aatoliigwe ukujoba simo kumyabo, po abeene balinkumanya ukuti, finsetukiile fimo mu tempeli. Joope alinkujobela geene amaboko, aasyele nsita kujoba. 23 Amasiku gaake agaa kubomba imbombo sya bupuuti bo gamaliike, alinkubuuka kukaaja.

24 Piitaasi unkasi gwake Elisabeti alinkuja ni kifuba, alinkuja nnyumba imyesi mihaano. 25 Alinkwinogona ukuti, “Isi syo isi uNtwa

† **1:5** 1:5 Aaloni aali gwamyabo gwa Moose, aali mpuuti unkulumba ugwa kwanda. Bala kalata gwa Ukusooka 28:1-3. ‡ **1:8-9** 1:8-9 Itempeli Bala ku Isyakulingaania. § **1:8-9** 1:8-9 Ubulagusi ABajuuta baasimbaga ingamu sya bandu mmabwe pamo mu ngili, baabiikaga mu nyambi pamo mwi ikopo. Baajugiisyaga mpaka iliibwe limo ili lili ni ngamu jaa mundu lisooke nu kusatuka paasi. Ingamu iji jikutalapo ukusooka, jo uju baatigi asaliigwe. * **1:15** 1:15 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. † **1:17** 1:17 Elija ABajuuta baakeetelelaga ukwisa kangi unkunguluka Elija, kukutendekesya ukwisa kwa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 3:1; 4:5.

aambombiile une. Mmasiku aga, ambeliile ikisa nu kuusookesyapo isoni nkyeni mmbandu.”

Ubukunguluka bwa nongwa jaa kupaapigwa Kilisiti

26 Imyesi mihaano igya kuja ni kifuba Elisabeti bo gikindile,
mmwesi gwa ntandatu, Kyala alinkuntuma ugwandumi Gabilieli
nkaaja akaa mu Nasaleti, aka kaali nkiisu ikya Galilai.‡ 27 Apo aalipo
undindwana jumo, ingamu jaake aali jo Malija. Akaalimmeenyemo
siku unnyambala, aasingiliigwe nu mundu jumo, ingamu jaake ali jo
Joosefu, ugwa ndujungu lwa malafyale Ndaabiti.§ 28 Ugwandumi bo
afikile kwa Malija alinkummbuula alinkuti, “Nikukuponia, ugwe gwe
ukabile iliipyana! UNtwa ali na nungwe!”
29 Malija alinkutaamigwa fiijo mu ndumbula, alinkwilaaluusya
alinkuti, “Uluponio ulu, lwa luko luki?” 30 Po ugwandumi alinkuti,
“Malija, ulingatiilaga, paapo ukabile iliipyana ukufuma kwa Kyala.
31 Keeta, kukaba ikifuba, kupaapa umwana unnyambala, unkoolelege
ingamu ijaa Jesu. 32 Umwana ujo ikujaga nkululumba, ikukooleligwaga
Mwana gwa Kyala uNkululumba.* UNtwa Kyala ikumpapo ikikota
kya butwa ikya mwisukulu Ndaabiti. 33 Kangi ikubalongosyaga
aBanyaisilaili bwila na bwila, uBunyafyale bwake butikumalikaga.”†
34 Malija alinkunndaaluusya ugwandumi alinkuti, “Une
ngammanyamo siku unnyambala, po isi sikujaga buleebule?”
35 Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, “Mbepo Mwikemo
ikukwisila, goope na maka agaa Kyala uNkululumba aagikukukupikila
ngati kipepo. Kunongwa ijo umwana uju ikupaapigwa ikujaga
mwikemo, ikukooleligwaga Mwana gwa Kyala. 36 Keeta! Joope
unkamu gwako Elisabeti, uju bantigi nngumba, mbukangale bwake
ali ni kifuba ikya myesi ntandatu, ikya mwana unnyambala. 37 Paapo
kakajako aka abagiile ukutoligwa Kyala.” 38 Po Malija alinkuti, “Keeta
une, ndi mbombeli gwa Ntwa! Sijege bo muumo ujobiile kumyangu.”
Po ugwandumi alinkusookapo.

Malija ikubuuka kukumponia Elisabeti

39 Bo gakindile amasiku gamo, Malija alinkubuuka mbibimbibi
nkaaja akaa mfyamba akaa nkiisu ikya Jutai. 40 Bo afikile
kula alinkwingila nnyumba jaa Sakalija, alinkumponia Elisabeti.
41 Elisabeti bo apiliike ululponio ulwa Malija, umwana ndwanda
lwake aakinile. Elisabeti alinkwisula Mbepo Mwikemo, 42 alinkulaata
ukujoba alinkuti, “Usajiigwe ugwe mbakiikulu boosa, joope asajiigwe
umwana uju kupaapaga! 43 Fiki siinyaagile une isi, unna gwa Ntwa
gwangu aanyendiile une? 44 Paapo bo mbiliike iliisyu ili gumboniisye,
umwana uju ali ndwanda lwangu akinile ku lusekelo. 45 Usajiigwe
gwe gwitiike ukuti aasikubombigwa sila ajobile kumyako uNtwa.”

Ulwimbo ulwa Malija ulwa kuntuufya Kyala

46 Po Malija alinkuti,
“Nguntuufya uNtwa ni ndumbula jangu,
47 indumbula jangu jinsaaliile Kyala, uMpoki gwangu,

‡ **1:26** 1:26 Galilai Bala ku Isyakulingaania. § **1:27** 1:27 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania.
* **1:32** 1:32 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. † **1:33** 1:33 Bala kalata gwa 2 Samweli 7:16; Ndaanieli 7:14; Jeesaja 9:7.

48 paapo abubwene ubufujufu bwa mbombeli gwake.
Keeta, ukufuma akabalilo aka,
ingulilo syosa isya bandu bikuunjobaga ukuja nsajigwa,
49 paapo uGwa maka aambombiile ingulumba,
ni ngamu jaake nyiikemo.
50 Ikibabiilisi kyake kilipo kuli aba bikuntiila,
mu ngulilo syosa.
51 Abombile ingulumba ni kiboko kyake,
aba bali na matingo mu ndumbula syabo, ababaleenie.
52 Abasulwisye abakulumba mfikota fyabo ifya butwa,
abaa lwijiisyo abiinwile.
53 Abaa njala abiisukiisye utunu nu,
abakabi abakagile maboko matupu.
54 Abatuulile ababombeli baake aBanyaisilaili,
ukukumbuka ikibabiilisi kyake,
55 ulwa bwila na bwila, bo muno aababuulile baataata,
Abulahamu nu lujungu lwake."
56 Malija aatuugeele na Elisabeti imyesi mitatu buno, po alinkubuuka kumyake.

Ukupaapigwa kwa Johani uMoosi

57 Ubusiku bwa kupaapa Elisabeti bulinkufika, alinkupaapa umwana unnyambala. 58 Abapalamani na bakamu balinkupilika ukuti uNtwa ampeliile fiijo ikisa, balinkusekela pamopeene nagwe.
59 Pi isiku lya lwele ukufuma pakupaapigwa umwana, balinkwisa kukummbuuta kukyeni umwana.‡ Baalondaga ukumpa umwana ingamu jaa gwise, ijaa Sakalija. 60 Looli unna alinkubaamula alinkuti, "Mma, ikukooleligwaga ijaa Johani." 61 Abeene balinkummbuula balinkuti, "Nkikolo kyako akajapo najumo umundu ugwa ngamu bo ijo." 62 Po balinkujobela amaboko ukunndaaluusya ugwise ingamu ijaa kumpapo umwana. 63 Sakalija alinkusuuma ikitapwa ikya kusimbapo, alinkusimba alinkuti, "Ingamu jaake jo Johani." Abandu boosa balinkuswiga. 64 Palapala akanwa kalinkwiguka, ululimi lulinkugoloka, alinkwanda ukujoba nu kuntuufya Kyala. 65 Abapalamani boosa abaa Sakalija lwabakolile ulutende. Inongwa isi syabalaniile nkaaja koosa akaa mfyamba fya mu Jutai. 66 Abandu boosa aba baapiliike, balinkwilaaluusya mu ndumbula syabo balinkuti, "Umwana uju ikujaga gwa luko luki?" Baajobaga bo ulo paapo amaka gaa Ntwa gaali pamopeene nagwe.

Ulwimbo ulwa Sakalija ulwa kuntuufya Kyala

67 Po Sakalija ugwise gwa mwanike, alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkukunguluka alinkuti,
68 "Atuufigwege uNtwa Kyala gwa Isilaili,
paapo abiisiile nu kubaabula abandu baake.
69 Atupeele uMpoki ugwa maka,§
ukufuma nkikolo ikya mbombeli gwake Ndaabiti.

‡ **1:59** 1:59 Kukummbuuta kukyeni umwana Bala iisyu Ukubuutigwa kukyeni ku Isyakulingaania. § **1:69** 1:69 UMpoki ugwa maka NKigiliki bikuti Imbembe jaa bupoki. Mwa Kalata uMwikemo imbembe jaa kinyamaana kyo kifwanikisyo ikya mundu ugwa maka mingi.

70 Bo muno Kyala aajobiile ijolo,
ukwendela mbakunguluka baake abiikemo ukuti,
71 tupokigwe ku balugu biitu,
mmaboko gaa bandu boosa aba bikutubenga,
72 ukunangisya ikibabiilisi ku biisukulu biitu,
nu kukumbuka ulwitikano* lwake ulwikemo.†
73 Ukulapa uko aalinndapiile umwisukulu gwitu Abulahamu,
74 ukutupoka uswe mmaboko gaa balugu biitu,
ukuti tummbombelege umwene kisita lutende,
75 mbwikemo na mbugolofu,
mmasiku goosa agaa buumi bwitu.
76 Po ugwe gwe mwanangu,
kukooleligwaga nkunguluka gwa Kyala uNkulumba,
paapo kuntalilapo uNtwa
ukuntendekekesya umwene injila,
77 ukubabuula abandu baake isya bupoki,
ukwendela nkubahobokela ubutulanongwa bwabo.
78 Kunongwa jaa kibabiilisi ikikulumba ikya Kyala gwitu,
undangalila ukufuma kumwanya gukutwisila,
79 ukubamulikila aba bali mu ngiisi na nkipepo ikya bufwe,‡
nu kutulongosya mu njila jaa lutengaano."
80 Umwanike Johani aakulile, amaka agaa kufuma kwa Mbepo Mwikemo galinkongelela. Alinkutuugala ndungalangala, mpaka iisiku ili aaliinangiisye ku Banyaisilaili.

2

Ukupaapigwa kwa Jesu Kilisiti
(Matai 1:18-25)

1 Nkabalilo kala, umalafyale gwa Balooma ingamu jaake Agusiti, aalagiile ukuti abandu boosa mfiisu fya mbulongosi bwake babaligwe. 2 Lwali lwa kwanda ukubala abandu, akabalilo aka Kilenio aalongosyaga ikiisu kya Silija. 3 Po abandu boosa baabuukile kukuti mundu nkipanga kyake kukubaligwa.

4 Joope Joosefu alinkusookamo nkaaja akaa mu Nasaleti akaa nkiisu ikya Galilai, alinkubuuka nkaaja akaa mu Betelehemu akaa nkiisu ikya Jutai, kuno aapaapiigwe umalafyale Ndaabiti, paapo Joosefu aali gwa ndujungu lwa Ndaabiti. 5 Aabuukile kukubaligwa pamopeene na Malija uju aalinsingiile. Akabalilo ako Malija aali ni kifuba. 6 Bo bali ku Betelehemu, Malija kalinkufika akabalilo kaake akaa kupaapa. 7 Alinkupaapa umwana gwa kwanda unnyambala, alinkunniembeteelela imyenda igya baanike. Kangi alinkunndambalika nkipondo ikya kuliilamo ing'ombe, kunongwa jaa kuti Joosefu na Malija bakaabwagile ubujo nnyumba jaa baheesya.

Abatiimi bikwambilila inongwa isya kupaapigwa Jesu

8 Kifuki na pala baalipo, baaliko abatiimi aba baatuugalaga ku lukubo, baalindililaga ing'oosi pakilo. 9 Ugwandumi gwa Ntwa alinkubabonekela nakalinga, undangalila ugwa Ntwa gwabamuliike

* **1:72** 1:72 Ulwitikano Bala ku Isyakulingaania. † **1:72** 1:72 Bala kalata gwa Ubwandilo 17:7. ‡ **1:79** 1:79 Bala kalata gwa Jeesaja 9:1-2.

ifibafu fyosa, balinkutiila fiijo. 10 Ugwandumi alinkuti, “Pilikisya, mungatiilaga, mbatwaliile umwe indumi inunu ijaa kubahobosya fiijo abandu boosa. 11 Umwisyugu, uMpoki apaapiigwe kunongwa jiinu nkaaja akaa Ndaabiti, jo Meesija* uNtwa. 12 Ikimanyilo kumyinu kyo iki. Mukwakummwaga umwana umfyele, banniembeteeliile imyenda igya baanike, alambaleele nkipondo ikya kuliilamo ing’ombe.”

13 Nakalinga ugwandumi jula alinkuja ni kilundilo ikinywamu ikya bandumi abaa kumwanya, bantuufyaga Kyala baatigi,

14 “Atuufigwege Kyala kumwanya,
nu lutengaano lujege nkiisu,
ku bandu aba abiitiike ukubapapo iliipyana.”

15 Abandumi balinkusookapo ukubuuka kumwanya, abatiimi bala balinkujobesania balinkuti, “Ulu, tusookepo tubuuke ku Betelehemu, tukakeete isi siboniike, isi uNtwa atubuulile.”

16 Balinkubuuka mbibimbibi ku Betelehemu. Balinkummwaga Malija na Joosefu, nu mwana alambaleele nkipondo ikya kuliilamo ing’ombe. 17 Bo bankeetile umwana, balinkubapangila abandu inongwa isi ugwandumi aababuulile isya mwana jula. 18 Boosa aba baapiliike inongwa iji, baaswigile. 19 Looli Malija aagiinogoniile aga goosa nu kugabiika mu ndumbula jaake. 20 Abatiimi bala balinkugomoka kuno bikunngindika nu kuntuufya Kyala, kuli syosa isi baasipiliike nu kusikeeta, bo muno ababuulile ugwandumi.

Umwana ikupeeligwa ingamu

21 Iliisiku lya lwele ukufuma umwana pakupaapigwa bo lifikile, kalinkuja kabalilo kaa kummbuuta kukyeni, balinkumpapo ingamu ijaa Jesu. Ingamu iji aapeeliigwe nu gwandumi, bo unna akaali ukuja ni kifuba.

Jesu ikubiikigwa ku Ntwa

22 Akabalilo kaa kwelusigwa† kwa Joosefu na Malija bo kakindile, bo muno sijiiliile indagilo sya Moose, baabuukile nu mwana kula ku Jelusalemu kukummbiika ku Ntwa. 23 Bo muno sisimbiigwe mwa kalata gwa ndagilo isya Ntwa Kyala ukuti, “Umwana unnyambala gwesa jula ugwa kwanda mu nna, abiikigwe ukuja mwikemo ku Ntwa.”‡ 24 Kangi baasoosiisye iikemo kunongwa jaa kwelusigwa, bo muno lwajiiliile ululagilo ulwa Ntwa ukuti, basoosye ingunde ibili pamo ingungubija imwana ibili.§

25 Po akabalilo kala mu Jelusalemu, aalipo umundu jumo ingamu jaake Simyoni. Umundu ujo aali ngolofu, antiilaga Kyala, aasuubilaga ukupokigwa aBanyaisilaili. Mbepo Mwikemo anndongosyaga, 26 aalimmbuulile Simyoni ukuti atikufwa mpaka apa ikwisa kummbona Meesija gwa Ntwa. 27 Apo, Mbepo Mwikemo aalinndongwisye Simyoni ukubuuka ndupaso lwa tempeli. Abapaapi baa Jesu bo bantwele Jesu ndupaso lwa tempeli, ukuti bammbombele

* **2:11** 2:11 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu Kilisiti ku Isyakulingaania. † **2:22** 2:22 Akabalilo kaa kwelusigwa Moose aabalagiile ukuti, unkiikulu linga apaapile umwana, atuugalege amasiku amalongo mana kisita kupalamaasya akandu akiikemo pamo ukwingila mu tempeli. Bo gakindile amasiku ago, atwalege iikemo ku tempeli ukuti eelusiigwe. Bala kalata gwa Abanyaleebi 12:1-4. ‡ **2:23** 2:23 Bala kalata gwa Ukusooka 13:2, 12, 15. § **2:24** 2:22-24 Bala kalata gwa Abanyaleebi 12:6-8.

bo muno syalagiliigwe mu ndagilo,
28 Simyoni alinkummwega,
alinkumpagata, alinkuntuufya Kyala alinkuti,
29 “Gwe Ntwa,
uunyiitikisye ne mbombeli gwako mfwe nu lutengaano,
bo ulu gwafingile.
30 Amaaso gangu gabubwene ubupoki bwako,
31 ubu ubusetwile nkyeni mmbandu boosa.
32 Bukujaga lumuli lwa kubamulikila boosa
aba bakaja Banyaisilaili,
nu kutwala ubusisya
ku bandu baako aBanyaisilaili.”
33 Inongwa isya mwana isi Simyoni aajobile, syabaswigiisye ugwise nu nna gwa Jesu.
34 Po Simyoni alinkubasaja, alinkummbuula Malija unna alinkuti, “Keeta, umwana uju abiikiigwe na Kyala, kunongwa jaa kubagwisya nu kubiinula abandu bingi mBanyaisilaili. Ikujaga kimanyilo iki kifumile kwa Kyala iki bamo bikukipingaga.
35 Po inyiinogono isya bingi sikujaga pabwelu. Na nungwe kwisa kubabigwaga mu ndumbula, ngati kulasigwa nu luubo.”
36 Kangi aalipo unkunguluka unkiikulu uju aali nkangale fiijo, ingamu jaake Ana. Aali mwana gwa Fanweli umfuma nkikolo ikya Aaseli. Bo atuugeele ifyinja fihaano na fibili ukufuma pakwegigwa, undume alinkufwa.
37 Aali mfwile uju aali ni fyinja 84. Akabalilo koosa ako aajaga ndupaso lwa tempeli, iipuutaga nu kufipiika ifindu kunongwa jaa kunsuuma Kyala pakilo na pamuusi.
38 Akabalilo kalakala bo Simyoni ikujoba na Joosefu pamopeene na Malija, unkunguluka Ana alinkwisa apa baalipo. Po alinkuntuufya Kyala nu kufumusya inongwa isya mwana jula ku bandu boosa aba bankeetelelaga Kyala ukubaabula aBanyaisilaili.
39 Joosefu na Malija bo bamalile ukubomba ulubaatiko loosa ulwa ndagilo sya Ntwa, balinkubuuka kumyabo ku Nasaleti nkiisu ikya Galilai.
40 Umwana jula alinkukula, Kyala alinkumpa amaka, amahala nu bundu. Iliipyana lya Kyala lyali pamopeene nagwe.

Jesu ndupaso lwa tempeli

41 Kukuti kyinja abapaapi baake Jesu baabuukaga ku Jelusalemu kukusekela ikyaka kya Pasa.*
42 Jesu bo ali ni fyinja kalongo na fibili, aabuukile na bapaapi baake kula, bo muno lwajiiliile ulwiho.
43 Amasiku gaa kyaka kya Pasa bo gamaliike, abapaapi baake balinkusookapo ukugomoka kukaaja, kisita kumanya ukuti umwana Jesu asyele kula ku Jelusalemu.
44 Bo bikugomoka kukaaja, baatigi Jesu ali nkibugutila ikya bendanjila. Bo bendile iisiku limo, po balinkwanda ukunndonda mbakamu na mbamanyaani,
45 bakaalimmbwene. Po balinkugomoka kula ku Jelusalemu kuno bikunndonda.
46 Amasiku matatu bo gakindile, balinkummbona ndupaso lwa tempeli, atuugeele na bamanyisya ndagilo sya Moose, ikubapilikisya nu kubalaaluusya.
47 Boosa aba bampilikisyaga, balinkunswiga fiijo amahala gaake nu kwamula kwake.
48 Boope abapaapi baake bo bammwagile ndupaso lwa tempeli, baaswigile fiijo. Po unna alinkunndaaluusya alinkuti, “Mwanangu, fiki utubombiile bo ulu?

* **2:41** 2:41 IPasa Bala ku Isyakulingaania.

Keeta! Une nu guuso tukulondile nu lutende!” 49 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Fiki mwandondaga? Bule, mukaameenye ukuti une ngulondigwa na Taata ukuja mu nyumba jaake?” 50 Looli abapaapi baake bakaasyageenie isi aababuulaga.

51 Po Jesu alinkugomoka na bapaapi baake ku Nasaleti, aabapilikaga. Unna alinkusibiika syosa isi mu ndumbula jaake. 52 Jesu alinkukula amahala, ubundu nu mbili, alinkunhobosya Kyala na bandu.

3

Johani uMoosi ikutendekesya ukwisa kwa Jesu
(Matai 3:1-12; Maalika 1:1-8; Johani 1:19-28)

1 Ikyinja kya 15 mbulongosi bwa malafyale gwa Balooma Tibelio, Pontio Pilati aalongosyaga nkiisu ikya mu Jutai. Heloti* aalongosyaga ikiisu ikya Galilai, joope Filipo ugwamyabo aalongosyaga mu Ituleja na mu Tulakoniti. Lisanija joope aalongosyaga mu Abilene. 2 Anasi na Kajafa baali bapuuti abalongosi.†

Akabalilo ako, Kyala alinkuntuma Johani umwana gwa Sakalija ukulumbilila ndungalangala. 3 Po Johani alinkwenda ntwaja toosa utu twali kifuki nu lwisi Jolitani. Aalumbililaga ukuti abandu bapindуke, boosigwe, po Kyala ikubahobokela ubutulanongwa bwabo. 4 Isyo siboniike syo isi syasimbiigwe liijolo mwa kalata gwa nkunguluka Jeesaja ukuti,

“Iliisyu lya mundu likukoolela ndungalangala likuti,
‘Mutendekesye unsebo ugwa kwendamo uNtwa!
Mugolosye injila syake!
5 Kukuti lusooko lusyiligwe,
kukuti kyamba nu twamba fitelamikigwege.
Apa paniongeele pagolosigwege,
apa pakaja kanunu pagwasigwege.
6 Po abandu boosa bikububona ubupoki bwa Kyala.’ ”‡

7 Abandu bingi bankongaga Johani kukoosigwa. Alinkubabuula alinkuti, “Umwe mwe baa ndujungu lwa njoka! Bule, mukuti mubagile ukupona ululundo lwa Kyala linga mukupinduka ku busyobi? 8 Po munangisye iseke isi sikunangisya ukuti mupindwike. Muleke ukwinogona ukuti, ‘Uswe taata jo Abulahamu.’§ Nikubabuula, Kyala abagiile ukugapela amabwe aga ukuja baana baa Abulahamu! 9 Ulu ubulongi bwa Kyala bufikile, bo ulwa mundu uju akolile indwanga, iitendekiisye ukutumula imipiki. Po umpiki ugu gutikupa iseke inunu, gukutumuligwaga nu kusopigwa mmooto.”

10 Po ikilundilo kya bandu balinkunndaaluusya balinkuti, “Ulu po tuti fiki?” 11 Johani alinkubaamula alinkuti, “Uju ali ni myenda mibili annjabile uju akaja ni myenda, joope uju ali ni findu annjabile uju akaja ni findu.” 12 Abasongesya songo* boope baabuukile ukuti boosigwe, balinkunndaaluusya Johani balinkuti,

---

* **3:1** 3:1 Heloti Bala ku Isyakulingaania. † **3:2** 3:2 Bapuuti abalongosi Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania. ‡ **3:6** 3:4-6 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3-5. § **3:8** 3:8 Uswe taata jo Abulahamu ABajuuta baatigi batikulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguliigwe na Kyala. Bala iisyu Abulahamu ku Isyakulingaania. * **3:12** 3:12 Abasongesya songo Bala ku Isyakulingaania.

“Gwe Mmanyisi, na uswe tuti fiki?” 13 Alinkubaamula alinkuti, “Muleke ukusongesya isongo ukukinda ikipimo iki kibiikiigwe.” 14 Boope abasikali balinkunndaaluusya balinkuti, “Na uswe tuti fiki?” Alinkubabuula alinkuti, “Muleke ukwega indalama sya bandu ku maka, mulingasitaakaga abandu isya butungulu, looli mufwanege nu mfwalo gwinu.”

15 Akabalilo ako abandu baaguulilaga ukwisa kwa Meesija, boosa biinogonaga ukuti pamo Johani jo Meesija. 16 Looli Johani bo asyageenie isyo, alinkubaamula boosa alinkuti, “Une nguboosya na miisi, looli ikwisa uju ali na maka ukunginda une, ngabagisya nu kwabula utukoba utwa filato fyake.† Umwene jo uju ikuboosyaga na Mbepo Mwikemo nu mooto. 17 Afwene nu mundu uju ako-lile mmaboko ikya kululuukisya, iitendekiisye ukululuusya. Bo alululusiisye, ikubungaania mu ndamba, looli imikukuujilo ikugikosya nu mooto ugu gutikusima siku.”

18 Ku masyu ago na gangi amingi, Johani aabasokaga abandu nu kubalumbililа iNdumi iNunu ijaa Kyala. 19 Akabalilo akangi Johani alinkunkemela umalafyale Heloti, paapo Heloti aalimmwegile Helotija unkasi gwa gwamyabo, na ku mbiibi nyingi isi aabombile. 20 Po Heloti alinkongelapo ububiibi, alinkumpinya Johani mu nnyololo.

Jesu ikoosigwa
(Matai 3:13-17; Maalika 1:9-11)

21 Abandu bingi bo bikoosigwa, joope Jesu alinkoosigwa. Bo ikwipuuta, kumwanya kulinkwigуka, 22 Mbepo Mwikemo alinkusuluka pamwanya pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde. Iliisyu lya Kyala ukufuma kumwanya, lilinkuti, “Ugwe gwe Mwanangu‡ uNkundwe, gwe niikyeliile na nungwe.”

Ikikolo kya Jesu Kilisiti
(Matai 1:1-17)

23 Jesu bo ikwanda imbombo jaake, aali ni fyinja amalongo matatu buno. Abandu biinogonaga ukuti Jesu aali mwana gwa Joosefu,
Joosefu aali mwana gwa Eli,
24 Eli aali mwana gwa Matati,
Matati aali mwana gwa Leebi,
Leebi aali mwana gwa Meliki,
Meliki aali mwana gwa Jana,
Jana aali mwana gwa Joosefu,
25 Joosefu aali mwana gwa Matatija,
Matatija aali mwana gwa Aamosi,
Aamosi aali mwana gwa Nahumu,
Nahumu aali mwana gwa Esili,
Esili aali mwana gwa Nagaji,
26 Nagaji aali mwana gwa Maati,
Maati aali mwana gwa Matatija,
Matatija aali mwana gwa Semeji,
Semeji aali mwana gwa Joseki,

† **3:16** 3:16 Ukwabula utukoba utwa filato fyake Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania. ‡ **3:22** 3:22 Mwanangu Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania.

Joseki aalɨ mwana gwa Jota,
27 Jota aalɨ mwana gwa Jwanani,
Jwanani aalɨ mwana gwa Lesa,
Lesa aalɨ mwana gwa Selubabeli,
Selubabeli aalɨ mwana gwa Salatyeli,
Salatyeli aalɨ mwana gwa Neli,
28 Neli aalɨ mwana gwa Meliki,
Meliki aalɨ mwana gwa Andi,
Andi aalɨ mwana gwa Kosamu,
Kosamu aalɨ mwana gwa Elimatamu,
Elimatamu aalɨ mwana gwa Eli,
29 Eli aalɨ mwana gwa Jooswa,
Jooswa aalɨ mwana gwa Elieseli,
Elieseli aalɨ mwana gwa Jolimu,
Jolimu aalɨ mwana gwa Matati,
Matati aalɨ mwana gwa Leebi,
30 Leebi aalɨ mwana gwa Simyoni,
Simyoni aalɨ mwana gwa Juuta,
Juuta aalɨ mwana gwa Joosefu,
Joosefu aalɨ mwana gwa Jonamu,
Jonamu aalɨ mwana gwa Elyakimu,
31 Elyakimu aalɨ mwana gwa Meleja,
Meleja aalɨ mwana gwa Mena,
Mena aalɨ mwana gwa Matata,
Matata aalɨ mwana gwa Natani,
Natani aalɨ mwana gwa Ndaabɨti,
32 Ndaabɨti aalɨ mwana gwa Jese,
Jese aalɨ mwana gwa Obeti,
Obeti aalɨ mwana gwa Boasi,
Boasi aalɨ mwana gwa Salimoni,
Salimoni aalɨ mwana gwa Nasoni,
33 Nasoni aalɨ mwana gwa Aminatabu,
Aminatabu aalɨ mwana gwa Andimini,§
Andimini aalɨ mwana gwa Esoloni,
Esoloni aalɨ mwana gwa Pelesi,
Pelesi aalɨ mwana gwa Juuta,
34 Juuta aalɨ mwana gwa Jaakobo,
Jaakobo aalɨ mwana gwa Isaka,
Isaka aalɨ mwana gwa Abulahamu,
Abulahamu aalɨ mwana gwa Tela,
Tela aalɨ mwana gwa Naholi,
35 Naholi aalɨ mwana gwa Selʉgi,
Selʉgi aalɨ mwana gwa Lagau,
Lagau aalɨ mwana gwa Pelegi,
Pelegi aalɨ mwana gwa Ebeli,
Ebeli aalɨ mwana gwa Sala,
36 Sala aalɨ mwana gwa Kenani,
Kenani aalɨ mwana gwa Alipakisati,
Alipakisati aalɨ mwana gwa Semu,

§ **3:33** 3:33 Andimini Mwa baakalata bamo basimbile Alamu pamo Alini.

Semu aali mwana gwa Nwaka,
Nwaka aali mwana gwa Lameki,
37 Lameki aali mwana gwa Metusela,
Metusela aali mwana gwa Enoki,
Enoki aali mwana gwa Jaleti,
Jaleti aali mwana gwa Mahalaleli,
Mahalaleli aali mwana gwa Kenani,
38 Kenani aali mwana gwa Enosi,
Enosi aali mwana gwa Seti,
Seti aali mwana gwa Atamu,
Atamu aali mwana gwa Kyala.

4

Jesu ikugeligwa na Seetano
(Matai 4:1-11; Maalika 1:12-13)

1 Jesu bo iiswile Mbepo Mwikemo alinkusookako ku lwisi Jolitani, alinkulongosigwa na Mbepo Mwikemo ukubuuka ndungalangala. 2 Uko Jesu aageligwaga na Seetano amasiku amalongo mana. Amasiku ago aafipiikile ifindu.* Bo gamaliike injala jilinkunnduma. 3 Po Seetano alinkummbuula Jesu alinkuti, “Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, libuule iibwe ili lisanuke ukuja kisyesye.” 4 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Ukulya fyene ifindu umundu akabagila ukuja muumi.’ ”†

5 Po Seetano alinkuntwala Jesu apa piinwike fiijo, nakalinga alinkunnangisya ifiisu fyosa ifya pakiisu. 6 Seetano alinkuti, “Nikukupa ukuja malafyale gwa fiisu fyosa ifyo, pamopeene nu busisya bwake, paapo mbeeliigwe ubunyafyale bwa fiisu fyosa ifyo, une ngumpapo umundu gwesa ku bwigane bwangu. 7 Linga kufugama nu kuunyiipuuta, fyosa fikujaga fyako.” 8 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Mwa Kalata uMwikemo sisimbiigwe ukuti, ‘Ummwipuutege uNtwa Kyala gwako. Kangi ummbombelege mwene itolo.’ ”‡

9 Po Seetano alinkunndongosya Jesu mpaka ku Jelusalemu, alinkummbiika ndupaso lwa tempeli apa pali pamwanya fiijo, alinkummbuula alinkuti, “Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, isope paasi. 10 Utikufulala, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Kyala ikubatuma abandumi baake kunongwa jaako,
bakulindilile.
11 Bikukupimba mmaboko gaabo,
ukuti ungafulala ikilundi kyako pi ibwe.’ ”§

12 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Kalata uMwikemo ikuti, ‘Ulinganngelaga uNtwa Kyala gwako.’ ”* 13 Seetano bo amalile ukunngela Jesu ku njila syosa, alinkunndeka kukabalilo.

Abandu abaa ku Nasaleti bikunkaana Jesu
(Matai 4:12-17; 13:53-58; Maalika 1:14-15; 6:1-6)

---

* **4:2** 4:2 Ukufipiika ifindu Bala ku Isyakulingaania. † **4:4** 4:4 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 8:3. ‡ **4:8** 4:8 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:13. § **4:11** 4:10-11 Bala kalata gwa Isabuli 91:11-12. * **4:12** 4:12 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:16.

14 Po Jesu alinkubuuka nkiisu ikya Galilai, aalongosigwaga na Mbepo
Mwikemo. Inongwa syake silinkubalanila ntwaja toosa. 15 Umwene
aamanyisyaga mu sinagogi† syabo, na bandu boosa aba baalimpiliike
bantuufyaga.
16 Po Jesu alinkufika ku Nasaleti, nkaaja aka aakuliile. Pi isiku
ilya pa Sabati‡ alinkwingila mu sinagogi bo muno lwajiiliile ulwiho
lwake. Alinkwima ukuti abale Kalata uMwikemo. 17 Balinkumpa
kalata ugwa nkunguluka Jeesaja, alinkubaalula, alinkupaaga apa mwa
Kalata uMwikemo pasimbiigwe ukuti,
18 “Mbepo gwa Ntwa ikuundongosya,
paapo Kyala aasungwile ukubalumbililila abalondo iNdumi iNunu.
Andumile ukubafumukisya aba bali mu nnyololo, indumi jaa
kwabuligwa kwabo,
na bafwa maaso ukukeeta kangi.
Andumile ukubaabula aba baboneliigwe,
19 kangi ukufumusya akabalilo aka uNtwa ikwisa kukubasaja.”§
20 Bo amalile ukubala, alinkukupikila kalata jula,
alinkunngomokesya umbombeli ugwa mu sinagogi, alinkutuugala
ukwanda ukumanyisya. Abandu boosa aba baalimo mula
balinkunnduusamila. 21 Po alinkubabuula alinkuti, “Mupiliike amasyu
ago agaa Kalata uMwikemo aga mbalile, siboniike umwisyugu.”
22 Boosa balinkunnjoba kanunu, balinkuswiga amasyu agaa ipyana
aga ajobile, balinkuti, “Bule, uju akaja jo mwana gwa Joosefu?”
23 Po joope alinkubabuula alinkuti, “Mmeenye, mukuja pakujoba
isya mbupingamu isi sikuti, ‘Gwe nganga, ibumbulusye! Imbombo isi
tusipiliike ukuti usibombile mu Kapelinaumu, usibombe na papaapa
nkipanga kyako iki.’” 24 Alinkongelapo ukujoba alinkuti, “Nalooli
nikubabuula, akajako unkunguluka uju ikwambililigwa nkaaja kaake.
25 Mmasiku gaa nkunguluka Elija,* ifula jikaatimile ifyinja fitatu ni
myesi ntandatu, injala inywamu jaaliisile nkiisu kyosa ikya Isilaili.
Nalooli nikubabuula, akabalilo ako baalipo abafwile bingi nkiisu iki,
26 leelo Elija akaatumiigwe kuli jumo mbafwile bala abaa nkiisu
kya Isilaili, looli aatumiigwe ku mfwile gwa nkipanga kya Salepati
kifuki na mu Sitoni. 27 Kangi mmasiku gaa nkunguluka Elisa,†
baalipo abandu bingi aba baali nu bukoma nkiisu kya Isilaili. Leelo
akaalyelusiigwe najumo, looli Elisa aalimmbumbulwisye Naamani
mwene uju aafumile nkiisu kya Silija!”
28 Po abandu boosa aba baali mu sinagogi, bo bapiliike amasyu ago,
baakaleele fiijo. 29 Balinkwima, balinkunsoosyamo ku maka nkipanga
kyabo, iki kyali pamwanya pa kyamba. Balinkuntwala ku lupanga
ulwa kyamba ukuti banngutile paasi. 30 Leelo umwene aalyendile
pakati pamyabo, alinkusookapo.

Jesu ikujikaga imbepo inyali
(Maalika 1:21-28)

31 Po Jesu alinkubuuka ku Kapelinaumu, akaaja akaa nkiisu
ikya Galilai. Pi isiku ilya pa Sabati aalingiile mu sinagogi,

† **4:15** 4:15 Isinagogi Bala ku Isyakulingaania. ‡ **4:16** 4:16 ISabati Bala ku Isyakulingaania.
§ **4:19** 4:18-19 Bala kalata gwa Jeesaja 61:1-2. * **4:25** 4:25-26 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale
17:8-24. † **4:27** 4:27 Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 5:1-19.

alinkubamanyisya abandu. 32 Balinkuswiga fiijo imanyisyo syake, paapo syali manyisyo sya maka, aamanyisyaga ngati mundu undagili.
33 Mu sinagogi mula aalimo umundu uju aali ni mbepo inyali, jilinkulaata fiijo, 34 jilinkuti, “Gwe Jesu, gwe gwa mu Nasaleti, kulonda ifiki kumyitu? Bule, gwisile kukutupyuta? Ngumeenye ukuti ugwe gwe gwani. Uli Mwikemo gwa Kyala!” 35 Jesu alinkujikemela imbepo inyali jila alinkuti, “Myeka! Sookamo mmundu uju!” Po imbepo inyali jila jilinkunngwisya pakati pamyabo, jilinkusooka kisita kumfulasya. 36 Abandu boosa balinkuswiga fiijo, balinkujobesania balinkuti, “Tukasibonamo bo isi! Umundu uju ikusikaga imbepo inyali ku bulagili na ku maka gaake, po syope sikusooka!” 37 Inongwa sya Jesu silinkubalanila nkiisu kila kyosa.

Jesu ikubabumbulusya ababine bingi
(Matai 8:14-17; Maalika 1:29-39)

38 Jesu alinkusookamo mu sinagogi, alinkwingila mu nyumba ijaa Simoni.‡ Unna gwa nkasi gwa Simoni aakoliigwe fiijo ni sekema, balinkunsuuma Jesu ukuti ammbumbulusye. 39 Po alinkwima kifuki nu mbine, alinkujikemela isekema jila, jilinkusookamo. Nakalinga unkiikulu jula alinkusumuka, alinkwima nu kwanda ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.
40 Iisuba bo likujonga, abandu boosa balinkuntwalila Jesu abandu bingi aba baali nu bubine ubwa luko nu luko. Umwene alinkubiika amaboko gaake pamwanya pa kukuti mbine, alinkubabumbulusya. 41 Kangi imbepo inyali syasookaga mmbandu bingi, kuno syajwegaga syatigi, “Ugwe uli Mwana gwa Kyala!” Jesu aasikemelaga nu kusibuula ukuti silingajobaga, paapo syalimmeenye ukuti jo Meesija.
42 Bo kukiile, Jesu alinkusookamo nkaaja kala, alinkubuuka pabujo bumo ubu bakajapo abandu. Ikilundilo ikinywamu ikya bandu balinkunndonda, kubuubo balinkufika apa aalipo. Baagelile ukunsigila ukuti alingasookapo. 43 Looli umwene Jesu alinkubabuula alinkuti, “Ngulondigwa ukufumusya iNdumi iNunu ijaa Bunyafyale bwa Kyala§ ntwaja utungi toope. Jo nongwa iji naatumiigwe.” 44 Po Jesu aalumbililaga mu sinagogi isya nkiisu ikyo.

5

Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda
(Matai 4:18-22; Maalika 1:16-20)

1 Iliisiku limo Jesu aalyimile kumbali kwa sumbi Genesaleti.* Abandu bingi baapapateene ukuti bapilikisye iisyu lya Kyala kumyake.
2 Kumbali kwa sumbi, Jesu alinkugabona amabooti mabili. Abalobi bakaalimo, paapo baasukaga inyeelo syabo. 3 Jesu alinkwingila mwi ibooti limo, ili lyali lya Simoni. Alinkunsuuma Simoni ukuti alisemekesye panandi nkati mwa sumbi. Po Jesu alinkutuugala mwi ibooti alinkumanyisya ikilundilo kila ikya bandu.
4 Bo amalile ukumanyisya, alinkummbuula Simoni alinkuti, “Ubuuke pakati pa nyanja, mukataagile inyeelo syinu, mulobe iiswi.”

‡ **4:38** 4:38 Simoni Piitaasi Jesu aalimpeele ingamu ijaa Peeteli. § **4:43** 4:43 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. * **5:1** 5:1 Sumbi Genesaleti Iji jo ngamu ijingi jaa sumbi Galilai.

5 Simoni alinkummwamula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, tubombile imbombo ingafu ikilo kyosa, tukakabapo nakamo, po tukabagila ukukaba simo pamuusi. Looli paapo ujobile ugwe, tukutaagila inyeelo.”
6 Bo bataagiile inyeelo, baalobile iiswi inyingi fiijo, inyeelo syabo silinkwanda ukunyaafuka. 7 Po balinkubakoopa abiinaabo aba baali mwi ibooti ilingi, ukuti biise kukubatuula. Balinkwisa, balinkwisusya iiswi amabooti gomabiili, na mabooti galinkwanda ukwibila. 8 Simoni uju ingamu ijingi aali jo Peeteli, bo asibwene isyo, alinkufugama nkyeni mwa Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, sookapo apa ndipo, paapo une ndi ntulanongwa!” 9 Umwene na bangi boosa aba baali pamopeene nagwe, baaswigile fiijo kunongwa jaa nswi inyingi isi baalobile. 10 Boope baa Jaakobo na Johani, abanya Sebetai, aba baali balobi banine baa Simoni, baaswigile fiijo. Po Jesu alinkummbuula Simoni alinkuti, “Ulingatiilaga, ukwandila akabalilo aka, kulobaga abandu.”† 11 Po baagabiikile amabooti gaabo pi isiilya, balinkufileka fyosa, balinkunkonga Jesu.

Jesu ikummbumbulusya unkoma
(Matai 8:1-4; Maalika 1:40-45)

12 Iliisiku limo Jesu bo ali nkaaja kamo, aalipo umundu ugwa bukoma umbili goosa. Bo ammbwene Jesu, alinkufugama nu kwinama mpaka paasi nkyeni mmyake, alinkulamba alinkuti, “Gwe Ntwa, linga gwiganile ukumbalamaasya, ubagiile ukuunyeelusya.” 13 Jesu alinkugolosya ikiboko kyake, alinkumpalamaasya,‡ alinkuti, “Niiganile, elukaga.” Nakalinga ubukoma bulinkusookamo mu mbili gwake. 14 Alinkunkaanisya umundu jula alinkuti, “Ulingammbuulaga umundu najumo inongwa isi! Looli ubuuke ukiinangisye ku mpuuti. Kangi utwale iikemo lya kwelusigwa ku tempeli, ukunangisya ukuti ubumbulwike, bo muno sikulagila indagilo sya Moose.”§ 15 Poope inongwa sya Jesu silinkongelapo ukubalanila. Po abandu bingi baabungaanaga ukumpilikisya nu kubumbulusigwa ububine bwabo. 16 Po umwene aasookangapo, aabuukaga pabujo ubu bukaja na bandu, ukuti iipuute.

Jesu ali na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa bwa bandu
(Matai 9:1-8; Maalika 2:1-12)

17 Iliisiku limo Jesu aali mu nyumba jimo, aamanyisyaga abandu. ABafalisai* na bamanyisi baa ndagilo sya Moose† ukufuma ntwaja toosa utwa Galilai nu twa Jutai, na nkaaja akanywamu akaa Jelusalemu, baatuugeele apo. Amaka gaa Ntwa Kyala gaali nagwe ukubumbulusya ababine.
18 Po balinkwisa abandu bamo, baalimpimbile pa bulili umundu uju aalalile. Balinkulonda ukummwingisya nnyumba ukuti bammbiike nkyeni mwa Jesu, ammbumbulusye. 19 Leelo baatoliigwe ukummwingisya umbine jula nnyumba kunongwa jaa kilundilo kya

† **5:10** 5:10 Kulobaga abandu ko kubalumbilila abandu nu kubabungaania ukummwitika Jesu. ‡ **5:13** 5:13 Alinkumpalamaasya ABajuuta biinogonaga ukuti mwiko ukumpalamaasya unkoma. Linga umundu ampalamaasiisye, kwali mwiko ukubuuka kukwipuuta. § **5:14** 5:14 Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32. * **5:17** 5:17 ABafalisai Bala ku Isyakulingaania. † **5:17** 5:17 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala ku Isyakulingaania.

bandu. Po balinkubuuka pamwanya pa nyumba,‡ balinkupangula, balinkunsulusya mpaka apa Jesu aalipo.
20 Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkummbuula umbine jula,
alinkuti, “Mmanyaani, uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako.” 21 Po
abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai bala balinkwanda
ukwinogona mu ndumbula syabo, balinkuti, “Jo jwani uju? Ikuntuka
Kyala! Akajako umundu uju abagiile ukuhobokela ubutulanongwa,
looli jo Kyala mwene!” 22 Looli Jesu alinkusimanya syosa isi
biinogonaga, alinkubalaaluusya alinkuti, “Fiki mukwinogona bo
ulo mu ndumbula syinu? 23 Liliku ipepe, ukummbuula ukuti,
‘Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,’ pamo ukuti, ‘Sumuka, gwen-
dege?’ 24 Po musyaganiege ukuti une ne Nnyamundu,§ ndi
na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiisu muno...” Po
alinkummbuula uju aalalile alinkuti, “Nikukubuula, sumuka, pimba
ubulili bwako, buukaga kukaaja kaako.” 25 Nakalinga umundu jula
alinkusumuka nkyeni mmyabo, alinkupimba ubulili ubu aalam-
baleelepo, alinkubuuka kukaaja kaake, kuno ikuntuufya Kyala.
26 Boosa balinkuswiga, balinkuntuufya Kyala, balinkuja nu lutende,
balinkuti, “Liilino tusibwene isya kuswigisya.”

Jesu ikubakoolela abatulanongwa ukuti bankonge
(Matai 9:9-13; Maalika 2:13-17)

27 Piitaasi Jesu aasookile mu nyumba jila, alinkummbona
unsongesya songo jumo, ingamu jaake Leebi, aatuugeesye apa
bikusongesya isongo. Jesu alinkummbuula alinkuti, “Ungongege.”
28 Leebi alinkufileka fyosa, alinkusookapo, alinkunkonga Jesu
ukufuma akabalilo kala. 29 Leebi alinkuntendekekesya Jesu
ifindu fya lusekelo ulunywamu nnyumba jaake. Kangi kyalipo
ni kilundilo ikinywamu ikya basongesya songo na bandu abangi
aba baalyaga pamopeene nabo. 30 Po aBafalisai na bamanyisi
baabo abaa ndagilo sya Moose, buumanaga na bafundigwa baa
Jesu, balinkuti, “Fiki mukulya nu kunwa pamopeene na basongesya
songo na batulanongwa?” 31 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Abakafu
batikunndonda unganga, looli beene ababine! 32 Ngiisa kukubakoolela
abagolofu, looli niisile kukubakoolela abatulanongwa, ukuti
bapinduke.”

Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo
(Matai 9:14-17; Maalika 2:18-22)

33 Po balinkujoba kwa Jesu balinkuti, “Abafundigwa baa Johani
uMoosi bikufipiika ifindu kaa kingi nu kwipuuta, boope aBafali-
sai. Keeta abafundigwa baako bikulya nu kunwa amasiku goosa?”
34 Leelo Jesu alinkubaamula alinkuti, “Kali mubagiile ukubapinya
ukuti bafipiike ifindu aba bapaaliigwe pa bwegi, bo umwega nkiikulu
ali pamopeene nabo? 35 Looli amasiku aga gikwisa, abandu bik-
wisa kunsoosyapo umwega nkiikulu pakati pa baheesya baake. Po
bikwisa kufipiikaga ifindu.” 36 Alinkubabuula mfifwanikisyo alinkuti,
“Akajako umundu uju ikunyaafula ikigamba ikya mmwenda umpya
nu kusonelapo pa mwenda unkuulu. Linga abombile bo ulo,

‡ **5:19** 5:19 Pamwanya pa nyumba Bala iisyu Inyumba sya Bajuuta ku Isyakulingaania.
§ **5:24** 5:24 Nnyamundu Bala ku Isyakulingaania.

bo anyaafwile umwenda umpya, ni kigamba ikya mwenda umpya kitikubagisya nu mwenda unkuulu. 37 Kangi akajapo umundu uju ikukusya ifinga imbya mfinyambi ifikuulu. Paapo linga abombile bo ulo, ifinyambi fikunyaafuka, ifinga jikooneka, ni finyambi fikoonangika.* 38 Looli abandu bikubiika ifinga imbya mfinyambi ifipya. 39 Kangi akajapo umundu uju anwile ifinga inguulu, ukuti anyonywe ifinga imbya, paapo ikuti, 'Inguulu jo nunu.' "

6

Jesu jo Ntwa gwa Sabati
(Matai 12:1-8; Maalika 2:23-28)

1 Pi isiku limo ilya pa Sabati, Jesu na bafundigwa baake bendaga mmigunda. Abafundigwa baake balinkwanda ukupulula ifisaasali nu kufigisa mmaboko nu kulya.
2 Po aBafalisai bamo balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, "Fiki mukupulula? Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati!"* 3 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo isi aabombile umalafyale Ndaabiti na banine bo bali ni njala? 4 Aalingiile mu nyumba jaa Kyala, aalyegile ifisyesye ifiikemo ifi baaliitikisiigwe ukulya beene abapuuti, aaliile, aabapeele na banine aba aali nabo."† 5 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nnyamundu jo Ntwa gwa Sabati."

Jesu ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati
(Matai 12:9-14; Maalika 3:1-6)

6 Ilisiku ilingi ilya pa Sabati, Jesu alinkwingila mu sinagogi, alinkumanyisya. Nkati mula, aalimo umundu jumo uju ikiboko kyake ikya ku kiiliilo kyalalile. 7 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai balinkuntegelela Jesu, ukuti bammbone linga ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati, ukuti basyage simo isya kunsitaaka. 8 Looli Jesu alinkusimanya inyiinogono syabo, alinkummbuula jula ugwa kiboko iki kilalile, alinkuti, "Sumuka, gwime pakati!" Alinkusumuka nu kwima. 9 Po Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nikubalaaluusya umwe ukuti, bule, siitikisiigwe ukubomba inunu pamo imbiibi pi isiku ilya pa Sabati? Ukupoka ubuumi pamo ukuboonanga?" 10 Jesu alinkubaluusamila boosa, alinkummbuula umundu jula alinkuti, "Golosya ikiboko kyako." Alinkukigolosya ikiboko kyake, kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu. 11 Baakaleele fiijo, balinkujobesania ukuti bammbombele buleebule Jesu.

Jesu ikubasala abatumigwa kalongo na babili
(Matai 10:1-4; Maalika 3:13-19)

12 Iliisiku limo, Jesu alinkubuuka ku kyamba kukwipuuta, uko ko alinkusuuma kwa Kyala ikilo kyosa. 13 Nulubunju, alinkubakoolela abafundigwa baake. Ndi abo alinkubasungula kalongo na babili, alinkubabiika ukuja batumigwa.‡ 14 Ingamu syabo baali bo baa

* **5:37** 5:37 Jesu aamanyisyaga imanyisyo imbya kangi inunu ukukinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali nguulu. * **6:2** 6:2 Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupulula inganu panandi, mu ngunda gwa mundu ujungi (Ukukumbuka Ingomeelesyo 23:25). ABafalisai buumanaga paapo ukupulula inganu baatigi babombile imbombo. † **6:4** 6:4 Bala kalata gwa 1 Samweli 21:1-6. ‡ **6:13** 6:13 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania.

Simoni (uju Jesu aalimpeele ingamu ijaa Peeteli) nu gwamyabo Andeleja, Jaakobo, Johani, Filipo, Balitolomai, 15 Matai, Tomasi, Jaakobo umwana gwa Alifai, Simoni undwila kiisu kyake,§ 16 Juuta umwana gwa Jaakobo, na Juuta Isikalyoti uju aalinndiiliile Jesu.

Jesu ikubumbulusya ababine
(Matai 4:23-25)

17 Jesu alinkusuluka ukufuma ku kyamba pamopeene na bafundigwa baake. Alinkwima pa butelamu pamopeene na bafundigwa abingi ni kilundilo ikinywamu ikya bandu, aba baafumile mu Jelusalemu na moosa nkiisu ikya mu Jutai. Bamo baafumile mu Tili na mu Sitoni, utwaja utwa kumbali ku nyanja. 18 Baaliisile kukumpilikisya Jesu nu kubumbulusigwa ububine bwabo. Boope aba baataamigwaga ni mbepo inyali, baabumbulusigwaga. 19 Ikilundilo kyosa ikya babine baalondaga ukumpalamaasya Jesu, paapo amaka gaafumaga mmyake, aababumbulusyaga boosa.

Jesu ikumanyisya isya sajo ni figune
(Matai 5:1-12)

20 Jesu alinkubakeeta abafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti,
"Musajiigwe umwe, mwe muli balondo,
paapo uBunyafyale bwa Kyala bwinu.
21 Musajiigwe umwe mwe muli ni njala akabalilo aka,
paapo Kyala ikwisa kubapela ukwikuta.
Musajiigwe umwe mwe mukulila akabalilo aka,
paapo mukwisa kusekaga.
22 Musajiigwe umwe mwe bikubabengaga abandu
nu kubasambukila nu kubatuka
nu kubajoba ukuti muli batulanongwa,
kunongwa jangu ne Nnyamundu.
23 "Boope abiisukulu baabo, baababombelaga abakunguluka bo lululuulo. Bo isyo sikubombigwa, musekelege nu kukina akabalilo ako, paapo Kyala ababiikiile ifihombigwa ifinywamu kumwanya.
24 Looli ahiili umwe mwe muli bakabi,
paapo ulusekelo lwinu, muli pakukaba.
25 Ahiili umwe mwe mwikwite akabalilo aka,
paapo mukwisa kujaga ni njala.
Ahiili umwe mwe mukuseka akabalilo aka,
paapo mukwisa kwililiisyaga nu kulila.
26 Ahiili umwe mwe abandu boosa bikubajoba kanunu,
paapo abiisukulu baabo baababombelaga abakunguluka abaa butungulu bo lululuulo."

Jesu ikumanyisya isya kubagana abalugu
(Matai 5:38-48; 7:12)

27 "Looli nikubabuula umwe mwe mukupilika, mubaganege abalugu biinu. Aba bikubakalalila umwe mubabombelege inunu. 28 Aba bikubaguna umwe, mubasuumilege kwa Kyala ukuti abasaje. Aba bikubabonela umwe, mubasuumilege. 29 Linga umundu akukomile ulusaja ulwa ku kiiliilo, unsanukisye nu lwa ku kiimama. Linga umundu ikupoka ikoti lyako, ulingasiitilaga isyati. 30 Linga jumo

§ **6:15** 6:15 Simoni undwila kiisu kyake NKigiliki bikuti Simoni Selote.

ikukusuuma fimo, umpege. Uju ikupoka utundu twako, ulingalondaga ukukugomokesya. 31 Mubabombelege abangi bo muno mukulondela ukubombeligwa.

32 "Linga mukubagana beene aba babaganile umwe, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope abatulanongwa, bikubagana aba bikubagana abeene. 33 Linga umwe mukubabombela inunu aba bikubabombela inunu, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope ababomba mbiibi bikubomba bo ulo. 34 Linga umwe mukubakopesya aba mukusuubila ukuti bikubahomba, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope ababomba mbiibi, bikubakopesya ababomba mbiibi biinaabo ukuti babahombe bo filafila.

35 "Looli umwe mubaganege abalugu biinu, mubabombelege inunu. Mubakopesyege kisita kusuubila ukubagomokesya. Linga mukubomba bo ulo, po ifihombigwa fyinu fikujaga finywamu, kangi mukujaga baana baa Kyala uNkulumba, paapo umwene nnunu na kuli aba batikugwa ulupi kumyake, na ku batulanongwa. 36 Po mujege ni kibabiilisi bo ulwa Gwiseemwe uju ali ni kibabiilisi."

Ukubalonga abangi
(Matai 7:1-5)

37 "Mulingalongaga, nuumwe mutikulongigwaga na Kyala. Mulingannjobaga najumo kabiibi nuumwe mutikujobigwaga. Muhobokelege abangi nuumwe mukuhobokeligwaga. 38 Mubapege abandu nuumwe mukupeeligwaga, pa kipimo iki kiiswile, kangi kikanyisiigwe nu kujugiisigwa nu kusaata. Paapo ikipimo iki mukubapimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa kubapimilaga nuumwe."

39 Jesu alinkubabuula mfifwanikisyo alinkuti, "Kali, umfwa maaso abagiile ukunndongosya umfwa maaso nnine? Batikugwila mbwina bobabiili? 40 Umfundigwa atikunkinda ummanyisi gwake, looli uju amalile ukumanyila ikufwana bo ummanyisi gwake.

41 "Fiki kukeeta akapaatu aka kali nkisige ikya nnino, looli utikulibona iitapwa ili lili nkisige kyako? 42 Kangi ubagiile buleebule ukummbuula unnino ukuti, 'Gwe nkamu gwangu, isaga ngusoosyemo akapaatu aka kali nkisige kyako,' looli ugwe utikulibona iitapwa ili lili nkisige kyako? Gwe nsyobi ugwe! Soosyamo taasi iitapwa ili lili nkisige kyako, po kukeetaga kanunu nu kusoosyamo akapaatu nkisige ikya nnino!"

Abandu bikumanyigwa ku njila jaa mbombo syabo
(Matai 7:16-20; 12:33-35)

43 "Umpiki unnunu gukabagila ukupa iseke imbiibi, kangi umpiki umbiibi gukabagila ukupa iseke inunu. 44 Ubagiile ukugumanya umpiki muno gujiiliile ku seke syake, paapo abandu bakabagila ukupaata iseke sya nkuju pamo isya maafiilu mmipiki igya miifwa. 45 Umundu unnunu ikusoosya inunu ukufuma mu nunu isi siiswile mu ndumbula jaake. Looli umundu umbiibi, ikusoosya imbiibi ukufuma mu mbiibi isi siiswile mu ndumbula jaake. Paapo isi umundu ikujoba, syo isi siiswile nu kooneka ukufuma mu ndumbula jaake."

Ukujenga pa lwalabwe na pa mfu
(Matai 7:24-27)

46 “Fiki mukungoolela, ‘Gwe Ntwa, gwe Ntwa,’ looli mutikubomba isi nikubabuula? 47 Umundu gwesa uju ikwisa kumyangu, nu kupilikisya imanyisyo syangu nu kusikonga, 48 afwene bo ulwa mundu uju ajengile inyumba. Bo akaali ukujenga aakumbile paasi fiijo, aafikile pa lwalabwe, po aajengile ulwalo lwa nyumba jaake. Bo gufikile umweleesyo, ulwisi lwajigutile ku maka fiijo, looli lwatoliigwe ukujijugiisya, paapo jaajengiigwe kanunu. 49 Looli umundu gwesa uju asipiliike imanyisyo syangu kisita kusibombela, afwene bo ulwa mundu uju aajengile inyumba jaake pa mfu kisita lwalo. Ulwisi bo lwisile lwajigutile ku maka fiijo, jilinkugwa nu kupanguka joosa.”

7

Ulwitiko ulwa nkulumba gwa basikali baa Balooma
(Matai 8:5-13; Johani 4:43-54)

1 Jesu bo amalile ukujoba syosa isi aalondaga ukuti abandu bapilike, alinkubuuka nkaaja akaa mu Kapelinaumu. 2 Uko aaliko undongosi jumo ugwa basikali baa Balooma. Undongosi ujo aali nu mbombi uju aalinnganile fiijo. Umbombi ujo aali mbine, aali kifuki ukufwa. 3 Undongosi jula bo apiliike inongwa sya Jesu, alinkubatuma kwa Jesu abalongosi bamo abaa Bajuuta, ukuti babuuke bakansuume iise ammbumbulusye umbombi gwake. 4 Abalongosi bala bo bafikile kwa Jesu, balinkunndamba balinkuti, “Umundu uju abagiisye ukubombeligwa isi, 5 paapo akiganile ikiisu kyitu, kangi atujengiile isinagogi.”

6 Po Jesu alinkusookapo na balongosi bala, ukubuuka ku nyumba jaa ndongosi gwa basikali. Bo bali kifuki ni nyumba, undongosi jula aabatumile abamanyaani baake kwa Jesu, ukuti bantwalile indumi ijaa kuti, “Gwe Ntwa, ulingiikatasyaga, une ngabagisya ukuti ugwe gwingile nnyumba jangu. 7 Fyobeene une naaliibwene ukuti, ngabagisya ukwisa kumyako. Looli ujobe iisyu lyene, umbombi gwangu ikubumbuluka. 8 Paapo na niine ndi gwa paasi, ngulagiligwa, kangi ndi nabo abasikali aba bali paasi pamyangu. Linga nummbuulile jumo ndile, ‘Buuka!’ ikubuuka. Ku jungi linga ndile, ‘Isaga!’ ikwisa. Na ku ntumwa gwangu linga ndile, ‘Bomba isi!’ ikubomba.”

9 Jesu bo apiliike amasyu ago, aaswigile fiijo. Po alinkukisanukila ikilundilo ikya bandu iki kyankongaga, alinkuti, “Nikubabuula nikuti, mBanyaisilaili boosa, ngammbonamo siku umundu uju ali nu lwitiko ulunywamu bo ulu!” 10 Abandu aba baatumiigwe kwa Jesu, bo bagomwike ku nyumba jaa ndongosi jula, balinkummwaga umbombi jula abumbulwike.

Jesu ikunsyusya umwana gwa nkiikulu umfwile

11 Piitaasi, Jesu na bafundigwa baake, pamopeene ni kilundilo ikinywamu ikya bandu, balinkubuuka nkaaja aka kikukooleligwa ingamu jaa Naini. 12 Bo ali kifuki ni kipata ikya kaaja, aalyaganiile na bandu aba baasookangamo nkaaja, baapimbile umfimba gwa ndumyana. Undumyana uju aali mwana jumojwene ntiga mu nna, uju aasyilile undume. Abandu bingi abaa nkaaja kala baali pamopeene nu nkiikulu umfwile jula.

13 UNtwa Jesu bo ammbwene umfwile jula, alinkumpelela
ikisa. Alinkummbuula alinkuti, "Ulingalilaga." 14 Po alinkusegelela,
alinkulipalamaasya iibokosi lya mfimba, abandu aba baapimbile
balinkwima. Jesu alinkuti, "Gwe ndumyana ugwe, nikukubuula,
sumuka!" 15 Umfwe jula alinkusumuka, alinkwanda ukujoba. Po
Jesu alinkumpapo unna umwana jula. 16 Abandu boosa balinkutiila,
balinkuntuufya Kyala balinkuti, "Unkunguluka unkulumba aboniike
kumyitu! Kyala iisile kukubatuula abandu baake!" 17 Inongwa isi
aabombile Jesu, syafumwike nkaaja koosa akaa Jutai na ntwaja toosa
utwa kifuki.

Bule, Jesu jo Meesija?
(Matai 11:2-19)

18 Abafundigwa baa Johani uMoosi baalimpangiile syosa isi Jesu
aabombaga. Po Johani alinkubakoolela babili mbafundigwa baake,
19 alinkubatuma ku Ntwa Jesu ukuti bakanndaaluusye bakati, "Bule,
ugwe jo uju abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege
ujungi?" 20 Abafundigwa bala bo bafikile kwa Jesu, balinkuti, "Johani
uMoosi atutumile tukulaaluusye ukuti, 'Bule, ugwe jo uju abakun-
guluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege ujungi?'" 21 Akabalilo
kalakala, Jesu aababumbulwisye bingi ububine ubwa luko nu
luko, na aba baali ni mbepo inyali, kangi abafwa maaso bingi
aabapelile ukukeeta. 22 Po alinkubaamula aba baatumiigwe alinkuti,
"Mubuukege mukammbuule Johani isi musibwene nu kusipilika.
Abafwa maaso bikukeeta, aba bikukwema bikwenda, abakoma bik-
welusigwa, abaa mapuli bikupilika, abafwe bikusyusigwa, kangi
abalondo bikulumbililigwa iNdumi iNunu.* 23 Asajiigwe umundu
gwesa uju atikuleka ukuusuubila."

24 Abafundigwa baa Johani bo basookilepo, Jesu alinkwanda
ukufibuula ifilundilo ifya bandu isya Johani uMoosi, alinkuti,
"Mwabuukaga ndungalangala kukukeeta ifiki? Kali, mwabuukile
kukunkeeta umundu uju akaja na maka, afwene nu lutete ulu
lukujugiisigwa nu mbelo? Mma! 25 Po mwabuukile kukukeeta ifiki?
Kali, umundu uju afwele imyenda igya ntengo? Mma! Pilikisya!
Abandu aba bikufwala imyenda igya ntengo, nu kuja nafyo ifindu
fyosa ifinunu, bikutuugala mfitangaalala. 26 Po mwabuukile kukukeeta
ifiki? Unkunguluka? Moomuumo! Nikubabuula nikuti, ujo akaja
nkunguluka itolo, looli nkulumba ukukinda unkunguluka. 27 Ujo jo
uju inongwa syake sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti,
'Keeta, une nikuntuma ugwandumi gwangu,
akutalilepo nkyeni mmyako,
jo ikujitendekesya injila jaako.'"†

28 Jesu kangi alinkuti, "Nikubabuula nikuti, mmbandu boosa,
akajapo uju jo nkulumba ukunkinda Johani uMoosi. Looli unnandi
mBunyafyale bwa Kyala, jo nkulumba ukunkinda umwene." 29 Po
abandu boosa, boope na basongesya songo, bo bapiliike amasyu gaa
Jesu, balinkwitika ukuti injila jaa Kyala jo ngolofu, paapo baalyosiigwe
nu loosyo lwa Johani. 30 Looli aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya

* **7:22** 7:22 Imbombo isi Jesu ikujoba nkanandi aka, syo isi baakungulwike abakunguluka
ukuti ikwisa kubomba Meesija (Kilisiti) bo iisile. Bala kalata gwa Jeesaja 61:1. † **7:27** 7:27
Bala kalata gwa Malaki 3:1.

Moose, baalukaanile ululubaatiko lwa Kyala, paapo bakaalyosiigwe na Johani.

31 Jesu alinkuti, “Bule, mbafwanikisye ni fiki abandu abaa nkabalilo aka? Bali buleebule? 32 Bafwene na baanike aba batuugeele mu sokoni, aba bikubakoolela abiinaabo bikuti,
‘Twabakubiile amalonge gaa lusekelo,
leelo mukaakinile!
Twapaalile iifwa,
leelo mukaalilile!’
33 “Po Johani uMoosi bo iisile, aafipiikaga ifindu ni finga, umwe mwatigi, ‘Ali ni mbepo inyali.’ 34 Leelo ne Nnyamundu niisile, ngulya nu kunwa, umwe mukuti, ‘Keeta! Umpafu uju, kangi ngaala bwalwa! Mmanyaani gwa basongesya songo na bafujufu!’ 35 Looli amahala gaa Kyala gikuboneka ukuja magolofu mu mbombo sya baanaake boosa.”

Jesu ikunhobokela untulanongwa

36 Iliisiku limo uMfalisai jumo, ingamu jaake Simoni, aalimpaalile Jesu kukulya ifindu kumyake. Po Jesu alinkubuuka kukaaja kaa Mfalisai jula, alinkutuugala nu kulya ifindu. 37 Nkaaja kala aalipo unkiikulu jumo, uju aali nu lwendo ulubiibi. Unkiikulu ujo, bo apiliike ukuti Jesu ali pakulya nnyumba jaa Mfalisai jula, alinkubuuka ni supa jaa mafuta agaa luuma ulunu nu. 38 Alinkwima kunyuma kwa Jesu, kifuki na malundi gaake bo ikulila. Amaasosi gaake galinkutimisya amalundi gaa Jesu. Po alinkupyagiisya amalundi gaa Jesu ni nywili syake, kuno ikugafipa nu kugapaka amafuta.

39 UMfalisai jula, uju aalimpaalile Jesu, bo asibwene isyo, alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, “Umundu uju linga aali nkunguluka, ngali ameenye ukuti unkiikulu uju ikumpalamaasya jo jwani, gwa luko luki, kangi ntulanongwa.” 40 Po Jesu alinkummbuula alinkuti, “Simoni, ndi nasyo simo isya kukubuula.” Simoni alinkuti, “Gwe Mmanyisi, mbuula.”

41 Po Jesu alinkuti, “Baaliko abandu babili aba baakopile indalama ku mundu jumo. Jumo aakopile indenali imia ihaano,‡ ujungi aakopile indenali amalongo mahaano. 42 Abandu abo baatoliigwe ukuhomba, po uju aabakopiisye alinkubahobokela bobabiili. Aliku ndi aba baameleligwaga, ikunngana ukukindapo uju aabakopiisye?” 43 Simoni alinkummwamula alinkuti, “Une nguti, uju aahobokeliigwe inyingi.” Jesu alinkuti, “Utalwisye.”

44 Po Jesu alinkunsanukila unkiikulu jula, alinkummbuula Simoni alinkuti, “Ummbwene unkiikulu uju? Ningiile nnyumba jaako, ugwe ukambapo amiisi gaa kusugusula mmalundi gangu.§ Looli uju, aasuguswisye amalundi gangu na maasosi gaake, nu kugapyagiisya ni nywili syake. 45 Bo kumbonia, ukaafipapo.* Looli uju, ukufuma luulo ningiliile muno, akalekapo ukugafipa amalundi gangu. 46 Ukambaka

‡ **7:41** 7:41 Indenali imia ihaano gwali mfwalo gwa masiku imia ihaano. Bala iisyu Indenali ku Isyakulingaania. § **7:44** 7:44 Ugwe ukambapo amiisi gaa kusugusula mmalundi gangu Ku Bajuuta, lwali lwiho ukumpapo unheesya amiisi ukuti asugusule mmalundi gaake, paapo injila syali ni fumbi akabalilo akaa palumu na matope akabalilo akaa kisiku. * **7:45** 7:45 Ukaafipapo Ukumfipa umundu, lwali lwiho lwa Bajuuta ukummwambilila umundu.

amafuta pantu,† looli uju agapakile amalundi gangu amafuta agaa luuma ulunu. 47 Po kunongwa jaa isyo ngukubuula ukuti, anangi-isye ulugano ulunywamu, ukeetege ahobokeliigwe ubutulanongwa bwake ubwingi. Looli umundu uju ikuhobokeligwa ubutulanongwa ubunandi, jo uju ikugana panandi." 48 Po Jesu alinkummbuula unkiikulu jula alinkuti, "Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

49 Po aba baali pamopeene na Jesu pakulya ifindu, balinkujobesania balinkuti, "Uju jo jwani, ikuhobokela ubutulanongwa?" 50 Jesu alinkummbuula unkiikulu jula alinkuti, "Ulwitiko lwako lukupokile. Ubuukege nu lutengaano!"

8

Abakiikulu aba bantuulaga Jesu

1 Po Jesu alinkubuuka ntwaja utunywamu nu tunandi, aalumbililaga iNdumi iNunu ukuti uBunyafyale bwa Kyala busegeliile nkiisu. Aali pamopeene na bafundigwa baake kalongo na babili, 2 na bakiikulu bamo, aba aabasoosiisyemo imbepo inyali nu kubabumbulusya ububine bwabo. Aalimo Malija, uju bantigi ugwa ku Magatala, uju Jesu aalinsoosiisyemo imbepo inyali ihaano na ibili, 3 kangi aalimo Joana unkasi gwa Kusa. Kusa ujo iimililaga ifyuma fya malafyale Heloti. Kangi aalimo Susaana na bakiikulu abangi abingi. Abakiikulu aba baasoosyaga utundu twabo ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

Ikifwanikisyo ikya mbyali
(Matai 13:1-9; Maalika 4:1-9)

4 Iliisiku limo ikilundilo ikinywamu ikya bandu baabungeene kwa Jesu, abandu biisaga ukufuma kukuti kaaja. Po Jesu alinkubabuula nkifwanikisyo, alinkuti, 5 "Umbyali jumo aabuukile kukusopa imbeju. Bo ikusopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkukanyigwa na bandu, injuni silinkulya. 6 Isingi syagwiliile pa lwalabwe. Bo simelile, silinkuuma paapo pakaali pabundafu. 7 Imbeju isingi syagwiliile pa miifwa. Imiifwa bo gimelile pamopeene ni mbeju, gilinkusifinyatila. 8 Po isingi syagwiliile pa mfu unnunu, silinkumela nu kupa iseke, kukuti mbeju jaapeele iseke imia jimo." Jesu bo amalile ukujoba isyo, alinkulaata alinkuti, "Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!"

Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikya mbyali
(Matai 13:10-23; Maalika 4:10-20)

9 Abafundigwa baake balinkunndaaluusya balinkuti, "Ikifwanikisyo iki kokuti fiki?" 10 Alinkubaamula alinkuti, "Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbutiitu isya Bunyafyale bwake. Looli abangi nikubabuula mfifwanikisyo, paapo,
'Nalinga bikukeeta, batikufibona.
Nalinga bikupilika, batikusyagania.'*
11 "Po ikifwanikisyo iki kokuti buno. Imbeju lyo isyu lya Kyala. 12 Isi syagwiliile mumbali mu njila, bo bandu aba bikupilika iliisyu lya

† **7:46** 7:46 Ukambaka amafuta pantu Ukumpaka unheesya amafuta pantu, lwali lwiho ukunangisya ubooloolo ku nheesya gwako. * **8:10** 8:10 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9.

Kyala, looli Seetano ikwisa nu kulisoosyamo iliisyu ilyo mu ndumbula syabo, ukuti balingiisa kwitika nu kupokigwa. 13 Isi syagwiliile pamwanya pa lwalabwe, ulu lukaja nu mfu mwingi, sifwene bo ulwa bandu aba bikupilika iisyu lya Bunyafyale bwa Kyala, bikulyambilila nu lusekelo, looli iisyu likaja ni misi. Bikwitika kukabalilo akapimba, pakabalilo akaa ngelo bikululeka ulwitiko. 14 Isi syagwiliile pa miifwa, bo aba bikupilika iisyu lya Kyala, looli pabungi mbuumi bwabo bikwikolaania ni mbombo, ikyuma ni finyonyo ifya nkiisu. Po batikukula. 15 Looli imbeju isi syagwiliile pa mfu unnunu, bo bandu aba bali ni ndumbula inyeelu kangi nunu, bikulipilika iisyu ilyo, nu kulikola. Po bikupa iseke nu kwikasya mu ngubilo."

Ikifwanikisyo ikya nyaale
(Maalika 4:21-25)

16 "Akajako umundu uju ikwasya inyaale, ikujikupikila ni kyombo pamo ikujibiika kwi ifungu. Looli ikujibiika pa kikolela nyaale, ukuti abandu bo bikwingila, bagubonege undangalila. 17 Namanga syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu. Kangi syosa isi sili mbutiitu sikwisa kukuputuligwaga.

18 "Po mupilikisyege kanunu! Paapo uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongeleligwa ukusyagania. Uju akapeeligwa ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntuula."

Unna na bakamu baa Jesu
(Matai 12:46-50; Maalika 3:31-35)

19 Unna na baamyabo baa Jesu baaliisile kukunkeeta. Looli baatoliigwe ukusegelela apa aalipo, paapo aali pa kilundilo ikinywamu ikya bandu. 20 Po umundu jumo alinkummbuula alinkuti, "Keeta! Unyoko na bakamu baako biimile panja, bikulonda ukwaganila na nungwe." 21 Looli Jesu alinkwamula alinkuti, "Juuba na bakamu bangu bo bala bikulipilika iisyu lya Kyala nu kulibombela."

Jesu ikugukemela umbelo na majiga
(Matai 8:23-27; Maalika 4:35-41)

22 Iliisiku limo Jesu alinkwipaka na bafundigwa baake mwi ibooti alinkuti, "Isaga, tuloboke sumbi, tubuuke kwi isiilya." Po balinkwanda ukuloboka. 23 Bo bikuloboka, Jesu alinkugona utulo. Umbelo ugwa mpetapeta gulinkwisa, amiisi galinkwanda ukwisula mwi ibooti, balinkuja kifuki ukwibila.

24 Po abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndembusya, balinkujwega balinkuti, "Gwe Ntwa, gwe Ntwa, tukufwa!" Jesu alinkulembuka, alinkugukemela umbelo na majiga, filinkubota, kulinkuja mye jonjolo. 25 Po Jesu alinkubalaaluusya abafundigwa baake alinkuti, "Ulwitiko lwinu luli kokuugu?" Abafundigwa baake balinkunyomoka fiijo, balinkulaaluusania balinkuti, "Uju jo jwani? Ikukemela umbelo na majiga, fyope fikuntiila!"

Jesu ikummbumbulusya umundu uju aali ni mbepo inyali
(Matai 8:28-34; Maalika 5:1-20)

26 Jesu na bafundigwa baake balinkuloboka sumbi Galilai, balinkufika kwi isiilya, nkiisu ikya Bagelasi. 27 Jesu bo iikile kwi isiilya, alinkwaganila nagwe umundu jumo ugwa nkiisu kila, uju aali ni

mbepo inyali. Amasiku mingi endaga ngelebuno, kangi akaatuugalaga pakaaja, looli aatuugalaga ku mapumba.
28 Bo ammbwene Jesu, imbepo inyali jilinkujwega, umundu jula
alinkugwa nkyeni mmyake, imbepo inyali jilinkulaata fiijo, jilinkuti,
“Gwe Jesu, gwe Mwana gwa Kyala uNkulumba, tuli buki ugwe na ni-
ine? Ngukusuuma ulingaafundaga!” 29 Imbepo inyali jila jaajobile bo
ulo paapo Jesu aajikemiile, ukuti jisookemo mmundu jula. Jankolaga
umundu jula kaa kingi. Abandu bampinyaga iminyololo ni mbingo,
ukunndindilila, poope aagilatulaniaga. Imbepo jila jankagilaga ndiisu.
30 Jesu alinkujilaaluusya alinkuti, “Ingamu jaako gwe gwani?”
Imbepo inyali jilinkummwamula jilinkuti, “Ingamu jangu ne
Kilundilo.”† Jaajobile bo ulo paapo imbepo inyali nyingi syalingiile
mmundu jula. 31 Imbepo inyali sila silinkunndamba Jesu ukuti,
alingasilagila ukubuuka mbwina ubwa ku ngolongo.‡
32 Akabalilo ako nkyamba, gwatiimigwaga untiimo unnywamu ugwa
ngulube. Po imbepo inyali sila silinkumpyelesya Jesu ukuti, asiitikisye
ukwingila mu ngulube sila. Po alinkusiitikisya. 33 Po imbepo
inyali silinkusookamo mmundu jula, silinkwakwingila mu ngulube.
Silinkusibopesya ingulube syosa ukusuluka ndupanga, mpaka mwa
sumbi, silinkumilwa.
34 Abatiimi baa ngulube bo basibwene isyo, balinkubopa ulubilo,
balinkubuuka nkaaja na mmigunda, balinkupanga isi baasibwene.
35 Abandu balinkubuuka kukukeeta isi syaboniike. Bo bafikile
kwa Jesu, balinkummbona umundu jula, uju sisookilemo imbepo
inyali, atuugeele paasi, afwele kanunu, kangi ali na mahala
goosa, balinkutiila. 36 Abandu aba baasikeetile isi syaboniike,
balinkubapangila abangi muno abumbulukisiigwe uju aali ni mbepo
inyali. 37 Po abandu boosa abaa nkiisu kya Bagelasi, lulinkubakola
ulutende, balinkunsuuma Jesu ukuti asookemo nkiisu kyabo. Jesu
alinkwingila mwi ibooti, alinkusookamo.
38 Jesu bo ikusookamo, umundu jula uju syasookilemo imbepo inyali,
alinkulamba kwa Jesu ukuti abuukege pamopeene nagwe. Looli
Jesu akaalimmwitikiile alinkuti, 39 “Ubuuke kumyinu, ukababuule
abandu isi Kyala akubombiile.” Po umundu jula alinkusookapo pala,
alinkufumusya nkaaja koosa, isi Jesu ammbombiile.

Jesu ikummbumbulusya unkiikulu uju oonekaga iilopa
(Matai 9:18-22; Maalika 5:21-34)

40 Jesu bo agomwike ukufuma kwi isiilya, aalyambililiigwe ni
kilundilo ikya bandu, paapo boosa bannguulilaga. 41 Po alinkubuuka
umundu jumo kwa Jesu, ingamu jaake Jailo, aali ndongosi gwa
sinagogi. Alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkupyelesya fiijo ukuti
abuuke kukaaja kaake, 42 paapo umwanaake undindwana ugwa fyinja
kalongo na fibili buno, uju aali mwanaake jumojwene ntiga, aali mbine
ulwa kufwa.
Jesu bo ikubuuka kukaaja kaa Jailo, ikilundilo kya bandu
balinkumfinyatila. 43 Nkilundilo kila, aalimo unkiikulu jumo, uju aali
nu bubine bwa kooneka iilopa. Ububine ubo bwalintaamiisye ku

† **8:30** 8:30 Kilundilo kyali kibugutila kya basikali baa Balooma. Ikibugutila ikyo kyajaga na basikali 3,000 mpaka 6,000. ‡ **8:31** 8:31 Ingolongo Bala ku Isyakulingaania.

fyinja kalongo na fibili. [Ikyuma kyake kyosa aataagile nkubahomba abaganga,]§ poope akaaliko uju aabagiile ukummbumbulusya.

44 Po unkiikulu jula alinkubuuka kunyuma kwa Jesu, alinkupalamaasya ikipeto kya mwenda gwa Jesu, palapala iilopa lilinkuleka ukooneka. 45 Jesu alinkulaaluusya alinkuti, “Jo jwani ambalamaasiisye?” Abandu boosa balinkukaana. Po Peeteli alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, abandu bingi bakusyunguutiile kangi bikukufinyatila.” 46 Looli Jesu alinkuti, “Alipo umundu uju ambalamaasiisye, paapo ngwipilika ukuti amaka gamo agaa kubumbulukisya gasookile.” 47 Unkiikulu jula bo aagile ukuti Jesu asyageenie, alinkwisa bo ikutetema.* Alinkufugama nkyeni mmyake, alinkummbuula Jesu nkyeni mmbandu boosa isi syalimpelile ukumpalamaasya, na muno abumbulukiile palapala. 48 Jesu alinkummbuula alinkuti, “Mwanangu, ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako. Buukaga nu lutengaano!”

Jesu ikunsyusya umwana gwa Jailo
(Matai 9:23-26; Maalika 5:35-43)

49 Jesu bo ali pakujoba, alinkwisa umundu ukufuma kukaaja kaa Jailo, undongosi jula ugwa mu sinagogi, alinkummbuula alinkuti, “Ulingantaamyaga uMmanyisi, umwanaako undindwana afwile.” 50 Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkummbuula Jailo alinkuti, “Ulingatiilaga, ujege nu lwitiko itolo, umwanaako ikubumbulika.”

51 Jesu bo afikile pa nyumba jaa Jailo, aabakaaniisye abandu ukwingila pamopeene nagwe, looli aabiitikiisye ugwise nu nna gwa ndindwana, na baa Peeteli, Johani na Jaakobo.

52 Abandu boosa balinkukuuta nu kunndilila iifwa undindwana jula. Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mulingakuutaga! Akafwa, looli agonile twene utulo.” 53 Abandu bala balinkunseka Jesu, paapo baameenye ukuti undindwana jula afwile.

54 Jesu alinkunkola ikiboko undindwana jula, alinkulaata alinkuti, “Ndindwana, lembuka!” 55 Undindwana jula, ubuumi bwake bulinkugomokelamo, alinkusumuka akabalilo kalakala. Jesu alinkulagila ukuti bampepo ifindu undindwana jula. 56 Abapaapi baa ndindwana baaswigile fiijo. Looli Jesu alinkubalagila ukuti balingampangilaga najumo isi siboniike.

9

Jesu ikubatuma abafundigwa baake kalongo na babili
(Matai 10:5-15; Maalika 6:7-13)

1 Jesu aababungeenie abafundigwa baake kalongo na babili. Alinkubapapo amaka nu bulagili bwa kusikaga imbepo inyali syosa, nu kubumbulusya ububine. 2 Po alinkubatuma ukulumbilila uBunyafyale bwa Kyala nu kubumbulusya ababine. 3 Alinkubabuula alinkuti, “Mulingendaga nafyo nafimo ifya kubatuula mu njila, nalinga ngili jaa kwendela, nalinga kinyambi, nalinga findu, nalinga ndalama,

§ **8:43** 8:43 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga. * **8:47** 8:47 Ikutetema Kunongwa jaa kuti umundu ugwa bubine bwa kooneka iilopa, akaalondigwaga ni ndagilo sya Moose ukupalamaasya pamo ukongaana na bangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 15:25-33.

kangi nalinga mwenda gwa kwandula. 4 Inyumba joosa jila mukwakwingilaga, mukatuugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako. 5 Linga abandu batikubambilila, mukasookengepo nu kukung'unda ifumbi iji jili mmalundi giinu,* ukuja kyo kimanyilo kya kubasoka." 6 Po balinkubuuka ntwaja, balinkulumbilila iNdumi iNunu, nu kubumbulusya ababine koosa kuno baabuukaga.

Johani uMoosi ikugogigwa
(Matai 14:1-12; Maalika 6:14-29)

7 Heloti, umalafyale ugwa mu Galilai, aapiliike inongwa syosa isi aabombaga Jesu. Leelo silinkummwalangania, paapo abandu bamo baatigi Johani uMoosi asyukile ukufuma mbafwe. 8 Abangi baatigi, unkunguluka Elija iisile kangi.† Abangi baatigi, jumo mbakunguluka abaa ijolo asyukile. 9 Looli Heloti alinkuti, "Johani naalimmbuutile untu! Po jo jwani uju ngusipilika inongwa syake?" Po Heloti alinkulonda fiijo ukummbona Jesu.

Jesu ikubaswila abandu bingi fiijo
(Matai 14:13-21; Maalika 6:30-44; Johani 6:1-14)

10 Abatumigwa balinkugomoka kwa Jesu, balinkumpangila imbombo syosa isi baabombile. Po alinkubeega, alinkubuuka nabo nkaaja aka ingamu jaake jo Betisaita, ukuti baje beene pabujo ubwa kwijeekela. 11 Abandu bingi bo bakumeenye kuno ikubuuka, balinkunkonga. Jesu alinkubambilila, alinkubamanyisya inongwa sya Bunyafyale bwa Kyala. Alinkubabumbulusya ububine, aba baafumbilwe ukubumbulusigwa.

12 Akabalilo akaa namajolo bo kasegeliile, abafundigwa kalongo na babili balinkubuuka kwa Jesu, balinkuti, "Ubalage abandu ukuti babuuke ntwaja na mmigunda igya kifuki, babagiile ukufyaga ifindu na pa bugono, paapo apa tulipo lukubo." 13 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Amubapepo umwe ifindu." Balinkummwamula balinkuti, "Uswe tukaja nafyo nafimo, looli fyene ifisyesye fihaano ni iswi ibili. Pamo tubuuke tukuule ifindu ifya kubafwana abandu aba boosa!" 14 Baalipo abandu abanyambala 5,000 buno.

Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Mubatuugasye abandu mfibugutila fya bandu amalongo mahaano mahaano buno." 15 Po balinkubomba bo muno abalagiliile, balinkubatuugasya boosa.

16 Po Jesu alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta kumwanya, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkufimenya ifisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajabile abandu. 17 Abandu boosa balinkulya, balinkwikuta. Po abafundigwa baake balinkubungaania ifimeenya ifi fyasyeleko, balinkwisusya ifiibo kalongo na fibili.

Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija
(Matai 16:13-19; Maalika 8:27-29)

---

* **9:5** 9:5 ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuuta, baakung'undaga ifumbi jaa mmalundi na mmyenda gyabo, ukunangisya ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntiila Kyala. † **9:8** 9:8 Unkunguluka Elija iisile kangi Abandu bamo baatigi Jesu jo Elija iisile kangi, paapo Elija aafyukile kumwanya umuumi kisita kufwa, abandu baasuubilaga ukuti ikwisa kangi. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

18 Iliisiku limo, Jesu na bafundigwa baake baali pamopeene pabujo bumo ubwa kwijeekela, iipuutaga. Alinkubalaaluusya abafundigwa baake alinkuti, “Abandu bikuti, une ne ani?” 19 Balinkummwamula balinkuti, “Bamo bikuti gwe Johani uMoosi, abangi bikuti gwe nkunguluka Elija, na bangi bikuti ugwe jo jumo mbakunguluka abaa ijolo, uju asyukile.”

20 Po Jesu alinkubalaaluusya abeene, alinkuti, “Na nuumwe mukuti, une ne ani?” Po Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Ugwe gwe Meesija, uMpoki uju Kyala aatile ikuntuma.” 21 Jesu alinkubasoka ukuti balingammbuulaga inongwa ijo najumo.

Jesu ikujoba isya bufwe nu kusyuka kwake
(Matai 16:20-28; Maalika 8:30–9:1)

22 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Une Nnyamundu mpaka ngabe ingubilo nyingi nu kukaanigwa na balongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ukugogigwa. Po pi isiku lya butatu, ngwisa kusyuka.”

23 Po Jesu alinkubabuula boosa alinkuti, “Umundu gwesa uju ikulonda ukungonga, jo fikuti alingiipaakisyaga na panandi, nalinga aikugogigwa pa kikohekano kunongwa jangu, angongege kukuti isiku. 24 Uju linga ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila. 25 Eemwa, kali umundu fikummbumbulila ifiki ukukikaba ikyuma kyosa ikya nkiisu, looli ikubupeesya ubuumi bwa bwila na bwila? 26 Umundu gwesa uju ikuufwilaga isoni une na masyu gangu, ne Nnyamundu ngwisa kumfwila isoni umundu ujo, bo ngwisa mbusisya bwangu, ubwa Taata nu bwa bandumi abiikemo. 27 Nalooli nikubabuula, balipo bamo papaapa aba batikufwa mpaka taasi babubone uBunyafyale bwa Kyala.”

Jesu ikwanduka
(Matai 17:1-8; Maalika 9:2-8)

28 Amasiku lwele buno bo gakindile, ukufuma pakujoba amasyu ago, Jesu alinkubeega baa Peeteli, Johani na Jaakobo, alinkufyuka nabo pa kyamba kukwipuuta. 29 Bo ikwipuuta, aalyandwike kumaaso, ni myenda gyake gilinkuja myelu, gilinkulangala fiijo. 30-31 Nakalinga abandu babili baasetwike nu busisya, baajobaga na Jesu. Abandu abo baali bakunguluka, Moose na Elija.‡ Baajobaga inongwa isya kufwa kwake Jesu, isi aali kifuki ukusimaliisya ku Jelusalemu.

32 Peeteli na banine twabakolile utulo. Nakalinga balinkulembuka balinkummbona Jesu mbusisya bwake na bandu babili abo biimile pamopeene nagwe. 33 Abandu bala babili bo bikubalanila na Jesu, Peeteli alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, kanunu uswe ukujapo apa. Tujenge ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija.” Peeteli akaasimeenye na isi aajobaga.

34 Peeteli bo akaali ikujoba, lilinkwisa iibingo lilinkubakupikila. Po abafundigwa balinkutiila fiijo. 35 Po balinkupilika iisyu ukufuma mwi

‡ **9:30-31** 9:30-31 Moose na Elija baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisye aBanyaisilaili ukufuma ku Misili ukubuuka kukiisu kya Isilaili. Elija aasuubililigwaga ukuti ikugomoka pakiisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

ibingo, lilinkuti, “Uju jo Mwanangu uNsungu ligwa, mumpilikisyege!” 36 Iliisyu bo limyekile, Jesu alinkuboneka ali mwene. Boope abafundigwa baake balinkuja kimyemye, bakaalimpangiilemo umundu najumo isi baasibwene, mmasiku ago.

Abafundigwa baa Jesu batoliigwe ukummbumbulusya umwanike
(Matai 17:14-21; Maalika 9:14-29)

37 Kilaabo kyake, Jesu na bafundigwa bala batatu bo basulwike ukufuma ku kyamba, baalyaganiile ni kilundilo ikinywamu ikya bandu. 38 Umundu jumo nkilundilo alinkukoolela alinkuti, “Gwe Mmanyisi, ngukusuuma unkeete umwanangu, paapo jo mwanangu jumojwene ntiga. 39 Imbepo inyali jikunkola kaa kingi, ikujwega, jikunnjugaania ikusoosya untotoofula nkanwa. Imbepo inyali ijo jikuntaamya fiijo, jitikunndeka, looli lumoolumo. 40 Mbasuumile abafundigwa baako ukuti bajikage, looli batoliigwe.” 41 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mwe bandu baa nkabalilo aka, mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Bule, ngutuugala pamopeene na nuumwe nu kubakeetelela mpaka ndili? Namuntwale apa umwanike.”

42 Umwana jula bo ikubuuka kwa Jesu, imbepo inyali jilinkunnjugaania, jilinkummbiga paasi. Po Jesu alinkujikemela, alinkummbumbulusya umwana jula, alinkunngomokesya ugwise. 43 Abandu boosa baagaswigile amaka amakulumba agaa Kyala.

Jesu ikujoba kangi isya bufwe
(Matai 17:22-23; Maalika 9:30-32)

Abandu bala bo bikuswiga syosa isi abombile Jesu, alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, 44 “Mupilikisye kanunu isi. Ne Nnyamundu ngwisa kubiikigwa mmaboko agaa balugu.” 45 Looli abeene bakaasyageenie isi aajobaga Jesu, paapo syafisiigwe kumyabo ukuti balingasyagania. Kangi baatiilaga ukunndaaluusya.

Umbombeli gwa boosa jo nkulumba
(Matai 18:1-5; Maalika 9:33-37)

46 Abafundigwa baa Jesu balinkwanda ukukaanikana ukuti, jo jwani nkulumba nkibugutila kyabo. 47 Jesu aasyageenie inyiinogono syabo. Po alinkummwega umwanike, alinkummbiika kifuki nagwe. 48 Alinkubabuula alinkuti, “Umundu gwesa uju ikummwambililila umwanike uju mu ngamu jangu, ikuunyambililila une. Kangi uju ikuunyambililila une, ikummwambililila uju andumile. Paapo unnandi ukukinda mwesa pakati pamyinu, jo nkulumba ukukinda boosa.”

Uju atikumpinga Jesu jo ali kukibafu kyake
(Maalika 9:38-40)

49 Johani alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, twalimmbwene umundu jumo ikukaga imbepo inyali mu ngamu jaako. Twalinkaaniisye, paapo akaja pamopeene na nuuswe.” 50 Looli Jesu alinkuti, “Mulinganka anisyaga, paapo umundu uju atikukindana na nuumwe, jo ali kukibafu kyinu.”

ABasamalija bamo bikukaana ukummwambililila Jesu

51 Akabalilo kaake akaa kufyuka kumwanya bo kali kifuki, Jesu aatumwile ukubuuka ku Jelusalemu, alinkubuuka. 52 Po alinkubatuma abandu abaa kutalapo, abo balinkubuuka nkaaja kamo

akaa Basamalija, kukuntendekekesya ubujo. 53 Looli abandu baa
kula balinkukaana ukummwambilila Jesu, paapo aabuukaga ku
Jelusalemu. 54 Abafundigwa baake, Jaakobo na Johani, bo basib-
wene isyo balinkuti, “Gwe Ntwa, kulonda tusuume umooto gusuluke
ukufuma kumwanya gubapyute [bo ulu aabombile Elija]?”§ 55 Looli
Jesu alinkubasanukila nu kubakemela. [Alinkuti, “Mukasyagania
ukuti mukulondigwa ukuja ni nyiinogono isya luko luki. 56 Namanga
Nnyamundu akaaliisile kukubapyuta abandu looli kukubapoka.”]*
Jesu na bafundigwa baake balinkusookapo, balinkubuuka nkaaja
akangi.

Isi sikulondigwa kuli aba bikunkonga Jesu
(Matai 8:19-22)

57 Jesu na bafundigwa baake bo bali mu njila, umundu jumo
alinkummbuula Jesu alinkuti, “Une nikukukongaga koosa kuno
kubuuka ukuti nje mfundigwa gwako!” 58 Jesu alinkummwamula
alinkuti, “Utumbwe tuli ni mbako, ni njuni sili ni fifufumbwa, looli
une Nnyamundu ngaja nu bujo ubwa kulambalala.”

59 Jesu alinkummbuula umundu ujungi, alinkuti, “Ungongege!”
Umundu jula alinkuti, “Gwe Ntwa, leka taasi mbuuke ngansyile taata.”
60 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Baleke abafwe babasyilege abafwe
baabo. Looli ugwe, ubuuke kukufumusya uBunyafyale bwa Kyala.”

61 Joope ujungi alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa,
ngukukongaga, looli uundekesye taasi ngalage kukaaja.” 62 Jesu
alinkummbuula alinkuti, “Umundu uju ali pakulima, linga ikukeetako
kunyuma, akabagisya ukuja mbombeli mBunyafyale bwa Kyala.”

10

Jesu ikubatuma abafundigwa 72

1 Bo sikindile isyo, uNtwa Jesu alinkubasungula abandu abangi 72.
Po alinkubatuma babili babili, ukuti batalepo kukuti kaaja nu bujo,
kuno aabingiliile ukubuuka umwene. 2 Jesu alinkubabuula alinkuti,
“Untondolo mwingi, looli abatondoli banandi. Po munsuumege uNtwa
ugwa ngunda, abatume abatondoli mu ngunda gwake. 3 Namubuuke,
ngubatuma ngati ng’oosi imwana pakati pa mbwa isya ndiisu!
4 Mulingendaga ni ndalama, pamo ikinyambi, pamo ifilato. Kangi
mulingataagaga akabalilo ukuponia abandu mu njila.

5 “Inyumba joosa iji mukwakwingilaga mukabaponiege abenekaaja,
mukatigi, ‘Kyala abapepo ulutengaano mu nyumba iji.’ 6 Linga
umwene nyumba gwa lutengaano, ulutengaano lukujaga nagwe.
Linga akaja gwa lutengaano, atikujaga nu lutengaano. 7 Musyalege mu
nyumba iji babambiliile, mulyege nu kunwa ifi bikubapapo. Paapo
kukuti mbombeli ikulondigwa ukupeeligwa ifi afumbilwe na bandu
aba ikubabombela. Mulingasaamaga saamaga ukubuuka mu nyumba
isingi.

8 “Bo mwingiile nkaaja koosa kala, linga abenekaaja babambiliile,
mukalyege ifi bikwakubapaga. 9 Ababine aba balimo nkaaja
ako, mubabumbulusyege. Mubabuulege ukuti, ‘UBunyafyale bwa

§ **9:54** 9:54 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga. * **9:56** 9:55-56 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

Kyala busegeliile.’ 10 Looli linga mukwakwingila nkaaja koosa
kala, batikubambililila, mukabuukege mmisebo gyabo mukatigi,
11 ‘Joope ifumbi jaa kaaja kiinu iji jituumiiliile mmalundi giitu,
tukubakung’undila. Looli mumanye ukuti uBunyafyale bwa Kyala
busegeliile.’ 12 Nikubabuula nikuti, pi isiku lya bulongi, abandu abaa
nkaaja ako, bikwisa kukaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa
bandu baa mu Sotoma!”*

Jesu ikubasoka abandu aba baakaanile ukummwitika
(Matai 11:20-24)

13 “Ahiili mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kolasini, na nuumwe mwe
baa nkaaja akaa mu Betisaita! Paapo ifiika ifi mbombile kumyinu,
linga fyabombiigwe ntwaja utwa bandu ababiibi utwa mu Tili na
mu Sitoni, ngali basuumile ululhobokelo kuno bafwele amalogota nu
kupakala umfwandilo.† 14 Looli pi isiku lya bulongi, mukwisa kukaba
ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Tili na mu Sitoni!
15 Na nuumwe mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kapelinaumu, bule,
mukwinogona ukuti Kyala ikubakwesya mpaka kumwanya? Mma!
Kyala ikubasulusya mpaka ku ngolongo.”

16 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Umundu uju
ikubapilika umwe, ikumbilika une. Uju ikubakaana umwe, ikungaana
une. Kangi uju ikungaana une, ikunkaana uju andumile.”

Abafundigwa 72 bikugomoka basaalile

17 Po abafundigwa baa Jesu 72, balinkugomoka nu lusekelo,
balinkummbuula Jesu balinkuti, “Gwe Ntwa, syope imbepo inyali,
mu ngamu jaako, sikututiila!” 18 Jesu alinkubabuula alinkuti,
“Naalimmbwene Seetano ikusatuka ngati kimweku ikya njasi ukufuma
kumwanya. 19 Keeta! Mbapeele amaka agaa kusikanya injoka
na baa kaliisa, nu kutola amaka goosa agaa ndugu. Kakajako
akaa kubafulasya. 20 Leelo mulingasekelaga kwene ukubatiila
imbepo inyali, looli musekelege fiijo paapo ingamu syinu sisimbiigwe
kumwanya.”

Ulusekelo lwa Jesu
(Matai 11:25-27; 13:16-17)

21 Akabalilo kalakala, ku maka agaa Mbepo Mwikemo, Jesu
alinkusekela fiijo alinkuti, “Gwe Taata, gwe Ntwa ugwa kumwanya
na pakiisu, ngugwa ululpi paapo imbombo isyo ubafisile abaa ma-
hala na bamang’anyi, ubanangiisye aba bikwijiisya bo ulwa baana.
Moomuumo Taata, isyo gwaliikyeliile.” 22 Kangi alinkuti, “Taata
ambeele utundu toosa. Akajako uju ammeenye uMwana, looli Taata,
pamo uju ammeenye Taata looli uMwana, na gwesa uju uMwana
iiganile ukunnangisya.”

23 Po Jesu alinkubasanukila abafundigwa baake, alinkubabuula
kubutiitu alinkuti, “Basajiigwe aba bikusibona isi mukusibona!
24 Nalooli nikubabuula nikuti, abakunguluka bingi na banyafyale

---

* **10:12** 10:12 Abandu baa mu Sotoma Kyala aafipyutile ifiisu ifya Sotoma na Gomola kunongwa jaa butulanongwa bwabo. Bala kalata gwa Ubwandilo 19:24-29. † **10:13** 10:13 Utwaja utwa Kolasini na Betisaita twali twaja twa Bajuuta. Abandu baa ntwaja utu biibonaga ukuti biikemo, ukubakinda abandu baa ntwaja utungi utwa mu Tili na Sitoni, paapo twali twaja twa bandu aba bakaja Bajuuta.

baalondaga ukusibona isi mukusibona umwe, looli bakaasibwene. Kangi baalondaga ukupilika isi mukusipilika umwe, looli bakaasipiliike.”

Ikifwanikisyo kya Nsamalija unnunu

25 Po ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jumo, alinkwima
ukunndaaluusya Jesu kunongwa jaa kunngela, alinkuti, “Gwe Mmanyisi, mbombe ifiki, ukuti ngabe ubuumi bwa bwila na bwila?” 26 Jesu
alinkummwamula alinkuti, “Sisimbiigwe siliku mu ndagilo sya Moose?
Usyageenie buleebule?” 27 Ummanyisi jula alinkwamula alinkuti,
“Unnganege uNtwa Kyala gwako ni ndumbula jaako joosa, ni mbepo
jaako joosa, na maka gaako goosa, na mahala gaako goosa, kangi
ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe.”‡ 28 Jesu alinkuti,
“Gwamwile kanunu! Ubombe bo lululuulo, po kujaga nu buumi bwa
bwila na bwila.”

29 Looli ummanyisi jula, aalondaga ukunangisya ukuti ngolofu,
alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Po umwinangu jo jwani?” 30 Jesu
alinkummwamula alinkuti, “Umundu jumo aafumile ku Jelusalemu,
aasulukaga kukaaja kaa mu Jeeliko. Mu njila aalyaganiile ni
minyambuta, gyalimfuulile imyenda, gyalinkomile fiijo, gilinkunndeka
bo ali kifuki ukufwa. 31 Nakalinga umpuuti jumo aasulukaga mu
njila jila. Bo ammbwene umundu jula aalyendile kumbali. 32 Joope
uNnyaleebi,§ bo afikile pala, bo ammbwene umundu jula, joope
aalyendile kumbali. 33 Looli alinkwisa uNsamalija* jumo, uju endaga
mu njila jila. Bo ammbwene umundu jula, alinkumpelela ikisa,
34 alinkusegelela, alinkumpaka ifinga na mafuta mfilonda fyake,
alinkumpinya nu mwenda. Alinkunkwesya pamwanya pa mbunda
jaake, alinkuntwala ku nyumba jaa baheesya, alinkunndwasya.

35 “Kilaabo kyake, aasoosiisye indenali ibili, alinkumpapo umwene
nyumba jila, alinkummbuula alinkuti, ‘Unndwasye umundu
uju. Linga indalama isi sitikufwana, ngwisa kusoosya isingi bo
ngugomoka.’ ” 36 Po Jesu alinkunndaaluusya ummanyisi gwa ndagilo
sya Moose jula alinkuti, “Bule, mmbandu batatu abo, jo jwani unnine
ugwa mundu uju aalyaganiile ni minyambuta?” 37 Alinkummwamula
alinkuti, “Uju aalimpeliile ikisa.” Jesu alinkummbuula alinkuti,
“Nungwe buukaga ukabombege bo lululuulo!”

Jesu mu nyumba jaa Maalita na Malija

38 Jesu na bafundigwa baake, bo bali mu njila bikubuuka ku
Jelusalemu, balinkufika nkaaja kamo. Unkiikulu jumo, uju ingamu
jaake aali jo Maalita, aalimmwambiliile Jesu pakaaja kaake. 39 Maalita
aali nu nnuguna, ingamu jaake aali jo Malija. Ujo aatuugeele nkyeni
mwa Jesu, aapilikisyaga isi aajobaga. 40 Looli Maalita aapakanyikaga
ni mbombo nyingi isya kummwambilila Jesu. Po alinkummbuula Jesu
alinkuti, “Gwe Ntwa, utikusibona ukuja kabiibi, ulu unnuguna gwangu
aandekiile ngubomba niimwene? Po ummbuule anduule!”

---

‡ **10:27** 10:27 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:5; Abanyaleebi 19:18. § **10:32** 10:32 UNnyaleebi ABanyaleebi baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa Imbalilo 3:1-13. * **10:33** 10:33 UNsamalija ABajuuta na Basamalija bakaapilikisaniaga. ABajuuta baabiilaamwaga aBasamalija, paapo aBasamalija abaa ijolo baalyegeene na bandu aba bakaja Bajuuta.

41 UNtwa alinkummwamula alinkuti, “Maalita, Maalita! Fiki kutaamigwa kunongwa jaa mbombo nyingi? 42 Kamokeene itolo kikulondigwa. Malija asalile akanunu ako, akanunu ako akajako najumo ugwa kwega.”

11

Jesu ikumanyisya ukwipuuta
(Matai 6:9-13; 7:7-11)

1 Iliisiku limo Jesu aali pabujo bumo iipuutaga. Bo amalile, umfundigwa gwake jumo alinkummbuula alinkuti, “Gwe Ntwa utumanyisye ukwipuuta, bo ulu Johani aabamanyiisye abafundigwa baake.”

2 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Bo mukwipuuta mutigi,
‘Taata [gwitu ugwa kumwanya],*
ingamu jaako jiimikigwege.
UBunyafyale bwako bwisege.
[Isi kulonda sibombigwege pakiisu apa,
bo ulwa kumwanya.]
3 Utupege kukuti isiku ifindu fyitu.
4 Utuswege ubutulanongwa bwitu,
bo ulu nuuswe tukubaswa boosa aba bikutula inongwa kumyitu.
Utwepusye mu ngelo,
[utupoke ku mbiibi jula].’ ”

Ukusuuma kisita kukatala

5 Po alinkubabuula alinkuti, “Mbabuule ikifwanikisyo. Umundu jumo pakati pamyinu, ikubuuka ku mmanyaani pakilo pakati, ikummbuula ikuti, ‘Nkamu gwangu, ungopesye ifisyesye fitatu. 6 Paapo ummanyaani gwangu ali ni njila, endile pamyangu, leelo une ngaja ni findu ifya kumpa.’ 7 Ummanyaani jula ikummwamula ikuti, ‘Ungandaamyaga! Niigeeleko ku kifigo! Une na baanangu tulambaleele. Ngabagila ukusumuka ukukupapo fimo!’ 8 Nikubabuula, atikusumuka ukumpapo ifisyesye kunongwa jaa bumanyaani bwene, looli ikusumuka nu kumpapo fyosa ifi ikulonda kunongwa jaa mmanyaani ikuumiilila ukusuuma.

9 “Po nikubabuula nikuti, musuumege, mukupeeligwaga; mulondege, mukufyagaga; mukung’undege ku lwigi, mukwiguliligwaga. 10 Paapo kukuti mundu uju ikusuuma, ikupeeligwa, uju ikulonda, ikufyaga, joope uju ikukung’unda, ikwiguliligwa. 11 Kali, jo jwani pakati pamyinu, uju umwanaake ikusuuma ikisyesye, ikumpapo iliibwe? Pamo ikusuuma iiswi, ikumpapo injoka? 12 Pamo linga ikusuuma iifumbi, ikumpapo kaliisa? 13 Po linga umwe mwe babiibi, mumeenye ukubapapo abaaniinu utundu utununu, bule, Taata ugwa kumwanya atikukindilila ukubapapo Mbepo Mwikemo aba bikunsuuma?”

Jesu ali na maka ukukinda amaka gaa Seetano
(Matai 12:22-30; Maalika 3:22-27)

14 Iliisiku limo, Jesu aajikagaga mmundu imbepo inyali iji jaalimpelile ukusita kujoba. Imbepo jila bo jisookilemo, umundu jula

* **11:2** 11:2-4 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga gali mu [ ].

alinkwanda ukujoba. Ikilundilo kya bandu baaswigile fiijo. 15 Looli abandu bamo pakati pamyabo balinkuti, “Ikusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli, unkulumba gwa mbepo inyali!”† 16 Bamo balinkunngela Jesu, baalondaga ukuti abombe ikiika ukuja kimanyilo ukunangisya ukuti atumiigwe na Kyala.

17 Looli Jesu alinkusimanya inyiinogono syabo, po alinkubabuula alinkuti, “Abandu abaa mbunyafyale bumo, linga bikusambukana, ubunyafyale ubo bukufwa. Boope abaa nkikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo ikyo kikufwa. 18 Linga ubulongosi bwa Seetano busambukeene, po bukabagila ukwima. Ngulijoba ilyo paapo mukuti ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli. 19 Linga mukuti une ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli, abafundigwa biinu bikusikaga ku maka gaani? Abafundigwa biinu bikujaga balamuli biinu. 20 Looli linga nalooli ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Kyala, po uBunyafyale bwa Kyala bufikile kumyinu!

21 “Umundu ugwa maka, linga ali ni filwilo kangi ikulindilila inyumba jaake, ifyuma fyake fikuja kanunu itolo. 22 Looli linga iisile umundu ugwa maka ukunkinda umwene, ikuntola, ikupoka ifilwilo fyake fyosa ifi aafisuubilaga. Kangi ikwega utundu toosa utu tulimo nnyumba nu kubajabila abangi. 23 Umundu gwesa uju akaja na niine, ikupingana na niine, na uju atikubungaania pamopeene na niine, ikubalania.”

Ikifwanikisyo ikya mundu uju aali ni mbepo inyali
(Matai 12:43-45)

24 “Imbepo inyali bo jikusooka mmundu, jikubuuka ndungalangala kukulonda ubujo bwa kutuusya, jitikubwaga. Po jikujoba jikuti, ‘Ngugomokelako kula ku nyumba jangu, kuno naaliko.’ 25 Linga jigomwike, jikwaga inyumba jipyagiliigwe nu kutendekesigwa kanunu. 26 Po jikubuuka kukusyega imbepo inyali isingi ihaano na ibili, isi mbiibi ukujikindapo ijeene. Imbepo isyo syosa sikwingila nu kutuugala mmundu ujo. Po akajiilo kaa mundu ujo kikuja kabiibi ukukinda ulutasi.”

Abandu aba basajiigwe

27 Jesu bo ikujoba isyo, unkiikulu jumo nkilundilo kila, alinkulaata ukujoba alinkuti, “Asajiigwe unkiikulu uju aakupaapile nu kukongesya!” 28 Looli Jesu alinkwamula alinkuti, “Basajiigwe ukukindapo aba bikulipilika nu kulibombela iisyu lya Kyala!”

Abandu bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu
(Matai 12:38-42)

29 Abandu bo bikongelela ukubungaana, Jesu alinkuti, “Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummanya Kyala! Ukeetege mukusuuma ikimanyilo! Mutikupeeligwa ikimanyilo nakimo, looli kyene ikimanyilo ikya nkunguluka Joona.” 30 Bo ulwa Joona aali kimanyilo ku bandu baa nkaaja akaa mu Ninibe,‡ bubuubo Nnya-mundu ikujaga kimanyilo ku bandu baa nkabalilo aka.

31 “Pi isiku lya bulongi, umalafyale unkiikulu ugwa kwitongo ikwisa kwima ukubabuula mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi.

† **11:15** 11:15 Belisebuli Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa. ‡ **11:30** 11:30 Bala kalata gwa Joona 3:2-4.

Umwene aafumile nkiisu kya kubutali, aaliisile kukupilikisya amasyu gaa mahala agaa Solomoni.§ Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Solomoni! 32 Pi isiku lya bulongi, boope abandu abaa mu Ninibe bikwisa kwima ukubabuula, mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi, paapo Joona bo alumbiliile iliisyu lya Kyala kumyabo, baapindwike.* Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Joona!"

Inyaale jaa mbili
(Matai 5:15; 6:22-23)

33 "Akajako umundu uju ikwasya inyaale nu kujifisa pamo ukujikupikila ni kiibo. Looli ikujibiika pa kikolela nyaale, ukuti abandu bo bikwingila, bagubonege undangalila. 34 Amaaso gaako gafwene bo ulwa nyaale iji jikugumulikila umbili gwako. Amaaso gaako linga gali kanunu, po umbili gwako goosa gukuja nu ndangalila. Looli linga amaaso gaako mabine, po umbili gwako gukuja ni ngiisi. 35 Po uje maaso, undangalila ugu gulimo nkati mmyako, gulingasanuka ukuja ngiisi! 36 Linga umbili gwako goosa gwiswile undangalila, kisita kuja ni ngiisi napamo, apo undangalila gukujaga poosa, bo ulwa nyaale iji jikukumulika fiijo."

Jesu ikubasoka aBafalisai
(Matai 23:1-36; Maalika 12:38-40)

37 Jesu bo ajobile amasyu ago, uMfalisai jumo alinkunsuuma ukuti abuuke kumyake akalyemo. Po Jesu alinkubuuka, alinkutuugala pakulya ifindu. 38 UMfalisai jula aaswigile bo ammbwene Jesu ikulya kisita kusugusula bo muno bikulondeligwa ukusugusula aBajuuta.† 39 Po uNtwa alinkummbuula alinkuti, "Umwe mwe Bafalisai, mukusuka munyuma indeko ni mbaale, looli nkati mu ndumbula syinu, mwiswile ubuufi nu bubiibi.‡ 40 Mwe bakonyofu umwe! Uju aabumbile panja, akaja jo uju aabumbile na nkati? 41 Po mubatuulege abalondo ni ndumbula syinu syosa, po fyosa fikwelusigwa.

42 "Ahiili umwe mwe Bafalisai! Paapo mukunsookesya Kyala ifya pi ilongo, ukufuma mfilungo ifya findu na maseeke. Looli mulekile isya bugolofu ni sya lugano lwa Kyala. Mukulondigwa ukusibomba isya bugolofu nu lugano, kisita kuleka ukusoosya ifya pi ilongo. 43 Ahiili umwe mwe Bafalisai! Paapo mwiganile ukutuugala pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, nu kuti abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni. 44 Ahiili kumyinu! Paapo mufwene na mapumba aga gakaja ni kimanyilo, abandu bikwenda pamwanya pa mapumba ago kisita kumanya."§

45 Ummanyisi jumo ugwa ndagilo sya Moose alinkuti, "Gwe Mmanyisi, ukujoba bo ulo, kutujoba kabiibi nuuswe, twe bamanyisi baa

§ **11:31** 11:31 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 10:1-10. * **11:32** 11:32 Bala kalata gwa Joona 3:5. † **11:38** 11:38 Ukusugusula bo muno bikulondeligwa ukusugusula aBajuuta ABafalisai baatigi, linga umundu apalamaasiisye ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikumpela uju ikulya ukuja nnyali. ABafalisai baaswigile ukuti Jesu akaapaasiisye abafundigwa baake ukunyala. ‡ **11:39** 11:39 ABafalisai biijuulaga fiijo ukubomba imbombo isya kubanangisya ukuti bagolofu, looli mu ndumbula syabo bakaali bagolofu. § **11:44** 11:44 Mu nyiiho isya Bajuuta, kwali mwiko ukwenda pamwanya pa mapumba, linga umundu endile, aajaga nnyali. Nkifwanikisyo iki aBafalisai ikubafwanikisya na mapumba aga gakaja ni kimanyilo, bikuboneka ngati bagolofu looli mu ndumbula mmyabo munyali.

ndagilo sya Moose.” 46 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Na nuumwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose, ahiili! Paapo mukubatwika abandu ifitwalo ifisito* ukupimbigwa. Kangi umwe mutikubatuulapo ukupimba, koope nu kupalamaasyapo ni nyoobe syinu!

47 “Ahiili kumyinu! Paapo mukujenga amapumba gaa bakunguluka, aba baagogiigwe na biisukulu biinu! 48 Apo mukunangisya ukuti mukwitikana na isi abiisukulu biinu baasibombile. Paapo abeene baabagogile abakunguluka, po umwe mukujenga amapumba!

49 “Fyobeene Kyala umwene mahala aatile, ‘Nikubatuma abakunguluka na batumigwa kumyabo, bamo bikwakubagoga, abangi bikwakubafunda ni ngubilo.’ 50 Kunongwa ijo abandu baa nkabalilo aka bikwisa kulongigwa kunongwa jaa bakunguluka boosa aba baagogiigwe, ukufuma kubwandilo bwa kiisu, 51 ukufuma ukugogigwa Aabeli, mpaka apa aagogiigwe Sakalija,† uju aagogiigwe mu tempeli pakati pa Pabwikemo na pa kigemo. Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka bikwisa kulongigwa kunongwa jaa isyo syosa.

52 “Ahiili mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose! Paapo musigiile injila jaa bandu ukummanya Kyala. Na nuumwe mukammanya, kangi mubasigiile aba bikulonda ukummanya.”

53 Jesu bo asookilemo nnyumba jaa Mfalisai jula, aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwanda ukumpinga fiijo nu kunndaaluusya Jesu sii nyingi itolo, 54 kunongwa jaa kuntega, ukuti pamo bankole mbujobi bwake.

12

Jesu ikubasoka aba bikumanyisya imanyisyo isya busyobi

1 Akabalilo ako baabungeene abandu baelufu na baelufu, baakanyanaga. Jesu alinkwanda ukubabuula taasi abafundigwa baake alinkuti, “Mujege maaso nu busyobi ubwa Bafalisai, paapo bukubomba imbombo ngati nkese.* 2 Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu, na isi sili mbutiitu sikwisa kumanyigwa. 3 Po isi mujobile mu ngiisi, sikupililikigwaga pabwelu. Kangi isi mukusipilika mbutiitu, sikufumusigwaga nkyeni mmbandu boosa.”

Kyala mwene jo gwa kutiiligwa
(Matai 10:28-31)

4 “Mwe bamanyaani bangu, nikubabuula nikuti, mungabatiilaga aba bikugugoga umbili, bo bagugogile bakabagila ukubomba isingi. 5 Looli nikubanangisya uju mukulondigwa ukuntiila, muntiilege uju bo agogile umundu, ali na maka agaa kuntaaga ndupanga lwa mooto. Nalooli nikubabuula, ujo jo muntiilege!

6 “Bule, baatundulu† bahaano batikuulisigwa ku senti ibili? Poope Kyala atikummwibwamo najumo. 7 Syope ni nywili syosa isya mmitu

---

* **11:46** 11:46 Ifitwalo ifisito Apa Jesu ikufwanikisya ni ndagilo syosa isi abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai basibiikile. Indagilo isyo syali ngafu ukusikola abandu nu kusibombela imbombo. † **11:51** 11:51 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:8; 2 Isya Ntubalilo 24:20-22. * **12:1** 12:1 Bukubomba imbombo ngati nkese Ubusyobi ubwa Bafalisai bukubingisya abandu bingi mbutulanongwa bo ulwa nkese ugu gukutupisya ikisyesye bo bali pakukitendekesya. † **12:6** 12:6 Baatundulu luko lwa njuni iniini.

gyinu asibalile. Bule, umwe kwa Kyala, mukaja bapala ukubakinda baatundulu? Po mulingatiilaga!”

Ukulingaania ulwitiko lwinu nkyeni mmbandu
(Matai 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju ikujoba nkyeni mmbandu ukuti aanyiitiike une, ne Nnyamundu ngwisa kummwitikila nkyeni mbandumi baa Kyala. 9 Looli umundu gwesa uju ikungaana nkyeni mmbandu, ujo ngwisa kunkaana nkyeni mbandumi baa Kyala. 10 Umundu gwesa uju ikuntuka Nnyamundu abagiile ukuhobokeligwa. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligwa.

11 “Bo bikubatwala mu sinagogi, ku bakulumba na ku balagili, mulingiipaakisyaga isya kwamula pamo isya kujoba, 12 paapo Mbepo Mwikemo ikubamanyisyaga akabalilo kalakala isya kujoba.”

Ikifwanikisyo ikya nkabi unkonyofu

13 Umundu jumo ugwa nkilundilo kila, alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Mmanyisi, mmbuule ugwamyitu ukuti aanjabile ifya pa kilingo kyitu.” 14 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Jo jwani uju aambiikile une ukuja ndamuli pamo ukuja njabi gwinu?” 15 Po alinkubabuula alinkuti, “Mujege maaso, mungajaga bapafu, paapo ubuumi bwa mundu butikufuma mbwingi bwa tundu twake.”

16 Po alinkubabuula ikifwanikisyo iki alinkuti, “Aalipo unkabi jumo, uju ungunda gwake gwalyelile. 17 Alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, ‘Kali, mbombe ifiki? Apa ngaja nu bujo ubwa kubiikamo ifi ngutondolaga.’ 18 Po alinkuti, ‘Ngubomba bo ulu, ngupangula indamba syangu nu kujenga indamba isingi inywamu ukukindapo. Umo mo muno ngubiika untondolo gwangu goosa nu tundu twangu. 19 Po ngwibuulaga jujuune ngutigi, “Uli nu tundu twingi utunu utu gwibiikiile, utwa kukutuula ifyinja fingi. Tengaanaga, ulyege nu kunwa, usaalege.”’ 20 Looli Kyala alinkummbuula alinkuti, ‘Gwe nkonyofu ugwe! Kufwa ikilo iki! Po utundu utu gwibiikiile, tukujaga twani?’

21 “Bo sikujaga bo ulo ku mundu gwesa uju ikwilundikila ikyuma, kisita kubomba isi ikulonda Kyala.”

Ukunsuubila Kyala
(Matai 6:25-34)

22 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Kunongwa ijo nikubabuula nikuti, mulingapaasyaga isya buumi bwinu, ukuti mukulyaga ifiki, pamo imibili gyinu, ukuti mukufwalaga ifiki. 23 Paapo ubuumi bukululumba ukukinda ifindu, nu mbili nkululumba ukukinda imyenda. 24 Amwinogone amakunguulu. Gatikubyala nu kutondola, gakaja ni ndamba pamo ubujo ubwa kubiikamo, leelo Kyala ikugaswila. Bule, umwe mukaja bapala ukusikinda injuni isyo?

25 “Akajako najumo pakati pamyinu uju abagiile ukongelapo ubuumi bwake nalinga isiku limo, ku njila jaa kupaasya isya buumi bwake. 26 Linga mukabagila ukubomba akandu akanandi bo ako, fiki mukwipaakisya ku singi?

27 “Mukeete ubulenge muno bukukulila. Butikubomba imbombo pamo ukwisonela imyenda. Looli nikubabuula nikuti, joope umalafyale Solomoni mbusisya bwake boosa, akaafwelemo kanunu bo

ubulenge ubo! 28 Po linga Kyala ikubufwika kanunu bo ulu ubulenge
bwa ndiisu, ubu bulipo umwisyugu, looli kilaabo bukusopigwa
mmooto, bule atikukindapo ukubafwika, mwe baa lwitiko ulunandi
umwe?
29 “Po mulingapaasyaga ukuti mukulyaga ifiki, pamo mukunwaga
ifiki, kangi mulingajaga nu lutende kunongwa jaa isyo. 30 Paapo
abandu aba bakammanya Kyala, bikwijuula ukutulonda utundu uto
toosa, looli uGwiseemwe ugwa kumwanya ameenye ukuti umwe
mukulonda uto! 31 Looli umwe mubulondege uBunyafyale bwa Kyala,‡
po ni singi syosa ikubongelapo.”

Ubukabi bwa kumwanya
(Matai 6:19-21)

32 “Mulingatiilaga, mwe baa nkatiimo akanandi, paapo uGwiseemwe
iikyeliile ukubapa uBunyafyale bwake. 33 Muulisye ifi muli nafyo,
mubapepo abalondo. Uko ko kubiika indalama mfinyambi ifi fi-
tikukuulupa, ko kwibiikila ikyuma kumwanya iki kitikumalika, kuno
unhiiji atikusegelelako, na majenje gatikoonanga. 34 Kuno mukubiika
ikyuma kyinu, ko kuno ni ndumbula syinu sikujaga.”

Mujege maaso
(Matai 24:45-51)

35 “Mwitendekesye ngaani akabalilo koosa kuli syosa isi sikuboneka,
ni nyaale syinu syakege. 36 Mujege bo ababombeli aba bikunnguulila
untwa gwabo ukugomoka ukufuma ku lusekelo. Bo afikile nu
kukung’unda ku lwigi, biise bammwigulile nakalinga. 37 Aasikuja
kanunu ku babombeli aba untwa gwabo bo iisile, ikubaaga bali maaso.
Nalooli nikubabuula nikuti, umwene ikwitendekesya nu kubakoolela
ukuti batuugale, ikubategelekesya ifindu, nu kubabombela bo bikulya.
38 Po aasikuja kanunu ku babombeli abo, untwa gwabo linga ikubaaga
bali maaso, nalinga ikwisa pakilo pakati, pamo kubukye.
39 “Musyaganie isi ukuti, linga umwene nyumba aamanyaga ak-
abalilo aka unhiiji ikwisa, ngali ikuja maaso, akaabagiile ukujileka
inyumba jaake ukupanguligwa. 40 Na nuumwe mwitendekesyege,
paapo Nnyamundu ikwisa pakabalilo aka mutikusuubila.”

Ikifwanikisyo ikya mbombeli unnunu
(Matai 24:45-51)

41 Po Peeteli alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe Ntwa, ikifwanikisyo
iki, kutubuula twibeene pamo abandu boosa?” 42 UNtwa alinkuti,
“Po jo jwani mwimilili unsuubiligwa, ugwa mahala? Jo uju untwa
gwake ikummbiika ukwimilila ababombeli banine, ukubapa ifindu
pakabalilo kaake. 43 Aasikuja kanunu ku mbombeli uju bo untwa
gwake ikwisa, ikummwaga ikubomba bo ulo. 44 Nalooli nikubabuula,
ikummbiika umbombeli ujo ukuja mwimilili gwa tundu twake toosa.
45 Looli umbombeli jula linga ikwijobeesya mu ndumbula ikuti,
‘Untwa gwangu akaabiile ukwisa,’ kangi linga ikwanda ukubakoma
ababombeli banine, ikulya nu kunwa nu kugaala, 46 untwa gwa
mbombeli ujo ikwisa pi isiku ili akaasuubilaga na pakabalilo aka

‡ **12:31** 12:31 Mubulondege uBunyafyale bwa Kyala Kokuti tukulondigwa ukuntiila Kyala akabalilo koosa mbuumi bwitu.

akakamanya. Ikwisa kummbuutania nu kummbiika pabujo bumo na bandu aba bakaja bagolofu.
47 "Umbombeli uju abumeenye ubwigane bwa ntwa gwake, looli
akiitendekesya pamo akabomba bo muno ikulondela untwa gwake,
ujo ikwisa kukomigwa fiijo. 48 Looli umbombeli uju akabumanya
ubwigane bwa ntwa gwake, linga abombile kabiibi, ujo ikwisa
kukomigwa panandi. Ku mundu uju apeeliigwe twingi, ujo ikwisa
kumeleligwaga twingi. Kuli uju apeeliigwe ukulindililа fingi, fikwisa
kulondigwaga ifingi ukukindapo."

Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu
(Matai 10:34-36)

49 "Niisile pakiisu apa ukwasya umooto, naalondaga fiijo ngali
gwakile! 50 Ndi ni ngubilo isya kukubilwa, ngutaamigwa mu
ndumbula jangu mpaka simalike! 51 Baati, mukuti niisile nkiisu
ukutwala ulutengaano? Himma! Nikubabuula nikuti, niisile ukutwala
ukutapukana. 52 Ukufuma ulu, nnyumba jimo bikujangamo abandu
bahaano aba batapukeene. Abandu batatu bikutapukanaga na
bandu babili, kangi abandu babili bikutapukanaga na bandu batatu.
53 Ugwise ikutapukanaga nu mwanaake, joope umwana nu gwise.
Unna ikutapukanaga nu mwanaake undindwana, joope undindwana
nu nna. Unkamwana unkiikulu ikutapukanaga nu nkasi gwa
mwanaake, joope unkasi gwa mwanaake nu nkamwana unkiikulu."§

Ukumanya ikimanyilo kya kabalilo kaa kwisa kwa Jesu
(Matai 16:2-3)

54 Jesu alinkubabuula kangi abandu abaa nkilundilo kila, alinkuti,
"Linga mukulibona iibingo likufyuka ukufuma kubujongelo iisuba,
nakalinga mukuti, 'Ifula jikuja pakutima,' nalooli jikutima. 55 Kangi
linga mukugubona umbelo gukukula ukufuma ikibafu kya kwitongo,
mukuti, 'Gikuja pakwanda amafuku,' nalooli sikuja bo ulo. 56 Mwe
basyobi umwe! Mumeenye ukufyagania ifimanyilo ifya pakiisu na mu
mpaalanga. Po fiki mutoliigwe ukulingaania isya nkabalilo aka?"

Ukupilikisania nu ndugu
(Matai 5:25-26)

57 "Po fiki mukutoligwa ukusyagania isya bugolofu? 58 Linga
kubuuka nu ndugu gwako ku ndongi, bo muli mu njila gwijuulege
ukuti mupilikisanie, ukuti alingakutwala ku ndongi, paapo
undongi ikukutwala ku nsikali, unsikali ikukusopa mu nnyololo.
59 Nikukubuula nikuti, utikwisa kusooka nkati mula mpaka uhombe
fyosa, ifi kumeleligwa!"

13

Amupindуke ukuti mulingiisa kupyutigwa

1 Akabalilo kalakala, abandu bamo aba baalipo pala,
balinkummbuula Jesu ukuti undongosi gwa Balooma Pilati aabagogile
aBagalilai bamo, bo bikunsookesya Kyala iikemo, po iilopa lyabo
lilinkooneka nu kongaana ni ikemo. 2 Jesu alinkubalaaluusya
alinkuti, "Paapo baagogiigwe bo ulo, bule, mukwinogona umwe

§ **12:53** 12:53 Bala kalata gwa Mika 7:6.

ukuti baali batulanongwa ukukinda aBagalilai boosa? 3 Mma! Looli nikubabuula umwe nikuti, linga mutikupinduka nuumwe mwesa mukwisa kupyutigwa! 4 Pamo abandu bala kalongo na lwele aba ikisonge ikya mu Siloamu kyabagwiliile, baafwile. Bule, mukwinogona ukuti abeene baali batulanongwa ukukinda abandu boosa abaa mu Jelusalemu? 5 Mma! Looli nikubabuula nikuti, linga mutikupinduka, nuumwe mwesa mukwisa kupyutigwa."

Ikifwanikisyo ikya mpiki ugu gutikupa iseke

6 Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo iki, alinkuti, "Aalipo umundu jumo uju aabyele unkuju mu ngunda gwake, po alinkubuuka nkutungula iseke sya nkuju, akaasyagilemo nasimo. 7 Po alinkummbuula umbombi gwa ngunda alinkuti, 'Keeta! Ifyinja fitatu ifi ngwisa nkutungula iseke mu nkuju ugu, ndikusyaga iseke nasimo. Po gutumule! Fiki gukoonanga itolo umfu?'

8 "Umbombi jula alinkummwamula alinkuti, 'Gwe ntwa gwangu, guleke ikyinja iki, ngulimilile nu kugutaagilila indope. 9 Linga gukupa iseke ikyinja kya kilaabo, kanunu! Looli linga gutikupa iseke, po kwisa kugutumula.' "

Jesu ikummbumbulusya unkiikulu pi isiku ilya pa Sabati

10 Po leelo Jesu aamanyisyaga mu sinagogi jimo pi isiku ilya pa Sabati. 11 Umo aalimo unkiikulu jumo, uju aali ni mbepo inyali, iji jaalintwaliile uboonywa, ifyinja kalongo na lwele. Unkiikulu ujo aali ni kyengeenyuma, aatoligwaga loosa ukwigolosya.

12 Jesu bo ammbwene unkiikulu jula, alinkunkoolela, alinkummbuula alinkuti, "Gwe nkiikulu ugwe, gwabuliigwe uboonywa bwako!" 13 Alinkubiikapo amaboko gaake pa nkiikulu jula, nakalinga alinkwima agolwike inyuma, alinkuntuufya Kyala.

14 Po unkulumba gwa sinagogi alinkukalala, kunongwa jaa kuti Jesu ammbumbulwisye umundu pi isiku ilya pa Sabati. Unkulumba jula alinkubabuula abandu aba baabungeene alinkuti, "Kuli na masiku ntandatu mu ndungu, agaa kubomba imbombo. Mwisege kukubumbulusigwa mmasiku ago, somma pi isiku ilya pa Sabati!"

15 UNtwa alinkummwamula alinkuti, "Mwe basyobi umwe! Bule, kukuti mundu atikubomba imbombo ijaa kujaabula ndwama ing'ombe pamo imbunda jaake, nu kujitwala kukunwa amiisi, mmasiku gaa Sabati? 16 Bule, unkiikulu uju ugwa ndujungu lwa Abulahamu, uju aapinyiigwe na Seetano ifyinja kalongo na lwele, akabagisya ukwabuligwa pi isiku ilya pa Sabati?"

17 Jesu bo ajobile isyo, silinkubakola isoni boosa aba baapinganaga nagwe. Looli abangi boosa, balinkuhoboka kunongwa jaa mbombo isisya isi aabombaga.

Ififwanikisyo ifya mbeju ijaa mutaka ni kya nkese
(Matai 13:31-33; Maalika 4:30-32)

18 Po Jesu alinkulaaluusya alinkuti, "UBunyafyale bwa Kyala bufwene ni fiki? Mbufwanikisye ni fiki? 19 Bufwene na kaseke akaa iseeke ilya mutaka, aka umundu aabyele mu ngunda gwake. Kalinkumela kalinkuja mpiki, ni njuni silinkutenga ififufumbwa mu samba syake."

20 Jesu alinkulaaluusya kangi alinkuti, “Mbufwanikisye ni fiki,
uBunyafyale bwa Kyala? 21 Bufwene nu nkese ugu unkiikulu jumo
aalyongeenie nu bufu ifipimo fitatu, ubufu boosa bulinkutupa.”

Ikifigo ikifinye
(Matai 7:13-14, 21-23)

22 Jesu aabuukaga ku Jelusalemu, alinkwenda ntwaja utunywamu nu
tunandi, aamanyisyaga. 23 Umundu jumo alinkunndaaluusya alinkuti,
“Gwe ntwa, bule bikuja banandi itolo abandu aba bikupokigwa?”

Jesu alinkubabuula alinkuti, 24 “Ukwingila mBunyafyale bwa
Kyala kuli bo ukwingila pa kifigo ikifinye. Nikubabuula nikuti,
bingi bikulondaga ukwingila, looli bikutoligwaga! Umwe mwijuule
ukwingila umo. 25 Bo umwene nyumba iigeeleko ulwigi, po umwe
mukwimaga panja, mukwandaga ukukung’unda ku kifigo mukutigi,
‘Gwe ntwa, twigulile!’ Looli umwene ikwisa kwamulaga ukuti,
‘Ngabamanya umwe na kuno mufumile!’ 26 Na nuumwe mukwisa
kummwamulaga ukuti, ‘Uswe jo uswe twalyaga nu kunwa pamopeene
na nungwe! Kangi ugwe gwatumanyisyaga ntwaja twitu!’ 27 Looli
umwene ikwisa kujobaga ukuti, ‘Ngabamanya umwe na kuno mufu-
mile! Sookapo apa, mwesa mwe babomba mbiibi umwe!’

28 “Po jikwisa kuja nguuto nu kusyegetula amiino kunongwa jaa
ndaamyo, bo mukummbona Abulahamu, Isaka, Jaakobo na bakungu-
luka boosa mBunyafyale bwa Kyala, looli umwe bo mutaagiigwe panja!
29 Kangi abandu aabikwisa ukufuma kufibafu fyosa ifya kiisu. Bikwisa
kulya mBunyafyale bwa Kyala.

30 “Keeta! Bamo aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kummaliikisyo,
bikujaga baa kwanda, na aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kwanda,
bikujaga baa kummaliikisyo.”

Jesu ikusulumania kunongwa jaa bandu baa mu Jelusalemu
(Matai 23:37-39)

31 Akabalilo kalakala aBafalisai bamo balinkubuuka kwa Jesu
balinkummbuula balinkuti, “Sookapo apa, ubuukege kubungi, paapo
umalafyale Heloti ikulonda ukukugoga.” 32 Jesu alinkubaamula
alinkuti, “Mubuuke mukakabuule akambwe kala ukuti, ‘Keeta! Liilino
na kilaabo, ngusikaga imbepo inyali nu kubumbulusya ababine,
iliisiku lya butatu ngumaliisya imbombo jangu. 33 Looli mpaka
nendelelege ni njila jaa kubuuka ku Jelusalemu umwisyugu, kilaabo
na palubunju, mpaka mfike. Paapo sikulondigwa kukuti nkunguluka
afwilege mu Jelusalemu, somma kubungi!’

34 “Mwe bandu baa mu Jelusalemu, mwe bandu baa mu Jelusalemu!
Mukubagoga abakunguluka nu kubatuunya na mabwe aba Kyala
ikubatuma kumyinu. Kalinga ndondile ukubabungaania pamopeene,
bo inguku ifyele iji jikutubungaania utwanaake nu kutuubatila
mmapiko gaake? Looli umwe mwakaanile! 35 Keeta, Kyala ikwisa
kubaleka umwe, ni tempeli jiinu jikwisa kuja kisaame! Nikubabuula
nikuti, mutikuumbonaga kangi mpaka pakabalilo aka mukwisa
kujobaga ukuti, ‘Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala.’ ”*

* **13:35** 13:35 Bala kalata gwa Isabuli 118:26.

14

Jesu ikummbumbulusya umbine pi isiku ilya pa Sabati

1 Iliisiku limo ilya pa Sabati, Jesu aabuukile kukulya ifindu kukaaja
kaa ndongosi jumo ugwa Bafalisai. ABafalisai na bandu abangi,
balinkuntegelela isi ikubomba.
2 Nkyeni mwa Jesu, aalipo umundu jumo, uju aali nu bubine bwa
kwisula umbili. 3 Po Jesu alinkubalaalauusya aBafalisai na bamanyisi
baa ndagilo sya Moose, alinkuti, “Bule, indagilo sya Moose siitikiisye
ukubumbulusya abandu pi isiku ilya pa Sabati, pamo mma?” 4 Looli
abeene balinkuja kimyemye. Jesu alinkumpalamaasya umbine jula,
alinkummbumbulusya, alinkummwitikisya ukusookapo pala.
5 Po Jesu alinkubalaalauusya alinkuti, “Jo jwani pakati pamyinu,
umwanaake pamo ing’ombe jaake linga jisolokiile nkiina pi isiku ilya
pa Sabati, atikufyula nakalinga?” 6 Abandu bala balinkutoligwa isya
kwamula.

Ulwijiisyo nu booloolo

7 Jesu bo ababwene abaheesya aba baapaaliigwe, bikwisalila
ifikota ifya biimikigwa, alinkubabuula ikifwanikisyo alinkuti, 8 “Linga
umundu akupaalile pa lusekelo, ulingatuugalaga pabujo ubwa
biimikigwa, paapo lumo apaaliigwe umwimikigwa ukukukinda ugwe.
9 Uju abapaalile ikwisa kukubuula ukuti, ‘Mwepukile uju apa.’ Po
kusookangapo ni soni ukubuuka kukutuugala pabujo ubufujufu.
10 “Looli linga upaaliigwe kukulyamo, utuugalege pabujo ubu bukaja
bwimikigwa, ukuti bo iisile uju abapaalile, kumyako atigi, ‘Mmanyaani
gwangu, isaga utuugale kubujo ubwa biimikigwa.’ Po kwimikigwaga
nkyeni mmbandu boosa aba batuugeele pamopeene na nungwe.
11 Paapo kukuti mundu uju ikwijiinula, ikusulusigwaga na Kyala,
umundu gwesa uju ikwisulusya, ikwinuligwaga na Kyala.”
12 Jesu alinkummbuula uju aalimpaalile kukulya alinkuti, “Linga
kutendekesya ifindu fya pamuusi pamo namajolo, ulingabakoolelaga
abamanyaani baako pamo abaamyinu, pamo abakamu baako, pamo
abapalamani baako abakabi, ukuti boope bangiisa kukupaala nungwe
ukukuhomba isi gwababombiile. 13 Looli linga kutendekesya ifindu fya
lusekelo, ubapaalege abalondo, aba bikukwema, abalemale na bafwa
maaso. 14 Po ugwe kusajigwa, paapo abo bakaja ni fya kukuhomba.
Kwisa kuhombigwa na Kyala bo bikusyuka abagolofu.”

Ikifwanikisyo ikya aba baapaaliigwe ku bwegi
(Matai 22:1-10)

15 Umundu jumo ndi bala baatuugeele pakulya ifindu, bo apiliike
isyo, alinkummbuula Jesu alinkuti, “Asajiigwe umundu uju ikwisa
kulya mBunyafyale bwa Kyala!” 16 Jesu alinkwamula alinkuti, “Aaliko
umundu jumo uju aatendekiisye ifindu fya lusekelo ulunywamu,
alinkubapaala abandu abingi. 17 Akabalilo kaa findu bo kafikile,
alinkuntuma umbombeli gwake, kukubabuula abandu aba aaba-
paalile ukuti, ‘Mwisege, fyosa fitendekesiigwe!’
18 “Looli boosa aba aabapaalile, kukuti mundu alinkwanda ukujoba
isi sikunsigila ukubuuka. Ugwa kwanda alinkujoba alinkuti,
‘Nuulile ungunda, ngulondigwa ukuti mbuuke ngagukeete, ngusuuma
uhobokele, ndikwisa.’ 19 Ujungi alinkujoba alinkuti, ‘Nuulile ing’ombe

kalongo isya kulimila, nsumwike nkusigela, ngusuuma uhobokele, ndikwisa.’ 20 Ujungi alinkujoba alinkuti, ‘Naali pakwega unkiikulu, po ngabagila ukwisa.’

21 “Umbombeli jula alinkugomoka, alinkumpangila sisiisi untwa gwake. Po untwa gwa nyumba jila alinkukalala, alinkummbuula umbombeli gwake alinkuti, ‘Sooka panja mbibimbibi, ubuuke mmisebo na mu njila isya nkaaja, ukabatwale abalondo, aba bikukwema, abafwa maaso na balemale.’

22 “Piitaasi umbombeli jula alinkugomoka, alinkummbuula alinkuti, ‘Ntwa, mbombile isi guundagiile, leelo ubujo bukaali bulipo.’

23 “Untwa alinkummbuula umbombeli alinkuti, ‘Sooka panja, ubuuke mmisebo na mu njila isya mmigunda, ukabafimbilisye abandu ukwisa, ukuti inyumba jangu jiisule abandu. 24 Nikubabuula umwe nikuti, abandu bala naabapaalile kubwandilo, atikonjapo najumo ifindu fyangu!’ ”

Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu (Matai 10:37-38)

25 Jesu aalongeseenie ni kilundilo ikinywamu ikya bandu. Po alinkusanuka, alinkubabuula alinkuti, 26 “Linga umundu ikwisa kumyangu, ikulondigwa ukuungana une, ukukinda ugwise, unna, unkasi, abaanaake, na bakamu abanyambala na bakiikulu. Kangi ikulondigwa ukuungana une ukubukinda ubuumi bwake. Linga atoliigwe ukubomba bo ulo, ujo akabagisya ukuja mfundigwa gwangu. 27 Gwesa uju atikungonga nu kutaamigwa, nalinga ko kufwa pa kikohekano, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

28 “Linga jumo pakati pamyinu, ikulonda ukujenga ikisonge, ikubomba buleebule? Bule, atikutuugala taasi ukumanya untengo, ukuti amanye ukuti ikyuma kyake kibagiile ukumaliisya ukujenga? 29 Paapo linga ajengile ulwalo, leelo atoliigwe ukumaliisya ukujenga ikisonge, abandu boosa aba bikukibonaga ikisonge bikunsekaga. 30 Bikutigi, ‘Umundu uju aalyandile ukujenga, looli atoliigwe ukumaliisya!’

31 “Pamo linga umalafyale ikulonda ukulwa ubwite nu malafyale ujungi, ikubomba buleebule? Bule, atikutuugala taasi nu kwinogona, linga abagiile ukulwa nu malafyale uju ali na basikali 20,000, bo umwene ali nabo abasikali 10,000 itolo? 32 Linga aagile akabagila ukulwa nagwe, bo abalugu bali kubutali, umwene ikubatuma abandu baa kwakwaganila nu malafyale unnine, kukunsuuma ukuti bapilikisanie isya kutwala ululengaano.

33 “Ukufwana bo sisiisyo, umundu gwesa pakati pamyinu uju atikufileka fyosa ifi ali nafyo, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.”

Ikifwanikisyo ikya muunyu ugu gusuukile (Matai 5:13; Maalika 9:50)

34 “Umuunyu nnunu, looli umuunyu linga gusuukile, ubagiile buleebule ukugomokesyamo ubunu? 35 Gukaja na mbombo najimo ukutendekesya umfu ukuja nnunu, abandu bikugutaaga itolo. Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!”

15

Ikifwanikisyo ikya ng'oosi iji jisobile
(Matai 18:12-14)

1 Iisiku limo, abasongesya songo na bafujufu bingi, baasegelelaga
kwa Jesu ukuti bampilikisye. 2 Po aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo
sya Moose, balinkwijobeesya balinkuti, "Umundu uju ikubambilila
abatulanongwa, kangi ikulya nabo."
3 Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo iki, alinkuti, 4 "Jo jwani pakati
pamyinu uju ali ni ng'oosi imia jimo, linga jimo jisobile, atikusileka
ing'oosi 99 ndiisu, ukuti akajilonde iji jisobile mpaka ajaage? 5 Bo
ajaagile, ikujibagala nu lusekelo. 6 Bo afikile kumyake, ikubapaala
abamanyaani na bapalamani, ikuti, 'Namusekelege pamopeene na
niine, paapo ing'oosi jangu iji jaasobile, njaagile!'
7 "Nikubabuula nikuti, bo lululo lukujaga lusekelo kumwanya,
kunongwa jaa ntulanongwa jumo uju apindwike, ukukinda ulusekelo
kunongwa jaa bandu bala 99, aba bakaja batulanongwa."

Ikifwanikisyo ikya lutalama ulu lwasobile
8 "Pamo unkiikulu uju ali ni ndalama kalongo, asobiisye ulutalama
lumo,* ikubomba buleebule? Bule, atikwasya inyaale nu kupyagila
nnyumba, nu kujilonda fiijo mpaka ajaage? 9 Bo alwagile, ikubapaala
abamanyaani na bapalamani, ikutigi, 'Amusekelege pamopeene na
niine, paapo ulutalama lwangu ulu lwasobile, ndwagile!'
10 "Nikubabuula nikuti, bo lululo abandumi baa Kyala bali nu
lusekelo ulukululumba fiijo, kunongwa jaa ntulanongwa jumo uju
apindwike."

Ikifwanikisyo ikya taata ugwa kibabiilisi
11 Jesu alinkwendelela ukubabuula alinkuti, "Aaliko umundu jumo,
uju aali na baana babili abalumyana. 12 Unnandi alinkummbuula
ugwise alinkuti, 'Taata, unjabile ikyuma kya kilingo kyangu.' Po
ugwisabo alinkubajabania ikyuma abaanaake bobabiili.
13 "Bo gakakindapo amasiku mingi, unnandi jula alinkubungaania
fyosa ifi ali nafyo, alinkwenda injila jaa kubuuka nkiisu ikya kubutali.
Uko alinkwakubululusya ikyuma kyake mu mbombo sya bwalangani.
14 Bo amalile ukubombela kyosa, injala ingulumba jilinkugwa nkiisu
kila, alinkuja ndondo. 15 Po alinkubuuka ku mwenekaaja jumo ugwa
nkiisu kila, alinkunsuuma imbombo. Umundu jula alinkuntuma mu
ngunda gwake, ukuti atiimege ingulube. 16 Undumyana jula aali ni
njala, mpaka alinkunyonywa ukulya amakandi aga syalyaga ingulube,
poope najumo akaalimpeelepo ifindu ifya kulya.
17 "Bo asyageenie alinkuti, 'Ababomba mbombo baa taata balinga,
bikulya nu kusyasya, looli une ngufwa ni njala! 18 Une ngubuuka kwa
taata, ngwakummbuula ngwakuti, "Taata, ndulile inongwa kwa Kyala
na kumyako. 19 Ngabagisya ukuja mwanaako, uumbiike ukuja jumo
mbabomba mbombo baako."'
20 "Po paapo alinkusookapo alinkubuuka ku gwise. Bo ali kifuki
na pakaaja, ugwise alinkummbona, alinkumpelela ikisa, alinkubopa,
alinkummuubatila, alinkumfipa. 21 Umwanaake jula, alinkummbuula

* **15:8** 15:8 Ulutalama lumo gwali mfwalo gwa mundu gwa isiku limo.

ugwise alinkuti, ‘Taata, ndulile inongwa kwa Kyala na kumyako. Ngabagisya ukuja mwanaako.’
22 “Looli ugwise alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, ‘Namutwale mbibimbibi umwenda unnunu, mumfwike. Mumfwike na kakuba ndoobe, ni filato mmalundi.† 23 Namutwale indama iji jitupile, muboole, tulye nu kusekela. 24 Paapo umwanangu uju aafwile, liilino asyukile; aasobile, liilino aboniike!’ Po balinkwanda ukusekela.
25 “Akabalilo ako umwanaake unkululumba aali mu ngunda. Alinkubuuka kukaaja. Bo ali kifuki ni nyumba, alinkupilika akoogo kaa nyimbo na bandu ukumoga. 26 Alinkunkoolela umbombeli jumo, alinkunndaaluusya alinkuti, ‘Filiko ifiki?’ 27 Alinkummbuula alinkuti, ‘Unnugunago iisile, uguuso ankomiile indama indupe, paapo ammwambiliile umwanaake unkafu itolo.’ 28 Umwanaake unkululumba jula alinkukalala, alinkukaana ukwingila nnyumba. Po ugwise alinkusooka panja alinkuntengulila. 29 Looli umwene alinkummwamula ugwise alinkuti, ‘Keeta ifyinja fingi ngubombiile, ngakilaniamo siku indagilo syako! Ukambamo une siku na kapeene, ukuti mbiikepo ulusekelo na bamanyaani bangu. 30 Looli bo iisile umwanaako uju abululwisye ikyuma kyako na baa malaja, gunkomiile indama indupe!’
31 “Ugwise alinkummbuula alinkuti, ‘Mwanangu, ugwe bwila uli pamopeene na niine, fyosa ifi ndi nafyo fyako. 32 Liilino tutile tusekele nu kumoga, paapo unnugunago uju aafwile, liilino asyukile. Aasobile, liilino aboniike!’ ”

16

Ikifwanikisyo ikya mwimilili gwa kyuma

1 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Aaliko umundu jumo unkabi, uju aali nu mwimilili gwa kyuma kyake. Unkabi jula balinkummbuula ukuti umwimilili ikubululusya ikyuma kyake. 2 Po unkabi alinkunkoolela umwimilili, alinkunndaaluusya alinkuti, ‘Sili buleebule inongwa isi ngupilika bikukujoba? Mbalila ikyuma kyangu iki kwimilila! Ukabagisya ukuja mwimilili kangi!’
3 “Umwimilili jula alinkwinogona mu ndumbula alinkuti, ‘Mbombe buleebule? Paapo untwa gwangu ikulonda ukuusoosyapo ukuja mwimilili. Ukulima ngaja na maka, ukusuuma sya soni. 4 Mmeenye isi nguja pakubomba, ukuti bo ngagiigwe mbwimilili, abandu baanyambililege nnyumba syabo.’
5 “Po alinkubakoolela jumoojumo aba untwa gwake ikubamelela. Alinkunndaaluusya ugwa kwanda alinkuti, ‘Kumeleligwa filinga nu ntwa gwangu?’ 6 Alinkwamula alinkuti, ‘Amapiipa agaa mafuta amalongo mabili.’ Umwimilili alinkummbuula alinkuti, ‘Ega kalata gwako, tuugala mbibimbibi, usimbe kalongo.’ 7 Po alinkunndaaluusya ugwa bubili alinkuti, ‘Ugwe kumeleligwa filinga?’ Alinkwamula alinkuti, ‘Ifinyambi imia jimo ifya nganu.’ Umwimilili jula alinkummbuula alinkuti, ‘Ega kalata gwako, usimbe amalongo lwele.’
8 “Untwa jula alinkusyagania isi aabombile umwimilili unsyobi jula, alinkuntuufya paapo aabombile na mahala. Namanga abandu abaa

† **15:22** 15:22 Utundu utu ugwise aalimfwikile umwanaake, fikunangisya ukuti ammwambiliile umwanaake, akammbiika ukuja mbomba mbombo.

nkabalilo aka, bikubomba imbombo syabo na mahala ukubakinda aba bikummwitika Kyala. 9 Nikubabuula nikuti, ikyuma kya pakiisu apa kikumalika. Mubombelege ikyuma ikyo ukubatuula abangi, po mukukabaga abamanyaani. Po Kyala ikwisa kubambililaga umwe pabujo bwa bwila na bwila.

10 "Umundu gwesa unsuubiligwa ntundu utunandi, ikuja nsuubiligwa ntundu utunywamu. Umundu gwesa uju akaja ngolofu ntundu utunandi, moope ntundu utunywamu atikuja ngolofu. 11 Po linga mukaja basuubiligwa ukwimililа ikyuma kya pakiisu, jo jwani ikubasuubilaga ukwimililа ikyuma kya bwila na bwila? 12 Kangi linga mukaja basuubiligwa pa kyuma kya mundu ujungi, jo jwani ugwa kubapa iki kyo kyinu jujuumwe? 13 Akajako umbombeli uju abagiile ukubabombela abatwa babili. Buno ikummbenga jumo nu kunngana ujungi, pamo ikummwimikaga jumo nu kummwila ujungi. Mukabagila ukummbombela Kyala kuno mukukibombela ikyuma!"

14 Po aBafalisai, aba baali bagana ndalama, bo bapiliike isyo syosa, balinkummyalisya Jesu. 15 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Umwe, mukwinangisya ukuja bagolofu nkyeni mmbandu, looli Kyala asimeenye indumbula syinu. Paapo isi abandu bikusyimika, sikunkalasya Kyala!"

Indagilo nu Bunyafyale bwa Kyala
(Matai 11:12-13; 5:31-32; Maalika 10:11-12)

16 "Indagilo sya Moose na masimbo gaa bakunguluka, fyabalongwisye abandu mpaka pakabalilo kaa Johani uMoosi. Ukufuma pakabalilo ako, iNdumi iNunu ijaa Bunyafyale bwa Kyala jikulumbililigwa, kukuti mundu ikwingila mBunyafyale ku maka. 17 Looli kupepe ukoomoka umpaalanga ni kiisu, ukukinda ukoomoka akasyu kamo akaa ndagilo.

18 "Umundu gwesa uju anndekile unkasi nu kwega unkiikulu ujungi, ikulogwa. Joope na uju ikummwega unkiikulu uju alekiigwe nu ndume, ikulogwa."

Unkabi na Laasalo undondo

19 "Akabalilo kamo aaliko umundu jumo unkabi, uju aafwalaga imyenda igya ntengo, kangi aalyaga ifindu ifinunu amasiku goosa. 20 Pa kifigo kya nkabi jula, bammbiikaga undondo jumo ingamu jaake Laasalo, aali ni filonda umbili goosa. 21 Laasalo alinkunyonywa ukulya utubululukisya twa findu utu twasatukaga ukufuma pa meesa jaa nkabi jula, syope imbwa siisaga kukumyanda ifilonda fyake.

22 "Akabalilo kalinkufika aka undondo jula alinkufwa, abandumi balinkummwega, balinkwakuntuugasya kumwanya kifuki na Abulahamu. Joope unkabi jula alinkufwa, balinkunsyila. 23 Bo unkabi ikutaamigwa ku ngolongo,* alinkukeeta kumwanya, alinkummbona Abulahamu kubutali, na Laasalo ali kifuki nagwe. 24 Alinkunkoolela alinkuti, 'Gwe taata Abulahamu, uliimbaakisya une, untume Laasalo, ajubike uloobe lwake mmiisi ku sulo, ukuti alutalalisye ululimi lwangu, paapo ngutaamigwa fiijo mmooto ugu.'

25 "Looli Abulahamu alinkummwamula alinkuti, 'Mwanangu, ukumbukege ukuti bo uli ku buumi gwakabile ifinunu, joope Laasalo aakabile ifibiibi. Looli apa ali pakusuubisigwa, ugwe uli pakukubilwa

* **16:23** 16:23 Ingolongo Bala ku Isyakulingaania.

fiijo. 26 Pali syosa isyo, pakati pamyitu na nuumwe, lubiikiigwe ulupanga ulunywamu, ukuti aba bikulonda ukwisa uko, ukufuma kuno batoligwege, boope aba bikufuma uko batoligwege ukwisa kumyitu.'

27 "Unkabi jula alinkujoba alinkuti, 'Po taata Abulahamu, ngukusuuma untume Laasalo kukaaja kaa taata, 28 paapo ndi nabo abaamyitu bahaano. Akabasoke ukuti boope bangiisa kwisa pabujo ubu ubwa ngubilo.' 29 Looli Abulahamu alinkummwamula alinkuti, 'Bali nabo baakalata abaa Moose na baa bakunguluka. Basiitikege isi sisimbiigwe nabo.'

30 "Unkabi jula alinkujoba alinkuti, 'Mma, taata Abulahamu! Looli linga abuukile kumyabo umundu ukufuma mbafwe, bikwakupindu ka.' 31 Abulahamu alinkummbuula alinkuti, 'Linga batikusipilika isi sisimbiigwe na Moose na bakunguluka, po sitikubakolaga nalinga umundu asyukile ukufuma mbafwe.' "

17

Imanyisyo sya kuhobokelanila
(Matai 18:6-7, 21-22; Maalika 9:42)

1 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Nalooli sikwisa isi sikubasobesya abandu! Looli ahiili umundu uju ikusitwala! 2 Ngali kunu ukupinyigwa ulwala mmakosi gaake nu kusopigwa mu nyanja, ukukindapo ukunsobesya jumo mmbandu abafujufu aba! 3 Muje maaso! Linga unnino akutuliile inongwa, unsokege. Kangi linga ikukusuuma ulu hobokelo, unhobokelege. 4 Nalinga akutuliile inongwa kahaano na kabili kwi isiku limo, ikwisa kumyako, ikuti, 'Nsobile,' unhobokelege!"

Amaka gaa lwitiko

5 Abatumigwa balinkummbuula uNtwa balinkuti, "Utongelepo ulwitiko!" 6 UNtwa alinkubaamula alinkuti, "Linga muli nu lwitiko uluniini bo ulwa kaseke akaa mutaka, mwabagiile ukugubuula unkuju ugu ukuti, 'Nyukuka, ukiibyale mu nyanja,' gwabagiile ukubiitika."

Isi simmbagiile umbombi

7 "Jo jwani mmyinu uju ali nu mbombi gwake, uju ikulima pamo ikutiima ing'oosi, ikummbuula bo akotwike mu mbombo ukuti, 'Isaga mbibimbibi, utuugale, ulyemo ifindu'? 8 Bule, atikummbuula ukuti, 'Ndendekekesya ifindu, ubombege isi ngulonda, bo ndi pakulya nu kunwa. Bo mmalile, po na nungwe kulyamo nu kunwa'? 9 Bule, ikunngwila ulupi umbombi jula, paapo abombile isi alagiliigwe? 10 Nuumwe bo mumalile ukubomba syosa isi Kyala abalagiile, mutigi, 'Uswe tuli babombeli abasita kubagisya, tubombile itolo isi twalondigwaga ukusibomba.' "

Jesu ikubabumbulusya abakoma kalongo

11 Jesu bo ali mu njila ukubuuka ku Jelusalemu, alinkwenda mu mpaka gwa Samalija na Galilai. 12 Bo ikwingila nkaaja kamo, alinkwaganila na bandu kalongo, aba baali ni mbungo jaa bukoma.

Balinkwima pabutali,* 13 balinkukoolela fiijo balinkuti, “Gwe Jesu gwe Malafyale, uliitupaakisya!” 14 Bo ababwene alinkubabuula alinkuti, “Amubuuke mukiinangisye ku bapuuti.” Bo bali mu njila bikwenda, balinkweluka.

15 Jumo ndi balabala, bo iibwene ukuti abumbulwike, aagomwike ikulaata ukuntuufya Kyala. 16 Bo afikile alinkufugama nu kwinama paasi nkyeni mwa Jesu, ukugwa ulupi kumyake. Umundu ujo aali Nsamalija. 17 Jesu alinkulaaluusya alinkuti, “Bule, bakeelusigwa boosa kalongo? Bala bahaano na bana bali kuugu? 18 Bule, najumo uju agomwike kukuntuufya Kyala, looli mwene unjanga uju?” 19 Po paapo Jesu alinkummbuula alinkuti, “Sumuka, buukaga, ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako!”

Ukwisa kwa Bunyafyale bwa Kyala
(Matai 24:23-28, 37-41)

20 Iliisiku limo, aBafalisai baalinndaaluusiisye Jesu baatile, “UBunyafyale bwa Kyala bukwisa ndili?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “UBunyafyale bwa Kyala butikwisa ni fimanyilo ifi fikuboneka na maaso. 21 Kangi abandu batikwisa kujobaga ukuti, ‘Keeta! Buliko kuno!’ pamo, ‘Buli kula!’ Paapo uBunyafyale bwa Kyala bulimo mmyinu.”

22 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Gikwisa amasiku aga mukwisa kunyonywaga iisiku lya kwisa kwangu une ne Nnyamundu, leelo mutikwisa kulibona. 23 Kangi abandu bikwisa kubabuulaga ukuti, ‘Keeta aliko kula!’ pamo, ‘Keeta aliko kuno!’ Mulingiisa kusookangapo apa mulipo, pamo ukubakonga. 24 Namanga pi isiku ili ngwisa kwisa ne Nnyamundu, ngwisa bo ulwa kimweku ikya njasi, iki kikumulika mu mpaalanga, ukufuma ulubafu lumo kikwakufika ulubafu ulungi. 25 Bo sikaali ukuboneka isyo, Nnyamundu sikuunyaaga ingubilo inyingi nu kukaanigwa na bandu baa nkabalilo aka.

26 “Bo ulwa mmasiku agaa Nwaka, bo sikwisa kujiilaga akabalilo akaa kugomoka Nnyamundu. 27 Abandu baalyaga nu kunwa, beegaga nu kwegigwa, mpaka iisiku ili Nwaka aalingiile mu ngalaba. Ifula jaa mweleesyo jilinkutima, jilinkubapyuta boosa.

28 “Kangi syali bo lululuulo mmasiku gaa Looti. Abandu baalyaga nu kunwa, buulaga nu kuulisya, baabyalaga nu kujenga. 29 Looli iliisiku ili Looti aasookilemo mu Sotoma, umooto na mabwe aga gikwaka, fyalagalaga ukufuma kumwanya, ngati fula, filinkubapyuta boosa. 30 Bubuubo bo sikwisa kujiilaga, bo ngusetuligwa pabwelu ne Nnyamundu.

31 “Iisiku ilyo, umundu uju ali pamwanya pa nyumba, alingasulukaga kukwega utundu twake utu tuli nnyumba, looli abopege. Kangi umundu uju ali mu ngunda, alingagomokelangako kukaaja. 32 Munkumbukege unkasi gwa Looti!† 33 Umundu gwesa uju ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi

* **17:12** 17:12 Abakoma baali bandu aba baabiikigwaga pabutali na bandu, baababonaga ukuja banyali. Indagilo sya Moose syalagiile ukuti batuugalege pabutali na bandu abangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 13:45-46.

† **17:32** 17:32 Unkasi gwa Looti aasanwike ukuja kyulu kya muunyu, paapo aanyonyilwe ukugomoka ku Sotoma, nkaaja aka Kyala aalagiile ukuti kapyutigwe. Bala kalata gwa Ubwandilo 19:26.

bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikubupaasya ubuumi bwake pakiisu apa, ujo jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila.
34 “Nikubabuula nikuti, pakilo ikyo abandu babili linga balambaleele
pa kitala kimo, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.
35 Abakiikulu babili bikwisa kusyaga pamopeene, jumo ikwisa
kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa. [36 Abanyambala babili bikwisa
kubombaga imbombo mu ngunda, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi
ikwisa kulekigwa.]”‡
37 Abafundigwa balinkunndaaluusya balinkuti, “Gwe Ntwa, isyo
sikwisa kubombigwa kuugu?” Alinkubaamula alinkuti, “Apa gulipo
umfimba, po apa iminombo gikubungaana.”

18

Ikifwanikisyo ikya nkiikulu umfwile nu ndongi

1 Po paapo Jesu alinkubabuula abafundigwa baake ikifwanikisyo,
ukubamanyisya ukuti, bikulondigwa bansuumege Kyala bwila kisita
kuleka. 2 Alinkujoba alinkuti, “Aaliko undongi nkaaja kamo akany-
wamu, uju akantiilaga Kyala, kangi akampaasyaga umundu. 3 Nkaaja
ako aaliko unkiikulu jumo umfwile, uju aabuukaga ku ndongi kaa
kingi, alinkujoba alinkuti, ‘Ngukusuuma uundongele kanunu inongwa
jangu nu ndugu gwangu.’
4 “Akabalilo kaa kingi undongi aakaanaga, looli kubuubo
alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, ‘Ndikuntiila Kyala
pamo ukumpaasya umundu. 5 Looli paapo unkiikulu umfwile
uju ikuusingula fiijo, ngunndongela kanunu inongwa jaake, ukuti
alingangatasyaga ukuungilila bwila!’ ”
6 UNtwa alinkujoba alinkuti, “Musyaganie isi ikujoba undongi
unniongafu jula! 7 Bule, Kyala atikubabombela kanunu abasungu-
ligwa baake, aba bikunndilila pamuusi na pakilo? Bule, ikukaabila
ukubatuula? 8 Nikubabuula nikuti, Kyala ikubapa mbibimbibi ifi
bikunsuuma. Looli bo ngwisa ne Nnyamundu, bule, ngwisa kubaaga
abandu aba bikuunyiitika?”

Ikifwanikisyo ikya Mfalisai nu nsongesya songo

9 Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo, abandu bala bikwibona
ukuja bagolofu, bikubiila abandu abangi. 10 Alinkuti, “Iisiku limo
abandu babili baabuukile kukwipuuta ndupaso lwa tempeli, jumo aali
Mfalisai, ujungi aali nsongesya songo. 11 UMfalisai jula alinkwima,
alinkwipuuta mu ndumbula jaake alinkuti, ‘Gwe Kyala, ngugwa ulupi,
paapo une ngaja bo abandu abangi, aba bikukaba ikyuma ku busyobi,
abaniongafu, abalogwe, pamo bo ulwa nsongesya songo uju! 12 Une
ngufipiika ifindu nu kwipuuta, kabili ku ndungu, kangi fyosa ifi
ngukaba ngukusookesya ifya pi ilongo.’ 13 Looli unsongesya songo jula,
alinkwima pabutali, akaagelilepo ukwinula amaaso gaake kumwanya,
looli alinkwikoma koma ku kipambaga ukunangisya ubusulumanie,
alinkujoba alinkuti, ‘Gwe Kyala, uliimbaakisya une, ne ntulanongwa!’ ”
14 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nikubabuula, unsongesya songo uju
aagomwike kukaaja, aabaliigwe ukuja ngolofu, somma uMfalisai.

‡ **17:36** 17:36 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

Namanga kukuti mundu uju ikwijiinula, ikusulusigwaga na Kyala, umundu gwesa uju ikwisulusya ikwinuligwaga na Kyala."

Jesu ikubasaja abaanike
(Matai 19:13-15; Maalika 10:13-16)

15 Abandu bantwalilaga Jesu na baana abaniini, ukuti abapalamaasye. Abafundigwa baake bo basibwene isyo, balinkubakemela. 16 Looli Jesu alinkubakoolela abaana bala, alinkuti, "Namubaleke abaana abaniini biisege kumyangu, mulingabasigilaga, paapo uBunyafyale bwa Kyala bwa bandu aba bali bo abaana aba. 17 Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju atikunsuubila Kyala bo umwana unniini muno ikubasuubila abapaapi, atikwingila siku mBunyafyale bwa Kyala."

Jesu ikumanyisya inongwa sya kyuma ikya pakiisu
(Matai 19:16-30; Maalika 10:17-31)

18 Undongosi jumo alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, "Gwe Mmanyisi Nnunu, mbombe ifiki ukuti ngabe ubuumi bwa bwila na bwila?" 19 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Fiki kuunjoba ukuti ndi nnunu? Akajako unnunu, looli aliko jumojwene, jo Kyala! 20 Usimeenye indagilo, 'Ulingalogwaga, ulingagogaga, ulingahiijaga, ulingajaga nkeeti gwa butungulu, ummwimikege uguuso nu nyoko.' "* 21 Umwene alinkuti, "Indagilo syosa isyo nsikolile ukufuma mbukeke bwangu."

22 Jesu bo apiliike isyo, alinkummbuula alinkuti, "Gwagiilwe kamokeene. Ulisya utundu toosa utu uli nato, indalama isyo ubajabile abalondo. Linga ubombile bo ulo, bo gwibiikiile ikyuma kumwanya. Po gwise gungongege." 23 Undongosi jula bo apiliike isyo, alinkusulumania fiijo, paapo aali ni kyuma kingi fiijo. 24 Jesu bo ammbwene ukuti asulumeenie, alinkujoba alinkuti, "Bo bupala buki abakabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala! 25 Ingamila ukwingila mbwasi bwa sindaano kupepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!"

26 Abandu aba baasipiliike isyo, balinkujoba balinkuti, "Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?"† 27 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Isi bikutoligwa abandu, abagiile Kyala." 28 Peeteli alinkujoba alinkuti, "Keeta, uswe tufilekile fyosa, tukukongile ugwe!" 29 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo unkasi, pamo abakamu, pamo abapaapi, pamo abaanaake, kunongwa jaa Bunyafyale bwa Kyala, 30 ikwisa kwambilila ku bwingi ukukindapo, nkabalilo aka. Kangi nkabalilo aka kikwisa, ikwisa kukaba ubuumi bwa bwila na bwila."

Jesu ikujoba ulwa butatu isya bufwe nu kusyuka kwake
(Matai 20:17-19; Maalika 10:32-34)

31 Jesu alinkubeega abafundigwa bala kalongo na babili, alinkuja nabo pambali, alinkubabuula alinkuti, "Keeta! Tukufyuka ukubuuka mu Jelusalemu, syosa isi baasimbile abakunguluka, isya kuunjoba ne Nnyamundu, sikubombigwa. 32 Ngwakubiikigwa mmaboko agaa Balooma. Bikwakuunyangalilaga, bikwakundukaga nu kuuswela

* **18:20** 18:20 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12-16; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:16-20.

† **18:26** 18:26 Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko ukuti linga umundu nkabi, asajiigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya.

amata. 33 Bikwakungoma ni fingoti, po bikwakuungoga. Pi isiku lya butatu, angusyuka.”
34 Looli abafundigwa baake bakaasyageenie isi aajobaga. Ihongwa isi aajobaga bakaameenye ukuti sikuti fiki, paapo syafisiigwe kumyabo.

Jesu ikummbumbulusya umfwa maaso
(Matai 20:29-34; Maalika 10:46-52)
35 Bo Jesu asegeliile nkaaja akaa mu Jeeliko, umundu jumo umfwa maaso, aatuugeele kumbali ku njila, aasuumaga ifya bususilwa. 36 Bo apiliike ikilundilo kya bandu bikukinda, alinkulaaluusya alinkuti, “Filiko ifiki?” 37 Balinkummbuula balinkuti, “Jesu ugwa mu Nasaleti ikukinda.” 38 Po alinkukoolela alinkuti, “Gwe Jesu, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,‡ uliimbaakisya!” 39 Abandu aba baatalilepo nkyeni mwa Jesu, balinkunkemela ukuti amyeke. Looli umwene alinkukindilila fiijo, alinkulaata ukukoolela alinkuti, “Gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti, uliimbaakisya!”
40 Jesu alinkwima, alinkubalagila ukuti bantwale kumyake. Bo asegeliile alinkunndaaluusya alinkuti, 41 “Kulonda ngubombele ifiki?” Umfwa maaso jula alinkuti, “Gwe Ntwa, ngulonda ukuti ngeetege.” 42 Jesu alinkummbuula alinkuti, “Keetaga! Ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako.” 43 Nakalinga alinkukeeta, alinkunkonga Jesu kuno ikuntuufya Kyala. Abandu boosa bo basibwene isyo, boope balinkuntuufya Kyala.

19

Jesu ikwaganila na Sakai
1 Jesu alinkwingila mu Jeeliko, aakiisaniaga nkaaja kala. 2 Aalimo umundu jumo ingamu jaake Sakai, uju aali nkulumba gwa basongesya songo, kangi aali nkabi. 3 Umundu uju aalondaga ukummbona Jesu muno ajiiliile, looli alinkutoligwa ukummbona, kunongwa jaa kilundilo kya bandu, paapo umwene aali mpimba. 4 Po alinkubopa ukutalapo nkyeni, alinkukwela mu nkuju ukuti ammbone, paapo Jesu aajaga pakukinda mu njila jila. 5 Jesu bo afikile pa nkuju gula, alinkukeeta kumwanya, alinkummbuula Sakai alinkuti, “Sakai, suluka nakalinga! Paapo liilino ngwakulinda nnyumba mmyako.” 6 Sakai alinkusuluka nakalinga nu kummwambililila Jesu nu lusekelo.
7 Abandu boosa aba baalimmbwene Jesu bo ikwingila mu nyumba jaa Sakai, balinkwibuneesya, balinkuti, “Abuukile kukuja nheesya gwa ntulanongwa!” 8 Looli Sakai alinkwima, alinkummbuula uNtwa alinkuti, “Keeta Ntwa! Ikyuma kyangu ngujaba pakati, kimo ngubapapo abalondo. Kangi umundu uju linga naalinsyobile fimo, ngunngomokesya ifi naalinsyobile kana.”* 9 Po Jesu alinkummbuula Sakai alinkuti, “Liilino ubupoki bwisile nnyumba iji, paapo joope uju mwana gwa Abulahamu. 10 Paapo Nnyamundu iisile kukubalonda nu kubapoka aba basobile.”

---

‡ **18:38** 18:38 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. ABanyaisilaili baakeetelelaga ukwisa kwa Meesija ukufuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania.

* **19:8** 19:8 Bala kalata gwa Abanyaleebi 6:1-5.

Ikifwanikisyo ikya babombeli aba baajabiliigwe ulutalama (Matai 25:14-30)

11 Bo bikugapilikisya amasyu gaake, Jesu alinkwendelela ukubabuula ikifwanikisyo, paapo aali kifuki ukufika ku Jelusalemu, kangi abandu bala biinogonaga ukuti uBunyafyale bwa Kyala bukuja pakuboneka nakalinga.† 12 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Aaliko umundu jumo ugwa nkikolo ikyimikigwa, uju aalondaga ukwenda injila ukubuuka nkiisu ikya kubutali nu kugomoka, ukuti akapeeligwe ubunyafyale ubwa kulongosya ikiisu kyake.‡

13 “Bo akaali ukubuuka, aabakooliile ababombeli baake kalongo, alinkumpapo kukuti mbombeli indalama inyingi,§ alinkubabuula alinkuti, ‘Musibombele indalama isi, ukuti syongelengepo, mpaka bo ngugomoka.’ 14 Looli abandu baa nkiisu kyake baalimmbengile, balinkutuma abandu abaa kwa kujoba ukuti, ‘Tutikulonda umundu uju ukuja ndagili gwitu!’ 15 Poope umundu jula aakabile ubunyafyale, alinkugomoka kukaaja. Bo afikile alinkubakoolela ababombeli aba aabapeele indalama, aalondaga ukuti amanye ifi akabiileko kukuti mbombeli.

16 “Alinkwisa ugwa kwanda, alinkujoba alinkuti, ‘Ntwa, indalama syako, ngabiileko ifijabo kalongo.’ 17 Untwa gwake alinkummbuula alinkuti, ‘Ubombile kanunu, gwe mbombeli nnunu! Paapo uli ngolofu mu mbombo inandi fiijo, ngukupapo ukulongosya utwaja kalongo.’ 18 Alinkwisa umbombeli ugwa bubili alinkujoba alinkuti, ‘Ntwa, indalama syako, ngabiileko indalama isingi ifijabo fihaano.’ 19 Untwa gwake alinkummbuula joope uju, alinkuti, ‘Ugwe, ngukupapo ukulongosya utwaja tuhaano.’

20 “Alinkwisa ujungi alinkujoba alinkuti, ‘Ntwa, isi syo ndalama syako, naapinyile nkitambala, ukuti silingasoba. 21 Naabombile bo ulo paapo nakutiilaga, namanga ugwe uli mundu unkali. Kwega ifi ukaabiikile nu kutondola ifi ukaabyele.’

22 “Untwa jula alinkummbuula alinkuti, ‘Gwe mbombeli umbiibi ugwe! Ngukulongela mu mmasyu gaako aga ujobile. Gwameenye ukuti une ndi nkali. Ngwega ifi ngaabiikile nu kutondola ifi ngaabyele. 23 Po fiki ukaabiikile indalama syangu kuli aba bikusibombela ukuti ngabileko? Une bo niisile ngali neegile na isi ngabiileko.’

24 “Po alinkubalagila aba baalyimile kifuki, alinkuti, ‘Namupoke indalama, mukampepo jula uju akabile ndalama ifijabo kalongo.’ 25 Balinkwamula balinkuti, ‘Ntwa, keeta ali nasyo indalama ifijabo kalongo!’

26 “Joope alinkubaamula alinkuti, ‘Nikubabuula nikuti, uju ikubombela kanunu aka ali nako, ikongeleligwa ukupeeligwa. Uju atikubombela kanunu, koope aka ali nako ikupokigwa. 27 Po mubatwale abalugu bangu, aba batikulonda ukuti njege malafyale gwabo, mubatwale apa, mubagoge, bo ngukeeta!’ ”

---

† **19:11** 19:11 UBunyafyale bwa Kyala bukuja pakuboneka nakalinga Abandu biinogonaga ukuti Jesu ikubuuka ku Jelusalemu kukulongosya uBunyafyale. ‡ **19:12** 19:12 Ukuti akapeeligwe ubunyafyale ubwa kulongosya ikiisu kyake Akabalilo kala abandu baabuukaga ku malafyale unkulumba gwa Balooma, kukupeeligwa ubunyafyale bwa kulongosya ifiisu fyabo. § **19:13** 19:13 Indalama inyingi NKigiliki bikuti Mina kalongo. Mina gwali mfwalo gwa mundu ku masiku imia jimo.

Jesu ikwambililigwa na kaluulu kaa butoli mu Jelusalemu
(Matai 21:1-11; Maalika 11:1-11; Johani 12:12-19)

28 Jesu bo amalile ukujoba isyo alinkutalapo nkyeni, alinkwanda injila jaa kufyuka ukubuuka ku Jelusalemu. 29 Bo asegeliile mu Betifage na mu Betanija, utwaja utu tuli kifuki nu bujo ubu bikuti Kyamba kya Misyunguti, alinkubatuma abafundigwa baake babili, 30 alinkubabuula alinkuti, “Namubuukege nkaaja aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwingiile mula, mukwakujaaga imwana jaa mbunda jikungiigwe, iji umundu akiitogamo siku. Mukajaabule, mukajitwale apa. 31 Linga umundu ikubalaaluusya ikuti, ‘Fiki mukujaabula?’ mukammbuulege mukatigi, ‘UNtwa afumbilwe najo.’ ”

32 Po bala baatumiigwe balinkubuuka, balinkwaga sijiiliile bo muno aababuulile. 33 Bo bali pakujaabula imwana jaa mbunda, abeene najo balinkubalaaluusya balinkuti, “Fiki mukujaabula imwana jaa mbunda?” 34 Balinkubaamula balinkuti, “UNtwa afumbilwe najo.” 35 Balinkuntwalila Jesu, balinkutenga imyenda gyabo pamwanya paa mwana jaa mbunda, Jesu alinkwitoga.*

36 Jesu bo ikwenda, abandu baalisyaga imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kumyake. 37 Bo ali kifuki nu nsebo ugu gukusuluka ukufuma ku Kyamba kya Misyunguti, ikibugutila kyosa ikya bafundigwa baake, kilinkwanda ukusekela nu kulaata ukuntuufya Kyala, kunongwa jaa mbombo sya fiika fyosa ifi baafibwene, 38 balinkuti,

“Asajigwege uMalafyale uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!†
Ulutengaano kumwanya nu busisya kwa Kyala gwa kumwanya fiijo!”

39 ABafalisai bamo, aba baalimo nkilundilo, balinkummbuula balinkuti, “Mmanyisi, ubakemele abafundigwa baako, bamyeke!” 40 Alinkubaamula alinkuti, “Nikubabuula nikuti, linga bamyekile aba, amabwe gikulaataga!”

Jesu ikujoba ukuti akaaja kaa Jelusalemu kikwisa kubulutuligwa

41 Jesu bo ali kifuki, alinkukabona akaaja kaa Jelusalemu, alinkukalilila, 42 alinkuti, “Ngali sili kanunu kumyako umwisyugu, linga gwasimeenye isi sikutwala ulutengaano! Looli akabalilo aka utikusibona. 43 Paapo amasiku gikwisa, aga abalugu baako bikwisa kujenga iilinga ilya mabwe ukukusyunguutila, bikwisa kukufinyatila mfibafu fyosa. 44 Bikwisa kukupondania paasi ugwe na baanaako, mwi ilinga lyako ilya mabwe. Batikwisa kukulekela iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iinine,‡ kunongwa jaa kuti ukaakaageenie akabalilo aka Kyala aaliisile kukukupoka!”

Jesu ikubakaga abuulisi ndupaso lwa tempeli
(Matai 21:12-17; Maalika 11:15-19; Johani 2:13-22)

45 Jesu alinkwingila ndupaso lwa tempeli, alinkwanda ukubakagila panja aba buulisyaga utundu. 46 Alinkubabuula alinkuti, “Sisimbiigwe

* **19:35** 19:35 Jesu alinkwitoga Abanyafyale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisyaga ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa lwijiisyo. † **19:38** 19:38 Bala kalata gwa Isabuli 118:26. ‡ **19:44** 19:44 Itempeli jaaliisile kupanguligwa na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti.

mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Inyumba jangu jikujaga nyumba jaa kwipuutilamo.’§ Looli umwe, mujibiikile ukuja, ‘Mbako jaa minyambuta.’ ”*

47 Jesu aamanyisyaga kukuti isiku ndupaso lwa tempeli. Abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, balinkulonda injila ijaa kunngogela, 48 looli bakaajaagile najimo, paapo abandu boosa baapilikisyaga kanunu isi aajobaga.

20

Jesu ikulaaluusigwa isya maka gaake
(Matai 21:23-27; Maalika 11:27-33)

1 Iisiku limo, Jesu aabamanyisyaga nu kubalumbililа abandu iNdumi iNunu ndupaso lwa tempeli. Abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, balinkubuuka kumyake, 2 balinkunndaaluusya balinkuti, “Tubuule, ukabile kuugu amaka agaa kubomba isi? Jo jwani uju akupeele amaka aga?”

3 Alinkubaamula alinkuti, “Na niine ngubalaaluusya iisyu limo. Muumbuule, 4 bule, amaka agaa Johani agaa kuboosya abandu gaa-fumile kwa Kyala, pamo ku bandu?” 5 Po balinkujobesania balinkuti, “Linga tukuti amaka gaake gaafumile kwa Kyala, umwene ikutigi, ‘Keeta mukaalimmwitiike?’ 6 Looli linga tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu, ikilundilo iki ikya bandu bikututuunya na mabwe, paapo biitiike ukuti Johani aali nkunguluka.” 7 Po balinkummwamula Jesu balinkuti, “Tukamanya kuno gaafumile.” 8 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Po leelo niine, ndikubabuula umwe ukuti jwani ambeele amaka agaa kubomba isi.”

Ikifwanikisyo ikya balimi ababiibi
(Matai 21:33-46; Maalika 12:1-12)

9 Po Jesu alinkwanda ukubabuula abandu ikifwanikisyo iki, alinkuti, “Aaliko umundu jumo uju aabyele amaafiilu mu ngunda gwake. Alinkubabiikamo abalimi abaa kukeetelela imipiki gya maafiilu gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila akabalilo akatali. 10 Akabalilo kaa kutungula iseke bo kafikile, alinkuntuma jumo mbabombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake. Looli abalimi bala balinkunkoma, balinkunkaga kisita kumpapo nafimo.

11 “Po umwene ngunda jula alinkuntuma kangi umbombeli ujungi. Abalimi bala joope balinkunkoma, balinkummbombela ingosya soni, balinkunkaga kisita kumpapo nafimo. 12 Alinkuntuma kangi ugwa butatu, joope balinkumfulasya, balinkunkaga.

13 “Po umwene ngunda alinkwinogona alinkuti, ‘Mbombe ifiki? Nguntuma umwanangu unkundwe. Pamo uju jo bikwakummwimikaga.’ 14 Looli abalimi bala bo bammbwene, balinkujobesania balinkuti, ‘Uju jo mwene kilingo. Isaga tunngoge, ukuti ikilingo kijege kyitu.’ 15 Balinkunsoosyamo mu ngunda, balinkunngoga.”

Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Umwene ngunda jula ikwisa kubabombela sya fiki abalimi bala? 16 Ikwisa kubagoga abalimi

§ **19:46** 19:46 Bala kalata gwa Jeesaja 56:7. * **19:46** 19:46 Bala kalata gwa Jelemija 7:11.

bala, nu ngunda gula ikubapapo abangi!" Abandu bo bapiliike isyo, balinkujoba balinkuti, "Buno silingiisa kuboneka isyo siku!" 17 Looli Jesu alinkubakeeta, alinkubalaaluusya alinkuti, "Fiki sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

'Hiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,*
lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto'?†

18 "Kukuti mundu uju ikugwa pamwanya pi ibwe ilyo, ikukonyoka konyoka, na gwesa jula likunngwila, likuntakania."

19 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na bapuuti abalongosi, balinkulonda ukunkola akabalilo kalakala, paapo baasyageenie ukuti, ikifwanikisyo iki aabajobaga abeene. Looli balinkubatiila abandu.

Ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma
(Matai 22:15-22; Maalika 12:13-17)

20 Po paapo abalongosi baa Bajuuta balinkuntegelela Jesu. Balinkubatuma abandu baa kuntendeela, aba baaliibiikile ngati bagolofu, ukuti bankole mbujobi bwake, po bantwale ku ndongosi gwa kiisu ukuti banndonge.

21 Po abandu bala baalintegeliile, balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tumeenye ukuti kujoba nu kumanyisya isya nalooli. Tumeenye ukuti utikupaasya isi bikwinogona abandu, ugwe kumanyisya isya Kyala ku bwanalooli. 22 Bule, indagilo sya Moose sikutwitikisya ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma, pamo mma?"

23 Looli Jesu alinkubumanya ubukomu bwabo, alinkubabuula alinkuti, 24 "Namuunangisye ulutalama lumo ulwa ndenali. Ikifwani iki kyani, ni ngamu iji jaani?" Balinkummwamula balinkuti, "Fya malafyale gwa Balooma." 25 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po ifya malafyale gwa Balooma mumpege umalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpege Kyala."

26 Abandu bala balinkuswiga fiijo ukwamula kwa Jesu, balinkumyeka. Balinkutoligwa inongwa ijaa kunkolela, kunongwa jaa masyu aga ajobile nkyeni mmbandu.

Isya kusyuka ukufuma mbafwe
(Matai 22:23-33; Maalika 12:18-27)

27 ABasatukai‡ bamo balinkubuuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ukuti abandu bakabagila ukusyuka ukufuma mbafwe. Po balinkunndaaluusya balinkuti, 28 "Gwe Mmanyisi, Moose aatusimbiile mu ndagilo ukuti, 'Linga umundu ikufwa kisita kupaapa umwana najumo, ugwamyabo ammwingilengepo ikilingo unkiikulu umfwile jula, ukuti ampaapile abaana uju afwile.'§ 29 Po baaliko abanyamundu bahaano na babili. Ugwa kwanda alinkwega unkiikulu, alinkufwa kisita kupaapa umwana najumo. 30 Ugwa bubili [alinkummwingilapo ikilingo umfwile jula, joope alinkufwa kisita kupaapa nagwe,]* 31 nu gwa butatu, joope alinkummwingilapo. Bo lululo boosa bahaano

* **20:17** 20:17 Hiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile Jesu apa aabombiile amasyu agaa nDwitikano uLukuulu ukwijoba umwene. † **20:17** 20:17 Bala kalata gwa Isabuli 118:22. ‡ **20:27** 20:27 ABasatukai Bala ku Isyakulingaania. § **20:28** 20:28 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 25:5-6. * **20:30** 20:30 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

na babili balinkummwingilapo, balinkufwa kisita kupaapa nagwe.
32 Kummaliikisyo, unkiikulu jula joope alinkufwa. 33 Abandu boosa
bo basyukile, unkiikulu jula ikwisa kujaga nkasi gwani? Paapo
aalyegiigwemo na banyambala boosa bahaano na babili."
34 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Abandu baa nkabalilo aka bikwega
nu kwegigwa. 35 Looli aba Kyala ababwene ukuti babagiisye ukuja
nkiisu ikipya, nu kusyuka ukufuma mbafwe, batikwisa kwega pamo
ukwegigwa. 36 Bakabagila ukwisa kufwa kangi, paapo bikwisa kujaga
bo ulwa bandumi. Abandu abo baana baa Kyala, paapo basyusiigwe
ukufuma mbafwe.
37 "Joope Moose aatile, abafwe bikwisa kusyuka. Aajobile isyo mwa
Kalata uMwikemo, pala aasimbile isya kisyanju iki kyakaga umooto.
Aalinnjobile uNtwa Kyala, ukuti jo, 'Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa
Isaka na Kyala gwa Jaakobo.'† 38 Po Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe,
looli gwa buumi,‡ paapo kumyake boosa buumi."
39 Po abamanyisi baa ndagilo sya Moose bamo, balinkujoba
balinkuti, "Gwe Mmanyisi, ujobile kanunu!" 40 Ukwandila apo,
akaagelilepo umundu najumo ukunndaaluusya kangi Jesu.

Meesija Mwana gwa Ndaabiti
(Matai 22:41-46; Maalika 12:35-37)

41 Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, "Fiki abandu bikuti Meesija
Mwana gwa malafyale Ndaabiti? 42 Umwene Ndaabiti ikujoba mwa
kalata gwa Isabuli ikuti,
'UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwangu,
"Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fiijo,
43 ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako." '§
44 "Ndaabiti ikunkoolela Meesija ukuti Ntwa. Po Meesija ikujaga
mwanaake buleebule?"

Jesu ikubasoka abafundigwa baake isya bamanyisi baa ndagilo sya Moose
(Matai 23:1-36; Maalika 12:38-40)

45 Abandu boosa bo bikumpilikisya, Jesu alinkubabuula aba-
fundigwa baake alinkuti, 46 "Mujege maaso na bamanyisi baa ndagilo
sya Moose. Biiganile ukwenda bo bafwele imyenda imitali, ukuti
abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni. Bikwisalila ukutuugasya
pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, pabujo ubwa biimikigwa pa
lusekelo. 47 Bikukabila mbusyobi ifyuma ku bakiikulu abafwile, kangi
bikwipuuta inyiipuuto indali, isya kulabaasya. Pi isiku lya bulongi,
bikwisa kwambililaga ulufundo ulunywamu kwa Kyala!"

21

Unkiikulu umfwile asoosiisye iikemo ukubakinda boosa
(Maalika 12:41-44)

† **20:37** 20:37 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6. ‡ **20:38** 20:38 Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi Ubujobi ubo kokuti Abulahamu, Isaka, na Jaakobo buumi, bali pamopeene na Kyala kumwanya. § **20:43** 20:42-43 Bala kalata gwa Isabuli 110:1.

1 Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, alinkubabona abakabi bikusopa
amakemo gaabo nkya kusopamo amakemo. 2 Alinkummbona joope
umfwile jumo undondo, ikusopa mula utusenti tubili. 3 Po Jesu
alinkujoba alinkuti, “Nalooli nikubabuula, unkiikulu uju umfwile
undondo, asoosiisye fiijo ukubakinda boosa. 4 Paapo abo boosa
basopile ifi beegile mfyuma fyabo ifi fijeelile, looli umfwile uju
mbulondo bwake asoosiisye fyosa ifi aali nafyo, ifi aafisuubilaga
mbuumi bwake!”

Ingubilo isi sikwisa mmasiku gaa kummaliikisyo
(Matai 24:1-14; Maalika 13:1-13)

5 Abafundigwa bamo abaa Jesu baajobaga isya tempeli, muno
jaanokesiigwe na mabwe amanunu, nu tundu utunu utu abandu
baalinsookiisye Kyala. Looli Jesu alinkujoba alinkuti, 6 “Ifi
mukufikeeta, gikwisa amasiku aga litikwisa kujako iibwe ili lili
pamwanya pi ibwe iinine. Goosa gikwisa koomoligwa!”

7 Abandu bala balinkunndaaluusya balinkuti, “Gwe Mmanyisi, isyo
sikwisa ndili? Kangi kimanyilo nki kikwisa kutunangisya ukuti isi sili
kifuki ukuboneka?” 8 Alinkubabuula alinkuti, “Mujege maaso, ukuti
mulingiisa kusyobigwa! Abandu bingi bikwisa kubombelaga ingamu
jangu, bikwisa kutigi, ‘Une ne Meesija!’ Kangi bikutigi, ‘Akabalilo
kasegeliile!’ Looli umwe mulingiisa kubakongaga! 9 Bo mukupilika
isya bwite na kabini, mulingiisa kutiilaga. Paapo isyo mpaka sikwisa
kutala ukuboneka, looli ubumaliikisyo bo bukaali.”

10 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Ikiisu kimo kikwisa
kulwaga ni kiisu ikingi, nu bunyafyale bumo bukwisa kulwaga nu
bunyafyale ubungi. 11 Kukuti bujo tukwisa kujako utusenyenda
utunywamu, injala ni mbungo iji jikwambukila abandu. Fikwisa
kujako ifya kutiilisya, ni fimanyilo ifikulumba ukufuma kumwanya.

12 “Looli bo syosa isyo sikaali ukuboneka, bikwisa kubakolaga umwe
nu kubafunda ni ngubilo, bikwisa kubatwalaga mbalongosi baa mu
sinagogi, nu kubapinya mu nnyololo. Kangi bikwisa kubatwalaga
nkyeni mbanyafyale na mbalongosi baa kiisu ukuti mulongigwege,
paapo muli bafundigwa bangu. 13 Looli kumyinu ako ko kabalilo kaa
kuufumusya. 14 Mulingapaasyaga, ukuti mukwakwamula buleebule,
bo bikubalaaluusya pabulongi. 15 Paapo une angubapapo amasyu na
mahala, aga akajako najumo undugu gwinu, uju abagiile ukugatola
pamo ukugapinga.

16 “Kangi bikwisa kuboohelaga umwe, abapaapi biinu, abaamyinu,
abakamu biinu na bamanyaani biinu. Bamo pakati pamyinu mukwisa
kugogigwaga. 17 Abandu boosa bikwisa kubabengaga, paapo muli
bafundigwa bangu. 18 Looli lutikwisa kusobapo nu lunywili nalumo
ulwa mitu gyinu! 19 Kunongwa jaa kwikasya kwinu, mukwisa kukaba
ubuumi.”

Jesu ikujoba isya kupanguligwa akaaja kaa Jelusalemu
(Matai 24:15-21; Maalika 13:14-19)

20 “Bo mwagile akaaja kaa Jelusalemu kasyunguutiliigwe ni filundilo
fya basikali, po mwise mumanyege ukuti kikuja pakupyutigwa.
21 Po abandu aba bali mu Jutai babopelege mfyamba, aba bali
nkati nkaaja basookengemo nu kubopa, na aba bali mmigunda

balingagomokelangamo nkaaja. 22 Paapo amasiku ago gikwisa kuja gaa ngubilo, ukuti syosa isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo siboneke. 23 Ahiili abaa fifuba na aba bikongesya abaana nkabalilo ako! Paapo bukwisa kujako ubutolwe ubwingi nkiisu, ni ngalalisi sya Kyala ku bandu abaa nkiisu iki. 24 Abandu bamo bikwisa kugogigwa ni nyuubo, abangi bikwisa kukoligwa, nu kwa kupinyigwa mfiisu fyosa. Abandu aba bakaja Bajuuta, bikwisa kukakanya akaaja kaa Jelusalemu mpaka akabalilo kaabo kamalike.”

Ukwisa kwa Nnyamundu kukulongosya
(Matai 24:29-35; Maalika 13:24-31)

25 “Kangi fikwisa kubonekaga ifimanyilo mwi isuba, mmwesi na mu ndondwa. Abandu abaa nkiisu, bikwisa kuja nu butolwe nu booga, kunongwa jaa koobela nu kusambuka kwa nyanja. 26 Abandu amaka gikwisa kubamalikila, kunongwa jaa lutende, bo bikuguulila ifi fikwisa pakiisu, paapo utundu toosa utunywamu utu tuli kumwanya, tukwisa kujungaanika.

27 “Po bikwisa kuumbona ne Nnyamundu bo ngwisa mmabingo na maka amingi nu busisya bwa Kyala.* 28 Isyo bo syandile ukuboneka, mwise mwikasyege, paapo ukupokigwa kwinu kuli kifuki!”

29 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake ikifwanikisyo, alinkuti, “Namukeete umpiki gwa nkuju ni mipiki igingi gyosa. 30 Amaani bo gikutulula, mukumanya ukuti umpingo gusegeliile. 31 Bubuubo na nuumwe bo mukusibona isyo syosa, aamumanyege ukuti uBunyafyale bwa Kyala busegeliile. 32 Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batikwisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa. 33 Umpaalanga ni kiisu fikwisa koomoka, looli amasyu gangu gatikoomokamo siku.”

Mujege maaso

34 “Mujege maaso, ukuti indumbula syinu silingakoligwa na kajiilo akabiibi akaa bugaala bwalwa, nu kukoligwa ni mbombo isya pakiisu. Iisiku lila lilingiisa kubaaga bo mwijibile. 35 Paapo iisiku ilyo nakalinga likwisa kubaaga abandu boosa abaa pakiisu. 36 Po mujege maaso akabalilo koosa, munsuumege Kyala, ukuti muje na maka agaa kwendela kanunu ndi syosa isi sikubonekaga, nu kwima nkyeni mu Nnyamundu.”

37 Kukuti isiku Jesu aamanyisyaga ndupaso lwa tempeli. Pakilo aabuukaga kukugona ku Kyamba kya Misyunguti. 38 Abandu boosa baalaabilaga nulubunju ukubuuka ndupaso lwa tempeli, ukuti bampilikisye.

22

Juuta Isikalyoti ikwitika ukunndiila Jesu
(Matai 26:1-5, 14-16; Maalika 14:1-2, 10-11; Johani 11:45-53)

1 Ikyaka ikya fisyesye ifisita nkese,* iki bikuti kyaka kya Pasa,† kyasegeliile. 2 Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya

* **21:27** 21:27 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13. * **22:1** 22:1 Ikyaka ikya fisyesye ifisita nkese Bala ku Isyakulingaania. † **22:1** 22:1 IPasa Bala ku Isyakulingaania.

Moose baalondaga injila ijaa kunngogela Jesu. Baabombaga isyo kubutiitu, paapo baabatiilaga abandu.

3 Seetano alinkummwingila Juuta Isikalyoti, aali jumo mbafundigwa
baa Jesu kalongo na babili. 4 Po Juuta alinkubuuka ku bapuuti
abalongosi na bakulumba baa basikali aba baalindililaga itempeli,
alinkwitikana nabo muno abagiile ukunndiila Jesu. 5 Balinkuhoboka,
balinkwitikana nagwe ukunhomba indalama. 6 Po Juuta alinkwitika,
alinkulonda injila ijaa kunndiila Jesu, bo ikilundilo kya bandu
kikajapo.

Ukutendekesya ifindu fya Pasa
(Matai 26:17-19; Maalika 14:12-16; Johani 13:21-30)

7 Iisiku lya fisyesye ifisita nkese lilinkufika. Iisiku ilyo lyo isiku
ili baaboolaga akang'oosi kaa kulya pa kyaka kya Pasa. 8 Po
Jesu alinkubatuma baa Peeteli na Johani, alinkubabuula alinkuti,
"Mubuuke mukatutendekekesye ifindu fya Pasa, ukuti tulyemo."
9 Balinkunndaaluusya balinkuti, "Kulonda tukatendekekesye
kuugu?" 10 Alinkubabuula alinkuti, "Bo mwingiile nkaaja akaa
Jelusalemu, mukwakwaganila nu nnyambala jumo, apimbile indeko
jaa miisi. Mukankongege mpaka nnyumba iji ikwakwingila.
11 Mukammbuule umwene nyumba ukuti uMmanyisi ikukulaaluusya
ikuti, 'Ikyumba kya baheesya kili kuugu? Ngulonda ukuliilamo
ikyaka kya Pasa pamopeene na bafundigwa bangu.' 12 Umwene
nyumba ikwakubanangisya ikyumba ikinywamu ikya ku golofwa,
kitendekesiigwe kanunu pa butuugalo, mukatendekesyege ifindu fya
Pasa umo."
13 Balinkubuuka, balinkwakusyaga syosa bo muumo Jesu
aababuuliile. Po balinkutendekesya ifindu fya Pasa.

IFindu iFiikemo ifya Ntwa
(Matai 26:26-30; Maalika 14:22-26; 1 Abakolinti 11:23-25)

14 Namajolo akabalilo kaa kulya bo kafikile, Jesu alinkutuugala
pakulya ifindu pamopeene na batumigwa baake kalongo na
babili. 15 Alinkubabuula alinkuti, "Nnyonyilwe fiijo ukulya iPasa iji
pamopeene na nuumwe, bo taasi ngaali ukutaamigwa. 16 Nikubabuula
nikuti, ndikwisa kwandisyamo siku ukulya ifindu fya Pasa, mpaka apa
ngwisa kulya iPasa ijaa nalooli mBunyafyale bwa Kyala."
17 Po alinkwega ikikombe ikya finga, alinkugwa ulupi kwa Kyala,
alinkujoba alinkuti, "Namwege ikikombe iki ikya finga, kukuti mundu
anwe! 18 Paapo nikubabuula nikuti, ndikwisa kunwamo kangi ifinga
mpaka bwise uBunyafyale bwa Kyala."
19 Alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukimenya,
alinkubapapo, alinkubabuula alinkuti, "Ugu go mbili gwangu, ugu
guningiigwe kunongwa jiinu. Mubombege bo ulu ukungumbuka une."
20 Kangi bo baliile ifindu, Jesu alinkwega ikikombe ikya finga, alinkuti,
"Ikikombe iki ikya finga lo lwitikano ulupya mwi ilopa lyangu, ili
likooneka ukubapoka umwe.
21 "Looli uju ikuja pakuundiila, ikulya pamopeene na niine apa
pa meesa. 22 Paapo une Nnyamundu angufwa bo muno Kyala
aasibaatikiile, looli ahiili umundu uju ikuundiila!" 23 Balinkwanda
ukulaaluusania ukuti jo jwani ikuja pakubomba isyo.

Abatumigwa bikukaanikana isya bukulumba

24 Po abatumigwa balinkwanda ukukaanikana, ukuti jo jwani
nkululumba nkibugutila kyabo. 25 Jesu alinkubabuula alinkuti,
“Abanyafyale baa pakiisu apa biiganile ukubalagila abandu ku bukali,
bikujobigwa ukuti batuuli baa bandu.
26 “Looli kumyinu umwe silingajaga bo ulo. Uju jo nkululumba
nkibugutila kyinu, jo ajege bo unnandi. Kangi uju ikulongosya,
ikulondigwa ababombelege abangi. 27 Po jwani nkululumba ku nnine?
Uju atuugeele pakulya ifindu pamo uju ikuntwalila ifindu? Bule,
akaja jo uju atuugeele pakulya? Looli une nkibugutila kyinu ndi bo
umbombeli.
28 “Umwe jo umwe musyele na niine, bo ndi mbutolwe ubwa ngelo.
29 Une ngubapapo umwe uBunyafyale bo ulu Taata aalimbeele une,
30 ukuti mwise mulye nu kunwa mBunyafyale bwangu, kangi mwise
mutuugale pa fikota fya butwa, ukuti mufilonge ifikolo kalongo na
fibili ifya Isilaili.”

Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana
(Matai 26:31-35; Maalika 14:27-31; Johani 13:36-38)

31 Jesu alinkujoba alinkuti, “Simoni, Simoni! Seetano asuumile
kwa Kyala, ukubagela umwe mwesa, bo ulwa ndimi uju ikululuusya.
32 Looli ngwipuutiile, ukuti ulwitiko lwako lulinganaganika. Bo
guungomokiile, gwise ubakasyege abafundigwa biinaako.” 33 Po
Simoni alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, une niitendekiisye
ukupinyigwa, poope nu kufwa pamopeene na nungwe!”
34 Jesu alinkuti, “Nikukubuula Simoni Peeteli ukuti, bo ingongobe
jikaali ukukoolela umwisyugu, ugwe kungaana katatu ukuti
ukaamanya.”

Akanyambi akaa ndalama nu luubo

35 Po Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Bo mbatumile kisita ndalama,
pamo ikinyambi, pamo ifilato, bule, mwalyagiilwe fimo?” Balinkuti,
“Mma, tukaalyagiilwe nafimo.” 36 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Ulu,
uju ali na kanyambi akaa ndalama akolelege, na joope uju ali ni
kinyambi akolelege. Uju akaja nu luubo, uulisyege ikoti lyake, akuule.
37 Paapo nikubabuula, sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
‘Aabaliigwe pamopeene na batulanongwa.’‡ Nalooli syosa isi sisim-
biigwe kunongwa jangu, mpaka sibombigwe.” 38 Abafundigwa baake
balinkuti, “Gwe Ntwa, keeta, apa silipo inyuubo ibili.” Alinkubaamula
alinkuti, “Tusileke isyo.”

Jesu ikwipuuta nKyamba kya Misyungu ti
(Matai 26:36-46; Maalika 14:32-42)

39 Po Jesu alinkusookamo mu Jelusalemu, alinkubuuka ku Kyamba
kya Misyungu ti, bo muno lwajiiliile ulwiho lwake, abafundigwa baake
balinkunkonga. 40 Bo afikile pabujo bula, alinkubabuula alinkuti,
“Mwipuutege, ukuti mulingiisa kutoligwa ni ngelo.”
41 Alinkusookapo apa baalipo, alinkubuuka pabutalipo, apa
likugomokela iibwe linga umundu atuunyile. Alinkufugama,
alinkwipuuta, 42 alinkuti, “Gwe Taata! Linga bwigane bwako,

‡ **22:37** 22:37 Bala kalata gwa Jeesaja 53:12.

uusookesyepo ingubilo isi.§ Leelo bulingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako!" [43 Po ugwandumi ukufuma kumwanya alinkummwisila, alinkumpa amaka. 44 Aali mu ngubilo inywamu isya mu ndumbula, po alinkukindilila fiijo ukwipuuta, amafuku gaake galinkuja bo ulwa matondobya gaa ilopa, galinkutoonya paasi.]*
45 Bo iipuutile, alinkwima, alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utulo, kunongwa jaa busulumanie. 46 Alinkubalaaluusya alinkuti, "Fiki mukugona utulo? Namusumuke! Mwipuutege, ukuti mulingiisa kutoligwa ni ngelo."

Bikunkola Jesu
(Matai 26:47-56; Maalika 14:43-50; Johani 18:3-11)
47 Bo akaali ikujoba, nakalinga kilinkwisa ikilundilo kya bandu, kilongosiigwe na Juuta, ugwa ndi bala kalongo na babili. Alinkusegelela kwa Jesu, alinkumfipa.† 48 Jesu alinkunndaaluusya alinkuti, "Juuta! Kuundiila ne Nnyamundu ku njila jaa kuufipa?"
49 Abafundigwa baa Jesu bo basibwene isyo, balinkujoba balinkuti, "Gwe Ntwa! Bule, tubasenge ni nyuubo?" 50 Po umwinaabo jumo alinkunsenga nu luubo untumwa gwa mpuuti unkulumba, imbulukutu jaa ku kiiliilo. 51 Jesu alinkujoba alinkuti, "Namuleke ukubomba isyo!" Alinkupalamaasya imbulukutu jaa ntumwa jula, alinkummbumbulusya.
52 Jesu alinkubabuula abapuuti abalongosi, abakulumba baa basikali abaa mu tempeli, pamopeene na balongosi baa Bajuuta, aba baaliisile kukunkola, alinkuti, "Bule, mwisile mukolile inyuubo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta? 53 Bwila naatuugalaga nkyeni mmyinu ndupaso lwa tempeli, mukaalingolilemo siku! Looli aka kabalilo kiinu, kabalilo kaa bulagili bwa ngiisi." 54 Po abandu bala balinkunkola Jesu, balinkuntwala kukaaja kaa mpuuti unkulumba.‡ Peeteli alinkunkonga pabutalipo.

Peeteli ikunkaana Jesu
(Matai 26:57-58, 69-75; Maalika 14:53-54, 66-72; Johani 18:12-18, 25-27)
55 Abandu balinkukosya umooto pakati pa lupaso, balinkutuugala pamopeene, joope Peeteli alinkutuugala pamopeene nabo. 56 Umbombi jumo undindwana, alinkummbona Peeteli atuugeele apa umooto gwakaga, aalinkeetile kanunu, alinkujoba alinkuti, "Joope uju, aali pamopeene na Jesu." 57 Looli Peeteli alinkukaana alinkuti, "Gwe nkiikulu ugwe! Une ngammanya!"
58 Bo bangeelepo panandi, umundu ujungi alinkummbona Peeteli, alinkujoba alinkuti, "Na nungwe uli mwinaabo bala." Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Gwe mundu ugwe, ungaasaaka une!"
59 Bo jikindile isala jimo buno, umundu ujungi alinkusisimikisya, alinkujoba alinkuti, "Nalooli umundu uju aali pamopeene na Jesu!

---

§ **22:42** 22:42 Uusookesyepo ingubilo isi NKigiliki bikuti Uusookesyepo ikikombe iki.
* **22:44** 22:43-44 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja nu tunandi utu.
† **22:47** 22:47 Alinkumfipa Ukufipana kaali kajiilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisya ulugano pamo ubumanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ku nkiikulu kwene.
‡ **22:54** 22:54 Umpuuti unkulumba Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania.

Paapo joope uju Ngalilai!” 60 Looli Peeteli alinkwamula alinkuti, “Gwe mundu ugwe, isi kusijoba ngasimanya!”

Nakalinga bo ali pakujoba isyo, ingongobe jilinkukoolela. 61 UNtwa Jesu alinkusanuka, alinkunkeeta Peeteli. Po Peeteli alinkugakumbuka amasyu aga uNtwa aalimmbuulile ukuti, “Liilino ingongobe bo jikaali ukukoolela, kungaana katatu.” 62 Po alinkusooka panja, alinkulila fiijo.

Abasikali bikummuugiilila nu kunkoma Jesu
(Matai 26:67-68; Maalika 14:65)

63 Abasikali aba banndindililaga Jesu, balinkummuugiilila nu kunkoma. 64 Balinkumpinya ni kitambala kumaaso, balinkunndaaluusya balinkuti, “Kunguluka! Jo jwani akukomile?” 65 Balinkuntuka amaheelu agangi amingi.

Jesu nkyeni mbalongosi baa Bajuuta
(Matai 26:59-66; Maalika 14:55-64; Johani 18:19-24)

66 Bo bukiile, balinkukomaana abaa lukomaano lwa Sanihendilini,§ ulu bikujamo abalongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Po abasikali balinkuntwala Jesu nkyeni mmyabo. 67 Po balinkunndaaluusya balinkuti, “Tubuule, ugwe gwe Meesija?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “Nalinga mbabuulile, mutikuunyiitika. 68 Kangi linga ngubalaaluusya, mutikuunyaamula. 69 Looli ukwandila liilino, une ne Nnyamundu ngutuugalaga kumwanya, pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiililo ikya Kyala uMwene maka.”

70 Balinkujoba boosa balinkuti, “Kokuti ugwe uli Mwana gwa Kyala?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “Mujobile isya nalooli.”

71 Po balinkujoba balinkuti, “Tukubulonda ubukeeti bwa fiki? Keeta, tupiliike jujuuswe amasyu ukufuma nkanwa mmyake!”

23

Jesu ikulongigwa na Pilati
(Matai 27:1-2, 11-14; Maalika 15:1-5; Johani 18:28-38)

1 Po abalongosi abakulumba bala abaa Bajuuta, balinkwima, balinkuntwala Jesu kwa Pilati, undongosi gwa kiisu ikya Jutai. 2 Balinkwanda ukunsitaaka balinkuti, “Umundu uju tummbwene ikubasofya abandu baa nkiisu kyitu. Ikukaanisya abandu ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma, kangi ikwijoba ukuti umwene jo Meesija, uMalafyale.”

3 Po Pilati alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bo liliilyo ujobile.” 4 Pilati alinkubabuula abapuuti abalongosi ni kilundilo ikya bandu, alinkuti, “Ngajaagamo inongwa najimo mmundu uju.” 5 Looli abeene balinkusisimikisya ukujoba balinkuti, “Ikubasonga abandu ukubusambukila ubunyafyale ni manyisyo syake, moosa mu Jutai. Aalyandiile ku Galilai mpaka afikile kuno.”

6 Pilati bo apiliike isyo, alinkulaaluusya alinkuti, “Bule, umundu uju gwa mu Galilai?” 7 Bo asyageenie ukuti Ngalilai, ikufuma mbunyafyale bwa Heloti, alinkuntuma kwa Heloti, uju joope akabalilo ako aalimo mu Jelusalemu.

§ **22:66** 22:66 ISanihendilini Bala ku Isyakulingaania.

Heloti ikunndaaluusya Jesu

8 Heloti bo ammbwene Jesu, aahobwike fiijo, paapo amasiku
mingi aalondaga ukummbona. Aapiliike inongwa syake,
aasuubilaga ukummbona Jesu ikubomba ikiika kimo. 9 Po
Heloti alinkunndaaluusya Jesu amasyu mingi, looli umwene
akaalimmwamwile iisyu nalimo. 10 Abapuuti abalongosi na bamanyisi
baa ndagilo sya Moose baalipo, balinkujoba amasyu gaa kunsitaaka
ku maka fiijo.
11 Po Heloti na basikali baake, balinkummwangalila nu
kummoobela. Balinkumfwika imyenda igya bunyafyale,
balinkuntwala kangi kwa Pilati. 12 Iliisiku ilyo, Heloti na Pilati
balinkuja bamanyaani, paapo kunyuma baali kilugu.

Jesu ikulongigwa ukugogigwa
(Matai 27:15-26; Maalika 15:6-15; Johani 18:39–19:16)

13 Po Pilati alinkubabungaania abapuuti abalongosi, abalongosi
baa bandu na bandu abangi. 14 Alinkubabuula alinkuti, “Umundu
uju muntwele kumyangu, mukunsitaaka ukuti ikubasonga abandu
ukubusambukila ubulongosi bwa kiisu. Nunndaaluusiisye nkyeni
mmyinu, looli ngajaaga inongwa najimo iji atulile, ndi syosa isi
munsitaakile. 15 Joope Heloti akajaaga inongwa najimo kumyake,
fyobeene anngomwisye kumyitu. Akabomba nasimo isya kumpelela
ukulongigwa ukugogigwa. 16 Po leelo, ikukomigwa ifingoti, po
ngummwabulaga.” [17 Lwali lwiho ukummwabula umpinyigwa jumo
pa kyaka kya Pasa.]*

18 Looli abandu boosa balinkujwega palikimokyene balinkuti, “Nn-
goge umundu uju! Utwabulile Balaba!” 19 Balaba aapinyiigwe
mu nnyololo, paapo aapelile ukusambuka abandu nkaaja ukupinga
ubulongosi bwa kiisu, na kunongwa jaa bugogi.
20 Pilati aalondaga ukummwabula Jesu, alinkujoba na bandu kangi.
21 Looli abeene balinkongelapo ukujwega balinkuti, “Nkomelele pa
kikohekano! Nkomelele pa kikohekano!”
22 Pilati alinkujoba nabo kangi ulwa butatu alinkuti, “Fiki? Abombile
mbiibi nki? Une ngajaaga inongwa najimo kumyake, ijaa kumpelela
ukuti alongigwe ukugogigwa! Kunongwa ijo ngulagila akomigwe
ifingoti, po ngummwabulaga.” 23 Looli abandu balinkukindapo
ukujwega ku maka fiijo, balinkuumiililila ukusuuma ukuti Jesu
akomeleligwe pa kikohekano. Unjwego gwabo gulinkupela ukuti
biitikisigwe.
24 Po Pilati alinkutumula ukuti sibombigwe isi baasuumaga.
25 Alinkummwabula Balaba uju aapinyiigwe kunongwa jaa kubasonga
abandu ukubusambukila ubulongosi bwa kiisu, na kunongwa
jaa bugogi, alinkubapapo Jesu abasikali, ukuti bammbombele isi
baalondaga abandu.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano
(Matai 27:32-44; Maalika 15:21-32; Johani 19:17-27)

26 Abasikali bo bikuntwala Jesu kukunngoga, balinkwaganila nu
mundu jumo ingamu jaake Simoni ugwa mu Kilene, aafumile

* **23:17** 23:17 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

mmigunda, iisaga nkaaja. Balinkunkola, balinkuntwika ikikohekano ukuti ampimbile Jesu. Po alinkupimba, alinkunkonga Jesu.
27 Ikilundilo ikinywamu kya bandu kilinkunkonga Jesu. Nkilundilo ikyo, baalimo abakiikulu aba banndililaga nu kunkuutila. 28 Jesu alinkubasanukila, alinkubabuula alinkuti, “Mwe bakiikulu baa mu Jelusalemu! Mulingaandililaga une, looli mwilililege mwibeene na baaniinu! 29 Paapo gikwisa amasiku aga abandu bikutigi, ‘Basajiigwe abakiikulu abagumba, aba bakapaapamo nu kongesyamo abaana!’
30 Po,
‘Abandu bikwisa kufibuulaga ifyamba ukuti,
“Namutugwilege!”
Kangi nu twamba ukuti,
“Namutusyilege!” ’†
31 “Abandu bikuumbombela une bo ulu, ne ngaja ntulanongwa. Po sikwisa kujaga buleebule ku batulanongwa?”‡
32 Balinkubatwala boope abanyambuta babili, ukuti bagogiigwe pamopeene na Jesu. 33 Po balinkufika pabujo ubu ingamu jaake bikuti Lupaja lwa Ntu, balinkubakomelela pa fikohekano, Jesu na banyambuta babili bala, jumo kukibafu ikiililo, nu jungi kukibafu ikiimama. 34 Po Jesu alinkuti, “Gwe Taata, ubahobokele, paapo bakasimanya isi bali pakusibomba.” Balinkujabana imyenda gyake ku njila jaa bulagusi.
35 Abandu baalyimile kifuki baakeetaga. Abalongosi baa Bajuuta bammwangalilaga Jesu, baatigi, “Aabapokaga abangi, oko na iipoke umwene, linga jo Meesija gwa Kyala, unsunguligwa gwake!”
36 Abasikali boope balinkummwangalila, balinkusegelela kumyake, balinkumpa ifinga ingali, 37 kangi balinkuti, “Linga ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta, na gwipoke gwimwene!”
38 Pamwanya pa kikohekano baasimbile baatile,

~~Uju~~ jo Malafyale gwa Bajuuta

39 Jumo mbanyambuta aba baakomeleliigwe pa kikohekano kifuki na Jesu, alinkuntuka Jesu alinkuti, “~~U~~gwe ukaja gwe Meesija? Gwipoke gwimwene kangi utupoke na nuuswe!” 40 Looli unnyambuta ujungi alinkunkemela unnine alinkuti, “~~U~~gwe utikuntiila Kyala, na apa nungwe ulongiigwe ukufwa bo umwene? 41 ~~U~~swe kutubagiile ukulongigwa kunongwa jaa isi tubombile, looli umundu uju akabomba imbiibi najimo.” 42 Po alinkujoba alinkuti, “Gwe Jesu! Bo kwingila mBunyafyale bwako gungumbukege!” 43 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Nalooli nikukubuula nikuti, liilino kwakujaga pamopeene na niine kumwanya.”

~~Uku~~fwa kwa Jesu
(Matai 27:45-56; Maalika 15:33-41; Johani 19:28-30)

44 Jaali sala jaa 6:00 buno pamuusi, ingiisi jilinkugwa nkiisu kila kyosa, mpaka isala jaa 9:00, 45 iisuba lilinkuleka ukubala. Ilíibaalika lya tempeli§ lilinkunyaafuka pakati na pakati. 46 Po paapo

† **23:30** 23:30 Bala kalata gwa Osija 10:8. ‡ **23:31** 23:31 NKigiliki bikuti Paapo linga babombile bo ulu ku mpiki umbisi, sikujaga buleebule ku mpiki umuumu? § **23:45** 23:45 Ilíibaalika lya tempeli lyali lya mwenda unsito. Lyajabaga mu tempeli ubujo bubili, ubwa Pabwikemo nu bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisyu Itempeli ku Isyakulingaania.

Jesu alinkulaata ukukuuta alinkuti, “Gwe Taata! Ubuumi bwangu ngububiika mmaboko gaako.” Bo ajobile isyo, alinkufwa.
47 Undongosi gwa basikali bo asibwene isi siboniike, alinkuntuufya Kyala, alinkujoba alinkuti, “Nalooli umundu uju aali ngolofu!”
48 Abandu boosa aba baabungeene pala, pakusikeeta isi siboniike, balinkugomoka kumyabo, kuno bikwikoma koma mfipambaga fyabo, ukunangisya ubusulumanie. 49 Looli abandu boosa aba baalimmeenye, pamopeene na bakiikulu aba baalongoseenie nagwe ukufuma mu Galilai, baalyimile pabutali ukusikeeta isyo.

Bikunsyila Jesu
(Matai 27:57-61; Maalika 15:42-47; Johani 19:38-42)
50-51 Aalipo umundu jumo ingamu jaake Joosefu, ugwa mu Alimatai, nkiisu ikya Jutai. Aali mundu nnunu kangi ngolofu, aabuguulilaga uBunyafyale bwa Kyala ukwisa. Akaaliitikeene na balongosi banine abaa ndukomaano lwa Sanihendilini, kuli isi baalimmbombiile Jesu.
52 Umundu uju alinkubuuka kwa Pilati, alinkunsuuma ukuti ampepo umfimba gwa Jesu, akasyile. 53 Pilati alinkwitika, po alinkugusulusya paasi umfimba ukufuma pa kikohekano. Alinkuguniembeteelela mmwenda unnunu, alinkugubiika mwi ipumba ili lyasongoleligwe kilingaani ndwalabwe,* ili bakaalinsyililemo umundu najumo.
54 Iliisiku ilyo, lyali isiku ilya kwitendekesya,† bo iSabati jikuja pakwanda.
55 Abakiikulu bala aba baalongoseenie na Jesu ukufuma mu Galilai, balinkunkonga Joosefu, balinkulibona iipumba, nu mfimba gwa Jesu muno gulambalikiigwe. 56 Po balinkugomoka kukaaja, balinkutendekesya imikota na mafuta gaa luuma ulunnunu.‡ Looli pi isiku ilya pa Sabati, balinkutuusya ukukongana ni ndagilo sya Moose.

24

Jesu asyukile mbufwe
(Matai 28:1-10; Maalika 16:1-8; Johani 20:1-10)
1 Nulubunju fiijo pi isiku ilya pa ndungu,* abakiikulu bala balinkubuuka kwi ipumba, baatwele imikota igi baatendekiisye. 2 Bo bafikile balinkwaga iibwe libungulusiigwe ukufuma pa kifigo ikya ipumba. 3 Balinkwingila nkati, balinkwaga umfimba gwa Ntwa Jesu gukajamo. 4 Bo bakaali bikuswiga isyo, nakalinga abandumi babili, aba baafwele imyenda igi gikulangala, balinkwima kifuki nabo.
5 Abakiikulu abo balinkutiila, balinkwinama paasi. Looli abandumi bala balinkubabuula balinkuti, “Fiki mukunndonda umuumi mbafwe?
6 Akajapo apa! Asyukile! Namukumbukege amasyu aga aababuulile, bo ali na nuumwe mu Galilai, 7 aatile, ‘Mpaka Nnyamundu abiikigwe ku batulanongwa, akomeleligwe pa kikohekano, na pi isiku lya butatu asyuke!’ ”

---

* **23:53** 23:53 Ipumba ili lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako. † **23:54** 23:54 Ilisiku ilya kwitendekesya lyali isiku lya Nkihaano, iSabati jandaga Nkihaano namajolo. ‡ **23:56** 23:56 Imikota na mafuta gaa luuma ulunnunu fyali fya kugupaka umfimba gwa Jesu. * **24:1** 24:1 Iisiku ilya pa ndungu Bala ku Isyakulingaania.

8 Po abakiikulu bala balinkugakumbuka amasyu gaa Jesu. 9 Po balinkusookapo pi ipumba, balinkubuuka apa baalipo abafundigwa baa Jesu bala kalongo na jumo, na bafundigwa abangi boosa, balinkubabuula syosa isi baasibwene. 10 Abakiikulu aba baababuulile abatumigwa baa Jesu inongwa isyo, bo baa Malija ugwa ku Magatala, Joana, Malija unna gwa Jaakobo, na bakiikulu abangi aba baali pamopeene nabo.

11 Looli abatumigwa bo bapiliike inongwa isi baabuuliigwe na bakiikulu bala, bakaasiitiike, balinkwaga ngati sya mwalo. 12 Looli Peeteli alinkwima, alinkubopa ukubuuka kwi ipumba. Alinkwinama, alinkulingulila mwi ipumba, alinkugubona gwene umwenda ugu baalinsyiliile Jesu. Alinkusookapo pala, kuno ikuswiga isi syaboniike.

Jesu ikubasetukila abafundigwa babili aba baabuukaga ku Emau (Maalika 16:12-13)

13 Iliisiku lilalila, abafundigwa babili baa Jesu bendaga mu njila ukubuuka nkaaja akaa mu Emau, aka kaali pabutali bwa kilomita kalongo na jimo ukufuma ku Jelusalemu. 14 Bo bikwenda mu njila, baajobaga inongwa syosa isi syaboniike. 15 Bo bikujoba nu kulaaluusania, Jesu juujo alinkusegelela nu kwenda pamopeene nabo. 16 Looli amaaso gaabo gaakoliigwe, ukuti balingammanya.

17 Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Masyu maki aga mukujobesania bo mukwenda?” Balinkwima, kuno baasulumeenie. 18 Jumo uju ingamu jaake aali jo Kilyopa, alinkwamula alinkuti, “Bule, ugwe gwimwene uli nheesya mu Jelusalemu, gwe ukamanya isi siboniike umo amasiku aga?”

19 Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Isya fiki?” Balinkummbuula balinkuti, “Isya Jesu ugwa mu Nasaleti. Umwene aali nkunguluka, isi aajobaga nu kubomba syali na maka nkyeni mwa Kyala na mmbandu boosa. 20 Abapuuti abalongosi na balongosi biitu baalintwele ku ndongosi gwa Balooma, ukuti alongigwe ukugogigwa, balinkunkomelela pa kikohekano. 21 Uswe twasuubilaga ukuti umwene ali jo gwa kutwabula twe Banyaisilaili. Pali syosa sisiisi, liilino isiku lya butatu ukufuma apa syabonekiile.

22 “Kangi abakiikulu bamo nkibugutila kyitu ikya bafundigwa, batunyomwisye. Balaabiile nulubunju fiijo ukubuuka kwi ipumba, 23 leelo bakagwaga umfimba gwake. Biisile kukutubuula ukuti babasetukiile abandumi, bababuulile ukuti Jesu muumi. 24 Po bamo nkibugutila kyitu babuukile kwi ipumba, baagile sili bo muno bajobiile abakiikulu bala, looli umwene bakammbona.”

25 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mwe bakonyofu umwe! Muli basito ukusiitika syosa isi baajobile abakunguluka! 26 Bule, akaalondigwaga Meesija mpaka akubilwe bo ulo, po ingile mbusisya bwake?” 27 Po Jesu alinkwanda ukubalingaania isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, isi sikunnjoba umwene, ukwandila isi aasimbile Moose na bakunguluka boosa.

28 Bo bali kifuki ukufika nkaaja aka baabuukaga, Jesu alinkufwana ikukiisania. 29 Looli abeene balinkupyelesya fiijo balinkuti, “Usyale apa pamopeene na nuuswe. Keeta bwilile, ingiisi jili kifuki.”

Po Jesu alinkwingila nnyumba, alinkutuugala nabo. 30 Bo atuugeele pakulya ifindu pamopeene nabo, alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi

kwa Kyala, alinkukimenyania, alinkubapa. 31 Po Kyala alinkubiigula, balinkummwagania ukuti jo Jesu, po umwene alinkusoba nkyeni mmyabo. 32 Balinkulaaluusania balinkuti, “Bule, gukaafwanaga mooto gukwaka mu ndumbula syitu, bo ikujoba na nuuswe mu njila nu kutulingaania amasyu agaa Kalata uMwikemo?”

33 Akabalilo kalakala balinkusookapo, balinkugomokelako ku Jelusalemu. Balinkubaaga abatumigwa bala kalongo na jumo, na bafundigwa abangi aba baali pamopeene nabo, babungeene. 34 Boosa baajobaga baatigi, “Nalooli uNtwa asyukile! Ammbonekiile Simoni!”

35 Po boope abafundigwa babili bala, balinkubapangila syosa isi sibabonekiile mu njila, na muno bammanyiile Jesu bo ikumenyania ikisyesye.

Jesu ikubasetukila abafundigwa baake
(Matai 28:16-20; Maalika 16:14-18; Johani 20:19-23; Imbombo sya Batumigwa 1:6-8)

36 Bo bali pakubapangila inongwa isyo, umwene Jesu alinkwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, “Mugonile, ulutengaano lujege na nuumwe!” 37 Balinkunyomoka nu kutiila, balinkwinogona ukuti bikummbona unsyuka.

38 Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, “Fiki mukutiila? Fiki mukwilaamwa mu ndumbula syinu? 39 Amukeete amaboko na malundi gangu, jo une. Namumbalamaasye, mukeete, paapo unsyuka akaja nu mbili ni fifupa, bo ulu mukuumbona une ndi nafyo.”

40 Jesu bo ajobile isyo, alinkubanangisya amakoko agaa mmaboko na mmalundi gaake. 41 Kunongwa jaa lusekelo nu kuswiga isi siboniike, baatoliigwe ukwitika isi. Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, “Muli ni findu fimo apa?” 42 Balinkumpapo ikibalali ikya iswi inyookye, 43 alinkwambililila nu kulya nkyeni mmyabo. 44 Po alinkubabuula alinkuti, “Isi syo isi naababuulile, bo ngaali ndi na nuumwe, ukuti syosa isi sisimbiigwe ukuunjoba une, mu ndagilo sya Moose, mwa baakalata baa bakunguluka na mwa kalata gwa Isabuli, mpaka siboneke.”

45 Po alinkwigula amahala gaabo, ukuti basyaganiege isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo. 46 Alinkubabuula alinkuti, “Isyo syo isi sisimbiigwe, ukuti Meesija ikwisa kukubilwa, pi isiku lya butatu, ikwisa kusyuka ukufuma mbafwe. 47 Kangi mu ngamu jaake abandu baa mfikolo fyosa, ukwandila mu Jelusalemu, bikwisa kulumbililigwa ukuti basuume ululhobokelo lwa butulanongwa bwabo. 48 Umwe muli bakeeti baa nongwa isi sibombiigwe.

49 “Pilikisya! Nguntuma kumyinu uju Taata aafingile ukuti ikubatumila umwe. Looli mutuugale nkaaja aka,† mpaka bo mwambiliile amaka aga gikufuma kwa Kyala.”

Jesu ikufyuka kumwanya
(Maalika 16:19-20; Imbombo sya Batumigwa 1:9-11)

50 Po Jesu alinkubalongosya ukusookamo mu Jelusalemu, alinkufika nabo ku Betanija, alinkwinula amaboko gaake, alinkubasaja. 51 Bo ikubasaja, alinkubaleka, alinkwegigwa ukufyuka kumwanya. 52 Abeene balinkummwipuuta, po balinkusookapo pala, balinkubuuka

† **24:49** 24:49 Nkaaja aka Kokuti mu Jelusalemu.

mu Jelusalemu nu lusekelo ulunywamu. 53 Bwila baajaga ndupaso lwa
tempeli, nkuntuufya Kyala.

ƗNdʉmi iNunu jaa Jesu Kiliisiti
bo muno aasimbile
Johani
Ɨsyakʉlongosya

Johani aali jʉmo mbafundigwa kalongo na babiili abaa Jesu. Aasimbile kalata ʉjʉ ʉkʉti abatʉʉle abiitiki boosa ʉkʉti bammwitike Jesu. Akasimba inongwa syosa isya bʉʉmi bwa Jesu, looli ikʉpanga isya fiika fimo ifi Jesu aabombile, ni manyisyo simo isi aamanyiisye. Ɨsi sikʉnangisya ʉkʉti Jesu akaali mundʉ itolo, looli aali jo Kyala.

Kalata ʉjʉ kʉbwandilo ikʉsisimikisya ʉkʉti Jesu jo Isyʉ lya Kyala. Kangi ikʉti jo Meesija ʉjʉ abakunguluka abaa Lwitikano ʉLukʉulʉ baakungulwike, nʉ kʉti ʉbʉfwe bwake lyo ikemo ili likʉsoosya ʉbʉtʉlanongwa bwa pakiisʉ. Ndʉtʉʉlo ʉlwa 13–17 ikʉjoba isya lʉgano lwake kʉ bafundigwa baake nʉ kʉbabʉʉla amasyʉ agaa kʉbakasya. Kalata amaliikiisye ʉkʉpanga isya kʉlongigwa Jesu nʉ kʉkomeleligwa pa kikohekano, na muno aasyʉkiile ʉkʉfuma mbʉfwe, nʉ kʉbabonekela kaa kingi abafundigwa baake.

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ	**ʉlʉtʉʉlo**
Jesu Isyʉ lya Kyala ili lisanwike ʉkʉja mundʉ	1:1-18
Jesu ikwanda imbombo jaake ni kiika ni manyisyo isya kʉbwandilo	1:19–4:54
Jesu ikongelapo imanyisyo ni fiika fingi	5:1–8:11
Jesu ikwaganila na Bafalisai nʉ kʉnangisya ʉbʉlagili bwake	8:12–10:42
Ɨsi Jesu aabombile bo ali mu njila ʉkʉbʉʉka kʉ Jelusalemu	11:1–12:50
Jesu ikʉbapa abafundigwa baake imanyisyo, bo ali kifuki ʉkʉfwa	13:1–17:26
Jesu ikʉkoligwa nʉ kʉgogigwa pa kikohekano	18:1–19:42
Jesu ikʉsyʉka mbʉfwe nʉ kʉboneka kʉ bafundigwa baake	20:1–21:25

Isyʉ aaliisile alinkʉja mundʉ

1 KʉbwandiIo bwa syosa aaliko Isyʉ. Isyʉ ʉjo aali pamopeene na Kyala. Kangi Isyʉ aali jo Kyala. 2 KʉbwandiIo bwa syosa, Isyʉ ʉjo aaliko kiIingaani pamopeene na Kyala.

3 Kyala aafipelile fyosa ʉkwendela mmyake. Akaakapelile akandʉ nakamo kisita kwendela mmyake. 4 ʉmwene jo bwandiIo bwa bʉʉmi boosa. Po ʉbʉʉmi ʉbo bukʉtwala ʉlʉmuli kʉ bandʉ boosa. 5 ʉlʉmuli ʉlo lukʉmulika mu ngiisi, looli ingiisi jitoliigwe ʉkʉlʉtola.

6 Kyala aalintʉmile ʉmundʉ jʉmo ʉjʉ ingamu jaake aali jo Johani.* 7 Johani aaliisile ʉkʉja nkeeti gwa kʉfumusya ʉlʉmuli ʉlo, ʉkʉti abandʉ boosa balwitike. 8 Johani akaali lʉmuli ʉlo, looli aaliisile kʉkʉfumusya isya lʉmuli ʉlo. 9 ʉlʉmuli ʉlo lwali lʉmuli lwa nalooli, ʉlʉ lukʉbamulikila boosa. Kangi ʉlʉmuli ʉlo lwaliisile pakiisʉ apa.

10 Isyʉ aalipo pakiisʉ apa. Abandʉ boosa abaa pakiisʉ bakaalimmeenye, na paapo aali jo ʉjʉ Kyala aapelile ikiisʉ kyosa ʉkwendela mmyake. 11 Aaliisile kʉ bandʉ baake, leelo abandʉ baake bakaalimmwambiliile. 12 Looli aba baalimmwambiliile nʉ

* **1:6** 1:6 Johani ʉjʉ jo Johani ʉMoosi.

kummwitika, aabapelile ukuja baana baa Kyala. 13 Abeene bo baana
baa Kyala, looli somma kunongwa jaa kikolo kyabo, kangi somma
kunongwa jaa kupaapigwa nu nnyambala nu nkiikulu, looli Kyala jo
uju ikubapela ukuja baanaake juujo.
14 Isyu ujo aaliisile alinkuja mundu, aaliisile kutuugala kumyitu.
Uswe twabubwene ubusisya bwake, ubusisya ubwa uju ali jumojwene
ntiga, ukufuma kwa Taata Kyala, kangi uju ali ni ipyana nu bwanalooli
ku bwingi.
15 Johani alinkubabuula abandu inongwa isya mundu ujo,
alinkujoba pabwelu alinkuti, "Uju jo uju naababuulaga naatigi, 'Ikwisa
umundu jumo kunyuma kumyangu, uju jo nkulumba ukunginda une,
paapo aaliko bo une ngaali ukupaapigwa.' "
16 Ukukongana nu kusita kwagilwa kwake, Kyala atupeele twesa
iipyana, ongiilepo pi ipyana ili lyatalilepo. 17 Kokuti ijolo Kyala
aatupeele indagilo syake ku njila jaa Moose, looli akabalilo aka
atupeele iipyana lyake nu bwanalooli bwake ku njila jaa Meesija†
Jesu. 18 Akajako umundu uju ammbwenemo Kyala. Looli ujo, uju ali
jumojwene ntiga, uju joope jo Kyala,‡ kangi ali pamopeene na Taata
Kyala, jo uju atusetuliile Kyala.

Ubukeeti bwa Johani uMoosi
(Matai 3:1-12; Maalika 1:1-8; Luuka 3:1-18)

19 Iisiku limo abalongosi baa Bajuuta baabatumile abapuuti§ na
Banyaleebi* ukufuma mu Jelusalemu, kukunndaaluusya Johani, ukuti
jo jwani. Umwene aasisimikiisye, 20 aabaamwile kisita kufinda
ubwanalooli, aatile, "Une ngaja ne Meesija." 21 Balinkunndaaluusya
kangi balinkuti, "Po ugwe gwe gwani? Bule, ugwe gwe nkun-
guluka Elija?" Johani alinkubaamula alinkuti, "Mma, ngaja ne
Elija." Abeene balinkunndaaluusya kangi balinkuti, "Bule, ugwe gwe
nkunguluka ujungi, uju tukunnguulila ukufuma kwa Kyala?"† Johani
alinkubaamula alinkuti, "Mma, ngaja jo une." 22 Balinkunndaaluusya
kangi balinkuti, "Po ugwe gwe gwani? Ukuti tukababuule aba
batutumile. Ugwe kwijoba ukuti gwe gwani?" 23 Johani alinkubaamula
ukukongana na masyu aga aajobile unkunguluka Jeesaja, ukuti,
"Une ndi isyu lya mundu, likukoolela ndungalangala likuti,
'Mutendekesye unsebo ugwa kwendamo uNtwa!' "‡

24 Po abandu bala, aba aBafalisai§ baabatumile kwa Johani,
25 balinkunndaaluusya balinkuti, "Linga ugwe ukaja gwe Meesija,
pamo ukaja gwe nkunguluka Elija, pamo ukaja gwe nkunguluka
ujungi ugwa Kyala, keeta koosya?" 26 Johani alinkubaamula alinkuti,
"Une nguboosya na miisi, looli pakati pamyinu alipo uju umwe
mukammanya. 27 Ujo jo uju ikwisa kunyuma kumyangu, kangi jo

† **1:17** 1:17 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu Kilisiti ku Isyakulingaania. ‡ **1:18** 1:18 Uju
ali jumojwene ntiga, uju joope jo Kyala Mwa baakalata bamo basimbile uMwana gwa Kyala
jumojwene ntiga. § **1:19** 1:19 Abapuuti Bala ku Isyakulingaania. * **1:19** 1:19 ABanyaleebi
baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa Imbalilo 3:1-13.
† **1:21** 1:21 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 18:15-22. ‡ **1:23** 1:23 Bala kalata
gwa Jeesaja 40:3. § **1:24** 1:24 ABafalisai Bala ku Isyakulingaania.

uju ngabagisya nu kwabula utukoba utwa filato fyake.”* 28 Syosa isyo syabombiigwe nkaaja akaa mu Betanija, kukibafu ikya kubusookelo ikya lwisi Jolitani, kuno Johani oosyaga abandu.

Jesu jo Kang’oosi kaa Kyala

29 Kilaabo kyake, Johani alinkummbona Jesu ikwisa kumyake. Alinkubabuula abandu aba baalipo pala alinkuti, “Keeta, ujo jo Kang’oosi kaa Kyala,† uju ikubusoosyamo ubutulanongwa bwa bandu boosa!‡ 30 Uju jo uju naababuulaga ukuti, ‘Ikwisa umundu jumo kunyuma kumyangu, uju nkululumba ukunginda une, paapo aaliko bo une ngaali ukupaapigwa.’ 31 Na niine ngaalimmeenye ukuti jo jwani, looli naaliisile kukuboosya abandu na miisi ukuti, nunsetule ku Banyaisilaili.” 32 Po Johani alinkubabuula isi asibwene, alinkuti, “Nummbwene Mbepo Mwikemo ukufuma kumwanya, bo ikusuluka pamwanya pamyake nu mbili bo ugwa ngunde, asyele pamopeene nagwe. 33 Leelo ngaalimmeenye ukuti jo jwani, looli Kyala uju aalindumile kukoosya aatile, ‘Linga gummbwene umundu uju Mbepo gwangu ikusuluka pamwanya pamyake, nu kusyala nagwe, ujo jo uju ikuboosyaga abandu na Mbepo Mwikemo.’ ” 34 Po Johani alinkuti, “Na niine nsibwene, kangi ngusisimikisya, ukuti ujo Mwana gwa Kyala.”§

Jesu ikubasala abafundigwa baake abaa kwanda

35 Kilaabo kyake, Johani aalipo pala kangi pamopeene na bafundigwa baake babili. 36 Po alinkummbona Jesu ikwenda kifuki nabo. Alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Keeta, ujo jo Kang’oosi kaa Kyala!” 37 Abafundigwa baa Johani bo bapiliike isyo, balinkunkonga Jesu. 38 Po Jesu alinkusanuka, alinkubabona abafundigwa bala bikunkonga. Alinkubalaaluusya alinkuti, “Bule, mukulonda ifiki?” Abeene balinkummwamula balinkuti, “Gwe Labi (ingamu iji kokuti Mmanyisi), kali, kutuugala kuugu?” 39 Jesu alinkuti, “Isaga, mukwakupabona.” Po balinkunkonga. Isala jaa 10:00 pamuusi, balinkufika apa aatuugalaga, balinkulinda nagwe iisiku lila. 40 Umfundigwa jumo mbafundigwa babili aba baapiliike amasyu gaa Johani, na aba baalinkongile Jesu, ingamu jaake aali jo Andeleja, ugwamyabo gwa Simoni Peeteli. 41 Nakalinga ujo alinkubuuka kukunndonda Simoni. Bo ammwagile, alinkummbuula alinkuti, “Tummwagile uMpoki, uju jo Meesija!” (Ingamu iji kokuti Kilisiti.) 42 Po Andeleja alinkuntwala Simoni kwa Jesu. Jesu alinkunkeeta Simoni, alinkummbuula alinkuti, “Ugwe gwe Simoni umwana gwa Johani. Ukwandila liilino, ingamu jaako kujaga gwe Kefa” (pamo Peeteli, kokuti Lwalabwe).

Jesu ikubasala abafundigwa abangi babili

43 Kilaabo kyake, Jesu alinkutumula ukubuuka nkiisu ikya Galilai.* Po alinkummwaga Filipo, alinkummbuula alinkuti, “Filipo, isaga ungongege.” 44 Filipo aafumile mu Betisaita, muno Andeleja na Peeteli boope baatuugalaga. 45 Po Filipo alinkummwaga Natanaeli,

---

* **1:27** 1:27 Ukwabula utukoba utwa filato fyake Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania. † **1:29** 1:29 Kang’oosi kaa Kyala Bala iisyu Kang’oosi ku Isyakulingaania. ‡ **1:29** 1:29 Bala kalata gwa Ukusooka 12:21-28. § **1:34** 1:34 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. * **1:43** 1:43 Galilai Bala ku Isyakulingaania.

alinkummbuula alinkuti, “Tummbwene umundu uju Moose aasimbile inongwa syake mwa Kalata gwa Ndagilo, kangi uju boope abakunguluka baasimbile inongwa syake. Ingamu jaake jo Jesu ugwa mu Nasaleti, mwana gwa Joosefu.” 46 Looli Natanaeli alinkunndaaluusya Filipo alinkuti, “Kandu nki akanunu aka kabagiile ukufuma nkaaja akanandi akaa mu Nasaleti?” Filipo alinkummwamula alinkuti, “Isaga gwikeetele.” 47 Jesu bo ammbwene Natanaeli ikwisa kumyake, alinkuti, “Keeta, umundu ujo Mwisilaili gwa nalooli, uju akaja nsyobi.” 48 Natanaeli alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Gwe ntwa, guumeenye buleebule?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Na bo Filipo akaali ukwisa kukukoolela, une bo ngubwene utuugeele pa nkuju.” 49 Po Natanaeli alinkwamula alinkuti, “Gwe Mmanyisi, liilino mmeenye ukuti ugwe uli Mwana gwa Kyala! Ugwe uli Malafyale gwa kiisu kya Isilaili!” 50 Jesu alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, kwitika paapo ngubuulile ukuti ngubwene bo utuugeele pa nkuju? Kusibona isingi ingulumba ukusikinda isi! 51 Nalooli nikubabuula, mukwisa kukubona kumwanya kukwiguka, nu kubabona abandumi baa Kyala bikufyuka nu kusuluka pamwanya pamyangu ne Nnyamundu.”†

2

Ulusekelo ulwa bwegi mu Kana

1 Bo ajobile isyo, pi isiku lya butatu, lwalipo ulusekelo ulwa bwegi mu Kana, nkiisu ikya Galilai. Pa bwegi ubo aalipo joope unna gwa Jesu. 2 Jesu na bafundigwa baake boope baalipo pa bwegi ubo, baapaaliigwe. 3 Akabalilo bo kakindilepo, abaheesya baanwile ifinga* joosa. Po unna gwa Jesu alinkummbuula alinkuti, “Gwe mwanangu, abaheesya bamalile ifinga.”† 4 Jesu alinkummwamula unna alinkuti, “Juuba, fiki kujoba bo ulo? Akabalilo kaa kubomba imbombo jangu kakaali ukufika.” 5 Po unna alinkubabuula ababombi alinkuti, “Syosa isi ikubabuula umwanangu, mubombege.”

6 Pabujo bula, syalipo ingumbe ntandatu isya mabwe. ABajuuta baabiikangamo amiisi agaa kubombela ulwiho lwabo, ulwa kwijeelusya. Ingumbe jimo jiisulaga amalebe mahaano pamo ntandatu. 7 Po Jesu alinkubabuula ababombi bala alinkuti, “Namwisusye amiisi mu ngumbe isyo.” Po balinkunega amiisi nu kwisusya mu ngumbe sila. 8 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Namunege amiisi gamo, mukampepo unkululumba gwa lusekelo.” Po balinkunega amiisi nu kwakumpapo unkululumba jula. 9 Unkululumba alinkunwa amiisi gala, aga Jesu aagasanwisye ukuja finga. Umwene akaameenye kuno jifumile, looli ababombi aba baanegile amiisi baameenye kuno jifumile. Po alinkunkoolela umwega nkiikulu. 10 Bo iisile, unkululumba jula alinkuti, “Umundu gwesa kubwandilo ikujaba ifinga inunu, looli abandu bo banwile nu kwikuta, po ikwisa ni finga iji jikaja nunu. Looli ugwe utwele ifinga inunu kummaliikisyo!”

11 Jesu aabombile ikiika iki nkaaja akaa mu Kana mu Galilai. Ikiika ikyo kyali kya kwanda ukubomba, ukunangisya ubusisya bwake

† **1:51** 1:51 Nnyamundu Bala ku Isyakulingaania. * **2:3** 2:3 Ifinga Bala ku Isyakulingaania.

† **2:3** 2:3 Bamalile ifinga Nkabalilo kala syali sya soni fiijo ku mwega nkiikulu na uju ikwegigwa, ukumalika ifinga pa lusekelo ulwa bwegi.

kʉ bandʉ. Kʉnongwa ɨjo abafundigwa baake balɨnkʉmmwitɨka. 12 Ʊlʉsekelo lwa bwegi bo lʉmaliike, Jesu alɨnkʉsuluka mu Kapelinaʉmu pamopeene nʉ nna, abanuguna na bafundigwa baake. Balɨnkʉtʉʉgala ʉko amasikʉ manandɨ.

Jesu ikʉbakaga abʉʉlɨsi ndʉpaso lwa tempeli
(Matai 21:12-13; Maalika 11:15-17; Lʉʉka 19:45-46)

13 Akabalilo akaa kyaka kya Bajuuta, ɨkɨ bikʉtɨ Pasa, bo kɨlɨ kɨfuki, Jesu alɨnkʉfyʉka ʉkʉbʉʉka mu Jelusalemu. 14 Po alɨnkwingɨla ndʉpaso lwa tempeli.‡ Ʊmo alɨnkʉbaaga aba bʉʉlɨsyaga ɨng'ombe, ɨng'oosi nɨ ngʉnde, na aba bʉʉsaniaga ɨndalama.§ 15 Jesu bo asibwene ɨsyo, alɨnkʉpota ʉtʉgoje ʉkʉja kɨngoti, alɨnkʉbakaga boosa aba bʉʉlɨsyaga ndʉpaso lwa tempeli, pamopeene nɨ ng'ombe nɨ ng'oosi. Alɨnkʉsipetusya ɨmeesa sya bʉʉsania ndalama nʉ koona ɨndalama syabo. 16 Po Jesu alɨnkʉbabʉʉla aba bʉʉlɨsyaga ɨngʉnde alɨnkʉtɨ, "Namusisoosyepo ɨngʉnde apa. Mulingajɨbiikaga ɨnyumba jaa Taata ʉkʉja sokoni." 17 Abafundigwa baake bo bapɨliike ɨsyo, balɨnkʉkʉmbʉka amasyʉ aga gasimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkʉtɨ, "Ʊlʉgano lwangʉ kʉ nyumba jaako, lukwaka nkatɨ mmyangʉ bo ʉlwa mooto."*

18 Po abalongosi baa Bajuuta bo basibwene ɨsi Jesu abombile, balɨnkʉnndaalʉʉsya balɨnkʉtɨ, "Kʉbomba ɨkɨmanyilo kɨlɨkʉ, ʉkʉnangɨsya ʉkʉtɨ ʉlɨ nʉ bʉlagɨli ʉbwa kʉbomba ɨsi?" 19 Jesu alɨnkʉbabʉʉla alɨnkʉtɨ, "Namoomole ɨtempeli ɨjɨ, ʉne ngʉjɨjenga kʉ masikʉ matatʉ." 20 Po abeene balɨnkʉmmwamula balɨnkʉtɨ, "Ɨtempeli ɨjɨ jaajengiigwe kʉ fyɨnja 46. Po ʉgwe ʉbagiile bʉleebʉle ʉkʉjɨjenga kʉ masikʉ matatʉ?" 21 Looli Jesu akaajobaga ɨsya tempeli, aajobaga ɨsya mbɨlɨ gwake ʉmwene, ʉgʉ gwajaga pakʉbomoligwa. 22 Po Jesu bo asyʉkile ʉkʉfuma mbʉfwe, abafundigwa baake balɨnkʉkʉmbʉka amasyʉ aga aajobile. Kʉ njila ɨjo, balɨnkwitɨka amasyʉ aga gasimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo, na masyʉ aga Jesu aajobile.

Jesu asimeenye ɨsi silimo mu ndumbula sya bandʉ

23 Jesu bo alɨ pa kyaka kya Pasa mu Jelusalemu, abandʉ bingi balɨnkwanda ʉkʉmmwitɨka, paapo baafibwene ɨfiika ɨfi aabombaga. 24 Looli Jesu akaabiitiike, paapo aasyageenie ɨsi silimo mu ndumbula syabo. 25 Kangɨ akaalondaga ʉmundʉ gwesa jʉla, ʉkʉmmbʉʉla ɨsi abandʉ bikwinogona, paapo aasimeenye syosa ɨsi silimo mu ndumbula sya bandʉ boosa.

3

Jesu ikʉjobesania na Nikotemu

1 Aaliko ʉndongosi jʉmo ʉgwa Bajuuta, ʉgwa nkɨbugutɨla kya Bafalisai, ɨngamu jaake aalɨ jo Nikotemu. 2 Ɨliisikʉ lɨmo pakɨlo, alɨnkʉbʉʉka kwa Jesu alɨnkʉmmbʉʉla alɨnkʉtɨ, "Gwe Mmanyisi, tʉmeenye ʉkʉtɨ ʉgwe ʉlɨ mmanyisi ʉjʉ atʉmiigwe na Kyala, paapo akajako ʉmundʉ ʉjʉ abagiile ʉkʉbomba ɨfiika ɨfi kʉbomba, lɨnga

‡ **2:14** 2:14 Ɨtempeli Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. § **2:14** 2:14 Aba bʉʉsaniaga ɨndalama Syaliko ɨndalama ɨsya kʉbombela mwene mu tempeli. Kʉnongwa ɨjo aBajuuta bʉʉsaniaga ɨndalama syabo ʉkʉtɨ bakabe ɨsya kʉbombela mu tempeli. * **2:17** 2:17 Bala kalata gwa Ɨsabʉli 69:9.

Kyala akaja pamopeene nagwe.” 3 Jesu alinkummwamula alinkuti,
“Nalooli nikukubuula, akajako umundu uju abagiile ukwingila
mBunyafyale bwa Kyala,* linga akapaapigwa ulwa bubili.” 4 Nikotemu
alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Bule, unkangale abagiile buleebule
ukupaapigwa ulwa bubili?† Bule, abagiile ukwingila kangi ndwanda
lwa nna ukuti apaapigwe?” 5 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Nalooli
nikukubuula, akajako umundu uju abagiile ukwingila mBunyafyale
bwa Kyala, linga akapaapigwa ku miisi na kwa Mbepo gwa Kyala.
6 Abapaapi bikubapaapa abaanaabo nu mbili, looli Mbepo gwa Kyala
jo uju ikubapaapa abandu ukuti bajege nu buumi bwa bwila na bwila.
7 Ulingaswigaga isi ngubuulile ukuti, ‘Fikuti upaapigwe ulwa bubili.’
8 Umbelo gukukula ukulabila kuno gwiganile. Ubagiile ukupilika
ukukula kwake, looli utikumanya kuno gukufuma na kuno gukulabila.
Isi bo sili na ku mundu gwesa uju apaapiigwe na Mbepo gwa Kyala.”
9 Nikotemu alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Bule, umundu
abagiile buleebule ukupaapigwa na Mbepo gwa Kyala?” 10 Jesu
alinkummwamula alinkuti, “Ugwe uli mmanyisi umwimikigwa ugwa
bandu abaa nkiisu ikya Isilaili. Bule, ukasimanya syosa isi? 11 Nalooli
nikukubuula, uswe tusimeenye isi tukusijoba, kangi tusibwene isi
tukusilingaania. Looli umwe mutikwitika isyo. 12 Mbabuulile isi
sikubombigwa pakiisu apa, looli umwe mutikwitika. Po mubagi-
ile buleebule ukuunyiitika, linga ngubabuula isi sikubombigwa
kumwanya? 13 Akajako umundu najumo uju abuukileko kumwanya.
Looli ne Nnyamundu jo une naaliisile ukufuma kumwanya.
14 “Moose aatendekiisye ikifwani kya njoka jaa kibungu‡
nu kukifyusya pa kipiki, ukuti abapoke aBanyaisilaili bo bali
ndungalangala. Bubuubo ne Nnyamundu ngwisa kufyusigwa, 15 ukuti
mbape ubuumi bwa bwila na bwila abandu aba bikuunyiitika.”
16 Kyala abaganile fiijo abandu boosa abaa pakiisu apa. Jo nongwa iji
aalintumile uMwanaake jumojwene ntiga, ukwisa pakiisu apa, ukuti
umundu gwesa uju ikummwitika alingasobaga, looli akabe ubuumi
bwa bwila na bwila. 17 Kyala akaalintumile uMwanaake pakiisu
kukubalonga abandu, looli kukubapoka.
18 Kyala atikunndonga umundu uju ikummwitika uMwanaake,
looli umundu uju atikummwitika alongiigwe, paapo akammwitika
uMwanaake jumojwene ntiga. 19 Ubulongi bo ubu, ulumuli lwisile
pakiisu apa, looli abandu bingi biiganile ukuja mu ngiisi ukukindapo
ukuja ndumuli, paapo imbombo syabo mbiibi. 20 Abandu boosa aba
bikubomba isi sikaja nunu, balubengile ulumuli ulo. Kangi bomma
ukubuuka ndumuli, ukuti imbiibi syabo silingiisa kuboneka pabwelu.
21 Looli abandu boosa aba bikulonda fiijo isya bwanalooli bikubuuka
ndumuli ulo, ukuti imbombo syabo sije pabwelu, simanyigwege ukuti
jo Kyala uju ikubapa amaka agaa kusibomba.

Johani uMoosi ikujoba inongwa isya Jesu

22 Akabalilo bo kakindilepo panandi, Jesu na bafundigwa baake
balinkubuuka nkiisu ikya Jutai. Balinkutuugala mula kukabalilo

* **3:3** 3:3 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. † **3:4** 3:4 Ukupaapigwa ulwa bubili ko kuja mwana gwa Kyala. ‡ **3:14** 3:14 Injoka jaa kibungu Moose aabombile bo ulo ukuti abapoke aBanyaisilaili ukufuma mu mbiibi syabo. Bala kalata gwa Imbalilo 21:8-9.

kamo, paapo oosyaga abandu. 23 Nkabalilo kalakala, joope Johani oosyaga abandu mu Ainoni, kifuki na nkaaja akaa mu Salimu, paapo gaaliko amiisi mingi. Abandu bingi balinkubuuka kumyake ukuti aboosye. 24 Johani aabombaga imbombo ijo, bo Heloti akaali ukunkola nu kummbiika mu nnyololo.

25 Ifliisiku limo abafundigwa bamo abaa Johani, balinkwanda ukukaanikana nu Njuuta jumo, isya lwiho ulwa kwijeelusya bo kuja pakwipuuta. 26 Po balinkubuuka kwa Johani, balinkummbuula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, umundu uju gwali nagwe kwi isiilya ilingi ilya lwisi Jolitani, uju gwatubuulile inongwa syake, joope ikoosya abandu. Kangi bingi bikubuuka kumyake ukukindapo kumyako."

27 Johani alinkubaamula alinkuti, "Umundu akabagila ukukaaga akandu nakamo, linga Kyala akampa. 28 Umwe muli bakeeti bangu, kuli isi ngusijoba ukuti, 'Une ngaja ne Meesija, looli Kyala aalindumile une ukuti ndalepo nkyeni mmyake.' 29 Undindwana uju ikwegigwa ikulondigwa ukubuuka ku nnyambala uju ikummwega. Une ndi bo ulwa mmanyaani ugwa mwega nkiikulu, niimile kumbali kumyake uju ikwega, ngusekela bo ngupilika iisyu lyake. Nalooli jo mbombo iji jiihobwisye fiijo. 30 Fikuti Jesu ajege nkulumba ukukindapo, looli une njege nnandi ukukindapo."

Inongwa isya uju ikufuma kumwanya

31 UMwana gwa Kyala uju afumile kumwanya, ali nu bulagili ukubakinda abandu boosa. Gwesa uju atikufuma kumwanya, ikujoba syene inongwa isya pakiisu apa. Kokuti uju afumile kumwanya, ali nu bulagili ukubakinda abandu boosa. 32 Jesu ikulingaania isi asibwene nu kusipilika ukufuma kwa Kyala, looli abandu banandi itolo aba bikwitika ukuti isi ikujoba sya nalooli. 33 Umundu gwesa uju ikwitika amasyu gaa Jesu, ikunangisya ukuti isi Kyala ikujoba sya nalooli, 34 namanga Kyala aalintumile Jesu ukujoba amasyu gaa Kyala. Kyala aalimpeele Mbepo Mwikemo kisita kipimo. 35 Taata Kyala annganile uMwanaake, kangi ampeele amaka agaa kulagila utundu toosa. 36 Umundu gwesa uju ikummwitika uMwanaake Kyala, ali nu buumi bwa bwila na bwila. Looli umundu gwesa uju ikunkaana, akaja nu buumi bwa bwila na bwila, paapo ingalalisi sya Kyala sikwendelelaga ukuja pamyake bwila.

4

Jesu ikujoba nu nkiikulu uNsamalija

1 Po aBafalisai balinkupilika inongwa sya Jesu ukuti ikoosya nu kukaba abafundigwa bingi ukunkinda Johani. 2 Isya bwanalooli, Jesu akoosyaga, looli abafundigwa baake bo aba boosyaga. 3 Jesu bo asyageenie ukuti inongwa isyo sibalaniile, alinkusookamo nkiisu ikya Jutai pamopeene na bafundigwa baake, alinkubuuka nkiisu ikya Galilai. 4 Bo bikubuuka mu Galilai, baalondigwaga ukwendela nkiisu ikya mu Samalija.

5 Po balinkufika mu Samalija, nkaaja kamo aka baatigi mo mu Sikali. Akaaja ako kaali kifuki nu ngunda ugu Jaakobo aalimpeele ikilingo umwanaake, Joosefu.* 6 Apo kyalipo ikiina kimo ikya miisi iki baakitigi

* **4:5** 4:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 33:19; 48:22.

kiina kya Jaakobo. Iisuba bo lili pantu, Jesu alinkutuugala kumbali ku kiina ikyo ukuti atuusye, kunongwa jaa bukatale ubwa kwenda injila indali.
7-8 Po abafundigwa baake balinkubuuka nkaaja kukuula ifindu, Jesu alinkusyala mwene pa kiina. Po unkiikulu jumo uNsamalija alinkwisa kukunega amiisi nkiina kila. Bo Jesu ammbwene, alinkummbuula alinkuti, “Gwe nkiikulu ugwe, ngusuuma amiisi gamo agaa kunwa.” 9 Po unkiikulu jula alinkummwamula Jesu alinkuti, “Ugwe uli Njuuta, une ndi Nsamalija. Sya kiswigo ukusuuma amiisi kumyangu.” Aajobile bo ulo paapo aBajuuta baakaanaga ukulya pamopeene na Basamalija. 10 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Linga gwameenye ifi Kyala ikulonda ukukupa nu kuti jo jwani uju ikukusuuma amiisi gamo agaa kunwa, gwabagiile ukuusuuma une, niine naabagiile ukukupa amiisi aga gikubapa abandu ubuumi bwa bwila na bwila.” 11 Unkiikulu jula alinkummwamula Jesu alinkuti, “Gwe taata, ugwe ukaja nu lugoje pamo ikya kunegela amiisi, kangi ikiina iki kisolofu fiijo, po kugaaga kuugu amiisi ago, aga gikubapa abandu ubuumi? 12 Umwisukulu gwitu Jaakobo juujo aatupeele ikiina iki ikya miisi, aga aanwaga na baanaake, pamopeene ni finyamaana fyake ifya kutiima. Bule, kwibona ugwe uli nkulumba fiijo ukunkinda umwene?”
13 Po Jesu alinkummwamula alinkuti, “Umundu gwesa uju ikunwa amiisi aga gikufuma nkiina iki, ikuumilwa kangi. 14 Looli umundu uju ikunwa amiisi aga une ngumpa, atikuumilwaga bwila na bwila. Amiisi aga ngumpaga une gikujaga bo ulwa nyiibuko jaa miisi nkati mmyake, iji jitikuuma siku, jikumpaga ubuumi bwa bwila na bwila.” 15 Po unkiikulu jula alinkunsuuma Jesu alinkuti, “Gwe taata, ngukusuuma gumbepo amiisi aga ugajobile, ukuti ndinguumilwangamo, kangi ndeke ukwisa kukunega amiisi nkiina iki!”
16 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Buuka ukankoolele undumego, gwise nagwe apa.” 17 Alinkwamula alinkuti, “Une ngeegigwa.” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ujobile isya nalooli ukuti ukeegigwa! 18 Namanga gwegiigwemo na banyambala bahaano mpaka ulu, joope unnyambala uju kutuugala nagwe akabalilo aka, akaja ndumego. Ujobile isya nalooli.” 19 Unkiikulu jula alinkwamula alinkuti, “Gwe taata, liilino nsyageenie ukuti ugwe uli nkunguluka. 20 Abiisukulu biitu bammwipuutaga Kyala nkyamba iki ikya Gelisimu,† looli umwe mwe Bajuuta mukuti tubuukege kukummwipuuta Kyala mu Jelusalemu. Bule, ubwanalooli bo bulikuˀ”
21 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Gwe nkiikulu ugwe, itikaga isi ngujoba sya nalooli. Akabalilo aakikwisa aka aamutikummwipuutaga Taata Kyala nkyamba iki pamo mu tempeli ijaa mu Jelusalemu. 22 Umwe mwe Basamalija mukummwipuuta Kyala uju mukammanya, looli uswe twe Bajuuta tukummwipuuta Kyala uju tummeenye. Paapo aikubapoka abandu ukwendela ku Bajuuta. 23 Akabalilo kikwisa, kangi kafikile, aka abandu aba bikulonda ukummwipuuta Kyala ku bwanalooli, aabikummwipuutaga Taata bo muno Mbepo gwake abanangiisye, ukummwipuuta umwene muno ajiiliile nalooli.

† **4:20** 4:20 Nkyamba iki ikya Gelisimu ABasamalija biitikaga ukuti bikulondigwa ukummwipuuta Kyala nkyamba iki. Kunongwa ijo baajengile itempeli jaabo uko. Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 11:29.

Taata Kyala ikubalonda abandu aba bikummwipuuta ku njila ijo.
24 Kyala jo Mbepo. Abandu aba bikummwipuuta, bikulondigwa
ukuti bammwipuutege bo muno Mbepo gwake abanangiisye,
ukummwipuuta umwene muno ajiiliile nalooli." 25 Unkiikulu jula
alinkummwamula alinkuti, "Mmeenye ukuti Meesija ikwisa, uju
bikuti Kilisiti. Kangi mmeenye ukuti bo iisile ikwisa kutulingaania
syosa." 26 Po Jesu alinkummwamula alinkuti, "Une, ne ngujoba na
nungwe, jo uju ugwe kunnjoba."
27 Akabalilo ako abafundigwa baake balinkwisa, balinkuswiga fiijo
bo Jesu ikujoba nu nkiikulu.‡ Looli najumo umfundigwa uju
aalinndaaluusiisye Jesu ukuti, "Kulonda ifiki kumyake?" pamo ukuti,
"Fiki kujoba nagwe?"
28 Unkiikulu jula alinkujileka indeko jaake ijaa miisi palapala,
alinkubuuka nkaaja. Bo afikile alinkubabuula abandu alinkuti,
29 "Tubuuke mukankeete umundu uju aambuulile syosa isi mbom-
bilemo. Bule, umundu ujo abagiile ukuja jo Meesija uju tukusuubila
ukuti ikwisa?" 30 Po bo abandu bapiliike isyo, balinkusookamo nkaaja
kala, nu kwanda ukubuuka kuno Jesu aaliko.
31 Bo abandu bala bakaali ukufika, abafundigwa baake
balinkunsuuma balinkuti, "Gwe Mmanyisi, isaga pakulya ifindu."
32 Looli umwene alinkubaamula alinkuti, "Une ndi ni findu ifya
luko ulungi ifi umwe mukafimanya." 33 Po abafundigwa baake
balinkwanda ukulaaluusania balinkuti, "Bule, alipo umundu uju
iisile kukumpapo ifindu bo tukajapo?" 34 Jesu alinkubaamula
alinkuti, "Ifindu fyangu une ko kubomba isya bwigane bwa Taata
uju aalindumile, kukumaliisya imbombo jaake. 35 Umwe mukuti,
'Gisyele imyesi mina itolo ukufika untondolo.' Looli sikaja bo
ulo! Namukeete imigunda muno gijiiliile. Ifya kutondola fikomile
ukuti fitondoligwe. 36 Kangi untondoli akabile umfwalo gwake. Ali
pakubungaania mu ndamba syake ifi atondwile, kokuti ubuumi
bwa bwila na bwila. Po umbyali nu ntondoli boosa bikusekelaga
pamopeene.§ 37 Bulipo ubujobi ubu bukuti, 'Umundu jumo ikubyala
imbeju, ujungi ikutondola.' Ubujobi ubo bwa nalooli. 38 Naabatumile
umwe kukutondola ifi mukaabyele. Abandu abangi baabombile
imbombo joosa ingafu, umwe mukukaba kunongwa jaa mbombo
jaabo."

ABasamalija bikummwitika Jesu

39 ABasamalija bingi abaa nkaaja kala akaa mu Sikali,
balinkummwitika Jesu, paapo baapiliike isi unkiikulu jula aajobile
ukuti, "Umundu ujo aambuulile syosa isi mbombilemo." 40 Po
aBasamalija bala balinkufika apa Jesu aalipo, balinkunsuuma fiijo
ukuti atuugalepo pamopeene nabo. Po alinkutuugala nkaaja ako
amasiku mabili. 41 Nkabalilo ako, abandu bingi fiijo balinkummwitika
Jesu kunongwa jaa isi aajobaga. 42 Balinkummbuula unkiikulu
jula balinkuti, "Mpaka ulu tummwitiike umundu uju kunongwa jaa

‡ **4:27** 4:27 Balinkuswiga fiijo bo Jesu ikujoba nu nkiikulu Abamanyisi baa Bajuuta bakaajobaga na bakiikulu bo bali beene, fiijo ukujoba na bakiikulu abaheesya. § **4:36** 4:36 Umbyali nu ntondoli boosa bikusekelaga pamopeene Johani uMoosi aabyele imbeju, akabalilo aka Jesu ali pakutondola. Untondolo bo bafundigwa bingi aba bikummwitika.

syene isi utubuulile ugwe. Looli ulu tubagiile ukummwitika fiijo, paapo tupiliike jujuuswe isi ikujoba. Kangi tusyageenie ukuti nalooli umundu uju jo Mpoki gwa kiisu."

Jesu ikummbumbulusya umwana gwa ndongosi
(Matai 8:5-13; Luuka 7:1-10)

43 Amasiku mabili bo gakindile, Jesu alinkusookamo nkaaja akaa
mu Sikali, alinkubuuka mu Galilai. 44 Jesu aajobile ku bafundigwa
baake ukuti, unkunguluka atikwimikigwa na bandu abaa kumyabo.
45 Abandu abaa mu Galilai balinkummwambililila kanunu, paapo boope
baabuukile ku kyaka kya Pasa mu Jelusalemu, koope baasibwene syosa
isi Jesu aabombile.
46 Po Jesu alinkubuuka kangi nkaaja akaa mu Kana aka kali mu
Galilai. Nkaaja ako mo muno aasanwisye amiisi ukuja finga. Aalimo
undongosi jumo ugwa silikali mu Kapelinaumu uju umwanaake
undumyana aali mbine. 47 Undongosi ujo aapiliike ukuti Jesu
iisile kangi mu Galilai, ukufuma nkiisu ikya Jutai. Alinkubuuka
kwa Jesu nu kunsuuma fiijo ukuti abuuke mu Kapelinaumu,
kukummbumbulusya umwanaake, uju aali kifuki ukufwa. 48 Jesu
alinkummwamula undongosi jula alinkuti, "Mwe bandu umwe,
bule, mukabagila ukuunyiitika kisita kufibona ifiika ifikulumba?"
49 Undongosi alinkummwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, ngukusuuma,
tubuuke ukammbumbulusye umwanangu bo akaali ukufwa." 50 Looli
Jesu alinkummwamula alinkuti, "Buukaga kumyinu, umwanaako
abumbulwike." Undongosi jula alinkwitika amasyu gaa Jesu, po
alinkubuuka kumyake.
51 Undongosi jula bo ikwenda mu njila, alinkwaganila na
babombeli baake. Balinkummbuula balinkuti, "Umwanaako
abumbulwike, nkafu itolo." 52 Po alinkubalaaluusya alinkuti,
"Abumbulwike ukwandila ndili?" Abeene balinkummwamula
balinkuti, "Abumbulwike ukwandila mmajolo pamuusi, isala
jaa 7:00." 53 Po ugwise ugwa ndumyana jula alinkusyagania
ukuti abumbulwike ukwandila akabalilo kalakala aka Jesu aatile,
"Umwanaako abumbulwike." Po undongosi jula pamopeene na baa
nnyumba jaake balinkummwitika Jesu. 54 Ulu lwali lwa bubili Jesu
ukufuma mu Jutai ukubomba ikiika mu Galilai.

5

Jesu ikummbumbulusya uju ikukwema

1 Bo sikindile isyo, Jesu alinkubuuka nkaaja akaa mu Jelusalemu,
kukusekela ikyaka kimo ikya Bajuuta. 2 Nkaaja ako, kyalipo
ikipata ikinywamu iki ingamu jaake baatigi, Kipata kya Ng'oosi.*
Kifuki ni kipata ikyo, kyalipo ikisiba iki ingamu jaake mu njo-
belo jaabo baatigi Betisaita. Gaalipo amabalaasa mahaano aga
gaali ni mbanda. Amabalaasa ago gaasyunguutiile ikisiba ikyo.
3 Pa kipepo ikya mabalaasa ago, baalambalalaga ababine bingi, bo

* **5:2** 5:2 Kipata kya Ng'oosi Akaaja kaa Jelusalemu baajengile iilinga ilya mabwe, lyasyunguutiile akaaja koosa. Iilinga ilyo lyali ni fipata fingi. Kukuti kipata kyali ni ngamu jaake. Ikipata kimo baakipeele ingamu ijaa, "Kipata kya Ng'oosi," paapo ikipata ikyo kyali kifuki ni sokoni, iji buulisyangapo ing'oosi ni finyamaana ifingi. Bala kalata gwa Nehemija 3:1; 12:39.

abafwa maaso, aba bikukwema, na aba balalile. [Baaguulilaga amiisi ukusukaanika, 4 paapo ugwandumi gwa Kyala iisaga akabalilo kamo kukugasukaania amiisi nkisiba kila. Umbine ugwa kwanda ukwingila aabumbulukaga ububine bwake ubu aali nabo.]† 5 Pa kisiba kila aalipo unnyambala jumo uju aali mbine ifyinja 38. 6 Po Jesu alinkummbona alambaleele pala. Bo ameenye ukuti abinile akabalilo akatali, alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, ugwe kulonda ukubumbuluka?” 7 Po umbine jula alinkummwamula Jesu alinkuti, “Gwe taata, akajapo umundu ugwa kuumbiika nkisiba bo amiisi gikusukaanika. Paapo bo ngulonda ukwingila nkisiba ikyo, umundu ujungi ikutalapo nkyeni mmyangu.” 8 Po Jesu alinkummbuula umbine jula alinkuti, “Sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga.” 9 Nakalinga, umundu jula alinkubumbuluka ububine bwake, alinkupimba ubulili bwake alinkwanda ukusyunguutila syunguutila palapala.

Jesu aalimmbumbulwisye umundu ujo pi isiku ilya pa Sabati.‡ 10 Po abalongosi baa Bajuuta balinkummbuula umundu jula, uju Jesu aalimmbumbulwisye balinkuti, “Umwisyugu isiku lya Sabati, indagilo sitikukwitikisya ukupimba ubulili bwako.” 11 Looli umundu jula alinkubaamula alinkuti, “Umundu uju aambumbulwisye jo uju aambuulile ukuti mbimbe ubulili bwangu mbuukege.” 12 Po abalongosi bala balinkunndaaluusya balinkuti, “Bule, jo jwani uju akubuulile ukubomba bo ulu?” 13 Looli umundu jula akaalimmeenye uju aalimmbumbulwisye, paapo Jesu aasookilepo pa kilundilo kya bandu, aba baalipo pala.

14 Iliisiku lilalila bo kakindilepo akabalilo kanandi, Jesu alinkwakummwaga umundu jula ndupaso lwa tempeli, alinkunsoka alinkuti, “Pilikisya, liilino ubumbulwike. Ulingatulaga kangi inongwa, paapo linga kwendelela ukutula inongwa, aakutaamigwa fiijo ukukinda akabalilo aka gwataamigwaga kubwandilo.” 15 Nakalinga, umundu jula alinkunndeka Jesu, alinkugomokelako kangi kukubabuula abalongosi baa Bajuuta, ukuti jo Jesu uju ammbumbulwisye. 16 Po abalongosi baa Bajuuta balinkwanda ukuntaamya Jesu, paapo aababumbulusyaga abandu pi isiku ilya pa Sabati.

Abandu bikukaba ubuumi ukwendela ku Mwana gwa Kyala

17 Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, “Taata ikubomba imbombo amasiku goosa kisita kuleka. Po na niine ngubomba imbombo kisita kuleka.” 18 Kunongwa ijo, abalongosi baa Bajuuta balinkwanda ukulonda injila ijaa kunngoga Jesu. Baabombile bo ulo paapo jikaali jeene inongwa ijaa kukilania iSabati, looli paapo aajobaga ukuti Kyala jo Gwise. Ku njila ijo iibiikaga ukuti ali bo muno ajiiliile Kyala.

19 Jesu alinkubabuula abalongosi bala alinkuti, “Nalooli nikubabuula, une ne Mwanaake, ngabagila ukubomba syosyosa ku maka gangu. Une ngusibomba syene isi ngummbona Taata ikusibomba, kangi syosa isi Taata ikusibomba, syo isi na niine ne Mwanaake ngusibomba. 20 Taata aanganile une, jo nongwa iji ikuunangisya imbombo syosa isi ikusibomba, kangi aikuunangisya

† **5:4** 5:3-4 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga. ‡ **5:9** 5:9 ISabati Bala ku Isyakulingaania.

muno angubombelaga ifiika ifikulumba ukukinda ifyo, po mukuswigaga fiijo. 21 Bo ulu Taata ikubasyusya abafwe nu kubapa ubuumi bwa bwila na bwila, bo lululo na niine mbagiile ukubapa ubuumi abandu aba niiganile ukubapa. 22 Taata atikunndonga umundu gwesa jula, looli ambeele une ubulagili ubwa kubalonga abandu boosa. 23 Ku njila ijo, abandu boosa aabikuunyiimikaga bo ulu bikummwimika Taata. Umundu gwesa uju atikuunyiimika une ne Mwanaake, po atikummwimika Taata uju andumile.

24 “Nalooli nikubabuula, abandu boosa aba bikugapilika amasyu gangu nu kummwitika Kyala uju andumile, bali nu buumi bwa bwila na bwila. Aabatikulongigwa ku butulanongwa bwabo, looli balobwike ukufuma mbufwe nu kwingila mbuumi bwa bwila na bwila. 25 Nalooli nikubabuula, akabalilo kikwisa, kangi kafikile, aka abafwe aabikupilika isi ne Mwana gwa Kyala ngujoba. Po aba bikupilikaga, bikujaga nu buumi bwa bwila na bwila. 26 Bo ulu Taata ali na maka agaa kumpapo umundu ubuumi bwa bwila na bwila, na niine ne Mwanaake ambeele amaka aga kubapapo abandu ubuumi bwa bwila na bwila. 27 Kangi ambeele amaka agaa kubalonga abandu, paapo une ne Nnyamundu. 28 Mulingaswigaga! Aakikwisa akabalilo aka abafwe boosa bikwisa kumbilikaga bo ngubakoolela, 29 bikwisa kusooka mmapumba gaabo, bikwisa kusyusigwa na Kyala. Aba baabombaga inunu, bikwisa kupeeligwa ubuumi bwa bwila na bwila, looli aba baabombaga imbiibi, bikwisa kulongigwa.”

Aba bikunnjoba Jesu ukuja jo gwa bwanalooli

30 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Kakajako akandu nakamo aka mbagiile ukukabomba ku bulagili bwangu. Ngubalonga abandu ukukongana na muno Taata ikuumbuulila. Kunongwa ijo ubulongi bwangu bwa nalooli, paapo ndikubomba isi niiganile une, looli ngubomba isya bwigane bwa Kyala, uju andumile. 31 Linga ngubabuula umwe inongwa syangu jujuune, mukabagila ukwitika isi ngujoba ukuti sya nalooli. 32 Leelo Taata joope ikusijoba inongwa syangu kumyinu, na niine mmeenye ukuti syosa isi ikuunjoba sya nalooli. 33 Umwe mwabatumile abandumi kwa Johani uMoosi, joope aaliinjobile isya nalooli kumyinu. 34 Une ndikusuubila isi abandu bikuunjoba, looli ngubabuula syosa isyo ukuti mupokigwe.

35 “Johani uMoosi abunangiisye ubwanalooli kumyinu, bo ulwa nyaale muno jikwakila nu kumulika mu ngiisi. Umwe mwalusaaliile ulumuli ulo kukabalilo akanandi. 36 Looli ndi nasyo isi sikuusisimikisya fiijo, sikindilepo isi Johani aajobaga. Paapo imbombo isi Taata aalimbeele ukuti nsibombege syo isi sikunangisya ukuti Taata Kyala, jo uju andumile. 37 Joope Taata uju andumile une, aasisimikiisye une kumyinu. Umwe mukapilikamo siku iisyu lyake, kangi mukammbonamo siku muno ajiiliile. 38 Mukukaana ukugabiika amasyu agaa Kyala mu ndumbula syinu paapo mutikuunyiitika une, ne Kyala andumile kumyinu. 39 Mukwijuula fiijo ukubala Kalata uMwikemo, paapo mukwinogona ukuti mubagiile ukukabamo ubuumi bwa bwila na bwila. Nalooli isyo sikuusisimikisya une, 40 leelo mukukaana ukwisa kumyangu, ukuti mupeeligwe ubuumi bwa bwila na bwila.

41 “Inyango jangu kukaja ko kukaba ubusisya ukufuma ku bandu.
42 Looli mbameenye umwe muno mujiiliile, ukuti mukanngana Kyala
mu ndumbula syinu. 43 Une niisile ku bulagili bwa Taata, looli
mukukaana ukuunyambililila. Linga umundu ujungi ikwisa ku bulagili
ubwake mwene, aamukummwitika nu kummwambililila. 44 Mwiganile
ukwimikigwa na biiniinu, looli mutikwijuula ukulonda ulwimiko ulu
lukufuma kwa Kyala juujo. Po leelo, mubagiile buleebule ukuunyiitika
une?
45 “Mulingiinogonaga ukuti une angubasitaaka kwa Taata.
Himma! Moose jo uju aikubasitaaka, paapo jo uju mukunsuubila.
46 Linga nalooli mwaliitiike amasyu agaa Moose, po mwabagiile
ukuunyiitika na niine, paapo Moose jo uju aasimbile inongwa syangu.
47 Mutikwitika amasyu gaa Moose. Po mubagiile buleebule ukwitika
amasyu gangu?”

6

Jesu ikubaswila abandu bingi fiijo
(Matai 14:13-21; Maalika 6:30-44; Luuka 9:10-17)

1 Bo sikindile isyo, Jesu alinkuloboka sumbi Galilai, uju ingamu ijingi
jo sumbi Tibelija. 2 Ikilundilo ikinywamu ikya bandu bankongaga
Jesu, paapo baafibonaga ifiika ifi aabombaga ku babine. 3 Po Jesu
na bafundigwa baake balinkufyuka pa kyamba kimo, balinkutuugala
pamopeene. 4 Akabalilo ako, ikyaka kya Pasa kyali kifuki.
5 Jesu alinkukeeta, alinkukibona ikilundilo ikinywamu ikya bandu,
iki kiisaga kumyake. Po alinkunndaaluusya Filipo alinkuti, “Filipo,
bule, tubagiile ukwakuula kuugu ifindu ifya kubaswila abandu
boosa aba?” 6 Jesu aalinndaaluusiisye Filipo bo ulo, ukunngela,
paapo aameenye isya kubomba. 7 Filipo alinkummwamula alinkuti,
“Nalinga twalondaga ukufyaga ifindu ukuti kukuti mundu akabepo
fimo, leelo indenali imia ibili* sikabagila ukufwana.” 8 Po Andeleja,
uju aali mfundigwa ujungi, kangi gwamyabo gwa Simoni Peeteli,
alinkummwamula Jesu alinkuti, 9 “Gwe Ntwa, alipo undumyana jumo
apa, uju ali ni fisyesye fihaano ifya syaili nu tuswi utunandi tubili.
Leelo ifindu ifi fibagiile buleebule ukukifwana ikilundilo iki?”
10 Po Jesu alinkubalagila abafundigwa baake alinkuti, “Na-
mubabuule abandu batuugale paasi.” Pabujo bula lyalipo iliisu lingi,
boosa baatuugeele paasi. Nkilundilo kila, baalimo abanyambala 5,000
buno. 11 Po Jesu alinkwega ifisyesye fila, alinkugwa ulupi kwa
Kyala, alinkufimenya, alinkubajabila abandu boosa aba baalipo pala.
Alinkubomba bo ulo na ku tuswi tula, bo muno baalondelaga ukulya.
12 Abandu boosa bo biikwite, Jesu alinkubabuula abafundigwa
baake alinkuti, “Namubungaanie ifindu fyosa ifi fisyele, ukuti fingiisa
koonangika.” 13 Po balinkubungaania ifindu fyosa ifi fyasyele nu
kwisusya ifiibo kalongo na fibili. 14 Abandu bala bo bakibwene
ikiika iki Jesu aabombile, balinkujoba balinkuti, “Nalooli umundu
uju nkunguluka gwa Kyala, jo uju twasuubilaga ukuti ikwisa pakiisu
apa.”† 15 Jesu alinkumanya ukuti abandu bala bikulonda ukunkola,

* **6:7** 6:7 Indenali imia ibili gwali mfwalo gwa masiku imia ibili. Bala iisyu Indenali ku Isyakulingaania. † **6:14** 6:14 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 18:15-22.

nu kummbiika ku maka ukuja Malafyale gwabo. Looli umwene alinkusookapo alinkubuuka kangi mwene ku kyamba.

Jesu ikwenda pamwanya pa miisi
(Matai 14:22-33; Maalika 6:45-52)

16 Akabalilo akaa namajolo, abafundigwa baa Jesu balinkusuluka ukubuuka kwa sumbi Galilai. 17 Balinkwingila mwi ibooti, nu kwanda ukuloboka sumbi ukubuuka mu Kapelinaumu. Akabalilo ako jaali ngiisi, looli Jesu aakaali ukufika, ukuja pamopeene nabo.

18 Po sumbi alinkusambuka, paapo umbelo unkali fiijo gwakulaga. 19 Abafundigwa baa Jesu bo bafigilepo iibooti ikilomita ihaano, pamo ntandatu buno, balinkummbona Jesu ikwenda pamwanya pa miisi, ukusegelela kwi ibooti, po balinkutiila fiijo. 20 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Jo une! Mungatiilaga!" 21 Po abeene baalondaga ukuti ingile mwi ibooti. Nakalinga iibooti lilinkufika kwi isiilya kuno baabuukaga.

Jesu fyo findu ifi fikubapa ubuumi abandu

22 Kilaabo kyake, ikilundilo ikya bandu aba baasyele kwi isiilya ilingi ilya sumbi, balinkusyagania ukuti lilipo iibooti limolyene itolo pala. Kangi balinkusyagania ukuti Jesu akaabuukile mwi ibooti lila pamopeene na bafundigwa baake, looli abafundigwa baake baabuukile beene. 23 Po abandu abangi balinkwisa na mabooti agangi ukufuma mu Tibelija, balinkufika apa ikilundilo kya bandu baaliile ifisyesye, bo Jesu agwile ulupi kwa Kyala. 24 Po ikilundilo ikya bandu bala, bo basyageenie ukuti Jesu akajapo pala, na bafundigwa baake boope bakajapo, balinkwingila mmabooti gala, balinkubuuka mu Kapelinaumu kukunndonda Jesu.

25 Abandu bala bo bafikile kwi isiilya ilya sumbi, balinkummwaga, balinkunndaaluusya balinkuti, "Gwe Mmanyisi, gwisile ndili kuno?" 26 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, mmeenye ukuti mukuundonda somma kunongwa jaa kufyagania ifiika ifi naabombile, looli paapo naabapeele ifisyesye, mwaliile nu kwikuta. 27 Mulingabombaga imbombo kunongwa jaa kukaba ifindu ifi fikoonangika, looli mubombege kunongwa jaa findu ifi fitikoonangika, ifi fikubapa ubuumi bwa bwila na bwila. Une ne Nnyamundu ngubapa abandu ifindu ifyo, paapo Taata Kyala aanangiisye pabwelu amaka gangu agaa kubomba isyo."

28 Po abeene balinkunndaaluusya balinkuti, "Bule, tuti fiki ukuti tusibombege imbombo isi Kyala ikusilonda?" 29 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Imbombo iji Kyala ikulonda mujibombege, jo jaa kuunyiitika une, ne ndumiigwe nagwe." 30 Balinkunndaaluusya balinkuti, "Bule, kubomba kiika nki ukuti tukibone, nu kwitika? Kubomba mbombo jiliku? 31 Abiisukulu biitu baaliile imana bo bali ndungalangala,‡ bo ulu sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Aabapeele ifindu ifya kufuma kumwanya.' "§ 32 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, akaja jo Moose uju aabapeele abiisukulu biinu ifindu fila, looli jo Taata uju liilino ikubapa umwe ifindu ifya nalooli ifya kufuma kumwanya. 33 Namanga ifindu ifya Kyala fyo ifi ikufituma ukufuma kumwanya, ukuti fibape ubuumi bwa bwila na bwila, abandu boosa

‡ **6:31** 6:31 ABanyaisilaili baapeeliigwe na Kyala ifindu ifi baatigi Mana. Bala kalata gwa Ukusooka 16. § **6:31** 6:31 Bala kalata gwa Isabuli 78:24.

abaa pakiisu apa.” 34 Po balinkummwamula balinkuti, “Gwe Ntwa, tukusuuma utupege ifindu ifya luko ulo amasiku goosa.”
35 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Une ndi findu ifi fikubapa ubuumi. Umundu gwesa uju ikwisa kumyangu, nu kuunyiitika, jitikwisa kunndumamo siku injala, kangi atikwisa kuumilwamo siku.”

Jesu ikubomba isya bwigane bwa Taata

36 “Looli une mbabuulile ukuti na paapo muumbwene, mukaali mutikuunyiitika. 37 Abandu boosa aba Taata ikumbapo, bikwisa kumyangu nu kuunyiitika. Kangi une ndikunkaana najumo uju ikwisa kumyangu. 38 Paapo une niisile ukufuma kumwanya ukuti nsibombege isya bwigane bwa Taata uju andumile. Ngiisa kukusibomba isya bwigane bwangu. 39 Bwigane bwa Taata uju andumile, ukuti ndingiisa kunsobesya najumo ndi bala ambeele, looli mbasyusye boosa, baje buumi pi isiku lya bulongi. 40 Paapo ubwigane bwa Taata bo ubu, kukuti mundu uju ikusyagania ukuti une ndi Mwanaake, nu kuunyiitika, akabe ubuumi bwa bwila na bwila. Une ngwisa kunsyusya pi isiku lya bulongi.”
41 Po aBajuuta balinkwanda ukwibuneesya paapo Jesu aaliijobile ukuti, “Une ndi findu ifi Kyala afitumile ukufuma kumwanya.” 42 Balinkulaaluusania balinkuti, “Bule, umundu uju akaja jo Jesu, umwana gwa Joosefu, uju tubameenye abapaapi baake boosa? Po abagiile ukujoba buleebule ukuti afumile kumwanya?”
43 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Namuleke ukwibuneesya mwibeene. 44 Akajako umundu uju abagiile ukwisa kumyangu, linga Taata uju andumile akanndongosya. Na niine ngwisa kunsyusya pi isiku lya bulongi. 45 Mwa Kalata uMwikemo unkunguluka jumo aasimbile ukuti, ‘Kyala aikubamanyisya abandu boosa.’* Po leelo umundu gwesa uju ikupilikisya nu kumanyila ukufuma kwa Taata, jo ikwisa kumyangu. 46 Ndikuti aliko umundu uju ammbwenemo Taata Kyala. Looli une niimwene nummbwene, paapo mfumile kumyake.”

Ukunndya nu kunnwa Nnyamundu

47 “Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikuunyiitika une, ali nu buumi bwa bwila na bwila. 48 Une ndi findu ifi fikubapa abandu ubuumi bwa bwila na bwila. 49 Na paapo abiisukulu biinu baaliile imana ndungalangala, poope baafwile. 50 Looli apa filipo ifindu ifi fifumile kwa Kyala. Linga umundu aliile ifindu ifyo, atiisakufwamo siku. 51 Une ndi findu ifi fifumile kumwanya, ifi fikubapa abandu ubuumi. Umundu gwesa uju ikulya ifindu ifi, ikuja nu buumi bwa bwila na bwila. Ifindu ifi go mbili gwangu, ugu angugusoosya ku bandu boosa, ukuti bajege nu buumi bwa bwila na bwila.”
52 Po aBajuuta balinkwanda ukukaanikana nu kulaaluusania, balinkuti, “Umundu uju abagiile buleebule ukutupapo umbili gwake, ukuti tugulye?” 53 Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nalooli nikubabuula, linga mutikugulya umbili gwangu, nu kunwa iilopa lyangu une ne Nnyamundu, mutikujaga nu buumi bwa bwila na bwila. 54 Umundu gwesa uju ikulya umbili gwangu nu kunwa iilopa lyangu, ali nu buumi bwa bwila na bwila, na niine ngwisa kunsyusya pi isiku

* **6:45** 6:45 Bala kalata gwa Jeesaja 54:13.

lya bulongi. 55 Paapo umbili gwangu fyo findu fya nalooli, ni ilopa lyangu fyo fya kunwa ifya nalooli. 56 Umundu gwesa uju ikulya umbili gwangu nu kunwa iilopa lyangu, ikwendelelaga ukuja mmyangu na niine ngujaga mmyake.

57 “Bo apa Taata uju andumile muumi, une ngukaba ubuumi ukufuma kumyake. Bubuubo umundu gwesa uju ikuundya une, ikukaba ubuumi ukufuma kumyangu. 58 Po une ndi findu ifi fifumile kwa Kyala. Ifindu ifi, fikafwana ni findu ifi abiisukulu biinu baaliile. Abeene baafwile. Looli umundu gwesa uju ikulya ifindu ifi, ikujaga nu buumi bwa bwila na bwila.”

59 Jesu aajobile amasyu aga bo ali pakumanyisya mu sinagogi,† kula ku Kapelinaumu.

Abafundigwa bingi bikuleka ukummwitika Jesu

60 Bo bapiliike isyo, bingi ndi aba bankongaga balinkujobesania balinkuti, “Imanyisyo isi ngafu fiijo! Bule, jo jwani abagiile ukusiitika?” 61 Jesu bo asyageenie ukuti bikwibuneesya kuli isi ajobile, alinkubalaaluusya alinkuti, “Bule, isyu ili likubapela ukwikinyamo? 62 Po sikujaga buleebule, linga mukuumbona ne Nnyamundu, ngufyuka ukubuuka kumwanya kuno naaliko kubwandilo? 63 Mbepo gwa Kyala jo uju ikubapa abandu ubuumi. Umundu akabagila ukubomba nasimo ku maka gaake mwene. Amasyu aga mbabuulile gikuntwala kumyinu Mbepo gwa Kyala, nu buumi bwa bwila na bwila. 64 Leelo balipo bamo pakati pamyinu aba bikukaana ukuunyiitika.”

Jesu aajobile bo ulo paapo aameenye ukufuma kubwandilo ukuti bo baani aba aabikunkaana ukummwitika, nu kuti jo jwani uju aikwisa kunndiila. 65 Po alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Jo nongwa iji mbabuulile ukuti, akajapo umundu uju abagiile ukwisa kumyangu, linga Taata akanndongosya.”

66 Ukufuma akabalilo kala, bingi ndi aba bankongaga balinkunndeka, baalekile ukulongosania nagwe kangi. 67 Po Jesu alinkubalaaluusya bala kalongo na babili alinkuti, “Bule, na nuumwe mukulonda ukuundeka?” 68 Simoni Peeteli alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, jo jwani ujungi, uju tubagiile ukubuuka kumyake? Ugwe gwimwene uli na masyu aga gikutupa ubuumi bwa bwila na bwila. 69 Uswe tukwitika, kangi tumeenye ukuti ugwe uli Mwikemo ukufuma kwa Kyala.” 70 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Naabasalile umwe kalongo na babili ukuja bafundigwa bangu, looli jumo pakati pamyinu ikulongosigwa na Seetano.” 71 Apa Jesu annjobaga Juuta umwana gwa Simoni Isikalyoti. Ujo jo uju aaliisile kunndiila Jesu, na paapo ali jumo mbafundigwa kalongo na babili.

7

Jesu ikubuuka ku Jelusalemu pa kyaka ikya fitembe

1 Isyo bo sikindile, Jesu alinkwanda ukusyunguutila ntwaja utwa mu Galilai. Akaalondaga ukusyunguutila mu Jutai, paapo abalongosi baa Bajuuta baalondaga ukunngoga. 2 Akabalilo akaa kyaka kya Bajuuta

† **6:59** 6:59 Isinagogi Bala ku Isyakulingaania.

ikya fitembe* kaasegeliile. 3 Po abanuguna baa Jesu balinkummbuula
balinkuti, “Sookapo apa, ubuuke mu Jutai ukuti aba kubalongosya
bakafibone ifiika ifi kubomba. 4 Linga umundu ikulonda ukuja
mfumuke ku bandu, atikubomba imbombo syake kubutiitu. Linga
ugwe ubagiile ukubomba syosa isi, gwinangisye ku bandu boosa
ukuti bakumanye.” 5 Abanuguna baajobile bo ulo paapo boope
bakaalimmwitiike Jesu ukuja jo Meesija.

6 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Akabalilo kangu akaa kubuuka
kakaali ukufika, looli umwe mubagiile ukubuuka akabalilo koosa.
7 Abandu abaa pakiisu apa bakabagila ukubabenga umwe, looli
bikuumbenga une paapo nikubabuula nikuti, isi bikubomba mbiibi.
8 Namufyuke mwibeene ukubuuka mu Jelusalemu ku kyaka. Une
ndikubuuka, paapo akabalilo kangu kakaali ukufika.” 9 Jesu bo ajobile
isyo, alinkusyala nkiisu ikya Galilai.

10 Leelo bo abanuguna babuukile mu Jelusalemu ku kyaka,
Jesu joope alinkufyuka, looli kisita kwinangisya pabwelu. 11 Po
abalongosi baa Bajuuta, bo bali pa kyaka, balinkunndonda Jesu.
Balinkubalaaluusya abandu balinkuti, “Ali kuugu umundu jula?”
12 Abandu bingi ukufuma nkilundilo kila, baakaanikanaga isya Jesu.
Bamo baatigi Jesu mundu nnunu, looli bamo baatigi Jesu mundu
uju ikubasyoba abandu. 13 Po akaalipo umundu uju annjobaga Jesu
pabwelu, kunongwa jaa kubatiila abalongosi baa Bajuuta.

Jesu ikubamanyisya abandu mu tempeli

14 Bo amasiku agaa kyaka gafikile pakati, Jesu alinkubuuka,
alinkwingila ndupaso ulwa tempeli, alinkwanda ukubamanyisya
abandu. 15 Po abalongosi baa Bajuuta balinkuswiga nu kwanda
ukujobesania balinkuti, “Bule, umundu uju abagiile ukusimanya
buleebule syosa isi kisita kumanyilamo?” 16 Po Jesu alinkubabuula
alinkuti, “Imanyisyo isi ngumanyisya sikaja syangu, looli sifumile kuli
uju andumile kumyinu. 17 Umundu gwesa uju ikulonda ukubomba
isya bwigane bwa Kyala, ikusyagania ukuti imanyisyo isi sifumile kwa
Kyala, nu kuti ndikujoba ku maka gangu. 18 Umundu gwesa uju
ikujoba ku maka gaake, ikwilondela ubusisya bwake mwene. Looli
uju ikulonda ubusisya ubwa jula antumile, ikujoba isya nalooli, sikaja
sya butungulu.”

Meesija jo nkulumba ukunkinda Moose

19 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Mumeenye ukuti Moose
aabapeele abiisukulu biinu indagilo sya Kyala. Looli najumo umundu
pakati pamyinu uju ikusikonga indagilo isyo. Po fiki mukulonda
ukuungoga?” 20 Ikilundilo ikya bandu kilinkummwamula kilinkuti,
“Ugwe uli ni mbepo inyali! Bule, jo jwani uju ikulonda ukukugoga?”
21 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Naabombile ikiika kimo pi isiku

* **7:2** 7:2 Ikyaka ikya fitembe kyali kyaka iki aBajuuta baasekelaga untondolo ugwa maafiilu ni seke isya misyunguti, nu kusuuma ifula ijaa kyinja iki kikwisa. Bo bikusekela ikyaka ikyo, baatuugalaga mfitembe ifi baajengiile amaani gaa mipiki. Baabombaga bo ulo ukukumbuka muno abiisukulu baabo baalyendile injila nu kutuugala ndungalangala ifyinja amalongo mana. Bala kalata gwa Abanyaleebi 23:33-43. Abandu bingi baabuukaga ku Jelusalemu kukusekela ikyaka ikyo pamopeene.

ilya pa Sabati, umwe mwesa mwanyomwike.† 22 Keeta, Moose aabalagiile umwe ukubabuuta kukyeni‡ abaaniinu abanyambala, na paapo abiisukulu baake bo aba baalyandiisye ulwiho ulu, bo akaali ukwisa Moose. Umwe muli nu lwiho ulwa kubabuuta kukyeni abaaniinu na pi isiku ilya pa Sabati. 23 Linga mukwijuula ukukonga indagilo sya Moose, ukubabuuta kukyeni abaaniinu abanyambala pi isiku ilya pa Sabati, po fiki mukungalalila une, ukummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati? 24 Mulinganndongaga umundu kuli isi sikuboneka panja, looli munndongege umundu ukukongana ni sya bwanalooli."

Abandu bikulaaluusania ukuti Jesu jo Meesija

25 Po abandu bamo abaa mu Jelusalemu balinkwanda ukulaaluusania balinkuti, "Bule, umundu uju akaja jo uju abalongosi bikulonda ukunngoga? 26 Keeta liilino ikujoba pabwelu, leelo abeene batikujoba nasimo! Bule, abalongosi babagiile ukwinogona ukuti ujo jo Meesija? 27 Meesija bo ikwisa akajako umundu uju aikumanya kuno afumile, leelo tumeenye kuno afumile umundu uju!"

28 Jesu bo ikumanyisya ndupaso lwa tempeli, alinkujoba pabwelu alinkuti, "Nalooli muumeenye une, kangi mukumeenye kuno mfumile. Une ngiisa ku maka gangu! Looli Kyala uju andumile jo gwa bwanalooli. Umwe mukammanya. 29 Une nummeenye paapo mfumile kumyake, kangi jo uju andumile kumyinu." 30 Po balinkulonda ukunkola, looli akaaliko umundu uju aabagiile ukunkola, paapo akabalilo kaake kakaali ukufika.

Abasikali bikutumigwa kukunkola Jesu

31 Leelo abandu bingi aba baalipo pala balinkummwitika Jesu. Baajobaga baatigi, "Linga Meesija ikwisa, bule, aikubomba ifiika fingi ukukinda ifi umundu uju abombile?"

32 Po aBafalisai na bapuuti abalongosi bo bakipiliike ikilundilo ikya bandu bikuheeha isyo, balinkubatuma abasikali ukuti bankole Jesu. 33 Po Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, "Ngujaga na nuumwe kukabalilo akapimba itolo, bo ngaali ukugomokelako kumyake uju andumile. 34 Mukuundondaga, looli aamutikuunyaaga, kangi mukabagila ukwisa kuno ngujaga."

35 Po abandu abaa nkilundilo kila balinkujobesania balinkuti, "Bule, umundu uju ikubuuka kuugu kuno uswe tukabagila ukummwaga? Bule, ikulonda ukubuuka ku Bajuuta aba babalaniile ntwaja utuheesya? Bule, ikwakubamanyisyaga abeene? 36 Bule, ikulonda ukutubuula isya fiki ku masyu gaake aga ikuti, 'Mukuundondaga, looli aamutikuunyaaga, kangi mukabagila ukwisa kuno ngujaga'? "

Jesu ikujoba isya Mbepo Mwikemo

37 Iisiku ilya kummaliikisyo ilya kyaka kya fitembe, lyali isiku ikulumba. Po Jesu alinkwima ndupaso ulwa tempeli, alinkujoba pabwelu alinkuti, "Umwe linga muumiilwe amiisi, mwisege kumyangu

† **7:21** 7:21 Jesu ikujoba ikiika kya kummbumbulusya umbine pa kisiba Betisaita, pi isiku ilya pa Sabati. Bala kalata gwa Johani 5:1-15. ‡ **7:22** 7:22 Ukubuutigwa kukyeni Bala ku Isyakulingaania.

une kukunwa.§ 38 Kalata uMwikemo ikubabuula abandu ukuti umundu gwesa uju ikuunyiitika une, ikujaga ni nyiibuko isya miisi ku bwingi fiijo nkati mmyake."* 39 Jesu aajobaga isya Mbepo Mwikemo, uju abandu boosa aba bikummwitika Jesu, bikwisa kummwambililaga. Akabalilo ako, Kyala aakaali ukuntuma Mbepo gwake kumyabo, paapo Kyala aakaali ukubunangisya pabwelu ubusisya bwa Jesu.

Abandu bikutapukana kunongwa jaa Jesu

40 Abandu bamo abaa nkilundilo kila bo bapiliike amasyu ago, balinkwanda ukujoba balinkuti, "Nalooli umundu uju, jo nkunguluka uju tukunnguulila ukufuma kwa Kyala."† 41 Abandu abangi balinkuti, "Umundu uju jo Meesija." Looli bamo balinkuti, "Himma, Meesija akabagila ukufuma nkiisu ikya Galilai. 42 Kali, Kalata uMwikemo atikujoba ukuti Meesija aikufuma ndujungu ulwa malafyale Ndaabiti?‡ Kangi ukuti aikupaapigwa mu Betelehemu, nkaaja aka Ndaabiti aapaapiigwe?"§ 43 Po abandu balinkutapukana kunongwa jaa Jesu. 44 Bamo baalondaga ukunkola, looli akaaliko umundu uju aalinkolilepo.

Abalongosi baa Bajuuta batikummwitika Jesu

45 Kummaliikisyo abasikali balinkugomokelako ku bapuuti abalongosi na Bafalisai, kisita kunkola Jesu. Po balinkubalaaluusya balinkuti, "Fiki mukankola Jesu nu kuntwala kumyitu?" 46 Abasikali bala balinkwamula balinkuti, "Akajako umundu ujungi uju abagiile ukujoba bo isi umundu jula ikujoba." 47 Balinkubalaaluusya balinkuti, "Bule, Jesu abasyobile na nuumwe? 48 Bule, alipo undongosi gwesa jula pamo uMfalisai jumo uju ammwitiike? 49 Looli ikilundilo ikya bandu aba bikummwitika bakasimanya indagilo sya Moose. Bali ni kigune."

50 Po Nikotemu, jumo mbalongosi baa Bafalisai, uju aabuukile iisiku limo pakilo kwa Jesu, akabalilo akaa kunyuma, alinkubalaaluusya abanine alinkuti, 51 "Bule, indagilo syitu sikutwitikisya ukunndonga umundu bo tukampilikisya taasi nu kusyagania isi ikusibomba?" 52 Abeene balinkummwamula Nikotemu balinkuti, "Bule, na nungwe ufumile mu Galilai? Buuka ukabale kangi kanunu Kalata uMwikemo, po na nungwe kusyagania ukuti akajako unkunguluka uju abagiile ukufuma mu Galilai." [53 Po abandu boosa balinkubuuka ntwaja twabo.

8

Unkiikulu uju akoliigwe mbulogwe

1 Looli Jesu alinkusookamo ndupaso ulwa tempeli, alinkubuuka pabujo ubu bikuti iKyamba kya Misyunguti. 2 Nulubunju bo bukiile, alinkubuuka kangi alinkwingila ndupaso ulwa tempeli. Abandu boosa balinkubuuka kumyake, po alinkutuugala nu kwanda ukubamanyisya.

---

§ **7:37** 7:37 Mwisege kumyangu une kukunwa Pi isiku ilya kyaka kya fitembe, aBajuuta bansuumaga Kyala ifula, nu kukumbuka ukuti Kyala aabapeele abiisukulu baabo amiisi ndungalangala. Bala kalata gwa Ukusooka 17:1-7; Imbalilo 20:1-11. Jesu ikusisimikisya ukuti umwene jo nyiibuko jaa miisi ijaa nalooli. * **7:38** 7:38 Bala kalata gwa Jeesaja 44:3; 55:1; 58:11. † **7:40** 7:40 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 18:15-22. ‡ **7:42** 7:42 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania. § **7:42** 7:42 Bala kalata gwa 2 Samweli 7:12-16; Mika 5:2.

3 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose* na Bafalisai, balinkuntwala kumyake unkiikulu jumo uju aakoliigwe mbulogwe, balinkummbiika pakati pa kilundilo ikya bandu. 4 Po balinkummbuula Jesu balinkuti, “Gwe Mmanyisi, unkiikulu uju akoliigwe bo ali pakulogwa. 5 Moose, ukukongana ni ndagilo syake, aatulagiile ukunngoga unkiikulu ugwa luko ulu, ku njila ijaa kuntuunya na mabwe.† Po ugwe kuti fiki?” 6 Abeene baalinndaaluusiisye bo ulo ukunngela, ukuti bajaage injila ijaa kunsitaaka. Looli Jesu alinkwinama alinkusimba nu loobe lwake paasi pa mfu. 7 Bo bikwendelela ukunndaaluusya, Jesu alinkwima alinkubaamula alinkuti, “Linga alipo jumo pakati pamyinu, uju akabombamo siku ubutulanongwa, jo aje gwa kwanda ukuntuunya ni ibwe unkiikulu uju.” 8 Po Jesu alinkwinama kangi paasi, alinkusimba pa mfu.

9 Bo bapiliike isyo, balinkwanda ukusookapo jumoojumo, ukwandila abakangale mpaka abalumyana. Kummaliikisyo Jesu alinkusyala mwene nu nkiikulu jula, uju aalyimile nkyeni mmyake. 10 Po Jesu alinkwima, alinkunndaaluusya alinkuti, “Juuba, bali kuugu aba bikukusitaaka? Bule, akajapo najumo uju asyele ukuti akulonge?” 11 Alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, akajapo najumo.” Po Jesu alinkummbuula alinkuti, “Na niine ndikukulonga. Buukaga, looli ukwandila umwisyugu, ulingatulaga kangi inongwa.”]‡

Jesu jo lumuli lwa kiisu

12 Po Jesu alinkwendelela ukujoba kangi ni kilundilo kila alinkuti, “Une ndi lumuli ku bandu abaa pakiisu. Umundu gwesa uju ikungonga une, atikwisa kwendamo siku mu ngiisi, looli ikujaga nu lumuli ulu aalukunndongosyaga mbuumi bwa bwila na bwila.” 13 ABafalisai balinkummbuula Jesu balinkuti, “Ugwe kwisisimikisya gwimwene, isi kujoba sikaja sya kusuubiligwa.” 14 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Nalinga ngwisisimikisya jujuune, isi ngujoba sya nalooli, paapo mmeenye kuno mfumile, kangi mmeenye kuno ngubuuka. Looli umwe mukamanya kuno mfumile na kuno ngubuuka. 15 Umwe mukuundonga une ukukongana nu tundu utu tukuboneka, looli une ndikunndonga najumo. 16 Leelo linga une ngunndonga umundu, ngunndonga ku bugolofu, paapo ndikuja niimwene, looli ngu ja na Taata uju andumile. 17 Mu ndagilo syinu sisimbiigwe ukuti, ubukeeti ubwa bandu babili, bukusuubiligwa ukuja bwa nalooli.§ 18 Ku njila iji une ngwisisimikisya jujuune, na Taata uju andumile jo nkeeti gwangu.”

19 Po aBafalisai balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, “Bule, uGuuso ali kuugu?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “Mukaamanya une, joope Taata mukammanya. Linga mwaliimeenye une, po mwabagiile ukummanya Taata.” 20 Jesu aajobile isyo syosa bo ali pakumanyisya ndupaso lwa tempeli, pabujo ubu baabiikangapo amabokosi agaa ndalama. Looli akaaliko umundu ugwa kunkola, paapo akabalilo kaake kaakaali ukufika.

---

* **8:3** 8:3 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala ku Isyakulingaania. † **8:5** 8:5 Bala kalata gwa Abanyaleebi 20:10; Ukukumbuka Ingomeelesyo 22:22-24. ‡ **8:11** 8:11 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja nu tunandi utu 7:53–8:11. § **8:17** 8:17 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 17:6; 19:15.

Jesu ikujoba isya bufwe bwake

21 Po Jesu alinkubabuula kangi aBafalisai bala alinkuti, “Une
nsumwike, umwe aamukuundondaga, looli aamukufwa kunongwa jaa
butulanongwa bwinu. Umwe mukabagila ukwisa kuno ngubuuka.”
22 Po balinkwanda ukulaaluusania balinkuti, “Fiki ikujoba ukuti
tukabagila ukunkonga kuno ikubuuka? Kali, ikubuuka kukwigoga?”
23 Jesu alinkwendelela ukubabuula alinkuti, “Umwe mufumile paasi
apa, looli une mfumile kumwanya. Umwe muli baa pakiisu apa,
looli une ngaja gwa pakiisu apa. 24 Jo nongwa iji mbabuulile ukuti
aamukwisa kufwa kunongwa jaa butulanongwa bwinu. Po linga
mutikuunyiitika une ukuti jo juujo,* aamukwisa kufwa kunongwa jaa
butulanongwa bwinu.”

25 Po balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, “Tubuule ugwe gwe
gwani?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “Ukufuma kubwandilo bo
ngumanyisya, mbabuulile ukuti une ne ani. 26 Ndi nasyo nyingi
isi naabagiile ukubajoba nu kubalonga umwe, looli ndikubomba bo
ulo. Paapo une ngubabuula abandu boosa inongwa syene sila, isi
nsipiliike ukufuma kumyake Taata. Jo uju aalindumile kangi ikujoba
ubwanalooli.”

27 Abeene bakaasyageenie ukuti aajobaga nabo isya Taata ugwa
kumwanya. 28 Po Jesu alinkusisimikisya alinkuti, “Bo mumfyusiisye
Nnyamundu ukuti munngoge, po aamukwisa kumanya ukuti une
jo juujo. Kangi aamukwisa kumanyaga ukuti syosa isi ngubomba,
ndikubomba ku maka gangu, looli ngusijoba isi Taata aamanyiisye.
29 Uju andumile ali pamopeene na niine. Akaandeka niimwene, paapo
akabalilo koosa ngusibomba isi sikunkyela.”

30 Jesu bo ali pakujoba isyo, abandu bingi balinkummwitika.

Kyala ikubabiika abandu mbwabuke

31 Po Jesu alinkubabuula aBajuuta bala, aba bammwitiike, alinkuti,
“Linga mukugakonga amasyu gangu, po nalooli mukujaga bafundigwa
bangu. 32 Kangi aamukubumanyaga ubwanalooli. Po ku njila jaa
bwanalooli ubo, Kyala ikwisa kubabiika mbwabuke.”

33 Abeene balinkunndaaluusya balinkuti, “Uswe tuli biisukulu baa
Abulahamu. Tukabiikigwamo siku nu mundu ukuja batumwa. Fiki
kujoba ukuti uswe aatukuja baabuke?” 34 Jesu alinkubaamula alinkuti,
“Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikwendelela ukubomba
ubutulanongwa, ikububombela ubutulanongwa bo ulwa ntumwa.†
35 Untumwa atikutuugala mu nyumba jaa ntwa gwake amasiku
goosa, looli umwana gwa ntwa, jo uju ikusyala mu nyumba amasiku
goosa. 36 Po linga ne Mwana gwa Kyala mbaabwile ukufuma
mbutulanongwa bwinu, mutikujaga batumwa kangi, looli mukujaga
baabuke nalooli. 37 Mmeenye ukuti umwe muli biisukulu baa
Abulahamu, leelo mukulonda ukuungoga une, paapo mukukaana
ukwitika isi ngubamanyisya. 38 Une ngubabuula isi nsibwene kwa
Taata, looli umwe mukusibomba isi ugwiseemwe abamanyiisye.”

---

* **8:24** 8:24 Mutikuunyiitika une ukuti jo juujo Apa Jesu ikwijoba bo muno Kyala ikwijobela nDwitikano uLukuulu. Bala kalata gwa Ukusooka 3:14; Jeesaja 43:10. † **8:34** 8:34 Untumwa Bala ku Isyakulingaania.

39 Abeene balinkummwamula Jesu balinkuti, “Uswe taata jo Abulahamu.”‡ Jesu alinkubabuula alinkuti, “Linga nalooli muli baana baa Abulahamu, ngali mukusibomba isi Abulahamu aabombaga. 40 Looli liilino mukulonda injila ijaa kuungoga, na paapo mbabuulile ubwanalooli ubu naabupiliike ukufuma kwa Kyala. Abulahamu akaabombile bo isi mukulonda ukuumbombela une. 41 Imbombo isi mukusibomba sikufuma ku gwiseemwe ujungi.” ABajuuta bala balinkummwamula Jesu balinkuti, “Uswe tukaja sigwana, looli Kyala mwene jo Taata.” 42 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Linga Kyala aali Gwiseemwe, po ngali muunganile. Une ngiisa ku maka gangu, looli jo Kyala uju andumile. 43 Fiki mutikusyagania isi ngujoba? Paapo mukusikaana inongwa syangu. 44 Umwe muli baa Seetano uju jo gwiseemwe, nuumwe mukulonda ukubomba isi ugwiseemwe ikusilonda. Seetano ngogi bwila, kangi akiigana ukwima mbwanalooli, paapo ubwanalooli bukajamo mu ndumbula jaake. Linga Seetano ikujoba ubutungulu ako ko kajiilo kaake, paapo umwene ntungulu kangi jo gwise gwa batungulu boosa. 45 Looli paapo une ngubabuula isya nalooli, jo nongwa iji mutikuunyiitika.

46 “Jo jwani pakati pamyinu uju abagiile ukusisimikisya ukuti une ndi ntulanongwa? Linga isi ngubabuula sya bwanalooli, po fiki mutikuunyiitika? 47 Fyobeene umwe mutikusikonga isi Kyala ikujoba, paapo umwe mukaja bandu baake.”

Jesu nkulumba ukunkinda Abulahamu

48 ABajuuta balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, “Bule, tutikujoba isya nalooli linga tukuti ugwe uli Nsamalija nu kuti uli ni mbepo inyali?” 49 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Une ngaja ni mbepo inyali. Une ngummwimika Taata, looli umwe mutikuunyiimika une. 50 Ndikulonda ukuti umwe mumbege ubusisya, looli alipo uju ikulonda ukumbapo, kangi jo aikujaga Ndongi gwa nalooli. 51 Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikusikonga isi ngumanyisya, atiisakufwamo siku.”

52 Po aBajuuta balinkummbuula Jesu balinkuti, “Akabalilo aka tusyageenie ukuti ugwe uli ni mbepo inyali! Abulahamu aafwile. Abakunguluka boope baafwile. Looli ugwe kuti, ‘Umundu gwesa uju ikusikonga isi ngumanyisya, atiisakufwamo siku.’ 53 Kali ugwe, kwipela ukuja nkulumba ukunkinda umwisukulu gwitu Abulahamu? Umwene aafwile. Abakunguluka boope baafwile. Kali, ugwe kwipela ukuja gwe gwani?” 54 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Linga ngwipapo ubusisya, ubusisya bwangu bukaja na mbombo najimo. Looli Taata, uju umwe mukuti jo Kyala gwinu, jo uju ikumbapo ubusisya une. 55 Na ulu mukaali mukammanya Kyala, looli une nummeenye. Linga ngujoba ukuti ngammanya Kyala, po bo ndi ntungulu bo umwe. Looli une nummeenye Kyala, kangi isi ikujoba ngusikonga. 56 Umwisukulu gwinu Abulahamu aahobwike fiijo ukumanya ukuti une ngwisa. Aafwene aaliimbwene, aahobwike fiijo.”

57 Po aBajuuta balinkukalala, balinkunndaaluusya Jesu balinkuti, “Ugwe ukaali ukufika ifyinja amalongo mahaano, po gwalimmbwene

‡ **8:39** 8:39 Uswe taata jo Abulahamu ABajuuta baatigi batikulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguliigwe na Kyala. Bala iisyu Abulahamu ku Isyakulingaania.

bʉleebʉle Abulahamu?” 58 Jesu alinkʉbaamula alinkʉti, “Nalooli nikʉbabʉʉla, ʉne ndiko bo Abulahamu akaali ʉkʉpaapigwa.”§ 59 ABajuuta bo basipiliike isyo, balinkʉsala amabwe ʉkʉti bantuunye nago nʉ kʉnngoga, looli Jesu alinkwifisa, alinkʉsookamo ndʉpaso lwa tempeli.

9

Jesu ikʉmmbʉmbʉlʉsya ʉmfwa maaso

1 Po iisikʉ limo bo Jesu ikwenda, alinkʉmmbona ʉmundʉ jʉmo ʉjʉ aapaapiigwe mfwa maaso. 2 Abafundigwa baake balinkʉnndaalʉʉsya balinkʉti, “Gwe Mmanyisi, ʉmundʉ ʉjʉ aapaapiigwe mfwa maaso kʉnongwa jaa bʉtʉlanongwa bwani? Bwa mundʉ ʉjʉ pamo bwa bapaapi baake?”* 3 Jesu alinkʉbaamula alinkʉti, “Ʉjʉ akaja mfwa maaso kʉnongwa jaa bʉtʉlanongwa bwake, pamo ʉbʉtʉlanongwa bwa bapaapi baake. Looli aapaapiigwe mfwa maaso, ʉkʉti amaka agaa Kyala gaboneke kʉ bandʉ mbʉʉmi bwake. 4 Bo pakaali po pamuusi, tukʉlondigwa ʉkʉbomba imbombo ijaa Kyala ʉjʉ andʉmile. Ikilo kikwisa, apa tʉkabagila ʉkʉbomba imbombo isi. 5 Bo ngaali ndipo pakiisʉ apa, ʉne ndi lʉmuli kʉ bandʉ boosa.”

6 Jesu bo ajobile isyo, alinkʉswa amata pa mfu, alinkʉfuga nʉ mfu, alinkʉmpaka amatope mmaaso ʉmfwa maaso jʉla. 7 Po alinkʉmmbʉʉla ʉmfwa maaso jʉla alinkʉti, “Bʉʉka ʉkasugusule kʉmaaso pa kisiba Siloamu” (Siloamu kokʉti ʉjʉ atʉmiigwe). Po ʉmfwa maaso alinkʉbʉʉka, alinkwakʉsugusula kʉmaaso, alinkʉbʉmbʉlʉka, alinkʉgomoka kʉkaaja kaake.

8 Po abapalamani baake na bangi aba bammbonaga kʉbwandilo bo ikʉsʉʉma sʉʉma, balinkʉlaalʉʉsania balinkʉti, “Bʉle, ʉmundʉ ʉjʉ akaja jo jʉla aatʉʉgalaga nʉ kʉsʉʉma sʉʉma?” 9 Bamo balinkʉti, “Ʉmundʉ ʉjʉ jo jʉʉjo.” Abangi balinkʉti, “Ʉmundʉ ʉjʉ akaja jo jʉʉjo, looli afwene nagwe fiijo.” Looli ʉmwene alinkʉbabʉʉla alinkʉti, “Moomuumo, jo ʉne.” 10 Po balinkʉnndaalʉʉsya balinkʉti, “Linga nalooli jo ʉgwe, po amaaso gaako gandile ʉkʉkeeta bʉleebʉle?” 11 Ʉmwene alinkʉbaamula alinkʉti, “Ʉmundʉ ʉjʉ ingamu jaake jo Jesu, aaswile amata pa mfu, aafugile nʉ mfu, aalimbakile mmaaso gangʉ, aaliimbʉʉlile aatile, ‘Bʉʉka ʉkasugusule kʉmaaso pa kisiba Siloamu.’ Po ndinkʉbʉʉka, ndinkʉsugusula, ndinkwanda ʉkʉkeeta.” 12 Po balinkʉnndaalʉʉsya balinkʉti, “Bʉle, ʉmundʉ ʉjo ali kʉʉgʉ?” Ʉmwene alinkʉbaamula alinkʉti, “Ʉne ngamanya kʉno aliko.”

ABafalisai bikʉnndaalʉʉsya ʉjʉ aali mfwa maaso

13 Po abandʉ bala balinkʉntwala kʉ Bafalisai ʉmundʉ ʉjʉ aali mfwa maaso kʉbwandilo. 14 Iisikʉ ili Jesu aafugile ʉmfu nʉ kʉmmbʉmbʉlʉsya ʉmfwa maaso jʉla, lyali isikʉ ilya pa Sabati. 15 Po aBafalisai boope balinkʉnndaalʉʉsya ʉmundʉ jʉla balinkʉti, “Bʉle, gwandile ʉkʉkeeta bʉleebʉle?” Alinkʉbaamula alinkʉti, “Ʉmundʉ

§ **8:58** 8:58 Ʉne ndiko bo Abulahamu akaali ʉkʉpaapigwa Apa Jesu aabombiile ingamu jaa Kyala bo muno jisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo. Bala kalata gwa Ʉkʉsooka 3:14; Jeesaja 43:10. * **9:2** 9:2 ABajuuta biitikaga ʉkʉti ʉbʉfwa maaso nʉ bʉlemale ʉbʉngi, fikʉfuma kwa Kyala kʉnongwa jaa bʉtʉlanongwa bwa mbine, pamo ʉmundʉ jʉmo mbiisʉkʉlʉ baake. Bala kalata gwa Ʉkʉsooka 20:5.

jumo aalimbakile amatope mmaaso, naasuguswile, ngukeeta.” 16 Po aBafalisai bamo balinkuti, “Umundu uju abombile bo ulu akabagila ukufuma kwa Kyala, paapo ikubomba isi sikaanisiigwe ukubomba pi isiku ilya pa Sabati.” Looli bamo balinkuti, “Bule, sibagiile buleebule ku mundu untulanongwa ukubomba ifiika ifyo?” Po balinkutapukana baabo kwa baabo.

17 Po aBafalisai balinkunndaaluusya kangi balinkuti, “Kujoba isya fiki ku mundu uju akubumbulwisye amaaso gaako?” Umwene alinkubaamula alinkuti, “Une ngwaga umundu ujo nkunguluka gwa Kyala.” 18 Looli bakaaliitiike ukuti umundu uju kubwandilo aapaapigwe mfwa maaso, ikukeeta. Po balinkubakoolela abapaapi baake. 19 Balinkubalaaluusya balinkuti, “Bule, umundu uju mwaniinu? Linga bo sili, bule, mukusisimikisya ukuti aapaapiigwe mfwa maaso? Linga bo sili, po andile ukukeeta buleebule?” 20 Po abapaapi baake balinkubaamula balinkuti, “Uswe tumeenye ukuti uju mwaniitu nalooli, kangi tukusisimikisya ukuti aapaapiigwe mfwa maaso. 21 Looli tukamanya muno andiile ukukeeta, kangi tukammanya nu mundu uju ammbumbulwisye amaaso gaake. Namunndaaluusye umwene, paapo mundu nkusi, abagiile ukujoba juujo.” 22 Abapaapi baake baajobile bo ulo paapo baabatiilaga abalongosi bala, paapo abalongosi baaliitikeene ukuti umundu gwesa uju ikwitika ukuti Jesu jo Meesija, bikunkaga mu sinagogi syabo. 23 Jo nongwa iji abapaapi baatile, “Namunndaaluusye umwene, paapo mundu nkusi, abagiile ukujoba juujo.”

24 Po abalongosi baa Bajuuta balinkunkoolela kangi ulwa bubili, umundu uju aali mfwa maaso kubwandilo, balinkummbuula balinkuti, “Ulape kwa Kyala ukuti kujoba sya nalooli! Uswe tumeenye ukuti umundu ujo, uju akubumbulwisye, ntulanongwa.” 25 Po alinkubaamula alinkuti, “Une ngamanya ukuti umundu ujo ntulanongwa, leelo ndimeenye limolyene itolo, ukuti naali mfwa maaso, looli akabalilo aka ngukeeta.” 26 Po balinkunndaaluusya balinkuti, “Bule, umundu ujo aabombile ifiki? Akubumbulwisye amaaso gaako buleebule?” 27 Umwene alinkubaamula alinkuti, “Une mbabuulile inongwa isyo, looli mukaapilikiisye. Po fiki mukulonda mbabuule kangi? Kali, na nuumwe mukulonda ukuja bafundigwa baake?”

28 Po abeene balinkuntuka balinkuti, “Jujuugwe uli mfundigwa gwake! Looli uswe tuli bafundigwa baa Moose. 29 Tumeenye ukuti Kyala aajobile na Moose, looli umundu ujo tukamanya na kuno afumile.”

30 Alinkubaamula alinkuti, “Une nguswiga fiijo! Umwe mukammanya kuno afumile, leelo umwene aambumbulwisye amaaso gangu! 31 Tumeenye ukuti Kyala atikupilika inyiipuuto isya batulanongwa, looli ikumpilika umundu gwesa uju ikummwimika nu kubomba isya bwigane bwake. 32 Ukufuma luulo Kyala aakipelile ikiisu, tukapilikamo siku ukuti umundu ammbumbulwisye uju aapaapiigwe mfwa maaso. 33 Linga umundu ujo akaafumile kwa Kyala, po akaabagiile ukubomba isyo.” 34 Abeene balinkummwamula balinkuti, “Ugwe gwapaapiigwe nu kuswiligwa bo untulanongwa. Bule, uli nu bulagili buki ubwa kutumanyisya uswe?” Po balinkunkaga apa baalipo.

Ubufwa maaso abwa mu ndumbula

35 Jesu bo apiliike akuti bankagile umundu ujo, alinkubuuka kukunndonda. Bo ammwagile, alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, kummwitika Nnyamundu?” 36 Umundu jula alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, Nnyamundu jo jwani akuti nummwitikege?” 37 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ugwe gummbwene, kangi uju ikujoba na nungwe.” 38 Umundu jula alinkuti, “Gwe Ntwa, nikukwitika.” Po alinkufugama nkyeni mwa Jesu nu kummwipuuta.

39 Po Jesu alinkuti, “Une naaliisile pakiisu apa kukulonga, akuti abafwa maaso bakeetege, kangi aba bikukeeta, baje bafwa maaso.” 40 Po aBafalisai bamo aba baalipo pala, bo bapiliike inongwa isyo, balinkunndaaluusya balinkuti, “Bule, kuti uswe tuli bafwa maaso?” 41 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Linga mwali bafwa maaso ngali mukaja batulanongwa. Looli akabalilo aka mukaali muli nu butulanongwa, paapo mukuti mukukeeta.”

10

Ikifwanikisyo ikya ntiimi unnunu

1 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju atikwingila pa kifigo ikya kibaga kya ng’oosi, looli ikwingililila pabungi, ujo nhiiji kangi inyambuta. 2 Looli uju ikwingililila pa kifigo ikya kibaga, ujo jo ntiimi gwa ng’oosi. 3 Undindilili ugwa kibaga ikummwigulila ulwigi untiimi ujo ugwa ng’oosi. Syope sibagiile ukupilika iisyu lyake. Untiimi ikujikoolela kukuti ng’oosi ingamu jaake nu kusilongosya ukusooka panja. 4 Linga asisoosiisye panja ing’oosi syake syosa, ikutalapo nkyeni, syope sikunkonga paapo silimeenye iisyu lyake. 5 Ing’oosi sikabagila ukunkonga unheesya, looli sikummbopa paapo sikalimanya iisyu lyake.” 6 Jesu aababuulile aBafalisai ikifwanikisyo iki, looli abeene bakaasyageenie isi aababuulaga.

7 Po Jesu kangi alinkubabuula alinkuti, “Nalooli nikubabuula, une ndi bo ikifigo ikyo, iki ing’oosi sikwingililila nkibaga. 8 Boosa aba baalindaliilepo ukuja batiimi baa ng’oosi, baali bahiiji kangi minyambuta, looli ing’oosi sikaabapilikisyaga. 9 Une ndi bo ikifigo ikyo. Gwesa uju ikwingililila nkibaga ukwendela kumyangu aikupokigwa, kangi ikuja mwabuke ukwingila nu kusooka, ukubuuka pa liisu inunu. 10 Unhiiji ikwisa nkibaga ku nyango jeene ijaa kuhiija ing’oosi, ukusigoga nu koonanga. Looli une niisile ukuti bajege nu buumi, kangi bajege nabo ku bwingi.

11 “Une ndi Ntiimi uNnunu. UNtiimi uNnunu, ikubuninga ubuumi bwake, ukuti ing’oosi syake silingasoba. 12 Umbombi uju akaja ntiimi gwa ng’oosi, kangi ing’oosi sikaja syake, linga akibwene ikinyamaana kikwisa, ikubopa nu kusileka ing’oosi syene. Po ikinyamaana kikukola ing’oosi simo, ni singi sikubalanila. 13 Umbombi ikubopa paapo mundu gwa kuhombigwa, kangi atikusipaasya ing’oosi. 14 Une ndi Ntiimi uNnunu. Nsimeenye kanunu ing’oosi syangu, syope siimeenye, 15 bo ulu Taata aameenye une, na niine nummeenye. Niine ngubuninga ubuumi bwangu, ukuti ing’oosi syangu silingasoba. 16 Une ndi ni ng’oosi isingi isi sikajamo nkibaga iki, syope ngulondigwa

ukusilongosya. Ing'oosi isyo syope aasikulimanya iisyu lyangu. Ku njila ijo, aagukuja ntiimo gumogwene, nu Ntiimi jumojwene.
17 "Taata aanganile, paapo ngubuninga ubuumi bwangu, ukuti
mbukabe kangi. 18 Akajako umundu uju abagiile ukubunyaka ubuumi
bwangu. Une jo une ngusala ukubuninga ubuumi bwangu. Une ndi
na maka agaa kubuninga ubuumi bwangu, kangi ndi na maka agaa
kuja muumi kangi. Jo Taata juujo uju aandagiile ukubomba bo ulo."
19 Bo bapiliike inongwa isyo, aBajuuta balinkulegana mbujobi.
20 Bingi balinkujoba balinkuti, "Uju ali ni mbepo inyali, iji jimpelile
ukuja gwa kigili. Mmasyu gaake tukukabamo ifiki?" 21 Looli bamo
balinkukaanika balinkuti, "Amasyu ago gatikufuma mmundu uju ali
ni mbepo inyali. Bule, imbepo inyali jibagiile ukumpela umfwa maaso
ukukeeta?"

Abandu bingi bikunkaana Jesu

22 Po akabalilo akaa kyaka kya Bajuuta, ikya kukumbuka ukwigula
itempeli, kalinkufika kula ku Jelusalemu. Akabalilo ako kaali kaa
mmapepo. 23 Jesu aasyunguutilaga ndupaso lwa tempeli, mwi
ibalaasa ili ingamu jaake baatigi, iBalaasa lya Solomoni. 24 ABajuuta
bamo balinkunsyunguutila balinkunndaaluusya balinkuti, "Bule,
kututaamyaga mu ndumbula syitu mpaka ndili? Linga ugwe gwe
Meesija, tubuule pabwelu." 25 Looli Jesu alinkubaamula alinkuti, "Une
mbabuulile ukuti ne ani, looli umwe mukukaana ukuunyiitika. Ifiika
ifi ngubomba ku maka agaa Taata fyo ifi fikuusisimikisya ukuti une ne
ani.
26 "Looli mukukaana ukuunyiitika paapo mukaja baa nkibugutila
ikya ng'oosi syangu. 27 Ing'oosi syangu sikulipilika iisyu lyangu. Une
nsimeenye kanunu, syope sikungonga. 28 Une ngubapa ubuumi bwa
bwila na bwila, batikwisa kusobamo siku. Kangi akajako umundu
ugwa kubanyaka ku maka ukufuma mmaboko gangu. 29 Taata uju
ambeele abo nkulumba ukukinda boosa. Po akajako umundu uju
abagiile ukubanyaka mmaboko gaake. 30 Une na Taata tuli kandu
kamokeene."
31 Po aBajuuta bamo bo bapiliike isyo, balinkwanda ukusala amabwe
kangi, ukuti bantuunye nu kunngoga Jesu. 32 Looli Jesu alinkubabuula
alinkuti, "Mbanangiisye imbombo sii nyingi inunu, isi mbombile ku
maka agaa Taata. Imbombo jiliku iji jikubapela umwe ukunduunya
na mabwe?" 33 ABajuuta balinkwamula balinkuti, "Tutikulonda
ukukutuunya na mabwe kunongwa jaa kubomba inunu, looli paapo
kuntuka Kyala. Paapo ugwe kwijoba ukuti gwe Kyala, bo uli mundu
itolo ulwa abandu abangi!"
34 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Bule, sikasimbigwa mwa
baakalata biinu abaa ndagilo ukuti Kyala aatile, 'Umwe mwe
baakyala'?* 35 Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti abandu
aba baalyambiliile indumi jaa Kyala, Kyala aabajobaga ukuti mwe
baakyala. Na nuuswe tumeenye ukuti isi sisimbiigwe mwa Kalata
uMwikemo sya nalooli amasiku goosa. 36 Kali, fiki mukuti une
nguntuka Kyala, apa nguti, 'Une ndi Mwana gwa Kyala'? Taata jo uju
aasungwile nu kunduma pakiisu. 37 Linga ndikubomba imbombo isya
Taata isi ikusibomba, po mulingaanyiitikaga. 38 Looli linga ngubomba

* **10:34** 10:34 Bala kalata gwa Isabuli 82:6.

imbombo isi Taata ikusibomba, nalinga mutikwitika isi ngujoba, po namusiitikege imbombo isyo. Ku njila ijo, po aamukumanya ukuti Taata ali mmyangu, na niine ndi mwa Taata." 39 Po aBajuuta bamo bo bapiliike isyo, balinkulonda ukunkola kangi, looli Jesu alinkupulumunyuka mmaboko gaabo.

40 Po Jesu alinkubuuka kangi kwi isiilya ilya lwisi Jolitani, alinkufika apa Johani oosyaga abandu kubwandilo, alinkutuugala uko amasiku manandi. 41 Jesu bo ali kulakula, abandu bingi balinkummwisila nu kujoba nagwe balinkuti, "Johani akaabombile ikiika nakimo, looli inongwa syosa isya Jesu isi aajobaga syali sya nalooli." 42 Po abandu bingi aba baalipo pala balinkummwitika Jesu.

11

Ubufwe bwa Laasalo

1 Aaliko umundu jumo ingamu jaake Laasalo. Ujo aali mbine. Aatuugalaga nkaaja akaa mu Betanija pamopeene na balumbu baake, Malija na Maalita. 2 Malija ujo aali ilumbu gwa Laasalo, jo uju aalimpakile uNtwa amafuta agaa luuma ululunulu nu kumpyasiila mmalundi ni nywili syake.* 3 Po Malija na Maalita balinkutuma indumi kwa Jesu balinkuti, "Gwe Ntwa, tukukubuula ukuti ummanyaani gwako Laasalo mbine." 4 Jesu bo apiliike inongwa isyo alinkuti, "Ububine ubo bukaja bwa kunngoga, looli bwa kunangisya ubusisya bwa Kyala, ukuti abandu baanyiimikege ne Mwanaake ukwendela mbubine ubo."

5 Jesu aabaganile fiijo Maalita na baamyabo Malija na Laasalo. 6 Looli Jesu bo apiliike ukuti Laasalo mbine, alinkongelapo ukutuugala pabujo ubo amasiku mabili. 7 Po bo gakindile amasiku mabili, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Tubuuke kangi mu Jutai." 8 Abafundigwa baake balinkummwamula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, akabalilo kakaaka itolo aBajuuta bamo baalondaga ukukutuunya na mabwe ukuti ufwe. Po fiki kulonda ukubuuka kangi uko?"

9 Jesu alinkwamula alinkuti, "Bule, pamuusi pakaja ni sala kalongo na ibili? Linga umundu ikwenda pamuusi, akabagila ukwitika ikilundi kyake paapo ululumuli lukummulikila fyosa. 10 Looli uju ikwenda pakilo, ikwitika paapo ululumuli ulwa kuntuula lukajapo."

11 Jesu bo ajobile isyo, alinkwendelela ukubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Ummanyaani gwitu Laasalo agonile utulo, looli ngubuuka kukunndembusya." 12 Po abafundigwa baake balinkummwamula balinkuti, "Gwe Ntwa, linga agonile utulo, ikupona." 13 Jesu apa aajobaga ukuti Laasalo afwile, looli abafundigwa baake biinogonaga ukuti ikujoba ukuti agonile utulo.

14 Po Jesu alinkubabuula pabwelu alinkuti, "Laasalo afwile. 15 Looli une nhobwike ukuti ngaalipo bo Laasalo ikufwa, ukuti umwe mukindililepo ukuunyiitika. Po mwisege tubuuke kumyake." 16 Po umfundigwa jumo ingamu jaake Tomasi uju bantigi Mbasa, alinkubabuula abafundigwa abanine alinkuti, "Na nuuswe tubuuke, ukuti tukafwe pamopeene nagwe."

Jesu ali na maka agaa kubasyusya abafwe

* **11:2** 11:2 Bala kalata gwa Johani 12:1-8.

17 Po Jesu bo afikile nkiisu ikya mu Jutai nkaaja akaa mu Betanija,
alinkwaga Laasalo amalile amasiku mana mwi ipumba. 18 Akaaja kaa
mu Betanija mpaka mu Jelusalemu kilomita itatu buno. 19 Abandu
bingi ukufuma mu Jutai baaliisile mu Betanija kukubakeeta Maalita
na Malija, kunongwa jaa bufwe ubwa ilumbu gwabo Laasalo.
20 Po Maalita alinkupilika ukuti Jesu ali mu njila, alinkusooka panja
nu kubuuka kukummwambilila, looli Malija alinkusyala nnyumba.
21 Maalita alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, linga gwalipo apa,
iilumbu gwangu ngali akafwa. 22 Looli na ulu mmeenye ukuti kokoosa
aka kunsuuma Kyala ikukupa.”
23 Po Jesu alinkummwamula alinkuti, “Uliilumbugo ikusyuka nu
kuja muumi kangi.” 24 Maalita alinkuti, “Gwe Ntwa, mmeenye ukuti
Kyala bo ikubasyusya abandu boosa pi isiku lya bulongi, joope
ikwisa kusyuka nu kuja muumi kangi.” 25 Jesu alinkummwamula
alinkuti, “Une jo une ngusyusya, kangi ne buumi. Umundu gwesa
uju ikuunyiitika une, nalinga ikufwa aikujaga muumi. 26 Joope uju
muumi, kangi ikuunyiitika une atiisakufwamo siku. Bule, kwitika
isyo?” 27 Maalita alinkwamula alinkuti, “Nalooli Ntwa, niitiike ukuti
ugwe gwe Meesija, uMwana gwa Kyala, jo ugwe Kyala akutumile
pakiisu.”

Jesu ikulila

28 Maalita bo ajobile isyo, alinkubuuka kukummbilikila unnuguna
Malija. Po alinkummbuula kumbali alinkuti, “UMmanyisi alipo apa,
ikukubililila.” 29 Malija bo apiliike isyo, alinkusumuka mbimbibi
alinkubuuka kwa Jesu. 30 Jesu aakaali ukwingila nkaaja ako, looli
aali pabujo ubu Maalita aabuukile kukummwambilila. 31 Abandu
bala aba baabuukile kukunkeeta Malija, baalimmbwene ikusumuka
nu kusooka panja. Po balinkunkonga, paapo biinogonaga ukuti Malija
ikubuuka kwi ipumba ukuti ko akalililege.
32 Malija bo afikile apa aalipo Jesu, alinkummbona, alinkufugama
nkyeni mwa Jesu, po alinkummbuula alinkuti, “Gwe Ntwa, linga
gwalipo apa, iilumbu gwangu ngali akafwa.” 33 Jesu bo ammbwene
Malija ikulila, na bandu aba iisile nabo boope bikulila, alinkukalala
fiijo nu kusulumania mu ndumbula jaake. 34 Po alinkubalaaluusya
alinkuti, “Mummbiikile kuugu?” Balinkummwamula balinkuti, “Gwe
Ntwa, tubuuke tukakunangisye.” 35 Jesu alinkulila. 36 Po abandu
aba baaliisile kuufwa balinkuti, “Keeta muno aalinnganiile Laasalo!”
37 Looli bamo balinkuti, “Umundu uju jo uju aalimmbumbulwisye
umfwa maaso. Po fiki akabomba nasimo kwa Laasalo, ukuti
alingafwa?”

Jesu ikunsyusya Laasalo

38 Jesu bo akaali akaleele mu ndumbula jaake, alinkufika pi ipumba.
Iipumba ilyo jaali mbako iji baajikupikiile ni ibwe iinywamu pa
kifigo. 39 Jesu alinkubabuula abandu aba baalipo pala alinkuti,
“Namulisoosyepo iibwe ilyo pa kifigo.” Po Maalita uju aali ilumbu
ugwa uju afwile alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, ulu andile
ukununga, paapo gakindile amasiku mana bo ali mwi ipumba.” 40 Po
Jesu alinkummbuula alinkuti, “Bule, ngakubuula ukuti linga kwitika,
kububona ubusisya ubwa Kyala muno bujiiliile?”

41 Po balinkulisoosyapo iibwe lila. Jesu alinkukeeta kumwanya, alinkwipuuta kwa Kyala alinkuti, “Gwe Taata, nikugwa ulupi kumyako paapo kupilika inyiipuuto syangu. 42 Mmeenye ukuti kumbilika akabalilo koosa, looli ngujoba isi kunongwa jaa kilundilo kya bandu aba, ukuti biitike ukuti jo ugwe undumile.”

43 Jesu bo ajobile isyo alinkulaata ukukoolela alinkuti, “Laasalo, sooka panja!” 44 Po uju aafwile alinkusooka panja. Amalundi na maboko gaake ganiembeteeleliigwe nu mwenda ugwa kusyilila. Kangi aali ni kitambala iki baalimpinyile kumaaso. Po Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, “Namummwabule imyenda igyo, munndeke abuukege.”

Abalongosi bikulonda injila ijaa kunngoga Jesu
(Matai 26:1-5; Maalika 14:1-2; Luuka 22:1-2)

45 Po aBajuuta bingi aba baaliisile kukunkeeta iifwa Malija, bo basibwene isi Jesu asibombile, balinkummwitika. 46 Leelo aBajuuta bamo balinkubuuka ku Bafalisai nu kubabuula isi Jesu abombile. 47 Po abapuuti abalongosi na Bafalisai balinkukoolela ulukomaano lwa Sanihendilini,† balinkulaaluusania balinkuti, “Tubombe ifiki? Paapo umundu uju ikubomba ifiika fingi. 48 Linga tukunndeka ukuti abombege itolo ifiika ifyo, abandu boosa aabikummwitika. ABalooma aabikwisa, bikwisa kukyonanga ikiisu kyitu ni tempeli.”

49 Po jumo mbakulumba bala ingamu jaake Kajafa, uju aali mpuuti unkulumba‡ nkabalilo ako, alinkubabuula alinkuti, “Umwe mukasimanya nasimo!” 50 Bule, mukamanya ukuti kanunu kumyinu ukuti umundu jumo abafwile abandu boosa, ukukinda ikiisu kyosa ukupyutigwa? 51 Kajafa akaajobile isyo ku bwigane bwake juujo. Looli paapo aali mpuuti unkulumba nkabalilo ako, aakungulukaga ukuti Jesu aikukifwila ikikolo kya Bajuuta. 52 Kangi Jesu atikukifwila ikikolo ikyo kyene, looli ukuti ababungaanie abaana baa Kyala aba baabalaniile, baje pamopeene.

53 Ukufuma iisiku ilyo, abalongosi baa Bajuuta balinkwanda ukulonda injila ijaa kunngoga Jesu. 54 Kunongwa ijo, Jesu alinkuleka ukwenda pabwelu mu Jutai. Looli alinkusookamo nu kubuuka kifuki na ndungalangala, mu Efulaimu, alinkutuugala kulakula pamopeene na bafundigwa baake.

55 Ikyaka kya Bajuuta ikya Pasa kyali kifuki. Po abandu bingi balinkusookamo ukufuma ntwaja twabo, ukubuuka mu Jelusalemu ukuti bakiijeelusye.§ 56 Po balinkwendelela ukunndonda Jesu, balinkulaaluusania bo babungeene pamopeene ndupaso lwa tempeli, balinkuti, “Umwe mukwinogona isya fiki? Bule, umundu ujo ikwisa pa kyaka iki pamo atikwisa?” 57 Abapuuti abalongosi na Bafalisai baalagiile ukuti, umundu gwesa uju ameenye kuno aliko Jesu, abuuke kukubabuula ukuti bankole.

† **11:47** 11:47 ISanihendilini Bala ku Isyakulingaania. ‡ **11:49** 11:49 Umpuuti unkulumba Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania. § **11:55** 11:55 Bakiijeelusye Kyala aabalagiile abandu baake ukwijeelusya pakabalilo akaa kyaka kya Pasa bo kikaali ukufika, ukuti baje beelu abasita kababye nakamo nkyeni mmyake. Bala kalata gwa 2 Isya Ntubalilo 30:17-19.

12

Malija ikumpaka amafuta Jesu
(Maalika 14:3-9; Matai 26:6-13; Luuka 7:36-50)

1 Bo gasyele amasiku ntandatu ukufika pa kyaka kya Pasa, Jesu alinkubuuka kangi ku Betanija, nkaaja aka aalinsyusiisye Laasalo ukufuma mbafwe. 2 Po abandu abaa pabujo bula balinkumpiijila ifindu ifya namajolo. Maalita alinkummbombela. Laasalo aali jumo mbaheesya aba baatuugeele pa meesa pamopeene na Jesu. 3 Po Malija alinkwega isupa jaa mafuta agaa ntengo unnywamu, agaa luuma ulununu, alinkumpaka Jesu mmalundi, alinkumpyasiila ni nywili syake. Ihyumba joosa jilinkwisula uluuma ulwa mafuta.

4 Looli jumo mbafundigwa baake ingamu jaake Juuta Isikalyoti, uju aalondaga ukunndiila Jesu, alinkuti, 5 "Fiki amafuta ago gatikuulisigwa indenali imia itatu* nu kupeeligwa abalondo?" 6 Juuta akaajobile bo ulo kunongwa jaa kubapaakisya abalondo, looli paapo aali nhiiji. Umwene jo uju aajaga ni kinyambi ikya ndalama. Aahiijaga indalama isi aajaga nasyo nu kusibombela mwene. 7 Po Jesu alinkummwamula Juuta alinkuti, "Mulingantaamyaga unkiikulu uju, munndeke, abiikile amafuta gaa pi isiku ili aabikuusyila. 8 Abalondo muli nabo amasiku goosa. Looli une ndikuja pakuja pamopeene na nuumwe bwila."

Abalongosi baa Bajuuta bikujobesania isya kunngoga Laasalo

9 Po abandu bingi balinkupilika ukuti Jesu alipo pabujo bula, balinkubuuka komma kukunkeeta umwene itolo, looli koope nu kunkeeta Laasalo, uju Jesu aalinsyusiisye ukufuma mbafwe. 10 Po abapuuti abalongosi balinkulonda injila ijaa kunngoga joope Laasalo, 11 paapo kunongwa jaa kusyuka Laasalo, aBajuuta bingi baabasambukiile abalongosi baabo, balinkummwitika Jesu.

Abandu bikummwambililila Jesu na kaluulu mu Jelusalemu
(Matai 21:1-11; Maalika 11:1-11; Luuka 19:28-40)

12 Kilaabo kyake, ikilundilo ikinywamu ikya bandu aba baaliisile kukusekela ikyaka kya Pasa, baapiliike ukuti Jesu ali mu njila ikwisa mu Jelusalemu. 13 Po balinkwega isamba isya tugindwa, balinkubuuka kukummwambililila Jesu. Balinkulaata balinkuti,

"Hosyana!† Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!
Asajigwege uMalafyale gwa Banyaisilaili."‡

14 Po Jesu alinkujaaga imwana jaa mbunda, alinkwitoga bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukunnjoba umwene ukuti,

15 "Mwe bandu baa mu Syoni,§ mulingatiilaga!
Namukeete, uMalafyale gwinu ikwisa,
iitogile imwana jaa mbunda."*†

---

* **12:5** 12:5 Indenali imia itatu gwali mfwalo gwa masiku imia itatu. Bala iisyu Indenali ku Isyakulingaania. † **12:13** 12:13 Hosyana Kokuti Gwe Ntwa tupoke! ‡ **12:13** 12:13 Bala kalata gwa Isabuli 118:25-26. § **12:15** 12:15 Syoni ngamu ijingi ijaa Jelusalemu. * **12:15** 12:15 Iitogile imwana jaa mbunda Abanyafyale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisyaga ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa lwijiisyo! † **12:15** 12:15 Bala kalata gwa Sakalija 9:9.

16 Akabalilo ako, abafundigwa baa Jesu bakaasyageenie isyo.
Leelo bo Jesu asyukile, po balinkukumbuka ukuti isyo syasimbiigwe
ukunnjoba umwene, na muno baalimmbombiile.
17 Abandu aba baali na Jesu bo ikummbilikila Laasalo ukufuma
mwi ipumba nu kunsyusya ukufuma mbafwe, baasifumwisye inongwa
isyo. 18 Po abandu bingi baapiliike inongwa isya kiika iki aabombile,
jo nongwa iji baafumile ku Jelusalemu ukubuuka kukummwambililila
Jesu. 19 Looli aBafalisai balinkulaaluusania balinkuti, “Mukukeeta?
Tukabagila ukubomba nakamo! Keeta, abandu boosa bikunkonga
umwene.”

Jesu ikujoba isya bufwe bwake

20 Abandu aba baabuukile ku Jelusalemu, kukummwipuuta Kyala
pa kyaka kya Pasa, bamo bakaali Bajuuta. 21 Po abandu abo
balinkubuuka kwa Filipo uju aafumile mu Betisaita nkiisu ikya Galilai,
balinkunsuuma balinkuti, “Mwimikigwa, tukusuuma tujobepo na
Jesu.” 22 Filipo alinkubuuka kukummbuula Andeleja inongwa isyo, po
Filipo na Andeleja balinkubuuka kwa Jesu kukummbuula.
23 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Akabalilo kafikile akaa busisya
ubwa Nnyamundu ukuboneka pabwelu. 24 Nalooli nikubabuula,
linga ululuseke lukasyiligwa mu mfu bo ulwa mundu uju afwile,
lukabagila ukumela, looli linga lusyiliigwe, lukumela nu kupa iseke
inyingi. 25 Umundu gwesa uju ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake,
ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila, looli umundu gwesa uju
atikubupaasya ubuumi bwake pakiisu apa, ujo ikubuponesya ubuumi
bwake, ukuti bujege bwa bwila na bwila. 26 Umundu gwesa uju
ikuumbombela une, fikuti angongege. Kangi popoosa pala apa ndipo,
po apa umbombeli gwangu ikujapo. Taata ikummwimikaga umundu
gwesa uju ikuumbombela une.
27 “Liilino nandile ukusulumania fiijo mu ndumbula jangu. Kali
njobe buleebule? Kali ndigi, ‘Gwe Taata, ngukusuuma gumboke
nkabalilo akaa ngubilo aka?’ Himma, ngabagila ukusuuma bo ulo
paapo niisile kukutaamigwa pakiisu apa. 28 Gwe Taata Kyala,
ubusetule ubusisya ubwa ngamu jaako.”
Po Kyala alinkujoba ukufuma kumwanya alinkuti, “Gwe Mwanangu,
nsetwile, kangi ngwendelelaga ukubusetula.” 29 Po ikilundilo ikya
bandu aba baalipo pala bo bapiliike iisyu ukufuma kumwanya, bamo
balinkuti, “Injasi jikutajanika,” abangi balinkuti, “Gwandumi gwa
Kyala aajobaga nagwe.” 30 Looli Jesu alinkubabuula abandu bala
alinkuti, “Iisyu ili mwalipilikaga likaali lya kunduula une, looli lyali lya
kubatuula umwe. 31 Liilino kafikile akabalilo akaa Kyala ukubalonga
abandu abaa pakiisu apa. Liilino kafikile akabalilo akaa Kyala
akaa kunkaga Seetano, uju jo ndagili gwa pakiisu apa. 32 Une bo
mfyusiigwe, nikwisa kubakwaba boosa ukuti biise kumyangu.” 33 Jesu
aajobile bo ulo, ukunangisya muno aikufwila.
34 Po ikilundilo ikya bandu balinkummwamula Jesu balinkuti,
“Tubalile mwa Kalata uMwikemo ukuti, Meesija aikujaga muumi bwila
na bwila.‡ Po fiki kuti abandu aabikumfyusya Nnyamundu? Bule,
Nnyamundu jo jwani?” 35 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Ulumuli lukuja

‡ **12:34** 12:34 Bala kalata gwa Isabuli 110:4.

pamopeene na nuumwe kukabalilo akapimba itolo. Mwendelelege ukwenda ndumuli ulu bo lulipo, ukuti ingiisi jilingiisa kubatola, paapo umundu uju ikwenda mu ngiisi akakumanya kuno ikubuuka.
36 Mubiikege ulusuubilo lwinu ndumuli ulo ukuti mujege baana baa lumuli." Jesu bo ajobile isyo, alinkukileka ikilundilo kila, alinkwakwibiililila.

ABajuuta bingi bikukaana ukummwitika Jesu

37 Na paapo Jesu aabombile ifiika fingi nkyeni mmyabo, poope abandu bingi bakaalimmwitiike. 38 Syali bo ulo ukuti gaboneke amasyu aga unkunguluka Jeesaja aajobile ukuti,
"Gwe Ntwa, jo jwani iitiike indumi jiitu?
Kangi, unTwa ansetulile jwani amaka gaake?"§
39 Bakaalimmwitiike paapo Kyala aajobile ukwendela kwa Jeesaja ukuti,
40 "Agogile amaaso gaabo,
nu kusipela ubukafu indumbula syabo,
ukuti balingakeetaga,
balingasyaganiaga mu ndumbula,
ukuti balingapindu ka, po naababumbulusyaga."*
41 Jeesaja aajobile isyo paapo aabubwene ubusisya bwa Jesu nu kujoba inongwa syake.
42 Poope, abalongosi bingi abaa Bajuuta baalimmwitiike Jesu, looli bakaajobaga pabwelu ukuti bammwitiike, kunongwa jaa kubatiila aBafalisai ukubakaga mu sinagogi. 43 Abalongosi abo baaliiganile fiijo ukwimikigwa na bandu, ukukindapo ukwimikigwa na Kyala.

Abandu bikwisa kulongigwa ku masyu aga ajobile Jesu

44 Po Jesu alinkujoba pabwelu alinkuti, "Umundu uju ikuunyiitika une, atikuunyiitika une niimwene, looli ikummwitika na uju andumile. 45 Umundu gwesa uju aambwene une, ammbwene na uju andumile. 46 Une niisile pakiisu apa bo ulwa lumuli, ukuti kukuti mundu uju ikuunyiitika aleke ukuja mu ngiisi.
47 "Umundu gwesa uju ikupilikisya amasyu gangu, looli atikugakonga, une ndikwisa kunndonga, paapo ngaaliisile pakiisu apa kukubalonga abandu, looli naaliisile kukubapoka. 48 Bubuubo umundu gwesa uju ikungaana une pamopeene na masyu gangu ikwisa kulongigwa. Amasyu aga njobile go aga gikwisa kunndonga pi isiku ilya kummaliikisyo. 49 Namanga ngajoba ku bulagili bwangu jujuune, looli Taata uju andumile, jo uju aandagiile isya kujoba, na muno ngusijobelaga. 50 Kangi mmeenye ukuti ululagilo lwake lukubapa abandu ubuumi bwa bwila na bwila. Po une ngujoba syene isi Taata aandagiile ukusijoba."

13

Jesu ikubasugususya amalundi abafundigwa baake

1 Po ikyaka kya Pasa bo kikaali ukufika, Jesu alinkusyagania ukuti akabalilo kaake kafikile, akaa kusookapo pakiisu apa ukubuuka ku

§ **12:38** 12:38 Bala kalata gwa Jeesaja 53:1. * **12:40** 12:40 Bala kalata gwa Jeesaja 6:10.

Gwise. Akabalilo koosa bo ali pakiisu apa, aabaganile abandu baake, kangi aabaganile mpaka kummaliikisyo.

2 Jesu na bafundigwa baake balinkutuugala pakulya ifindu ifya namajolo. Akabalilo ako Seetano aalimo mu ndumbula jaa Juuta umwana gwa Simoni Isikalyoti, ukuti anndiile Jesu. 3 Jesu aameenye ukuti Taata aalimpeele ubulagili ubwa kutulongosya utundu toosa, kangi ukuti aafumile kwa Kyala, nu kuti aikubuuka kangi kwa Kyala. 4 Po Jesu alinkuleka ukulya, alinkwiima alinkubiika iigolole lyake pambali, alinkwega iitaabulo alinkwipinya mu nsana. 5 Alinkukuusya amiisi mwi ibeeseni. Po alinkwanda ukubasugususya amalundi* abafundigwa baake nu kubapyasiila ni taabulo ili aaliipinyile.

6 Jesu bo afikile apa aalipo Simoni Peeteli, Peeteli alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe Ntwa bule, kulonda ukuusugususya amalundi gangu?” 7 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ugwe ukasimanya isi ngubomba akabalilo aka, looli aakusimanya piitaasi.” 8 Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Ukabagila siku ukuusugususya amalundi gangu!” Po Jesu alinkummwamula alinkuti, “Linga ngakusugususya ugwe, ukabagila ukuja pamopeene na niine kangi.” 9 Po Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, linga sili bo ulo, ulingaasugususya geene amalundi, looli na maboko gangu pamopeene nu ntu gwangu.” 10 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Umundu uju oogile, atikulondigwa ukooga kangi, looli ukusugusula amalundi geene. Ujo mwelu loosa. Umwe muli beelu, looli jumo pakati pamyinu akaja mwelu.” 11 Jesu aalimmeenye uju aikunndiila, jo nongwa iji aajobile ukuti, “Jumo pakati pamyinu akaja mwelu.”

12 Jesu bo amalile ukubasugususya amalundi abafundigwa baake, alinkwega iigolole lyake, alinkutuugala kangi apa baalyaga ifindu, alinkubabuula alinkuti, “Bule, musyageenie isi mbabombiile umwe? 13 Umwe mukuunjoba une mukuti, ‘Mmanyisi,’ kangi mukuti, ‘Ntwa.’ Mukujoba sya nalooli, paapo une ndi Mmanyisi, kangi ndi Ntwa. 14 Une ne Mmanyisi, kangi ne Ntwa, mbasuguswisye amalundi. Bubuubo na nuumwe musugusaniege amalundi. 15 Mbanangiisye ikifwanikisyo ukuti na nuumwe mubombelanilege bo muno une mbabombiile umwe. 16 Nalooli nikubabuula, untumwa akaja nkulumba ukunkinda untwa gwake, kangi uju ikutumigwa akaja nkulumba ukunkinda uju ikuntuma. 17 Linga musyaganie isyo, po Kyala ikubasajaga linga mukukonga ikifwanikisyo iki.

18 “Ndikujoba isi kuli umwe mwesa. Mbameenye ukufuma kubwandilo abandu aba mbasalile ukuja bafundigwa bangu. Looli njobile isi ukuti sibonekelemo isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Ummanyaani gwangu uju aalyaga ifindu pamopeene na niine, asanwike ukuja ndugu gwangu.’† 19 Nikubabuula syosa isi akabalilo aka, bo inongwa isyo sikaali ukuboneka, ukuti bo siboniike, mukwitikaga ukuti une jo jula.‡ 20 Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikummwambilila uju nuntumile, ikuunyambilila jo une. Bubuubo uju ikuunyambilila une, ikummwambilila uju andumile.”

---

* **13:5** 13:5 Ukubasugususya amalundi Jesu aabombaga imbombo ijo iji abatumwa baajibombaga ku batwa baabo. † **13:18** 13:18 Bala kalata gwa Isabuli 41:9. ‡ **13:19** 13:19 Une jo jula Ulo mo muno Kyala aaliijobile nDwitikano uLukuulu. Bala kalata gwa Ukusooka 3:14; Jeesaja 43:10.

Jesu ikujoba isya uju aikunndiila
(Matai 26:20-25; Maalika 14:17-21; Luuka 22:21-23)

21 Jesu bo ajobile isyo, aasulumeenie fiijo mu ndumbula jaake, alinkujoba pabwelu alinkuti, “Nalooli nikubabuula, jumo nkibugutila kyinu, ikuundiila.” 22 Po abafundigwa baake balinkwanda ukukeetana, paapo bakaameenye ukuti ikunnjoba jo jwani. 23 Aalipo umfundigwa jumo uju Jesu aalinnganile fiijo. Umwene aatuugeele kifuki na Jesu bo ali pakulya. 24 Po Simoni Peeteli alinkunkoopa umfundigwa ujo, alinkummbuula alinkuti, “Gunndaaluusye Jesu, ikunnjoba jwani?” 25 Po umfundigwa jula alinkummwegamila Jesu, alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe Ntwa, jo jwani aikukuliila?”

26 Jesu alinkwamula alinkuti, “Jo uju nguja pakumpa akameenya akaa kisyesye bo ndobiile mu mposi.” Po alinkwega akameenya akaa kisyesye, alinkutobela mu mposi, alinkumpa Juuta, umwana gwa Simoni Isikalyoti. 27 Juuta bo ambiliile akameenya kala akaa kisyesye, nakalinga Seetano alinkummwingila. Po Jesu alinkummbuula alinkuti, “Isi kulonda ukubomba, bombaga mbibimbibi!” 28 Looli abandu boosa aba baalyaga, bakaasyageenie ukuti fiki Jesu ajobile bo ulo.

29 Kunongwa jaa kuti Juuta jo uju aakolaga ikinyambi ikya ndalama, bamo biinogonaga ukuti Jesu ammbuulile ukuti akuule ifi fikulondigwa pa kyaka, pamo abape abalondo indalama simo. 30 Po Juuta bo ambiliile akameenya kala, nakalinga alinkusooka panja. Kaali kabalilo kaa pakilo.

Jesu ikubapa abafundigwa baake ululagilo ulupya

31 Po Juuta bo asookile panja, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Liilino ubusisya bwangu ne Nnyamundu bukuja pakuboneka pabwelu. Kangi aabukuboneka pabwelu ubusisya bwa Kyala ukwendela mu mbombo syangu. 32 Linga bukuboneka ubusisya bwake ukwendela mu mbombo syangu, po joope Kyala ikubanangisya abandu ubusisya bwangu ne Nnyamundu, kangi ikubomba bo ulo lululu.

33 “Mwe baanangu, ngujaga na nuumwe kukabalilo akapimba itolo. Bo ulu naababuulile abalongosi baa Bajuuta, bubuubo nikubabuula na nuumwe liilino ukuti, mukuundondaga looli mukabagila ukwisa kuno ngubuuka. 34 Looli liilino ngubapa ululagilo ulupya, ngubalagila ukuti, ‘Mugananege. Bo ulu une mbaganile umwe, bubuubo nuumwe mugananege.’ 35 Linga mukuganana, po abandu boosa aabikumanyaga ukuti umwe muli bafundigwa bangu.”

Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana
(Matai 26:31-35; Maalika 14:27-31; Luuka 22:31-34)

36 Po Peeteli alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, kubuuka kuugu?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ngubuuka kuno ugwe ukabagila ukungonga akabalilo aka, looli aakungonga piitaasi.” 37 Peeteli alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe Ntwa, bule, paapo fiki ngabagila ukukukonga akabalilo aka? Une ngufwaga kunongwa jaako!” 38 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Peeteli, bule ubagiile ukufwa kunongwa jangu? Nalooli nikukubuula, bo ingongobe jikaali ukukoolela, kungaana katatu.”

14

Injila jaa kubuuka kwa Kyala

1 Jesu alinkwendelela ukubamanyisya alinkuti, “Mulingalalamukaga
mu ndumbula syinu, mummwitikege Kyala, kangi muunyiitikege na
niine. 2 Ubujo bulimo bwingi mu nyumba jaa Taata. Linga sikaali
bo ulo, ngali mbabuulile. Liilino nsumwike kukubatendekekesya
ubujo.* 3 Bo mbuukile nu kubatendekekesya ubujo, angwisa kangi
kukubeega, ukuti ubujo ubu ngujangapo, na nuumwe mukujaga
palapala pamopeene na niine. 4 Umwe mujimeenye injila iji
jikubalongosya kubujo kuno ngubuuka.”
5 Po Tomasi alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, uswe
tukakumanya kuno kubuuka. Bule, po tubagiile ukujimanya injila
buleebule?” 6 Jesu alinkwamula alinkuti, “Une ne njila, ne bwanalooli,
kangi ne buumi. Akajako umundu gwesa uju abagiile ukwisa
kwa Taata linga akendela kumyangu. 7 Linga mwaliimeenye, po
ngali mummeenye joope Taata. Ukwandila ulu, mummeenye, kangi
mummbwene.”
8 Po Filipo alinkummbuula alinkuti, “Gwe Ntwa, tukukusuuma
utunangisye Taata. Linga utunangiisye bo situfwene.” 9 Jesu
alinkummwamula alinkuti, “Filipo, ndi na nuumwe akabalilo akatali
koosa aka, poope ukaali ukaamanya une? Umundu gwesa uju
aambwene une, ammbwene na Taata. Po fiki kuundaaluusya
ukuti, ‘Tunangisye Taata?’ 10 Bule, utikwitika ukuti une ndi
mwa Taata, na Taata ali mmyangu? Amasyu aga ngubabuula
gatikufuma mu nyiinogono syangu, looli Taata ikubomba imbombo
jaake bo ali nkati mmyangu. 11 Mwitikege isi ngujoba ukuti
ndi nkati mwa Taata, nu kuti ali nkati mmyangu. Looli linga
umwe mutikwitika isi ngujoba, po namwitikege kunongwa jaa
mbombo isi ngubomba. 12 Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju
ikuunyiitika, ikusibombaga imbombo silasila isi une ngusibomba.
Kangi aikubombaga ni nywamu ukukinda isi ngubomba, paapo
ngubuuka kwa Taata. 13 Linga mukusuuma akandu kokoosa mu
ngamu jangu, une angubomba bo muno mukusuumila. Ku njila
ijo, ngunangisya ubusisya bwa Taata muno bujiiliile. 14 Linga
mukuusuuma akandu kokoosa mu ngamu jangu, angubomba bo muno
mukusuumila.”

Jesu ikujoba isya kwisa kwa Mbepo Mwikemo

15 “Linga muunganile mukusibombaga imbombo syosa isi naabalagi-
ile. 16 Po na niine angunsuuma Taata ukuti abape uNjiili† ujungi, ukuti
ajege pamopeene na nuumwe, kangi atiisakubaleka siku. 17 Mbepo uju
aikubasetulila abandu ubwanalooli. Abandu aba bikunkaana Kyala
bakabagila ukummwambilila Mbepo ujo, paapo batikummbona, kangi
bakammanya. Looli umwe mummeenye Mbepo gwa Kyala paapo
ikutuugala pamopeene na nuumwe, kangi ikujaga nkati mmyinu.
18 “Ndikubaleka mwibeene bo ulwa bapiina, looli angwisa kangi
kumyinu. 19 Pasyele panandi andikubonekaga kangi pakiisu apa.

---

* **14:2** 14:2 Linga sikaali bo ulo, ngali mbabuulile. Liilino nsumwike kukubatendekekesya ubujo Mwa baakalata bamo basimbile Linga sikaali bo ulo, bule ngali mbabuulile ukuti nsumwike kukubatendekekesya ubujo?

† **14:16** 14:16 UNjiili Kokuti UNtuuli. Bala iisyu UNjiili ku Isyakulingaania.

Looli umwe aamukuumbona. Kunongwa jaa kuti une anguja muumi, nuumwe aamukuja buumi. 20 Pi isiku lila, aamukumanya ukuti une ndi nkati mwa Taata, na nuumwe muli nkati mmyangu, niine ndi nkati mmyinu. 21 Umundu gwesa uju ikusimanya nu kusibomba isi ngulagila, ujo jo uju aanganile. Joope umundu uju aanganile, Taata ikunngana. Niine ngunngana nu kwibonesya kumyake."

22 Po umfundigwa jumo ingamu jaake Juuta, uju akaja jo Juuta Isikalyoti, alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, bule, sibagiile buleebule ukwibonesya kumyitu, looli utikwibonesya ku bandu abangi boosa?" 23 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Umundu gwesa uju aanganile ikusibombelaga isi ngunndagila. Bubuubo Taata ikunngana, kangi une na Taata aatukwisa kumyake, nu kutuugala pamopeene nagwe. 24 Looli umundu gwesa uju akaangana, atikusibombela isi ngunndagila. Kangi, isi ngubalagila sikaja syangu, looli sikufuma kuli uju andumile kumyinu.

25 "Mbabuulile syosa isyo bo ngaali ngutuugala pamopeene na nuumwe. 26 Looli uNjiili ujo, kokuti Mbepo Mwikemo, uju Taata ikuntuma kumyinu mu ngamu jangu, jo uju aikubamanyisyaga nu kubakumbusya syosa isi naababuulile. 27 Bo ngusookapo, ngubapa ulutengaano lwangu. Ngubapapo ulutengaano ulu lukaja bo ulu lukufuma ku bandu aba bikunkaana Kyala. Mulingalalamukaga mu ndumbula syinu, kangi mulingatiilaga syosyosa. 28 Mupiliike isi mbabuulile ukuti, 'Ngubuuka, looli angwisa kangi kumyinu.' Linga nalooli muunganile, ngali mukuhoboka ukupilika ukuti ngubuuka kwa Taata, paapo Taata jo nkululumba ukunginda une.

29 "Mbabuulile syosa isyo akabalilo aka, bo inongwa isyo sikaali ukuboneka, ukuti bo siboniike mukuunyiitikaga. 30 Ngabagila ukujoba na nuumwe akabalilo akatali, paapo undagili gwa pakiisu apa, kokuti Seetano, ikwisa. Looli akaja na maka kumyangu. 31 Isi ngusibomba syo isi Taata aaliindagiile ukubomba, ukuti abandu boosa bamanye ukuti nunnganile. Ulu, namwime ukuti tusookepo apa."

15

Jesu jo mpiki ugwa maafiilu ugwa nalooli

1 Jesu alinkwendelela ukubamanyisya alinkuti, "Une ndi mpiki ugwa maafiilu ugwa nalooli, Taata jo ndimi. 2 Kukuti kasamba kangu aka katikupa iseke, Taata ikukasoosyamo. Looli kukuti kasamba aka kikupa iseke, Taata ikukapaatililila ukuti kapege fiijo. 3 Umwe mupaatililiigwe, kokuti muli beelu, paapo mwitiike imanyisyo syangu. 4 Mwendelelege ukuja mmyangu, na niine ngwendelelaga ukuja mmyinu. Bo ulu akasamba kakabagila ukupa iseke keene kisita kwitoteka mmaafiilu, bubuubo mukabagila ukubomba ubwigane bwa Kyala kisita kuja mmyangu.

5 "Une ndi mpiki ugwa maafiilu, umwe muli tusamba. Umundu uju ikuja mmyangu, na niine nguja mmyake, ujo ikupaga iseke inyingi, paapo kisita une mukabagila ukubomba nasimo. 6 Umundu gwesa uju atikuja mmyangu afwene na kasamba aka kikutaagigwa nu kuuma. Po abandu bikukasala nu kukasopa mmooto, kikupya. 7 Linga mukuja mmyangu na masyu gangu gikuja nkati mmyinu, po munsuumege Taata koosa aka mukulonda, ikubapaga. 8 Linga mukupa iseke inyingi,

nu kuja bafundigwa bangu baa nalooli, mukubunangisyaga pabwelu ubusisya bwa Taata. 9 Bo ulwa Taata muno aanganiile une, mo muno niine mbaganile umwe. Po mwendelelege ukuja nduugano lwangu. 10 Linga mukubomba isi ngubalagila, po mukwendelelaga ukuja nduugano lwangu, bo muno une nsibombile isi Taata aaliindagiile nu kuja nduugano lwake.

11 "Mbabuulile isi ukuti musekelege bo ulwangu, kangi musekelege fiijo. 12 Isi ngubalagila syo isi, mugananege bo ulu une mbaganile umwe akabalilo aka bo ndi pamopeene na nuumwe. 13 Umundu uju ikubafwila abamanyaani, ali nu lugano ukukinda ulugano ulwa luko loosa. 14 Linga mukubomba isi mbalagiile, umwe muli bamanyaani bangu. 15 Ukwandila ulu, ndikubakoolelaga kangi ukuja batumwa bangu, paapo untumwa akajimanya inyango jaa nkulumba gwake. Looli umwe mbasetuliile syosa isi naafumile nasyo ukufuma kwa Taata, po ulo ngubakoolelaga bamanyaani bangu. 16 Mukaja jo umwe mwaliisalile une, looli jo une naabasalile umwe ukuja bafundigwa bangu. Naabasungwile ukuti mupege iseke isi sitikumalika siku. Po syosa isi mukusuuma mu ngamu jangu, Taata ikubapaga. 17 Po leelo ngubalagila umwe ukuti muganane ge."

Abandu abaa pakiisu apa bababengile aba bikummwitika Jesu

18 "Linga abandu abaa pakiisu apa bikubabenga umwe, mukumbukege ukuti baatalile ukuumbenga une. 19 Linga mwali bandu abaa pakiisu apa, po abo ngali babaganile bo muno babaganiile abandu baake. Looli umwe mukaja baa pakiisu apa, paapo mbasalile ukufuma pakiisu apa, jo nongwa iji abandu abaa pakiisu apa bababengile. 20 Mulingiibwaga isi naababuulile ukuti, 'Untumwa akaja nkulumba ukunkinda untwa gwake.' Po linga baalimbeele ingubilo une, na nuumwe bikubapaga ingubilo, looli linga bikwitika imanyisyo syangu, aabikwitikaga ni syinu. 21 Looli bikubabombela syosa isyo kunongwa jaa kujikonga ingamu jangu, kangi kunongwa jaa kuti bakammanya uju andumile. 22 Linga ngaaliisile kumyabo nu kujoba nabo, po ngali bakaja nu butulanongwa. Looli liilino, bakabagila ukwinosya ukuti bakaja nu butulanongwa.

23 "Umundu gwesa uju ikuumbenga une, ikummbenga na Taata. 24 Mbombile ifiika ifinywamu ifi akabombamo najumo. Linga bakaafibwene, ngali bakaja nu butulanongwa. Looli liilino basibwene syosa isi naabombile, poope bakaali bikuumbenga, joope Taata bikummbenga. 25 Isi siboniike ukuti amasyu gaboneke aga gasimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Baaliimbengile itolo.'*

26 "Nguntuma kumyinu uNjiili, uju jo Mbepo Mwikemo, ugwa kubasetulila abandu boosa ubwanalooli. Ikufuma kwa Taata, na bo ikufika kumyinu aikubasisimikisyaga ubwanalooli bwangu. 27 Kangi na nuumwe aamukusisimikisyaga inongwa syangu, paapo mwali pamopeene na niine ukufuma kubwandilo."

16

1 Jesu alinkwendelela ukubamanyisya alinkuti, "Mbabuulile syosa isi ukuti mulingaleka ukuunyiitika. 2 Looli abandu aabikubakagaga

* **15:25** 15:25 Bala kalata gwa Isabuli 35:19; 69:4.

umwe mu sinagogi syabo. Kikwisa akabalilo aka linga umundu ikunngoga jumo pakati pamyinu, ikwinogonaga ukuti ikubomba imbombo jaa Kyala. 3 Aabikubabombelaga bo ulo paapo bakammanya Taata, kangi bakaamanya une. 4 Looli mbabuulile isyo ukuti akabalilo kaabo akaa kubomba isyo bo kafikile, aamusikumbukege isi naababuulile.”

Imbombo jaa Mbepo Mwikemo

“Ngaababuulile isyo syosa kubwandilo, paapo naali pamopeene na nuumwe. 5 Po ulu ngubuuka kwa Taata uju andumile kumyinu. Looli akajapo najumo pakati pamyinu ugwa kuundaaluusya ukuti, ‘Bule, kubuuka kuugu?’ 6 Musulumeenie fiijo mu ndumbula syinu paapo mbabuulile ukuti ngubuuka kwa Taata.

7 “Ngubabuula isya nalooli, kanunu kumyinu ukuti ngubuuka kwa Taata. Linga ndikubuuka, uNjiili jula akabagila ukwisa kumyinu. Looli linga ngubuuka, anguntuma kumyinu. 8 Jula bo iisile, aikubanangisyaga abandu boosa ukuti abeene batulanongwa, nu kuti une ndi ngolofu, kangi ukuti Kyala ikwisa kubalonga. 9 Aikubanangisyaga abeene ukuja batulanongwa, paapo batikuunyiitika une. 10 Aikubanangisyaga ukuti ndi ngolofu paapo ngubuuka kwa Taata nu kuti aamutikuumbona siku. 11 Aikubanangisyaga pabwelu ukuti Kyala aikubalonga paapo anndongile Seetano uju jo ndagili gwa pakiisu apa.

12 “Ngaali ndi nasyo nyingi isya kubabuula, looli akabalilo aka mukabagila ukusyagania. 13 Mbepo jula, uju aikubasetulila ubwanalooli boosa, bo iisile kumyinu, aikubalongosyaga ukubumanya ubwanalooli boosa. Atiisakujobaga ku bulagili bwake juujo, looli ikujobaga isi asipiliike nu kubabuula isi aasikuboneka. 14 Mbepo ujo aikubanangisyaga ubusisya bwangu, paapo aikubabuulaga syosa isi aikwegaga kumyangu. 15 Utundu toosa utu Taata ali nato twangu. Jo nongwa iji ngujoba ukuti Mbepo ujo aikubabuulaga syosa isi aikwegaga ukufuma kumyangu.”

Ubusulumanie aabukusanuka ukuja lusekelo

16 “Kasyele akabalilo akapimba aamutikuumbona, kangi kasyele akabalilo akapimba aamukuumbona.”

17 Po abafundigwa baake bamo balinkulaaluusania balinkuti, “Bule, kokuti fiki ulu ikujoba ukuti, ‘Kasyele akabalilo akapimba aamutikuumbona, kangi kasyele akabalilo akapimba aamukuumbona,’ nu kuti, ‘Ngubuuka kwa Taata’? ” 18 Po balinkwendelela ukulaaluusania balinkuti, “Kokuti fiki, ‘Akabalilo akapimba?’ Uswe tutikusyagania isi ikusijoba.”

19 Jesu alinkusyagania ukuti bikulonda ukunndaaluusya isi ajobile, po alinkubalaaluusya alinkuti, “Bule, mukulaaluusania isi njobile ukuti, ‘Kasyele akabalilo akapimba aamutikuumbona, kangi kasyele akabalilo akapimba aamukuumbona?’ 20 Nalooli nikubabuula, umwe aamukulilaga nu kusulumania, looli abandu abaa pakiisu apa aabikuhobokaga. Aamukusulumania kukabalilo akapimba, looli ubusulumanie bwinu aabukusanuka ukuja lusekelo. 21 Linga unkiikulu ikubuuka kukupaapa umwana, ikusulumania paapo akabalilo kaa butolwe bwake kafikile. Looli bo apaapile, atikukumbuka

kangi ubutolwe ubo kunongwa jaa lusekelo lwa kupaapigwa umwana pakiisu. 22 Bubuubo na nuumwe muli nu busulumanie kukabalilo. Looli angwisa kangi kumyinu, po aamukujaga nu lusekelo mu ndumbula syinu. Akajako uju aikululsoosyamo ululsekelo ulo mu ndumbula syinu. 23 Kangi akabalilo ako bo kafikile, aamutikuusuumaga kokoosa. Nalooli nikubabuula, syosa isi mukusuuma mu ngamu jangu, Taata ikubapaga. 24 Mpaka ulu, mukasuuma nakamo kwa Taata ukubombela ingamu jangu. Musuumege kwa Kyala, umwene ikubapaga. Ku njila ijo mukwendelelaga ukuja nu lusekelo fiijo mu ndumbula syinu."

Jesu agatolile amaka amabiibi agaa pakiisu

25 "Mbabuulile syosa isyo ku njila jaa fifwanikisyo. Akabalilo kikwisa aka andikujobaga na nuumwe ku njila jaa fifwanikisyo, looli angubabuulaga pabwelu isya Taata. 26 Nkabalilo ako, aamukubombelaga ingamu jangu ukunsuuma Taata. Ndikujoba ukuti une angubasuumilaga kwa Taata. 27 Umwene Taata abaganile umwe, paapo nuumwe muunganile une, kangi mwitiike ukuti naafumile kwa Taata. 28 Naaliisile pakiisu apa ukufuma kwa Taata, looli ulu ngusookapo pakiisu apa, ngugomokelako kwa Taata."

29 Po abafundigwa baake balinkummbuula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, ulu gwandile ukujoba na nuuswe kisita kubombela ififwanikisyo! 30 Po ulu tusyageenie ukuti usimeenye syosa, kangi utikulonda umundu ukulaaluusya syosyosa. Isyo syo isi situpelile ukwitika ukuti gwafumile kwa Kyala." 31 Jesu alinkubalaaluusya alinkuti, "Bule, mwandile ukwitika ulu? 32 Akabalilo kasegeliile, kangi kali kifuki fiijo, apa mwesa aamukubalanila. Mwesa mukubuuka kumyinu, nu kuundeka niimwene. Looli andikuja niimwene, paapo Taata ali pamopeene na niine. 33 Mwe bakundwe, mbabuulile isyo syosa ukuti mujege nu lutengaano mu ndumbula syinu, kunongwa jaa kuja nkati mmyangu. Pakiisu apa aamukukaba ingubilo inyingi, looli mwikasyege paapo une nkitolile ikiisu."

17

Jesu ikwipuuta kwa Kyala

1 Jesu bo amalile ukujoba syosa isyo, alinkukeeta kumwanya, alinkwipuuta alinkuti,

"Gwe Taata, akabalilo kangu kafikile. Ubanangisye abandu ubusisya bwangu ne Mwanaako, ukuti niine mbanangisye ubusisya bwako muno bujiiliile. 2 Namanga umbeele ubulagili ubwa kubalongosya abandu boosa, ukuti mbape abandu aba bikuunyiitika ubuumi bwa bwila na bwila. 3 Ubuumi bwa bwila na bwila bo ubu, abandu bakumanye ugwe, gwe Kyala gwa nalooli gwimwene, kangi baamanye une ne Jesu Kilisiti, ne gwalindumile kumyabo. 4 Une nnangiisye ubusisya bwako ku bandu boosa, ukwendela mu mbombo iji gwalindumile kukujibomba. 5 Gwe Taata, ngusuuma unangisye ubusisya bwangu, ukuti abandu boosa babubone ubusisya ubu naali nabo bo tuli pamopeene, bo ukaali ukukipela ikiisu."

Jesu ikubiipuutila abafundigwa baake

6 “Gwe Taata, ngusetwile muno ujiiliile ugwe, ku bandu aba
gwalimbeele pakiisu apa. Abeene baali baako, ugwe gwalimbeele.
Kangi basibombile syosa isi gwabalagiile. 7 Po basyageenie ukuti utundu toosa utu gwalimbeele, tufumile kumyako,
8 paapo mbabuulile syosa isi gwaliimbuulile. Boope basyambiliile,
bameenye nalooli ukuti mfumile kumyako, kangi biitiike ukuti
jo ugwe gwalindumile. 9 Ngubiipuutila abo paapo bandu baako.
Ndikubiipuutila abandu boosa, looli ngubiipuutila beene abandu
aba gwalimbeele. 10 Abandu boosa aba bo bangu une, na nungwe
baako, kangi abandu boosa aba bo baako, na niine bangu. Ubusisya
bwangu muno bujiiliile, busetuliigwe ku bandu ukwendela mmyabo.
11 Une ngwisa kumyako, po ndikujapo kangi pakiisu apa. Looli
abeene bikwendelelaga ukuja pakiisu apa. Gwe Taata, gwe
Mwikemo, ngukusuuma ubalindilile mu ngamu jaako iji umbeele,
ukuti bajege kandu kamokeene bo ulu une na nungwe tuli kandu
kamokeene. 12 Bo ndi pamopeene nabo naabalindililaga mu ngamu
jaako iji umbeele. Naabatiimaga kanunu ukuti ndingansobesya
najumo ndi bala, looli mwene uju sibagiisye ukuti afwe, ukuti
siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.*

13 “Gwe Taata, ulu ndi mu njila ngwisa kumyako. Une ngubabuula
syosa isyo abafundigwa bangu bo ngaali ndipo pakiisu apa, ukuti
bajege nu lusekelo fiijo mu ndumbula syabo, bo ulu une ndi nu
lusekelo. 14 Mbabuulile abafundigwa bangu inongwa isi umbeele.
Looli abandu abaa pakiisu apa bababengile, paapo abeene bakaja
baa pakiisu apa, bo ulu na niine ngaja gwa pakiisu apa.

15 “Gwe Taata, ndikukusuuma ukuti ubasoosyepo pakiisu apa,
looli ukuti ubapoke kwa Seetano, uju jo mbiibi. 16 Abeene
bakaja baa pakiisu apa, bo ulu une ngaja gwa pakiisu apa.
17 Gwe Taata, ngukusuuma ubapele ukuja biikemo, ku njila
jaa bwanalooli bwako. Iisyu lyako bo bwanalooli. 18 Bo ulu
gwalindumile une pakiisu, bubuubo na niine mbatumile abeene
pakiisu. 19 Ngwibiika ukukubombela ugwe kunongwa jaabo, ukuti
boope biibiike kumyako mbwanalooli.”

Jesu ikubiipuutila aba bikummwitika

20 “Ndikubiipuutila beene itolo, looli ngubiipuutila boope boosa,
aba aabikwisa kuunyiitika, kunongwa jaa isi abafundigwa bangu
bikumanyisya. 21 Ngwipuuta ukuti abandu boosa bajege kandu
kamokeene. Taata! Ngwipuuta bajege nkati mmyitu, bo ulu ugwe
uli nkati mmyangu, niine ndi nkati mmyako. Ngwipuuta ukuti
bajege kandu kamokeene, ukuti biitiike ukuti jo ugwe gwalindumile.
22 Ubusisya ubu gwalimbeele na niine mbapeele abafundigwa
bangu, ukuti bajege kandu kamokeene, bo ulu une na nungwe tuli
kandu kamokeene. 23 Une ndi nkati mmyabo, nungwe uli nkati
mmyangu. Ngusuuma ukuti bajege kandu kamokeene loosa, ukuti
ku njila iji abandu boosa abaa pakiisu bamanye ukuti jo ugwe
gwalindumile, kangi bamanye ukuti ubaganile bo ulu guunganile
une.

24 “Gwe Taata, ngunyonywa ukuti aba umbeele bajege pamopeene
na niine apa ngujaga, ukuti babubone ubusisya bwangu ubu

* **17:12** 17:12 Bala kalata gwa Isabuli 41:9.

gwalimbeele, paapo gwaliinganile na bo ukaali ukukipela ikiisu.
25 Gwe Taata, gwe gwa bwanalooli, abandu abaa pakiisu apa
bakakumanya. Looli une ngumeenye, kangi abafundigwa bangu
bameenye ukuti jo ugwe gwalinduмile. 26 Une mbamanyiisye muno
ujiiliile ugwe, kangi ngwendelelaga ukubomba bo ulo, ukuti bagana-
nege bo ulu guunganile une, kangi ukuti njege nkati mmyabo."

18

Abalongosi baa Bajuuta bikunkola Jesu
(Matai 26:47-56; Maalika 14:43-50; Luuka 22:47-53)

1 Jesu bo amalile ukwipuuta, alinkusookapo na bafundigwa
baake, alinkubuuka nkisooko Ketiloni, apa gwalipo ungunda ugwa
misyunguti. Balinkwingila umo. 2 Po Juuta uju aabuukaga kukunndiila
Jesu, aagumeenye ungunda ugo, paapo Jesu aaliisibiile ukubuuka
mula akabalilo kaa kingi pamopeene na bafundigwa baake. 3 Po
alinkukilongosya ikibugutila kya basikali, pamopeene na babombeli
bamo ukufuma ku bapuuti abalongosi na ku Bafalisai, balinkubuuka
mu ngunda gula, baakolile inyaale ni filwilo.

4 Jesu aasimeenye syosa isi syajaga pakubombigwa kumyake.
Po alinkusookapo pakati pa bafundigwa baake, alinkubalaaluusya
abandu aba baaliisile alinkuti, "Bule, mukunndonda jwani?"
5 Abeene balinkummwamula balinkuti, "Tukunndonda Jesu uju
afumile mu Nasaleti." Jesu alinkubaamula alinkuti, "Jo une uju
mukunndonda." Juuta uju aalinndiiliile Jesu aalyimile pamopeene
nabo. 6 Po Jesu bo ababuulile ukuti, "Jo une uju mukunndonda,"
abasikali bala balinkugomoka kunyuma nu kugwa paasi. 7 Jesu
alinkubalaaluusya kangi alinkuti, "Bule, mukunndonda jwani?"
Abeene balinkummwamula balinkuti, "Tukunndonda Jesu uju afumile
mu Nasaleti." 8 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mbabuulile ukuti jo une
uju mukunndonda. Linga mukuundonda une, po namubaleke abandu
aba babuukege." 9 Jesu aajobile bo ulo ukuti siboneke isi aajobile
kubwandilo ukuti, "Naabatiimaga kanunu, ukuti ndingansobesya
najumo ndi bala aba gwalimbeele."*

10 Simoni Peeteli aali nu luubo, po alinkukwaba, alinkunsenga
untumwa gwa mpuuti unkulumba, imbulukutu jaa ku kiiliilo.
Untumwa ujo ingamu jaake aali jo Maaliko. 11 Looli Jesu
alinkunndagila Peeteli alinkuti, "Peeteli, gomosya uluubo lwako mu
nyambi jaake. Bule, ukamanya ukuti ngulondigwa ukukubilwa bo
muno Taata asibaatiike ukuti ngubilwe?"†

Bikubuuka na Jesu kwa Anasi
(Matai 26:57-58; Maalika 14:53-54; Luuka 22:54)

12 Po unkulumba gwa basikali, pamopeene ni kibugutila kyake,
na babombeli baa balongosi baa Bajuuta, balinkunkola Jesu,
balinkumpinya. 13 Po balinkuntwala taasi kwa Anasi, uju aali nko
gwa Kajafa, uju aali jo mpuuti unkulumba nkabalilo ako. 14 Mmasiku

---

* **18:9** 18:9 Bala kalata gwa Johani 17:12. † **18:11** 18:11 Bule, ukamanya ukuti ngulondigwa ukukubilwa bo muno Taata asibaatiike ukuti ngubilwe? NKigiliki bikuti Ndingiisa kunwela ikikombe iki Taata ambeele ukuti nnwelemo?

agaa kunyuma, Kajafa jo uju aababuulile abalongosi baa Bajuuta, ukuti kanunu umundu jumo abafwile abandu boosa.‡

Peeteli ikunkaana Jesu
(Matai 26:69-70; Maalika 14:66-68; Luuka 22:55-57)

15 Simoni Peeteli nu mfundigwa ujungi jumo, bankongaga kunyuma. Umfundigwa jula, umpuuti unkulumba aalimmeenye, jo alinkwingila na Jesu ndupaso lwa nyumba jaa mpuuti unkulumba. 16 Looli Peeteli alinkwima panja pa kipata. Po umfundigwa ujungi jula, uju umpuuti unkulumba aalimmeenye, alinkusooka panja. Alinkujoba nu ndindwana jumo uju aali ndindilili pa kipata, alinkummwitikisya Peeteli ukwingila ndupaso. 17 Po undindwana undindilili jula, alinkunndaaluusya Peeteli alinkuti, “Bule, na nungwe ukaja gwe jumo mbafundigwa baa mundu ujo?” Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Himma, ngaja jo une.” 18 Kunongwa jaa kuti kwali ni mbepo, abatumwa na babombeli bala baalyimile apa gwalipo umooto gwa nkala, bootaga umooto. Joope Peeteli aalyimile pamopeene nabo, ootaga umooto.

Umpuuti unkulumba ikunndaaluusya Jesu
(Matai 26:59-66; Maalika 14:55-64; Luuka 22:66-71)

19 Po umpuuti unkulumba jula, ingamu jaake Anasi, alinkunndaaluusya Jesu isya bafundigwa baake ni manyisyo syake. 20 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Akabalilo koosa naajobaga ku bandu boosa pabwelu, naamanyisyaga abandu mu sinagogi syinu na ndupaso lwa tempeli, muno aBajuuta bingi bikubungaana pamopeene. Mmanyiisye imanyisyo syangu syosa pabwelu. 21 Po fiki kuundaaluusya une? Po fiki utikubalaaluusya abandu aba bambilikisyaga bo ngumanyisya? Abeene basimeenye isi naajobaga nu kumanyisya.”

22 Jesu bo ajobile isyo, umbombeli jumo uju aalyimile kifuki nagwe, alinkunkoma ni ipi, alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, kummwamula bo ulo umpuuti unkulumba?” 23 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Linga njobile kabiibi, joba ububiibi bwangu. Looli linga njobile isya bwanalooli, po fiki kungoma?” 24 Po Jesu bo akaali apinyiigwe, Anasi alinkulagila ukuti bammwege nu kubuuka nagwe ku mpuuti unkulumba, Kajafa.

Peeteli ikunkaana Jesu kangi
(Matai 26:71-75; Maalika 14:69-72; Luuka 22:58-62)

25 Po Peeteli bo akaali ikoota umooto, abandu bamo balinkunndaaluusya balinkuti, “Bule, na nungwe ukaja gwe jumo mbafundigwa baa mundu jula?” Peeteli alinkwamula alinkuti, “Himma, ngaja jo une.” 26 Looli jumo mbatumwa abaa mpuuti unkulumba, uju aali nkamu gwa mundu uju Peeteli aalinsengile imbulukutu, alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, ukaja jo ugwe naakubwene bo uli pamopeene na Jesu mu ngunda?” 27 Peeteli alinkukaana kangi alinkuti, “Ngaja jo une.” Nakalinga ingongobe jilinkukoolela.

‡ **18:14** 18:14 Bala kalata gwa Johani 11:50.

Jesu bikuntwala kwa Pilati
(Matai 27:1-2, 11-14; Maalika 15:1-5; Luuka 23:1-5)

28 Po nulubunju fiijo, abalongosi baa Bajuuta balinkummwega Jesu ukufuma kwa Kajafa. Balinkubuuka nagwe ku kitangaalala kya ndongosi gwa Balooma. Looli abeene bakaalingiile nnyumba jaake ukuti balingiinyasya,§ baatiilaga ukuti aabatikulya ifindu fya pa kyaka kya Pasa. 29 Po undongosi gwa kiisu ikya Jutai, ingamu jaake Pilati, alinkusooka panja nu kubuuka apa baalipo, alinkubalaaluusya alinkuti, “Bule, umundu uju abombile mbiibi siliku isi mukunsitaaka?” 30 Abeene balinkummwamula balinkuti, “Linga umundu uju akaali ni mbiibi, tukaabagiile ukwisa nagwe kumyako.” 31 Pilati alinkubabuula alinkuti, “Po jujuumwe namummwege mukanndongege ukukongana ni ndagilo syinu.” Looli abeene balinkummwamula balinkuti, “Tukaja nu bulagili ubwa kunndonga umundu gwesa ukuti afwe.” 32 Isyo syabombiigwe bo ulo, ukuti isi Jesu aajobile siboneke, ukunangisya muno aikufwila.

Pilati ikunndaaluusya Jesu

33 Po Pilati alinkwingila kangi nnyumba, alinkulagila ukuti bantwale Jesu kumyake, alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?” 34 Looli Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bule, isi kuundaaluusya, sikufuma mu nyiinogono syako pamo abandu abangi bakubuulile inongwa syangu?” 35 Pilati alinkummwamula alinkuti, “Bule, une ndi Njuuta? Moomuumo, abandu abaa nkikolo kyako pamopeene na bapuuti abalongosi bo aba bakutwele kumyangu ukuti ngulonge. Bule, ubombile ifiki?” 36 Jesu alinkwamula alinkuti, “Ubunyafyale bwangu bukaja bwa pakiisu apa. Linga bwali bwa pakiisu apa, po abafundigwa bangu baabagiile ukuundwila ukuti ndingakoligwa na Bajuuta. Looli ubunyafyale bwangu bukaja bwa pakiisu apa.” 37 Po Pilati alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, po sya nalooli ukuti ugwe uli malafyale?” Jesu alinkwamula alinkuti, “Jo ugwe ujobile ukuti une ndi malafyale. Une naapaapiigwe pakiisu apa, kangi naaliisile, ukuti mbamanyisye abandu ubwanalooli. Umundu gwesa uju ikubukonga ubwanalooli, ikugapilika amasyu gangu.” 38 Pilati alinkunndaaluusya alinkuti, “Ubwanalooli fyo fiki?”

Pilati bo ajobile isyo, alinkusooka panja, alinkubabuula abalongosi baa Bajuuta alinkuti, “Une ngajaaga inongwa najimo ku mundu uju. 39 Looli muli nu lwiho ulwa kuusuuma ukubaabulila umpinyigwa jumo pakabalilo akaa pa kyaka kya Pasa. Bule, mukuundonda mbaabulile uMalafyale gwa Bajuuta?” 40 Looli abandu boosa balinkujwega balinkuti, “Himma! Ulingatwabulila umundu ujo, looli utwabulile Balaba!” Balaba aapinyiigwe mu nnyololo kunongwa jaa kubupinga ubulongosi bwa Balooma.

19

Jesu ikulongigwa ukugogigwa
(Matai 27:15-31; Maalika 15:6-20; Luuka 23:13-25)

§ **18:28** 18:28 Bakaalingiile nnyumba jaake ukuti balingiinyasya Ukukongana ni nyiiho sya Bajuuta, linga uNjuuta ingiile mu nyumba jaa mundu uju akaja Njuuta aanyalaga, akaabagiile ukulya ifindu fya pa kyaka kya Pasa.

1 Po Pilati alinkummwega Jesu nnyumba, alinkubalagila abasikali baake ukuti bankome Jesu ni fingoti. 2 Abasikali balinkuluka ingiga ijaa miifwa, balinkumfwika muntu. Kangi balinkumfwika unselekesye umfubiifu ubutiitu, ugwa malafyale. 3 Balinkubuuka kumyake, balinkumponia balinkuti, "Ugonile, gwe Malafyale gwa Bajuuta!" Balinkunkoma na mapi.

4 Pilati alinkusooka panja kangi, alinkukibuula ikilundilo ikya bandu bala alinkuti, "Namupilikisye, nuntwele panja kumyinu umundu uju, ukuti mumanye ukuti ngajaaga inongwa najimo mmyake." 5 Po balinkunsoosya Jesu panja bo afwele ingiga ijaa miifwa nu nselekesye umfubiifu ubutiitu. Po Pilati alinkujoba pabwelu alinkuti, "Keeta, umundu umwene jo ujo!" 6 Abapuuti abalongosi na babombeli baabo bo bammbwene Jesu, balinkujwega balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano, nkomelele pa kikohekano!" Po Pilati alinkubabuula alinkuti, "Namummwege jujuumwe mukankomelele pa kikohekano, namanga une ngajaaga inongwa najimo mmyake." 7 ABajuuta balinkummwamula balinkuti, "Uswe tuli nu lulagilo. Ukukongana nu lulagilo ulo, ikulondigwa ukugogigwa, paapo ikwijoba ukuti Mwana gwa Kyala."

8 Pilati bo apiliike amasyu ago, alinkukindililila ukutiila fijo. 9 Po alinkwingila kangi nnyumba jaake, alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, "Gwe mundu ugwe, ufumile kuugu?" Looli Jesu akaalimmwamwile nalimo. 10 Po Pilati alinkunndaaluusya alinkuti, "Fiki utikuunyaamula? Bule, ukamanya ukuti ndi nu bulagili ubwa kukwabula, kangi nu bwa kukukomelela pa kikohekano?" 11 Jesu alinkummwamula Pilati alinkuti, "Ngali ukaja nu bulagili nabumo linga ukaapeeliigwe na Kyala. Looli umundu uju aambiikile mmaboko gaako, ali nu butulanongwa ubunywamu fiijo ukukinda ubutulanongwa bwako." 12 Po Pilati bo apiliike isyo, alinkugela ukulonda injila ijaa kummwabula Jesu, looli aBajuuta balinkukindililila ukujwega balinkuti, "Linga gummwabwile umundu ujo, po ukaja mmanyaani gwa malafyale gwa Balooma. Umundu gwesa uju ikwipela ukuja malafyale, ikumpinga umalafyale gwa Balooma." 13 Pilati bo apiliike amasyu ago, alinkuntwala Jesu panja, alinkwakutuugala pa kikota kya bulongi, ubujo ubu baatigi, Lwalo lwa Mabwe (ingamu iji mu njobelo ijaa Bajuuta, bikuti Gabata).

14 Kaali kabalilo aka iisuba lyali pantu, pi isiku lya kwitendekesya kunongwa jaa kyaka kya Pasa. Pilati alinkukibuula ikilundilo ikya bandu alinkuti, "Keeta, umalafyale gwinu jo uju!" 15 Abeene balinkujwega balinkuti, "Nngoge, nngoge! Nkomelele pa kikohekano!" Pilati alinkubalaaluusya alinkuti, "Bule, mukulonda nunkomelele pa kikohekano umalafyale gwinu?" Abapuuti abalongosi balinkummwamula balinkuti, "Uswe tukaja nagwe umalafyale ujungi, looli mwene umalafyale gwa Balooma!" 16 Po kummaliikisyo Pilati alinkummbiika Jesu mmaboko gaabo ukuti bankomelele pa kikohekano.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano
(Matai 27:32-44; Maalika 15:21-32; Luuka 23:26-43)

Po abasikali balinkummwega Jesu nu kubuuka nagwe. 17 Alinkupimba ikikohekano kyake, alinkusookamo nkaaja,

alinkubuuka pabujo ubu mu njobelo jaabo bikuti Goligota, kokuti uLupaja lwa Ntu. 18 Bo bafikile pala, balinkunkomelela Jesu pa kikohekano. Pabujo bulabula baalipo abandu bamo babili aba baabakomeliile pa fikohekano pamopeene nagwe, jumo kukibafu ikiililo, nu jungi kukibafu ikiimama.

19 Pilati alinkulagila ukuti gasimbigwe amasyu nu kugabiika pa kikohekano kya Jesu, aga gikuti,

Uju jo Jesu ugwa mu Nasaleti
uMalafyale gwa Bajuuta

20 Ubusimbe ubo bwasimbiigwe mu njobelo ijaa Bajuuta, aBalooma na Bagiliki. ABajuuta bingi baabalaga ubusimbe ubo, paapo pabujo ubo apa baalinkomeliile pa kikohekano, paali kifuki na mu Jelusalemu. 21 Po abapuuti abalongosi baalimmbuulile Pilati ukuti, "Ulingasimbaga ukuti, 'Uju jo Malafyale gwa Bajuuta,' looli usimbe ukuti, 'Umundu uju aajobile ukuti umwene jo Malafyale gwa Bajuuta.' " 22 Pilati alinkubaamula alinkuti, "Himma, ubusimbe busyale bubuubo bo muno naalagiile."

23 Abasikali bo bankomeliile Jesu pa kikohekano, balinkwega imyenda gyake, balinkujaba ifijabo fina. Kukuti nsikali alinkwega ikijabo kyake. Kangi balinkwega unselekesye gwake. Unselekesye ugu, gwalukiigwe ulupande lumolwene itolo ulwa mwenda, gukaali nu busone nabumo. 24 Po balinkujobesania balinkuti, "Tulinganyaafulania unselekesye ugu, looli tubombe ubulagusi ukuti gujege gwani." Isyo syabombiigwe ukuti siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Baajabeene imyenda gyangu, nu kubomba ubulagusi ubwa nselekesye gwangu."* Syo isi baabombile abasikali.

25 Po baalipo abakiikulu bamo bana aba baalyimile kifuki ni kikohekano kya Jesu. Abakiikulu abo aalipo unna gwa Jesu, unna unnandi gwa Jesu, Malija unkasi gwa Kilyopa, na Malija ugwa ku Magatala. 26 Jesu bo ammbwene unna, kangi nu mfundigwa uju aalinnganile fiijo iimile kifuki nu nna, alinkuti, "Gwe juuba, nkeete uju. Mbiike ukuja mwanaako." 27 Kangi alinkummbuula umfundigwa jula alinkuti, "Nkeete uju. Mbiike ukuja jo nyoko." Po ukufuma akabalilo kalakala umfundigwa jula alinkubuuka nu nna gwa Jesu, alinkwakutuugala nagwe kukaaja kaake.

Ukufwa kwa Jesu
(Matai 27:45-56; Maalika 15:33-41; Luuka 23:44-49)

28 Po Jesu alinkusyagania ukuti amalile ukujibomba imbombo jaake. Po alinkujoba alinkuti, "Nuumiilwe amiisi." Ulo syaboniike isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.† 29 Pabujo bula kyalipo ikyombo iki baaliiswisyemo ifinga ingali iji jilulile. Po balinkwega isipanji, balinkujubika mu finga ijo, balinkufyika ku lutete, balinkuntwalila Jesu ku ndomo. 30 Jesu bo onjile ifinga ijo, alinkujoba alinkuti, "Imbombo jangu jimaliike!" Po untu gulinkugoboka, alinkufwa.

Abasikali bikunndasa Jesu ni ngwego

* **19:24** 19:24 Bala kalata gwa Isabuli 22:18. † **19:28** 19:28 Bala kalata gwa Isabuli 69:21.

31 Lyali isiku ilya kwitendekesya,‡ kangi iSabati jila lyali isiku inywamu ukugakinda agangi.§ Kunongwa jaa kuti abalongosi baa Bajuuta bakaalondaga umfimba gusyale pa kikohekano pi isiku ilya pa Sabati, po balinkubuuka kwa Pilati, balinkunsuuma ukuti abasikali babuuke bakabakonyole amalundi* abandu aba baabakomeliile, nu kusoosyapo imifimba gyabo pa fikohekano. 32 Po balinkubuuka, balinkunkonyola amalundi ugwa kwanda nu gwa bubili aba baabakomeliile pamopeene na Jesu. 33 Looli bo bikubuuka kwa Jesu, balinkwaga afwile, po bakaalinkonywile amalundi. 34 Leelo unsikali jumo alinkunndasa Jesu ni ngwego pa lubafu. Po iilopa na miisi filinkusooka. 35 Inongwa isi sisimbiigwe nu mundu uju aasikeetaga isi syabombigwaga. Isi ikusijoba sya nalooli, kangi joope ameenye ukuti isi ikujoba sya nalooli. Po ulo na nuumwe mwitikege. 36 Isyo syabombiigwe ukuti siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Ikifupa kyake nakimo iki aakikukonyoka.”† 37 Kangi Kalata uMwikemo ikuti, “Bikwisa kunkeetaga uju baalinndasile.”‡

Bikunsyila Jesu
(Matai 27:57-61; Maalika 15:42-47; Luuka 23:50-56)

38 Isyo bo sikindile, alinkwisa umundu jumo ingamu jaake Joosefu ugwa mu Alimatai. Umundu uju aali mfundigwa gwa Jesu, looli kubutiitu itolo, paapo aabatiilaga abalongosi baa Bajuuta. Po umundu jula alinkubuuka kwa Pilati, alinkunsuuma ukuti agwege umfimba gwa Jesu akasyile. Pilati alinkummwitikisya. Po Joosefu alinkubuuka, alinkugusoosyapo umfimba.

39 Po Nikotemu, uju akabalilo kamo aabuukile kwa Jesu pakilo,§ alinkwisa na mafuta agaa luuma ulunu, gaali kilo amalongo matatu. 40 Po abandu babili bala balinkwega umfimba gwa Jesu, balinkuguniembeteelela umwenda umwelu, balinkugupaka amafuta gala agaa luuma ulunu ukukongana nu lwiho ulwa Bajuuta ulwa kusyila abandu. 41 Pabujo apa baalinkomeliile Jesu gwalipo ungunda. Mu ngunda mula lyalimo iipumba iipya ili bakaalinsyililemo umundu najumo.* 42 Iisiku ilyo, lyali isiku ilya Bajuuta ukwitendekesya pa Sabati. Kunongwa ijo balinkunsyila Jesu mwi ipumba lila, paapo lyali kifuki.

20

Jesu asyukile mbufwe
(Matai 28:1-8; Maalika 16:1-8; Luuka 24:1-12)

1 Nulubunju fiijo bo bukaali ukukya, pi isiku ilya pa ndungu,* Malija ugwa ku Magatala alinkubuuka kwi ipumba lya Jesu. Alinkwaga iliibwe lila libungulusiigwe ukufuma pa kifigo ikya ipumba. 2 Po

‡ **19:31** 19:31 Iisiku ilya kwitendekesya lyali isiku lya Nkihaano, iSabati jandaga Nkihaano namajolo. § **19:31** 19:31 ISabati jila lyali isiku inywamu ukugakinda agangi paapo jaali pa masiku gaa kyaka kya Pasa. * **19:31** 19:31 Babuuke bakabakonyole amalundi Baabombile bo ulo ukuti bafwe nakalinga. † **19:36** 19:36 Bala kalata gwa Isabuli 34:20. ‡ **19:37** 19:37 Bala kalata gwa Sakalija 12:10. § **19:39** 19:39 Bala kalata gwa Johani 3:1-2. * **19:41** 19:41 Ulwiho ulwa Bajuuta ulwa kusyila abandu, baababiikaga abafwe mu mbako nu kubiikapo iibwe pa kifigo. Iipumba lya Jesu lyali mu mbako. * **20:1** 20:1 Iisiku ilya pa ndungu Bala ku Isyakulingaania.

alinkubopa pala, alinkubuuka kwa Peeteli na ku mfundigwa jula, uju Jesu aalinnganile fiijo. Alinkubabuula alinkuti, “Abandu bamo bagusoosiisyemo umfimba gwa Ntwa gwitu mwi ipumba, kangi tukakumanya kuno bagubiikile!” 3 Peeteli nu mfundigwa ujungi jula, balinkusookapo, balinkubuuka kwi ipumba. 4 Bobabiili baabopaga bo bikubuuka, looli umfundigwa jula aabopile ukunkinda Peeteli, nu kuntalilapo ukufika pi ipumba. 5 Alinkwinama, alinkulingulila mwi ipumba, alinkugubona umwenda ugu baalinsyiliile Jesu, looli akaalingiile nkati.

6 Po Simoni Peeteli alinkunkonga, alinkufika pala, alinkwingila mwi ipumba nu kugwaga umwenda ugu baalinsyiliile Jesu. 7 Kangi alinkukyaga ni kitambala iki baalimpinyile Jesu kuntu. Kikaali pamopeene ni myenda igingi, looli kyapindiigwe pasima, pambali. 8 Po umfundigwa ujungi jula, uju aatalilepo ukufika pala, joope alinkwingila mwi ipumba. Alinkukeeta, alinkwitika, 9 na paapo baakaali ukusyagania isya mwa Kalata uMwikemo isi sikuti, Jesu mpaka asyuke ukufuma mbafwe. 10 Po abafundigwa bala balinkubuuka kumyabo.

Jesu ikunsetukila Malija ugwa ku Magatala
(Matai 28:9-10; Maalika 16:9-11)

11 Looli Malija ugwa ku Magatala alinkusyala nu kwima panja pi ipumba, aalilaga. Bo ali pakulila, alinkwinama nu kulingulila mwi ipumba, 12 alinkubabona abandumi babili aba baafwele imyenda imyelu. Baatuugeele apa kubwandilo paali nu mfimba gwa Jesu. Ugwandumi jumo aatuugeele kuntu, ujungi aatuugeele ku malundi. 13 Abandumi bala balinkunndaaluusya balinkuti, “Gwe juuba, fiki kulila?” Joope alinkubaamula alinkuti, “Abandu bamo bagusoosiisyepo umfimba gwa Ntwa gwangu, kangi ngamanya na kuno bagubiikile!”

14 Malija bo ajobile amasyu ago, alinkusanuka, alinkummbona umundu jumo iimile palapala. Ngimba umundu jula aali jo Jesu, looli Malija akaalimmeenye. 15 Jesu alinkunndaaluusya alinkuti, “Gwe juuba, fiki kulila? Bule, kunndonda jwani?” Malija iinogonaga ukuti umundu jula aali mbombi ugwa mu ngunda, po alinkummwamula alinkuti, “Gwe taata, linga jo ugwe ugusoosiisyepo umfimba gwake, mbuula kuno ugubiikile, niine ngubuuka kukugwega.” 16 Jesu alinkunkoolela ingamu jaake alinkuti, “Gwe Malija!” Po Malija alinkusanuka, alinkummbona Jesu, alinkujoba mu njobelo jaake alinkuti, “Laboni!” Ingamu iji kokuti Mmanyisi. 17 Jesu alinkummbuula alinkuti, “Leka ulingangolaga. Ngaali ukubuuka kumwanya kwa Taata. Po buuka ukababuule abakamu bangu,† ukuti ngubuuka kumwanya kwa Taata, uju jo Gwiseemwe, kwa Kyala gwangu uju jo Kyala gwinu.” 18 Po Malija ugwa ku Magatala alinkubuuka ku bafundigwa baa Jesu, alinkubabuula inongwa isi, alinkuti, “Keeta, une nummbwene uNtwa!” Po alinkubalingaania syosa isi Jesu aalinndagiile.

Jesu ikubasetukila abafundigwa baake
(Matai 28:16-20; Maalika 16:14-18; Luuka 24:36-49)

† **20:17** 20:17 Abakamu bangu Kokuti Abafundigwa bangu.

19 Namajolo iliisiku lilalila, abafundigwa baa Jesu baabungeene mu nyumba jimo, nu kwigala inyiigi paapo baabatiilaga abalongosi baa Bajuuta. Na paapo inyiigi syaliigaliigwe, nakalinga Jesu alinkuboneka pabwelu, nu kwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, "Mugonile, ululutengaano lujege na nuumwe!" 20 Po alinkubanangisya amakoko agaa mmaboko na pa lubafu lwake. Abafundigwa bo bammbwene uNtwa, balinkuhoboka fiijo. 21 Jesu alinkubaponia kangi alinkuti, "Ululutengaano lujege na nuumwe. Bo ulu Taata aalindumile une, bo lulululo na niine ngubatuma umwe pakiisu apa." 22 Po alinkubapuutila umuuji, alinkubabuula alinkuti, "Namwambililе Mbepo Mwikemo. 23 Linga mukubahobokela abandu ubutulanongwa bwabo, Kyala joope ikubahobokelaga ubutulanongwa bwabo. Linga mutikubahobokela, Kyala joope atikubahobokelaga."

Jesu ikunsetukila Tomasi

24 Umfundigwa jumo mbafundigwa baa Jesu, ingamu jaake Tomasi, uju bantigi Mbasa, akaali pamopeene na bafundigwa abangi bo Jesu ikubasetukila. 25 Po abafundigwa abangi bala balinkummbuula balinkuti, "Uswe tummbwene uNtwa." Looli umwene alinkubaamula alinkuti, "Une ngabagila ukwitika isyo linga ngagabona taasi amakoko agaa misumali mmaboko gaake na pa lubafu lwake, nu kumpalamaasya ni nyoobe syangu."

26 Undungu gumo bo gukindile, abafundigwa baa Jesu balinkubungaana pamopeene kangi nnyumba. Iliisiku ilyo joope Tomasi aalipo pamopeene nabo. Inyiigi baaliigeele, nakalinga, Jesu alinkuboneka pabwelu, alinkwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, "Mugonile. Ululutengaano lujege na nuumwe!" 27 Po Jesu alinkummbuula Tomasi alinkuti, "Gwe Tomasi, isaga upalamaasye nu loobe lwako mmaboko gangu. Kangi upalamaasye na maboko gaako pa lubafu lwangu. Ulingendelelaga ukusita kwitika, looli gwitike." 28 Tomasi alinkummwamula alinkuti, "Ugwe uli Ntwa gwangu! Kangi gwe Kyala gwangu!" 29 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Gwitiike paapo uumbwene. Basajiigwe aba baanyiitiike na paapo bakaambona."

Inyango jaa kalata uju

30 Jesu aabombile ifiika fii fingi ifingi, ifi abafundigwa baake baafibwene. Ifiika ifyo fikasimbigwa mwa kalata uju. 31 Looli ifiika ifi filimo mwa kalata uju, fisimbiigwe ukuti mwitike ukuti Jesu jo Meesija, Mwana gwa Kyala, nu kuti ku njila jaa kummwitika, mukabe ubuumi bwa bwila na bwila mu ngamu jaake.

21

Jesu ikubasetukila abafundigwa baake mu Galilai

1 Akabalilo bo kakindilepo panandi, Jesu alinkubasetukila kangi abafundigwa baake kumbali kwa sumbi Galilai. 2 Baalipo Simoni Peeteli, Tomasi uju ingamu ijingi jo Mbasa, Natanaeli uju aafumile mu Kana mu Galilai, abaana babili abaa Sebetai,* na bafundigwa abangi babili. 3 Simoni Peeteli alinkubabuula abanine alinkuti, "Ngubuuka

* **21:2** 21:2 Abaana babili abaa Sebetai Ingamu syabo baali bo baa Jaakobo na Johani. Bala kalata gwa Matai 10:2.

ku nyanja kukuloba iiswi.” Abeene balinkummwamula balinkuti, “Na nuuswe tukubuuka pamopeene na nungwe.” Po balinkubuuka, balinkwipaka mwi ibooti, baalobile ikilo kyosa, leelo bakaakolilepo iiswi najimo. 4 Kubukye, Jesu alinkwima kumbali kwa sumbi, leelo abafundigwa baake bakaameenye ukuti jo Jesu. 5 Po Jesu alinkubakoolela alinkuti, “Mwe bamanyaani bangu, bule, mukolilepo iiswi simo?” Abeene balinkummwamula balinkuti, “Himma.” 6 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Namusope ulwelo kukibafu kya ku kiiliilo ikya ibooti, mukukola iiswi.” Po balinkusopa ulwelo mwa sumbi, leelo baatoliigwe ukulukwaba paapo baakolile iiswi inyingi fiijo. 7 Po umfundigwa jula uju Jesu aalinnganile fiijo, alinkummbuula Peeteli alinkuti, “Jo Ntwa!” Simoni Peeteli bo apiliike ukuti jo Ntwa, alinkufwala umwenda gwake ugu aafuulile bo andile ukuloba, alinkwitaaga mwa sumbi. 8 Abafundigwa abangi bala balinkubuuka kumbali kwa sumbi ni ibooti, paapo bakaali patali, looli baali imitambo imia jimo buno. Balinkulukwaba ulwelo ulu lwaliiswile iiswi.

9 Bo bafikile kumbali kwa sumbi, baagwagile umooto. Pa mooto gula syalipo iiswi ni kisyesye. 10 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Isaga, namutwale apa iiswi simo isi mulobile.” 11 Po Peeteli alinkwingila mwi ibooti, alinkulukwabila kumbali ulwelo lula ulu lwaliiswile iiswi. Ndwelo lula syalimo iiswi inywamu 153. Na paapo syalimo iiswi inyingi fiijo, poope ulwelo lukaanyaafwike.

12 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Isaga mulyemo ifindu.” Akaalipo umfundigwa uju aagelilepo ukunndaaluusya ukuti, “Ugwe gwe gwani?” Paapo baameenye ukuti jo Ntwa. 13 Po Jesu alinkwisa, alinkwega ikisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake. Kangi alinkwega syope iiswi, alinkubomba bo lululo. 14 Ulo lwali lwa katatu Jesu ukubasetukila abafundigwa baake, bo asyukile ukufuma mbafwe.

Jesu ikujoba na Peeteli

15 Bo baliile, Jesu alinkunndaaluusya Peeteli alinkuti, “Simoni gwe mwana gwa Johani, bule, uunganile fiijo ukubakinda muno baangani-ile abanino aba?” Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Moomuumo gwe Ntwa, umeenye ukuti ngunganile.” Jesu alinkummbuula alinkuti, “Utiimege utung’oosi twangu.”

16 Jesu alinkunndaaluusya Peeteli ulwa bubili alinkuti, “Simoni gwe mwana gwa Johani, bule uunganile?” Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Moomuumo gwe Ntwa, umeenye ukuti ngunganile.” Jesu alinkummbuula alinkuti, “Utiimege ing’oosi syangu.”

17 Alinkunndaaluusya ulwa butatu alinkuti, “Simoni gwe mwana gwa Johani, bule uunganile?” Po Peeteli alinkusulumania paapo aalinndaaluusiisye ulwa butatu ukuti, “Bule, uunganile?” Alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, usimeenye syosa. Umeenye ukuti ngunganile.” Jesu alinkummbuula alinkuti, “Utiimege ing’oosi syangu. 18 Nalooli nikukubuula ugwe bo uli ndumyana, gwaliisibiile ukufwala imyenda gyako jujuugwe, nu kubuuka koosa kuno gwalondaga. Looli bo ukangeele, kugolosyaga amaboko gaako, umundu ujungi ikukufwalisyaga imyenda gyako, nu kubuuka na nungwe kuno ukiigana ukubuuka.” 19 Jesu aajobile bo ulo

ukunangisya injila iji Peeteli ikwisa kufwila nu kuntuufya Kyala. Po Jesu alinkummbuula Peeteli alinkuti, “Ungongege.”

20 Po Peeteli alinkusanuka, alinkummbona umfundigwa uju Jesu aalinnganile fiijo, aabakongaga. Umfundigwa ujo jo jula aalimmwegamiile Jesu bo bikulya ifindu, nu kunndaaluusya ukuti, “Gwe Ntwa, jo jwani aikukuliila?” 21 Po Peeteli bo ammbwene umfundigwa jula, alinkunndaaluusya Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, bule, fiki aafikuboneka ku mfundigwa ujo?” 22 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Linga ngulonda ukuti aje muumi mpaka akabalilo aka angugomoka, fiki isyo sikukutaamya? Ugwe ungongege.” 23 Kunongwa ijo, abafundigwa bingi biinogonaga ukuti umfundigwa ujo atiisakufwamo siku. Looli Jesu akammbuulaga umfundigwa ujo ukuti atiisakufwamo siku, looli aatile, “Linga ngulonda ukuti aje muumi mpaka akabalilo aka angugomoka, fiki isyo sikukutaamya?”

24 Umfundigwa ujo jo uju ikusisimikisya isi nu kusisimba. Nuuswe tumeenye ukuti isi ikujoba sya nalooli.

Jesu aabombile isingi inyingi

25 Silipo isingi inyingi isi Jesu aabombaga. Linga syosa isyo syasimbigwe, ngwaga pakiisu poosa pakaafwanaga ukubiikamo baakalata aba baasimbigwaga.

Ibombo sya Batumigwa Isyakulongosya

Unsimbi gwa kalata uju aali jo Luuka, jo uju aasimbile joope na kalata gwa *INdumi iNunu ijaa Luuka*. Mwa kalata uju ikupanga ukuti, Jesu bo anyakiigwe ukubuuka kumwanya, abafundigwa baake balinkwanda ukulumbilila iNdumi iNunu ku Bajuuta abaa nkiisu kyabo. Luuka ikulingaania muno abafundigwa boosa kubwandilo baalimmwambiliile Mbepo Mwikemo, na muno Mbepo ujo endelelaga ukubalongosya nu kubakasya abeene pamopeene na balongosi baabo, mu mbombo jaabo ijaa kulumbilila iNdumi ijaa Jesu.

Ndutuulo ulwa 1–12 Luuka ikupanga isi untumigwa Peeteli aabombile, na isi syaboniike ku biitiki abaa mu Jelusalemu. Kangi Mbepo Mwikemo muno aabatuuliile fiijo ukusyagania ukuti Kyala ikulonda iNdumi iNunu ijaa Jesu jifumusigwe ku bandu abaa mfiisu fyosa. INdumi ijo jikaja jaa Bajuuta beene. Kangi ulutuulo ulwa 13–28, Luuka ikulingaania muno Mbepo Mwikemo aalinndongwisye untumigwa Pauli ukubuuka nkulumbilila iNdumi iNunu mbujo ubwingi ubwa mu Asija na mBulaja, nu kumaliikisya nkaaja akaa mu Looma. Mwa kalata uju aasimbile simo isi untumigwa Pauli aalumbiliile. Isi sikututuula uswe ukusyagania muno baalumbiliile iNdumi iNunu ijaa Jesu ku bandu abaa luko nu luko, na isi baaganilaga nasyo bo bikulumbilila.

Isi silimo mwa kalata uju	**Ulutuulo**
Ubwandilo bwa kipanga kya Kyala	1:1–5:42
Ingubilo sya Bakilisiti bo bikulumbilila iNdumi iNunu	6:1–9:31
Imbombo jaa Peeteli	9:32–12:25
Injila jaa Pauli ijaa kwanda ukubuuka kukulumbilila	13:1–14:28
Ulukomaano ulwa mu Jelusalemu	15:1-41
Injila jaa Pauli ijaa bubili ukubuuka kukulumbilila	16:1–18:22
Injila jaa Pauli ijaa butatu ukubuuka kukulumbilila	18:23–21:14
Ukukoligwa Pauli nu kwenda injila jaa kubuuka ku Looma	21:15–28:31

Jesu ikunyakigwa ukubuuka kumwanya

1 Mwitiki mwinangu Tyofili, mwa kalata gwangu jula ugwa kwanda,* naasimbile syosa isi Jesu aabombaga nu kumanyisya, ukufuma kubwandilo bwa mbombo jaake, 2 ukufika pi isiku lila aalyegiigwe ukufyuka kumwanya, bo abalagiile ku njila jaa Mbepo Mwikemo abatumigwa† aba aabasungwile. 3 Ku masiku amalongo mana bo asyukile ukufuma mbufwe, aabasetukilaga abatumigwa bala kaa kingi, ku njila nyingi, ukubanangisya ukuti umwene nalooli muumi. Aajobaga nabo inongwa isya Bunyafyale bwa Kyala.‡

4 Iliisiku limo, bo Jesu aaganiile na batumigwa baake, alinkubalagila alinkuti, “Mulingasookangamo mu Jelusalemu, looli muguulile

* **1:1** 1:1 Kalata gwangu jula ugwa kwanda jo kalata gwa Luuka. † **1:2** 1:2 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania. ‡ **1:3** 1:3 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania.

ʉkwambiliila Mbepo Mwikemo ʉjʉ Taata aafingile, ʉjʉ mwapiliike bo ngʉjoba ɨnongwa syake. 5 Namanga Johani ʉMoosi aaboosyaga abandʉ na miisi, looli amasikʉ manandi aga gikwisa, ʉmwe aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo.”§

6 Akabaliilo akangi bo Jesu aaganiile na batʉmigwa baake, balinkʉnndaalʉʉsya balinkʉti, “Bʉle Ntwa, akabaliilo aka ko kaa kʉbagomokesya aBanyaisilaili ʉbʉnyafyale bwabo?” 7 Alinkʉbaamula alinkʉti, “Ɨliisikʉ na kabaliilo kaa kʉbombigwa, afibaatiike Taata, jikaja mbombo jiinu ʉkʉmanya. 8 Looli mukwisa kwambiliila amaka bo Mbepo Mwikemo abasulukiile, po mukʉʉfumusyaga mu Jelusalemu, moosa nkiisʉ ɨkya Jutai ni kya mu Samalija, ʉkwakʉfika kʉno kimalikiile ɨkiisʉ.”

9 Jesu bo amalile ʉkʉjoba ɨsyo, boosa bo bikʉnkeeta, alinkwegigwa ʉkʉfyʉka kʉmwanya, ibingo liinkʉmfisa, balinkʉtoligwa ʉkʉmmbona kangi. 10 Bo bakaali balʉʉsamiile kʉmwanya, bo ikʉfyʉka, nakalinga balinkʉboneka abanyambala babiili aba baafwele imyenda imyelu, biimile kifuki nabo. 11 Balinkʉti, “Ʉmwe mwe banyambala baa mu Galilai, fiki mwimile apa mulʉʉsamiile kʉmwanya? Jesu ʉjʉ anyakiigwe kʉmyinu ʉkʉbʉʉka kʉmwanya, muno mummboniile bo ikʉfyʉka kʉmwanya, ikwisa kʉgomoka kangi bo lʉlʉʉlo.”

Matija ikʉsaligwa ʉkʉpyanilapo pabʉjo bwa Juuta

12 Po abatʉmigwa baa Jesu balinkʉsookapo pa Kyamba kya Misyʉngʉti, balinkʉbʉʉka mu Jelusalemu, paali kifuki ɨkilomita jimo* ʉkʉfuma pa kyamba kila. 13 Bo bafikile nkaaja balinkwingila nnyumba, balinkʉfyʉka nkyumba ɨkya kʉ golofwa muno baatʉʉgalaga. Baalimo baa Peeteli, Johani, Jaakobo, Andeleja, Filipo, Tomasi, Balitolomai, Matai, Jaakobo ʉmwana gwa Alifai, Simoni ʉndwila kiisʉ kyake,† na Juuta ʉmwana gwa Jaakobo. 14 Boosa babaaba baaganilaga bwila pakwipuuta, pamopeene na bakiikʉlʉ, na Malija ʉnna gwa Jesu, na baamyabo baa Jesu.

15 Ɨliisikʉ limo Peeteli aalyimile pakati pa biitiki, bo babʉngeene. Boosa baali bandʉ imia jimo na malongo mabiili bʉno. 16 Alinkʉbabʉʉla alinkʉti, “Mwe baamyitʉ, syalondigwaga mpaka sibombiigwe isi sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo. Ɨsyo ijolo aasijobile Ndaabiti‡ kʉ njila jaa Mbepo Mwikemo, isya Juuta ʉjʉ aabalongwisye aba baalinkolile Jesu. 17 Juuta aali gwa nkibugutila kyitʉ, twabombaga imbombo pamopeene nagwe. 18-20 Sisimbiigwe mwa kalata ʉgwa Ɨsabʉli ʉkʉti,

‘Akaaja kaake na kajege kisaame,
kangi angatʉʉgasyangamo ʉmundʉ najʉmo.’ ”§

(Juuta aalyʉlile ʉngʉnda ni ndalama isi aakabiile mbʉniongafu, alinkʉgwila ʉlwanda, alinkʉpʉfuka nʉ bʉla bwake bʉlinkʉsooka panja. Ɨnongwa isyo syafumwike kʉ bandʉ boosa aba baatʉʉgalaga

§ **1:5** 1:5 Aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo Kokʉti Kyala ikwisa kʉntʉma Mbepo Mwikemo ʉkʉtʉʉgala nkati mu ndumbula syabo nʉ kʉbalongosya. Bala kalata gwa Johani 14:16-17. * **1:12** 1:12 Kifuki ɨkilomita jimo NKigiliki bikʉti Ʉbwende ʉbwa pa Sabati. † **1:13** 1:13 Simoni ʉndwila kiisʉ kyake NKigiliki bikʉti Simoni Selote. ‡ **1:16** 1:16 Ndaabiti Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. § **1:18-20** 1:20 Bala kalata gwa Ɨsabʉli 69:25.

mu Jelusalemu, po ʉngʉnda gʉla balinkʉgʉkoolela ɨngamu jaa Akelitama, mu njobelo jaabo kokʉtɨ ʉNgʉnda gwa Ilopa.)

Peeteli alinkwendelela ʉkʉjoba alinkʉtɨ, “Sisimbiigwe kangɨ mwa kalata gwa Ɨsabʉli ʉkʉtɨ,

‘Ʉmundʉ ʉjʉngɨ apyanilepo pabʉjo bwake ʉbwa bʉlongosi.’*

21 “Kʉnongwa ɨjo tʉnsale ʉmundʉ jʉmo ndɨ aba baajaga na nuuswe akabalilo koosa aka ʉNtwa Jesu asyʉngʉʉtɨlaga na nuuswe. Ʉjo ikʉlondigwa ʉkʉja jo jʉmo ndɨ bala baajaga na nuuswe, 22 ʉkwandɨla akabalilo aka Johani ʉMoosi oosyaga, mpaka iisikʉ ɨlɨ Jesu aanyakiigwe kʉmyɨtʉ ʉkʉfyʉka kʉmwanya. Ikʉjaga nkeeti pamopeene na nuuswe ʉkʉfumusya ʉkʉsyʉka kwa Jesu.”

23 Po paapo balinkʉbajoba abandʉ babɨlɨ. Jʉmo ɨngamu jaake aalɨ jo Joosefu, ɨjɨngɨ bantɨgɨ Balisaba, ʉjʉ kangɨ bankoolelaga ɨngamu ɨjaa Jusiti. Ʉgwa bʉbɨlɨ, ɨngamu jaake aalɨ jo Matija. 24 Po balinkwipuuta balinkʉtɨ, “Gwe Ntwa, ʉsimeenye ɨndumbula sya bandʉ boosa. Ʉtʉnangɨsye abandʉ babɨlɨ aba, jo alikʉ ʉjʉ gʉnsalile, 25 ʉkʉtɨ apyanilepo pa mbombo jaa bʉtʉmigwa ɨjɨ Juuta aajɨlekile, po afwile, abʉʉkile pabʉjo bwa bala batikʉmmwitika ʉNtwa Jesu.” 26 Po balinkʉbomba ʉbʉlagʉsi† kʉ bandʉ babɨlɨ bala. Ʉbʉlagʉsi bʉlinkʉnangɨsya ɨngamu jaa Matija, jo alinkʉja pamopeene na batʉmigwa bala kalongo na jʉmo.

2

Mbepo Mwikemo ikʉbasulukɨla abiitɨki

1 Iisikʉ lya Pentekositi* bo lɨfikile, abandʉ boosa aba baalɨmmwitiike Jesu, baabʉngeene pabʉjo bʉmobwene. 2 Nakalinga akoogo kalinkʉfuma kʉmwanya, kalinkʉfwana koobela kwa mbelo gwa maka, kalinkwisʉla nnyumba joosa ɨjɨ baatʉʉgeelemo. 3 Po balinkʉsibona ɨndɨmi ngatɨ sya mooto, silinkʉbalanila nʉ kʉnsulukɨla kʉkʉtɨ mundʉ ʉjʉ aalipo pala. 4 Boosa balinkwisʉla Mbepo Mwikemo, balinkwanda ʉkʉjoba mu njobelo ɨsingi, bo muumo Mbepo Mwikemo aabapaga ʉkʉjoba.

5 Mu Jelusalemu baalimo aBajuuta aba bantiilaga Kyala, baafumile mfiisʉ fyosa ɨfya panja. 6 Abandʉ abo bo bapɨliike ɨliisyʉ ɨlya koogo, balinkwisa kʉ bwingi pala. Balinkwalangana paapo kʉkʉtɨ mundʉ aajɨpɨlikaga ɨnjobelo jaake jikʉjobigwa na biitɨki bala. 7 Balinkʉswiga, balinkʉjoba balinkʉtɨ, “Keeta aba boosa bikʉjoba bo ʉlo, bakaja Bagalilai? 8 Silɨ bʉleebʉle, ʉswe kʉkʉtɨ mundʉ ikʉbapɨlika bikʉjoba mu njobelo jaake, ɨjɨ aapaapiigwe najo? 9 Balipo abandʉ baa mu Palitija, Metija, Elamu, abandʉ baa mu Mesopotamija, Jutai, Kapatokija, Ponti, Asija, 10 Filigija, Pamfilija, Misili, kʉkɨbafu kya Libija kɨfuki na Kilene, abaheesya ʉkʉfuma kʉ Looma, 11 aBajuuta na bandʉ aba bingiile ndwitɨko lwa Bajuuta, aBakileti na Baalabu. Ʉswe twesa tukʉpɨlika bikʉjoba mu njobelo syɨtʉ ɨmbombo ɨngʉlʉmba ɨsi abombile Kyala!”

---

* **1:18-20** 1:20 Bala kalata gwa Ɨsabʉli 109:8. † **1:26** 1:26 Ʉbʉlagʉsi ABajuuta baasimbaga ɨngamu sya bandʉ mmabwe pamo mu ngili, baabɨikaga mu nyambɨ pamo mwi ikopo. Baajʉgɨisyaga mpaka ɨliibwe limo ɨlɨ lɨlɨ nɨ ngamu jaa mundʉ lisooke nʉ kʉsatʉka paasi. Ɨngamu ɨjɨ jikʉtalapo ʉkʉsooka, jo ʉjʉ baatɨgɨ asaliigwe. * **2:1** 2:1 ƗPentekositi Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania.

Peeteli ikʉlʉmbilila

12 Boosa balinkʉswiga nʉ kwalangana, balinkwanda ʉkʉlaalʉʉsania
balinkʉti, “Kali, sikʉnangisya ifiki sisiisi?” 13 Looli bamo balinkʉʉgiila
balinkʉti, “Abandʉ aba bagaalile ʉbwalwa.”

14 Po Peeteli alinkwima pamopeene na batʉmigwa bala kalongo na
jʉmo, alinkʉlaata ʉkʉbalʉmbilila alinkʉti, “Mwe Bajuuta biinangʉ,
na mwesa mwe mukʉtʉʉgala mu Jelusalemu, musimanyege ɨnongwa
ɨsi siboniike kʉmyinu, mupilikisye ɨsi ngʉjoba. 15 Mungi muno
mukʉbiinogonela, abandʉ aba bakagaala. Ʉlʉ lʉbunjʉ, ɨsala jaa 3:00!
16 Looli ɨsi syo ɨsi ʉnkunguluka Joeli aakungulwike aatile,

17 ‘Kyala ikʉjoba ikʉti, Mmasikʉ agaa kʉʉsulo,
nikwisa kʉboonela Mbepo gwangʉ abandʉ boosa.
Abaaniinu abanyambala na balindwana bikwisa kʉkungulukaga,
abaaniinu abalʉmyana bikwisa kʉfibonaga ifya mbʉsetʉka,†
kangi abanyambala abakangale bikwisa kʉgogwaga ɨnjosi.
18 Na boope ababombeli bangʉ, abanyambala na bakiikʉlʉ,
nikwisa kʉboonela Mbepo gwangʉ,
bikwisa kʉkungulukaga.
19 Ngwisa kʉbomba ifiika kʉmwanya mu mpaalanga,
ni fimanyilo paasi pakiisʉ.
Pakiisʉ apa fikwisa kʉboneka ifya ilopa,
ʉmooto ni lyosi ili likʉfuuka ngati lʉbeefu.
20 Kʉmwanya, iisʉba likwisa kwinisigwa ʉkʉja ngiisi,
ʉmwesi gukwisa kʉja nkeseefu ngati ilopa.
Fyosa ifyo fikwisa kʉboneka,
bo likaali ʉkwisa iliisikʉ lya Ntwa ikʉlʉmba iisisya.
21 Kʉkʉti mundʉ ʉjʉ ikʉsʉʉmila mu ngamu jaa Ntwa,
ikʉpokigwa.’ ”‡

22 Peeteli alinkwendelela ʉkʉjoba alinkʉti, “Mwe Banyaisilaili,
amupilikisye amasyʉ aga! Jesu ʉgwa mu Nasaleti, aali mundʉ ʉjʉ
Kyala aabanangiisye ʉkʉti aalintʉmile kʉmyinu, ni fiika, ifiswigo ni fi-
manyilo. Kyala aafibombile pakati pamyinu, ʉkwendela mwa Jesu, bo
muno musimanyiile ʉmwe. 23 Kyala ʉkʉkongana nʉ lʉbaatiko lwake,
aatumwile ʉkʉbaninga ʉmwe Jesu. Ʉmwe mwalinngogile, kʉ njila jaa
kʉnninga Jesu kʉ bapanja ʉkʉti bankomelele pa kikohekano. 24 Looli
Kyala aalinsyʉsiisye Jesu, aalimmwabwile ʉkʉfuma mu ngʉbilo sya
bʉfwe, paapo ʉbʉfwe bʉkaabagiile ʉkʉmpinya Jesu. 25 Ʉmalafyale
Ndaabiti aajobile bo ʉlo ɨsya Jesu aatile,

‘Nammbonaga ʉNtwa Kyala nkyeni mmyangʉ bwila,
ʉkʉti ndingajʉngaanikaga, paapo ntʉʉli gwangʉ bwila.
26 Fyobeene ɨndumbula jangʉ jikʉhoboka,
ʉlʉlimi lwangʉ lukʉluluutila nʉ lʉsekelo.
Kangi ndi nʉ lʉsʉʉbilo, ʉmbili gwangʉ gukʉja mʉʉmi,
27 paapo ʉgwe ʉtikʉʉndeka ʉne mbʉsyʉka,
kangi ʉtikwitikisya ʉkʉti ʉmbili gwa Mwikemo gwako gʉbolege.
28 Gʉʉnangiisye ɨnjila ɨsi sikʉtwala kʉ bʉʉmi,
kwisa kʉʉhobosya fiijo, ʉkʉjapo apa ndipo.’ ”§

† **2:17** 2:17 Ʉbʉsetʉka Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. ‡ **2:21** 2:17-21 Bala kalata gwa Joeli 2:28-32.
§ **2:28** 2:25-28 Bala kalata gwa Ɨsabʉli 16:8-11.

29 Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Mwe baamyitu,
ngulonda ukubabuula pabwelu isya mwisukulu gwitu Ndaabiti, ukuti
joope aafwile nu kusyiligwa. Iipumba lyake lilipo apa pamyitu mpaka
liilino. 30 Paapo Ndaabiti aali nkunguluka, kangi aameenye ukuti Kyala
aalapile nu lufingo, ukuti umundu jumo ugwa ndujungu lwake, ikwisa
kutuugalaga pa kikota kyake Ndaabiti ikya butwa. 31 Ndaabiti bo
asiboniile ngaani isya nkyeni, aasijobile isya kusyuka Meesija,* ukuti
Kyala akaalinndekile mbusyuka, umbili gwake gukaabolile. 32 Po Kyala
aalinsyusiisye Jesu Kilisiti, uswe twesa tuli bakeeti baake. 33 Jesu
bo afyusiigwe na Kyala ukutuugala pabujo ubwimikigwa, kukibafu
ikiiliilo ikya Kyala, ambiliile ululfingo lwa Mbepo Mwikemo kwa Taata,
po joope oonile isi na nuumwe mukusibona nu kusipilika.
34 “Ndaabiti akaafyukileko kumwanya, leelo umwene ikujoba ikuti,
‘UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwangu,
“Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fiijo,
35 ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako.” ’ ”†‡
36 Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Po aBanyaisilaili boosa
basyaganie kisita kwilaamwa ukuti Kyala ammbiikile Jesu ukuja jo
Ntwa, kangi jo Meesija, uju umwe mwalinkomeliile pa kikohekano.”
37 Po abandu bo bapiliike amasyu ago, baalasiigwe mu ndumbula
syabo. Balinkubalaaluusya Peeteli na batumigwa banine balinkuti,
“Baamyitu, tubombe ifiki leelo?” 38 Peeteli alinkubaamula alinkuti,
“Amupindumke, kukuti mundu oosigwe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti,
ukuti mulwage ululhobokelo lwa butulanongwa bwinu, kangi muk-
wambililaga ikikungilwa kya Mbepo Mwikemo. 39 Namanga ululfingo
ulo lwinu, lwa baaniinu, kangi lwa bandu boosa aba bali kubutali, lwa
boosa aba uNtwa Kyala gwitu ikubakoolelaga.”
40 Peeteli alinkubasisimikisya na masyu agangi gaa mingi,
alinkubalamba alinkuti, “Amwipoke ku bandu abaniongafu
abaa nkabalilo aka.” 41 Abandu aba baagiitiike amasyu gaake
balinkoosigwa, abandu 3,000 buno baalingiile nkipanga kya Kyala
iisiku lila.

Ikipanga kya Kyala ikya kwanda

42 Abiitiki abo baasikongaga imanyisyo sya batumigwa ni ndumbula
joosa, nu kukeetana, ukumenya ikisyesye nu kwipuuta. 43 Kukuti
mundu alinkuswiga fiijo ku fiswigo ni fimanyilo fingi ifi abatumigwa
baabombaga. 44 Abiitiki boosa balinkuja kandu kamokeene, fyosa
balinkuliilanila. 45 Buulisyaga ikyuma kyabo nu tundu twabo,
baajabaga indalama isi bakabile, ku mundu gwesa ukukongana nu
butolwe bwake. 46 Baakomaanaga bwila ni ndumbula jimojeene
ndupaso lwa tempeli,§ baamenyaniaga ikisyesye mu nyumba syabo nu
kulya ifindu fyabo pamopeene, nu lusekelo ni ndumbula isangalufu.
47 Bantuufyaga Kyala nu kuja bakundwe ku bandu boosa. Kukuti isiku
uNtwa alinkongelapo nkibugutila abandu aba baapokigwaga.

* **2:31** 2:31 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu Kilisiti ku Isyakulingaania. † **2:35** 2:34-35 Nikubabiikaga abalugu baako paasi pa malundi gaako Kokuti Ukubatola nu kubalongosya abalugu. ‡ **2:35** 2:34-35 Bala kalata gwa Isabuli 110:1. § **2:46** 2:46 Itempeli Bala ku Isyakulingaania.

3

Peeteli ikʉmmbʉmbʉlʉsya ʉjʉ aakwemaga

1 Ɨliisikʉ limo Peeteli na Johani baalongoseenie ʉkʉbʉʉka ndʉpaso lwa tempeli, ɨsala jaa 9:00 pamuusi, akabalilo kaa kwipuuta. 2 Ndʉpaso lwa tempeli aalipo ʉmundʉ jʉmo ʉjʉ aakwemaga, aalemeele ʉkʉfuma munda mu nna. Aapɨmbigwaga na bandʉ kʉkʉtɨ isikʉ, bammbiikaga pa kɨpata kya tempeli, ɨngamu jaake ɨKɨpata ɨKɨnunu, ʉkʉtɨ asʉʉmege ɨndalama kʉ bandʉ aba bikwingila ndʉpaso lwa tempeli.

3 Ʉmundʉ ʉjo bo ikʉbabona Peeteli na Johani balɨ kɨfuki ʉkwingila ndʉpaso lwa tempeli, alɨnkʉbasʉʉma ɨndalama. 4 Po Peeteli na Johani balɨnkʉnng'aatulila amaaso, Peeteli alɨnkʉmmbʉʉla alɨnkʉtɨ, "Tʉkeete ʉswe!" 5 Alɨnkʉbakeeta, alɨnkʉsʉʉbila ʉkʉkaba fimo kʉmyabo.

6 Looli Peeteli alɨnkʉmmbʉʉla alɨnkʉtɨ, "Ʉne ngaja nɨ ndalama, looli ɨfi ndɨ nafyo fyo ngʉkʉpapo. Mu ngamu jaa Jesu Kilisiti ʉgwa mu Nasaleti, sumuka gwendege!" 7 Po Peeteli alɨnkʉnkola ɨkɨboko ɨkiililo, alɨnkʉmmwinʉla. Nakalinga ɨnjajo nɨ fipuuto fya malʉndɨ gaake filɨnkʉkaba amaka. 8 Alɨnkwɨma nakalinga nʉ kwanda ʉkwenda, alɨnkwingila nabo ndʉpaso lwa tempeli kʉno ikʉnyeela nyeela nʉ kʉntuufya Kyala. 9 Abandʉ boosa balɨnkʉmmbona ʉmundʉ jʉla ikwenda nʉ kʉntuufya Kyala. 10 Bo basyageenie ʉkʉtɨ jo jʉla aatʉʉgalaga pa Kɨpata ɨKɨnunu ɨkya tempeli, ʉkʉsʉʉma ɨfya bʉsʉsilwa, lʉlɨnkʉbakola ʉlʉtende nʉ kʉswiga fiijo kʉlɨ ɨsi simmwagile.

Peeteli ikʉbalʉmbɨlila abandʉ ndʉpaso lwa tempeli

11 Po ʉmundʉ jʉla akaalondaga ʉkʉbaleka baa Peeteli na Johani. Abandʉ boosa balɨnkʉswiga fiijo ʉkʉbʉmbʉlʉka kwake, balɨnkʉbabopela mwi ibalaasa ɨlɨ baatɨgɨ Solomoni, ndʉpaso lwa tempeli. 12 Peeteli bo ababwene abandʉ bala, alɨnkʉbabʉʉla alɨnkʉtɨ, "Mwe Banyaisilaili, fiki mukʉswiga ɨsi? Fiki mutʉlʉʉsamiile, ngatɨ kʉ maka gɨitʉ pamo kʉ bwikemo bwɨtʉ tʉpelile ʉmundʉ ʉjʉ ʉkwenda? 13 Kyala gwa biisʉkʉlʉ bɨitʉ, Kyala gwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo, ammwɨmiike ʉmbombeli gwake Jesu. Ʉmwe mwajile kʉmmbɨika kwa Pilati ʉkʉtɨ alongigwe, mulɨnkʉnkaana nkyeni mwa Pilati, bo ʉmwene alongile ʉkʉtɨ Jesu aabʉligwe. 14 Looli ʉmwe mulɨnkʉnkaana ʉMwikemo jʉla kangɨ ʉNgolofu, mulɨnkʉsʉʉma ʉkʉtɨ bammwabʉle ʉngogi. 15 Ʉmwene jo Mpeli gwa bʉʉmi, ʉmwe mwalɨnngogile. Looli Kyala aalɨnsyʉsiisye ʉkʉfuma mbʉfwe, po ʉswe tʉlɨ bakeeti baa kʉsyʉka kwake. 16 Ʉmundʉ ʉjʉ mukʉmmbona apa, mummeenye fiijo. Akabile amaka kʉ njila jaa ngamu jaa Jesu. Kʉ nongwa jaa kwitika ɨngamu ɨjo nʉ kʉmmwitika Jesu, abʉmbʉlwike loosa, bo ʉlʉ mwesa mukeetile.

17 "Po lɨilino baamyɨtʉ, ʉne mmeenye ʉkʉtɨ mwasibombile ɨsi kɨsita kʉsyagania, bo ʉlʉ abalongosi bɨinu baabombile. 18 Looli ɨsyo Kyala asibombile ʉkʉkongana na masyʉ aga aajobile ijolo ʉkwendela mbakunguluka baake boosa, ʉkʉtɨ Meesija gwake ikwisa kʉkʉbɨlwa. 19 Po mupɨndʉke, musanukile kwa Kyala, ʉkʉtɨ abaswe loosa ʉbʉtʉlanongwa bwɨnu. 20 Mubombe bo ʉlo ʉkʉtɨ ʉNtwa Kyala abapepo ʉtʉbalilo ʉtwa kʉsaala mu ndumbula. Kangɨ antʉme Jesu ʉjʉ jo Meesija, ʉjʉ aabɨikiigwe kʉnongwa jɨinu ʉkʉfuma liijolo.

21 Jesu ikʉlondigwa ʉkʉsyala kʉmwanya mpaka pakabalilo akaa kʉtendekesya ʉbʉpya kʉkʉti kandʉ, bo ʉlʉ Kyala aafingile ʉkʉfuma liijolo ʉkwendela mbakunguluka baake abiikemo. 22 Bo ʉlʉ Moose aajobile aatile, ‘Ʉ́Ntwa Kyala gwɨnu ikwisa kʉbiinʉlila ʉnkunguluka bo ʉne ʉkʉfuma mmbandʉ bɨinu. Mwise mupilikisyege syosa ɨsi ikwisa kʉbabʉʉlaga. 23 Ʉ́mundʉ gwesa ʉjʉ atikwisa kʉmpilikisyaga ʉnkunguluka ʉjo, ikwisa kʉsoosigwangako kʉ bandʉ baa Kyala nʉ kʉpyutigwa.’* 24 Ʉkwandila ʉnkunguluka Samweli na bangɨ boosa aba baakongile, abakunguluka baajobaga ɨnongwa sya masikʉ agaa liilino. 25 Ʉ́mwe mulɨ baa kilingo kya bakunguluka na baa lwitikano† ʉlʉ Kyala aabalagiile abiisʉkʉlʉ bɨinu. Aalɨmmbʉʉlile Abulahamu,‡ ʉkʉti, ‘Ɨfikolo fyosa ɨfya nkiisʉ fikʉsajigwaga ʉkwendela ndʉjungu lwako.’§ 26 Po Kyala bo abiinʉliile ʉmbombeli gwake Jesu, aalɨntʉmile taasi kʉmyɨnu ʉkʉti abasaje, anngomole kʉkʉti mundʉ ʉkʉti abʉleke ʉbʉtʉlanongwa bwake.”

4

Abalongosi bikʉbatwala Peeteli na Johani mu Sanihendilini

1 Peeteli na Johani bo balɨ pakʉjoba na bandʉ bala, nakalinga balɨnkwisa abapuuti,* ʉnkʉlʉmba gwa basikali baa tempeli, na Basatukai† bamo. 2 Balɨnkʉkalala fiijo kʉnongwa jaa kʉti Peeteli na Johani babamanyisyaga abandʉ nʉ kʉbalʉmbililila ʉkʉti, Kyala ikʉbasyʉsya abafwe bo ʉlʉ ansyʉsiisye Jesu. 3 Po balɨnkʉbakola Peeteli na Johani, balɨnkʉbiigalila mu nnyololo mpaka nʉlʉbʉnjʉ, paapo gaalɨ majolo. 4 Looli abandʉ bingi ndɨ aba baapiliike iisyʉ ili baalʉmbililaga Peeteli na Johani, baalɨmmwitiike Jesu. Abandʉ aba baalɨmmwitiike Jesu baafikile 5,000.

5 Po paapo kilaabo kyake abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta na bamanyisi baa ndagilo sya Moose,‡ balɨnkʉbʉngaana mu Jelusalemu. 6 Joope Anasi ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba aalipo, pamopeene na Kajafa, Johani, Alikisanda na bakamu abangɨ abaa mpuuti ʉnkʉlʉmba. 7 Bo babɨimiike baa Peeteli na Johani nkyeni, balɨnkʉbalaalʉʉsya balɨnkʉti, “Ʉ́mwe mubombile ɨsyo kʉ maka gaani, pamo kʉ ngamu jaani?”

8 Peeteli alɨnkwisʉla Mbepo Mwikemo, alɨnkʉbabʉʉla alɨnkʉti, “Mwe bapuuti abalongosi, na mwe balongosi baa bandʉ! 9 Ʉ́mwisyʉgʉ, ʉmundʉ ʉjʉ ikʉkwema abombeliigwe ɨmbombo ɨnunu, mukʉtʉlaalʉʉsya ʉswe ʉkʉti abʉmbʉlwike bʉleebʉle. 10 Po mumanyege ʉmwe na bandʉ boosa abaa mu Isilaili, ʉkʉti ʉmundʉ ʉjʉ ɨimile nkyeni mmyɨnu abʉmbʉlwike mu ngamu jaa Jesu Kilisiti ʉgwa mu Nasaleti. Ʉjo jo ʉjʉ ʉmwe mwalɨnkomeliile pa kikohekano, Kyala aalɨnsyʉsiisye ʉkʉfuma mbʉfwe. 11 Jesu ʉjo jo ʉjʉ Kalata ʉMwikemo ikʉti,

---

* **3:23** 3:22-23 Bala kalata gwa Ʉkʉkʉmbʉka Ɨngomeelesyo 18:15-19. † **3:25** 3:25 Ʉlwitikano Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. ‡ **3:25** 3:25 Abulahamu Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. § **3:25** 3:25 Bala kalata gwa Ʉbwandilo 22:18. * **4:1** 4:1 Abapuuti Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. † **4:1** 4:1 ABasatukai Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. ‡ **4:5** 4:5 Abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose bo aba baalimo mu Sanihendilini. Bala iisyʉ ƗSanihendilini kʉ Ɨsyakʉlingaania.

‘Ɨliibwe ɨlɨ mwalɨkaanile mwe bajenga nyumba,
lyo lɨjile ibwe ikɯlɯmba pa lwalo, pa nguto.’§
12 “Kɯnongwa ɨjo, bɯkajamo nabɯmo ɯbɯpoki ɯkɯfuma kɯ mundɯ ɯjɯngɨ, paapo jɨkajako ɨngamu ɨjɨngɨ, ɨjɨ tɯpeeliigwe pakiisɯ, ɨjaa ɯjɯ abagiile ɯkɯtɯpoka.”
13 Abalongosi bala bo babɯbwene ɯbɯkifu bwa Peeteli na Johani nɯ kɯbamanya ɯkɯtɨ bakaja bamanya kalata, kangɨ bakaja bamang’anyi, balɨnkɯswiga, balɨnkɯsyagania ɯkɯtɨ abandɯ aba baalɨ pamopeene na Jesu. 14 Looli bakaalɨ nalyo ɨliisyɯ ɨlya kɯbaamula, paapo baalɨmmbwene ɯmundɯ jɯla abɯmbɯlɯsiigwe, ɨɨmile pamopeene na Peeteli na Johani. 15 Po balɨnkɯbalagɨla Peeteli na Johani ɯkɯtɨ basooke panja ɯkɯfuma nkyumba ɨkɨ baabombelaga ɯlɯkomaano lwa Sanihendilini. Abaa lɯkomaano balɨnkɯsyala, balɨnkɯjobesania bo biijeekiile, 16 balɨnkɯtɨ, “Tɯbombe ɨsya fiki na bandɯ aba? Paapo sifumwike kɯ bandɯ boosa aba bikɯtɯɯgala mu Jelusalemu, ɯkɯtɨ ɨkɨika ɨkɨnywamu kɨbombiigwe nabo. Tɯkabagɨla nɯ kɯkaana. 17 Looli ɯkɯtɨ ɨsi silɨngongelangapo ɯkɯfumuka, tɯbakemele, balɨngajobaga kangɨ nɯ mundɯ gwesa mu ngamu jaa Jesu.”
18 Po balɨnkɯbakoolela Peeteli na Johani ɯkɯtɨ bingɨle, balɨnkɯbalagɨla balɨnkɯtɨ, “Mulɨngandɨsya ɯkɯjoba pamo ɯkɯmanyisya mu ngamu jaa Jesu, ɨnongwa syosa!” 19 Looli Peeteli na Johani balɨnkɯbaamula balɨnkɯtɨ, “Bɯle, bɯgolofu nkyeni mwa Kyala ɯkɯbapɨlɨka ɯmwe ɯkɯkɨnda ɯkɯmpɨlɨka Kyala? Mulamule jɯjɯɯmwe, 20 namanga ɯswe tɯkabagɨla ɯkɯleka ɯkɯsijoba ɨsi tɯsibwene nɯ kɯsipɨlɨka.”
21 Abalongosi bo bongiilepo ɯkɯbakemela baa Peeteli na Johani, balɨnkɯbaabɯla. Baatoliigwe ɨnjɨla jaa kɯbafundɨlamo, kɯnongwa jaa kɯtɨ abandɯ boosa bantuufyaga Kyala kɯlɨ ɨsi sibombiigwe. 22 Namanga ɯmundɯ ɯjɯ aabombeliigwe ɨkɨmanyilo ɨkɨ ɨkya kɯbɯmbɯlɯsigwa, ɨfyɨnja fyake fyakɨndile amalongo mana.

Abiitɨki bikɯnsɯɯma Kyala ɯkɯtɨ abakasye

23 Bo babalekiisye, Peeteli na Johani balɨnkɯbɯɯka kɯ biinaabo, balɨnkɯbabɯɯla ɨnongwa syosa ɨsi baabɯɯliigwe na bapuuti abalongosi na balongosi baa bandɯ. 24 Abiinaabo bo bapɨliike ɨsyo, boosa palɨkɨmokyene balɨnkɯlaata ɯkɯnsɯɯma Kyala, balɨnkɯtɨ, “Gwe Mwene nafyo fyosa, gwe gwapelile ɯmpaalanga, ɨkiisɯ nɨ nyanja, na fyosa ɨfi filimo ɯmo. 25 Jo taata Ndaabɨti, ɯmbombeli gwako, aajobile amasyɯ kɯ njɨla jaa Mbepo Mwikemo ɯkɯtɨ,
‘Fiki ɨfikolo ɨfingi fikɯjobesania ɯkɯnsambɯkɨla Kyala?
Kangɨ ɨfiisɯ fikwinogona ɨsya mwalo?
26 Abanyafyale abaa mfiisɯ biitendekiisye,
abalongosi bikɯjobesania pamopeene,
ɯkɯnsambɯkɨla ɯNtwa, na Meesija gwake.’*
27 “Po nalooli ɯmalafyale Heloti, Pontio Pilati, pamopeene na Banyaisilaɨli na aba bakaja Banyaisilaɨli, baabɯngeene muno mu Jelusalemu, ɯkɯpanga ɯkɯnngoga Jesu ɯmbombeli gwako ɯmwikemo, ɯjɯ ɯmpakile amafuta ɯkɯja malafyale. 28 Baabombile syosa ɨsi

§ **4:11** 4:11 Bala kalata gwa Ɨsabɯli 118:22. * **4:26** 4:25-26 Bala kalata gwa Ɨsabɯli 2:1-2.

gwasibaatiike liijolo ku maka gaako nu bwigane bwako. 29 Po gwe Ntwa Kyala, ukeetege ukutukemela kwabo, ututuule twe babombeli baako ukuti tulumbililege iisyu lyako nu bukifu boosa. 30 Setula amaka gaako ukubumbulusya abandu. Bomba ifiika ifikulumba mu ngamu jaa mbombeli gwako umwikemo Jesu."

31 Bo biipuutile kwa Kyala, palinkusenyendeka pabujo apa baabungeene. Boosa balinkwisula Mbepo Mwikemo, balinkwanda ukulumbilila iisyu lya Kyala nu bukifu boosa.

Ubuliilanisi bwa biitiki baa Jesu

32 Po abiitiki boosa baali ni ndumbula jimojeene na mu nyiinogono syabo baali kandu kamokeene. Akaaliko najumo nkilundilo kyabo uju aatigi ikyuma iki ali nakyo kyake mwene, looli ikyuma kyabo kyosa baaliilanilaga. 33 Abatumigwa, ku maka amakulumba, baalumbililaga ukuti uNtwa Jesu asyukile mbufwe. Kyala aabasajaga fiijo abiitiki boosa. 34 Po akaalipo umundu najumo uju aafumbilwe nkibugutila kyabo, paapo aba baali ni migunda pamo inyumba buulisyaga, baatwalaga indalama isi bakabile. 35 Baabapaga abatumigwa indalama isyo ukuti basibiikege, aajabiligwaga kukuti mundu ukukongana nu butolwe bwake.

36 Aaliko umundu jumo ingamu jaake Joosefu, uNnyaleebi, ukufuma nkiisu kya ndusungo lwa mu Saipulasi. Abatumigwa bankoolelaga ingamu ijingi Balinaba, kokuti uju ikukasya. 37 Aalyuliisye ungunda gwake. Indalama isi aakabile, alinkubapapo abatumigwa ukuti basibiikege.

5

Ananija na Safila bikutungulupa

1 Looli umundu jumo ingamu jaake Ananija nu nkasi gwake Safila balinkuulisya ungunda gwabo. 2 Leelo alinkutapulapo indalama simo kubutiitu, joope nu nkasi aasimeenye isyo, ikijabo kimo alinkubatwalila abatumigwa ukuti basibiikege.

3 Po Peeteli alinkunndaaluusya alinkuti, "Ananija! Fiki Seetano iswile mu ndumbula jaako ukuti untungulupilege Mbepo Mwikemo? Ufisileko ikijabo kimo bo guuliisye ungunda. 4 Bule, bo ukaali ukuulisya, gukaali ngunda gwako? Bo guuliisye, syali ndalama syako ukubombela muno gwiganiile. Fiki leelo gwinogwine mu ndumbula jaako ukubomba bo isyo? Ukabatungulupila abandu, looli guntungulupiile Kyala!"

5 Ananija bo apiliike amasyu gaa Peeteli, alinkugwa paasi, alinkufwa. Boosa aba baapiliike isi syaboniike, balinkuja nu lutende fiijo. 6 Po abalumyana balinkuguniembeteelela umfimba gwake nu mwenda, balinkugusoosya panja nu kugusyila.

7 Isala itatu buno bo sikindile, unkasi ugwa Ananija alinkwingila mu nyumba jila, kisita kumanya isi syaboniike. 8 Peeteli alinkunndaaluusya alinkuti, "Umbuule, indalama isi mwakabile bo muuliisye ungunda gwinu, bule syo isi itolo?" Unkasi gwa Ananija alinkummwamula alinkuti, "Nalooli, syo isyo itolo!" 9 Alinkunndaaluusya kangi alinkuti, "Syendile buleebule, mwitikeene nu ndumego ukunngela Mbepo gwa Ntwa Kyala? Pilikisya, undindo

pa kɨfigo ʉgwa bandʉ aba baalɨ kʉkʉnsyɨla ʉndʉmego, na nungwe bikʉkʉtwala panja nʉ kwa kʉkʉsyɨla.”
10 Nakalinga Safila alinkʉgwa nkyeni mwa Peeteli, alinkʉfwa. Abalʉmyana balinkwingɨla balinkwaga Safila afwile, balinkʉgʉtwala ʉmfimba gwake panja, balinkʉgʉsyɨla kʉmbalɨ kwi ipʉmba lya ndʉme. 11 Abandʉ abaa nkɨpanga kya Kyala na bandʉ boosa aba baapɨliike ɨsyo, balinkʉja nʉ lʉtende fiijo.

Abatʉmigwa bikʉbomba ɨfiika

12 Abatʉmigwa baabombaga ɨfiika ɨfikʉlʉmba fii fingi kʉ bandʉ, kʉ maka agaa Kyala. Abiitɨki boosa baakomaanaga mwi ibalaasa ɨlɨ baatɨgɨ Solomoni, ndʉpaso lwa tempeli. 13 Akaaliko ʉmundʉ najʉmo ʉjʉ akaalɨ mwitɨki, ʉjʉ aagemile ʉkʉja pamopeene nabo, looli abiitɨki bɨimɨkigwaga na bandʉ ʉkʉja bandʉ banunu. 14 Boope aba bammwitiike ʉNtwa, abanyambala na bakiikʉlʉ, bongelelaga fiijo ʉbwingi.
15 Po abandʉ baabatwalaga ababine mu nsebo nʉ kʉbalambalɨka mfitala na mbʉnyasa, ʉkʉtɨ bo Peeteli ikʉkinda ʉnsyʉngʉʉlʉ gwake gʉbakupɨkɨlepo bamo, ʉkʉtɨ babʉmbʉlʉke. 16 Ɨkɨlʉndɨlo kya bandʉ ʉkʉfuma ntwaja ʉtʉ tʉlɨ kɨfuki, boope biisaga mu Jelusalemu, baabatwalaga ababine na aba baataamigwaga nɨ mbepo ɨnyali, boosa balinkʉbʉmbʉlʉsigwa.

Abatʉmigwa baa Jesu bikʉtaamigwa

17 Po ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba na banine boosa abaa nkɨbugutɨla kya Basatukai, balinkʉja nʉ bʉʉfi kʉ batʉmigwa. 18 Balinkʉbakola, balinkʉbabiika mu nnyololo. 19 Looli pakɨlo ʉgwandʉmi gwa Ntwa alinkwigʉla ɨnyiigi sya nyumba jaa nnyololo, alinkʉbasoosya panja, alinkʉbabʉʉla alinkʉtɨ, 20 “Amubʉʉke mukɨime ndʉpaso lwa tempeli, mukabalʉmbilile abandʉ amasyʉ goosa agaa bʉʉmi ʉbʉ ʉbʉpya.” 21 Bo bapɨliike ɨsi ʉgwandʉmi ababʉʉlile, balinkwingɨla ndʉpaso lwa tempeli nʉlʉbʉnjʉ fiijo, balinkwanda ʉkʉmanyisya.
Ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba na banine balinkʉfika, balinkʉkoolela ʉlʉkomaano lwa Sanihendilini, ʉlʉ lukʉbakomaania abalongosi boosa abaa Banyaisilaili. Balinkʉbatʉma abasikali mu nnyololo, ʉkʉtɨ bakabatwale abatʉmigwa bala. 22 Looli abasikali bo bingiile mula, balinkwaga abatʉmigwa bala bakajamo. Balinkʉgomoka kʉ balongosi nʉ kʉbabʉʉla ɨsi basibwene, 23 balinkʉtɨ, “Twagile ɨnyumba jaa nnyololo nyiigale kanunu, abalindilɨli bɨimile pa fifigo. Looli bo twigwile, tʉkammwagamo ʉmundʉ najʉmo nkatɨ!” 24 Ʉnkʉlʉmba gwa basikali baa mu tempeli pamopeene na bapuuti abalongosi bo bapɨliike ɨsyo, syabaalangeenie fiijo, balinkʉlaalʉʉsania ʉkʉtɨ po sikʉjaga bʉleebʉle.
25 Po alinkwisa ʉmundʉ jʉmo, alinkʉbabʉʉla alinkʉtɨ, “Keeta! Abanyambala aba mubapinyile mu nnyololo, bɨimile ndʉpaso lwa tempeli, kangɨ bikʉbamanyisya abandʉ.” 26 Po ʉnkʉlʉmba gwa basikali na basikali banine, balinkʉbʉʉka ndʉpaso lwa tempeli, balinkʉbeega abatʉmigwa. Looli bakaabombiile amaka, paapo baatiilaga ʉkʉtɨ abandʉ baabagiile ʉkʉbatuunya na mabwe.
27 Bo babatwele, balinkʉbɨimɨka nkyeni mu Sanihendilini. Ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba alinkʉbalaalʉʉsya, 28 alinkʉtɨ, “Ʉmwe tʉbakemiile

ukumanyisya imanyisyo sya mundu uju. Looli mumanyiisye moosa mu Jelusalemu. Po mukuti jo uswe tupelile ukufwa umundu uju?"
29 Peeteli na batumigwa banine balinkummwamula balinkuti, "Uswe tukulondigwa ukuntiila Kyala, somma abandu! 30 Kyala gwa biisukulu biitu aalinsyusiisye Jesu, uju umwe mwalinngogile pala mwalinkomeliile pa kikohekano. 31 Kyala amfyusiisye, ammbiikile pabujo ubwimikigwa, kukibafu kyake ikiiliilo, ajege Ndongosi kangi Mpoki, ukuti aBanyaisilaili bapinduke nu kuhobokeligwa ubutulanongwa. 32 Uswe tukubabuula abandu inongwa isi, paapo tuli bakeeti baa isyo, joope Mbepo Mwikemo, uju Kyala abapeele aba bikuntiila."
33 Abalongosi bala bo bapiliike isyo, syabakaleesye fiijo, baalondaga ukulonga ukuti bagogigwe. 34 Looli aaliko uMfalisai* jumo, ingamu jaake Gamalieli, ummanyisi gwa ndagilo sya Moose, uju iimikigwaga na bandu boosa. Alinkwima mu Sanihendilini, alinkulagila ukuti abatumigwa basoosigwe panja kukabalilo akapimba. 35 Po alinkubabuula abalongosi abanine alinkuti, "Mwe Banyaisilaili, mujege maaso na isi mukulonda ukubabombela abandu aba. 36 Paapo amasiku aga gakindile aaliko umundu jumo ingamu jaake Teuta, iituufyaga ukuja mundu nkulumba, abandu baamia bana buno baalinkongile. Bo agogiigwe, boosa aba baalinkongile baabalaniile, syosa silinkumalika. 37 Kangi pabungi, akabalilo kala isilikali jaabalaga abandu, alinkwisa uNgalilai jumo, ingamu jaake Juuta, joope aabasyobile abandu, balinkunkonga. Looli uju joope aagogiigwe, po boosa aba baalinkongile baabalaniile. 38 Po liilino nikubabuula nikuti, muje pabutali na bandu aba, mubaleke itolo! Linga sisiisi biinogwine baabo pamo linga isi bikubomba sifumile mmbandu, aasikufuba. 39 Looli linga sifumile kwa Kyala, mukabagila ukubatola, mukwisa kwijaaga mukulwa na Kyala."
40 Po balinkwitika amasyu gaake. Balinkubakoolela abatumigwa bala, balinkulagila ukuti bakomigwe. Balinkukomigwa ifingoti, po balinkubakaanisya ukumanyisya mu ngamu jaa Jesu, balinkubalekesya ukuti babuukege.
41 Abatumigwa balinkusookamo mu Sanihendilini nu lusekelo, paapo Kyala aalyagile ukuti baabagiisye ukusuuka, kunongwa jaa ngamu jaa Jesu. 42 Bakaalekile ukumanyisya abandu nu kulumbililila bwila iNdumi iNunu, ukuti Jesu jo Meesija, ndupaso lwa tempeli na mu nyumba sya bandu.

6

Bikusaligwa abatuuli bahaano na babili

1 Mmasiku gala abiitiki baa Ntwa Jesu bo bikongelapo ukubaala, kwalipo ukwibuneesya mBajuuta aba baajobaga iKigiliki ku Bajuuta aba baajobaga iKihibuli. Aba baajobaga iKigiliki biibuneesyaga ukuti, abakiikulu baa nkibugutila kyabo, aba bafwile abalume baabo, batikukeetigwa ukujabiligwa ifindu ifya kukuti isiku. 2 Po leelo abatumigwa bala kalongo na babili balinkubabilikila abiitiki boosa abaa Ntwa Jesu, balinkubabuula balinkuti, "Kukaja kunonu uswe

* **5:34** 5:34 UMfalisai Bala iisyu ABafalisai ku Isyakulingaania.

ɯkɯtɨ tɯleke ɯkɯmanyisya iisyɯ lya Kyala, kɯnongwa jaa kɯjaba ɨfindɯ. 3 Po leelo baamyɨtɯ, amusale abanyambala bahaano na babɨlɨ ɯkɯfuma mmyɨnu, abandɯ aba bikɯjobigwa kanunu, biiswile Mbepo Mwikemo, nɯ kɯja na mahala. Bo tukɯbabɨika pa mbombo ɨjɨ. 4 Po ɯswe tukɯɯmɨilɨlaga ɯkwipuuta, ɯkɯlɯmbɨlɨla nɯ kɯmanyisya iisyɯ lya Kyala."

5 Iisyɯ ɨlyo lɨlɨnkɯbakyela abandɯ boosa nkɨbugutɨla, po paapo balɨnkɯbasala Sitefani, ɯjɯ aaliiswile ɯlwitɨko na Mbepo Mwikemo, pamopeene na Filipo, Pulokoli, Nikanoli, Timoni, Palimena na Nikolai ɯgwa kɯ Antyokija, ɯjɯ aalingiile ndwitɨko lwa Bajuuta. 6 Bo balɨnkɯbabɨika nkyeni mbatɯmigwa, po abatɯmigwa balɨnkwipuuta, balɨnkɯbabɨikapo amaboko ɯkɯbomba ɨmbombo ɨjo.

7 Iisyɯ lya Kyala lɨlɨnkɯkɨndapo ɯkɯfumuka, abiitɨki balɨnkongelela kɯ bwingi fiijo mu Jelusalemu, kangɨ abapuuti bingi balɨnkɯmmwitɨka ɯNtwa Jesu.

Sitefani ikɯkoligwa

8 Sitefani aaliiswile ɨliipyana na maka, aabombaga ɨfiswigo nɨ fimanyilo ɨfikɯlɯmba mmbandɯ. 9 Looli ɨliisikɯ lɨmo, abandɯ bamo balɨnkwanda ɯkɯkaanikana na Sitefani. Abo baafumile mu sinagogi,* ɨjɨ ɨngamu jaake baatigɨ, Sinagogi jaa Baabɯke. Baalɨ Bajuuta aba baafumile ntwaja ɯtwa mu Kilene, Alikisandalija, Kilikija na nkiisɯ ɨkya Asija. 10 Looli baatoliigwe kɯnongwa jaa mahala gaake, paapo Mbepo Mwikemo anndongosyaga ɯkɯjoba.

11 Po balɨnkɯbapapo ɨndalama abandɯ bamo kɯbɯtiitɯ, balɨnkɯbabɯɯla ɯkɯtɨ batigɨ, "Tɯmpɨliike ɯmundɯ ɯjɯ ikɯjoba amasyɯ gaa kɯntɯka Moose na Kyala." 12 Po balɨnkɯbasambɯla abandɯ, abalongosi baa bandɯ na bamanyisi baa ndagɨlo sya Moose. Balɨnkɯmmbɯukɨla Sitefani, balɨnkɯnkola, balɨnkɯntwala mu Sanihendilini. 13 Balɨnkɯbatwala abakeeti baa bɯtungɯlɯ aba balɨnkɯjoba balɨnkɯtɨ, "Ɯmundɯ ɯjɯ atikɯleka ɯkɯjoba amasyɯ gaa kɯjitɯka ɨtempeli ɨjɨ ɨnyiikemo, nɨ ndagɨlo sya Moose! 14 Namanga tɯpɨliike ikɯjoba ɯkɯtɨ Jesu ɯgwa mu Nasaleti ikwisa kɯpoonanga loosa pabɯjo ɯbɯ nɯ kwandɯla ɨnyiiho ɨsi aatɯlekiile Moose."

15 Abandɯ boosa aba baatɯɯgeesye mu Sanihendilini balɨnkɯnng'aatulɨla amaaso Sitefani, balɨnkwaga kɯmaaso kɯfwene bo ɯgwandɯmi.

7

Sitefani ikɯbalɯmbɨlɨla abandɯ baa mu Sanihendilini

1 Po ɯmpuuti ɯnkɯlɯmba alɨnkɯnndaalɯɯsya Sitefani alɨnkɯtɨ, "Bɯle, ɨnongwa ɨsi bo silɨ?" 2 Sitefani alɨnkwamula alɨnkɯtɨ, "Mwe baamyɨtɯ na mwe baataata, namumbɨlɨkɨsye! Kyala ɯNsisya aalɨnsetɯkiile taata Abulahamu bo alɨ nkiisɯ kya Mesopotamija, bo akaalɨ ɯkɯtɯɯgala kɯ Halani. 3 Kyala alɨnkɯmmbɯula alɨnkɯtɨ, 'Sookamo nkiisɯ kyako na mbakamu baako, gwise nkiisɯ ɨkɨ nikɯkɯnangɨsya.'* 4 Po paapo Abulahamu alɨnkɯsookamo nkiisɯ kya Bakalitai,† alɨnkwakɯtɯɯgasya mu

* **6:9** 6:9 Ɨsinagogi Bala kɯ Ɨsyakɯlingaania.

* **7:3** 7:3 Bala kalata gwa Ɯbwandɨlo 12:1.

† **7:4** 7:4 Nkiisɯ kya Bakalitai Ɨngamu ɨjingɨ ɨjaa kiisɯ ɨkɨ jo Mesopotamija.

Halani. Ʉgwise bo afwile, Kyala alinkʉnsaamisya kʉla, alinkʉntwala nkiisʉ ikɨ mujengile ʉmwe akabalilo aka.

5 “Kʉbwandilo Kyala akaalimpeele ikililingo nakimo Abulahamu nkiisʉ ikɨ, goope nʉ ngʉnda ʉgwa kʉfwana ʉntambo gʉmo. Looli aafingile ʉkʉmpa ikiisʉ ikɨ ʉkʉja kyake nʉ kʉja kya lʉjungu lwake,‡ na paapo akabalilo ako akaali nʉ mwana. 6 Kyala alinkʉmmbʉʉla Abulahamu alinkʉti, ‘Ndʉjungu lwako bikwakʉja baheesya nkiisʉ kya bandʉ abangɨ, bikwakʉbiikigwa ʉkʉja batʉmwa baabo nʉ kʉbombeligwa kabiibi ifyinja 400. 7 Looli ʉne ngwisa kʉkilonga ikiisʉ ikɨ kikwisa kʉbabiika ʉkʉja batʉmwa. Po bikwisa kʉsookamo nkiisʉ kila, bikwisa kʉʉnyiipuutaga pabʉjo ʉbʉ.’§ 8 Po Kyala alinkʉbiika ʉlwitikano ʉlwa bʉbuutigwa kʉkyeni* na Abulahamu. Po Abulahamu alinkʉmpaapa Isaka, alinkʉmmbuuta kʉkyeni bo amalile amasikʉ lwele ʉkʉfuma pakʉpaapigwa. Isaka alinkwisa kʉmpaapa Jaakobo, Jaakobo joope alinkwisa kʉbapaapa abiisʉkʉlʉ biitʉ kalongo na babili.

9 “Abaana bala abaa Jaakobo, kʉnongwa jaa bʉʉfi balinkʉmmʉʉlisya Joosefu mbʉtʉmwa nkiisʉ kya Misili. Looli Kyala alinkʉja pamopeene nagwe, 10 ampokaga mu ndaamyo syake syosa. Kyala alinkʉmpapo Joosefu ilɨipyana na mahala nkyeni mwa Falao ʉmalafyale gwa Misili. Po Falao alinkʉmmbiika Joosefu ʉkʉja gwa kibili kʉmyake, ʉkʉbalongosya abandʉ abaa mu Misili na baa nnyumba jaake.

11 “Po leelo jilinkʉgwa injala moosa nkiisʉ kya Misili ni kya Kaanaani, abandʉ balinkʉtaamigwa fiijo. Abiisʉkʉlʉ biitʉ boope ifindʉ filinkʉbamalikila. 12 Jaakobo bo apiliike ʉkʉti nkiisʉ ikya Misili filiko ifindʉ, alinkʉbatʉma ʉko ʉlwa kwanda abaanaake, aba bo biisʉkʉlʉ biitʉ. 13 Ʉlwa bʉbili Joosefu alinkwinangisya kʉ baamyabo, po Falao alinkʉkimanya ikikolo kya Joosefu. 14 Joosefu alinkʉtʉma indʉmi kʉ gwise Jaakobo ni kikolo kyake kyosa, abandʉ 75, ʉkʉti biise kʉ Misili. 15 Po Jaakobo alinkʉnsuluka kʉ Misili, alinkʉfwila kʉlakʉla, ʉmwene na baanaake. 16 Looli imibili gyabo gyagomosiigwe kʉ Sekemu, baagisyilile mwi ipʉmba ili Abulahamu aalyʉlile ni ndalama kʉ baana baa Emoli mu Sekemu.

17 “Akabalilo bo kasegeliile akaa Kyala ʉkʉbomba isi aafingile kwa Abulahamu, abandʉ baabeele kangɨ baalyongilepo ʉkʉja bingi fiijo nkiisʉ kya Misili. 18 Kʉmmaliikisyo, alinkʉlongosya ʉmalafyale ʉjʉngɨ mu Misili, ʉjʉ akaalimmeenye Joosefu. 19 Ʉmalafyale ʉjo alinkʉbalongosya abaa nkikolo kyitʉ ni kipahʉ nʉ kʉbabombela kabiibi. Aabafimbililisyaga ʉkʉbataaga abaanaabo abafyele, ʉkʉti bafwege.

20 “Po Moose alinkʉpaapigwa akabalilo ako, aali mwana nnunu fiijo. Balinkʉnswila imyesi mitatʉ nnyumba jaa gwise. 21 Looli bo bantaagile, ʉmwana ʉndindwana ʉgwa Falao alinkʉmmwega, alinkʉnswila ngati mwanaake ʉnnyambala. 22 Moose aamanyisiigwe amahala goosa agaa Bamisili, alinkʉja mundʉ gwa maka mbʉjobi na mu mbombo syake.

---

‡ **7:5** 7:5 Bala kalata gwa Ʉbwandilo 12:7; 17:8. § **7:7** 7:6-7 Bala kalata gwa Ʉbwandilo 15:13-14; Ʉkʉsooka 3:12. * **7:8** 7:8 Bala iisyʉ Ʉkʉbuutigwa kʉkyeni kʉ Ɨsyakʉlingaania.

23 “Moose bo aali ni fyinja amalongo mana, alinkʉsyʉkwa ʉkʉti
abʉʉke kʉkʉbakeeta abaamyabo aBanyaisilaili. 24 Alinkʉmmwaga
ʉMmisili jʉmo ikʉmmbonela ʉMwisilaili jʉmo, alinkʉntʉʉla ʉjʉ
aaboneligwaga, alinkʉgomola ʉkʉnkoma, alinkʉnngoga ʉMmisili
jʉla. 25 Moose iinogonaga ʉkʉti abaamyabo aBanyaisilaili
bikʉsyagania ʉkʉti Kyala ikʉbapoka ʉkwendela kʉmyake Moose,
looli abeene balinkʉsita kʉsyagania. 26 Kilaabo kyake, Moose
alinkʉbabona aBanyaisilaili babili bikʉlwa. Alinkʉgela ʉkʉbafwania,
alinkʉbabʉʉla alinkʉti, ‘Baamyitʉ, ʉmwe muli baa nkikolo kimo!
Fiki mukʉfulasania?’ 27 Looli ʉmundʉ ʉjʉ ammbonelaga ʉmwinaake
alinkʉnngutila Moose kʉmbali, alinkʉlaalʉʉsya alinkʉti, ‘Jo jwani ʉjʉ
akʉbiikile ʉkʉja ndongosi, kangi ʉkʉja ndamuli gwitʉ? 28 Bʉle, ʉgwe
kʉlonda ʉkʉʉngoga niine, bo ʉlʉ ʉnngogile ʉMmisili jʉla mmajolo?’
29 Moose bo apiliike amasyʉ ago aabopile, alinkwakʉja mbʉheesya
nkiisʉ kya Mitiani, mo alinkwakʉpaapila abaana abanyambala babili.†
30 “Ɨfyinja amalongo mana bo fikindile, iliisikʉ limo Moose aali
ndʉngalangala kifuki ni kyamba Sinai. Po ʉgwandʉmi alinkʉnsetʉkila
nkisyanjʉ iki kyakaga ʉmooto. 31 Moose bo asibwene isyo,
alinkʉswiga, alinkʉsegelela ʉkʉti akikeete kanunu ikisyanjʉ. Po
alinkʉpilika iliisyʉ lya Ntwa Kyala likʉti, 32 ‘Ʉne ne Kyala gwa
biisʉkʉlʉ baako, Kyala gwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo.’‡ Moose
alinkʉtetema, alinkʉtiila nʉ kʉkeetako kangi.
33 “Po ʉNtwa Kyala alinkʉmmbʉʉla alinkʉti, ‘Fuula ifilato fyako,
paapo apa gwimile po pabʉjo ʉbwikemo. 34 Nalooli mbabwene abandʉ
bangʉ muno bikʉtaamigwa nkiisʉ kya Misili. Mbiliike inguuto jaabo,
nsulwike kʉkʉbapoka mbʉtʉmwa. Po ʉlʉ isaga, ngʉtʉme kʉ Misili.’§
35 “Moose jo ʉjʉ baalinkaanile. Baatile, ‘Jo jwani ʉjʉ akʉbiikile ʉkʉja
ndongosi, kangi ʉkʉja ndamuli?’ Looli jo ʉjʉ aatʉmiigwe na Kyala
ʉkʉja ndongosi nʉ kʉja mpoki gwabo, ʉkwendela ngwandʉmi ʉjʉ
aalinsetʉkiile nkisyanjʉ. 36 Jo ʉjʉ aabalongwisye ʉkʉsookamo nkiisʉ
kya Misili. Aabombile ifiswigo ni fimanyilo mu Misili, mu Nyanja
iNgeseefu, kangi ndʉngalangala kʉ fyinja amalongo mana.
37 “Moose jo ʉjʉ aababʉʉlile aBanyaisilaili ʉkʉti, ‘Kyala ikwisa
kʉbiinʉlila ʉnkunguluka bo ʉne ʉkʉfuma mmbandʉ biinu.’* 38 Moose
jo ʉjʉ aalipo ndʉngalangala apa baabʉngeene abiisʉkʉlʉ biitʉ. Pa
kyamba Sinai ʉgwandʉmi aajobile nagwe, ʉkʉti abapepo abiisʉkʉlʉ
biitʉ indʉmi. Jo ʉjʉ aalyambiliile amasyʉ gaa bʉʉmi ʉkʉti atʉpepo
ʉswe.
39 “Looli abiisʉkʉlʉ biitʉ bakaalondaga ʉkʉmpilika Moose,
balinkʉnkaana. Mu ndumbula syabo balinkʉgomokelako kʉkiisʉ
ikya Misili. 40 Balinkʉmmbʉʉla Aaloni balinkʉti, ‘Ʉtʉtendekekesye
gyabaakyala igi gikʉtʉlongosyaga mu njila. Paapo ʉmundʉ ʉjʉ
Moose, atʉlongwisye ʉkʉsookamo nkiisʉ kya Misili, tʉkasimanya isi
simmwagile!’† 41 Po mmasikʉ ago balinkʉbʉmba ikifwani kya ngwata,
balinkʉkisookesya iliikemo, balinkʉbiika ʉlʉsekelo kʉnongwa jaa
kandʉ aka batendekiisye na maboko gaabo. 42 Kyala alinkʉbakaana,

† **7:29** 7:23-29 Bala kalata gwa Ukusooka 2:11-15. ‡ **7:32** 7:32 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6.
§ **7:34** 7:34 Bala kalata gwa Ukusooka 3:7-10. * **7:37** 7:37 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ɨngomeelesyo 18:15. † **7:40** 7:40 Bala kalata gwa Ukusooka 32:1.

po alinkʉbaleka ʉkʉtɨ biipuutege kwi isʉba, kʉ mwesi na kʉ ndondwa,
bo ʉlʉ sisimbiigwe mwa kalata gwa bakunguluka ʉkʉtɨ,
‘Mwe Banyaisilaili, bʉle, mwasookesyaga ʉne
ɨfinyamaana fya kʉbooligwa nɨ fya ikemo,
ɨfyinja amalongo mana ndʉngalangala?
43 Looli mwapɨmbile ɨheema jaa kɨfwani kya Moloki,
nɨ kɨfwani ɨkya lʉtondwa lwa lyakyala lyinu Lefani,
ɨfifwani ɨfi mwafibʉmbile ʉkʉtɨ mufiipuutege.
Kʉnongwa ɨjo ngʉbatwala kʉbʉtali
ʉkʉkinda kʉkiisʉ ɨkya mu Babeli.’ ”‡
44 Sitefani alinkongelapo alinkʉtɨ, “Ndʉngalangala mula abiisʉkʉlʉ
biitʉ baali nɨ heema ɨjaa kʉmmwipuutɨlamo Kyala.§ Ɨheema ɨjo jaa-
tendekesiigwe bo muumo Kyala aalinndagiile Moose ʉkʉjɨtendekesya,
ʉkʉfwana nɨ kɨfwani ɨkɨ aakɨbwene. 45 Po paapo abiisʉkʉlʉ biitʉ
balinkʉpokanila ʉkwisa najo, mpaka akabalɨlo aka Jooswa aabalon-
gosyaga ʉkʉkaba ɨkiisʉ ʉkʉfuma mmaboko gaa fikolo, ɨfi Kyala aafik-
agile nkyeni mmyabo. Ɨheema jɨlinkʉjako ʉkwisa kʉfika mmasikʉ
agaa malafyale Ndaabɨti.
46 “Ndaabɨti aakabile ɨliipyana nkyeni mwa Kyala, alinkʉnsʉʉma
Kyala ʉkʉtɨ ammwitɨkɨsye ʉkʉjenga ʉbʉjo bwa kʉtʉʉgasyamo Kyala
gwa Jaakobo. 47 Looli ʉjʉ aalinnjengiile ɨnyumba, jo Solomoni ʉmwana
gwa Ndaabɨti. 48 Looli Kyala ʉNkʉlʉmba, atikʉtʉʉgala mu nyumba ɨsi
sijengiigwe na maboko gaa bandʉ. Bo muno ikʉjobela ʉnkunguluka
ʉkʉtɨ,
49 ‘ʉNtwa Kyala ikʉtɨ,
“Kʉmwanya kyo kɨkota kyangʉ ɨkya bʉtwa,
ɨkiisʉ ko kakota kaa kʉbiikapo amalʉndɨ gangʉ.
Po mukʉʉnjengela ʉne ɨnyumba jaa lʉko lʉki?
Pabʉjo bʉlikʉ apa nikʉtʉʉsyaga?
50 Bʉle, ɨfyo fyosa ngaja jo ʉne naafipelile?” ’ ”*
51 Sitefani alinkwendelela ʉkʉjoba alinkʉtɨ, “Mwe bandʉ ʉmwe mulɨ
nɨ mitʉ ɨmikafu! Ɨndumbula syinu nɨ mbʉlʉkʉtʉ syinu sikʉtaamya,
silɨ bo ɨsya bandʉ aba bakaja Banyaisilaili. Amasikʉ goosa ʉmwe
mukʉmpinga Mbepo Mwikemo, mufwene bo muumo abiisʉkʉlʉ biinu
baabombelaga! 52 Bʉle, alipo ʉnkunguluka jʉmo ʉjʉ abiisʉkʉlʉ biinu
bakaalintaamiisyepo? Baabagogile aba baakungulukaga ʉkwisa kwa
Ngolofu, Jesu Kɨlisiti! Jo ʉjʉ ʉmwe mwalinndiiliile nʉ kʉnngoga.
53 ʉmwe mwe mwalyambɨliile ɨndagɨlo sya Kyala ɨsi baabatwaliile
abandʉmi baake, mutikʉsikonga.”

Sitefani ikʉgogigwa

54 Abandʉ baa mu Sanihendilini, bo bapɨliike amasyʉ gaa Sitefani, balinkwimemena amiino, paapo baakaleele fiijo. 55 Looli Sitefani alinkwisʉla Mbepo Mwikemo, alinkʉng’aatulɨla amaaso kʉmwanya, alinkʉbʉbona ʉbʉsisya bwa Kyala, na Jesu ɨimile pabʉjo ʉbwɨmikigwa, kʉkɨbafu ɨkiilɨlo ɨkya Kyala. 56 Po alinkʉjoba alinkʉtɨ,

‡ **7:43** 7:42-43 Bala kalata gwa Aamosi 5:25-27. § **7:44** 7:44 Ɨheema ɨjaa kʉmmwipuutɨlamo Kyala Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. * **7:50** 7:49-50 Bala kalata gwa Jeesaja 66:1-2.

“Keeta! Ngʉkʉbona kʉmwanya kwigwike, Nnyamundʉ† ɨimile kʉkɨbafu ɨkiilɨilo ɨkya Kyala!”

57 Po abandʉ boosa balɨnkʉjwega, balɨnkʉsindɨla ɨmbʉlʉkʉtʉ syabo
na maboko, balɨnkʉmmotokela palɨkɨmo, 58 balɨnkʉnsoosyamo nkaaja,
balɨnkʉntuunya na mabwe. Abakeeti balɨnkʉfuula amakoti gaabo,
balɨnkʉgabɨika kɨfuki nʉ ndʉmyana jʉmo, ɨngamu jaake Saʉli, ʉkʉtɨ
agalɨndɨlɨlege.

59 Bo bikʉntuunya na mabwe, Sitefani alɨnkʉsʉʉma alɨnkʉtɨ, “Gwe
Ntwa Jesu, ambɨlɨla ʉbʉʉmi bwangʉ!” 60 Po alɨnkʉfugama paasi,
alɨnkʉlaata alɨnkʉtɨ, “Gwe Ntwa, ʉlɨngababalɨlako ʉbʉtʉlanongwa
ʉbʉ.” Bo ajobile ɨsyo, alɨnkʉfwa.

8

1-2 Joope Saʉli aalipo, aaliitiike ʉkʉgogigwa Sitefani. Abandʉ abatiila
Kyala balɨnkʉnsyɨla Sitefani, balɨnkʉbɨika ɨifwa ɨnywamu fiijo.

Iisikʉ ɨlyo syalyandile ɨngʉbɨlo ɨnywamu nkɨpanga kya Kyala ɨkya
mu Jelusalemu. Po abiitɨki boosa balɨnkʉbalanila ʉkʉbʉʉka mu Jutai,
na mu Samalija, balɨnkʉsyala beene abatʉmigwa. 3 Akabalɨlo ako akaa
ndaamyo joope Saʉli aabapinyaga mu nnyololo abandʉ abaa nkɨpanga
kya Kyala, ingɨlaga kʉkʉtɨ nyumba, aabakwabaga abanyambala na
bakiikʉlʉ.

Filipo ikʉlʉmbɨlɨla mu Samalija

4 Looli abiitɨki aba baabalaniile balɨnkʉbʉʉka kʉkʉtɨ bʉjo,
baalʉmbɨlɨlaga ɨNdʉmi ɨNunu. 5 Filipo* joope alɨnkʉbʉʉka nkaaja
kamo akaa mu Samalija, aalʉmbɨlɨlaga ɨsya Kɨlɨsiti. 6 Abandʉ bingi
balɨnkʉpɨlɨkɨsya kanunu amasyʉ aga aajobaga Filipo, bo bapɨlɨike
ɨnongwa ɨsya fiika nʉ kʉfibona ɨfi aabombaga. 7 Po ɨmbepo ɨnyali
aasikagaga mmbandʉ abingi aba baakoliigwe nasyo. Syasookaga
nʉ kʉkuuta fiijo. Abandʉ bingi abakokonyale na aba bikʉkwema
balɨnkʉbʉmbʉlʉka. 8 Po paapo lʉlɨnkʉjamo ʉlʉsekelo ʉlʉnywamu
nkaaja kala.

Peeteli ikʉnkemela Simoni ʉndosi

9 Po nkaaja kala, aalimo ʉmundʉ jʉmo ɨngamu jaake Simoni, ʉjʉ
kʉbwandɨlo aabombaga ɨsya bʉlosi, nʉ kʉbaswigɨsya aBasamalija,
iijobaga ʉkʉtɨ nkʉlʉmba.† 10 Abandʉ boosa bampɨlɨkaga, ʉkwandɨla
abandʉ abaa paasi mpaka abalongosi, baajobaga ʉkʉtɨ, “Ʉmundʉ ʉjʉ
go Maka gaa Kyala, aga baatɨgɨ Makʉlʉmba.” 11 Bampɨlɨkɨsyaga fiijo
kʉnongwa jaa kʉtɨ akabalɨlo kaa kingi aabaswigɨsyaga nɨ mbombo sya
bʉlosi bwake.

12 Looli abandʉ bo bammwitiike Filipo bo ikʉlʉmbɨlɨla ɨNdʉmi
ɨNunu ɨjaa Bʉnyafyale bwa Kyala, nɨ ngamu jaa Jesu Kɨlɨsiti,
boosigwaga abanyambala na bakiikʉlʉ. 13 Joope Simoni alɨnkwitɨka
alɨnkoosigwa. Alɨnkʉnkonga Filipo koosa kʉno aabʉʉkaga,
alɨnkʉswiga bo ikʉfibona ɨfimanyilo nɨ fiika ɨfinywamu ɨfi
fyabombigwaga.

---

† **7:56** 7:56 Nnyamundʉ Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. * **8:5** 8:5 Filipo aalimo mbatʉʉli baa kɨpanga bahaano na babɨlɨ aba basimbiigwe mwa kalata gwa Ɨmbombo sya Batʉmigwa 6:5.

† **8:9** 8:9 Iijobaga ʉkʉtɨ nkʉlʉmba Ʉkʉjoba bo ʉlo iijobaga ʉkʉtɨ jo Kyala.

14 Mu Jelusalemu abatumigwa baapiliike ukuti abandu baa mu
Samalija balyambiliile iliisyu lya Kyala, balinkubatuma Peeteli na
Johani ku bandu bala. 15 Bo bafikile balinkubasuumila bala, ukuti
bammwambilile Mbepo Mwikemo, 16 namanga Mbepo Mwikemo
aakaali ukunsololokela najumo mmbandu abo, looli baalyosiigwe itolo
mu ngamu jaa Ntwa Jesu. 17 Po Peeteli na Johani balinkubabiikapo
amaboko, abandu bala balinkummwambililila Mbepo Mwikemo.
18 Simoni aababwene abandu bikwambililila Mbepo Mwikemo bo
babiikiigwepo amaboko na batumigwa. Po alinkubatwalila indalama
Peeteli na Johani, 19 alinkubasuuma alinkuti, “Namumbepo niine
amaka gagaaga, ukuti kukuti mundu uju ngummbiikilangapo am-
aboko gangu, ambililege Mbepo Mwikemo.”
20 Looli Peeteli alinkummbuula alinkuti, “Ugwe pamopeene
ni ndalama syako usobege! Kwinogona ukuti ubagiile ukuula
ikikungilwa kya Kyala! 21 Ugwe ukaja pamopeene na nuuswe, kangi
ukajamo mu mbombo iji, paapo indumbula jaako jikaja ngolofu nkyeni
mwa Kyala. 22 Po leelo upinduke ubutulanongwa bwako ubu, kangi
usuume ululhobokelo ku Ntwa, ukuti pamo ikukuhobokela inyiinogono
syako. 23 Ngukubona gwiswile ubuufi, kangi ugwe uli mpinyigwa gwa
mbiibi.” 24 Po Simoni alinkummwamula alinkuti, “Muusuumile umwe
ku Ntwa, ukuti silingaanyaaga nasimo isi mujobile!”
25 Peeteli na Johani bo bapangile inongwa isi Kyala ababombiile
abandu nu kululumbililila iisyu lya Ntwa Jesu, balinkwanda ukubuuka
mu Jelusalemu. Mu njila baalumbililaga iNdumi iNunu ntwaja twingi
utwa Basamalija.

Filipo ikummoosya umfule gwa ku Ityopija

26 Iisiku limo, ugwandumi gwa Ntwa alinkummbuula Filipo alinkuti,
“Ubuuke ukulabila kwitongo, mu njila ijaa ndungalangala, iji jifumile
ku Jelusalemu, jikubuuka ku Gasa.” 27 Po Filipo alinkusumuka
alinkubuuka. Akabalilo kalakala mu njila jila aaliko umundu umfule,‡
ugwa nkiisu kya Ityopija. Uju iimililaga ikyuma kyosa ikya malafyale
unkiikulu Kandake. Umfule ujo, kubwandilo aabuukile ku Jelusalemu
kukwipuuta, 28 akabalilo ako aagomokaga kukaaja, aatuugeele mwi
igeleeti lyake,§ aabalaga kalata gwa nkunguluka Jeesaja.
29 Po Mbepo Mwikemo alinkummbuula Filipo, alinkuti, “Buuka
kifuki ni igeleeti ilyo, ulongosanie nalyo.” 30 Po Filipo alinkubopela
kifuki ni igeleeti, alinkumpilika umundu jula ikubala kalata
gwa nkunguluka Jeesaja, alinkunndaaluusya alinkuti, “Bule, isi
kubala kusyagania?” 31 Umfule jula alinkummwamula alinkuti,
“Ngusyaganiaga buleebule, linga umundu atikuundingaania?”
Alinkunsuuma Filipo afyuke mwi igeleeti, atuugale pamopeene nagwe.
32 Inongwa iji aabalaga mwa Kalata uMwikemo jo iji,

“Aalongosiigwe ngati ng’oosi iji basumwike kukujiboola,
kangi ngati kang’oosi aka kikumyeka
bo kali pakumweligwa ulusyoja,
bunoobuno joope alinkusita nu kujoba iliisyu nalimo.

‡ **8:27** 8:27 Umfule mundu uju mu ndumbula akaja ni nyiinogono isya kulonda unkiikulu. Baalimfulile kunongwa jaa mbombo jaake. § **8:28** 8:28 Mwi igeleeti lyake Iigeleeti ili lyaluusigwaga ni falaasi, likaabombelaga amafuta. Lyapimbaga abandu babili pamo batatu.

33 Aafujuliigwe nʉ kʉlongigwa kabiibi.
Akajapo ʉjʉ abagiile ʉkʉpanga ɨsya baanaake,
paapo ʉbʉʉmi bwake bʉsoosiigwepo pakiisʉ.”*
34 Ʉmfule jʉla alɨnkwendelela ʉkʉnndaalʉʉsya Filipo alɨnkʉtɨ,
“Ngʉkʉsʉʉma ʉʉmbʉʉle, ʉnkunguluka ʉjʉ ikʉjoba ɨnongwa ɨjaani?
Ikʉjoba ɨnongwa ɨjaake, pamo ɨnongwa jaa mundʉ ʉjʉngɨ?” 35 Po Filipo
alɨnkwamula alɨnkwandɨla mwa kalata jʉjʉʉjo, alɨnkʉnndʉmbɨlɨla
ɨNdʉmi ɨNunu ɨjaa Jesu.
36 Bo bakaalɨ bikwenda mu njɨla, balɨnkʉfika pabʉjo ʉbʉ amiɨisi
gaalipo. Ʉmfule jʉla alɨnkʉjoba alɨnkʉtɨ, “Keeta! Amiɨisi galipo
apa. Kalɨ ɨfiki fikʉʉsigɨla ʉkoosigwa?” [37 Filipo alɨnkʉjoba alɨnkʉtɨ,
“Lɨnga kʉmmwitɨka Jesu Kɨlɨsiti nɨ ndumbula jaako joosa, ʉbagiile
ʉkoosigwa.” Ʉmfule jʉla alɨnkʉmmwamula alɨnkʉtɨ, “Niitiike ʉkʉtɨ
Jesu Kɨlɨsiti jo Mwana gwa Kyala.”]† 38 Po ʉmfule jʉla alɨnkʉlagɨla
ʉkʉtɨ ɨliigeleeti lyɨme, balɨnkʉsuluka bobabɨilɨ mmiɨisi. Po Filipo
alɨnkʉmmoosya. 39 Bo bafyʉkile ʉkʉfuma mmiɨisi, Mbepo gwa Ntwa
Kyala alɨnkʉnnyaka Filipo, ʉmfule jʉla akaalɨmmbwene kangɨ, po
alɨnkwenda ɨnjɨla jaake nʉ lʉsekelo. 40 Filipo alɨnkwaga alɨ mu Asoto,
po alɨnkʉsookamo. Bo ikwenda aalʉmbɨlɨlaga ntwaja toosa ʉtwa mu
njɨla ɨNdʉmi ɨNunu, mpaka bo afikile mu Kesalija.

9

Ʉkʉpɨndʉka kwa Saʉli
(Ɨmbombo sya Batʉmigwa 22:6-16; 26:12-18)
1 Akabalɨlo ako, Saʉli endelelaga ʉkʉbatiilɨsya abiitɨki baa Ntwa
Jesu, ʉkʉtɨ ikʉbagoga. Po alɨnkʉbʉʉka kʉ mpuuti ʉnkʉlʉmba,
2 alɨnkʉnsʉʉma ʉkʉtɨ ampepo baakalata abaa kʉbʉʉka nabo kʉ
bakʉlʉmba baa sinagogi ɨsya nkaaja akaa mu Ndamasika. Baakalata
baalɨmmwitɨkiisye ʉkʉtɨ, lɨnga ammwagile ʉmundʉ gwesa ʉgwa Njɨla
jaa Jesu, aje nnyambala pamo nkiikʉlʉ, abapinyege nʉ kʉbatwala kʉ
Jelusalemu.
3 Po Saʉli alɨnkwenda ɨnjɨla ɨjaa kʉbʉʉka mu Ndamasika. Bo alɨ
kɨfuki, nakalɨnga ʉndangalɨla ʉkʉfuma kʉmwanya gʉlɨnkʉmmulɨka
koosakoosa. 4 Aagwile paasi, alɨnkʉpɨlɨka ɨliisyʉ ɨlɨ likʉmmbʉʉla
likʉtɨ, “Saʉli! Saʉli! Fiki kʉʉfunda?” 5 Saʉli alɨnkʉlaalʉʉsya alɨnkʉtɨ,
“Gwe Ntwa, gwe gwani?” Iisyʉ lɨla lɨlɨnkwamula lɨlɨnkʉtɨ, “Ʉne ne
Jesu, ʉjʉ ʉgwe kʉmfunda. 6 Sumuka! Gwingɨle nkaaja, ʉmo mo
kwakʉbʉʉligwa syosa ɨsi kʉlondigwa ʉkʉsibomba.”
7 Abandʉ aba bendaga pamopeene nagwe mu njɨla, baalyɨmile
kɨsita kʉja nasyo ɨsya kʉjoba, paapo boope baapɨlɨike iisyʉ, looli
bakaalɨmmbwene ʉmundʉ najʉmo. 8 Po Saʉli alɨnkwinʉka ʉkʉfuma
paasi. Bo ikʉgela ʉkʉkeeta, alɨnkwaga atikʉkeeta. Abanine
balɨnkʉnkola ɨkɨboko, balɨnkʉnndongosya ʉkʉntwala mu Ndamasika.
9 Gaakɨndile amasikʉ matatʉ kɨsita kʉkeeta. Nkabalɨlo ako akaaliilemo
nʉ kʉnwa nafimo.
10 Kʉ Ndamasika aaliko ʉmwitɨki jʉmo, ɨngamu jaake Ananija.
ʉNtwa Jesu alɨnkʉjoba nagwe mbʉsetʉka,* alɨnkʉtɨ, “Ananija!”

* **8:33** 8:32-33 Bala kalata gwa Jeesaja 53:7-8. † **8:37** 8:37 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandɨ aka. * **9:10** 9:10 ʉbʉsetʉka Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania.

Ananija alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, une apa.” 11 Po uNtwa alinkummbuula alinkuti, “Ubuuke ku lukindi ulu ingamu jaake bikuti Lugolofu. Ukalaaluusye mu nyumba jaa Juuta, linga alimo umundu uju ingamu jaake bikuti Sauli, afumile ku Taliso. Ulu ali pakwipuuta. 12 Mbusetuka ammbwene umundu, ingamu jaake Ananija, ikwingila muno alimo nu kummbiikilapo amaboko, ukuti akeetege kangi.”

13 Ananija alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, mbiliike ku bandu baa bingi, inongwa sya mundu uju, ababombiile imbiibi nyingi abandu baako mu Jelusalemu! 14 Na ulu apa, abapuuti abalongosi bammwitikiisye ukuti abapinyege boosa aba bikukwipuuta.” 15 Looli uNtwa alinkummbuula Ananija alinkuti, “Buukaga itolo! Umundu ujo, kibombelo kyangu ikisunguligwa, ikya kufumusya ingamu jangu kuli aba bakaja Banyaisilaili na banyafyale baabo, kangi ku bandu bangu aBanyaisilaili. 16 Une nikunnangisya ingubilo isi mpaka akubilwe kunongwa jangu.”

17 Po Ananija alinkubuuka, alinkwingila nnyumba jila, alinkummbiikapo amaboko Sauli, alinkummbuula alinkuti, “Gwamyitu Sauli, uNtwa Jesu andumile kumyako, ukuti ukeetege kangi nu kwisula Mbepo Mwikemo. Jesu ujo jo uju aakusetukiile mu njila iji gwisilaga.” 18 Nakalinga utundu ngati makakala, tulinkusatuka ukufuma mmaaso gaa Sauli, alinkukeeta kangi, alinkusumuka, alinkoosigwa. 19 Po alinkulyamo ifindu, alinkukaba amaka.

Sauli ikunndumbilila uNtwa Jesu ku Ndamasika

Sauli aatuugeele amasiku gamo pamopeene na biitiki aba baalimo mu Ndamasika. 20 Aabuukaga mu sinagogi, aalumbililaga inongwa sya Jesu aatigi, “Ujo jo Mwana gwa Kyala.”† 21 Abandu boosa aba bampilikisyaga Sauli baaswigaga, baatigi, “Bule, akaja jo uju aabafundaga abandu aba bikummwipuuta Jesu, kula ku Jelusalemu? Na apa iisile ukuti abapinyege abandu abo nu kubatwala ku bapuuti abalongosi!” 22 Looli Sauli alinkukindapo ukuja na maka, aabaswigisyaga aBajuuta aba baatuugalaga mu Ndamasika, ukubanangisya ukuti Jesu jo Meesija.

23 Amasiku mingi bo gakindile, aBajuuta balinkwitikana ukuti banngoge Sauli. 24 Bansigilaga mfipata fya nkaaja, pakilo na pamuusi, ukuti banngoge. Looli Sauli alinkusimanya isi biitikeene. 25 Pakilo abafundigwa baake baalimmwegile, baalimmbiikile nkiibo ikinywamu, baalinsulwisye nu lugoje mwi imato ukwendela pabujo ubu bwali bwasi.

Sauli ikubuuka ku Jelusalemu

26 Po Sauli aabuukile mu Jelusalemu, alinkugela ukuja pamopeene na aba bammwitiike Jesu. Looli boosa bantiilaga, paapo bakaaliitiike ukuti joope mwitiki gwa Jesu. 27 Looli Balinaba alinkwisa kukummwega Sauli, alinkuntwala ku batumigwa. Alinkubapangila muno Sauli aalimmboniile uNtwa mu njila iji jikubuuka ku Ndamasika, nu kuti uNtwa aajobile nagwe. Alinkubabuula muno Sauli aalumbililiile inongwa sya Jesu kula, kisita kutiila.

28 Po Sauli aatuugalaga pamopeene na biitiki, aasyunguutilaga mu Jelusalemu kuno ikulumbilila mu ngamu jaa Ntwa Jesu, kisita

† **9:20** 9:20 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania.

kʉtiila. 29 Aajobaga nʉ kʉkaanikana na Bajuuta aba baajobaga ɨnjobelo ɨjaa Kɨgiliki, looli abeene baalondaga ʉkʉnngoga. 30 Abiitiki bo basyageenie ɨsyo, balɨnkʉntwala mu Kesalija, po balɨnkʉntʉma kʉ Taliso.
31 Akabalɨlo kala, ɨkɨpanga kyosa ɨkya Kyala kyalɨ nʉ lʉtengaano moosa mu Jutai, mu Galilai na mu Samalija. Abandʉ baa nkɨpanga kya Kyala baapeeligwaga amaka nʉ kwendelela ʉkʉntiila ʉNtwa. Kʉ bʉtʉʉli bwa Mbepo Mwikemo, baalyongeliile ʉkʉja bingi.

Peeteli ikʉmmbʉmbʉlʉsya Aineja

32 Akabalɨlo kala Peeteli endaga moosamoosa. Po alɨnkʉbʉʉka kʉkʉbakeeta abiitiki aba baatʉʉgalaga nkaaja akaa mu Lita. 33 Nkaaja kala alɨnkʉmmwaga ʉmundʉ jʉmo ɨngamu jaake Aineja, ʉjʉ aalalile. Aalambaleele pa kɨtala akabalɨlo kaa fyɨnja lwele. 34 Peeteli alɨnkʉmmbʉʉla alɨnkʉti, “Ʉgwe Aineja, Jesu Kɨlɨsiti akʉbʉmbʉlwisye. Sumuka! Ʉbagiile ʉkʉtenga ɨkɨtala kyako.” Nakalɨnga Aineja alɨnkʉsumuka. 35 Abandʉ boosa abaa mu Lita na nkaaja akatelamu akaa mu Saloni, balɨnkʉmmbona Aineja, balɨnkʉpɨndʉka.

Peeteli ikʉnsyʉsya Tabita

36 Nkaaja akaa mu Jopa aaliko ʉnkiikʉlʉ jʉmo ʉmwitiki gwa Jesu, ɨngamu jaake Tabita, kokʉti Ndolikasi, akasya.‡ Aabatʉʉlaga abalondo nʉ kʉbomba ɨmbombo ɨnunu ɨsingi. 37 Akabalɨlo kala, alɨnkʉbina nʉ kʉfwa. Bo bagoosiisye ʉmfimba, balɨnkʉgʉlambalɨka nkyumba ɨkya kʉ golofwa. 38 Akaaja kaa mu Jopa kaalɨ kɨfuki na kʉ Lita. Fyobeene abiitiki baa Jesu bo bapɨliike ʉkʉti Peeteli aliko kʉ Lita, balɨnkʉbatʉma abandʉ babɨlɨ kʉmyake ʉkʉti bakanndambe. Baatile, “Ʉlɨngakaabɨlaga ʉkwisa kʉmyitʉ!”
39 Po Peeteli alɨnkʉsumuka, alɨnkʉlongosania nabo. Bo afikile, balɨnkʉntwala kʉ kyumba kɨla ɨkya kʉ golofwa. Abakiikʉlʉ boosa aba baasyɨlile abalʉme baabo, balɨnkwɨma kɨfuki nagwe. Balɨnkʉlɨla nʉ kʉnnangɨsya ɨmiselekesye nɨ myenda ɨgɨngɨ ɨgɨ Tabita aabasonelaga bo mʉʉmi. 40 Peeteli alɨnkʉbasoosya abandʉ boosa panja. Alɨnkʉfugama alɨnkwipuuta, po alɨnkʉgʉkeeta ʉmfimba gʉla, alɨnkʉjoba alɨnkʉti, “Tabita, sumuka!” Po Tabita amaaso gaake galɨnkʉkeeta. Bo ammbwene Peeteli alɨnkʉsumuka. 41 Peeteli alɨnkʉnkola ɨkɨboko, alɨnkʉnsumusya, alɨnkʉbakoolela abakiikʉlʉ abafwɨle na biitiki abangɨ, alɨnkʉbanangɨsya Tabita ʉmʉʉmi. 42 Ɨnongwa ɨsyo silɨnkʉfumuka moosa mu Jopa, abandʉ bingi balɨnkʉmmwitɨka ʉNtwa Jesu. 43 Peeteli alɨnkʉtʉʉgala amasikʉ mingi mu Jopa, nnyumba jaa mundʉ jʉmo ɨngamu jaake Simoni, ʉntendekesya ʉtʉndʉ twa fipapa.

10

Kolineli ikʉnkoolela Peeteli

1 Aaliko ʉmundʉ jʉmo mu Kesalija, ʉjʉ akaalɨ Njuuta, ɨngamu jaake Kolineli. Aalɨ nkʉlʉmba gwa basikali baa Balooma. Aalongosyaga abasikali ɨmia jɨmo ʉkʉfuma nkɨbugutɨla ɨkɨnywamu ɨkɨ baatɨgɨ, Kɨbugutɨla kya baa Italija. 2 Aalɨ mundʉ ʉjʉ antiilaga Kyala, ʉmwene

‡ **9:36** 9:36 Ɨngamu Tabita jaa Kialimaiki, kokʉti akasya. NKɨgiliki ɨngamu ɨjɨ bikʉti Ndolikasi.

na bandu boosa abaa nnyumba jaake. Aabapaga fiijo abandu ifya kubatuula nu kwipuuta kwa Kyala bwila.
3 Iliisiku limo isala jaa 9:00 buno pamuusi, alinkusibona isya mbusetuka. Ugwandumi gwa Kyala alinkummwisila, alinkummbuula alinkuti, “Kolineli!” 4 Kolineli alinkunng'aatulila amaaso, alinkutiila, alinkujoba alinkuti, “Gwe ntwa, filiko ifiki?” Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, “Kyala apiliike inyiipuuto syako, na ifi kusoosya ukubatuula abandu afibwene, syosa isyo atikwibwa. 5 Po ulu ubatume abandu babuuke ku Jopa, bakankoolele umundu jumo, uju ingamu jaake jo Simoni, ijingi bikuti Peeteli. 6 Umwene nheesya gwa mundu jumo, ingamu jaake Simoni, untendekesya utundu twa fipapa. Inyumba jaake jili kumbali ku nyanja.”
7 Ugwandumi uju aajobaga na Kolineli bo abuukile, po alinkubakoolela abandu babili mbabombeli baake, nu nsikali gwake jumo uju antiilaga Kyala. 8 Bo abalingeenie syosa isi syaboniike, alinkubatuma ukubuuka ku Jopa.

Peeteli ikusibona isya mbusetuka

9 Kilaabo kyake bo iisuba lili pantu, abandu aba aabatumile Kolineli baasegeliile ukufika mu Jopa. Akabalilo kala, Peeteli alinkufyuka pamwanya pa nyumba,* pakwipuuta. 10 Injala jilinkunnduma, alinkulonda ukulya. Bo bali pakutendekesya ifindu, alinkusibona isya mbusetuka. 11 Nsya mbusetuka isyo, alinkukubona kumwanya kwigwike, na kandu kamo ngati mwenda unnywamu, gukusololosigwa mu mbeto syake ina. 12 Nkati mula fyalimo ifinyamaana ifya luko loosa,† ifya nkaaja, utundu ni njuni.
13 Po Peeteli alinkupilika iliisyu, likummbuula likuti, “Peeteli, sumuka! Boola ulye!” 14 Peeteli alinkwamula alinkuti, “Mma gwe Ntwa! Ngalyamo siku ifindu ifi indagilo sya Moose sikuti fili mwiko!” 15 Po iliisyu lilinkujoba kangi lilinkuti, “Ifindu ifi fyelusiigwe na Kyala, ugwe ulingatigi mwiko.” 16 Iliisyu ilyo lyalyandiseenie ukujoba nagwe katatu, po nakalinga umwenda gula gulinkufyusigwa kangi kumwanya.
17 Peeteli bo ikwalangana mu ndumbula jaake ukuti isya mbusetuka sikunangisya sya fiki, abandu aba baatumiigwe na Kolineli, balinkwisa. Baalaaluusiisye inyumba jaa Simoni, po balinkujimanya, balinkwima pa kipata. 18 Balinkukoolela, balinkulaaluusya balinkuti, “Bule, alimo unheesya uju ikutuugasya muno, ingamu jaake jo Simoni, ijingi jo Peeteli?” 19 Peeteli bo akaali ikwinogona isyo, Mbepo Mwikemo alinkummbuula alinkuti, “Balipo abandu batatu aba bikukulonda. 20 Suluka, ulongosanie nabo kisita kwilaamwa, paapo jo une mbatumile.”
21 Peeteli alinkusuluka paasi, alinkubabuula abandu bala alinkuti, “Jo une mukuundonda. Mubingiliile ifiki?” 22 Balinkummwamula balinkuti, “Unkulumba jumo ugwa basikali atutumile. Ingamu jaake jo Kolineli, mundu ngolofu, ntiila Kyala, aBajuuta boosa bikummwimika kunongwa jaa kajiilo kaake akanunu. Alagiliigwe nu gwandumi

* **10:9** 10:9 Pamwanya pa nyumba Bala iisyu Inyumba sya Bajuuta ku Isyakulingaania.
† **10:12** 10:12 Ifinyamaana ifya luko loosa Mfinyamaana ifyo, fyalimo fimo ifi mu ndagilo sya Moose fyakaanisigwaga ukulya.

ʉmwikemo, ʉkʉtɨ abatʉme abandʉ kʉmyako, ʉbʉʉke nabo kʉkaaja kaake, akapɨlɨkɨsye amasyʉ aga kwa kʉmmbʉʉlaga.” 23 Po Peeteli alɨnkʉbambɨlɨla ʉkʉja baheesya baake.

Peeteli mu nyumba jaa Kolineli

Kɨlaabo kyake Peeteli alɨnkʉbʉʉka pamopeene nabo, abiitɨki bamo ʉkʉfuma kʉ Jopa balɨnkʉlongosania nagwe. 24 Iisikʉ lya bʉbɨlɨ balɨnkʉfika kʉ Kesalija. Kolineli aabaguulɨlaga, aababʉngeenie abakamu na bamanyaani baake.

25 Peeteli bo ikʉfika, Kolineli alɨnkʉsooka kʉkʉmmwambɨlɨla, alɨnkʉbunguluka mmalʉndɨ gaake ʉkʉmmwipuuta. 26 Looli Peeteli alɨnkʉmmwinʉla, alɨnkʉmmbʉʉla alɨnkʉtɨ, “Sumuka! Paapo ʉne ndɨ mundʉ itolo bo ʉlwako!”

27 Peeteli bo ikʉjoba na Kolineli, alɨnkwingɨla nnyumba, alɨnkʉbaaga abandʉ bingi babʉngeene. 28 Po alɨnkʉbabʉʉla alɨnkʉtɨ, “Ʉmwe mumeenye ʉkʉtɨ, twe Bajuuta ɨndagɨlo syɨtʉ sikʉtʉkaanisya ʉkʉlɨɨlanila nʉ mundʉ ʉgwa nkɨkolo ɨkɨngɨ, pamo ʉkʉnnjaatɨla. Looli Kyala aanangiisye ʉkʉtɨ ndɨngannjobaga ʉmundʉ najʉmo ʉkʉtɨ mwiko. 29 Kʉnongwa ɨjo, bo ʉbatʉmile abandʉ kʉkʉngoolela, niisile kɨsita kwilaamwa. Ngʉbalaalʉʉsya mungooleliile silɨkʉ?”

30 Kolineli alɨnkwamula alɨnkʉtɨ, “Amasikʉ matatʉ aga gakɨndile, mu sala jɨjɨɨjɨ, ɨjaa 9:00 pamuusi, niipuutaga munomuno nnyumba jangʉ. Nakalɨnga ndɨnkʉmmbona ʉmundʉ ɨɨmile nkyeni mmyangʉ, afwele ɨmyenda ɨgɨ gikʉlangala, 31 alɨnkʉʉmbʉʉla alɨnkʉtɨ, ‘Kolineli, Kyala apɨlɨike ɨnyiipuuto syako, na ɨfi kʉsoosya ʉkʉbatʉʉla abandʉ afibwene, syosa ɨsyo atikwibwa. 32 Po leelo, ʉbatʉme abandʉ babʉʉke kʉ Jopa, bakankoolele Simoni, ʉjʉ ɨngamu ɨjɨngɨ bikʉtɨ Peeteli. Ʉmwene nheesya gwa mundʉ jʉmo, ɨngamu jaake Simoni, ʉntendekesya ʉtʉndʉ twa fipapa. Ɨnyumba jaake jɨlɨ kʉmbalɨ kʉ nyanja.’ 33 Nakalɨnga ndɨnkʉbatʉma abandʉ kʉmyako, ʉgwe ʉbombile kanunu apa gwisile. Po ʉlʉ twesa ʉswe tʉlɨ nkyeni mwa Kyala, tʉpɨlɨkɨsye amasyʉ goosa aga akʉlagiile ʉkʉtɨ ʉtʉbʉʉle.”

34 Po Peeteli alɨnkʉbabʉʉla alɨnkʉtɨ, “Nalooli nsyageenie ʉkʉtɨ Kyala atikwegamila kʉ bandʉ bamo! 35 Looli kʉkʉtɨ kɨkolo, ikʉbiitɨka abandʉ aba bikʉntiila nʉ kʉbomba ɨsya bʉgolofu. 36 Jo Ndʉmi ɨNunu ɨjaa lʉtengaano, ɨjɨ Kyala aajɨtʉmile kʉ Banyaisilaɨli kʉ njɨla jaa Jesu Kɨlɨsiti, ʉjʉ jo Ntwa gwa bandʉ boosa. 37 Ʉmwe musimeenye ɨsi syabombiigwe moosa mu Jutai, syalyandiile mu Galilai, bo Johani ʉMoosi afumile pakʉlʉmbɨlɨla abandʉ ʉkʉtɨ boosigwe. 38 Kangɨ musimeenye ɨnongwa ɨsya Jesu ʉgwa mu Nasaleti, muno Kyala aalɨnsʉngwile ʉkʉmpa Mbepo Mwikemo na maka. Jesu aabombaga ɨmbombo ɨnunu nʉ kʉbʉmbʉlʉsya boosa aba baataamigwaga na Seetano kʉkʉtɨ bʉjo. Namanga Kyala aalɨ pamopeene nagwe.

39 “Ʉswe tʉlɨ bakeeti baa syosa ɨsi Jesu aasibombile nkiisʉ kya Bajuuta na mu Jelusalemu. Piitaasi baalɨnngogile kʉ njɨla jaa kʉnkomelela pa kɨkohekano. 40 Looli iisikʉ lya bʉtatʉ Kyala aalɨnsyʉsiisye Jesu, alɨnkʉnnangɨsya pabwelu kʉ bandʉ. 41 Komma kʉ bandʉ boosa, looli kʉmyɨtʉ twe twasaliigwe kɨlɨngaani na Kyala ʉkʉja bakeeti. Bo afumile pakʉsyʉka kʉ bafwe, ʉswe twaliile nʉ kʉnwa pamopeene nagwe. 42 Aatʉlagiile ʉkʉtɨ tʉbalʉmbɨlɨlege abandʉ boosa, tʉbasokege ʉkʉtɨ ʉmwene jo ʉjʉ Kyala ammbɨɨkile ʉkʉja Ndongi gwa bʉʉmi na

bafwe. 43 Ujo jo uju abakunguluka boosa bikumfumusya ukuti, kukuti mundu uju ikummwitika, ikuhobokeligwa imbiibi syake, ukwendela mu ngamu jaake.”

Aba bakaja Bajuuta bikummwambililа Mbepo Mwikemo

44 Peeteli bo ali pakujoba amasyu ago, Mbepo Mwikemo alinkubasulukila boosa aba baagapiliike. 45 ABajuuta abiitiki aba baaliisile pamopeene na Peeteli, balinkuswiga kunongwa jaa kuti boope aba bakaja Bajuuta, Kyala abapeele Mbepo Mwikemo. 46 Namanga baabapiliike bikujoba mu njobelo isingi, nu kuntuufya Kyala ku mbombo syake ingululumba.

Po Peeteli alinkuti, 47 “Abandu aba bambiliile Mbepo Mwikemo bo uswe. Jo jwani abagiile ukubakaanisya ukoosigwa?” 48 Alinkulagila ukuti boosigwe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti. Po balinkunsuuma ukuti asyale nabo amasiku manandi.

11

Peeteli ikujoba isi siboniike ku bandu aba bakaja Bajuuta

1 Po abatumigwa na biitiki abangi aba baaliko ku Jutai, balinkupilika ukuti boope aba bakaja Bajuuta balyambiliile iliisyu lya Kyala. 2 Peeteli bo abuukile ku Jelusalemu, aBajuuta abiitiki balinkwanda ukukaanikana nagwe, 3 balinkuti, “Fiki ugwe gwingilaga mu nyumba jaa bandu aba bakaja Bajuuta, ulinkulya pamopeene nabo?”

4 Po paapo Peeteli alinkwanda ukubalingaania kukuti kandu ku lubaatiko, alinkubabuula alinkuti, 5 “Iliisiku limo naali mu Jopa niipuutaga kwa Kyala, ndinkusibona isya mbusetuka. Nsya mbusetuka isyo, ndinkukabona akandu kamo ngati mwenda unnywamu, gukusololosigwa ukufuma kumwanya mu mbeto syake ina, kalinkuufikila. 6 Ndinkukeeta nkati, ndinkufibona filimo ifinyamaana ifya luko loosa, fimo fyali fya nkaaja, fimo fyali fya ndiisu, utundu ni njuni.

7 “Po paapo, ndinkupilika iisyu likuti, ‘Peeteli, sumuka! Boola ulye!’ 8 Ndinkwamula ndinkuti, ‘Mma gwe Ntwa! Ngalyamo siku ifindu ifi indagilo sya Moose sikuti fili mwiko.’ 9 Looli iliisyu ukufuma kumwanya lilinkujoba kangi lilinkuti, ‘Ifindu ifi fyelusiigwe na Kyala, ugwe ulingatigi mwiko.’ 10 Iliisyu ilyo lyalyandiseenie ukujoba nagwe katatu, po paapo ifindu fyosa filinkukwabigwa kangi ukugomoka kumwanya.

11 “Nakalinga abandu batatu, aba baatumiigwe kumyangu ukufuma mu Kesalija, balinkwima pa kipata kya nyumba iji naalimo. 12 Po paapo Mbepo Mwikemo alinkuumbuula alinkuti mbuukege nabo kisita kwilaamwa. Ndinkubuuka pamopeene na bandu aba ntandatu. Bo twingiile mu nyumba jaa Kolineli, 13 alinkutupangila muno aalimmboniile ugwandumi iimile nnyumba mmyake. Ugwandumi ujo alinkummbuula alinkuti, ‘Ubatume abandu babuuke ku Jopa, bakankoolele Simoni, uju ingamu ijingi bikuti Peeteli. 14 Ujo ikwakukubuula amasyu agaa kukupoka ugwe, na bandu boosa abaa nnyumba mmyako.’

15 “Bo nandile ukujoba na bandu abo, nakalinga Mbepo Mwikemo alinkubasulukila, bo ulu aatusulukiile na nuuswe kubwandilo. 16 Po

leelo ndinkʉlikʉmbʉka iisyʉ lila, ili ʉNtwa Jesu aatʉbʉʉlile aatile, ‘Johani ʉMoosi aaboosyaga abandʉ na miisi, looli ʉmwe aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo.’* 17 Po linga Kyala abapeele abo ikikʉngilwa kilakila iki aatʉpeele na nuuswe, twe tʉmmwitiike ʉNtwa gwitʉ Jesu Kilisiti, ʉne ne ani ʉkʉmpinga Kyala?”

18 ABajuuta bo bapiliike amasyʉ aga, balinkʉleka ʉkʉkaanika, balinkʉntuufya Kyala, balinkʉjoba balinkʉti, “Ngimba Kyala abapeele boope aba bakaja Bajuuta ʉkʉpindʉka, ʉkʉkaba ʉbʉʉmi bwa bwila na bwila!”

Ikipanga ikya mu Antyokija kikʉsajigwa

19 Po abiitiki aba baabalaniile kʉnongwa jaa ndaamyo isi syasookiile bo Sitefani agogiigwe, balinkʉbʉʉka nkiisʉ ikya mu Foinike, mu Saipulasi na mu Antyokija. Koosa ʉko baalʉmbililaga iisyʉ lya Ntwa Jesu kʉ Bajuuta beene. 20 Looli baalipo abandʉ bamo abaa mu Saipulasi na mu Kilene, aba bo biisile mu Antyokija, baajobile na bandʉ aba bakaja Bajuuta boope, ʉkʉnndʉmbililа ʉNtwa Jesu. 21 ʉNtwa Kyala alinkʉbalongosya na maka gaake, abandʉ bingi fiijo balinkʉmmwitika ʉNtwa Jesu, balinkʉpindʉka.

22 Abandʉ baa nkipanga kya Kyala kya mu Jelusalemu bo basipiliike isi syabombigwaga mu Antyokija, balinkʉntʉma Balinaba ʉkʉti abʉʉke ʉko. 23 Balinaba bo afikile nʉ kʉbabona abandʉ muno Kyala abasajiile, alinkʉhoboka. Aabakasyaga boosa ʉkʉti bʉʉmiililege ʉkʉmmwitika ʉNtwa ni ndumbula joosa. 24 Balinaba aali mundʉ nnunu, aaliiswile Mbepo Mwikemo nʉ lwitiko. Po abandʉ bingi balinkwanda ʉkʉmmwitika ʉNtwa Jesu.

25 Piitaasi Balinaba alinkʉsookako kʉla alinkʉbʉʉka kʉ Taliso kʉkʉnndonda Sauli. 26 Bo ammwagile, alinkʉntwala kʉ Antyokija. Balinkʉtʉʉgala ʉko ni kipanga kya Kyala ikyinja kyosa, baabamanyisyaga abandʉ abingi fiijo. Kʉ Antyokija ko kʉno abandʉ baalyandile ʉkʉbakoolela abiitiki baa Jesu, ingamu jaa Bakilisiti.

27 Mmasikʉ gagaago, abakunguluka bamo ʉkʉfuma kʉ Jelusalemu balinkwisa kʉ Antyokija. 28 Jʉmo ndi abo ingamu jaake Agabo, alinkwima, alinkʉkunguluka kʉ maka agaa Mbepo Mwikemo ʉkʉti, injala ingali jikʉja pakʉgwa mfiisʉ fyosa. Ɨnjala ijo jaagwile bo ikʉlongosya ʉmalafyale Kilaʉtio. 29 Po abiitiki baa Jesu balinkwitikana ʉkʉtʉma ʉbʉtʉʉli, ʉkʉbatʉʉla abiitiki aba baatʉʉgasyaga mu Jutai. Kʉkʉti mundʉ alinkʉsoosya ʉkʉkongana na ifi ali nafyo mbʉkabi bwake. 30 Bo bafibʉngeenie ifya bʉtʉʉli, balinkʉbapa baa Balinaba na Sauli, ʉkʉti bafitwale kʉ bakʉʉlʉ baa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu.

12

ʉkʉgogigwa kwa Jaakobo nʉ kwabʉligwa kwa Peeteli mu Jelusalemu

1 Nkabalilo kalakala, ʉmalafyale Heloti* alinkwanda ʉkʉbakola abiitiki abaa mu Jelusalemu bamo, ʉkʉti ababombele kabiibi. 2 Alinkʉlagila ʉkʉgogigwa nʉ lʉʉbo Jaakobo,† ʉnkʉlʉ gwa Johani. 3 Bo aagile isyo sibahobwisye aBajuuta, alinkongelapo ʉkʉbabombela

* **11:16** 11:16 Bala kalata gwa Ɨmbombo sya Batʉmigwa 1:5. * **12:1** 12:1 Heloti Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. † **12:2** 12:2 Jaakobo aali mwana gwa Sebetai, aalimo mbafundigwa baa Jesu kalongo na babili.

kabiibi, alinkunkola joope Peeteli. Isyo syaboniike mmasiku agaa kyaka kya Pasa. 4 Bo ankolile Peeteli, alinkumpinya mu nnyololo, alinkummbiika mbulindilili bwa fibugutila fina ifya basikali, kukuti kibugutila kyali na basikali bana. Abasikali abo baapokanilaga ukunndindilila bana bana. Aalondaga bo ifyaka ifyo fikindile, ansoosye nu kunndonga nkyeni mmbandu. 5 Po Peeteli aalindililigwaga mu nnyololo, looli ikipanga kya Kyala kiijuulaga fiijo ukunsuuma Kyala, ukuti antuule.

6 Ikilo iki kilaabo kyake Heloti aajaga pakunndonga nkyeni mmbandu, Peeteli aalambaleele pakati pa basikali babili, aapinyiigwe iminyololo mibili. Pa kifigo baalipo abasikali biinaabo aba baalindililaga inyumba jaa nnyololo. 7 Nakalinga ugwandumi gwa Ntwa alinkwima kifuki nagwe, undangalila gulinkumulika nkyumba kya nnyololo. Ugwandumi ujo alinkunnjugaania Peeteli pa lubafu, alinkunndembusya, alinkummbuula alinkuti, “Sumuka mbibimbibi!” Iminyololo gilinkusatuka paasi, ukufuma mmaboko gaa Peeteli! 8 Ugwandumi ujo alinkummbuula alinkuti, “Ipinye umpango, fwala ifilato.” Peeteli alinkubomba bo ulo, po ugwandumi alinkummbuula alinkuti, “Fwala ikoti lyako, ungongege!” 9 Po Peeteli alinkunkonga ugwandumi, ukusooka nkyumba. Looli akaasimeenye isi syabombigwaga nu gwandumi ukuti sya nalooli, iinogonaga ukuti isi ikusibona sya mbusetuka. 10 Bo bankindile undindililili ugwa kwanda nu gwa bubili, balinkufika pa kipata kya kyela, ikya kusooka mu nnyololo, ukwingila nkaaja. Ikipata kilinkwiguka kyene, balinkusooka panja. Bo bendile mu njila jimo, nakalinga ugwandumi alinkunndeka. 11 Po Peeteli alinkusyagania isi siboniike, alinkuti, “Liililino mmeenye nalooli ukuti uNtwa antumile ugwandumi gwake, ambokile mmaboko gaa Heloti, na ndi syosa isi aBajuuta baasuubilaga.”

12 Bo asyageenie isi, alinkubuuka mu nyumba jaa Malija, unna gwa Johani, uju ingamu ijingi aali jo Maalika. Nnyumba ijo abandu bingi baabungeene, biipuutaga. 13 Peeteli alinkukoolela pa lwigi lwa pa kipata kya lupaso. Umbombi undindwana, ingamu jaake Loota, alinkwisa kukupilikisya. 14 Bo alyageenie iisyu lya Peeteli, alinkusekela fiijo, looli akaalimmwiguliile ulwigi. Alinkubopa ukugomokela nnyumba, alinkubabuula aba baalimo alinkuti, “Peeteli iimile panja pa lwigi!”

15 Balinkummbuula balinkuti, “Uli ni kigili!” Looli undindwana jula, aasisimikisyaga ukuti sya nalooli. Abeene balinkuti, “Ujo gwandumi gwake.” 16 Peeteli aalyongiilepo ukukung’unda ulwigi. Bo biigwile ulwigi, balinkummbona, balinkuswiga. 17 Peeteli alinkwinula ikiboko kyake ukunangisya ukuti bamyeke. Alinkubabuula muno uNtwa ansookiisye mu nnyololo. Kangi alinkuti, “Mubabuule Jaakobo, na baamyitu abangi, inongwa isi.” Po Peeteli alinkusookapo, alinkubuuka pabujo ubungi.

18 Bo bukiile, abasikali balinkuja nu lutende fiijo, paapo bakaameenye isi simmwagile Peeteli. 19 Heloti alinkulagila abasikali baake ukuti banndonde fiijo, looli balinkutoligwa ukummwaga. Alinkubalaaluusya abasikali aba banndindililaga, alinkulagila ukuti bagogigwe abasikali abo. Po Heloti alinkusookako nkiisu ikya Jutai, alinkubuuka mu Kesalija, kuno aatuugalaga.

Ʉmalafyale Heloti ikʉfwa

20 Heloti aababengile fiijo abandʉ baa mu Tili na mu Sitoni. Looli
abeene balinkʉkomaana pamopeene, balinkʉsala abandʉ abaa kwa
kʉjoba nagwe. Abandʉ abo balinkʉmanyana taasi nʉ mundʉ jʉmo
ingamu jaake Bulasiti, ʉjʉ aali mbombeli mwimikigwa ʉgwa malafyale
Heloti, iimililaga ikyʉma kyake. Po balinkʉnsʉʉma Heloti ʉkʉti kʉje
nʉ lʉtengaano, paapo ikiisʉ kyabo kyasʉʉbilaga ifindʉ, ʉkʉfuma
nkiisʉ kyake.

21 Ɨliisikʉ limo ili aapangile ʉkʉjoba nabo, ʉmalafyale Heloti
alinkʉfwala imyenda gyake igya bʉnyafyale, alinkʉtʉʉgala pa kikota
kyake ikya bʉtwa, alinkwanda ʉkʉbalʉmbililа abandʉ inongwa.
22 Ɨkilundilo kya bandʉ balinkʉjwega nʉ lʉsekelo balinkʉti, “Ɨlyo isyʉ
lya lyakyala! Likaja isyʉ lya mundʉ!” 23 Nakalinga ʉgwandʉmi gwa
Ntwa alinkʉpela Heloti ʉkʉja mbine fiijo, paapo akaababʉʉlile abandʉ
ʉkʉti bantuufyege mwene Kyala. Po alinkʉliiligwa munda ni fwingili,
alinkʉfwa.

24 Iisyʉ lya Kyala lilinkʉkindapo ʉkʉfumuka, abiitiki
balinkongelelapo kʉ bwingi fiijo.

25 Balinaba na Saʉli bo bamalile imbombo iji jaabatwele mu
Jelusalemu,‡ balinkʉsookamo ʉmo balinkʉbʉʉka mu Antyokija,
balinkʉmmwega Johani ʉjʉ bantigi Maalika, ʉkʉja pamopeene nabo.

13

Ikipanga kya Kyala kikʉbatʉma Saʉli na Balinaba

1 Mmbandʉ baa nkipanga kya Kyala ikya Antyokija baalimo abakun-
guluka na bamanyisi aba: Balinaba, Simyoni ʉjʉ ingamu ijingi bantigi
Ntiitʉ, Lukio ʉgwa mu Kilene, Manaeni ʉjʉ aakʉlile pamopeene
nʉ malafyale Heloti, na Saʉli. 2 Ɨliisikʉ limo biipuutaga kʉ Ntwa
nʉ kʉfipiika ifindʉ.* Po Mbepo Mwikemo alinkʉbabʉʉla alinkʉti,
“Muusʉngʉlile Balinaba na Saʉli, ʉkʉbomba imbombo iji mbakooleli-
ile.” 3 Pabʉngi bo biipuutile nʉ kʉfipiika ifindʉ, balinkʉbabiikapo
amaboko Balinaba na Saʉli, po balinkʉbatʉma kʉ mbombo.

Paʉli ikʉkaanikana na Elima ʉnkunguluka gwa bʉtʉngʉlʉ

4 Mbepo Mwikemo bo abatʉmile baa Balinaba na Saʉli,
balinkʉbʉʉka mu Seloikija. Ʉkʉfuma nkaaja ako, balinkʉloboka
mu nyanja ʉkʉbʉʉka ndʉsʉngo lwa mu Saipulasi. 5 Bo bafikile mu
Salami kʉ Saipulasi, baalʉmbililaga iisyʉ lya Kyala mu sinagogi sya
Bajuuta. Baali nagwe Johani, ingamu ijingi Maalika, ʉkʉbatʉʉla
imbombo ijo.

6 Baatumuseenie mu Saipulasi, balinkʉfika mu Pafu. Mula
baalimmwagile ʉNjuuta jʉmo, ʉndosi, ʉnkunguluka gwa bʉtʉngʉlʉ,
ingamu jaake aali jo Bali-Jesu. 7 Ʉmundʉ ʉjo aali mbombeli gwa
Seligio Paʉli, ʉnkʉlʉmba gwa ndʉsʉngo lwa mu Saipulasi, ʉmundʉ
gwa mahala. Ʉnkʉlʉmba ʉjo alinkʉbakoolela baa Saʉli na Balinaba
kʉmyake, alinkʉbabʉʉla ʉkʉti ikʉlonda ʉkʉpilikisya iliisyʉ lya Kyala.
8 Looli ʉndosi jʉla, ʉjʉ ingamu ijingi bantigi Elima, aabapingaga

‡ **12:25** 12:25 Bala kalata gwa Ɨmbombo sya Batʉmigwa 11:30. * **13:2** 13:2 ~~Ukufipiika ifindu~~ Bala kʉ Isyakʉlingaania.

baa Sauli na Balinaba, nu kugela ukunsofya unkulumba ujo, ukuti alingammwitika Jesu.

9 Looli Sauli, uju ingamu jaake ijingi jo Pauli,† alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkunng'aatulila amaaso Elima. 10 Alinkummbuula alinkuti, "Ugwe uli mwana gwa Seetano, kupinga syosa ingolofu! Bwila kubasyoba nu kubabombela inyali abandu. Uleke ukwandula injila ingolofu isya Ntwa! 11 Keeta! Lululu uNtwa ikukupapo ulufundo, ulu kujaga mfwa maaso, kukabalilo."

Nakalinga amaaso gaake galinkutoligwa ukukeeta, alinkwanda ukupuusanika nu kulonda umundu gwa kunkola ikiboko ukuti anndongosye. 12 Po unkulumba jula bo asibwene isi sibombiigwe, alinkummwitika uNtwa Jesu, paapo syalinswigiisye inongwa syake isi baamanyisyaga.

Pauli ikulumbililа mu Antyokija nkiisu ikya mu Pisitija

13 Po Pauli na banine balinkwipakila mu sitima‡ ukufuma nkaaja akaa mu Pafu, balinkubuuka mu Pelige nkiisu ikya mu Pamfilija. Apo Johani, ingamu ijingi Maalika, alinkubaleka, alinkugomoka ku Jelusalemu. 14 Pauli na Balinaba balinkufuma ku Pelige, balinkwenda ukubuuka nkaaja akaa mu Antyokija, aka kali nkiisu ikya mu Pisitija. Ilиisiku ilya pa Sabati§ balinkwingila mu sinagogi, balinkutuugala. 15 Bo gabaliigwe amasyu ukufuma mu ndagilo sya Moose na baakalata abaa bakunguluka, abalongosi baa sinagogi balinkuntuma umundu ugwa kubabuula baa Pauli na Balinaba ukuti, "Mwe baamyitu, linga muli nasyo inongwa isya kubakasya abandu aba, isaga mujobe."

16 Pauli alinkwima, alinkwinula ikiboko ukunangisya ukuti bamyeke, po alinkujoba alinkuti, "Mwe Banyaisilaili, na mwe bandu mwe mwingiile ndwitiko lwitu, mupilikisye! 17 Kyala uju twe Banyaisilaili tukummwipuuta, aabasalile abiisukulu biitu, aapelile ukuja bingi, bo bikutuugala mbuheesya nkiisu kya Misili. Alinkubatuula na maka gaake amakulumba ukusookako kula. 18 Alinkuti lyambepa ndungalangala, kukabalilo kaa fyinja amalongo mana. 19 Alinkufipyuta ifikolo fihaano na fibili ifya nkiisu kya Kaanaani, alinkubapapo abiisukulu biitu ikiisu kila ukuja kyabo. 20 Fyakindile ifyinja 450 ukufuma bo bikwingila nkiisu ikya Misili, mpaka bo bikukitola ikiisu kya Kaanaani.

"Bo kakindilepo akabalilo, Kyala alinkubapapo abalamuli ukubalongosya, mpaka akabalilo akaa nkunguluka Samweli. 21 Akabalilo kala, aBanyaisilaili balinkunsuuma ukuti abasalile umalafyale. Po Kyala alinkubapapo Sauli umwana gwa Kisi, umundu gwa nkikolo kya Benjamini, ukuja malafyale gwabo. Alinkulongosya kukabalilo kaa fyinja amalongo mana. 22 Looli Kyala alinkunsoosya Sauli mbunyafyale, alinkunsala Ndaabiti ukuja malafyale gwabo. Kyala alinkunsisimikisya, alinkuti, 'Nummwagile Ndaabiti umwana gwa Jese, umundu uju indumbula jangu jiikyeliile, jo ikubombaga ubwigane bwangu boosa.'*

† **13:9** 13:9 Sauli ngamu jaa Kijuuta. Pauli ngamu jaa Kigiliki. ‡ **13:13** 13:13 Isitima Bala ku Isyakulingaania. § **13:14** 13:14 ISabati Bala ku Isyakulingaania. * **13:22** 13:22 Bala kalata gwa 1 Samweli 13:14; 16:11-13.

23 “Ʉkʉfuma ndʉjungu lwake ʉmundʉ ʉjʉ,
Kyala abatwaliile aBanyaisilaili ʉMpoki, jo Jesu, bo muumo aafingiile.
24 Jesu bo akaali ʉkwanda ɨmbombo jaake,
Johani aabalʉmbiliile aBanyaisilaili boosa,
ʉkʉti bapɨndʉke nʉ koosigwa.
25 Johani bo ikʉjɨmaliisya ɨmbombo jaake,
aababʉʉlaga abandʉ aatigi, ‘Mukwinogona ʉkʉti ʉne ne ani?
Ʉne ngaja jo ʉjʉ mukʉti, jo jʉʉjo!
Looli ikwisa kʉnyuma kʉmyangʉ,
ʉjʉ ʉne ngabagisya koope nʉ kwabʉla ʉtʉkoba ʉtwa filato fyake.’†
26 “Mwe baamyɨtʉ, mwe baa ndʉjungu lwa Abulahamu,
na nuumwe mwe mwingiile ndwitiko lwa Bajuuta,
mupilikisye.
Ɨndʉmi jaa bʉpoki jɨtʉmiigwe kʉmyɨtʉ twesa.
27 Abenekaaja kaa Jelusalemu,
na balongosi baabo,
bakaameenye ʉkʉti Jesu aali Mpoki,
balinkʉnndonga ʉkʉti agogigwe.
Ʉkʉbomba bo ʉlo syaboniike ɨsya Jesu ɨsi baajobile abakunguluka,
ɨsi sikʉbaligwa kʉkʉti isikʉ ɨlya pa Sabati.
28 Na paapo bakaajaagile ɨnongwa najɨmo ɨjaa kʉnngogela,
balinkʉnsʉʉma Pilati ʉkʉti Jesu agogigwe.
29 Bo bammbombiile Jesu syosa ɨsi sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo,
balinkʉnsulusya pa kikohekano,
balinkwakʉmmbiika mwi ipʉmba.
30 Looli Kyala aalinsyʉsiisye ʉkʉfuma mbafwe.
31 Kaa kingi Jesu aabasetʉkilaga abandʉ aba aalongeseenie nabo,
ʉkʉfuma kʉ Galilai ʉkʉbʉʉka kʉ Jelusalemu.
Abo bo bakeeti baake,
ʉkʉbabʉʉla abandʉ ʉkʉti asyʉkile.
32 “Ʉswe tʉlipo apa ʉkʉbabʉʉla ɨNdʉmi ɨNunu,
ɨjaa ɨsi Kyala aafingile kʉ biisʉkʉlʉ biitʉ ʉkʉti ikʉbomba.
33 Asibombile ɨsi aafingile kʉli twe baa ndʉjungu lwabo,
kʉ njila jaa kʉnsyʉsya Jesu ʉkʉfuma mbafwe,
bo ʉlʉ sisimbiigwe mu Sabʉli ɨjaa bʉbili ʉkʉti,
‘Ʉgwe ʉli Mwanangʉ,
ʉmwisyʉgʉ ʉne ngʉpaapile.’‡
34 “Kangi ɨsya kʉnsyʉsya ʉkʉfuma mbafwe,
ʉkʉti ʉmbili gwake gʉlingabola,
Kyala aajobile amasyʉ aga,
‘Ngwisa kʉbapapo ɨsajo ɨnyiikemo ɨsya nalooli,
bo ʉlʉ naafingile kwa Ndaabiti.’§
35 “Bo ʉlʉ sisimbiigwe pabʉngi mwa kalata gwa Ɨsabʉli ʉkʉti,
‘Ʉtikwitikisya ʉkʉti ʉmbili gwa Mwikemo gwako gʉbolege.’ ”*
36 Paʉli alinkongelapo ʉkʉjoba alinkʉti, “Ndaabiti bo abombile syosa ɨsya bwigane bwa Kyala nkabalilo akaa bandʉ baa ngʉlilo jaake,
alinkʉfwa, balinkʉnsyila kifuki na biisʉkʉlʉ baake,
ʉmbili gwake gʉlinkʉbola.
37 Looli ʉjʉ Kyala aalinsyʉsiisye ʉkʉfuma mbafwe akaabolile.
38 “Po leelo mwe baamyɨtʉ, mumanyege ʉkʉti, ɨndʉmi ɨjaa kʉhobokeligwa ʉbʉtʉlanongwa kʉ njila jaa Jesu,
jikʉfumusigwa kʉmyɨnu.
39 Kʉ njila jaake, kʉkʉti mundʉ ʉjʉ ikʉmmwitika,
ikʉbaligwa na Kyala ʉkʉja ngolofu kʉli syosa ɨsi akaabagiile ʉkʉbaligwa ʉkʉja ngolofu kʉ njila jaa ndagilo sya Moose.
40 Mujege maaso, singiisa kʉbaaga ɨnongwa ɨsi baajobile abakunguluka ʉkʉti,
41 ‘Amupilikisye ʉmwe mwe baa loobelo,
muswigege, mufwege.
Ʉne ngwisa kʉbomba simo ɨsisya mmasikʉ giinu,

---

† **13:25** 13:25 Ʉkwabʉla ʉtʉkoba ʉtwa filato fyake Ɨmbombo ijo jaabombigwaga na batʉmwa. Bala iisyʉ Ʉntʉmwa kʉ Ɨsyakʉlingaania. Bala kalata gwa Lʉʉka 3:16. ‡ **13:33** 13:33 Bala kalata gwa Ɨsabʉli 2:7. § **13:34** 13:34 Bala kalata gwa Jeesaja 55:3. * **13:35** 13:35 Bala kalata gwa Ɨsabʉli 16:10.

ɨsi mutikwisa kwitɨkamo sikʉ ʉkʉtɨ nsibombile,
nalinga ʉmundʉ jʉmo ikʉbabʉʉla!' "†
42 Paʉli na Balinaba bo bikʉsooka mu sinagogi jɨla, abandʉ balinkʉbasʉʉma ʉkʉtɨ biise pa Sabati ɨjɨ jikwisa, isababamanyisye kangɨ ɨnongwa ɨsyo. 43 Bo lʉmaliike ʉlʉkomaano ʉlwa mu sinagogi, aBajuuta abingi na bandʉ aba bingiile ndwitɨko lwa Bajuuta, balinkwanda ʉkʉbakonga baa Paʉli na Balinaba. Po Paʉli na Balinaba, baajobaga nabo, balinkʉbakasya ʉkʉtɨ, bʉʉmɨilɨlege ɨliipyana ɨlya Kyala.
44 Po pa Sabati ɨjɨ jaakongile, abandʉ bingi, ko kʉja akaaja koosa, baaliisile kʉkʉbapilɨkɨsya baa Paʉli na Balinaba, bo bikʉlʉmbɨlɨla iisyʉ lya Ntwa Jesu. 45 Looli aBajuuta bingi bo bakɨbwene ɨkɨlʉndɨlo kya bandʉ, balinkʉkoligwa nʉ bʉʉfi, balinkwanda ʉkʉsipinga ɨsi Paʉli aalʉmbɨlɨlaga, nʉ kʉntʉka. 46 Paʉli na Balinaba balinkʉjoba kɨsita kʉtiila, balinkʉtɨ, "Twalondigwaga ʉkʉlʉmbɨlɨla taasi ɨliisyʉ lya Kyala kʉmyɨnu. Looli paapo mulɨkaanile, nʉ kwibona ʉkʉtɨ mukabagɨsya ʉkʉkaba ʉbʉʉmi bwa bwila na bwila, po tʉbalekile, tukwakʉbalʉmbɨlɨlaga aba bakaja Bajuuta. 47 Tukʉbomba bo ʉlo paapo ʉNtwa atʉlagiile atile,
'Ngʉbɨɨkile ʉkʉja lʉmuli kʉ bandʉ abaa mfikolo ɨfingi,
ʉkʉtɨ ʉbatwalɨle abandʉ ʉbʉpoki,
mpaka kʉno kɨmalɨkiile ɨkiisʉ.' "‡
48 Abandʉ aba bakaja Bajuuta bo bapɨliike amasyʉ ago, balinkʉlɨtuufya iisyʉ lya Ntwa. Po aba baasʉngʉliigwe ʉkʉkaba ʉbʉʉmi bwa bwila na bwila, balinkʉja biitɨki.
49 Iisyʉ lya Ntwa lyabalanilaga nkiisʉ kɨla. 50 Looli aBajuuta balinkʉbasonga abakiikʉlʉ abakabi aba baalingiile ndwitɨko lwa Bajuuta, na balongosi baa kaaja kala. Balinkwanda ʉkʉbataamya baa Paʉli na Balinaba, balinkʉbakaga nkaaja kaabo. 51 Po Paʉli na Balinaba balinkʉbakung'undɨla ɨfumbɨ jaa mmalʉndɨ gaabo ʉkʉbasoka,§ balinkʉbʉʉka nkaaja akaa mu Ikonija. 52 Looli abiitɨki baa Jesu baahobokaga fiijo, baaliiswile ʉlʉsekelo na Mbepo Mwikemo.

14

Paʉli na Balinaba bikʉlʉmbɨlɨla mu Ikonija
1 Bo bafikile kʉ Ikonija, koope Paʉli na Balinaba balinkwingɨla mu sinagogi jaa Bajuuta, bo ʉlʉ kaajɨɨliile akajɨɨlo kaabo. ʉkʉkongana nʉ kʉlʉmbɨlɨla kwabo, ɨkɨlʉndɨlo ɨkɨnywamu ɨkya Bajuuta na aba bakaja Bajuuta balinkʉmmwitɨka Jesu. 2 Looli aBajuuta bamo balinkʉkaana ʉkʉmmwitɨka Jesu. Abo balinkwanda ʉkʉbasonga abandʉ aba bakaja Bajuuta, ʉkʉtɨ babakalalɨle abiitɨki abo. 3 Paʉli na Balinaba balinkʉtʉʉgala ʉko akabalɨlo akatali, baalʉmbɨlɨlaga kɨsita kʉtiila, bansʉʉbɨlaga ʉNtwa Jesu. ʉNtwa aabapaga amaka agaa kʉbomba ɨfiika ɨfikʉlʉmba. Kʉ njɨla ɨjo aanangɨsyaga ʉkʉtɨ ɨsi baalʉmbɨlɨlaga, ɨsya ipyana lyake, syalɨ sya nalooli. 4 Looli abandʉ baa nkaaja ako baatapʉkeene, bamo balinkʉja kʉ lʉbafu lwa Bajuuta

† **13:41** 13:41 Bala kalata gwa Habakuki 1:5. ‡ **13:47** 13:47 Bala kalata gwa Jeesaja 49:6.
§ **13:51** 13:51 Balinkʉbakung'undɨla ɨfumbɨ jaa mmalʉndɨ gaabo ʉkʉbasoka ko kʉnangɨsya ʉkʉtɨ Kyala abalekile kangɨ ikʉbapapo ʉlʉfundo. Bala kalata gwa Matai 10:14.

aba bakaaliitiike, abangɨ balɨnkʉja kʉ lʉbafu lwa batʉmigwa Paʉli na Balinaba.
5 Po bamo aba bakaja Bajuuta na Bajuuta, pamopeene na balongosi baabo, balɨnkwitɨkana ʉkʉbabombela kabiibi baa Paʉli na Balinaba, nʉ kʉbatuunya na mabwe. 6 Bo basipɨliike ɨnongwa ɨsyo, Paʉli na Balinaba balɨnkʉbopela nkiisʉ ɨkya mu Likaonija, ntwaja ʉtwa mu Lisitila na mu Ndelibe. 7 Ʉko baalʉmbɨlɨlaga ɨNdʉmi ɨNunu.

Paʉli ikʉlʉmbɨlɨla mu Lisitila

8 Nkaaja akaa mu Lisitila, aaliko ʉmundʉ jʉmo ʉjʉ aakwemaga, aalemeele amalʉndɨ ʉkʉfuma munda mu nna, akaalyendilemo sikʉ. 9 Ʉmundʉ ʉjʉ ampɨlɨkɨsyaga Paʉli bo ikʉlʉmbɨlɨla. Paʉli alɨnkʉnkeeta fiijo ʉmundʉ jʉla, alɨnkʉmmbona ʉkʉtɨ alɨ nʉ lwitɨko, ʉlwa kʉtɨ abagiile ʉkʉbʉmbʉlʉsigwa. 10 Po Paʉli alɨnkʉlaata ʉkʉmmbʉʉla alɨnkʉtɨ, “Ɨma!” Ʉmundʉ jʉla alɨnkwɨma mbɨbɨmbɨbɨ, alɨnkwanda ʉkwenda.
11 Abandʉ bingi baabʉngeene pala. Bo basibwene ɨsi si-bombiigwe na Paʉli, balɨnkʉlaata ʉkʉjoba mu njobelo jaabo ɨjaa Kɨlikaonija, balɨnkʉtɨ, “Gyabaakyala giipelile ʉkʉboneka ngatɨ bandʉ, gɨtʉsulukiile!” 12 Balɨnkʉjoba ʉkʉtɨ, Balinaba lyo lyakyala ikʉlʉmba, ɨlɨ ɨngamu jaake jo Selu, na Paʉli balɨnkʉmpapo ɨngamu ɨjaa Elime,* paapo Paʉli jo ʉjʉ aajobaga. 13 Kɨfuki na nkaaja, jaalipo ɨtempeli ɨjɨ abandʉ biipuutaga kwa Selu. Po ʉmpuuti gwa tempeli jɨla, alɨnkʉtwala ɨngambakʉ ibɨlɨ nɨ ngɨga sya bʉlenge nkaaja. Aalondaga ʉmwene pamopeene nɨ kɨlʉndɨlo kya bandʉ, ʉkʉbasookesya ɨliikemo ɨlya kʉbɨɨmɨka baa Paʉli na Balinaba.
14 Looli abatʉmigwa Balinaba na Paʉli, bo bapɨliike ɨnongwa ɨsyo, balɨnkʉnyaafulania ɨmyenda gyabo ʉkʉnangɨsya ʉbʉkalale, balɨnkʉbopela nkɨlʉndɨlo kya bandʉ, balɨnkʉlaata balɨnkʉtɨ, 15 “Mwe bandʉ ʉmwe, fiki mukʉbomba ɨsyo? Ʉswe tʉlɨ bandʉ itolo bo jʉjʉʉmwe. Tʉlipo apa tukʉbalʉmbɨlɨla ɨNdʉmi ɨNunu, ʉkʉtɨ mugɨleke gyabaakyala gɨkaja nɨ mbombo najɨmo. Mupɨndʉke, munkonge Kyala ʉMʉʉmi, ʉjʉ apelile ʉmpaalanga, ɨkiisʉ nɨ nyanja, na fyosa ɨfi filimo ʉmo. 16 Ijolo Kyala aabalekile abandʉ boosa, ʉkʉbomba ɨsi bikʉsilonda abeene, 17 na paapo akaalekile ʉkwibonesya mu mbombo ɨnunu ɨsi ikʉbabombela. Aabatwalɨlaga ʉmwe ɨfula, nɨ seke ʉkʉpa pakabalɨlo akabagɨsye. Aabapaga ɨmboto jaa findʉ nʉ kʉbiisʉkɨsya ʉlʉsekelo mu ndumbula syɨnu.” 18 Na paapo baajobile amasyʉ ago, kwalɨ kʉpalapala fiijo Paʉli na Balinaba ʉkʉbasigɨla abandʉ ʉkʉbasookesya ɨliikemo.
19 Po baaliisile aBajuuta bamo ʉkʉfuma kʉ Antyokija na kʉ Ikonija, balɨnkʉbasonga abandʉ bingi ʉkʉtɨ balɨngasiitɨkaga ɨsi aalʉmbɨlɨlaga Paʉli. Abo boosa balɨnkʉntuunya Paʉli na mabwe, balɨnkʉnkwaba ʉkʉnsoosya nkaaja, paapo baatɨgɨ afwile. 20 Looli abiitɨki baa Jesu balɨnkʉnsyʉnguʉtɨlɨla Paʉli, po alɨnkwɨma, alɨnkʉbʉʉka nkaaja. Kɨlaabo kyake alɨnkʉsookapo apo, alɨnkʉbʉʉka pamopeene na Balinaba nkaaja akaa mu Ndelibe.

Paʉli na Balinaba bikʉbʉʉka mu Antyokija, ɨjaa nkiisʉ ɨkya mu Silija

* **14:12** 14:12 Selu...Elime gyo gyabaakyala gya Bagiliki. Selu aalɨ nkʉlʉmba gwa gyabaakyala, na Elime lyalɨ lyo lyakyala ɨlɨ lyatʉmigwaga, lyo ɨlɨ lyabajobelaga abanine.

21 Pauli na Balinaba bo balumbiliile iNdumi iNunu mu Ndelibe, abandu bingi balinkummwitika Jesu. Pauli na Balinaba balinkubuuka kangi ku Lisitila, po balinkubuuka ku Ikonija na ku Antyokija. 22 Moosa umo, baaganilaga na biitiki, baabasuubisyaga nu kubakasya ukuumiilila ulwitiko, baatigi, “Tukukaba ubutolwe bwingi, mpaka nkabalilo akaa kwingila mBunyafyale bwa Kyala.”

23 Kukuti kipanga iki baabuukaga, baabasaliile abiitiki ukuja bakuulu baa kipanga. Ku njila jaa nyiipuuto nu kufipiika ifindu, baababiikaga mu Ntwa Jesu uju baalimmwitiike, abalindililege. 24 Po Pauli na Balinaba balinkukiisania nkiisu kya Pisitija, balinkwingila nkiisu ikya mu Pamfilija, 25 balinkufika mu Pelige. Umo balinkumanyisya iisyu lya Kyala, po balinkubuuka mu Atalija. 26 Ukufuma kula balinkwipakila mu sitima, ukubuuka ku Antyokija, kuno kubwandilo abiitiki baabasuumiile ku mbombo iji baajimaliisiisye ukujibomba.

27 Bo bafikile ku Antyokija, Pauli na Balinaba balinkukoolela ululkomaano lwa kipanga kya Kyala, balinkubabuula syosa isi Kyala aabombile ukwendela mmyabo, nu kuti abiiguliile abandu aba bakaja Bajuuta ukummwitika Jesu. 28 Po balinkutuugala na biitiki abo amasiku mingi.

15

Ululkomaano lwa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu

1 Pauli na Balinaba bo bali mu Antyokija, abiitiki bamo aBajuuta balinkufuma mu Jutai, balinkwisa, balinkwanda ukubamanyisya abiitiki aba bakaja Bajuuta ukuti, “Linga mukabuutigwa kukyeni ukukongana ni ndagilo sya Moose, mukabagila ukupokigwa.” 2 Pauli na Balinaba baakaanikeene fiijo na aba baamanyisyaga isyo. Po ikipanga kya Kyala ikya mu Antyokija, kilinkubasala baa Pauli na Balinaba na biitiki bamo, ukuti bakajobe na batumigwa pamopeene na bakuulu baa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu, inongwa iji baakaanikanaga. 3 Po abiitiki abo abaa mu Antyokija balinkubatuma baa Pauli na banine ukubuuka ku Jelusalemu. Balinkukiisania nkiisu ikya mu Foinike ni kya Samalija, umo baababuulaga abiitiki ukuti boope aba bakaja Bajuuta bapokiigwe. Inongwa isyo silinkubahobosya abiitiki boosa.

4 Pauli na banine bo bafikile ku Jelusalemu, balinkwambililigwa ni kipanga kya Kyala, abatumigwa na bakuulu baa kipanga. Balinkubabuula syosa isi Kyala aabombile ukwendela mmyabo. 5 Po abiitiki bamo, abaa nkibugutila kya Bafalisai, balinkwima balinkuti, “Abiitiki aba bakaja Bajuuta mpaka babuutigwe kukyeni, kangi balagiligwe ukusikonga indagilo sya Moose.”

6 Po abatumigwa na bakuulu baa kipanga balinkukomaana, ukuti bajikeete inongwa ijo. 7 Bo bajobeseenie kukabalilo akatali, Peeteli alinkwima, alinkubabuula alinkuti, “Baamyitu ndwitiko, mumeenye ukuti kubwandilo, Kyala aaliisalile une ukufuma pakati pamyinu, ukubalumbililа abandu aba bakaja Bajuuta, ukuti bajipilike iNdumi iNunu nu kujiitika. 8 Kyala, uju asimeenye indumbula sya bandu, aanangiisye ukuti abiitiike aba bakaja Bajuuta, ku njila jaa kubapa Mbepo Mwikemo, bo ulu aatupeele uswe. 9 Kyala akaabiikilepo

ʉkʉkindana ʉswe na beene, aabeelwisye ɨndumbula syabo boope, kʉ njila jaa kʉmmwitika ʉNtwa Jesu. 10 Fiki mukʉbatwika abiitiki abo ɨkɨtwalo ɨkya kʉsikonga ɨndagilo sya Moose, ɨkɨ na biisʉkʉlʉ biitʉ baatoliigwe ʉkʉpimba, kangɨ na nuuswe tʉtoliigwe? Po fiki mukʉnngela Kyala kʉ njila ɨjo? 11 Silingajaga bo ʉlo, looli tukwitika ʉkʉtɨ ʉswe bo abeene, kwi ipyana lya Ntwa Jesu ko kʉno tukʉpokigwa."

12 Ɨkilʉndilo kyosa kilinkwendelela ʉkʉmyeka, balinkʉbapilikisya baa Paʉli na Balinaba, bo bikʉbapangila ɨfiika ɨfikʉlʉmba, ɨfi Kyala aabapelelaga abandʉ aba bakaja Bajuuta, ʉkwendela mu mbombo ɨsi baabombaga Paʉli na Balinaba. 13 Bo bamalile ʉkʉjoba, Jaakobo alinkʉbaamula alinkʉtɨ, "Baamyɨtʉ ndwitiko, namumbilikisye! 14 Simoni Peeteli atʉlingeenie muno Kyala kʉbwandilo aabakeetile abandʉ aba bakaja Bajuuta, ʉkʉbasalamo bamo ʉkʉja bandʉ baake. 15 Ɨsyo sikwitikana nɨ sya mwa baakalata abaa bakunguluka ʉkʉtɨ,

16 'ʉNtwa Kyala aatile,
"Ɨsyo bo sikindile, ngwisa kʉgomoka,
isangwisa kʉbʉbiika kangɨ ʉbʉnyafyale bwa Ndaabiti.
Ngʉjenga kangɨ ɨkɨtangaalala kyake ɨkɨ kyagwile,
nʉ kwisa kʉkyimika.
17 Po abandʉ abangɨ boosa bikʉʉndondaga,
abandʉ abaa mfiisʉ ɨfingi,
aba mbakooliile ʉkʉtɨ bajege bangʉ."
Ɨsyo ajobile ʉNtwa, ʉjʉ abombile ɨsyo,'*
18 ɨsi syamanyiigwe ʉkʉfuma liijolo."

19 Jaakobo alinkwendelela ʉkʉjoba alinkʉtɨ, "ʉne ngeetile ʉkʉtɨ, tʉlingabataamyaga abandʉ aba bakaja Bajuuta, aba bapindwike, bankongile Kyala. 20 Looli tʉbasimbile kalata ʉkʉbabʉʉla ʉkʉtɨ basikongege ɨndagilo simo ɨsya Moose. Kokʉtɨ balingalyaga ɨfindʉ ɨfi bagɨsookiisye gyabaakyala ʉkʉja ikemo, balingalogwaga, balingalyaga ɨnyama ɨsya finyamaana ɨfi finiongotoliigwe amakosi,† balingalyaga iilopa. 21 Ngʉlagila bo ʉlo paapo ʉkʉfuma liijolo ɨndagilo sya Moose sikʉlʉmbililiigwa kʉkʉtɨ kaaja, sikʉbaligwa kʉkʉtɨ Sabati mu sinagogi."

Kalata kʉ biitiki aba bakaja Bajuuta

22 Ɨsi aajobile Jaakobo, abatʉmigwa, abakʉʉlʉ nɨ kipanga kyosa ɨkya Kyala ɨkya mu Jelusalemu baaliitiike. Baatumwile ʉkʉbasalamo abandʉ nkɨbugutila kyabo, nʉ kʉbatʉma kʉ Antyokija pamopeene na Paʉli na Balinaba. Baabasalile Juuta (ʉjʉ bantigɨ Balisaba) na Sila, aba baalɨ balongosi baa kipanga. 23 Balinkʉbapa kalata ʉjʉ asimbiigwe ʉkʉtɨ,

> ʉswe twe batʉmigwa na bakʉʉlʉ baa kipanga kya Kyala, ʉswe twe biinɨinu, tukʉbaponia ʉmwe mwe mukaja Bajuuta, mwe mulɨ kʉ Antyokija, nkiisʉ ɨkya Silija na Kilikija.
>
> 24 Tʉpiliike ʉkʉtɨ abandʉ bamo, ʉkʉfuma nkɨbugutila kyɨtʉ, bikʉbataamya na masyʉ gaabo, bikʉbabʉʉla ɨsi sikoonanga

---

* **15:17** 15:16-17 Bala kalata gwa Aamosi 9:11-12. † **15:20** 15:20 Ɨnyama ɨsya finyamaana ɨfi finiongotoliigwe amakosi ABajuuta baalɨ nʉ lʉlagilo ʉkʉtɨ aba bikʉboola ɨfinyamaana, bo bikʉboola, iilopa lyonekege paasi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 17:13-14.

indumbula syinu. Looli uswe tukabatumapo. 25 Po twitikeene, ukubasala abandu bamo, nu kubatuma kumyinu, pamopeene na bakundwe Balinaba na Pauli. 26 Abo batikupaasya ukufwa, kunongwa jaa kummbombela uNtwa gwitu Jesu Kilisiti.

27 Po leelo tubatumile kumyinu Juuta na Sila, ukuti bababuule isi tusimbile, na kanwa kaabo. 28 Mbepo Mwikemo na nuuswe, twagile kanunu ukuti tulingabatwika ikitwalo ikya kusikonga indagilo isya Bajuuta, ukukindapo pa ndagilo isi: 29 Mulingalyaga ifindu ifi bagisookiisye gyabaakyala ukuja ikemo, mulingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi, mulingalyaga iilopa, kangi mulingalogwaga. Linga mukubomba bo ulo po munosiisye.

Mugonege!

30 Po Pauli na banine baatumiigwe ukubuuka ku Antyokija. Bo bafikile, balinkubabungaania abiitiki boosa, balinkubapapo kalata jula. 31 Abiitiki bo babaliliigwe kalata, baahobwike paapo jaali na masyu agaa kubakasya. 32 Juuta na Sila, boope baali bakunguluka, balinkujoba na biitiki biinaabo amasyu gaa mingi, agaa kubasuubisya nu kubakasya ndwitiko. 33 Bo bagonilepo, abiitiki abaa nkipanga kya Kyala ikya mu Antyokija balinkubalaga nu lutengaano, ukugomoka ku Jelusalemu kuli aba baabatumile. [34 Looli Sila alinkwaga kanunu umwene ukusyala kulakula.]‡ 35 Pauli na Balinaba balinkusyala ku Antyokija, baamanyisyaga nu kulumbililа iisyu lya Ntwa Jesu, pamopeene na bandu abangi abingi.

Pauli na Balinaba bikulekana

36 Amasiku manandi bo gakindilepo, Pauli alinkummbuula Balinaba alinkuti, “Tugomoke tukabakeete abiitiki ntwaja toosa, utu twalumbililaga iisyu lya Ntwa Jesu, tukabakeete muno bajiiliile ndwitiko.” 37 Balinaba alinkulonda ukuti babuuke nagwe Johani, uju ingamu ijingi bantigi Maalika. 38 Looli Pauli akaalondaga ukubuuka na Maalika, paapo ulutasi Maalika aabalekile ku Pamfilija, akaalondaga ukubomba nabo imbombo. 39 Iisyu ilyo lilinkutwala ulukaani ulukulumba, lulinkubapelela ukutapukana. Balinaba alinkummwega Maalika, balinkwipaka mu sitima, ukubuuka ku Saipulasi. 40 Looli Pauli alinkunsala Sila. Abiitiki balinkubasuumila iliipyana lya Kyala, po Pauli na Sila balinkusookako ku Antyokija. 41 Baalyendile nkiisu ikya mu Silija na mu Kilikija, baafikasyaga ifipanga fya Kyala ndwitiko.

16

Pauli ikunsala Timoti ukubomba nagwe imbombo

1 Pauli na Sila balinkufika mu Ndelibe, po balinkubuuka mu Lisitila. Uko aaliko umwitiki gwa Jesu jumo, ingamu jaake Timoti. Ugwise akaali Njuuta, unna aali Njuuta uju aalimmwitiike Jesu. 2 Abiitiki abaa mu Lisitila na mu Ikonija, bannjobaga Timoti ukuja mundu nnunu. 3 Pauli alinkunndonda Timoti ukuti alongosaniege nagwe mu mbombo. Po alinkummbuuta kukyeni. Aabombile bo ulo ukuti aBajuuta aba balimo ntwaja tula balingankaanaga, paapo baameenye ukuti ugwise akaali Njuuta. 4 Pauli na banine bo bikukinda ntwaja utwa

‡ **15:34** 15:34 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

kʉla, balinkʉbabʉʉla abiitiki aba bakaja Bajuuta, ʉkʉti basikongege ɨndagilo ɨsi baaliitikeene abatʉmigwa na bakʉʉlʉ baa kipanga kya Kyala ɨkya mu Jelusalemu. 5 Po ɨfipanga fya Kyala fyakakaga ndwitiko, na biitiki bongelelaga kʉkʉti isikʉ.

Paʉli ikʉsibona ɨsya mbʉsetʉka ɨsya mundʉ ʉgwa mu Maketonija

6 Paʉli na banine, baalondaga ʉkwakʉlʉmbililila iisyʉ lya Ntwa Jesu nkiisʉ ɨkya mu Asija, looli Mbepo Mwikemo alinkʉbakaanisya. Po balinkʉkinda nkiisʉ ɨkya Filigija nɨ kya Galatija. 7 Bo bafikile mu mpaka gwa kiisʉ ɨkya mu Misija, balinkʉlonda ʉkwingila nkiisʉ ɨkya mu Bitinija, leelo Mbepo Mwikemo ʉkʉfuma kwa Jesu akaabiitikiisye. 8 Po balinkʉkinda mu Misija, balinkʉbʉʉka kʉ Tiloja. 9 Ɨkilo kila, Paʉli alinkʉsibona ɨsya mbʉsetʉka ɨsya mundʉ ʉgwa mu Maketonija, aalyɨmile nkyeni mmyake, aapyelesyaga, aatigɨ, “Loboka, gwise kʉ Maketonija,* ʉtʉtʉʉle.” 10 Paʉli bo asibwene ɨsyo ɨsya mbʉsetʉka, tʉlinkʉmanya ʉkʉti Kyala aatʉkooliile kʉkʉbalʉmbililila abandʉ abo ɨNdʉmi ɨNunu, po tʉlinkwitendekesya ʉkʉbʉʉka mu Maketonija.

Litija ikʉmmwitika Jesu

11 Po ʉko kʉ Tiloja, tʉlinkwipakila mu sitima, tʉlinkʉsookako, tʉlinkʉbʉʉka ndʉsungo lwa mu Samatilake, kilaabo kyake tʉlinkʉfika mu Nijapoli. 12 Ukʉfuma ʉko tʉlinkʉfika mu Filipi, akaaja kamo akakʉlʉmba ʉko kʉ Maketonija, kaali kaaja aka baatʉʉgalaga aBalooma. Twatʉʉgeele nkaaja kala amasikʉ manandi.

13 Pi isikʉ ilya pa Sabati tʉlinkʉsookamo nkaaja, tʉlinkʉbʉʉka kʉmbali kʉ lwisi, twasʉʉbilaga ʉkʉti tukwakʉbwaga ʉbʉjo ʉbʉ abandʉ bikwipuutamo. Tʉlinkʉtʉʉgala, tʉlinkʉjoba na bakiikʉlʉ aba baabʉngeene pala, ʉkwipuuta. 14 Ndɨ bala baapɨlikɨsyaga aalipo ʉnkiikʉlʉ jʉmo, ingamu jaake Litija, ʉmʉʉlisya myenda ɨmifubɨifu ʉbʉtiitʉ ɨgya ntengo fiijo. Akaapaapiigwe Njuuta, looli aalingiile ndwitiko lwa Bajuuta, aali gwa nkaaja akaa mu Tyatila. Aatʉpilikiisye, paapo ʉNtwa aalimmwigwile ɨndumbula jaake, alinkwitika ɨsi aa-jobaga Paʉli. 15 Alinkoosigwa, ʉmwene na bandʉ baa nnyumba jaake, alinkʉtʉpyelesya alinkʉti, “Linga muumbwene ʉkʉti nalooli nʉmmwitiike ʉNtwa Jesu, tʉbʉʉke mukatʉʉgalege mu nyumba jangʉ.” Alinkʉtʉfimbilisya fiijo mpaka twaliitiike.

Paʉli na Sila mu nnyololo

16 Ɨliisikʉ limo bo tukʉbʉʉka pa bwipuutilo, tʉlinkwaganila nʉ ndindwana jʉmo ʉntʉmwa, ʉjʉ aali nɨ mbepo ɨnyali ijaa kʉlagʉla. Ʉndindwana ʉjo aabakabilaga ɨndalama ɨnyingi abatwa baake kʉ mbombo jaa kʉlagʉla. 17 Po ʉndindwana ʉjo alinkʉnkongesya Paʉli na nuuswe, aalaataga aatigɨ, “Abandʉ aba babombeli baa Kyala ʉNkʉlʉmba, bikʉbalʉmbililila ʉmwe ɨnjila ijaa bʉpoki!” 18 Aabombaga bo ʉlo amasikʉ mingi. Looli iisikʉ limo bo ʉndindwana ʉjo ikʉjoba ɨsyo, Paʉli aakaleele. Po alinkʉnsanukila ʉndindwana, alinkʉjibʉʉla ɨmbepo ɨnyali jila alinkʉti, “Nikʉkʉlagila mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, sookamo mu ndindwana ʉjʉ!” Nakalinga jilinkʉsookamo.

19 Abatwa abaa ndindwana jʉla, bo baagile ʉkʉti ʉlʉsʉʉbilo lwabo ʉlwa kʉkabilamo ɨndalama lʉmaliike, balinkʉbakola baa Paʉli na

* **16:9** 16:9 Maketonija kyali kiisʉ ɨkya kʉ Bʉlaja. Baalondigwaga ʉkʉloboka ɨnyanja ʉkʉbʉʉka kʉla.

Sila, balinkubaluusa mpaka pa kibanja ikya lukomaano, nkyeni mbalongosi. 20 Balinkubasitaaka balinkuti, “Abandu aba Bajuuta, bikuleefya nkaaja kiitu. 21 Bikumanyisya inyiiho syabo, isi indagilo syitu twe Balooma situkaaniisye ukusiitika pamo ukusikonga.”

22 Ikilundilo ikya bandu kilinkongaana na aba baabasitaakaga baa Pauli na Sila, balinkubaalukila. Po abalongosi balinkubafuula imyenda baa Pauli na Sila, nu kulagila ukuti bakomigwe ni ngili. 23 Bo babakomile fiijo, balinkubapinya mu nnyololo, po abalongi balinkunndagila unkulumba gwa nnyololo ukuti abalindililege fijo. 24 Ukukongana nu lulagilo ulu, unkulumba gwa nnyololo alinkubiigalila nkyumba ikya ku sofu fiijo, nu kubingisya amalundi mwi ibokosi ilya matapwa.

25 Pakilo pakati, Pauli na Sila biipuutaga nu kwimba inyimbo isya kuntuufya Kyala. Abapinyigwa abangi babapilikisyaga. 26 Nakalinga akasenyenda akakulumba kalinkuboneka, syope ni nyaalo sya nnyololo silinkusukaanika. Nakalinga inyiigi syosa silinkwiguka, ni minyololo igi baapinyiigwe kukuti mundu gilinkwabuka. 27 Unkulumba gwa nnyololo bo alembwike, alinkwaga inyiigi sili bwasi. Alinkufyutula ululubo lwake ukuti iigoge, paapo iinogonaga ukuti abapinyigwa boosa bajongile. 28 Looli Pauli alinkulaata fiijo alinkuti, “Ulingiigoga, twesa tulimo muno.”

29 Unkulumba gwa nnyololo jula alinkulagila ababombeli baake ukuti batwale inyaale. Bo bantwaliile, alinkwingila nkyumba, alinkugwa ulupi nkyeni mwa baa Pauli na Sila bo ikutetema. 30 Po alinkubuuka nabo panja, alinkubalaalusya alinkuti, “Batwa bangu, mbombe fiki ukuti mbokigwe?” 31 Abeene balinkummwamula balinkuti, “Ugwe ummwitike uNtwa Jesu, pamopeene na baa nnyumba jaako, po mukupokigwa.” 32 Po Pauli na Sila balinkunndumbilila unkulumba jula iisyu lya Ntwa, pamopeene na bandu boosa aba baalimo nnyumba jaake. 33 Akabalilo kalakala akaa pakilo, alinkubasuka ififulalo baa Pauli na Sila, po alinkoosigwa pamopeene na bandu boosa aba baalimo nnyumba jaake. 34 Alinkufyuka nabo mu nyumba jaake, alinkubapapo ifindu. Umwene na bandu boosa abaa nnyumba jaake balinkuhoboka fiijo, paapo baalimmwitiike Kyala.

35 Kilaabo kyake abalongosi, balinkubatuma ababombeli ku nkulumba gwa nnyololo, balinkujoba balinkuti, “Namubalekesye abandu bala babuukege.” 36 Unkulumba gwa nnyololo alinkummbuula Pauli alinkuti, “Abalongosi batumile indumi, ukuti mwabuligwe mu nnyololo. Po ulu namusooke, mubuukege nu lutengaano.”

37 Looli Pauli alinkubabuula ababombeli bala alinkuti, “Batukomile nkyeni mmbandu, nu kutupinya mu nnyololo kisita kutulonga, na paapo uswe tuli Balooma ku lulagilo lwa kiisu.† Liililino fiki bikulonda ukutulekesya kubutiitu? Himma! Biise baabo batusoosye.” 38 Ababombeli bala balinkubabuula abalongosi inongwa isyo. Abalongosi bo bapiliike ukuti baa Pauli na Sila Balooma, balinkutiila. 39 Po balinkwisa kukubasuuma ululhobokelo. Balinkubasoosya mu nnyololo, balinkubasuuma ukuti basookemo nkaaja kala. 40 Pauli

† **16:37** 16:37 Tuli Balooma ku lulagilo lwa kiisu Pauli na Sila baali baana baa bandu aba baahombile indalama ukuja bandu baa nkiisu ikya Looma. Indagilo sya Balooma syakaanisyaga ukumpinya pamo ukunkoma uNdooma mwinaabo kisita kunndonga.

na Sila bo basookile mu nnyololo, balinkʉbuuka kwa Litija. Ʉko balinkwaganila na baamyabo abiitiki, balinkʉbakasya, po balinkʉsookapo.

17

Ʉnjwego mu Tesaloniki

1 Paʉli na Sila bo basookilemo mu Filipi, balinkʉkiisania nkaaja akaa mu Amfipoli na mu Apolonija, balinkʉfika mu Tesaloniki. Kʉno kwali ni sinagogi jaa Bajuuta. 2 Paʉli alinkwingila mu sinagogi, bo muumo lwajiiliile ʉlwiho lwake. Alinkʉmanyisya amasyʉ ʉkʉfuma mwa Kalata ʉMwikemo, kʉkabalilo akaa Sabati itatʉ. 3 Aabalingaaniaga nʉ kʉbanangisya ʉkʉti, Kilisiti mpaka akʉbilwe nʉ kʉsyʉka ʉkʉfuma mbafwe. Aafumusyaga inongwa sya Jesu, ʉkʉti jo Meesija. 4 ABajuuta bamo balinkwitika, balinkʉja pamopeene na Paʉli na Sila. Boope aba bakaja Bajuuta abingi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta na bakiikʉlʉ abingi abiimikigwa balinkwitika, balinkʉja pamopeene na Paʉli na Sila.

5 Looli aBajuuta aba bakaali biitiki ʉbuufi bʉlinkʉbakola, balinkʉbeega abandʉ bamo abaa kajiilo akabiibi. Abo balinkʉbabʉngaania abandʉ abingi, balinkʉleefya nkaaja. Balinkʉbuuka kʉ nyumba jaa Jaasoni, balinkwingila kʉ maka, baabalondaga baa Paʉli na Sila, ʉkʉti babatwale pa kilʉndilo kya bandʉ. 6 Bo bakabaaga, balinkʉnnduusa Jaasoni na biitiki biiniitʉ bamo, balinkʉbuuka nabo kʉ balongosi baa kaaja, balinkʉlaata balinkʉti, “Koope kʉno biisile, abandʉ aba bafisambʉleenie ifiisʉ fyosa. 7 Jaasoni abambiliile kʉmyake. Ʉmwene na bandʉ abo bikʉkilania indagilo sya malafyale gwa Balooma, bikʉti baati alipo ʉmalafyale ujungi, ingamu jaake jo Jesu.” 8 Ikilʉndilo kya bandʉ na balongosi baa kaaja bo basipiliike isyo, syabataamiisye. 9 Jaasoni na biitiki biiniitʉ balinkʉsoosya indalama isya kwabʉligwa kʉ balongosi, balinkʉbalekesya.

Paʉli na Sila bali mu Beloja

10 Ikilo kilakila abiitiki abaa nkaaja kala, balinkʉbatʉma baa Paʉli na Sila kʉ Beloja. Bo bafikile kʉla, balinkʉbuuka mu sinagogi jaa Bajuuta. 11 Abandʉ baa mu Beloja baapilikisyaga ʉkʉbakinda abandʉ baa mu Tesaloniki, baalyambiliile iisyʉ lya Kyala ni ndumbula joosa. Beeneesyaga Kalata ʉMwikemo kʉkʉti isikʉ, ʉkʉti basimanye isi baamanyisyaga Paʉli na Sila linga sya nalooli. 12 ABajuuta bingi balinkwitika, pamopeene na bakiikʉlʉ abiimikigwa aba bakaja Bajuuta, na banyambala boope.

13 Looli aBajuuta abaa mu Tesaloniki, bo bapiliike ʉkʉti Paʉli ikʉlʉmbililа iisyʉ lya Kyala mu Beloja, balinkʉbuuka koope, balinkʉtwala ʉnjwego nʉ kʉfisofania ifilʉndilo fya bandʉ. 14 Nakalinga abiitiki abaa kʉla, balinkʉnsindikila Paʉli ʉkʉbuuka kʉ nyanja, looli Sila na Timoti balinkʉsyala kʉ Beloja. 15 Aba bansindikilaga Paʉli balinkwenda nagwe mpaka mu Ateni. Bo bikʉgomoka baali ni ndʉmi ijaa kʉfuma kwa Paʉli, ʉkʉbabʉʉla baa Sila na Timoti ʉkʉti bankonge mbibimbibi.

Paʉli ikʉjoba na bandʉ baa mu Ateni

16 Pauli bo ikubaguulila baa Timoti na Sila mu Ateni, indumbula
jaake jaasulumeenie fiijo paapo aalyagile akaaja kala kiiswile ififwani
ifya gyabaakyala. 17 Po aamanyisyaga aBajuuta mu sinagogi,
pamopeene na bandu abangi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta. Na
poope pa kibanja ikya lukomaano, aamanyisyaga kukuti isiku abandu
aba aaganilaga nabo.

18 Pa kibanja apo, baalipo abamanyi bamo aba baabatigi, aBaepikuli*
na Basitoiki.† Abo baajobesaniaga na Pauli, bamo balinkuti,
"Ugwa ndomo uju ikulonda ukujoba isya fiki?" Abangi balinkuti,
"Sikunangisya ukuti ndumbilili gwa gyabaakyala imiheesya." Baa-
jobile isi paapo Pauli aalumbililaga iNdumi iNunu ijaa Jesu, ni sya
kusyuka. 19 Po abamanyi abo balinkuntwala Pauli ndukomaano lwa
bamanyi ulu baatigi Alyopagi, balinkuti, "Tukukusuuma utulingaanie
ulumanyisyo ulupya ulu kufumusya. 20 Ugwe utwele inongwa imbya,
tukulonda tusimanye isyo sili buleebule." 21 Abandu boosa abaa
mu Ateni na baheesya aba baatuugalaga nkaaja ako, baabombelaga
akabalilo kaabo koosa ukupanga pamo ukupilikisya inongwa imbya.

22 Po Pauli alinkwima ndukomaano lwa Alyopagi, alinkuti, "Mwe
bandu baa mu Ateni! Ngwaga ukuti mukusyimika fiijo syosa
isya gyabaakyala gyinu. 23 Bo ngwenda kuno na kuno nkaaja,
mfibwene ififwani ifi mukufiipuuta. Kangi nkibwene ikigemo iki
kisimbiigwe ukuti, *'kwa Kyala uju akamanyigwa.'* Po Kyala ujo, uju
mukummwipuuta kisita kummanya, jo uju ngumfumusya kumyinu.

24 "Kyala ujo jo Ntwa gwa kumwanya na paasi, paapo jo uju aapelile
ikiisu na fyosa ifi filimo umo. Umwene atikutuugala mu tempeli
isi basijengile abandu. 25 Kangi atikubombeligwa na bandu ngati
ikulonda fimo, paapo umwene jo uju ikubapa abandu boosa ubuumi,
umuuji nu tundu toosa. 26 Aalimpelile umundu jumo, ukufuma
mmundu uju aapelile ifikolo fyosa ifya bandu, ukuti batuugalege
mfiisu fyosa. Aababiikiile ukuti bikutuugalaga pooki, na kukabalilo
kaliku. 27 Kyala aabombile bo ulo, ukuti abandu banndondege, pamo
babagiile ukumfikila bo bikupalamaasya palamaasya, na paapo akaja
kubutali nu mundu gwesa. 28 Ngujoba bo ulo, 'Paapo mmyake tuli
buumi, tukwenda, kangi tuliko.' Bo abimba nyimbo biinu bamo
baatile, 'Uswe tuli baanaake Kyala.' "

29 Pauli alinkwendelela ukujoba, alinkuti, "Paapo tuli baana baa
Kyala, tulingiinogonaga ukuti afwene ni fifwani ifya sahabu pamo
ifeesa, pamo iibwe. Fitendekesiigwe ku bumang'anyi na mahala gaa
bandu. 30 Akabalilo kaa kunyuma, aka abandu baabombaga isyo ku
bukonyofu, Kyala aaliibiikile ngati atikukeeta. Looli akabalilo aka
ikubalagila abandu boosa kukuti bujo, ukupinduka. 31 Bikulondigwa
ukupinduka paapo alibiikile iliisiku ili ikwisa kubalonga abandu boosa
mbugolofu, ku njila jaa mundu uju aalinsalile. Kyala aabanangiisye isi
abandu boosa, ku njila jaa kunsyusya umundu ujo mbufwe."

---

* **17:18** 17:18 ABaepikuli baatigi akandu akanunu mbuumi bwa mundu ko kwihobosya ni fya pakiisu. Kangi bakaalondaga indaamyo, bakiitikaga utusumo utwa gyabaakyala gya Bagiliki. † **17:18** 17:18 ABasitoiki baasipaasyaga inyiinogono syabo, baakaanaga imanyisyo sya kwihobosya pakiisu. Looli baatigi kanunu ukubomba imbombo inunu isi sikulondigwa ku mundu.

32 Abandʉ bala bo bapiliike ɨsya kʉsyʉka abafwe, bamo bʉʉgiilaga,
looli bamo balinkʉti, “Tukʉlonda ʉkʉpilikisya kangi sisiisi pabʉngi.”
33 Po Paʉli alinkʉsookapo pa lʉkomaano. 34 Bamo balinkʉlongosania
nagwe, balinkʉmmwitika Jesu. Ndi abo aalimo Ndyonisi, ʉgwa
ndʉkomaano lwa Alyopagi, nʉ nkiikʉlʉ jʉmo ɨngamu jaake Ndamali,
na bandʉ abangi aba baali pamopeene nabo.

18

Paʉli nkaaja akaa mu Kolinti

1 Bo sikindile ɨsyo, Paʉli alinkʉsookamo mu Ateni, alinkʉbʉʉka
mu Kolinti. 2 Mula alinkwaganila nʉ Njuuta jʉmo ɨngamu jaake
Akwila, ʉjʉ aapaapiigwe mu Ponti. Akwila nʉ nkasi Pilisika, baafumile
pakʉfika ʉkʉfuma nkiisʉ ɨkya Italija, paapo Kilaʉtio ʉmalafyale
gwa Balooma aalagiile ʉkʉti aBajuuta boosa basookemo mu Looma.
Paʉli alinkʉbʉʉka kʉkʉbakeeta. 3 Abeene baabombaga ɨmbombo jaa
kʉsona ɨheema, ɨmbombo ɨji joope Paʉli aabombaga. Po alinkwanda
ʉkʉtʉʉgala nabo, balinkʉbomba ɨmbombo ɨjo pamopeene. 4 Kʉkʉti
isikʉ ɨlya pa Sabati Paʉli ingilaga mu sinagogi, aamanyisyaga aBajuuta
na aba bakaja Bajuuta, ʉkʉbakwaba ʉkʉti baje biitiki.
5 Sila na Timoti bo bafikile ʉkʉfuma mu Maketonija, Paʉli
alinkwanda ʉkʉbombela akabalilo kaake koosa ʉkʉlʉmbililа nʉ
kʉbasisimikisya aBajuuta ʉkʉti Jesu jo Meesija. 6 Looli balinkʉmpinga
nʉ kʉntʉka. Po Paʉli alinkʉkung’unda ɨmyenda gyake* nkyeni
mmyabo, alinkʉbabʉʉla alinkʉti, “Linga Kyala ikʉbapyuta, lwinu
jʉjʉʉmwe! Ʉne ngaja na nongwa najimo. Ʉkwandila ʉlʉ ngʉbʉʉkaga
kʉkʉbalʉmbililа abandʉ aba bakaja Bajuuta.”
7 Po Paʉli alinkʉsookapo pa sinagogi, alinkʉbʉʉka kʉ mundʉ
jʉmo ɨngamu jaake Tiiti Jusiti, ʉjʉ aalingiile ndwitiko lwa Bajuuta,
ɨnyumba jaake jaapalameene ni sinagogi. 8 Ʉnkʉlʉmba gwa sinagogi
jila, ɨngamu jaake Kilisipo, alinkʉmmwitika ʉNtwa Jesu, pamopeene
na bandʉ boosa abaa nnyumba jaake. Boope aBakolinti bingi aba
baalimpilikiisye Paʉli, balinkʉmmwitika ʉNtwa Jesu nʉ koosigwa.
9 Iisikʉ limo pakilo, ʉNtwa alinkʉmmbʉʉla Paʉli nkisetʉka alinkʉti,
“Ʉlingatiilaga, looli endelelaga ʉkʉjoba, ʉngamyekaga, 10 paapo ʉne
ndi pamopeene na nungwe. Akajako ʉmundʉ najʉmo ʉgwa kʉkwisila
kʉkʉkʉfulasya. Nkaaja aka balimo abandʉ bingi abaa kʉja biitiki
bangʉ.” 11 Po Paʉli alinkʉtʉʉgala mu Kolinti ikyinja kimo ni myesi
ntandatʉ, ʉkʉti abamanyisye abandʉ iisyʉ lya Kyala.
12 Looli nkabalilo ako alinkʉfika ʉnkʉlʉmba ʉmpya ʉgwa nkiisʉ
ikya Akaja, ɨngamu jaake Galio. ABajuuta balinkʉmmotokela
Paʉli, balinkʉntwala nkyeni mu nkʉlʉmba, pabʉlongi, 13 balinkʉti,
“Ʉmundʉ ʉjʉ ikʉbasonga abandʉ, ʉkʉti biipuutege kwa Kyala
ʉkʉkindana ni ndagilo.”
14 Na paapo Paʉli aalondaga ʉkʉjoba, Galio aakaanile,
alinkʉbabʉʉla aBajuuta alinkʉti, “Linga mwansitaakaga ʉmundʉ ʉjʉ
kʉnongwa simo ɨmbiibi pamo kʉnongwa jaa bʉkomu, mwe Bajuuta
naabagiile ʉkʉbapilikisya. 15 Looli paapo nongwa jaa masyʉ, ɨngamu

* **18:6** 18:6 Alinkʉkung’unda ɨmyenda gyake Paʉli aabombile bo ʉlo ʉkʉnangisya ʉkʉti Kyala ikʉbabona ʉkʉti bakaja bandʉ baake. Bala kalata gwa Ɨmbombo sya Batʉmigwa 13:51.

ni ndagilo syinu, amusikeete jujuumwe mutumule. Une ngukaana ukuja ndongi gwa nongwa isyo!” 16 Po alinkubakaga pabulongi.
17 Po boosa balinkunkola unkulumba gwa sinagogi, ingamu jaake
Sositeni, balinkunkoma palapala nkyeni mu ndongi. Looli Galio
akaapaasiisyepo na panandi isi syabombigwaga nkyeni mmyake.

Pauli ikubuuka kangi mu Antyokija ijaa ku Silija

18 Pauli alinkwendelela ukutuugala mu Kolinti amasiku mingi. Po
alinkulagana na biitiki bala, alinkubuuka pamopeene na Pilisika na
Akwila ku Kenkeleja, kumbali ku nyanja. Bo bafikile uko, Pauli
alinkumwa inywili syake,† paapo syali sya lujiiganiko, alinkwipakila
mu sitima ukubuuka nkiisu ikya mu Silija. 19 Balinkufika mu Efesi,
apa aabalekile baa Pilisika na Akwila. Kula Pauli alinkwingila mu
sinagogi, alinkubamanyisya aBajuuta. 20 Po balinkunsuuma Pauli
ukuti atuugale nabo akabalilo akatalipo, leelo aakaanile. 21 Looli
bo ikulagana nabo alinkuti, “Linga Kyala iiganile, ngwakwisa kangi
kumyinu.” Po alinkusookamo mu Efesi ni sitima.

22 Po Pauli alinkufika mu Kesalija, alinkwika mu sitima, alinkubuuka
mu Jelusalemu nkukiponia ikipanga kya Kyala. Po alinkubuuka mu
Antyokija. 23 Bo atuugeele umo akabalilo akanandi, alinkusookamo.
Alinkusyunguutila ntwaja utwingi utwa mu Galatija na mu Filigija,
aabakasyaga abiitiki boosa.

Apolo ikulumbililа mu Efesi

24 Akabalilo ako uNjuuta jumo ingamu jaake Apolo alinkwisa mu
Efesi, umwenekaaja gwa mu Alikisandalija, aali mundu mmanyi
ukujoba, kangi aasimeenye isya mwa Kalata uMwikemo. 25 Umundu
ujo aamanyisiigwe iNjila jaa Ntwa, aamanyisyaga kanunu inongwa
isya Jesu muno sijiiliile, kangi ku maka, na paapo aalumeenye lwene
uloosyo ulwa Johani. 26 Alinkwanda ukujoba isyo kisita kutiila
mu sinagogi. Pilisika na Akwila bo bampilikiisye, balinkummwega
balinkubuuka nagwe kukaaja kaabo, balinkummanyisya iNjila jaa
Kyala kanunu.

27 Pabungi Apolo alinkulonda ukuloboka mu nyanja ukubuuka
mu Akaja. Abiitiki banine abaa mu Efesi balinkunkasya,
balinkumpapo kalata ugwa kubatwalila abiitiki abaa mu Akaja,
ukuti bakammwambilile. Bo afikile kula, aabatuulile fiijo abandu
aba baalimmwitiike Jesu kwi ipyana lya Kyala. 28 Alinkubatobesya
aBajuuta nkyeni mmbandu boosa, aabanangisyaga mwa Kalata
uMwikemo, ukuti Jesu jo Meesija.

19

Pauli ikulumbililа mu Efesi

1 Uko nkiisu ikya mu Akaja, Apolo aatuugalaga mu Kolinti. Akabalilo
kalakala, Pauli alinkwenda paasi ukubuuka ku Efesi. Uko ku Efesi
alinkubaaga abiitiki bamo abaa Jesu. 2 Alinkubalaaluusya alinkuti,
“Bo mummwitiike Jesu, bule mwalimmwambiliile Mbepo Mwikemo?”
Balinkummwamula balinkuti, “Himma, tukapilikamo siku nu kuti

† **18:18** 18:18 Alinkumwa inywili syake ABajuuta linga balapile simo kwa Kyala bakaaliitikisiigwe ukumwa inywili, bo babombile isi baalapile, biitikisigwaga ukumwa.

aliko Mbepo Mwikemo.” 3 Alinkʉbalaalʉʉsya kangɨ alinkʉtɨ, “Po mwalyosiigwe ʉloosyo lʉlikʉ?” Balinkʉmmwamula balinkʉtɨ, “Ʉloosyo lwa Johani.”

4 Paʉli alinkʉbabʉʉla alinkʉtɨ, “Johani aaboosyaga abandʉ ʉkʉnangɨsya ʉkʉtɨ bapɨndwike. Aababʉʉlaga ʉkʉtɨ bammwitɨkege ʉjʉ ikʉja pakwisa kʉnyuma kʉmyake, jo Jesu.” 5 Bo bapɨliike amasyʉ aga, balinkoosigwa mu ngamu jaa Ntwa Jesu. 6 Po Paʉli alinkʉbiika amaboko gaake pamwanya pamyabo, Mbepo Mwikemo alinkʉbasulukɨla, balinkwanda ʉkʉjoba mu njobelo ɨsingi, nʉ kʉkunguluka. 7 Baalɨ banyambala kalongo na babɨlɨ bʉno.

8 Paʉli ingɨlaga mu sinagogi, aajobaga kɨsita kʉtiila, kʉkabalɨlo akaa myesi mitatʉ, aamanyisyaga abandʉ ʉkʉtɨ basiitɨke ɨnongwa sya Bʉnyafyale bwa Kyala. 9 Looli bamo baalɨ bakafu, baakaanile ʉkwitɨka, balinkʉjitʉka ɨNjila ɨjaa Ntwa Jesu pa kɨlʉndɨlo kya bandʉ. Paʉli alinkʉbaleka, alinkʉbeega abiitɨki baa Jesu ʉkwenda nagwe. Aamanyisyaga kʉkʉtɨ isikʉ pabʉjo ʉbwa mundʉ jʉmo, ɨngamu jaake Tilano. 10 Paʉli alinkwendelela ʉkʉbomba bʉnoobʉno ɨfyɨnja fibɨlɨ, po boosa aba baatʉʉgalaga nkiisʉ ɨkya mu Asija, aBajuuta na aba bakaja Bajuuta, balinkʉpilikɨsya iisyʉ lya Ntwa Jesu.

Abaana abaa Sikeba bikʉkomigwa nɨ mbepo ɨnyali

11 Akabalɨlo ako Kyala aabombaga ɨfiika ɨfikʉlʉmba kʉ njila jaa Paʉli. 12 Fyope ɨfitambala nɨ myenda ɨgɨ gɨpalamaasiisye ʉmbɨlɨ gwa Paʉli, baabatwalɨlaga ababine. Ababine baabʉmbʉlʉkaga ʉbʉbine bwabo, nɨ mbepo ɨnyali syasookangamo.

13 Baaliko aBajuuta bamo aba baagelaga ʉkʉsoosya ɨmbepo ɨnyali mmbandʉ nkaaja ako, kʉkʉbombela ɨngamu jaa Jesu, baatɨgɨ, “Mu ngamu jaa Jesu ʉjʉ ikʉlʉmbɨlɨligwa na Paʉli, nikʉkʉlagɨla sookamo!” 14 Ndɨ abo baalipo abaana abanyambala bahaano na babɨlɨ, abaa mpuuti ʉndongosi gwa Bajuuta, ɨngamu jaake Sikeba. 15 Looli ɨliisikʉ lɨmo bo bikʉjɨkaga ɨmbepo ɨnyali mmundʉ jʉmo, ɨmbepo ɨnyali jɨla jɨlinkʉbaamula jɨlinkʉtɨ, “Jesu nʉmmeenye, joope Paʉli nʉmmwageenie, leelo ʉmwe mwe baani?” 16 Po ʉmundʉ ʉjʉ aalɨ nɨ mbepo ɨnyali, alinkʉbanyeelela, alinkʉbafulasya, alinkʉbatola amaka, balinkʉbopa kɨtali ʉkʉsooka nnyumba jɨla.

17 Abandʉ boosa aba baatʉʉgalaga mu Efesi, aBajuuta boosa na aba bakaja Bajuuta, baasipɨliike ɨnongwa ɨsi baabombeliigwe abaana baa Sikeba. Boosa balinkʉja nʉ lʉtende, ɨngamu jaa Ntwa Jesu jɨlinkwɨmɨkigwa fiijo. 18 Abandʉ bingi aba baalɨmmwitiike Jesu balinkwisa, balinkwilaata pabwelu ɨmbiibi ɨsi babombile. 19 Bamo ndɨ abo balinkʉbʉngaania baakalata abaa kʉbombela ʉbʉlosi, balinkʉkosya nkyeni mmbandʉ boosa. Baabalile ʉntengo gwa baakalata bala, syalɨ ndalama nyingi fiijo, syafwene ʉmfwalo gwa isikʉ lɨmo ʉgwa bandʉ 50,000. 20 Kʉ njila ijo ɨliisyʉ lya Ntwa lyakɨndɨlɨlaga ʉkʉfumuka nʉ kongelela ʉkʉja na maka.

Ʉnjwego mu Efesi

21 Bo sikɨndile ɨsyo, Paʉli alinkʉtumula ʉkʉbʉʉka mu Jelusalemu, ʉkwendela mu Maketonija na mu Akaja, alinkwinogona alinkʉtɨ, “Bo ngonilemo mu Jelusalemu, mpaka mbʉʉke koope kʉ Looma.” 22 Po alinkʉbatʉma abatʉʉli baake babɨlɨ, Timoti na Elasiti, ʉkʉtɨ batalepo

ukubuuka ku Maketonija. Umwene alinkusyala akabalilo akanandi nkiisu ikya mu Asija.

23 Akabalilo ako mu Efesi, gulinkusookela unjwego unnywamu fiijo kunongwa jaa manyisyo isya Njila jaa Ntwa. 24 Aaliko umundu jumo ingamu jaake Ndemetilio, umponda fifwani fya feesa. Aapondaga ififwani fya tempeli ijaa lyakyala ikiikulu, ingamu jaake Alitemi. Ku mbombo ijo Ndemetilio na bafundi baake baakabilangamo ubukabi ubwingi. 25 Ndemetilio aababungeenie ababombi baake na bandu abangi aba baabombaga imbombo bo ijo, alinkubabuula alinkuti, “Mwe bandu umwe, mumeenye ukuti imbombo iji jikututwalila ubukabi ubwingi. 26 Looli musibwene nu kusipilika ukuti, Pauli ujo abasongile abandu abingi nu kubasyutula inyiinogono syabo. Biitiike ukuti gyabaakyala igi gikutendekesigwa na bandu gikaja gyo gyabaakyala. Ikubomba bo ulo momma mwene mu Efesi, looli mbujo bwingi ubwa nkiisu ikya mu Asija. 27 Ngutiila imbombo jiitu iji, abandu batikujiimikaga, joope ni tempeli ijaa lyakyala ikiikulu ikulumba Alitemi, batikujiimikaga. Kangi ubusisya bwa lyakyala ilyo, ili abandu boosa abaa mu Asija ni fiisu fyosa bikwipuuta kumyake, bukumalika.”

28 Abafundi abanine bo bapiliike inongwa isyo, baakaleele fi-ijo, balinkwanda ukujwega balinkuti, “Alitemi ugwa Baefesi jo nkulumba!” 29 Akaaja koosa kalinkwisula unjwego. Abandu balinkwaluka pamopeene, balinkukuuja ukwakubakwaba baa Gajo na Alisitaliko, ukubuuka pa kibanja ikya lukomaano. Abandu abo baali baa nkiisu ikya mu Maketonija, aba baalyendile pamopeene na Pauli. 30 Pauli alinkulonda ukwingila pakati pa kilundilo kya bandu, leelo abiitiki abanine balinkunngomola. 31 Baalipo abalongosi bamo abaa nkaaja kala, aba baali bamanyaani baa Pauli. Baabatumile abandu kwa Pauli ukummbuula ukuti, alingasulwa ukubuuka pa kibanja ikya lukomaano.

32 Abandu aba baabungeene pala, bamo balinkujwega, kukuti mundu alinkujoba isyake. Ulukomaano lwalyonangiike. Abandu bingi bakaasimeenye na isi baakomaaniile pala. 33 ABajuuta balinkunnguta umundu gwabo jumo, ingamu jaake Alikisanda, na bandu bamo abaa nkilundilo kila balinkummwimika ukuti ajobe. Joope Alikisanda alinkwinula ikiboko kyake, ukuti abajobele isya kubanokesya pab-welu. 34 Looli abandu aba baabungeene pala bo basyageenie ukuti Njuuta, boosa balinkulaata palikimo kukabalilo akaa sala ibili, baatigi, “Alitemi ugwa Baefesi jo nkulumba!”

35 Kummaliikisyo unsimbi gwa kaaja kala alinkubabatamisya abandu, alinkujoba alinkuti, “Mwe bandu baa mu Efesi, jwani uju akamanya ukuti akaaja akaa mu Efesi, ko aka kikujilindilila itempeli ijaa Alitemi unkulumba, ni kifwani kyake iki kyasatwike ukufuma kumwanya? 36 Akajako umundu uju abagiile ukubukaana ubwanalooli ubu. Po mumyeke, kangi mulingakuujaga ukubomba simo, 37 paapo mubatwele abandu aba apa, na paapo bakalitukamo siku lyakyala lyitu ikiikulu Alitemi, kangi bakiiba nafimo mu tempeli jaake. 38 Po linga Ndemetilio na bafundi banine, bali ni nongwa simo ku bandu bamo, pabulongi na balongi abakulumba balipo. Babagiile ukubasitaaka uko. 39 Linga muli nasyo inongwa isingi, mutwale ku

lʉkomaano ʉlʉ lwitɨkɨsiigwe nɨ ndagɨlo syɨtʉ. 40 Ngʉjoba bo ʉlo paapo ʉlʉ tʉbagiile ʉkʉlongigwa kʉnongwa jaa njwego ʉgwa mwisyʉgʉ, namanga tʉkaja nasyo nasimo ɨsya kwinokesya kʉnongwa jaa njwego ʉgʉ.” 41 Bo amalile ʉkʉjoba ɨsi, alɨnkʉlʉbalania ʉlʉkomaano.

20

Paʉli ikʉbʉʉka kangɨ kʉ Maketonija na mBʉgiliki

1 Ʉnjwego gʉla bo gʉmaliike, Paʉli alɨnkʉbakoolela pamopeene abiitɨki, alɨnkʉbakasya. Po alɨnkʉbalaga, alɨnkʉsookapo ʉkʉbʉʉka mu Maketonija. 2 Bo ikwenda mfiisʉ fila, aajobaga na biitɨki boosa nʉ kʉbakasya. Po alɨnkʉfika mBʉgiliki, 3 ʉko aatʉʉgeele akabalɨlo akaa myesi mitatʉ. Bo ikwitendekesya ʉkwipakɨla mu sitima ʉkʉbʉʉka mu Silija, alɨnkʉsyagania ʉkʉtɨ aBajuuta bikʉntegelela ʉkʉmmbombela kabiibi. Po alɨnkʉtumula ʉkwenda ɨnjɨla ɨjaa nkiisʉ ɨkya mu Maketonija. 4-5 Abandʉ abaa baatʉsindɨkɨlaga baatalilepo ʉkʉbʉʉka, baatʉguuliile nkaaja akaa mu Tiloja. Ɨngamu syabo baalɨ bo baa Sopatelo ʉmwana gwa Pilo ʉgwa mu Beloja, Alisitaliko na Sekundo abaa mu Tesaloniki, Gajo na Timoti abaa mu Ndelibe, Tikiko na Tilofimo abaa nkiisʉ ɨkya mu Asija. 6 Ɨkyaka kya Pasa bo kɨkɨndile, tʉlɨnkʉsookako kʉ Filipi nɨ sitima, tʉlɨnkwenda amasikʉ mahaano, tʉlɨnkʉbaaga abiinɨitʉ mu Tiloja. Ʉko twagonile amasikʉ mahaano na mabɨlɨ.

Paʉli ikʉnsyʉsya Jutika

7 Pi isikʉ ɨlya pa ndʉngʉ,* twalyaganiile pakwipuuta nʉ kʉmenya ɨkɨsyesye. Paʉli alɨnkʉbamanyisya abandʉ mpaka pakɨlo pakatɨ, paapo aalondaga ʉkʉsookapo kɨlaabo kyake. 8 Ɨkyumba ɨkya kʉ golofwa ɨkɨ twabʉngeene, kyalɨ nɨ nyaale nyingi. 9 Aaliko ʉndʉmyana jʉmo, ɨngamu jaake Jutika, aatʉʉgeele pi itʉʉlo. Paʉli alɨnkwendelela ʉkʉlʉmbilɨla akabalɨlo akatali, mpaka ʉndʉmyana ʉjo alɨnkwanda ʉkʉsipʉka. Ʉtʉlo bo tʉkɨndɨliile fiijo, alɨnkʉtunyuka ʉkʉfuma kʉ golofwa ɨjaa bʉtatʉ. Abandʉ balɨnkʉmmwinʉla, looli aafwile. 10 Paʉli alɨnkʉsuluka paasi, alɨnkwinama, alɨnkʉmmʉʉbatɨla ʉndʉmyana jʉla, alɨnkʉbabʉʉla abandʉ alɨnkʉtɨ, “Mulinganyomokaga, ʉbʉʉmi bwake bʉkaalɨ bʉlimo!” 11 Po Paʉli alɨnkʉfyʉka kangɨ kʉ golofwa kʉkwipuuta, alɨnkʉmenya ɨkɨsyesye, balɨnkʉlya. Alɨnkwendelela ʉkʉlʉmbilɨla mpaka kʉbʉkye, po alɨnkʉsookapo. 12 Abandʉ bala, balɨnkʉntwala kʉkaaja ʉndʉmyana jʉla ʉnkafu itolo, balɨnkʉhoboka fiijo.

Paʉli ikʉbalaga abakʉʉlʉ baa kɨpanga kya Kyala ɨkya mu Efesi

13 Paʉli aatumwile ʉkwenda paasi ʉkʉbʉʉka kʉ Aso. Aapangile ʉkʉtɨ tʉtalepo tʉkammwage kʉla. Po ʉswe tʉlɨnkwipakɨla mu sitima, tʉlɨnkʉfika kʉla. 14 Bo atwagile mu Aso, tʉlɨnkʉmpakɨla mu sitima, tʉlɨnkʉbʉʉka twesa mpaka mu Mitilene. 15 Ʉkʉfuma ʉko iisikʉ lya bʉbilɨ tʉlɨnkʉningana nʉ lʉsʉngo lwa mu Kija. Kɨlaabo kyake tʉlɨnkʉfika ndʉsʉngo lwa mu Samu, kɨlaabo ɨkɨngɨ tʉlɨnkʉfika mu Mileti. 16 Paʉli aatumwile ʉkʉkɨisania kɨsita kwendela mu Efesi, ʉkʉtɨ alɨngakaabɨla nkiisʉ ɨkya mu Asija. Aalondaga ʉkwandana mu Jelusalemu, lɨnga sibagiile bo kɨkaalɨ ɨkyaka kya Pentekositi.

* **20:7** 20:7 Iisikʉ ɨlya pa ndʉngʉ Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania.

17 Ukufuma ku Mileti, Pauli alinkutuma indumi ku bakuulu baa kipanga kya Kyala ikya mu Efesi, ukuti baaganile nagwe. 18 Bo bafikile kumyake, alinkubabuula alinkuti, “Umwe mumeenye muno naatuugalaga na nuumwe amasiku goosa ukufuma iisiku lya kwanda ili naafikile apa pa Asija. 19 Bo ngummbombela uNtwa Jesu pakati pamyinu, naali nu lwijiisyo ndi syosa, kaa kingi naalilaga mu ndumbula kunongwa jiinu. Kangi naalyendile mu ngubilo inyingi, fiijo ku Bajuuta aba baalindegeliile. 20 Mumeenye ukuti ngaasyonganiike ukubalumbililа isi sibagiile ukubatuula umwe, kangi naamanyisyaga pabwelu na mu nyumba syinu. 21 Naabalumbililaga aBajuuta na aba bakaja Bajuuta ukuti bapindуke, basuume ululhobokelo kwa Kyala, nu kummwitika uNtwa gwitu Jesu.

22 “Namupilikisye. Une nsumwike ku Jelusalemu, Mbepo Mwikemo ikuufimbilisya. Ngubuuka kisita kusimanya isi sikwakuunyaaga uko. 23 Looli isi nsimeenye syo isi, Mbepo Mwikemo ikuusisimikisya, kukuti kaaja aka ngwendamo, ukuti ukupinyigwa mu nnyololo ni ngubilo fyo ifi fikuunguulila. 24 Looli ndikubupaasya ubuumi bwangu ukuja kandu kaa ntengo, ukuti njimaliisye imbombo iji uNtwa Jesu aalimbeele, fyobeene ngujilumbililа iNdumi iNunu ijaa ipyana lya Kyala.

25 “Liililino mmeenye akajapo najumo pakati pamyinu uju ikwisa kuumbona kangi, mwe nendaga pakati pamyinu bo nikubalumbililа isya Bunyafyale bwa Kyala. 26 Kunongwa ijo, ngulonda mwesa mumanye umwisyugu, ukuti linga jumo ikusoba jikaja nongwa jangu, 27 paapo ngaasyonganiikepo ukabafumukisya syosa isi Kyala aasibaatiike. 28 Mwikeetege bununu, kangi mugukeetege goope nu ntiimo goosa ugu Mbepo Mwikemo aababiikile umwe ukuja biimilili. Mukitiimege ikipanga kya Kyala iki aalyulile ni ilopa lyake juujo. 29 Mmeenye fiijo ukuti bo nsookilepo, imbwa ingali isya ndiisu aasikwisa pakati pamyinu, sitikugupaakisyaga untiimo. 30 Na nuumwe pakati pamyinu mwe biitiki, aabikwinuka abandu aba aabikujobaga inongwa sya butungulu, isya kubasofya abiitiki ukuti babakongege abeene. 31 Kunongwa ijo, mujege maaso! Mukumbukege ukuti ifyinja fitatu pakilo na pamuusi, ngaalekile ukunsoka kukuti mundu, kaa kingi naalilaga mu ndumbula.

32 “Po ulu nikubabiika mbulindililі bwa Kyala nu bwa isyu ilya ipyana lyake, ili libagiile ukubapa amaka ni sajo syosa isi aafingile ukubapa abandu baake abiikemo.† 33 Une ngasuumamo siku umfwalo, pamo imyenda ku mundu gwesa jula. 34 Mumeenye jujuumwe ukuti naabombaga imbombo na maboko gangu jujuune, ukuti ngabe fyosa ifi naalondaga ukubombela, une na biinangu. 35 Ndi syosa isi naabombaga, mbanangiisye ukuti tukulondigwa ukwijuula ukubomba imbombo, ukuti tubatuulege aboonywa. Mugakumbukege amasyu agaa Ntwa Jesu, juujo aatile, ‘Sajo fiijo ukusoosya ukukinda ukwambililа.’ ”

36 Pauli bo amaliisiisye ukusijoba isi, alinkufugama, alinkwipuuta pamopeene nabo boosa. 37 Po boosa balinkulila fiijo, balinkummuubatila Pauli nu kumfipa. 38 Baakindiliile ukusulumania,

† **20:32** 20:32 Abiikemo Bala ku Isyakulingaania.

paapo aababuulile ukuti batikwisa kummbonamo kangi. Po balinkunsindikila mpaka mu sitima.

21

Pauli ikubuuka ku Jelusalemu

1 Bo tulageene nabo, tulinkwipakila mu sitima, tulinkugoloka ukubuuka mpaka ndusungo lwa mu Kosi. Kilaabo kyake tulinkufika ndusungo lwa mu Loto, ukufuma uko tulinkubuuka mu Patala. 2 Uko tulinkujaaga isitima ijaa kubuuka mu Foinike, tulinkwipakila, tulinkubuuka. 3 Bo tufikile apa ulusungo lwa mu Saipulasi lukuboneka, tulinkwenda injila ijaa kwitongo ukubuuka nkiisu ikya mu Silija. Apo isitima jilinkwima nkaaja akaa mu Tili, ukuti jisulusye ifitwalo. 4 Tulinkusuluka, twabalondile abiitiki baa pala. Twatuugeele nabo amasiku mahaano na mabili. Abiitiki abo baalongosigwaga ukujoba na Mbepo Mwikemo, balinkummbuula Pauli ukuti alingabuukaga mu Jelusalemu. 5 Looli iliisiku lya kusookapo bo lifikile, abiitiki boosa abanyambala pamopeene na bakasi baabo, na baanaabo, baatusindikiile ukusookamo nkaaja. Bo tufikile kumbali ku nyanja, twesa tulinkufugama, tulinkwipuuta. 6 Po tulinkulagana, uswe tulinkwipakila mu sitima jilajila, abeene balinkugomoka kumyabo.

7 Ukufuma mu Tili, tulinkwendelela ni njila jiitu, tulinkufika mu Tolomei. Uko tulinkubaponia abiitiki, tulinkutuugala nabo iisiku limo. 8 Kilaabo kyake tulinkubuuka mu Kesalija. Uko tulinkwingila nnyumba jaa Filipo undumbilili, tulinkutuugala kumyake. Ujo aali jumo mmbandu bala bahaano na babili, aba baasaliigwe ukujaba ifindu kula ku Jelusalemu.* 9 Filipo aali na baana bana abalindwana, aba bakaali beegi, baali ni kikungilwa ikya kukunguluka.

10 Bo tutuugeele kula amasiku mingi, alinkwisa unkunguluka jumo ukufuma mu Jutai, ingamu jaake Agabo. 11 Bo afikile, alinkwega umpango gwa Pauli, alinkwipinya amalundi na maboko alinkuti, "Mbepo Mwikemo ikujoba ikuti, 'Abalongosi baa Bajuuta abaa mu Jelusalemu bikwakumpinya bo ulu, umwene mpango ugu, bikwakummbiika mmaboko gaa bandu aba bakaja Bajuuta.'"

12 Bo tupiliike isyo, uswe pamopeene na bandu abangi aba baalipo pala, tulinkumpyelesya Pauli ukuti alingabuukaga mu Jelusalemu. 13 Looli umwene alinkwamula alinkuti, "Fiki mukulila nu kuunyogonyola indumbula jangu? Une ndikupaasya syosa, kuje ko kupinyigwa pamo koope nu kufwa mu Jelusalemu, kunongwa jaa ngamu jaa Ntwa Jesu." 14 Bo twagile Pauli asikaanile isi tummbuulile, twalekile ukumpyelesya, twatile, "Ubwigane bwa Ntwa bubombigwege."

15 Bo tutuugeelepo amasiku agangi, tulinkwega ifyombo fyitu, tulinkwendelela ni njila jaa kubuuka ku Jelusalemu. 16 Abiitiki bamo abaa mu Kesalija balinkulongosania na nuuswe. Balinkututwala ukuti tukatuugalege nnyumba jaa mundu jumo uju bantigi Munasoni, umundu gwa mu Saipulasi, uju aali jumo mbiitiki abaa kubwandilo.

Pauli ikufika mu Jelusalemu

---

* **21:8** 21:8 Bala kalata gwa Ɨmbombo sya Batumigwa 6:1-7.

17 Bo tʉfikile mu Jelusalemu, abiitiki balinkʉtwambililа nʉ lʉsekelo. 18 Kilaabo kyake, Paʉli alinkʉbuuka pamopeene na nuuswe kʉkʉmponia Jaakobo, boope na bakuulʉ boosa abaa kipanga baalipo. 19 Paʉli bo abaponiisye, alinkʉbabuula syosa ɨsi Kyala aabombile kʉ bandʉ aba bakaja Bajuuta, mbʉbombeli bwake.

20 Bo basipililiike ɨsyo, balinkʉntuufya Kyala, po balinkʉmmbuula Paʉli balinkʉti, “Gwamyitʉ, bʉle ʉsibwene ɨsi silipo apa? Balipo aBajuuta baelʉfu bingi aba bammwitiike Jesu. Boosa abo bikwendelela ʉkʉsikonga fiijo ɨndagilo sya Moose. 21 Leelo baabʉuliigwe ɨnongwa syako ʉkʉti kʉbamanyisya aBajuuta boosa aba bikʉtʉugala mfiisʉ fya bandʉ aba bakaja Bajuuta, ʉkʉti basileke ɨndagilo sya Moose, balingababuutaga kʉkyeni abaanaabo, kangi balingasikongaga ɨnyiiho syitʉ. 22 Ulʉ tʉti fiki? Sili pabwelu, aabikʉpilika ʉkʉti gwisile. 23 Po ʉbombe ɨsi tukʉkʉbuula. Tʉli nabo apa abandʉ bana aba bikʉlonda ʉkʉbomba ɨsi banndapiile Kyala. 24 Ujе pamopeene nabo, ʉbombe ʉlʉbaatiko ʉlwa kwijeelʉsya, ʉbahombele, ʉkʉti bamwe ɨnywili syabo.† Linga ʉbombile bo ʉlo, abandʉ boosa aabikʉmanya ʉkʉti ɨnongwa syako syosa ɨsi baabʉuligwaga sya itolo, looli ʉgwe ʉsikolile ɨndagilo sya Moose. 25 Looli kʉ biitiki aba bakaja Bajuuta, twabasimbiile kalata ʉgwa kʉbabʉuula ɨsi twatumwile, ʉkʉti balingalyaga ɨfindʉ ɨfi bagisookiisye gyabaakyala ʉkʉja ikemo, balingalyaga iilopa, balingalyaga ɨnyama ɨsya finyamaana ɨfi finiongotoliigwe amakosi, kangi balingalogwaga.”

26 Po kilaabo kyake Paʉli alinkʉbeega abandʉ bala, alinkwipuuta ʉlwipuuto lwa kwijeelʉsya pamopeene nabo. Alinkwingila ndʉpaso lwa tempeli ʉkʉbabʉula abapuuti akabalilo akaa kʉmaliisya ʉkwijeelʉsya, na kabalilo akaa bapuuti ʉkʉbasookesya iikemo kwa Kyala kʉkʉti mundʉ ujʉ aalapile.

Paʉli ikʉkoligwa ndʉpaso lwa tempeli

27 Amasikʉ ago mahaano na mabili agaa kwijeelʉsya bo gikʉja pakʉmalika, aBajuuta bamo aba baafumile mu Asija balinkʉmmbona Paʉli ndʉpaso lwa tempeli, balinkʉbasambʉlania abandʉ boosa aba baalipo pala, balinkʉnkola. 28 Balinkʉjwega balinkʉti, “Mwe Banyaisilaili, namutʉtʉule! Ujʉ jo ʉjʉ ikʉmmanyisya kʉkʉti mundʉ na kʉkʉti bʉjo, ɨsi sikʉpinga ɨkikolo kyitʉ, ɨndagilo sya Moose, fiijo apa Pabʉjo ʉBwikemo. Kangi anyasiisye ɨtempeli ɨnyiikemo paapo ikʉbingisya mbʉjo bwitʉ aba bakaja Bajuuta.” 29 Baajobile bo ʉlo paapo baalimmbwene nkaaja ʉmundʉ ʉjʉ akaja Njuuta, ʉjʉ aali Mwefesi, ɨngamu jaake Tilofimo, bo ali pamopeene na Paʉli. Balinkwinogona ʉkʉti kingamo Paʉli aalimmwingiisye mbʉjo bwabo ʉbwa tempeli.

30 Po akaaja koosa kaa Jelusalemu kalinkʉsambʉka, abandʉ balinkʉbungaana mbibimbibi, balinkʉnkola Paʉli, balinkʉnkwabila panja ʉkʉfuma mbʉjo bwa Bajuuta. Nakalinga abalindililі baa mu tempeli balinkwigala ɨnyiigi. 31 Bo bikʉlonda ʉkʉnngoga Paʉli, ɨndʉmi jilinkʉmfikila ʉndongosi ʉnkʉlʉmba gwa basikali aBalooma, ʉkʉti akaaja kaa Jelusalemu koosa kasambwike. 32 Nakalinga ʉndongosi ʉjo alinkʉbeega abasikali na balongosi baabo, balinkʉbopa ʉkʉsuluka

† **21:24** 21:24 Bamwe ɨnywili syabo Bala kalata gwa Ɨmbombo sya Batʉmigwa 18:18.

pa kilʉndilo kya bandʉ. Abandʉ abo bo bammbwene ʉndongosi ʉnkʉlʉmba na basikali baake, balinkʉleka ʉkʉnkoma Paʉli.

33 Ʉndongosi ʉnkʉlʉmba gwa basikali alinkʉmmbʉʉkila Paʉli, alinkʉnkola, alinkʉlagila ʉkʉti apinyigwe ni minyololo mibili. Po alinkʉlaalʉʉsya alinkʉti, “Ʉjʉ jo jwani? Abombile sya fiki?” 34 Bamo nkilʉndilo kila ikya bandʉ balinkʉjwega, kʉkʉti mundʉ alinkʉjoba isyake. Ʉndongosi ʉnkʉlʉmba gwa basikali alinkʉtoligwa ʉkʉsyagania isi sitwele ʉnjwego. Kʉnongwa ijo alinkʉbalagila ʉkʉti bantwale Paʉli mwi ilinga ilya basikali. 35 Paʉli bo afikile mu ntandalilo ʉgwa ilinga lila, abasikali bala balinkʉmpimba, paapo abandʉ baali bingi aba baalondaga ʉkʉnngoga. 36 Ɨkilʉndilo kya bandʉ kyankongaga, kyajwegaga kyatigi, “Agogigwe!”

Paʉli ikʉjoba isya kwinokesya nkyeni mBajuuta

37 Abasikali bo bali kifuki ʉkʉmmwingisya Paʉli mwi ilinga lyabo, Paʉli alinkʉnndaalʉʉsya ʉndongosi gwabo ʉnkʉlʉmba alinkʉti, “Bʉle, mbagiile ʉkʉkʉbʉʉla simo?” Ʉndongosi jʉla alinkwamula alinkʉti, “Ngimba ʉmeenye ɨKigiliki! 38 Bʉle, ʉgwe ʉkaja jo Mmisili jʉla ʉjʉ amasikʉ aga gakindile, aabasongile abandʉ ʉkʉsambʉka nʉ kʉlongosya ikilʉndilo kya bandʉ abagogi 4,000, ʉkʉbʉʉka nabo ndʉngalangala?” 39 Paʉli alinkwamula alinkʉti, “Mma! Ʉne ndi Njuuta gwa mu Taliso, akaaja akafumuke akaa mu Kilikija. Ngʉsʉʉma ʉʉnyiitikisye njobepo na bandʉ aba.” 40 Ʉndongosi jʉla bo ammwitikiisye, Paʉli alinkʉbabatamisya abandʉ ni kiboko kyake, aalyimile pa ntandalilo. Bo bamyekile, alinkʉjoba nabo mu njobelo jaabo.

22

1 Paʉli alinkʉti, “Mwe baamyitʉ na mwe baataata, namumbilikisye isi ngʉjoba nkyeni mmyinu, isya kwinokesya.”

2 Bo baagile ikʉjoba mu njobelo jaabo, balinkongelapo ʉkʉmyeka.

Po Paʉli alinkʉjoba alinkʉti, 3 “Ʉne niine ndi Njuuta bo ʉlwinu, mbaapiigwe mu Taliso nkiisʉ ikya mu Kilikija, looli ngʉliile nkaaja akanywamu kakaaka akaa Jelusalemu, mmanyisiigwe na Gamalieli,* ʉkʉsikonga fiijo indagilo sya biisʉkʉlʉ biitʉ. Bwila ngʉmmbombela Kyala ni ndumbula jangʉ joosa, bo ʉlʉ ʉmwe mukʉbomba liilino.

4 “Naabataamyaga nʉ kʉlonda ʉkʉbagoga abandʉ aba baajikongaga ɨNjila iji ijaa Ntwa Jesu, naabakolaga abanyambala na bakiikʉlʉ, naabapinyaga mu nnyololo. 5 Ɨsi nikʉbabʉʉla ʉmwe, ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba pamopeene ni Sanihendilini joosa, babagiile ʉkʉsisimikisya ʉkʉti sya nalooli. Kangi abeene bo aba baalimbeele baakalata baa kʉbatwalila aBajuuta biiniitʉ aba baali mu Ndamasika. Ʉne naabʉʉkaga kʉla ʉkʉti mbapinye abandʉ aba bikʉmmwitika Jesu, nʉ kʉbatwala muno mu Jelusalemu, ʉkʉti biise bafundigwe.”

Paʉli ikʉjoba isya kʉpindʉka kwake
(Ɨmbombo sya Batʉmigwa 9:1-19; 26:12-18)

6 “Nendaga mu njila, bo nsegeliile ʉkʉfika mu Ndamasika, bo iisʉba lili pantʉ, nakalinga ʉndangalila ʉnnywamu ʉkʉfuma kʉmwanya,

* **22:3** 22:3 Gamalieli Ʉmundʉ ʉjʉ aali mfumuke fiijo akabalilo kala, paapo aali ndongosi gwa Bafalisai, aasimeenye fiijo indagilo sya Moose. Bala kalata gwa Ɨmbombo sya Batʉmigwa 5:34.

gwaliimuliike ukuusyunguutila une. 7 Ndinkugwa paasi, ndinkupilika iliisyu ili likuumbuula likuti, ‘Sauli! Sauli! Fiki kuufunda?’ 8 Po ndinkwamula ndinkuti, ‘Gwe Ntwa, gwe gwani?’ Umwene alinkuunyaamula alinkuti, ‘Une ne Jesu ugwa mu Nasaleti, uju ugwe kumfunda.’ 9 Aba baali pamopeene na niine baagubwene undangalila gula, looli bakaalyageenie iisyu ilya uju aajobaga na niine. 10 Po ndinkulaaluusya ndinkuti, ‘Ntwa, mbombe ifiki?’ UNtwa alinkuumbuula alinkuti, ‘Sumuka! Gwingile mu Ndamasika, umo mo kwakubuuligwa syosa isi ubaatikiliigwe ukusibomba.’ 11 Kunongwa jaa bukali ubwa ndangalila gula, naatoliigwe ukukeeta. Abiinangu balinkungola ikiboko, balinkuundongosya mpaka ukwakufika mu Ndamasika.

12 “Uko aaliko umundu jumo, ingamu jaake Ananija, umundu uju antiilaga Kyala, kangi aasikolaga fiijo indagilo sya Moose, nu kwimikigwa fiijo na Bajuuta boosa aba batuugalaga mu Ndamasika. 13 Jo alinkwisa, alinkwima kifuki na niine, alinkuumbuula alinkuti, ‘Gwamyitu Sauli, ukeetege kangi.’ Nakalinga amaaso gangu galinkukeeta, ndinkummbona.

14 “Po alinkujoba alinkuti, ‘Kyala gwa biisukulu biitu akusalile ugwe ukuti ubumanye ubwigane bwake, ummbone uNgolofu,† nu kulipilika iliisyu ukufuma nkanwa mmyake, 15 paapo kujaga nkeeti gwake ku bandu boosa, kubabuulaga isi usibwene nu kusipilika. 16 Liilino kuguulila ifiki? Sumuka! Goosigwe, uhobokeligwe ubutulanongwa bwako, ku njila jaa kusuuma mu ngamu jaake.’

17 “Naagomwike mu Jelusalemu, ndinkwingila mu tempeli. Bo ndi pakwipuuta, ndinkukibona ikisetuka. 18 Nkisetuka ikyo ndinkummbona uNtwa ikuti, ‘Nakalinga usookengemo mu Jelusalemu! Paapo bakabagila ukwitika amasyu gaako agaa kuusisimikisya une.’ 19 Ndinkummwamula ndinkuti, ‘Ntwa, abeene bameenye ukuti une nendaga kukuti sinagogi, naabapinyaga mu nnyololo nu kubakoma aba baakwitikaga ugwe! 20 Unkeeti gwako Sitefani bo ikugogigwa, jujuune naalyimile kifuki, naaliitiike ukuti babombe bo ulo, naalindiliile amakoti agaa bandu aba banngogaga.’ 21 Po uNtwa alinkuumbuula alinkuti, ‘Buukaga! Nikukutuma kubutali, ku bandu abaa mfikolo ifingi.’ ”

Pauli ikwinangisya ukuti joope Ndooma

22 Ikilundilo kya bandu bampilikisyaga Pauli, leelo bo ajobile iliisyu ili, po balinkwanda ukujwega fiijo balinkuti, “Namunsoosyepo pakiisu, paapo atikulondigwa ukujako ku buumi!” 23 Kangi baajwegaga nu kutaaga imyenda gyabo, nu kutululusya ifumbi kumwanya. 24 Po undongosi unkulumba jula alinkubalagila abasikali baake ukuti bammwingisye Pauli mwi ilinga ilya basikali. Kangi alinkubalagila ukuti banndaaluusyege bo bikunkoma ni fingoti, ukuti asimanye isi sibapelile abandu abo ukujwega bo ulo. 25 Looli bo bampinyile Pauli ni ngoje, ukuti akomigwe ifingoti, Pauli alinkunndaaluusya undongosi gwabo uju aalyimile kifuki nagwe alinkuti, “Bule, mwitikisiigwe ni ndagilo, ukunkoma uju Ndooma ku lulagilo lwa kiisu, bo akalongigwa?”

† **22:14** 22:14 UNgolofu Ujo jo Jesu.

26 Ʉjo bo apiliike ɨsi, alɨnkʉbuuka kʉ ndongosi ʉnkʉlʉmba gwa basikali alɨnkʉtɨ, “Kʉlonda ʉkʉbomba ɨfiki? Ʉmundʉ ʉjʉ Ndooma kʉ lʉlagilo lwa kiisʉ!” 27 Po ʉndongosi ʉnkʉlʉmba gwa basikali, alɨnkʉmmbuula Paʉli alɨnkʉtɨ, “Mbuula, bʉle ʉgwe ʉlɨ Ndooma?” Paʉli alɨnkwamula alɨnkʉtɨ, “Eena!” 28 Ʉndongosi jʉla alɨnkʉtɨ, “Ʉne nhongile ɨndalama ɨnyingi ʉkʉbʉkaba ʉBʉlooma kʉ lʉlagilo lwa kiisʉ.” Paʉli alɨnkwamula alɨnkʉtɨ, “Ʉne naapaapiigwe ndɨ Ndooma paapo taata aalɨ Ndooma.”

29 Nakalinga abasikali aba baalondaga ʉkʉnndaalʉʉsya Paʉli balɨnkʉnndeka, ʉndongosi ʉnkʉlʉmba ʉgwa basikali alɨnkʉtiila, bo asyageenie ʉkʉtɨ Paʉli Ndooma kʉ lʉlagilo lwa kiisʉ, kangɨ ampinyile nɨ minyololo.

Abalongosi aBajuuta bikʉtapʉkana

30 Kɨlaabo kyake, paapo ʉnsikali ʉnkʉlʉmba aalondaga ʉkʉbʉmanya ʉbwanalooli, ʉkʉtɨ aBajuuta fiki bansitaakile Paʉli, alɨnkʉmmwabʉla nʉ kʉbalagila abapuuti abalongosi, nɨ Sanihendilini ʉkʉtɨ baaganile.‡ Po alɨnkʉntwala Paʉli, alɨnkʉmmwɨmɨka nkyeni mmyabo.

23

1 Paʉli alɨnkʉbang’aatulila amaaso abaa mu Sanihendilini, alɨnkʉjoba alɨnkʉtɨ, “Baamyɨtʉ, ʉne mbʉʉmi bwangʉ mpaka lɨilɨno, ndɨ nɨ ndumbula ɨnunu nkyeni mwa Kyala.” 2 Looli ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba Ananija alɨnkʉbalagila aba baalyɨmile kɨfuki na Paʉli, ʉkʉtɨ bankome ni ipi kʉ kanwa. 3 Po Paʉli alɨnkʉmmbʉʉla alɨnkʉtɨ, “Kyala ikwisa kʉkʉkoma, gwe imato ɨlya mpanya!* Ʉgwe ʉtʉʉgeele pakʉʉndonga ʉne ʉkʉkongana nɨ ndagilo sya Moose, kangɨ jʉjʉʉgwe kʉkilania ɨndagilo sisiisyo ʉkʉlagila ʉkʉtɨ ngomigwe!”

4 Abandʉ aba baalyɨmile kɨfuki na Paʉli balɨnkʉmmbʉʉla balɨnkʉtɨ, “Ʉgwe, keeta kʉntʉka ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba gwa Kyala?” 5 Paʉli alɨnkʉbaamula alɨnkʉtɨ, “Baamyɨtʉ, ngaameenye ʉkʉtɨ mpuuti ʉnkʉlʉmba, paapo sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkʉtɨ, ‘Ʉlɨnganngunaga ʉndagɨli gwa bandʉ baako.’ ”†

6 Paʉli aasyageenie ʉkʉtɨ bamo Basatukai, abangɨ Bafalisai, po alɨnkʉlaata mu Sanihendilini alɨnkʉtɨ, “Mwe baamyɨtʉ, ʉne ndɨ Mfalisai, ndɨ mwana gwa Bafalisai, ngʉlongigwa pabʉlongi apa paapo ngʉsʉʉbila ʉkʉtɨ abafwe bikwisa kʉsyʉka.” 7 Paʉli bo ajobile ɨsyo, ʉlʉkaani ʉlwa Bafalisai na Basatukai lʉlɨnkʉtupuka, ɨSanihendilini jɨlɨnkʉtapʉkana. 8 Syaboniike ɨsyo paapo aBasatukai bikʉtɨ kʉkajako ʉkʉsyʉka mbafwe, bakajako abandʉmi, nɨ mbepo sikajako. Looli aBafalisai bikwitika ɨsi syosa.

9 Po palɨnkʉja nʉ njwego ʉnnywamu, abamanyisi bamo abaa ndagilo sya Moose aba baalɨ Bafalisai, balɨnkwɨma balɨnkʉpinga kʉ maka balɨnkʉtɨ, “Tʉtikʉjibona ɨnongwa najɨmo mmundʉ ʉjʉ. Kɨngamo mbepo, pamo gwandʉmi, ajobile nagwe.” 10 Ʉlʉkaani bo lʉnywamu fiijo, ʉndongosi gwa basikali alɨnkwanda ʉkʉtiila ʉkʉtɨ babagiile ʉkʉnnyaafulania Paʉli. Po alɨnkʉbalagila abasikali ʉkʉmmwega Paʉli

‡ **22:30** 22:30 ɨSanihendilini Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. * **23:3** 23:3 Iimato ilya mpanya jo mundʉ ʉjʉ alɨ nɨ kisa ikya bʉtʉngʉlʉ. † **23:5** 23:5 Bala kalata gwa Ʉkʉsooka 22:28.

ku maka pakati pa kilundilo kya bandu, ukuti bantwale mwi ilinga ilya basikali.
11 Ikilo kila uNtwa Jesu alinkwima kifuki na Pauli, alinkummbuula alinkuti, “Gwikasye, usifumwisye inongwa syangu mu Jelusalemu. Mpaka ukasifumusye moope mu Looma.”

ABajuuta bikwitikana ukunngoga Pauli

12 Bo bukiile, aBajuuta bamo balinkwitikana, balinkulapa ukuti bikufipiika ifindu na miisi, mpaka banngoge Pauli. 13 Abandu aba baalapile ukusibomba isi baakindile amalongo mana. 14 Po balinkubuuka ku bapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubabuula balinkuti, “Tulapile ukuti tutikupalamaasyapo ifindu pamo amiisi, mpaka tunngoge Pauli. 15 Kunongwa ijo, umwe pamopeene ni Sanihendilini, mutume indumi ku ndongosi unkulumba gwa basikali ukuti antwale Pauli kumyinu, mufwanege mukulonda ukulaaluusya kanunu inongwa jaake. Uswe twitendekiisye ukunngoga bo akaali ukusegelela ukufika apa.”
16 Looli umwipwa gwa Pauli bo apiliike inongwa isya kunngoga Pauli, alinkubuuka mwi ilinga ilya basikali, alinkummbuula Pauli inongwa sila. 17 Pauli alinkunkoolela undongosi jumo ugwa basikali, alinkummbuula alinkuti, “Untwale undumyana uju ku ndongosi unkulumba gwa basikali, ali nasyo simo isya kummbuula.” 18 Po undongosi jula alinkuntwala undumyana ku ndongosi unkulumba, alinkummbuula alinkuti, “Umpinyigwa jula Pauli, angooliile nu kuusuuma ukuti nuntwale undumyana uju kumyako, paapo ali nasyo simo isya kukubuula.” 19 Undongosi jula alinkunkola ikiboko undumyana jula, alinkubuuka nagwe pabutiitu, alinkunndaaluusya alinkuti, “Isi kulonda ukuumbuula syo silikú?”
20 Undumyana jula alinkwamula alinkuti, “ABajuuta biitikeene ukukusuuma ukuti untwale Pauli kilaabo nkyeni mu Sanihendilini, ukuti bafwanege ngati bikulonda ukulaaluusya kanunu inongwa syake. 21 Looli ugwe ulingiitika, paapo abanyambala aba bakindile amalongo mana aabikunsigila Pauli mu njila. Balapile ukuti bikufipiika ifindu na miisi, mpaka banngoge. Biitendekiisye ukunngoga, bikukuguulila ugwe ukwitikisya Pauli ukwisa mu Sanihendilini.” 22 Po undongosi unkulumba jula alinkummwitikisya umwipwa gwa Pauli ukusookapo pala, alinkunndagila alinkuti, “Ulingammbuulaga umundu najumo ukuti uumbuulile inongwa isi.”

Unsikali unkulumba ikuntuma Pauli ku ndongosi gwa kiisu

23 Po undongosi unkulumba gwa basikali alinkubakoolela abalongosi baa basikali babili, alinkubabuula alinkuti, “Mwitendekesye ukusookapo mu sala jaa 3:00 ikilo iki, ukubuuka mu Kesalija. Muje pamopeene na basikali imia ibili, abaa kwitoga ifalaasi 70, na baa ngwego imia ibili. 24 Musitendekesye ni falaasi isya kwitogapo Pauli, mumfikisye kanunu kwa Feliki unkulumba gwa kiisu.”
25 Po undongosi unkulumba gwa basikali alinkusimba kalata uju ikuti,

26 Nikukusimbila ugwe mwimikigwa Feliki, gwe ndongosi gwa kiisu, nikukuponia, jo une Kilautio Lisija.

27 Umundu uju aakoliigwe na Bajuuta, baalondaga ukunngoga.
Ndinkubuuka na basikali bangu, ndinkumpoka, paapo naameenye
ukuti umundu uju Ndooma ku lulagilo lwa kiisu. 28 Une
naalondaga ukujimanya inongwa iji aBajuuta bansitaakiile, po
naalintwele nkyeni mu Sanihendilini jaabo. 29 Ndinkusyagania
ukuti bikunsitaaka pabulongi, kunongwa jaa kukaanikana isya
mu ndagilo syabo. Looli jikaalipo inongwa najimo ijaa kuti
agogigwe pamo apinyigwe. 30 Bo mbuuliigwe ukuti aBajuuta
bamo biitikeene ukunngoga kisita kunndonga, ndinkutumula ukuti
atwaligwe kumyako. Naabalagiile boope aba bikunsitaaka ukuti
biise bajobe kumyako isi bikunsitaakila.

31 Po abasikali balinkummwega Pauli bo muno balagiliigwe,
balinkuntwala ikilo kilakila mpaka nkaaja akaa mu Antipateli.
32 Kilaabo kyake abasikali abaa baaliitogile ifalaasi balinkubuuka
pamopeene na Pauli, aba baalyendile paasi balinkugomokelamo
mwi ilinga ilya basikali. 33 Abasikali aba baali na Pauli bo bafik-
ile mu Kesalija, balinkumpapo kalata undongosi gwa kiisu, joope
Pauli balinkummbiika mmaboko gaake. 34 Bo abalile kalata jula,
alinkubalaaluusya alinkuti, “Umundu uju afumile nkiisu kiliku?”
Bo asyageenie ukuti umundu ujo afumile nkiisu ikya mu Kilikija,
35 alinkummbuula alinkuti, “Nikwisa kupilikisyaga inongwa jaako,
bo biisile aba bakusitaakile.” Alinkulagila ukuti alindililigwege
nkitangaalala ikya Heloti.

24

1 Amasiku mahaano bo gakindile, umpuuti unkulumba Ananija
alinkwisa bo alongoseenie na balongosi bamo abaa Bajuuta,
pamopeene nu njobi jumo, ingamu jaake Telitulo, ukuti bammbuule
undongosi gwa kiisu inongwa isi bikunsitaakila Pauli. 2 Abasikali
balinkunkoolela Pauli pabulongi, Telitulo alinkwanda ukusitaaka
alinkuti, “Mwimikigwa Feliki, ubulongosi bwako ubununu
butwele ulutengaano kukabalilo akatali, kangi na isi sikulondigwa
ukutendekesigwa, kusitendekesya kanunu kunongwa jaa kiisu kyitu.
3 Tukusyambililа isyo akabalilo koosa na popoosa pala nu kugwa
ulupi fiijo kumyako. 4 Looli kisita kutaaga akabalilo kaako kingi,
ngukupyelesya utupilikisye ni kisa kyako ku bupimba.

5 “Twagile umundu uju ikuleefya, ikupasyula aBajuuta mfiisu fyosa,
kangi ndongosi gwa biitiki baa mundu ugwa mu Nasaleti. 6 Kangi
aagelilepo ukujinyasya itempeli, leelo twalinkolile. [Twalondaga
ukunndonga ukukongana ni ndagilo syitu, 7 looli Lisija undongosi
unkulumba gwa basikali, aaliisile na basikali bingi, aalimmwegile
ku maka mmaboko giitu. 8 Alinkulagila ukuti aba bikunsitaaka
biise bansitaake kumyako.]* Ugwe bo gunndaaluusiisye jujuugwe,
po ubagiile ukusimanya ukufuma kumyake syosa isi tunsitaakiile
kumyako, ukuti sya nalooli.”

9 ABajuuta bala boope balinkongaana nagwe, balinkummoohela
Pauli balinkuti, syosa isi ajobile Telitulo sya nalooli.

---

* **24:8** 24:6-8 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

Paʉli ikʉjoba ɨsya kwinokesya nkyeni mwa Feliki

10 Po ʉnkʉlʉmba gwa kiisʉ alɨnkwitɨkɨla ʉntʉ ʉkʉtɨ Paʉli joope
ajobepo. Po Paʉli alɨnkʉjoba alɨnkʉtɨ, “Mmeenye ʉkʉtɨ ʉgwe ʉlɨ
ndongi nkiisʉ ɨkɨ ɨfyɨnja fingi. Kʉnongwa ɨjo ngʉjoba nkyeni
mmyako ɨsya kwinokesya nʉ lʉsekelo. 11 Ʉbagiile ʉkʉsisimɨkɨsya
ʉkʉtɨ gakɨndile amasikʉ kalongo na mabɨlɨ itolo, ʉkʉfuma akabalɨlo
aka naabʉʉkile kʉkwipuuta mu Jelusalemu. 12 Bakaaliɨnyaagilemo
ʉkʉkaanikana nʉ mundʉ najʉmo ndʉpaso lwa tempeli, pamo
ʉkʉpasyʉla ɨkɨlʉndɨlo kya bandʉ, pamo mu sinagogi, pamo moosa
nkaaja. 13 Ɨnongwa ɨsi bikʉʉsitaakɨla, bakabagɨla ʉkʉnangɨsya ʉkʉtɨ
sya nalooli.

14 “Looli ʉne ngwitɨka kʉmyako, ʉkʉtɨ ngʉmmwipuuta Kyala ʉjʉ
abiisʉkʉlʉ bɨitʉ bammwipuutaga, nʉ kʉkongana nɨ Njɨla ɨjɨ abandʉ
bamo bikʉjɨjoba ʉkʉtɨ lwitɨko lwa bʉtʉngʉlʉ. Ngwitɨka syosa ɨsi
sisimbiigwe mu ndagɨlo sya Moose, nɨ sya mwa baakalata abaa bakun-
guluka. 15 Ʉne ngʉnsʉʉbɨla Kyala, boope bikʉnsʉʉbɨla Kyala, ʉkʉtɨ
kukwisa kʉjako ʉkʉsyʉka abafwe, abagolofu na babiibi. 16 Fyobeene
ngwijʉʉla bwila, ʉkʉtɨ njege nɨ ndumbula ɨnunu nkyeni mwa Kyala
na nkyeni mmbandʉ.

17 “Bo ndʉʉgeele ɨfyɨnja fingi mbʉtali, naagomwike mu Jelusalemu,
ʉkʉtɨ mbatwalɨle abandʉ ɨfya bʉsʉsɨlwa nʉ kʉnsookesya Kyala
ɨlɨikemo. 18 Bo ngʉbomba ɨsi, aBajuuta bamo aba baafumile nkiisʉ
ɨkya mu Asija, balɨnkʉʉnyaaga mmalile ʉlwipuuto ʉlwa kwijeelʉsya
ndʉpaso lwa tempeli. Kɨkaalipo ɨkɨlʉndɨlo ɨkya bandʉ pamo ʉnjwego.
19 ABajuuta abo bo biise baasitaake nkyeni mmyako, lɨnga balɨ
nasyo simo ɨsya kʉmbɨnga ʉne. 20 Pamo abandʉ aba balipo apa
bajobe ʉkʉtɨ baalɨɨnyaagile nʉ bʉbiibi bʉlɨkʉ, bo baanyɨɨmiike mu
Sanihendilini. 21 Naabombile syene ɨsi naalaatile nkyeni mmyabo
ʉkʉtɨ, ‘Mukʉʉndonga ʉne kʉnongwa jaa kʉjoba ʉkʉtɨ abafwe bikwisa
kʉsyʉka.’ ”

22 Paapo Feliki aasimeenye kanunu ɨsya Njɨla ɨjɨ, alɨnkʉbalania
ʉlʉkomaano alɨnkʉtɨ, “Lisija ʉndongosi ʉnkʉlʉmba gwa basikali
bo iisile kʉno, po nikwisa kʉtumula ɨnongwa jɨɨnu.” 23 Po Feliki
alɨnkʉnndagɨla ʉndongosi gwa basikali ʉkʉtɨ ampinye Paʉli mu
nnyololo, looli ajege mwabʉke panandɨ, na bamanyaani baake
balɨngabasigɨlaga lɨnga bikʉlonda ʉkʉmpa fimo.

24 Amasikʉ gamo bo gakɨndile, Feliki alɨnkwisa pamopeene nʉ nkasi
Ndulusila, ʉjʉ aalɨ Njuuta, alɨnkʉbalagɨla ʉkʉtɨ bantwale Paʉli. Bo
iisile, alɨnkwanda ʉkʉjoba ɨsya kʉmmwitɨka Kɨlɨsiti Jesu. 25 Looli Paʉli
bo ikʉjoba ɨsya bʉgolofu, ʉkwitiima, nɨ sya isikʉ lya bʉlongi ɨlɨ likwisa,
Feliki ʉlʉtende lʉlɨnkʉnkola, alɨnkʉjoba alɨnkʉtɨ, “Ɨsi ʉjobile sifwene.
Lɨɨlɨno bʉʉkaga, angwisa kʉkʉkoolela kangɨ lɨnga nkaagile akabalɨlo.”
26 Akabalɨlo kalakala aasʉʉbɨlaga ʉkʉhombigwa ɨndalama na Paʉli,
ankoolelaga kaa kɨngi nʉ kʉjoba nagwe.

27 Ɨfyɨnja fibɨlɨ† bo fikɨndile, ʉmundʉ jʉmo ɨngamu jaake Po-
likio Fesiti, alɨnkʉpyanilapo pabʉjo bwa kʉlongosya ʉbwa Feliki.

† **24:27** 24:27 Ɨfyɨnja fibɨlɨ Ɨndagɨlo ɨsya Balooma syammwitɨkɨsyaga ʉmundʉ ʉjʉ apinyiigwe mu nnyololo ɨfyɨnja fibɨlɨ, ɨnongwa jaake lɨnga jɨkalongigwa, aabʉligwege.

Leelo kʉnongwa jaa kʉtɨ Feliki aalondaga ʉkʉbahobosya aBajuuta, alɨnkʉnndeka Paʉli mu nnyololo.

25

Paʉli ikʉkɨnda nɨ nongwa jaake kʉ malafyale ʉnkʉlʉmba gwa Balooma

1 Fesiti bo afikile nkiisʉ ɨkya mu Jutai nkaaja akaa mu Kesalija,
aalɨndile amasikʉ matatʉ, alɨnkʉbʉʉka mu Jelusalemu. 2 Ʉko
abapuuti abalongosi na balongosi bamo abaa Bajuuta balɨnkwisa
kʉmyake, balɨnkʉmmbʉʉla ɨsi baalɨnsitaakiile Paʉli. 3 Bampyelesyaga
fiijo ʉkʉtɨ kwi ipyana lyake, alagɨle ʉkʉtɨ Paʉli atwaligwe mu
Jelusalemu. Looli abeene baapangile ʉkʉtɨ bo ikwisa mu njɨla
bansigɨle nʉ kʉnngoga. 4 Looli Fesiti alɨnkʉbaamula alɨnkʉtɨ, “Paʉli
ikʉlɨndɨlɨligwa mu Kesalija, na niine ndɨ kɨfuki ʉkʉbʉʉka kʉla.
5 Abalongosi bɨɨnu bamo bikʉlondigwa ndongosanie nabo, lɨnga
ʉmundʉ ʉjʉ atʉlile simo ɨmbiibi, bakansitaake.”

6 Fesiti bo agonile amasikʉ lwele pamo kalongo, alɨnkʉbʉʉka
mu Kesalija, kɨlaabo kyake alɨnkʉtʉʉgala pa kɨkota kya bʉlongi,
alɨnkʉlagɨla ʉkʉtɨ bantwale Paʉli. 7 Paʉli bo iisile, aBajuuta aba
baaliisile ʉkʉfuma mu Jelusalemu, baalɨnsyʉngʉʉtɨliile, bansitaakaga
ɨnongwa ɨnyingi ɨsito, ɨsi baatoliigwe ʉkʉnangɨsya pa bʉkeeti.

8 Po Paʉli alɨnkʉjoba ɨsya kwinokesya alɨnkʉtɨ, “Ʉne ngatʉla
ɨnongwa najɨmo mu ndagɨlo sya Bajuuta, pamo ɨsya mu tempeli, pamo
kʉ malafyale ʉnkʉlʉmba gwa Balooma.”

9 Fesiti aalondaga ʉkʉnangɨsya ɨliipyana lyake kʉ balongosi baa Ba-
juuta, po alɨnkʉnndaalʉʉsya Paʉli alɨnkʉtɨ, “Bʉle, kʉlonda ʉkʉbʉʉka
kʉla kʉ Jelusalemu, ʉkʉtɨ ɨnongwa ɨsi bakʉsitaakile, sikalongigwe kʉla
nkyeni mmyangʉ?”

10 Paʉli alɨnkʉmmwamula alɨnkʉtɨ, “Apa ndipo ʉne ndʉʉgeele
pabʉlongi, ʉbʉ bʉbɨɨkiigwe nʉ malafyale ʉnkʉlʉmba, po apa fikʉtɨ
ndongeligwege. Ngababombela aBajuuta ɨmbiibi nasimo, bo ʉlʉ
ʉsimeenye ʉgwe. 11 Po lɨnga mbombile lɨmo ɨlya kʉtɨ mfwege,
ndikʉkaana ʉkʉfwa, looli lɨnga bʉkajamo ʉbwanalooli nabʉmo
mu nongwa ɨsi bikʉʉsitaaka, akajako ʉjʉ iitɨkɨsiigwe ʉkʉʉmbɨɨka
mmaboko gaabo. Ʉne ngʉsʉʉma ʉkʉtɨ ɨnongwa jangʉ jɨkalongigwe
nʉ malafyale ʉnkʉlʉmba jʉʉjo!”*

12 Po Fesiti bo ajobeseenie na batʉʉli baake, alɨnkʉmmwamula
Paʉli alɨnkʉtɨ, “Ʉsʉʉmile ʉkʉtɨ ɨnongwa jaako jɨbʉʉke kʉ malafyale
ʉnkʉlʉmba, kʉbʉʉka!”

Fesiti ikʉmpangɨla ʉmalafyale Agilipa ɨnongwa jaa Paʉli

13 Amasikʉ gamo bo gakɨndilepo, ʉmalafyale Heloti Agilipa† ni
ilʉmbʉ Belinike balɨnkʉfika mu Kesalija, balɨnkwisa kʉkʉmponia
Fesiti. 14 Paapo baatʉʉgeele ʉko amasikʉ mingi, Fesiti aakaagile
akabalɨlo akaa kʉmmbʉʉla ʉmalafyale ɨnongwa jaa Paʉli alɨnkʉtɨ,
“Apa alipo ʉmundʉ jʉmo ʉjʉ Feliki aalɨnndekile mu nnyololo. 15 Bo

---

* **25:11** 25:11 Ɨnongwa jangʉ jɨkalongigwe nʉ malafyale ʉnkʉlʉmba jʉʉjo Ʉmundʉ gwesa ʉjʉ Ndooma kʉ lʉlagɨlo lwa kiisʉ, iitɨkɨsigwaga ʉkʉtwala ɨnongwa jaake kʉ Looma, kʉ malafyale ʉnkʉlʉmba. † **25:13** 25:13 Ʉmalafyale Heloti Agilipa Bala iisyʉ Heloti kʉ Ɨsyakʉlingaania.

ndi mu Jelusalemu, abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta baalinsitaakile, balinkuusuuma ukuti nunndonge.

16 “Looli une ndikubaamula, ndinkuti lukaja lwiho lwa Balooma ukunndonga umundu, bo akaali ukwaganila na bandu aba bikunsitaaka, kangi kisita kujoba simo isya kwinokesya. 17 Bo tufikile apa pa Kesalija, ngajikaabiisye inongwa. Kilaabo kyake ndinkutuugala pa kikota kya bulongi, ndinkulagila ukuti umundu ujo bantwale. 18 Abasikali bo bantwele, balinkwima aba baalinsitaakile, balinkwanda ukunsitaaka, looli inongwa isi bansitaakaga sikaali mbiibi bo muno naasuubilaga. 19 Baakaanikanaga nagwe isya lwitiko lwabo, ni sya mundu jumo uju bikuti Jesu ingamu jaake, uju aafwile, looli umwene Pauli ikuti asyukile muumi. 20 Ngaasimeenye isya kubomba ukukaba ubwanalooli bwa nongwa iji, po ndinkunndaaluusya Pauli ukuti linga ikulonda ukubuuka ku Jelusalemu, ko inongwa jaake jikalongigwe. 21 Looli Pauli aakaanile, alinkusuuma ukuti abiikigwe mu nnyololo bo ikuguulila inongwa jaake ukulongigwa nu malafyale unkulumba gwa Balooma. Po ndikulagila ukuti endelelege ukulindililigwa mpaka akabalilo aka nikwisa kuntwala ku malafyale unkulumba.”

22 Po Agilipa alinkummbuula Fesiti alinkuti, “Na niine naalondaga ukumpilikisyapo umundu ujo.” Fesiti alinkuti, “Kumpilikisya kilaabo.”

Pauli nkyeni mmalafyale Agilipa

23 Kilaabo kyake Agilipa ni ilumbu Belinike balinkwisa nu busisya ubukulumba, balinkwingila mbulongelo inongwa, pamopeene na balongosi abakulumba abaa basikali, na balongosi baa nkaaja. Po ku lulagilo ulwa Fesiti, balinkuntwala Pauli. 24 Po Fesiti alinkujoba alinkuti, “Malafyale Agilipa, na mwesa mwe mulipo pamopeene na nuuswe, umundu uju iimile nkyeni mmyinu, jo uju aBajuuta boosa aba apa, na baa mu Jelusalemu, baalinsitaakile kumyangu. Baajwegaga baatigi umundu uju atikulondigwa ukujako ku buumi. 25 Looli une bo njipilikiisye inongwa jaake, naalyagile akabomba nasimo imbiibi isya kumpelela ukuti agogigwe. Umwene bo asuumile ukukinda ku malafyale unkulumba, ndinkutumula ukuntwala. 26 Looli une ngaja nasyo nasimo isya mundu uju isya kunsimbila untwa gwitu umalafyale unkulumba. Fyobeene nuntwele nkyeni mmyinu mwesa, fiijo nkyeni mmyako, gwe malafyale Agilipa, ukuti bo tunndaaluusiisye nsyagemo simo isya kunsimbila. 27 Paapo naagile ukuntuma umpinyigwa kisita kusimba inongwa jaake, bo ngabomba najimo.”

26

1 Po Agilipa alinkummbuula Pauli alinkuti, “Gwitikisiigwe ukujoba.” Po Pauli alinkugolosya ikiboko kyake, alinkwanda ukujoba isya kwinokesya alinkuti, 2 “Malafyale Agilipa, ngwibona ukuti ndi nu lusajo, paapo niimile nkyeni mmyako umwisyugu, ukwamula inongwa syosa isi aBajuuta baasitaakile. 3 Ugwe usimeenye inyiiho syosa ni nongwa isi bikukaanikana aBajuuta. Kunongwa ijo ngukusuuma umbilikisye nu lwifimbilisyo.

4 “ABajuuta boosa bakameenye akajiilo kangu ukufuma mbutubwa. Bameenye muno naatuugaliile ukufuma kubwandilo, nguliile nkikolo

kyangʉ na mu Jelusalemu. 5 Baameenye akabalilo akatali, linga bikʉlonda ʉkʉjoba ɨsya bʉkeeti, ʉkʉti naali Mfalisai, ʉgwa lwitiko lwitʉ ʉlʉ lukʉsisimikisya fiijo ʉkʉsikonga ɨndagilo syitʉ. 6 Looli liilino niimile apa pakʉlongigwa kʉnongwa jaa lʉsʉʉbilo ʉlwa lʉfingo ʉlʉ lwafingiigwe kʉ biisʉkʉlʉ biitʉ na Kyala jʉʉjo. 7 Ulʉfingo ʉlo ɨfikolo fyitʉ kalongo na fibili fikʉlʉsʉʉbila ʉkʉlwaga kʉ njila jaa kwijʉʉla ʉkwipuuta pamuusi na pakilo. Gwe malafyale! Kʉnongwa jaa kʉlʉmbililila ʉlʉsʉʉbilo ʉlo, aBajuuta bikʉʉsitaaka! 8 Fiki jʉmo nkilʉndilo kyinu iinogonege ʉkʉti sikaja sya kwitika, ʉkʉti Kyala ikʉbomba ɨsi aafingile ɨsya kʉbasyʉsya abafwe?

9 “Ʉne niine niinogonaga ʉkʉti, sibagiisye ʉkʉbomba ɨmbombo sii nyingi, ɨsi sikʉpinga ɨngamu jaa Jesu ʉgwa mu Nasaleti. 10 Ɨsyo syo ɨsi naasibombile mu Jelusalemu jʉjʉʉne. Bo mbeeliigwe amaka na bapuuti abalongosi, naabapinyile abiitiki baa Jesu bingi. Kangi bo balongiigwe ʉkʉgogigwa, niitikaga itolo. 11 Kaa kingi naabafundaga mu sinagogi syosa, naagelile ʉkʉbafimbilisya ʉkʉlʉkaana ʉlwitiko lwabo. Naali ni ngalalisi fiijo kʉmyabo ʉkʉfikila ʉkʉbafwima, mpaka ntwaja ʉtwa fiisʉ ɨfingi.”

Paʉli ikʉjoba ɨsya kʉpindʉka kwake
(Ɨmbombo sya Batʉmigwa 9:1-19; 22:6-16)

12 “Iisikʉ limo naali mu njila naabʉʉkaga mu Ndamasika kʉkʉbomba ɨsyo, paapo naali na maka nʉ lʉlagilo ʉkʉfuma kʉ bapuuti abalongosi. 13 Gwe malafyale, bo ndi mu njila, pamuusi iisʉba bo lili pantʉ, ndinkʉgʉbona ʉndangalila ʉnnywamu ʉkʉfuma kʉmwanya, gwali nkali ʉkʉlikinda iisʉba, gwaliimuliike ʉkʉusyʉnguutila ʉne na aba nendaga nabo mu njila. 14 Ʉswe twesa tʉlinkʉgwa paasi, ʉne ndinkʉpilika ilisyʉ likʉʉmbʉʉla mu njobelo jangʉ likʉti, ‘Saʉli! Saʉli! Fiki kʉʉfunda? Kwifulasya itolo ʉkʉpinga ɨsi ikʉkʉlagila ʉndongosi.’*

15 “Ʉne ndinkʉlaalʉʉsya ndinkʉti, ‘Gwe Ntwa, gwe gwani?’ ʉNtwa alinkʉʉnyaamula alinkʉti, ‘Ʉne ne Jesu, ʉjʉ ʉgwe kʉmfunda. 16 Leelo sumuka, gwime na malʉndi gaako, paapo ngʉsetʉkiile ʉkʉti ngʉbiike ʉkʉja mbombeli gwangʉ. Kangi ʉfumusyege ɨsi ʉsibwene liilino, na ɨsi ngwisa kwinangisya kʉmyako. 17 Ngwisa kʉkʉpoka kʉ Bajuuta biinaako, na kʉ bandʉ aba bakaja Bajuuta. Ngʉkʉtʉma kʉmyabo, 18 ʉkabiigʉle amaaso gaabo, ʉkʉti basookemo mu ngiisi, bapindʉke biise ndʉmuli, basookemo mmaka gaa Seetano, biise mmaka gaa Kyala, ʉkʉti bakabe ʉlʉhobokelo ʉlwa bʉtʉlanongwa bwabo, bakabe ʉbʉjo pakati pa bandʉ abiikemo kʉ njila jaa kʉʉnyiitika ʉne.’

19 “Gwe malafyale Agilipa, jo nongwa iji ʉne ngaakiilile ikisetʉka ikya kʉmwanya. 20 Looli naabalʉmbiliile taasi abandʉ abaa mu Ndamasika, po mu Jelusalemu na ntwaja ʉtʉngi ʉtwa mu Jutai, nʉ twaja toosa ʉtwa pakiisʉ. Naalʉmbiliile kʉ Bajuuta na kʉ bandʉ aba bakaja Bajuuta, ʉkʉti bapindʉke. Kangi babombege ɨmbombo ɨsi sikʉnangisya ʉkʉti bapindwike. 21 Kʉnongwa ijo, aBajuuta balinkʉngola bo ndi ndʉpaso lwa tempeli, balinkʉlonda ʉkʉʉngoga. 22 Looli Kyala andʉʉlile mu mbombo syangʉ ʉkʉfika liilino, niimile ʉlʉ ʉkʉfumusya kʉ baniini na bakʉsi. Ɨsi ngʉjoba syo ɨsi abakunguluka na

---

* **26:14** 26:14 Kwifulasya itolo ʉkʉpinga ɨsi ikʉkʉlagila ʉndongosi NKigiliki bikʉti Kwifulasya jʉjʉʉgwe apa kʉgʉbaaja ʉndunda.

Moose baajobile ʉkʉtɨ aasikwisa kʉboneka. 23 Baajobile ʉkʉtɨ Meesija mpaka akʉbɨlwe, nʉ kʉja gwa kwanda ʉkʉsyʉka ʉkʉfuma mbafwe. Ikwisa kʉjɨfumusya ɨndʉmi jaa lʉmuli lwa bʉpoki kʉ bandʉ baake na kʉ bandʉ boosa abaa pakiisʉ."

Ʉmmalɨɨkɨsyo gwa nongwa jaa Paʉli

24 Paʉli bo ikwendelela ʉkʉjoba ɨsi, Fesiti alɨnkʉlaata alɨnkʉtɨ, "Ʉgwe Paʉli! Ʉkɨmbiile ɨkɨgɨlɨ! Ʉbʉmanyi fiijo bwako bʉkʉpeliile ɨkɨgɨlɨ!"

25 Looli Paʉli alɨnkwamula alɨnkʉtɨ, "Mwɨmɨkigwa Fesiti, ʉne ngaja nɨ kɨgɨlɨ, looli ngʉjoba sya nalooli, kangɨ bo ndɨ na mahala goosa. 26 Ʉne ngʉjoba nkyeni mmalafyale kɨsita kwilaamwa, kʉnongwa jaa kʉtɨ ʉmalafyale asimeenye ɨnongwa ɨsi syosa. Mmeenye ʉkʉtɨ lɨkajako nalɨmo mu nongwa ɨsi, ɨlɨ akalɨmanya, paapo sikaabombigwe kʉbʉtiitʉ. 27 Gwe malafyale Agilipa, kʉbiitɨka abakunguluka? Mmeenye ʉkʉtɨ kʉbiitɨka."

28 Po malafyale Agilipa alɨnkʉmmbʉʉla Paʉli alɨnkʉtɨ, "Bʉle, kʉkabalɨlo kapimba itolo kʉlonda ʉkʉmbela ʉne ʉkʉja Nkɨlɨsiti?" 29 Paʉli alɨnkʉmmwamula alɨnkʉtɨ, "Ngʉnsʉʉma Kyala kaje kabalɨlo kapimba pamo katali, somma gwimwene itolo, looli na boosa aba bikʉmbɨlɨkɨsya ʉmwisyʉgʉ bajege bo ʉlwangʉ, looli kɨsita minyololo ɨgɨ."

30 Po ʉndongosi gwa kiisʉ Fesiti, ʉmalafyale Agilipa, Belinike na bangɨ boosa aba aatʉʉgeele pamopeene nabo balɨnkwɨma. 31 Bo basookilemo nkyumba ɨkɨ baalongelaga ɨnongwa, baatɨgɨ, "Ʉmundʉ ʉjʉ atikʉbomba nasimo ɨsya kʉtɨ agogigwe pamo ʉkʉpinyigwa." 32 Ʉmalafyale Agilipa alɨnkʉmmbʉʉla Fesiti alɨnkʉtɨ, "Ʉmundʉ ʉjʉ ngalɨ aabʉlɨigwe, linga akaasʉʉmile ʉkʉtɨ ɨnongwa jaake ikʉkɨnda kʉ malafyale ʉnkʉlʉmba."

27

Paʉli ikwanda ɨnjɨla jaa kʉbʉʉka kʉ Looma

1 Po bo situmuliigwe nʉ bʉlongosi bwa Balooma ʉkʉtɨ tukwipaka mu sitima ʉkʉbʉʉka kʉ Looma, nkiisʉ ɨkya Italija, balɨnkʉmmbiika Paʉli na bapinyigwa abangɨ mmaboko gaa ndongosi jʉmo ʉgwa basikali, ɨngamu jaake Julio, ʉgwa kɨbugutɨla kya basikali ɨkɨ ɨngamu jaake bikʉtɨ Agusiti. 2 Po tʉlɨnkwipakɨla mu sitima ɨjaa kʉfuma kʉ Atilamiti, ɨjɨ jaajaga pakwenda ntwaja ʉtwa kʉmbalɨ kʉ nyanja, ʉtwa mu Asija. Tʉlɨnkʉsookapo pamopeene na Alisitaliko, ʉmundʉ ʉgwa mu Tesaloniki nkiisʉ ɨkya mu Maketonija.

3 Kɨlaabo kyake twafikile mu Sitoni. Julio aalɨmmbombiile kanunu fiijo Paʉli, aalɨmmwitɨkiisye ʉkwaganila na bamanyaani baake, ʉkʉtɨ bampepo ɨfi ikʉlonda. 4 Ʉkʉfuma ʉko twasookileko nɨ sitima, twalyendile kʉlʉʉlʉ kʉ lʉsʉngo lwa mu Saipulasi, ʉkʉgwepʉka ʉmbelo ʉgʉ gwakulaga ʉkwisa kʉmyɨtʉ. 5 Bo tʉlobwike ɨnyanja ʉlʉbafu ʉlwa mu Kilikija na mu Pamfilija, tʉlɨnkʉfika mu Mila nkiisʉ ɨkya mu Likija. 6 Ʉko Julio ʉndongosi gwa basikali, alɨnkʉjaaga ɨsitima ɨjɨngɨ ɨjɨ jaafumile kʉ Alikisandalija, jaabʉʉkaga kʉ Italija, alɨnkʉtʉpakɨla mula.

7 Twalyendile panandɨ panandɨ amasikʉ mingi, twafikile nʉ bʉtolwe kɨfuki na mu Nito. Paapo ʉmbelo gwatʉpɨngaga, twatoliigwe ʉkʉlongola kʉno twalondaga ʉkwenda, twalyendile kʉmbalɨ kʉkɨbafu kya kʉbʉsookelo ɨkya ndʉsʉngo lwa mu Kileti, pabʉjo ʉbʉ ɨngamu jaake bikʉtɨ mu Salimoni. 8 Twalyendile panandɨ panandɨ nʉ bʉtolwe mumbalɨ mu nyanja, tʉlɨnkʉfika pabʉjo bʉmo ʉbwa kwɨmapo ɨsitima ʉbʉ bikʉtɨ ʉBʉjo ʉBʉnunu, kɨfuki na mu Laseja.

9 Twalyendile amasikʉ mingi ʉkʉfika apa. Po ɨnjɨla jaa kwenda ɨsitima jaalɨ mbalapala, paapo akabalɨlo akaa mbelo ʉnkalɨ kaafikile.* Po Paʉli alɨnkʉbasoka alɨnkʉtɨ, 10 “Mwe banyambala ʉmwe, ngʉjɨbona ɨnjɨla ɨjɨ ʉkʉtɨ jikʉja nʉ loonangɨko, ndɨnkʉtɨ fyene ɨfitwalo nɨ sitima, looli boope nʉ bʉʉmi bwɨtʉ.”

11 Looli ʉndongosi jʉla ʉgwa basikali, aasiitiike ɨsi aabʉʉliigwe nʉ mwendesya sitima nʉ mwene sitima, ʉkʉkɨnda ɨnongwa ɨsi aabʉʉliigwe na Paʉli. 12 Paapo pabʉjo bʉla ʉbwa kwɨmapo ɨsitima bʉkaalɨ bʉnunu akabalɨlo akaa mbelo, bingi baaliitɨkeene ʉkʉsookako kʉla. Baasʉʉbɨlaga ʉkʉfika pabʉjo bʉmo mu Kileti ʉbʉ bikʉtɨ Foiniki, ʉbʉjo ʉbo bwa kwɨmapo ɨsitima bʉnunu, ʉkʉtɨ bakatʉʉgalege kʉla akabalɨlo akaa mapepo.

Paʉli na banine bikʉtaamigwa mu nyanja

13 Iisikʉ lɨmo ʉmbelo gwa kwitongo gʉlɨnkwanda ʉkʉkula panandɨ. Bo bagʉbwene baalyagile ʉkʉtɨ babagiile ʉkʉfika kʉno bikʉbʉʉka, balɨnkʉjɨfyʉsya ɨngimu, po balɨnkʉsookapo, balɨnkwendelela nɨ njɨla mumbalɨ ndʉsʉngo lwa mu Kileti. 14 Bo kakɨndile akabalɨlo akapimba, gwakulile ʉmbelo ʉnkalɨ ʉkʉfuma kʉlʉʉlʉ kʉbʉsookelo, gwakulile ʉkʉfuma ndʉsʉngo. 15 Twatoliigwe ʉkʉjɨlongosya ɨsitima ʉkʉbʉʉka kʉno ʉmbelo gwafumaga. Po twajɨlekile ʉkʉtɨ jeegigwege itolo nʉ mbelo.

16 Bo tukwenda mbɨbɨmbɨbɨ kʉmbalɨ kʉ lʉsʉngo ʉlʉnandɨ ʉlwa mu Kaʉta, ʉlʉ lwatʉpapɨlɨlaga kʉ mbelo, kʉ bʉtolwe fiijo twalɨponiisye ibooti ɨlya kʉtʉʉla abandʉ. 17 Ababombi abaa mu sitima baalɨkwabiile ibooti nkatɨ mu sitima, balɨnkʉjɨpinya ɨsitima nʉ lʉgoje paasi. Paapo baatiilaga ʉkwikola mu nsanga ʉgwa mu Siliti, balɨnkʉsulusya ɨngimu ʉkʉtɨ ɨsitima jɨlɨngabopaga fiijo, balɨnkʉjɨleka jikʉgutigwa nʉ mbelo.

18 Kɨlaabo kyake ɨnyanja bo jikwendelela ʉkʉsambʉka fiijo, balɨnkwanda ʉkʉtaaga ɨfitwalo mu nyanja. 19 Iisikʉ lya bʉtatʉ, balɨnkʉsopa na maboko gaabo ɨfibombelo fya sitima mu nyanja. 20 Tʉkaajɨmeenye ɨnjɨla jɨɨtʉ paapo twatoliigwe ʉkʉlɨbona iisʉba pamo ɨndondwa kʉ masikʉ mingi, nɨ nyanja jaalyendeliile ʉkʉsambʉka fiijo. Po abandʉ boosa mu sitima ʉlʉsʉʉbɨlo ʉlwa kʉpona lʉlɨnkʉmalɨka.

21 Abandʉ bo bagonile amasikʉ mingi kɨsita kʉlyamo ɨfindʉ, Paʉli alɨnkwɨma pakatɨ pamyabo alɨnkʉjoba alɨnkʉtɨ, “Mwe baamyɨtʉ, lɨnga mwalɨmbɨlɨkiisye ngalɨ mukasookamo mu Kileti, po ngalɨ ɨnjɨla jɨɨtʉ jikaja nʉ loonangɨko ʉlʉ, nɨ fitwalo fyope fyaponaga. 22 Looli lɨɨlɨno ngʉbakasya ʉkʉtɨ mujege bakifu, paapo akajako najʉmo pakatɨ pamyɨtʉ ʉgwa kʉfwa, looli jeene ɨsitima. 23 Namanga ɨkɨlo ɨkɨ ʉgwandʉmi aalyɨmile kɨfuki na niine. Afumile kwa Kyala, ʉjʉ ʉne

* **27:9** 27:9 Akabalɨlo akaa mbelo ʉnkalɨ kaafikile NKigiliki bikʉtɨ Akabalɨlo akaa kyaka ɨkya kʉfipiika ɨfindʉ bo kakɨndile. Abandʉ bakaalondaga ʉkwenda ɨnjɨla, paapo kaalɨ kabalɨlo kaa mbelo ʉnkalɨ.

ndi gwake, kangi ngummwipuuta. 24 Alinkuumbuula alinkuti, ‘Pauli, ulingatiilaga! Mpaka ukiime nkyeni mmalafyale gwa Balooma. Kyala ikubapoka abandu boosa aba bikwenda pamopeene na nungwe mu sitima, paapo akuganile.’ 25 Po baagwitu, mujege bakifu, paapo une ngummwitika Kyala ukuti isyo sikuja bo muno Kyala aambuuliile. 26 Looli mpaka tukutaagigwa pa lusungo lumo.”

Pauli na banine bikupokigwa mu nyanja

27 Ikilo ikya kalongo na buna bo tukweleela kuno na kuno mu nyanja Atilija, pakilo pakati ababombi baa mu sitima balinkwinogona ukuti basegeliile kifuki ni kiisu. 28 Po balinkupima ubusolofu bwa miisi, balinkwaga ukufika paasi imikwamba gili amalongo mabili. Bo bendilepo panandi, balinkupima kangi, balinkwaga imikwamba gili kalongo na mihaano ukufika paasi. 29 Balinkupaasya ukuti isitima aajikwikinya ndwalabwe, po balinkusopa ingimu ina isi syali kunyuma ku sitima, balinkwipuuta ukuti bukye mbibimbibi.

30 Ababombi abaa mu sitima balinkulonda ukujileka isitima nu kujonga, po balinkubuuka nkyeni mu sitima, balinkufwana bikusopa ingimu mmiisi, looli balinkulisulusya mmiisi ibooti ilya mu sitima ukuti bajonge. 31 Looli Pauli alinkummbuula undongosi gwa basikali, pamopeene na basikali baake, alinkuti, “Ababombi aba linga batikusyala mu sitima, umwe mukabagila ukupona.” 32 Po abasikali balinkusibuuta ingoje isi baalipinyile ibooti, balinkulileka ukusatukila mmiisi.

33 Bo bukuja pakukya, Pauli alinkubatengulila boosa ukuti balyemo ifindu, alinkuti, “Liilino isiku lya kalongo na buna, bo mukuguulila, mukalyamo ifindu nafimo. 34 Po ngubasuuma ukuti mulyemo ifindu, ukuti muje buumi. Akajako najumo ugwa kusobesya ulunywili lumo ulwa muntu mmyake.”

35 Pauli bo ajobile isyo, alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi kwa Kyala nkyeni mmyabo, alinkukimenya, alinkwanda ukulya. 36 Po boosa balinkukaba amaka, balinkulya ifindu. 37 Nkati mu sitima twalimo twe bandu 276. 38 Abandu boosa bo biikwite, balinkusopa ifitwalo fyabo ifya nganu mu nyanja ukupungusya ifitwalo mu sitima.

39 Bo bukiile, balinkutoligwa ukukimanya ikiisu kila, looli balinkububona ubujo ubu buli nu nsanga, balinkwitikana ukugela ukujitwala isitima pala, paapo bwali bujo bununu. 40 Po balinkubuuta ingoje isi baapinyiile ingimu, silinkwibila mmiisi, balinkwabula ingoje isi baapinyiile ingafi isya kufigila, balinkufyusya umwenda† gwa pa ndongoti, balinkugulabisya ku mbelo ukuti isitima jifike kwi isiilya. 41 Looli isitima jilinkutika ikigima kya nsanga iki kyali paasi pa miisi. Jilinkwikola ku kipulo nu kutoligwa ukusukaanika. Kunyuma kulinkwanda ukupanguka kunongwa jaa maka agaa majiga.

42 Abasikali baalondaga ukubagoga abapinyigwa boosa, ukuti alingajapo najumo ugwa koogeela nu kujonga. 43 Looli undongosi gwa basikali aalondaga ukubupoka ubuumi bwa Pauli, aabakaanisye. Alinkulagila ukuti aba bameenye ukoogeela batalepo ukwitaaga mmiisi, boogeele mpaka kwi isiilya. 44 Aba baasyele, baaliikoleeliile

† **27:40** 27:40 Umwenda NKiswahili bikuti Tanga. Umwenda ugu linga gwiswile umbelo, gukwendesya isitima.

mmatapwa na pa tɯndɯ ɯtɯngɨ ɯtwa mu sitima. Kɯ lɯbaatiko ɯlo boosa baafikile kanunu kwi isiilya.

28

Paɯli ndɯsɯngo lwa mu Molita

1 Bo tɯfikile kanunu kwi isiilya, po tɯlinkɯmanya ɯkɯtɨ ɯlɯsɯngo lɯla ɨngamu jaake jo Molita. 2 Abenekaaja abaa ndɯsɯngo lɯla, baatwambɨliile kɯ booloolo fiijo. Twalyɯmile ɨmbepo, kangɨ ɨfula jaatimaga, po balinkɯtɯkokesya ɯmooto nɯ kɯtwambɨlila twesa. 3 Paɯli bo abɯngeenie ɨmbabɯ nɯ kɯsibɨika mmooto, po kɯnongwa jaa mooto gɯla ɨnjoka jɨlinkɯsookamo mu mbabɯ, jɨlinkɯlɯma ɨkiboko kya Paɯli nɯ kɯkiniemba. 4 Abenekaaja bo bajɨbwene ɨnjoka jɨla jikɯsyuta nkɨboko kya Paɯli, balinkɯjobesania balinkɯtɨ, “Kisita kwilaamwa ɯmundɯ ɯjɯ ngogi. Na apa aponile mu nyanja, lyakyala ɨlya kɯbujɨkisya ɯbɯbiibi lyalinkongile, ɯkɯtɨ limfunde nɯ kɯnngoga.” 5 Po Paɯli alinkɯjisanyandila ɨnjoka jɨla mmooto, jɨkaalimfuleesyepo napamo. 6 Looli abeene baakeetelelaga ɯkɯtɨ ikwisɯla, pamo ikɯgwa paasi nɯ kɯfwa. Bo baguuliile akabalilo akatali, balinkwaga sitikɯmmwaga nasimo ɨmbalapala, balinkwandɯla ɨnyiinogono syabo, balinkwanda ɯkɯjoba ɯkɯtɨ lyo lyakyala.

Paɯli ikɯmmbɯmbɯlɯsya ɯgwise gwa nkɯlɯmba gwa lɯsɯngo

7 Kɨfuki na pabɯjo bɯla, gyalipo ɨmigɯnda gya mundɯ jɯmo ɨngamu jaake Pubili, aalɨ nkɯlɯmba gwa lɯsɯngo lɯla. Alinkɯtwambɨlila nɯ kɯtɯswɨla kanunu amasikɯ matatɯ. 8 Ugwise gwa Pubili aakamandaniigwe nɨ sekema nɯ lwa kɯmwanya. Paɯli alinkwingɨla kɯ kyumba ɯkɯtɨ ankeete. Bo iipuutile, alinkɯbiika amaboko gaake pamyake, alinkɯmmbɯmbɯlɯsya. 9 Bo siboniike ɨsi, abandɯ boosa aba ndɯsɯngo lɯla aba baalɨ babine biisaga, baabɯmbɯlɯsigwaga. 10 Balinkɯtwɨmika fiijo, na bo tukwipaka mu sitima balinkɯtɯpakɨlila ɨfindɯ nɯ tɯndɯ ɯtɯngɨ ɯtɯ twalondaga.

Paɯli ikɯfika mu Looma

11 Bo tɯgonile ɨmyesi mitatɯ, tɯlinkwenda ɨnjila mu sitima ɨjɨngɨ ɨjaa kɯfuma kɯ Alikisandalija, ɨjɨ jaasyele pala pa Molita kɯnongwa jaa mapepo. Mbɯjo ɯbwa nkyeni ɯbwa sitima, bwalɨ nɨ kɨfwani kya gyabaakyala mibɨlɨ, ɨngamu jaabo abiipasya abaa kɯmwanya. 12 Tɯlinkɯfika mu Silakusi, tɯlinkɯgona amasikɯ matatɯ. 13 Ukɯfuma ɯko tɯlinkɯsyɯnguutila, tɯlinkɯfika mu Legio. Iisikɯ limo bo likɨndile, ɯmbelo ɯgwa kɯfuma kwitongo gɯlinkwanda ɯkɯkula, gɯlinkɯtɯtɯula ɯkwendelela nɨ njila. Iisikɯ lya bɯbɨlɨ tɯlinkɯfika mu Putyoli. 14 Bo tɯsulwike mu sitima, kɯla tɯlinkɯbaaga abiitiki. Balinkɯtɯsɯuma ɯkɯtɨ tɯtɯugalepo nabo amasikɯ mahaano na mabɨlɨ. Po tɯlinkwenda paasi ɯkɯbɯuka kɯ Looma. 15 Abiitiki abaa nkaaja kala bo bapɨliike ɯkɯtɨ tɯlɨ mu njila, balinkwisa kɯkɯtwambɨlila pa Sokoni ɨjaa Api, na pabɯjo apa bikɯtɨ ɨNyumba iTatɯ ɨsya Baheesya. Paɯli bo ababwene alinkɯgwa ɯlɯpi kwa Kyala, alinkɯkaba amaka. 16 Bo tɯfikile kɯ Looma, Paɯli alinkwitikisigwa ɯkɯgona kɯmyake, pamopeene nɯ nsikali gwa kɯnndɨndɨlila.

Paɯli ikɯbalɯmbɨlila abandɯ abaa mu Looma

17 Amasiku matatu bo gakindile, Pauli alinkubakoolela abalongosi
baa Bajuuta abaa nkaaja kala ukuti baaganile. Bo babungeene,
alinkubabuula alinkuti, “Mwe baamyitu, na paapo ngatula inongwa
najimo ku bandu biitu pamo ukusipinga inyiiho sya biisukulu
biitu, naakoliigwe kula mu Jelusalemu, ndinkubiikigwa mmaboko
gaa Balooma. 18 Bo baandaaluusiisye kanunu, baalyagile ngaja na
nongwa najimo ijaa kuti ngogigwe, baalondaga ukuunyaabula. 19 Looli
aBajuuta bo bikukaana ukuti naabuligwe, ngaali nasyo isya kubomba
looli kwene ukukinda ku malafyale unkulumba, na paapo ngaali nasyo
nasimo isya kubalonga abandu baa nkikolo kyangu. 20 Kunongwa iji,
mbakooliile ukuti mwise kukungeeta, nu kujoba na niine. Mbinyiigwe
ni minyololo igi kunongwa ijaa ifi bikusuubila aBanyaisilaili.”
21 Abeene balinkummwamula Pauli balinkuti, “Uswe tukambililapo
kalata najumo ugwa kufuma mu Jutai, kangi akiisako najumo
mbaamyitu ugwa kutubuula inongwa simo pamo ugwa kukujoba
ububiibi ugwe. 22 Looli twiganile ukupilika isi kwinogona ugwe, paapo
tumeenye kukuti bujo abandu bikusijoba kabiibi imanyisyo isyo.”
23 Balinkwitikana nagwe iisiku lya kwaganila. Iisiku ilyo bo lifikile,
balinkwisa abandu bingi. Pauli alinkubalingaania inongwa nyingi
ukwandila nulubunju mpaka namajolo, aabalumbililaga inongwa sya
Bunyafyale bwa Kyala. Aabasisimikisyaga ukuti boope bammwitike
Jesu, ku njila jaa kubalingaania amasyu aga gikujoba inongwa syake
mu ndagilo sya Moose, na mwa baakalata abaa bakunguluka. 24 Bamo
baaliitiike isi aajobaga, bamo bakaaliitiike. 25 Po aBajuuta bala
balinkutapukana mu nyiinogono syabo, balinkusookapo bo Pauli
ajobile iisyu ili, “Mbepo Mwikemo aajobile kanunu na biisukulu biitu,
bo ikujoba ku njila jaa nkunguluka Jeesaja, aatile,
26 ‘Buuka ku bandu aba, ukababuule ukuti,
ukupilika mukupilikaga, looli mutikusyaganiaga.
Nu kukeeta mukukeetaga, looli mutikusibonaga.
27 Paapo indumbula sya bandu aba ngafu,
imbulukutu syabo sili na mapuli,
kangi basiisiilile.
Linga baakeetaga na maaso gaabo,
nu kupilika ni mbulukutu syabo,
ngali basyageenie mu ndumbula syabo,
nu kupinduka, po naababumbulusyaga.’ ”*
28 Po Pauli alinkujoba alinkuti, “Kunongwa ijo mumanyege ukuti,
ubupoki bwa Kyala butumiigwe ku bandu aba bakaja Bajuuta, abeene
bikwakupilikisyaga.”
[29 Pauli bo amalile ukujoba amasyu aga, aBajuuta balinkusookapo
kuno bikukaanikana sii nyingi.]†
30 Pauli aagonile ifyinja fibili mu nyumba jaake iji aajihombelaga
indalama. Aabambililaga kanunu boosa aba baabuukaga kukunkeeta.
31 Aalumbililaga isya Bunyafyale bwa Kyala, nu kumanyisya iNdumi
iNunu ijaa Ntwa Jesu Kilisiti, ku bukifu, kisita kupingigwa nu mundu
najumo.

* **28:27** 28:26-27 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9-10. † **28:29** 28:29 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

Kalata gwa Paʉli kʉ
Balooma
Ɨsyakʉlongosya

Ʉntʉmigwa Paʉli aasimbile kalata ʉjʉ kʉ biitiki abaa nkaaja akaa mu Looma ɨkyɨnja kya 56 bo apaapiigwe Jesu, paapo aalondaga ʉkʉbalɨngaania ɨndʉmi ɨjɨ aalʉmbɨliile mfiisʉ ɨfingi. Ikʉbalɨngaania ʉkʉtɨ ɨNdʉmi ɨNunu ɨjaa Jesu jikʉnangɨsya muno Kyala ikʉbabala ʉbʉgolofu abandʉ abaa mfiisʉ fyosa kʉ lwitiko. Kʉ Bajuuta abiitiki, ikʉbalɨngaania ʉkʉtɨ ɨndʉmi ɨjɨ jɨlimo moope na nDwitɨkano ʉLʉkʉʉlʉ. Kʉlɨ aba bakaja Bajuuta ikʉbanangɨsya ʉkʉtɨ ɨndʉmi ɨjo jikʉbafwania na Kyala nʉ kʉja bandʉ baake. Ikʉlɨngaania ʉkʉtɨ kʉ lwitiko Kyala atʉbalile ʉbʉgolofu nkyeni mmyake. Po leelo Kyala atikʉtʉbala ʉbʉgolofu kʉ njila jaa kʉsikonga ɨndagɨlo syake. Looli lɨnga tukʉnndekela Mbepo Mwikemo ʉkʉtʉlongosya mbʉʉmi bwitʉ, po aatukʉtʉʉgalaga bo muno Kyala ikʉlondela.

Kʉmmalɨikisyo mwa kalata ʉjʉ (ʉlʉtʉʉlo ʉlwa 12–15), Paʉli ikʉlɨngɨsania akajɨilo akaa biitiki muno bikʉlondeligwa ʉkʉja nako mbʉʉmi bwabo. Ikʉmanyisya ɨsya kʉbagana abandʉ abangɨ. Amalɨikiisye (ʉlʉtʉʉlo ʉlwa 16) ʉkʉbaponia abamanyaani baake abaa mu Looma, ikʉmponia jʉmoojʉmo kʉ ngamu jaake.

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ	**ʉlʉtʉʉlo**
Ɨnongwa ɨsya nsimbi na aba ikʉbasimbɨla kalata ʉjʉ	1:1-15
Kyala ikʉbabala ʉbʉgolofu abandʉ kʉ njila jeene ɨjaa lwitiko	1:16–4:25
Ɨmanyisyo ɨsya bʉʉmi ʉbʉpya ʉbwa Bakɨlisiti	5:1–8:39
Kyala aabasʉngwile aBajuuta, aikʉbapoka	9:1–11:36
Akajɨilo akaa Bakɨlisiti, nɨ mbombo jaa Paʉli	12:1–15:33
Ʉluponio kʉ biitiki abangɨ abaa nkɨpanga kya Kyala	16:1-27

Ʉluponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ ʉne Paʉli, ne mbombeli gwa Kɨlɨsiti Jesu. Aalɨimbɨlɨkiile ʉkʉja ntʉmigwa nʉ kʉʉsʉngʉla ʉkʉtɨ mfumusyege ɨNdʉmi ɨNunu ɨjaa Kyala. 2 ƗNdʉmi ɨNunu ɨjo, jo ɨjɨ Kyala aafingile ʉkʉfuma liijolo, kʉ njɨla jaa bakunguluka baake, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo. 3 Ɨndʉmi ɨjo ɨjaa Mwanaake,* ʉjʉ mbʉndʉ bwake aalɨ gwa nkɨkolo ɨkya malafyale Ndaabɨti.† 4 Ʉjo jo ʉjʉ Kyala aalɨnsyʉsiisye kʉ maka agaa Mbepo Mwikemo gwake. Kʉ njɨla ɨjo, ansetwile ʉkʉja Mwanaake, ʉMwene maka goosa. Ʉjo jo Ntwa gwitʉ Jesu Kɨlɨsiti. 5 Ʉkwendela kʉmyake, Kyala aalɨmbeele iipyana ɨlya kʉja ntʉmigwa, ʉkʉbʉʉka nkʉfumusya ɨNdʉmi ɨNunu kʉ bandʉ baa mfikolo fyosa, ʉkʉtɨ bammwitɨke Kɨlɨsiti nʉ kʉmmwɨmɨka, ɨngamu jaake jɨtuufigwege. 6 Ʉmwe nuumwe mulɨ nkɨbugutɨla ɨkyo ɨkya bandʉ aba Jesu Kɨlɨsiti ababɨlɨkiile ʉkʉja bandʉ baake.

---

* **1:3** 1:3 ƲMwanaake Bala iisyʉ ƲMwana gwa Kyala kʉ Ɨsyakʉlingaania. † **1:3** 1:3 Ndaabɨti Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania.

7 Mbasimbiile umwe mwesa mwe bandu baa mu Looma mwe Kyala abaganile fiijo, nu kubabilikila ukuti muje biikemo.‡ Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Ulubaatiko lwa Pauli ukubuuka ku biitiki abaa mu Looma

8 Akaa kwanda, ukwendela mwa Jesu Kilisiti, nggwa ulupi kwa Kyala gwangu kunongwa jiinu umwe mwesa, paapo ulwitiko lwinu lufumwike pakiisu poosa. 9 Kyala nkeeti gwangu, uju ngummbombela ni ndumbula jangu joosa, ku njila ijaa kufumusya iNdumi iNunu ijaa Mwanaake. Ameenye muno ngubasuumila umwe akabalilo koosa. 10 Ngunsuuma Kyala bwila, ukuti linga iiganile, mbagiile ukwisa kumyinu. 11 Nsyukilwe fiijo ukubabona, ukuti mbajabile ulusajo ulu lukufuma kwa Mbepo Mwikemo, ukuti mukake ndwitiko lwinu. 12 Kokuti, ulwitiko lwinu lungasye une, ulwitiko ulwangu lubakasye umwe.

13 Baamyitu ndwitiko, ngulonda mumanye ukuti, naalondaga kaa kingi ukwisa kumyinu. Leelo mbingiigwe ukwisa kumyinu mpaka ulu. Ngulonda niise uko koope mfumusye iNdumi iNunu, bo ulu mbombile mfiisu fimo, ukuti abandu bammwitike uNtwa Jesu. 14 Keeta, ngumeleligwa na Kyala, ukufumusya iNdumi iNunu ku bandu boosa, ku Bagiliki na ku bandu aba bakaja Bagiliki,§ ku bamanyili na kuli aba bakaja bamanyili. 15 Fyobeene ngunyonywa fiijo ukwisa kukufumusya iNdumi iNunu kumyinu, mwe bandu baa mu Looma.

Amaka agaa Ndumi iNunu

16 Ndikufwa isoni na panandi ukufumusya iNdumi iNunu ijo, paapo go maka agaa Kyala agaa kubapoka abandu boosa aba bikummwitika Jesu, ukwandila ku Bajuuta mpaka ku bandu aba bakaja Bajuuta. 17 INdumi iNunu ijo jisetwile muno Kyala ikubabala ubugolofu abandu, ku njila jaa lwitiko lwene, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Umundu ungolofu ikutuugalaga ku njila jaa lwitiko lwake."*

Kyala ikubafunda abandu kunongwa jaa butulanongwa bwabo

18 Ingalalisi sya Kyala sisetuliigwe ku bandu boosa ukufuma kumwanya. Ikwisa kubafunda abandu aba ku njila jaa bubiibi bwabo, bikubupinga ubwanalooli ukuti bulingamanyigwa, paapo bikunkaana Kyala nu kubomba fiijo imbiibi. 19 Kukaja kokuti bakasimanya nasimo isya Kyala, namanga isi syali sya kusimanya, sili pabwelu, paapo Kyala juujo asisetwile ku bandu boosa. 20 Ukwandila akabalilo aka Kyala aapelile ikiisu, abandu babagiile ukummanya Kyala muno ajiiliile. Na paapo batikummbona, bameenye ukuti ali na maka agaa bwila na bwila, nu kuti mwene jo Kyala, akajako ujungi. Abandu babagiile ukummanya ku njila jaa ifi afipelile, fyobeene abandu bakaja ni fya kwinokesya ukuti bakammanya. 21 Na paapo bammeenye Kyala, poope batikuntuufya pamo ukunngwila ulupi bo muno bikulondeligwa. Looli bali ni nyiinogono isya mwalo, ni

‡ **1:7** 1:7 Abiikemo Bala ku Isyakulingaania. § **1:14** 1:14 Ku Bagiliki na ku bandu aba bakaja Bagiliki Akabalilo aka aasimbiigwe kalata uju, injobelo ijaa Kigiliki ni nyiiho sya Bagiliki syabombigwaga mfiisu fingi. Abandu aba bakaja Bagiliki bo aba bakajimanya injobelo iji, bakaakongaga inyiiho isya Bagiliki. Aba bakiimikigwaga. * **1:17** 1:17 Bala kalata gwa Habakuki 2:4.

ndumbula syabo sya bukonyofu butupu. 22 Abeene bikwijumbika ukuti bali na mahala, ngimba bakonyofu. 23 Balekile ukummwipuuta Kyala uju atikufwa, bikwipuuta ku fifwani ifi fifwene na bandu, ni fya finyamaana ifya luko nu luko, ifi fyosa fikufwa.

24 Kunongwa ijo, Kyala abalekile ukuti babombege isi bikulonda, ukukonga ifinyonyo fyabo ifinyali nu kubombanila ingosya soni ni mibili gyabo. 25 Balekile ukubwitika ubwanalooli ubwa Kyala, bikukonga imanyisyo isya butungulu. Bikufibombela nu kufiipuuta ifipeligwa, looli balekile ukummwipuuta uMpeli, uju abagiisye ukutuufigwa bwila na bwila! Ameni.

26 Kunongwa ijo, Kyala abalekile, ukuti balongosigwege ni finyonyo fyabo ifikosya soni. Boope na bakiikulu balekile ukubombela imibili gyabo na banyambala, looli bikubombelana baabo kwa baabo. 27 Bubuubo na banyambala boope, balekile ukubombela imibili gyabo ku bakiikulu, bikunyonywana baabo kwa baabo. Abanyambala bikubombelana ingosya soni. Ku njila ijo biisaliile muno bikwisa kufundigwaga ku mbombo syabo imbiibi. 28 Ukongelapo pali isyo, bo ulu abandu abo bakaanile imanyisyo sya Kyala, joope Kyala abalekile ukuti baje na mahala aga gabolile loosa, babombege imbombo isi sikabagisya ukubombigwa. 29 Biiswile ububiibi ubwa luko nu luko, ubunyali, ubuufi na kabini. Biiganile ukugoga, ukuumana, ukutungulupa, ukusofania abandu, nu kuheeha. 30 Kangi boohesi, bikunkalasya Kyala, batikupaasya abiinaabo, kangi bali na matingo nu kwijumbika. Akabalilo koosa bikulonda injila imbya ijaa kubomba ubutulanongwa, batikubiimika abapaapi baabo. 31 Kangi bakaja na mahala, bakaja baa kusuubiligwa, bakaja nu lugano, bakaja ni kisa. 32 Na paapo abandu abo bameenye fiijo ukuti, Kyala ikwisa kubalonga ukufwa abandu aba bikubomba imbiibi isyo, poope batikupaasya! Bikwendelela ukubomba imbiibi kisita kutiila nafimo, kangi bikubatuufya abandu aba bikubomba imbiibi sisiisyo.

2

Ubulongi bwa Kyala bwa bugolofu

1 Po mwinangu ugwe, gwe kubalonga abanino, ukaja nasyo isya kwinokesya, nalinga gwe gwani. Paapo linga kunndonga unniino, po kwilonga jujuugwe, paapo nungwe ubombile imbiibi sisiisyo. 2 Tumeenye ukuti ubulongi bwa Kyala bwa bwanalooli, ku bandu aba bikubomba imbombo imbiibi bo isyo. 3 Po gwe mwinangu, linga kunndonga unnino looli nungwe kubomba imbiibi sisiisyo, ulingiinogonaga ukuti Kyala aikukuleka kisita kukulonga. 4 Kyala nnunu, kangi ikukupaakisya fiijo nu kukukeetelela. Keeta kummwilaamwa? Bule, ukamanya ukuti ubunu bwa Kyala bukukupela ukuti upinduke?

5 Looli paapo uli na matingo, kangi kukaana ukupinduka, kwilundikila ulufundo ulunywamu, pakabalilo aka Kyala ikwisa kusetula ingalalisi syake nu bulongi ubwa bugolofu. 6 Iisiku ilyo, "Kyala ikwisa kunhomba kukuti mundu ukukongana ni mbombo syake."* 7 Ikwisa kubapa ubuumi bwa bwila na bwila, aba bikwijuula

* **2:6** 2:6 Bala kalata gwa Isabuli 62:12.

ukubomba inunu, paapo bikulonda ubusisya, ulwimiko nu buumi ubo ukufuma kwa Kyala. 8 Looli abaa kabini na aba bikubukaana ubwanalooli, nu kukonga imbiibi, Kyala ikwisa kubakalalila nu kubafunda fiijo. 9 Kukuti mundu uju ikubomba imbiibi ikwisa kutaamigwa nu kukaba ingubilo, ukwandila ku Bajuuta, mpaka ku bandu aba bakaja Bajuuta. 10 Looli boosa aba bikubomba inunu, Kyala ikwisa kubapa ubusisya, ulwimiko nu lutengaano, ukwandila ku Bajuuta, mpaka ku bandu aba bakaja Bajuuta. 11 Namanga Kyala ikubombela ikipimilo kilakila ku bandu boosa.

12 Abandu aba bakasimanya indagilo sya Moose, linga bikubomba imbiibi, bikwisa kupyutigwa kisita ndagilo isyo. Looli aba basimeenye indagilo sya Moose, kokuti aBajuuta, linga bikubomba imbiibi, bikwisa kulongigwa ukukongana ni ndagilo isyo. 13 Aba Kyala ikwisa kubabala ubugolofu, bo aba bikubomba isi indagilo sya Moose sikulagila, somma aba bikupilika indagilo isyo kisita kubomba. 14 Namanga abandu aba bakaja Bajuuta bakaja ni ndagilo isyo. Looli linga bikubomba inunu ukukongana ni nyiiho syabo, inunu isyo linga sifwene na isi sikulagila indagilo, bikunangisya ukuti basimeenye kilingaani indagilo isyo, nalinga bakaja nasyo. 15 Imbombo syabo sikunangisya ukuti indagilo isyo sisimbiigwe mu ndumbula syabo. Indumbula syabo bukeeti, kangi inyiinogono syabo lumo sikubasitaaka, lumo sikubanosya. 16 Sikwisa kuja bo ulo pi isiku lya bulongi. Kyala ikwisa kubalonga abandu mu nyiinogono syabo isya mbutiitu ukwendela kwa Kilisiti Jesu. INdumi iNunu iji ngujifumusya bo jili.

ABajuuta ni ndagilo sya Moose

17 Po ugwe gwe kuti uli Njuuta, kusuubila indagilo, kangi kwituufya ukuti ummeenye Kyala, 18 ugwe umanyisiigwe indagilo, ugwe ubumeenye ubwigane bwa Kyala, nu kusyagania inunu. 19 Ugwe kwibona ukuti ubagiisye ukubalongosya abafwa maaso bala, aba bakasimanya isyo, nu kuja nyaale jaa kubamulikila abandu mu ngiisi. 20 Ugwe gwe mmanyisi gwa aba bakaja na mahala, uli mmanyisi gwa baana abafyele, kwibona ukuti indagilo sikupeele ukumanya nu bwanalooli. 21 Ugwe kubamanyisya abangi, fiki utikwimanyisya? Kubamanyisya abangi ukuti balingiibaga, keeta ugwe kwiba? 22 Ugwe kubabuula abandu, kuti, "Mulingalogwaga," keeta ugwe kulogwa? Kangi ubagiile buleebule ukubakalalila aba bikwipuuta ku fifwani, bo jujuugwe kwikabisya nkuhiija utundu utwa nnyumba isya kwipuutilamo ku fifwani? 23 Ugwe kwituufya ukuti usimeenye indagilo sya Kyala, keeta ugwe kunsuusya Kyala ku njila jaa kukilania indagilo syake? 24 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Kunongwa jaa kajiilo kiinu, ingamu jaa Kyala jikutukigwa na bapanja."†

25 ABajuuta boosa abanyambala bikubuutigwa kukyeni.‡ Uko kuli ni fya kukabamo kumyako, linga kusikonga indagilo. Looli linga umundu akileenie indagilo, ukubuutigwa kwake kukaja ni fya kukabamo. Ujo afwene nu mundu uju akabuutigwa kukyeni. 26 Po umundu uju akabuutigwa kukyeni, linga ikusikonga indagilo, Kyala

† **2:24** 2:24 Bala kalata gwa Jeesaja 52:5; Esekyeli 36:20-22. ‡ **2:25** 2:25 Ukubuutigwa kukyeni Bala ku Isyakulingaania.

ikummwitika bo ulwa mundu uju abuutiigwe kukyeni. 27 Kangi umundu uju akabuutigwa kukyeni, linga akongile muno sikujobela indagilo, imbombo syake inunu sikunangisya ukuti umwe mwe Bajuuta muli batulanongwa. Namanga mubuutiigwe kukyeni, ni ndagilo muli nasyo, looli mutikusikonga.

28 UNjuuta gwa nalooli ali buleebule? Akaja jo uju abuutiigwe kukyeni! Ukubuutigwa kukyeni fyo fiki? Kutikubombigwa mu mbili! 29 UNjuuta gwa nalooli, jo uju ikuntiila Kyala mu ndumbula jaake. Koope ukubuutigwa kukyeni ukwa nalooli, ko kuno kukutendekesigwa mu ndumbula. Uko kukubombigwa na Mbepo Mwikemo, komma na masyu agaa ndagilo. Umundu uju abuutiigwe mu ndumbula ikukaba ulwimiko ukufuma kwa Kyala, atikusuubila ulwimiko ukufuma ku bandu.§

3

Ubugolofu bwa Kyala

1 Pamo kuundaaluusya ukuti, “Kukabamo ifiki ukuja Njuuta? Bule, ukubuutigwa kukyeni kuli ni fya kukabamo?” 2 Nalooli ukuja Njuuta kukabamo ku njila nyingi. Akaa kwanda, Kyala aabapeele aBajuuta amasyu gaake. 3 Looli sya nalooli aBajuuta bamo bakaali bagolofu. Bule, kokuti ubugolofu bwa Kyala busobile? 4 Himma na panandi! Nalinga abandu boosa batungulu, Kyala ngolofu. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

“Mmasyu gaako kubonekaga ukuja ngolofu,
Linga bikukulonga, kutolaga.”*

5 Bamo bikujoba bikuti, “Imbiibi syitu nunu paapo sikunangisya ukuti Kyala ngolofu.” Bule, tukutigi akaja ngolofu bo ikutufunda? 6 Himma na panandi! Paapo linga sili bo ulo, po Kyala ikwisa kubalonga buleebule abandu abaa pakiisu apa ku bugolofu? 7 Kangi bamo babagiile ukulaaluusya ukuti, “Linga ubusyobi bwitu bukutuula ukunangisya ubwanalooli ubwa Kyala nu kongelapo ubusisya bwake, fiki uswe tukulongigwa ukuja batulanongwa?” 8 Uko kufwene nu kuti, “Tubombege imbiibi ukuti siise inunu!” Abandu bamo bikuti, nuuswe tukumanyisya bo ulo. Po abandu abo bikwisa kufundigwa ukukongana ni mbiibi syabo.

Akajako umundu ungolofu

9 Po leelo tuti fiki? Bule, uswe twe Bajuuta tuli banunu ukubakinda aba bakaja Bajuuta? Himma na panandi! Namanga mbabuulile kilingaani ukuti aBajuuta na aba bakaja Bajuuta bafwene itolo, boosa bikulongosigwa nu butulanongwa. 10 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

“Akajako umundu najumo ungolofu.
11 Akajako umundu najumo uju asimeenye isya Kyala,
akajako uju ikulonda ukusimanya.
12 Abandu boosa balekile ukuntiila Kyala,
nkyeni mmyake bakabagisya kangi.
Akajako umundu najumo uju ikubomba inunu.”†

§ **2:29** 2:29 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 30:6. * **3:4** 3:4 Bala kalata gwa Isabuli 51:4. † **3:12** 3:10-12 Bala kalata gwa Isabuli 14:1-3; 53:1-3.

13 “Ɨmilomo gyabo gili bo ulwa mapumba aga gali bwasi,
indimi syabo sikujoba ubutungulu.”‡
“Mmilomo gyabo sikusooka inongwa isya kugoga,
bo ulwa kulumigwa ni njoka.”§
14 “Ubujobi bwabo,
bwiswile inongwa isya kuguna nu kufulasya.”*
15 “Amalundi gaabo mapepe ukubuuka kukugoga.
16 Poosa apa bikuja,
bikufulasya nu kubapelela abandu ingubilo.
17 Bakajimanya injila ijaa kutuugala ku lutengaano.”†
18 “Batikuntiila Kyala siku.”‡

19 Looli tumeenye ukuti inongwa isi sikufuma mwa Kalata uMwikemo, sisimbiigwe kuli aba baapeeliigwe kalata ujo.§ Isyo syasimbiigwe ukuti Kyala bo ikukilonga ikiisu, abandu boosa balingiisa kujaga ni sya kwinokesya, kangi siboneke pabwelu ukuti boosa batulanongwa nkyeni mwa Kyala. 20 Po leelo, akajako umundu uju ikubaligwa ubugolofu nkyeni mwa Kyala ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose. Ɨmbombo jaa ndagilo ko kubanangisya abandu boosa ukuti batulanongwa.

Umundu ikubaligwa ubugolofu ku njila jaa kummwitika Jesu

21 Looli akabalilo aka Kyala ajisetwile injila ijaa kubabala abandu ubugolofu nkyeni mmyake, kisita kwendela mu ndagilo sya Moose. Ɨnongwa isyo, indagilo sya Moose na masimbo agaa bakunguluka gaasisimikiisye. 22 Ubugolofu bwa Kyala bwisile ku bandu boosa aba bikummwitika Jesu Kilisiti. Kyala atikwegamila ku mundu, 23 namanga uswe twesa tutulile inongwa, nu kwagilwa ubusisya bwa Kyala. 24 Looli Kyala kwi ipyana lyake, atubalile ubugolofu kisita uswe ukuhomba fimo, ku njila jaa bupoki ubu Kilisiti Jesu atutwaliile. 25 Kyala aalinsoosiisye Kilisiti ukuja ikemo ilya kubooligwa, ukutufwania uswe nu mwene. Kilisiti aalyonile iilopa lyake ku nongwa jaa bandu aba bikummwitika. Kyala aabombile bo ulo, ukunangisya ukuti, umwene ngolofu, kangi ukuti aali ngolofu nalinga akaabafundile abandu ku butulanongwa ubu baabombile akabalilo akaa kunyuma. 26 Kuli isyo, anangiisye ubugolofu bwake nkabalilo aka. Umwene jo ngolofu, kangi jo uju ikubabala ubugolofu aba bikummwitika Jesu.

27 Po bule, tubagiile ukwituufya? Himma! Bule, tubagiile ukwituukifya ukukonga indagilo sya Moose? Himma! Paapo tukupokigwa kwene ku lwitiko lwitu. 28 Tumeenye ukuti Kyala ikutubala ubugolofu ku njila jaa kummwitika Jesu, somma ku njila jaa kukonga indagilo. 29 Linga kwali ko ku njila jaa ndagilo, Kyala ngali jo Kyala gwa beene aBajuuta. Bule, umwene akaja jo Kyala gwa bandu abangi boope? Nalooli umwene jo Kyala gwa bandu boosa, 30 paapo aliko Kyala jumojwene, uju ikubabala ubugolofu aBajuuta, aba babuutiigwe kukyeni, na aba bakaja Bajuuta, aba batikubuutigwa

‡ **3:13** 3:13 Bala kalata gwa Isabuli 5:9. § **3:13** 3:13 Bala kalata gwa Isabuli 140:3. * **3:14** 3:14 Bala kalata gwa Isabuli 10:7. † **3:17** 3:15-17 Bala kalata gwa Jeesaja 59:7-8. ‡ **3:18** 3:18 Bala kalata gwa Isabuli 36:1. § **3:19** 3:19 Aba baapeeliigwe kalata ujo bo Bajuuta. Aba bo aba Kyala aabapeele Kalata uMwikemo.

kukyeni. Boosa bikubaligwa ubugolofu ku njila jaa kummwitika mwene Jesu. 31 Po ulu tukusisimikisya ulwitiko, bule, kokuti indagilo sikaja na mbombo najimo? Himma na panandi! Looli ndwitiko indagilo sifikile pa nyango jaake.

4

Aba bikummwitika Jesu ugwisabo jo Abulahamu

1 Bule, tuti fiki ku sya mwisukulu gwitu Abulahamu,* muno aasimanyiile isya kubaligwa ubugolofu? 2 Linga tukuti Abulahamu aabaliigwe ubugolofu ukukongana ni mbombo syake, ngali ali ni sya kwituukifya, leelo akaali nasyo nasimo nkyeni mwa Kyala. 3 Kalata uMwikemo ikuti fiki? Ikuti, “Abulahamu aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu.”†

4 Nalooli, umundu linga abombile imbombo, ikupeeligwa umfwalo ukufwana ni mbombo. Atikuhombigwa kisita kubomba. 5 Kyala atikummbala ubugolofu umundu uju ikusuubila imbombo syake, looli ikummbala ubugolofu untulanongwa uju ikummwitika. 6 Umalafyale Ndaabiti joope, aajobile inongwa isya sajo sya mundu uju Kyala ikummbala ubugolofu, kisita kukeeta imbombo syake, aatile,

7 “Basajiigwe aba Kyala abahobokiile imbiibi syabo,
nu kubusoosyapo ubutulanongwa bwabo.
8 Asajiigwe umundu uju uNtwa Kyala atikummbala
ukuja ntulanongwa.”‡

9 Bule, isajo isyo, sya beene aba babuutiigwe kukyeni? Kokuti beene aBajuuta! Bule, sikaja sya bandu abangi boope? Kokuti aba bakaja Bajuuta! Mukumbuke isi Kalata uMwikemo ikuti, “Abulahamu aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu.”§ 10 Isi syabombiigwe buleebule? Bule, syabombiigwe bo abuutiigwe kukyeni? Himma! Syabombiigwe bo akaali ukubuutigwa kukyeni.* 11 Ukubuutigwa kukyeni kyali kimanyilo ikya kunangisya ubugolofu ubu aali nabo, kunongwa jaa lwitiko lwake, bo akaali ukubuutigwa kukyeni. Ku njila ijo Abulahamu gwise gwa bandu boosa aba bikummwitika Kyala, kokuti aba babaliigwe ubugolofu ku lwitiko, nalinga bakabuutigwa kukyeni. 12 Abandu aba babuutiigwe kukyeni, boope Abulahamu gwisabo ndwitiko, somma kunongwa jaa kubuutigwa kukyeni, looli paapo bammwitiike Kyala bo ulu aalimmwitiike umwene lula, bo akaali ukubuutigwa kukyeni.

Abaa ndujungu lwa Abulahamu bikwisa kukaba ikilingo ikya kiisu kyosa

13 Kyala aafingile kwa Abulahamu na baa ndujungu lwake, ukuti bikwisa kukaba ikilingo ikya kiisu kyosa.† Leelo batikwisa kukaba ikilingo iki ku njila jaa kukonga indagilo sya Moose, looli ku njila jaa kummwitika Kyala nu kubaligwa ubugolofu. 14 Linga baakabaga ikilingo ku njila jeene ijaa kukonga indagilo isyo, po ukummwitika Kyala ngali kukaja na mbombo najimo. Apo ulufingo lwa Kyala loope

* **4:1** 4:1 Abulahamu Bala ku Isyakulingaania. † **4:3** 4:3 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. ‡ **4:8** 4:7-8 Bala kalata gwa Isabuli 32:1-2. § **4:9** 4:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. * **4:10** 4:10 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6; 17:23-27. † **4:13** 4:13 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:1-18.

ngali lwa itolo, 15 paapo indagilo isyo sikututwalila ingalalisi sya Kyala. Kangi linga sikajapo indagilo, po kutikujapo ukukilania indagilo.

16 Fyobeene ululfingo ulo ulwa Kyala, lukusuubila ukummwitika umwene, kokuti lyene iipyana lyake, ukuti ululfingo lwake lwa nalooli ku bandu boosa abaa ndujungu lwa Abulahamu. Somma kwene kuli aba bapeeliigwe indagilo, kokuti aBajuuta, looli koope kuli aba bikummwitika Kyala bo ulu aalimmwitiike Abulahamu. Uswe twesa taata jo Abulahamu, 17 bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Ngubiikile ukuja gwisabo gwa fikolo fingi.”‡ Abulahamu jo taata nkyeni mwa Kyala uju aalimmwitiike, Kyala uju ikubasyusya abandu ukufuma mbafwe, kangi ikupela utundu utu tukaalipo, ukujapo.

18 Na paapo amasyu gaa Kyala gaali makafu ukugasuubila, poope Abulahamu aagiitiike, po Kyala aalimmbiikile ukuja jo gwisabo gwa fikolo fingi. Syaboniike bo ulu Kyala aalimmbuulile ukuti, “Abandu abaa ndujungu lwako bikwisa kuja bingi bo ulwa ndondwa.”§ 19 Akabalilo kala, Abulahamu aali nkangale gwa fyinja imia jimo buno. Looli ulwitiko lwake lukaalogotiile, na paapo aameenye ukuti umbili gwake gwafwene ngati gufwile, kangi unkasi gwake Sala aali nngumba. 20 Kangi akaali ni ndumbula ijaa kwilaamwa ku lufingo ulu aapeeliigwe na Kyala. Looli amaka gaake agaa kummwitika Kyala gaalyongiilepo, kangi antuufyaga, 21 namanga aameenye nalooli ukuti Kyala abagiile ukusibomba isi aalimfingiile. 22 Fyobeene Kalata uMwikemo ikuti, “Kyala alinkummbala ubugolofu.”*

23 Looli inongwa isi sikuti, “Kyala alinkummbala ubugolofu,” sikaja sya Abulahamu mwene, 24 looli syitu na nuuswe, twe Kyala ikutubala ubugolofu, linga tukummwitika umwene, uju aalinsyusiisye uNtwa gwitu Jesu ukufuma mbafwe. 25 Kyala aalinningile Jesu ukufwa, ukuti abusoosyepo ubutulanongwa bwitu. Kangi aalinsyusiisye, ukuti uswe tubaligwe ubugolofu.

5

Ulutengaano nu lusuubilo

1 Po kunongwa jaa kuti Kyala atubalile ubugolofu, ukukongana nu kummwitika umwene, tuli nu lutengaano nagwe ku njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. 2 Jo uju atulongwisye ndwitiko lwitu, ukwingila mwi ipyana muno tulimo. Muno tukusekela fiijo kunongwa jaa lusuubilo lwitu ulwa kuja nu buliilanisi mbusisya bwa Kyala. 3 Sikaja syene sisiisi, looli tukusekela moope mu ngubilo syitu, paapo tumeenye ukuti ingubilo sikongelapo uluumiililo lwitu. 4 Uluumiililo lukutwala ukukaka indumbula, ukukaka indumbula kukutwala ulusuubilo. 5 Ulusuubilo ulo lutikutusuusya, paapo Kyala asiiswisye indumbula syitu nu lugano lwake, ku njila jaa kutupa Mbepo Mwikemo gwake.

6 Kilisiti aaliisile pakabalilo aka Kyala aakabaatiike, alinkutufwila uswe twe tukaja bagolofu, bo tuli batulanongwa. 7 Nalooli, kukafu umundu ukumfwila umundu unnunu. Looli pamo umundu abagiile ukumfwila umundu unnunu fiijo. 8 Looli Kyala atunangiisye ukuti

‡ **4:17** 4:17 Bala kalata gwa Ubwandilo 17:5. § **4:18** 4:18 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:5.
* **4:22** 4:22 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6.

atuganile fiijo, ku njila jaa kuntuma Kilisiti ukutufwila bo tuli batulanongwa.

9 Po linga tubaliigwe ubugolofu ku njila jaa kooneka iilopa lya Jesu, nalooli ku njila jaa Jesu tukwisa kwepuka ingalalisi ingali isya Kyala, nu kupokigwa. 10 Akabalilo kala, bo tuli balugu baa Kyala, aatufwenie nagwe ku njila jaa bufwe ubwa Mwanaake. Fyobeene nalooli tukwisa kupokigwa ukwepuka ingalalisi sya Kyala, ku njila jaa buumi ubwa Mwanaake. 11 Sikaja bo ulo itolo, looli poope tukusekela mwa Kyala ukwendela ku Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, uju atufwenie na Kyala.

Atamu aatwele ubufwe looli Jesu atwele ubuumi

12 Atamu bo atulile inongwa, ubutulanongwa bwalingiile pakiisu ku njila jaa mundu ujo jumojwene, bulinkututwalila ubufwe. Fyobeene abandu boosa bikufwa, paapo boosa batulanongwa. 13 Moose bo akapeeligwa indagilo, ubutulanongwa bwalipo pakiisu. Looli linga sikajapo indagilo, abandu batikulongigwa ku butulanongwa bwabo. 14 Poope, ukufuma akabalilo akaa Atamu mpaka nkabalilo akaa Moose, ubufwe bwali na maka ku bandu boosa, boope na bandu aba bakaatulile inongwa ijaa kukilania indagilo, bo ulu aabombile Atamu.

Atamu aali kifwanikisyo ikya Kilisiti uju aaliisile piitaasi. 15 Looli ubutulanongwa bwa Atamu, ni ipyana lya Jesu filegeene fiijo. Ukwendela mbutulanongwa ubwa mundu jumojwene, abandu bingi baafwile. Ukwendela mwi ipyana lya mundu jumojwene Jesu Kilisiti, Kyala abongiilepo abandu bingi iipyana ni sajo syake. 16 Kangi iipyana lila lya Kyala lilegeene nu butulanongwa bwa mundu jula Atamu. Namanga ubutulanongwa bwake bumobwene bwatwele kumyitu ubulongi bwa Kyala. Looli iliipyana lila ilya Kilisiti lyatwele kumyitu ukubaligwa ubugolofu, na paapo twali batulanongwa. 17 Ukwendela ubutulanongwa ubwa mundu jumojwene, ubufwe bulinkwanda ukuja na maka ku bandu boosa. Looli ukwendela ku mundu jumojwene, Jesu Kilisiti, sya nalooli fiijo, bikutola mbuumi bwabo, abandu bala aba bambiliile iliipyana ilingi fiijo nu kubaligwa ubugolofu.

18 Po leelo, bo ulu abandu boosa bikulongigwa kunongwa jaa butulanongwa bumobwene, bo lululo abandu boosa bikubaligwa ubugolofu nu kupeeligwa ubuumi kunongwa jaa mbombo jimojeene ijaa bugolofu. 19 Po leelo, bo ulwa bandu bingi baali batulanongwa, kunongwa jaa mundu jumojwene uju aalinkaanile Kyala, bo lululo Kyala ikwisa kubapela ukuja bagolofu abandu bingi, kunongwa jaa mundu jumojwene uju aalintiilile Kyala.

20 Indagilo sya Moose syatwaliigwe ukuti ubutulanongwa bongelepo. Looli ubutulanongwa bo bongeliile, lyope iipyana lya Kyala lilinkukindilila ukongelapo. 21 Fyobeene bo ulu ubutulanongwa bwali na maka ukutwala ubufwe, bo lululo iipyana lili na maka ukubabala abandu ubugolofu, nu kubapa ubuumi bwa bwila na bwila, ku njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

6

Ukufwa nu kusyuka pamopeene na Kilisiti

1 Po tuti fiki? Bule, twendelelege ukubomba ubutulanongwa ukuti iipyana lya Kyala libaalege? 2 Himma na panandi! Uswe tukaja nu

bulilanisi mbutulanongwa, tufwene bo ulwa bafwe ku butulanongwa. Tubagiile buleebule ukwendelela ukuja mbutulanongwa? 3 Bule, mukamanya ukuti uswe twesa bo toosiigwe, tulungiigwe na Kilisiti Jesu mbufwe bwake? 4 Paapo toosiigwe mbufwe bwake, nuuswe tusyiliigwe pamopeene nagwe. Namanga bo ulu Kilisiti aasyukile ku maka amakulumba agaa Kyala, bo lululo nuuswe tukuja nu buumi ubupya.

5 Po linga uswe tubiikiigwe pamopeene nagwe mbufwe bwake, bubuubo tukwisa kusyusigwa ukuja pamopeene nagwe. 6 Nalooli bo toosiigwe, ubundu bwitu ubwa ijolo bwakomeleliigwe pa kikohekano, ukuti ubundu ubwa butulanongwa boomoligwe. Po leelo twalekile ukuja batumwa baa butulanongwa. 7 Namanga umundu linga ubundu bwake ubwa ijolo bufwile, ubutulanongwa butikuja nu bulagili kumyake. 8 Linga uswe twafwile bo ulo pamopeene na Kilisiti, tukwitika ukuti aatukuja nu buumi pamopeene nagwe. 9 Tumeenye ukuti Kilisiti aasyukile, atikwisa kufwa kangi, ubufwe bukaja nu bulagili kangi kumyake. 10 Bo afwile, aafwile kamokeene, kaafwene ukubutola ubulagili ubwa butulanongwa. Akabalilo aka muumi, ubuumi bwake buli mbuliilanisi na Kyala. 11 Bubuubo na nuumwe mwibonege ukuti mufwile pamopeene na Kilisiti, ubutulanongwa bukaja nu bulagili kumyinu na panandi. Kangi mwibonege ukuti muli buumi mbuliilanisi na Kyala mwa Kilisiti Jesu.*

12 Po leelo mulingabulekaga ubutulanongwa ukugilagila imibili gyinu, igi aagikufwa, pamo ukukonga ifinyonyo fyake ifibiibi. 13 Mulingabombelaga utumbakaasya utwa mibili gyinu ubutulanongwa ni mbiibi. Looli mwiningege kwa Kyala, ukuti mubombelege utumbakaasya twinu isya bugolofu. Namanga musyusiigwe na Kyala, ukuti muje nu buumi ubupya. 14 Ubutulanongwa bukaja nu bulagili kumyinu, paapo mukulongosigwa ni ipyana, somma ni ndagilo.

Ukuja batumwa baa bugolofu

15 Po tuti fiki? Linga tukulongosigwa ni ipyana, somma ni ndagilo, bule tukwitikisigwa ukubomba ubutulanongwa? Himma na panandi! 16 Bule, mukamanya ukuti linga mwiningile ku mundu jumo ukubomba isi ikulonda, po muli batumwa baake? Mubagiile ukuja batumwa baa butulanongwa nu kufwa, pamo mubagiile ukuja batumwa baa Kyala nu kummwimika umwene, ukuti mubaligwe ubugolofu. 17 Kyala atuufigwege! Mwali batumwa baa butulanongwa, looli akabalilo aka musikolile mu ndumbula imanyisyo isi mwapeeli-igwe. 18 Mwabuliigwe ukufuma mbutumwa ubwa butulanongwa, muli batumwa baa bugolofu.

19 Ngujoba nkifwanikisyo iki ikya butumwa, paapo umwe mukaali ukusyagania kanunu. Ijolo mwabombelaga utumbakaasya utwa mibili gyinu, ukuja tutumwa twa bunyali nu bubiibi, ukubomba ubutulanongwa. Looli akabalilo aka utumbakaasya twinu tujege tutumwa twa bugolofu, ukuti muje biikemo. 20 Akabalilo kala mwali batumwa baa butulanongwa, mukaalongosigwaga nu bugolofu. 21 Akabalilo kala, mwabombaga imbombo isi akabalilo aka mukwaga

* **6:11** 6:11 Mwa Kilisiti Jesu Bala ku Isyakulingaania.

soni. Mwakabilemo ifiki? Isi sikuboneka ndi sila bo bufwe! 22 Looli akabalilo aka, mwabuliigwe ukufuma mbutulanongwa, muli batumwa baa Kyala. Ifya kukabamo ko kuja biikemo, nu kupeeligwa ubuumi bwa bwila na bwila. 23 Namanga umfwalo gwa batulanongwa bo bufwe. Looli ifyabupe fya Kyala bo buumi bwa bwila na bwila, ukwendela mu Ntwa gwitu Kilisiti Jesu.

7

Aba bikulongosigwa na Jesu bakaja paasi pa ndagilo sya Moose

1 Baamyitu ndwitiko, ngujoba na nuumwe, mwe musimeenye indagilo. Mumeenye ukuti umundu ikulondigwa ukusikonga indagilo bo aliko kwene ku buumi. 2 Bo ulwa kifwanikisyo ikya lulagilo ulwa bwegi, unkiikulu akabagila ukunndeka undume bo akaali muumi. Looli linga undume afwile, po unkiikulu ikwabuligwa ukufuma ndulagilo ulwa bwegi. 3 Kokuti linga ikwegigwa nu nnyambala ujungi bo undume akaali muumi, ujo ndogwe. Looli linga undume afwile, ali nu bwabuke ndulagilo lula. Nalinga ikwegigwa nu jungi, atikuja ndogwe.

4 Baamyitu, bubuubo kumyinu, nuumwe mufwile ku ndagilo, muli baabuke ku njila jaa bufwe bwa Kilisiti. Po nuumwe muli baa uju aasyukile ukufuma mbufwe, ukuti uswe twesa tupege iseke inunu kwa Kyala. 5 Akabalilo kala, ubundu bwitu ubwa butulanongwa bwatulongosyaga, kangi indagilo syafipelile ifinyonyo ifibiibi ukubomba imbombo mmibili gyitu. Jo nongwa iji twapaga iseke imbiibi isi sikutwala ubufwe. 6 Twapinyiigwe ni ndagilo, looli akabalilo aka tufwile pamopeene na Kilisiti, kunongwa ijo tuli baabuke ku ndagilo isi syatupinyaga. Akabalilo aka tutikummbombela Kyala ku njila ijaa ijolo ijaa kukola indagilo isi syasimbiigwe, looli tukummbombela Kyala ku njila imbya ijaa kulongosigwa na Mbepo Mwikemo.

Andu boosa bikulagiligwa nu butulanongwa

7 Po tuti fiki? Bule, tuti indagilo mbiibi? Himma, bukaja bwanalooli na panandi! Nalooli linga indagilo sikaalipo, une ngali ngamanya ukuti ubutulanongwa fyo fiki. Namanga linga lukaalipo ululagilo ulu lukuti, "Ulinganyonywaga akandu akaa nnino,"* une ngali ngamanya ukuti ukunyonywa akandu akaa mwinangu butulanongwa. 8 Looli bo nsimeenye indagilo, po ubutulanongwa bulinkufisambula ifinyonyo ifibiibi ifya luko nu luko nkati mu ndumbula jangu. Po linga indagilo sikajapo, ubutulanongwa bukaja na maka. 9 Amasiku agaa uko kunyuma, naatuugalaga kisita kusimanya indagilo sya Kyala. Looli bo nsimeenye indagilo, ubutulanongwa bulinkuja nu bulagili kumyangu, 10 ndinkufwa, ndinkusibona indagilo isyo, isi syali sya kumba ubuumi, ngimba sikumba ubufwe. 11 Namanga ku njila jaa ndagilo isyo, ubutulanongwa bulinkuusyoba une nu kuungoga. 12 Po leelo sili pabwelu ukuti, indagilo sya Kyala nyiikemo, nunu, kangi sya bwanalooli.

13 Bule, akandu akanunu ako kaalindwaliile ubufwe? Himma na panandi! Ubutulanongwa bo ubu bwalindwaliile ubufwe ukwendela

* **7:7** 7:7 Bala kalata gwa Ukusooka 20:17; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:21.

kᵾ ndagɨlo sila ɨnunu, ᵾkᵾtɨ bᵾboneke ᵾkᵾja bo bᵾtᵾlanongwa. Kᵾ njɨla jaa ndagɨlo, ᵾbᵾtᵾlanongwa bwasisimɨkɨsiigwe ᵾkᵾja bᵾtᵾlanongwa nalooli.

Jesu ikᵾbapoka abandᵾ ᵾkᵾfuma mbᵾlagɨli ᵾbwa bᵾtᵾlanongwa

14 Tᵾmeenye ᵾkᵾtɨ ɨndagɨlo sya Moose syafumile kwa Kyala, looli ᵾne ndɨ mundᵾ itolo, ᵾne nᵾᵾlɨsiigwe ᵾkᵾja ntᵾmwa gwa bᵾtᵾlanongwa.† 15 Ɨsi ngᵾbomba nalooli ᵾne ndikwibona. Niiganile ᵾkᵾbomba ɨnunu, leelo ndikᵾbomba. Looli ɨsi ngasigana syo ɨsi ngᵾbomba. 16 Paapo ᵾne ngᵾbomba ɨsi ngasigana, po sikᵾnangɨsya ᵾkᵾtɨ ngwitɨka, ᵾkᵾtɨ ɨndagɨlo nunu. 17 Po ndikᵾja jo ᵾne ne ngᵾbomba ɨsi ngasigana, looli bᵾtᵾlanongwa ᵾbᵾ bᵾlɨ nkatɨ mmyangᵾ. 18 Mmeenye ᵾkᵾtɨ nkatɨ mmyangᵾ, kokᵾtɨ mbᵾndᵾ bwangᵾ ᵾbwa bᵾtᵾlanongwa, kakajamo akandᵾ akanunu kokoosa. Namanga niiganile ᵾkᵾbomba ɨnunu, leelo ndikᵾbomba. 19 Po ndikᵾbomba ɨnunu ɨsi niiganile, looli ngᵾbomba ɨmbiibi ɨsi ngiigana ᵾkᵾsibomba. 20 Paapo ᵾne ngᵾbomba ɨsi ngasigana, po sikᵾnangɨsya ᵾkᵾtɨ ndikᵾja jo ᵾne ne ngᵾbomba ɨsyo, looli bukᵾja bᵾtᵾlanongwa ᵾbᵾ bᵾlimo nkatɨ mmyangᵾ.

21 Po leelo nkabwene akandᵾ aka: Bo ngᵾlonda ᵾkᵾbomba akandᵾ akanunu, ngᵾkwabigwa ᵾkᵾbomba akandᵾ akabiibi. 22 Ɨndagɨlo sya Kyala nsiganile nɨ ndumbula jangᵾ joosa. 23 Looli ᵾtᵾmbakaasya ᵾtwa mbɨlɨ gwangᵾ tukᵾlongosigwa na maka agaa bᵾtᵾlanongwa aga gikᵾpɨngana nɨ nyiinogono. Fikᵾmbela ᵾkᵾja ntᵾmwa gwa kᵾbᵾbombela ᵾbᵾtᵾlanongwa ᵾbᵾ bukᵾbomba ɨmbombo mu mbɨlɨ gwangᵾ.

24 Ahɨɨli ᵾne! Jo jwani ᵾgwa kᵾmboka ᵾne, nsookemo mbᵾndᵾ ᵾbᵾ bukᵾlongosigwa nᵾ bᵾfwe? 25 Kyala atuufigwege, ᵾjᵾ ikᵾmboka kᵾ njɨla jaa Ntwa gwɨtᵾ Jesu Kɨlɨsiti!

Namanga ᵾne ndɨ ntᵾmwa gwa ndagɨlo sya Kyala mu nyiinogono syangᵾ, looli mbᵾndᵾ bwangᵾ, ndɨ ntᵾmwa gwa ndagɨlo ɨsya bᵾtᵾlanongwa.

8

ᵾkᵾlongosigwa na Mbepo Mwikemo

1 Po leelo, akabalɨlo aka, kᵾkajako ᵾkᵾpeeligwa ᵾlᵾfundo abandᵾ aba balᵾngeene na Kɨlɨsiti Jesu. 2 Namanga Mbepo Mwikemo ᵾjᵾ ikᵾbapa ᵾbᵾᵾmi bwa bwila na bwila, aambɨikile ᵾkᵾja mwabᵾke mwa Kɨlɨsiti Jesu, ᵾkᵾfuma mbᵾtᵾlanongwa na mbᵾfwe. 3 Ɨndagɨlo sya Moose sikaabagiile ᵾkᵾtᵾpoka, kᵾnongwa jaa boonywa ᵾbwa bᵾndᵾ bwɨtᵾ ᵾbwa bᵾtᵾlanongwa. Looli Kyala atᵾpokile. Aalɨntᵾmile ᵾMwanaake jᵾᵾjo, ᵾkᵾja nᵾ mbɨlɨ bo ᵾgwa bandᵾ, ᵾkᵾtɨ aje ikemo ɨlya kᵾbooligwa ɨlya kᵾbᵾsoosyapo ᵾbᵾtᵾlanongwa. Kᵾ njɨla ɨjɨ aabᵾlongile ᵾbᵾtᵾlanongwa. 4 Kyala aabombile bo ᵾlo ᵾkᵾtɨ ɨngolofu ɨsi sikᵾlondigwa nɨ ndagɨlo sya Moose sibombigwe pakatɨ pamyɨtᵾ, ᵾswe twe tukᵾlongosigwa na Mbepo gwake, somma kᵾ maka agaa bᵾndᵾ bwɨtᵾ ᵾbwa bᵾtᵾlanongwa.

5 Namanga aba bikᵾlongosigwa nᵾ bᵾndᵾ bwabo ᵾbwa bᵾtᵾlanongwa, ɨnyiinogono syabo sikᵾlonda ᵾkᵾtᵾla ɨnongwa. Looli aba bikᵾlongosigwa na Mbepo Mwikemo, ɨnyiinogono syabo sikᵾlonda

† **7:14** 7:14 ᵾntᵾmwa gwa bᵾtᵾlanongwa Bala iisyᵾ ᵾntᵾmwa kᵾ Ɨsyakᵾlingaania.

isi sikunkyela Mbepo ujo. 6 Umundu uju ikulongosigwa nu bundu bwake ubwa butulanongwa, ummaliikisyo gwake bo bufwe bwene. Looli uju ikulongosigwa na Mbepo Mwikemo, ikukaba ubuumi nu lutengaano. 7 Po uju ikulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa, umwene jo ndugu gwa Kyala. Umundu ujo atikusitiila indagilo isya Kyala, akabagila ukusitiila. 8 Uju ikulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa akabagila ukunkyela Kyala.

9 Looli umwe mutikulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa, looli mukulongosigwa na Mbepo gwa Kyala, linga Mbepo ujo ikutuugala nkati mmyinu. Looli umundu gwesa uju akaja na Mbepo ujo, uju jo Mbepo gwa Kilisiti, umundu ujo akaja gwake. 10 Linga Kilisiti ikutuugala nkati mmyinu, Kyala ababalile ubugolofu, na Mbepo Mwikemo ikubapa ubuumi bwa bwila na bwila, na paapo imibili gyinu gifwile kunongwa jaa butulanongwa. 11 Kangi linga Mbepo gwa Kyala, uju aalinsyusiisye Jesu, ikutuugala nkati mmyinu, po Kyala uju aalinsyusiisye Kilisiti ukufuma mbafwe ikwisa kugipa imibili gyinu ubuumi, ku njila jaa Mbepo gwake uju ali nkati mmyinu.

12 Baamyitu ndwitiko, uswe tutikulondigwa ukutuugala mbuumi ubu bukulongosigwa nu bundu bwitu ubwa butulanongwa. 13 Namanga linga mukutuugala mbuumi ubu bukulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa, mukwisa kufwa. Looli linga ku maka agaa Mbepo Mwikemo, mukusigoga imbombo imbiibi, aamukujaga buumi bwila na bwila.

14 Boosa aba bikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala bo baana baa Kyala. 15 Namanga Mbepo uju mwapeeliigwe, akaabapelile kangi ukuja batumwa aba bali nu lutende. Looli abapelile umwe ukuja baana baa Kyala, na kuli ujo tukunkoolela Kyala ukuti, “Abba,” kokuti, “Taata.” 16 Mbepo Mwikemo juujo ikusisimikisya mu ndumbula syitu ukuti, uswe tuli baana baa Kyala. 17 Po linga uswe tuli baana baa Kyala, tuli baa kilingo ikya Kyala. Nalooli tukwisa kwingilapo ikilingo pamopeene na Kilisiti, linga uswe tuli baliilanisi mu ngubilo syake, ukuti tuje baliilanisi moope na mbusisya bwake.

Kyala ikwisa kubapa ubusisya abaanaake

18 Ingubilo isya kabalilo aka ngusibona ukuti kandu kaa itolo, ukufwanikisya nu busisya ubu Kyala ikwisa kutusetulila. 19 Ifipeligwa fyosa fikuguulila ndusuubilo akabalilo aka Kyala ikwisa kubasetula pabwelu abaanaake ukuti bo baani. 20 Namanga ifipeligwa fyosa fyalyandwike filinkuja fya mwalo, somma ku bwigane bwabo, looli ku bwigane bwa Kyala juujo. Po fikuguulila ndusuubilo, 21 ukuti fiise kubiikigwa mbwabuke ukufuma mbutumwa bwabo ubwa loonangiko, ukuti fije nu bwabuke ubukulumba bwa baana baa Kyala.

22 Tumeenye ukuti ukufika akabalilo aka, ifipeligwa fyosa fikulila ku lubabo bo ulwa nkiikulu uju ali pakupaapa. 23 Na nuuswe, twe tupeeliigwe Mbepo Mwikemo, tukulila fiijo mu ndumbula syitu kuno tukunnguulila Kyala ukuti atupele ukuja baanaake, kokuti ikwisa kutwabula nu kutupa imibili impya.

24 Ulusuubilo ulo tuli nalo ukwandila apa Kyala aatupokile. Looli linga tukabwene aka tukukasuubila, kukajako ukuguulila. Bule, jo jwani uju ikusuubila ukupeeligwa akandu aka ali nako? 25 Looli linga

tukusuubila ukupeeligwa akandu aka tutikukabona, po tukuumiililila ukuguulila.
26 Bubuubo Mbepo Mwikemo ikututuula mboonywa bwitu. Namanga tukamanya ukwipuuta bo muno Kyala ikulondela, looli Mbepo juujo ikutwipuutila ni kitima iki ukabagila ukukilingaania. 27 Kyala uju asimeenye isi silimo mu ndumbula sya bandu, asimeenye syope ni nyiinogono isya Mbepo gwake. Namanga Mbepo ujo ikubiipuutila abiitiki ukukongana nu bwigane bwa Kyala.
28 Tumeenye ukuti, kuli syosa Kyala ikubabombela inunu abandu aba banganile, aba ababilikiile ukukongana ni nyango jaake. 29 Namanga Kyala aatalile ukubamanya abasunguligwa baake bo akaali ukukipela ikiisu. Aabasungwile ukuti bajege bo muno uMwanaake ajiiliile, ukuti ujo ajege nkulumba pakati pa baana boosa abaa Kyala. 30 Po leelo aba aabasungwile, bo aba aababilikiile. Aba aababilikiile, bo aba aababalile ubugolofu. Kangi aba aababalile ubugolofu, bo aba aabapeele ubusisya bwake.

Akajako ugwa kutupaagula ndugano lwa Kyala

31 Liilino tuti fiki ku nongwa isyo? Linga Kyala ali pamopeene na nuuswe, bule, jo jwani aikututola? 32 Kyala akaalimpaakiisye uMwanaake ukufundigwa, looli aalinsoosiisye ukuti atufwile uswe twesa. Linga aatupeele uMwanaake ukutufwila uswe, nalooli ikwisa kutupa utundu toosa. 33 Bule, jo jwani uju aikumela ukuti abasunguligwa baa Kyala balongigwe? Akajako najumo, namanga Kyala juujo jo uju ababalile ubugolofu. 34 Bule, jo jwani uju aikubasitaaka abasunguligwa baa Kyala? Akajako najumo, namanga jo Kilisiti Jesu, uju aafwile nu kusyuka, atuugeele kukibafu ikiililo ikya Kyala pabujo ubwimikigwa fiijo, uko ikutwipuutila uswe.
35 Fyo filiku ifi fibagiile ukutupaagula ndugano ulwa Kilisiti? Bule, ubutolwe, pamo ubukamandanigwa, pamo ingubilo, pamo injala, pamo ukusita kuja ni myenda, pamo ukufwimigwa, pamo ukugogigwa? 36 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Amasiku goosa tukufwimigwa,
paapo tukukubombela ugwe.
Uswe tukubombeligwa kabiibi,
bo ulwa ng’oosi isya kubooligwa.”*
37 Looli kuli syosa isi uswe tukutola fiijo, ukwendela mwa Kilisiti uju atuganile. 38 Namanga nsyageenie nalooli ukuti kakajako akandu aka kabagiile ukutupaagula ndugano lwa Kyala. Linga tuli buumi, pamo linga tufwile, aatutikupaaguligwa. Akajako ugwandumi, pamo undagili gwa nkiisu muno, pamo utundu utu tukubombigwa akabalilo aka, pamo utu tukwisa piitaasi, 39 pamo utundu utwa kumwanya, pamo utundu utwa ku busyuka, pamo ikipeligwa ikingi kyokyosa iki kibagiile ukutupaagula ndugano lwa Kyala, ulu alusetwile ukwendela mwa Kilisiti Jesu, uNtwa gwitu.

9

Kyala aabasungwile aBanyaisilaili ukuja bandu baake

* **8:36** 8:36 Bala kalata gwa Isabuli 44:22.

1 Kilisiti nkeeti gwangu ukuti ngujoba isya nalooli, indumbula
jangu jikuusisimikisya jikulongosigwa na Mbepo Mwikemo ukuti
ndikutungulupa. 2 Nsulumeenie fiijo nu kubabigwa ukusita kumalika
mu ndumbula. 3 Naabagiile ukuhoboka ukugunigwa na Kyala
nu kusoosigwamo mwa Kilisiti ukuti abandu abaa nkikolo kyangu
bapokigwe! 4 Abo bo Banyaisilaili. Bo aba Kyala aababiikile ukuja
baanaake. Aali pamopeene nabo mbusisya bwake. Bo aba Kyala
aabiikile ulwitikano nabo, nu kubapa indagilo syake, nu kufinga
kumyabo, nu kubalagila muno bikulondeligwa ukummwipuuta.
5 ABanyaisilaili abo, baa ndujungu lwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo.
Joope Kilisiti afumile ndujungu lwabo. Jo Kyala, uNkulumba gwa
fyosa. Atuufigwege bwila na bwila! Ameni.
6 Bule, Kyala aatoliigwe ukubomba isi aafingile ku Banyaisilaili?
Himma! Paapo abaa ndujungu lwa Abulahamu bamo bakaja
basunguligwa baa Kyala. 7 Kangi abaa ndujungu lwa Abulahamu
bamo batikubaligwa ukuja baanaake, paapo Kyala aalimmbuulile
Abulahamu aatile, “Ulujungu lwako lukufuma kwa Isaka.”* 8 Kokuti,
abaana bamo aba aabapaapile Abulahamu bakaja baana baa Kyala.
Looli aba bapaapiigwe ukukongana na muno Kyala aafingiile kwa
Abulahamu, bo aba bikubaligwa ukuja baana baa Kyala. 9 Namanga
ulufingo ulwene lukuti, “Angugomokelako nkabalilo aka nkabaatiike,
Sala aikujaga nu mwana unnyambala.”†
10 Kangi sikaja syo isyo itolo. Umwana ujo jo Isaka, unkasi
gwake Lebeka aalimpaapiile abaana babili abiipasya. 11-12 Bo bakaali
ukupaapigwa abiipasya abo, Kyala alinkummbuula Lebeka ukuti,
“Unkulumba ikwisa kummbombelaga unnandi.”‡ Kyala bo ikujoba
isyo, abaana abo bo bakaali ukubomba nasimo inunu pamo imbiibi.
Isi sikunangisya ukuti Kyala ikusungula abandu ukukongana nu
bwigane bwake. Batikusunguligwa ukukongana ni mbombo syabo,
looli bikusunguligwa na uju ikubabilikila. 13 Jo nongwa iji Kalata
uMwikemo ikuti, “Jaakobo naalinnganile, looli Esabu naalinkaanile.”§

Kyala ngolofu

14 Po tuti fiki? Bule, tutigi Kyala akaabombile isya bwanalooli?
Himma na panandi! 15 Namanga aalimmbuulile Moose aatile,
“Une ndi nu lupaakisyo
ku mundu uju niiganile ukumpaakisya,
kangi ngumpelela ikisa
umundu uju niiganile ukumpelela ikisa.”*
16 Akapala kyo kisa ikya Kyala, bukaja bwigane bwa bandu,
pamo ukwijuula kwabo abeene. 17 Kangi mwa Kalata uMwikemo
aalimmbuulile Falao aatile, “Naakubiikile ukuja malafyale ukuti ku
njila jaako mbanangisye abandu amaka gangu, nu kuti ingamu
jangu jifumusigwege ikiisu kyosa.”† 18 Po leelo tumeenye ukuti
Kyala ikumpaakisya umundu gwesa uju abaatiike ukumpaakisya, nu
kumpelela ubukafu indumbula uju abaatiike ukumpelela ubukafu.

---

* **9:7** 9:7 Bala kalata gwa Ubwandilo 21:12. † **9:9** 9:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 18:10, 14.
‡ **9:11-12** 9:11-12 Bala kalata gwa Ubwandilo 25:23. § **9:13** 9:13 Bala kalata gwa Malaki 1:2-3. * **9:15** 9:15 Bala kalata gwa Ukusooka 33:19. † **9:17** 9:17 Bala kalata gwa Ukusooka 9:16.

Ingalalisi ni kisa kya Kyala

19 Pamo ubagiile ukuundaaluusya ukuti, “Linga sili bo ulo, fiki
Kyala ikutulonga? Namanga akajako umundu uju abagiile ukusisigila
imbaatiko sya Kyala.” 20 Ugwe uli mundu itolo! Bule, ubagiile
buleebule ukutolana na Kyala? Bule, ikipeligwa kibagiile ukutolana
na uju aakipelile nu kulaaluusya ukuti, “Fiki umbelile bo ulu?”‡
21 Bule, umbumba ndeko atikubumba muno iiganiile? Indeko jimo
ikujibumba ku mbombo ijaa kwimikigwa, ijingi ku mbombo isita
kwimikigwa.

22 Bo sili kwa Kyala. Aalondaga ukubanangisya abandu ingalalisi
syake na maka gaake, looli abakeeteliile fiijo aba baalondigwaga
ukulongigwa nu kupyutigwa. 23 Kangi aalondaga ukubusetula
ubusisya bwake ubukulumba, kuli aba aalondaga ukubapelela ikisa,
aba aabatendekiisye kilingaani ukubapapo ubusisya bwake. 24 Abandu
abo, bo aba aabasungwile, kokuti uswe twesa twe Bajuuta na aba
bakaja Bajuuta. 25 Isi syo isi Kyala aajobile mwa kalata ugwa
nkunguluka Osija ukuti,

“Aba bakaja bandu bangu,
ngubatigi, ‘Bandu bangu.’
Abandu aba ngaabaganile,
ngubatigi, ‘Bakundwe bangu.’ ”§

26 Kangi,

“Pabujo ubu baajobigwaga ukuti,
‘Umwe mukaja bandu bangu,’
po apa aabikujobigwaga ukuti,
‘Baana baa Kyala uMuumi.’ ”*

27 Joope unkunguluka Jeesaja ikujoba sisiisyo ku Banyaisilaili ikuti,

“Nalinga aBanyaisilaili bingi bo ulwa nsanga ugwa kumbali ku nyanja,
poope abandu aba aabikupokigwa banandi.

28 Namanga uNtwa Kyala ikwisa kubapa ulufundo ulusita kwagilwa
abandu abaa pakiisu apa, kisita kukaabila.”†

29 Bo muno aajobiile ijolo unkunguluka Jeesaja ukuti,

“Linga uNtwa uMwene maka goosa akaasyesye bamo abaa ndujungu
lwitu,
ngali tupyutiigwe loosa bo ulwa bandu abaa mu Sotoma na Gomola.”‡

Isi syabapelile aBanyaisilaili bamo ukusita kubaligwa ubugolofu

30 Bule, tuti fiki? Na paapo abandu aba bakaja Banyaisilaili
bakaaliijuulile ukuti babaligwe ubugolofu na Kyala, poope Kyala
aababalile ubugolofu ku nongwa jaa lwitiko lwabo. 31 Kangi kokuti,
aBanyaisilaili aba biijuulaga ukusikonga indagilo ukuti babaligwe
ubugolofu, baatoliigwe ukusikonga indagilo sila. 32 Fiki bakaabaliigwe
ubugolofu? Paapo biijuulaga ukusikonga imbombo sya ndagilo, kisita
lwitiko kwa Kyala. Balinkwitika pi ibwe§ lila iikulumba, balinkugwa.
33 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

“Namukeete, uko nkaaja akaa mu Syoni,*

---

‡ **9:20** 9:20 Bala kalata gwa Jeesaja 29:16. § **9:25** 9:25 Bala kalata gwa Osija 2:23. * **9:26** 9:26 Bala kalata gwa Osija 1:10. † **9:28** 9:27-28 Bala kalata gwa Jeesaja 10:22-23. ‡ **9:29** 9:29 Bala kalata gwa Jeesaja 1:9; Ubwandilo 19:24-25. § **9:32** 9:32 Iibwe Kokuti Kilisiti. * **9:33** 9:33 Syoni ngamu ijingi ijaa Jelusalemu.

mbiikile iliibwe ili abandu aabikwitikangapo,
ili aalikubapelelaga abandu ukugwa.
Looli umundu gwesa uju ikummwitika uju jo ibwe ilyo,
atikwisa kusuukamo siku!"†

10

1 Baamyitu ndwitiko, ngunyonywa mu ndumbula jangu ukuti
abiinangu abo aBanyaisilaili bapokigwe. Isyo syo isi ngusuuma
ukuti Kyala asibombe. 2 Nikubabuula umwe, abandu abo bik-
wijuula ukunkonga Kyala, looli bakamanya muno Kyala ikulondela
ukunkonga. 3 Abeene bakaabwageenie ubugolofu bwa Kyala,
bakaaliibiikile paasi pa bugolofu bwake. Looli biilondelaga ubugolofu
bwabo abeene. 4 Namanga Kilisiti jo bumalikilo bwa ndagilo, ukuti
abandu boosa aba bikummwitika babaligwe ubugolofu.

Abandu boosa babagiile ukupokigwa

5 Ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa kusikonga indagilo,
Moose aasimbile aatile, "Umundu gwesa uju ikusikonga indagilo
syosa, ikujaga nu buumi ku njila jaa kusikonga."* 6 Looli
ukubaligwa ubugolofu ku njila ijaa lwitiko, Kalata uMwikemo
ikuti, "Mulingiilaaluusyaga mu ndumbula syinu ukuti, 'Jo jwani
abagiile ukufyuka kumwanya?' " Kokuti ukuntwala Kilisiti pakiisu.
7 "Pamo ukuti, 'Jo jwani ugwa kusuluka mpaka ku busyuka?' " Kokuti
ukunsyusya Kilisiti ukufuma mbafwe.† 8 Looli Kalata uMwikemo ikuti
fiki? Ikuti, "Iisyu lya Kyala lili kifuki na nungwe, lili nkanwa mmyako
na mu ndumbula jaako."‡ Kokuti jo ndumi jaa kummwitika Kilisiti, iji
tukufumusya.

9 Po linga kujoba na kanwa kaako ukuti, "Jesu jo Ntwa," nu
kwitika mu ndumbula jaako ukuti Kyala aalinsyusiisye ukufuma
mbafwe, kupokigwa. 10 Namanga mu ndumbula umundu ikwitika, po
ikubaligwa ubugolofu, kangi na kanwa kaake ikujoba, po ikupokigwa.
11 Kalata uMwikemo ikuti, "Umundu gwesa uju ikummwitika atikwisa
kusuukamo siku."§ 12 Namanga bakaleganapo uNjuuta na uju akaja
Njuuta. UNtwa ali jumojwene, jo Ntwa gwa bandu boosa, ikubasaja
boosa aba bikunsuuma. 13 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata
uMwikemo ukuti, "Kukuti mundu uju ikusuumila mu ngamu jaa Ntwa,
ikupokigwa."*

14 Po abandu babagiile buleebule ukunsuuma, linga bakammwitika?
Kangi babagiile ukummwitika buleebule, linga bakapilikamo indumi
jaake? Babagiile ukupilika buleebule, linga bakalumbililigwa?
15 Kangi babagiile buleebule ukulumbililigwa, linga abandu
bakatumigwa kukubalumbilila? Fyobeene Kalata uMwikemo ikuti,
"Kununu fiijo ukwisa kwa bandu aba bikulumbilila iNdumi iNunu!"†
16 Leelo aBanyaisilaili bamo bakaaliitiike iNdumi iNunu ijaa Jesu.
Namanga unkunguluka Jeesaja aajobile aatile, "Gwe Ntwa, jo jwani

† **9:33** 9:33 Bala kalata gwa Jeesaja 8:14; 28:16. * **10:5** 10:5 Bala kalata gwa Abanyaleebi 18:5. † **10:7** 10:6-7 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 30:12-13. ‡ **10:8** 10:8 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 30:14. § **10:11** 10:11 Bala kalata gwa Jeesaja 28:16. * **10:13** 10:13 Bala kalata gwa Joeli 2:32. † **10:15** 10:15 Bala kalata gwa Jeesaja 52:7.

iitiike indumi jiitu?”‡ 17 Po leelo abandu ukuti biitike, mpaka bapilike indumi ijo. Po ukuti bapilike, mpaka balumbililigwe iNdumi jaa Kilisiti.
18 Leelo ngwilaaluusya, bule aBanyaisilaili bakapilikamo? Nalooli baapiliike, namanga Kalata uMwikemo ikuti,
“Indumi jibalaniile pakiisu kyosa,
amasyu gaabo gaabalaniile ukufika kummaliikisyo ugwa kiisu.”§
19 Kangi ngwilaaluusya, bule aBanyaisilaili bakaasyageenie? Baasyageenie paapo Kyala aababuulile ukwendela kwa Moose aatile,
“Ngubapela ukuja nu buufi,
ku bandu aba bakaja bandu bangu,
ngubakalasya fiijo umwe,
ku bandu aba bakamanya.”*
20 Kangi unkunguluka Jeesaja ikujoba ku bukifu ikuti,
“Abandu aba bakaandondaga,
bo aba baambwene.
Abandu aba batikulaaluusya inongwa syangu,
niisetwile kumyabo.”†
21 Looli isya Banyaisilaili, Kyala ikuti,
“Umuusi goosa naabagolokiisye amaboko gangu,
abandu aba batikuunyiimika,
kangi baa lukaani.”‡

11

Kyala akabaleka abandu baake aBanyaisilaili

1 Po leelo ngubalaaluusya nguti, bule, Kyala abalekile abandu baake? Himma na panandi! Une niine ndi Mwisilaili, ugwa ndujungu ulwa Abulahamu, nkikolo ikya Benjamini. 2 Kyala akabaleka abandu baake,* aba aabasungwile ijolo. Bule, mukasimanya isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo isi sikunnjoba Elija, muno aasuumiile kwa Kyala kunongwa jaa Banyaisilaili? 3 Aatile, “Gwe Kyala, abandu aba, baabagogile abakunguluka baako nu koonanga ifigemo fyako. Nsyele niimwene, kangi bikulonda ukuungoga niine!”† 4 Kyala aalimmwamwile buleebule? Aatile, “Niibiikiile abandu 7,000 mu Isilaili aba batikummwipuuta Baali.”‡
5 Na ulu bo sili akabalilo aka. Balipo banandi aba basyele aba Kyala abasungwile kwi ipyana lyake. 6 Po leelo, linga tusunguliigwe kwi ipyana lya Kyala, tutikupokigwa ni mbombo isi tukubomba. Linga Kyala aabapokaga abandu kunongwa jaa mbombo syabo, po ngali iipyana likaja ipyana kangi.
7 Po leelo sili buleebule ulu? ABanyaisilaili baalondaga ukuja bagolofu, looli bakaakabile. Beene aba Kyala aabasungwile, bo aba baakabile. Looli aBanyaisilaili abangi boosa, aabapelile ukuja ni

‡ **10:16** 10:16 Bala kalata gwa Jeesaja 53:1. § **10:18** 10:18 Bala kalata gwa Isabuli 19:4. * **10:19** 10:19 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 32:21. † **10:20** 10:20 Bala kalata gwa Jeesaja 65:1. ‡ **10:21** 10:21 Bala kalata gwa Jeesaja 65:2. * **11:2** 11:2 Bala kalata gwa 1 Samweli 12:22. † **11:3** 11:3 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 19:10, 14. ‡ **11:4** 11:4 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 19:18.

ndumbula ingafu, 8 bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Kyala aabaluuleesye bo ulwa bandu aba bagonile utulo,
aabapelile ukuti balingakeetaga,
aasindiile imbulukutu ukuti balingapilikaga,
bali bo ulo mpaka umwisyugu.”§
9 Joope umalafyale Ndaabiti aatile,
“Bo bali pa findu fyabo ifya pa lusekelo,
Kyala afisanusye ukuja ntego,
untego ugwa kubakola abeene,
ukwikinyamo nu kubafunda.
10 Amaaso gaabo gabiikigwe ingiisi,
ukuti balingafibonaga nafimo,
inyuma syabo sigundamege bwila,
ku ngubilo syabo.”*
11 Po ngwilaaluusya kangi, bule, aBanyaisilaili bo biikinyilemo, baagwile loosa? Himma na panandi! Abeene bo bankaanile Kyala, Kyala aabapeele abandu abaa mfikolo ifingi injila ijaa kupokigwa. Aabombile bo ulo ukuti aBanyaisilaili bababonelege ubuufi abo. 12 Ukwikinyamo ukwa Banyaisilaili kwatwele iipyana ilingi ku bandu boosa abaa pakiisu, kangi ukugwa kwa Banyaisilaili kwatwele iipyana ilingi ku bandu abaa mfikolo ifingi. Po abandu boosa aabikukabamo iipyana ukukindapo, aBanyaisilaili bo bammwitiike kangi uMpoki.

Isajo ku bandu aba bakaja Banyaisilaili

13 Ulu ngujoba na nuumwe mwe mukaja Banyaisilaili. Paapo Kyala aalindumile ukuja ntumigwa gwinu,† ngwituukifya imbombo ijo. 14 Ngusuubila ukuti, pamo aBanyaisilaili biinangu bikubabonelaga ubuufi umwe kuli isi Kyala ikubabombela, ukuti bamo pakati pamyabo bapokigwe. 15 Namanga Kyala bo abakaanile aBanyaisilaili, alinkumanyana nabo abandu abaa mfikolo ifingi. Linga Kyala ikumanyana na Banyaisilaili kangi, bukujaga buumi kuli aba baafwile! 16 Linga umundu ansookiisye Kyala ifilubukilwa ukuja ikemo, fyosa ifi atondwile fikuja fiikemo. Kangi linga imisi igya nsyunguti miikemo, ni samba syake syope sikuja nyiikemo.

17 Umwe mwe mukaja Banyaisilaili, muli bo isamba isya nsyunguti ugwa mmatengele. ABanyaisilaili bali bo isamba isya nsyunguti ugwa mu ngunda. ABanyaisilaili bamo batumuliigwe ukufuma mu mpiki ugwa mu ngunda, umwe mulungisiigwe pabujo bwabo, mukumela nu kukaba ifinunu ukufuma mu nsi gwa nsyunguti ugu gubyaliigwe. 18 Po leelo mulingasiilaamwaga isamba isi situmuliigwe. Muleke ukwituufya. Mumanyege ukuti imisi gitikubasuubila umwe, looli umwe jo umwe mukugisuubila imisi. 19 Lumo kuti, “Isamba isyo syatumuliigwe ukuti une ningile pabujo bwabo.” 20 Isyo sya nalooli. Isamba isyo syatumuliigwe kunongwa jaa kusita kwitika, looli ugwe gwimile kanunu kunongwa jaa lwitiko lwako. Po leelo gwitiimege,

§ **11:8** 11:8 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 29:4; Jeesaja 29:10. * **11:10** 11:9-10 Bala kalata gwa Isabuli 69:22-23. † **11:13** 11:13 Untumigwa gwinu Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania.

ulingiituufyaga. 21 Linga Kyala aasitumwile isamba isya kubwandilo,
abagiile ukubomba bo ulo na kumyako.
22 Ukeete muno Kyala ajiliile ubunu nu, kangi nkali. Aababombi-
ile ubukali aba baalinkaanile, looli ikukubombela kanunu ugwe,
linga kwendelela ukunsuubila. Looli linga kunndeka, po nungwe
kutumuligwa. 23 Boope aBanyaisilaili bala linga bikummwitika kangi
Kyala, bikulungisigwa kangi mu nsyunguti, paapo Kyala ali na maka
agaa kubalungisya kangi. 24 Po leelo ugwe gwe ukaja Mwisilaili gwatu-
muliigwe ukufuma mu nsyunguti ugwa mmatengele, nu kulungisigwa
mu nsyunguti ugwa mu ngunda. Ako kandu kapya ukubombigwa.‡
Umanyege ukuti jikaja mbombo ngafu kwa Kyala ukubagomokesyapo
aBanyaisilaili pabujo bwabo!

Kyala ali nu lupaakisyo ku bandu boosa

25 Baamyitu ndwitiko, ngulonda mumanye ulubaatiko ulo ulwa
mbutiitu ulwa Kyala, ukuti mulingiisa kwituufya. ABanyaisilaili bamo
bakafu indumbula, bikwendelela ukuja bakafu kukabalilo, mpaka
jifwane imbalilo ijaa bandu baa mfiisu ifingi abaa kwambililigwa na
Kyala. 26 Ku njila ijo, aBanyaisilaili boosa bikwisa kupokigwa. Bo
muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“UMpoki ikwisa kufuma nkaaja akaa mu Syoni,
ikwisa kulupela ulujungu lwa Jaakobo ukusita kunkaana Kyala.
27 Ulo lwitikano lwangu ulu ngwisa kubiika,
po ngwisa kusoosyapo ubutulanongwa bwabo.”§
28 Kunongwa jaa kukaana iNdumi iNunu, aBanyaisilaili baaliipelile
balugu baa Kyala, ukukabamo umwe mwe bandu abaa mfikolo ifingi.
Looli Kyala akaali abaganile, paapo aabasungwile abiisukulu baabo
ku bwigane bwake. 29 Namanga linga Kyala abasungwile abandu nu
kubasaja, akabagila ukwandula. 30 Kubwandilo umwe mukantiilaga
Kyala, looli akabalilo aka ukusita kutiila ukwa Banyaisilaili kupelile
ukupaakisigwa umwe. 31 Bo lululu lo, ukupaakisigwa kwinu, kukwisa
kupela ukupaakisigwa abeene, na paapo batikuntiila Kyala akabalilo
aka. 32 Po leelo Kyala abapinyile abandu boosa pakiisu ku bukafu bwa
ndumbula syabo, ukuti abapaakisye abandu boosa.

Kyala atuufigwege

33 Keeta, bo bwingi buki ubukabi ubwa Kyala, amahala nu bumanyi
bwake ubukulumba? Jo jwani abagiile ukubwagania ubulongi, ni njila
sya Kyala?
34 “Jwani asyageenie inyiinogono sya Ntwa Kyala,
pamo jwani abagiile ukunndingaania?”*
35 “Jwani ankopiisyemo akandu Kyala,
akaa kuti mpaka Kyala ahombe?”†
36 Namanga fyosa fikufuma kumyake,
fyosa fyapeliigwe nagwe,
fyosa filipo ukunangisya ubusisya bwake.

---

‡ **11:24** 11:24 Abandu bikutumula isamba isya mpiki ugu gubyaliigwe nu kusilunga mu mpiki ugwa ndiisu. Looli akandu akapya apa, po apa Pauli ikuti isamba isya ndiisu sikulungigwa mu mpiki ugu gubyaliigwe. § **11:27** 11:26-27 Bala kalata gwa Jeesaja 27:9; 59:20-21; Jelemija 31:33-34. * **11:34** 11:34 Bala kalata gwa Jeesaja 40:13. † **11:35** 11:35 Bala kalata gwa Jobu 41:11.

Kyala atuufigwege bwila na bwila! Ameni.

12

Ukummbombela Kyala

1 Po baamyitu ndwitiko, nikubapyelesya ku kibabiilisi ikya Kyala, mwiningege ukuja ikemo ilyumi, iliikemo ili likunkyela Kyala. Namanga ijo jo njila inunu ijaa kummwipuuta Kyala. 2 Mulingakongaga akajiilo ni nyiiho isya bandu abaa pakiisu apa, looli Kyala abasanusye mu ndumbula syinu ukuti muje ni nyiinogono imbya. Apo po aamukumanya ku bwanalooli inunu isi Kyala ikulonda, isi sikaagilwa na isi sikunkyela.

3 Paapo Kyala ambeele iipyana ukuja ntumigwa gwake, nikubabuula umwe mwesa nikuti, muleke ukwibona ukuti mubagiisye ukukinda muno mujiiliile. Looli mwinogonege ku mahala ukuti mwesa mupeeliigwe ulwitiko lulalula na Kyala. 4 Umbili guli gumogwene, leelo guli nu tumbakaasya twingi. Kukuti kambakaasya kali ni mbombo jaake. 5 Bubuubo bo muno gujiiliile umbili gwa Kilisiti. Uswe twesa tuli mbili gwake gumogwene. Kukuti mundu kambakaasya kamo akaa ntumbakaasya twingi utwa mbili gumogwene ugo.

6 Po leelo, Kyala kwi ipyana lyake, ampeele kukuti mundu ikikungilwa ikya luko lwake. Ugwa kikungilwa ikya bukunguluka, akibombelege ukukongana nu lwitiko lwake. 7 Ugwa kikungilwa ikya bubombeli, ababombelege ni ndumbula joosa. Ugwa kikungilwa ikya bumanyisi, amanyisyege kanunu. 8 Ugwa kikungilwa ikya kubakasya abandu, abakasyege. Ugwa kikungilwa ikya kubatuula abandu ifi baagiilwe, abapege ni ndumbula joosa. Ugwa kikungilwa ikya bulongosi, iijuulege ukulongosya kanunu. Ugwa kikungilwa ikya kupaakisya, apaakisyege nu lusekelo.

Ukuganana nkipanga kya Kyala

9 Mugananege kisita kusyobana. Mububengege loosa ububiibi boosa. Mwitotekege mu nunu akabalilo koosa. 10 Mugananege mwesa bo ulwa banyamundu. Kukuti mundu anyonywege fiijo ukummwimika unnine. 11 Muleke ukuja boolo, looli mummbombelege uNtwa Jesu bo mukulongosigwa na Mbepo Mwikemo. 12 Namusekelege paapo mukusuubila ukukaba inunu ukufuma kwa Kyala. Muumiililege linga ubutolwe bukubiisila, kangi munsuumege Kyala akabalilo koosa. 13 Musangulege ifya kubatuula abiitiki biiniinu. Kangi mujege bengo ukubambililila kanunu abaheesya mu nyumba syinu.

Muno sikulondeligwa ukubabombela abangi

14 Mubasajege abandu aba bikubafunda, mubasajege somma ukubaguna. 15 Musekelege pamopeene nabo aba bikusekela. Mulilege pamopeene na aba bikulila. 16 Mutuugalege kanunu na biiniinu. Mulingiituufyaga, looli mujege nu bulilanisi na bandu abafujufu, mulingiibonaga ukuti mubakindile amahala.

17 Abandu linga bikubabombela ububiibi, mulingababombelaga nuumwe ububiibi. Looli musiinogonege fiijo isi sikuboneka ukuja nunu ku bandu boosa. 18 Mubombege syosa isi mubagiile ukusibomba ukuti mutuugalege nu lutengaano na bandu boosa. 19 Bakundwe bangu, mulingabusyaga ububiibi, looli munndekelege Kyala jo abombege isyo.

Namanga sisimbiigwe mwa Kalata ꞉Mwikemo ꞉k꞉t꞉, “꞊Ntwa Kyala ik꞉t꞉, ‘Ꞌl꞉buk꞉syo lo lwang꞉, nik꞉buk꞉syaga j꞉j꞉꞉ne.’ ”* 20 ꞉sya k꞉sita k꞉buk꞉sya sisimbiigwe mwa Kalata ꞉Mwikemo ꞉k꞉t꞉,
“Linga ꞉nd꞉g꞉ gwako al꞉ n꞉ njala, ꞉mpege ꞉find꞉,
kang꞉ linga al꞉ n꞉ ky꞉m꞉lwa, ꞉mpege ꞉fya k꞉nwa.
Namanga linga k꞉bomba bo ꞉lo,
bo ꞉mmbiikiile ꞉mooto ꞉g꞉ gukwaka pant꞉ pamyake.”†
21 Ꞌlingatoligwaga n꞉ b꞉biibi, looli ꞉b꞉tolege ꞉b꞉biibi k꞉ njila ꞉jaa k꞉bomba ꞉nunu.

13

Ꞌk꞉b꞉꞉m꞉ka abalongosi

1 K꞉k꞉t꞉ mund꞉ ik꞉londigwa ꞉k꞉b꞉꞉m꞉ka abalongosi abaa silikali. Namanga ꞉b꞉longosi boosa buk꞉fuma kwa Kyala, kang꞉ boope boosa babiikiigwe nagwe. 2 Po leelo ꞉mund꞉ gwesa ꞉j꞉ ik꞉b꞉pinga ꞉b꞉longosi bwabo, ik꞉pinga ꞉l꞉baatiko lwa Kyala. Aband꞉ abo bikwisa k꞉fundigwa. 3 Namanga ꞉mund꞉ ꞉j꞉ ik꞉bomba ꞉nunu atik꞉ja n꞉ l꞉tende k꞉ ndongosi, looli ꞉j꞉ ik꞉bomba ꞉mbiibi. B꞉le, k꞉londa ꞉k꞉sita k꞉ja n꞉ l꞉tende k꞉ balongosi baako? Po bombaga ꞉nunu, ꞉ndongosi ik꞉k꞉tuufyaga. 4 Namanga ꞉ndongosi mbombeli gwa Kyala, ꞉mbombo jaake ko k꞉k꞉t꞉꞉la ꞉gwe. Looli linga ꞉bombile simo ꞉mbiibi, po ꞉tiilege! Paapo al꞉ na maka agaa k꞉funda, b꞉kaja b꞉longosi bwa itolo! ꞊mwene mbombeli gwa Kyala, at꞉miigwe k꞉k꞉batwalila ababomba mbiibi ꞉l꞉fundo lwa Kyala. 5 Fyobeene aband꞉ bik꞉londigwa ꞉kwijiisya k꞉ balongosi, somma k꞉nongwa jaa k꞉tiila lwene ꞉l꞉fundo lwa Kyala, looli k꞉nongwa jaa k꞉t꞉ mumeenye mu ndumbula ꞉k꞉t꞉ k꞉nunu ꞉k꞉bomba bo ꞉lo.
6 Kang꞉ k꞉nongwa ꞉jo muk꞉songa ꞉songo. Namanga ababombeli abaa silikali babombeli baa Kyala. Bikwij꞉꞉la k꞉ mbombo ꞉jo. 7 Namubapege boosa ꞉fi bik꞉londigwa ꞉k꞉peeligwa. Linga k꞉londigwa ꞉k꞉songa ꞉songo, ꞉songege. Linga ꞉mund꞉ j꞉mo ik꞉londigwa ꞉kw꞉m꞉kigwa, ꞉꞉m꞉kigwege.

Ꞌk꞉ganana

8 Mulingameleligwaga akand꞉ kokoosa n꞉ mund꞉ gwesa, looli mumeleligwege ꞉k꞉ganana ꞉mwe. Namanga ꞉j꞉ ik꞉nngana ꞉nnine, asibombile ꞉ndag꞉lo sya Kyala. 9 Keeta ꞉ndag꞉lo sik꞉t꞉, “Ꞌlingalogwaga, ꞉lingagogaga, ꞉lingah꞉꞉jaga, kang꞉ ꞉linganyonywaga akand꞉ akaa nnino.”* Looli ꞉ndag꞉lo ꞉syo syosa sil꞉ nd꞉lag꞉lo l꞉molwene itolo ꞉l꞉ luk꞉t꞉, “Ꞌbaganege abanino bo ꞉l꞉ gwijiiganile ꞉gwe.”† 10 ꞊mund꞉ ꞉j꞉ ik꞉nngana ꞉nnine, atik꞉mmbombela ꞉mbiibi. Ꞌk꞉bagana aband꞉ abang꞉ ko k꞉sibomba ꞉ndag꞉lo syosa ꞉sya Kyala.

K꞉l꞉ k꞉fuki ꞉k꞉kya

11 Muk꞉londigwa ꞉k꞉bomba bo ꞉lo paapo mumeenye ꞉k꞉t꞉ akabal꞉lo akaa k꞉lemb꞉ka kafikile. Po akabal꞉lo akaa b꞉poki bw꞉t꞉ kal꞉ k꞉fuki fiijo, ꞉k꞉k꞉nda k꞉bwand꞉lo apa twalyandile ꞉k꞉mmwit꞉ka

---

* **12:19** 12:19 Bala kalata gwa Ꞌk꞉k꞉mb꞉ka ꞉ngomeelesyo 32:35. † **12:20** 12:20 Bo ꞉mmbiikiile ꞉mooto ꞉g꞉ gukwaka pant꞉ pamyake Kok꞉t꞉ Bo g꞉nkosiisye ꞉soni. Bala kalata gwa ꞉sya Mb꞉pingamu 25:21-22. * **13:9** 13:9 Bala kalata gwa Ꞌk꞉sooka 20:13-17; Ꞌk꞉k꞉mb꞉ka ꞉ngomeelesyo 5:17-21. † **13:9** 13:9 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18.

uNtwa Jesu. 12 Akabalilo aka ikilo kimaliike, kuli kifuki ukukya. Po tusileke imbombo imbiibi isya mu ngiisi, tufwale ifilwilo ifya ndumuli. 13 Tujege na kajiilo akanunu bo ulwa bandu abaa pamuusi. Tulingajaga bagaala bwalwa, pamo ukumoga imogo isya bulogwe, pamo ukubomba imbombo ingosya soni, pamo ukulwa nu kuja nu buufi. 14 Looli mumfwalege uNtwa Jesu Kilisiti ngati mwenda. Mulingiitikaga na panandi ukulongosigwa ni finyonyo fyinu ifibiibi ifya bundu bwinu ubwa butulanongwa.

14

Ukubabombela kanunu aboonywa ndwitiko

1 Mummwambililege umwitiki mwiniinu umoonywa ndwitiko. Mulingakaanikanaga nagwe kunongwa jaa nyiinogono syake isi mulegeene nagwe. 2 Umundu jumo ikwibona ukuti abagiile ukulya akandu kokoosa, looli ujungi umoonywa ndwitiko, ikulya iiseeke ilya maani lyene. 3 Uju ikulya inyama alingammwilaamwaga uju ikulya iiseeke ilya maani lyene. Joope uju ikulya iiseeke ilya maani lyene alinganndongaga uju ikulya inyama, namanga Kyala abambiliile boosa bobabiili. 4 Gwe gwani gwe kwibona ukuti ubagiisye ukunndonga umbombeli gwa mwinaako? Untwa gwake juujo jo ikutumula ukuti umbombeli gwake asobile pamo akasoba. Na pabulongi umundu ujo ikwisa kutola, paapo uNtwa Jesu ikwisa kumpela ukutola.

5 Umundu jumo ikulyimika iisiku limo ukulikinda iisiku ilingi ukummwipuuta Kyala, ujungi ikwaga goosa gafwene itolo. Kukuti mundu asikongege isi ikwaga nunu mu ndumbula jaake. 6 Umundu uju ikulyimika fiijo iisiku limo, ikubomba bo ulo ukunkyela uNtwa Kyala. Joope uju ikulya inyama, ikubomba bo ulo ukunkyela uNtwa Kyala, namanga umwene ikuntuufya Kyala ku findu fyake. Joope uju ikulya iiseeke ilya maani lyene, ikubomba bo ulo ukunkyela uNtwa Kyala, joope ikuntuufya Kyala.

7 Linga uswe tuli buumi, pamo linga tukufwa, sitikuja sya kukabamo uswe twibeene. 8 Linga tuli buumi, uNtwa gwitu Jesu atuufigwege. Linga tukufwa, uNtwa gwitu Jesu atuufigwege. Linga uswe tuli buumi, pamo linga tukufwa, tuli baa Ntwa Jesu. 9 Kilisiti aafwile, kangi aasyukile, ukuti aje Ntwa gwa bandu boosa, abafwe na buumi.

10 Po fiki bamo pakati pamyinu bikunndonga ugwamyabo ndwitiko? Kangi fiki bikummwilaamwa ugwamyabo? Namanga uswe twesa tukwisa kwima nkyeni mwa Kyala ukuti tulongigwe. 11 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo,

“Kyala ikuti,
‘Nalooli kukuti mundu ikwisa kufugama nkyeni mmyangu,
nu kujoba ku lulimi lwake ukuti une ne Kyala.’ ”*

12 Po leelo kukuti mundu pakati pamyitu, ikwisa kulingaania juujo isyake nkyeni mwa Kyala.

Ukutuugala pamopeene ku lutengaano

13 Po leelo tuleke ukubalonga abiitiki biiniitu. Looli tutumule ukusita kubomba kokoosa akaa kwikinyamo pamo ukusobesya. 14 UNtwa Jesu aanangiisye une pabwelu, kangi mbumeenye ubwanalooli ukuti,

* **14:11** 14:11 Bala kalata gwa Jeesaja 45:23.

fikajapo ifindu fimo ifi fili mwiko. Looli umundu linga ikufibona ifindu fimo ukuja mwiko, po ifindu ifyo kumyake fikujaga mwiko.
15 Linga ugwe kuntwalila ubusulumanie umwitiki nnino ku findu
fimo ifi kulya, nalooli ugwe ukaja nu lugano ku mwinaako ujo.
Kilisiti aalimfwiliile ujo. Ulingammoonangaga kunongwa jaa findu
fyako! 16 Mupeeliigwe ifinunu, mulingabombaga isya kubapela abangi
ukufijoba ububiibi. 17 Namanga uBunyafyale bwa Kyala kukaja ko
kulya nu kunwa, looli ko kubomba isya bugolofu, ukuja nu lutengaano
pakati pamyitu, nu kuja nu lusekelo ulu lukufuma kwa Mbepo
Mwikemo. 18 Joope uju ikummbombela Kilisiti bo ulo, ikunkyela Kyala,
kangi abandu bikummwitikila.
19 Akabalilo koosa twijuulege ukubomba isi sikutwala ulutengaano,
na isi sikutuula ukujengana ndwitiko. 20 Ulingoonangaga imbombo jaa
Kyala kunongwa jaa findu fyako. Fikajako ifindu ifi fili mwiko, looli
kabiibi fiijo ukummwingisya umwinaako mbutulanongwa kunongwa
jaa findu ifi kulya. 21 Paakipo uleke ukubomba isi umwinaako abagiile
ukwikinyamo, kuje ko kulya inyama, pamo ukunwa ifinga,† pamo
syosyosa sila. 22 Inyiinogono isi uli nasyo ku findu, sijege syako
gwimwene nkyeni mwa Kyala. Asajiigwe umundu uju atikwibona
ukuja ntulanongwa, bo ikusibomba isi ikusibona ukuja sya bugolofu.
23 Looli linga kufiilaamwa ifindu fimo, poope kulya ifindu ifyo, po
uli ntulanongwa, paapo utikubomba ukukongana nu lwitiko lwako
mwa Kilisiti. Namanga kukuti kandu aka kubomba, linga katikufuma
ndwitiko lwako mwa Kilisiti, ako bo butulanongwa.

15

Isya kubabombela abangi

1 Po uswe twe tukakile ndwitiko, tukulondigwa ukubatuula
aboonywa ndwitiko. Tulingabombaga syene isi sikutukyela jujuuswe.
2 Uswe twesa tubabombelege kanunu abiitiki biniitu, ukuti bakake
ndwitiko. 3 Namanga joope na Kilisiti akiikyelaga mwene, looli
aasibombaga isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Amaheelu aga bikukutuka ugwe Kyala,
gaaliinyaagile une.”*
4 Syosa isi syasimbiigwe ijolo mwa Kalata uMwikemo, syasimbi-
igwe ukutumanyisya uswe. Amasimbo ago gikutupa uluumiililo nu
kutukasya, ukuti tujege nu lusuubilo.
5 Kyala uju ikutupa ukuumiilila nu kutukasya abapele ukuja kandu
kamokeene, bo mukunkonga Kilisiti Jesu. 6 Po umwe mwesa muntu-
ufyege Kyala pamopeene ni ndumbula jimojeene, uGwise gwa Ntwa
gwitu Jesu Kilisiti.

Abiitiki boosa kandu kamokeene

7 Po leelo namwambililanilege bo ulu Kilisiti aabambiliile umwe,
ukuti Kyala atuufigwege. 8 Namanga nikubabuula umwe nikuti, Kilisiti
aaliisile kukubabombela aBajuuta. Aabanangisye ukuti Kyala gwa
bwanalooli, nu kuti abombile isi aafingile ku biisukulu baabo. 9 Kangi

† **14:21** 14:21 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. * **15:3** 15:3 Bala kalata gwa Isabuli 69:9.

ukuti abandu aba bakaja Bajuuta bantuufyege Kyala ku lupaakisyo lwake, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Po angukwimbila inyimbo isya kukutuufya
nkyeni mmbandu abaa mfikolo ifingi.”†
10 Kangi ikuti,
“Mwe bandu mwe baa mfikolo ifingi,
namusekelege pamopeene na bandu baa Kyala.”‡
11 Kangi ikuti,
“Umwe mwe bandu baa mfikolo ifingi,
namuntuufyege Kyala.
Umwe mwe bandu boosa pakiisu,
namunngindikege Kyala!”§
12 Joope unkunguluka Jeesaja ikuti,
“Umundu jumo ugwa ndujungu ulwa Jese ikwisa,
ikwisa kulongosyaga ifikolo ifingi,
abandu abaa mfikolo ifingi bikwisa kunsuubilaga.”*
13 Po Kyala uju ikutupa ulusuubilo, abapepo ulusekelo loosa nu lutengaano ndwitiko lwinu, ukuti ulusuubilo lwinu longelele ku maka agaa Mbepo Mwikemo.

Inyango ijaa Pauli ukusimba inongwa isi

14 Baamyitu ndwitiko, une mmeenye fiijo ukuti umwe muli bandu banunu, kangi mwiswile ubumanyi bwa Kyala, kangi mubagiile ukumanyisania. 15 Leelo inongwa isyo isi mbasimbiile, nsibiikile pabwelu kisita kutiila nkyeni mmyinu. Naalondaga ukubakumbusya syosa, paapo iji jo mbombo iji Kyala ambeele ukujibomba ukukongana ni ipyana lyake. 16 Imbombo ijo ko kuja mbombeli gwake Kilisiti Jesu ku bandu aba bakaja Bajuuta. Ngubalumbilila iNdumi iNunu, ukuti nje bo ulwa mpuuti uju ikubaninga umwe kwa Kyala, bo ulwa ikemo ilya kunkyela Kyala, ili lyelusiigwe na Mbepo Mwikemo.

17 Po leelo, paapo ndungeene na Kilisiti Jesu, ngwituukifya imbombo iji ijaa kummbombela Kyala. 18 Une ndikujoba akandu kokoosa akangi, looli syene isi Kilisiti abombile ukwendela kumyangu, ukubapela abandu aba bakaja Bajuuta ukuti bantiilege Kyala. Aabombile bo ulo ku njila jaa masyu gangu na ku mbombo isi naasibombaga, 19 ukwendela mfiswigo na mfimanyilo fingi, ifi naabombile ku maka agaa Mbepo gwa Kyala. Po leelo nsyunguutiile kukuti bujo kukufumusya iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, ukwandila mu Jelusalemu mpaka nkiisu ikya mu Iluliko. 20 Kuli syosa isi, ulubaatiko lwangu ko kufumusya iNdumi iNunu kuno bakajimanya ingamu jaa Kilisiti, ukuti ndingiisa kujenga pa lwalo ulwa mundu ujungi. 21 Isi syosa sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Abandu aba bakaabuuliigwe inongwa syake,
bikwisa kummbona,
na bandu aba bakaapiliike,
bikwisa kummanya.”†

† **15:9** 15:9 Bala kalata gwa 2 Samweli 22:50; Isabuli 18:49. ‡ **15:10** 15:10 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 32:43. § **15:11** 15:11 Bala kalata gwa Isabuli 117:1. * **15:12** 15:12 Bala kalata gwa Jeesaja 11:10. † **15:21** 15:21 Bala kalata gwa Jeesaja 52:15.

Ulubaatiko ulwa Pauli ukujaata mu Looma

22 Imbombo ijo jo iji jaaliisigiile kaa kingi ukwisa kumyinu. 23 Looli liilino mmalile imbombo jangu nkiisu iki ndimo, kangi nsyukilwe ifyinja fingi ukwisa kukubajaatila uko. 24 Akabalilo aka mbaatiike ukufika nkiisu ikya Sipanija. Po leelo ngusuubila ukubajaatila bo ngwenda injila ijaa kubuuka uko. Bo mbuugile ukwangala na nuumwe, po ngwisa kusookangapo. Ngusuubila ukukaba kumyinu ifya kunduula ukwendelela ni njila jangu.

Ulubaatiko ulwa Pauli ukutwala ifya butuuli ku Jelusalemu

25 Looli nsumwike taasi ku Jelusalemu, ukuti mbatwalile ifya kubatuula abiitiki abaa kula. 26 Abiitiki abaa nkiisu ikya ku Maketonija na ku Akaja, baalyagile kanunu ukusangula utundu twabo utwa kubatuula abiitiki abalondo abaa kula ku Jelusalemu. 27 Abiitiki abo baabombile bo ulo nu lusekelo, kangi nalooli bikuboneka bikumeleligwa ukubatuula abalondo abo. Namanga abandu aba bakaja Bajuuta bali mbulilanisi pamopeene na Bajuuta mu sajo isya mwa Mbepo Mwikemo. Po leelo bikulondigwa boope ukuja mbulilanisi pamopeene na Bajuuta mu sajo isya mu mbili.

28 Bo mmalile imbombo ijo, ijaa kubapa ifya butuuli abalondo abo, po angubajaatila umwe nu kwendelela ukubuuka mpaka ku Sipanija. 29 Mmeenye ukuti bo ndi kumyinu, Kilisiti ikwisa kubasaja fiijo pakabalilo akaa kwangala pamopeene, une na nuumwe.

30 Baamyitu ndwitiko, ku maka agaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti nu lugano ulu lukufuma kwa Mbepo Mwikemo, ngubapyelesya ni ndumbula jangu joosa, mwijuulege pamopeene na niine ukujiipuutila imbombo jangu. 31 Muunyiipuutilege ukuti, Kyala aandindililege ku bandu aba batikummwitika Jesu abaa nkiisu ikya mu Jutai, ukuti balingaafulasya. Kangi ukuti, abiitiki abaa mu Jelusalemu bambilile ifya kubatuula ifi ngubatwalila. 32 Bo isyo sibombiigwe, mbagiile ukwisa kumyinu, Kyala linga iiganile. Anguja nu lusekelo fiijo nu kutuusya pamopeene na nuumwe. 33 Kyala ugwa lutengaano, ajege na nuumwe mwesa! Ameni.

16

Uluponio lwa Pauli ku mundu jumoojumo

1 Ngulonda mummwambilile Foibe umwitiki mwiniitu paapo mundu nnunu. Umwene ntuuli gwa kipanga kya Kyala ikya mu Kenkeleja. 2 Mummwambilile kanunu mu Ntwa Jesu, bo muno sikulondeligwa ku bandu baa Kyala. Mumpepo ubutuuli boosa ubu ikulonda, paapo umwene joope abatuulile fiijo abandu bingi, fiijo une.

3 Mubaponiege Pilisika nu ndume Akwila, ababombeli biinangu mu mbombo jaa Kilisiti Jesu. 4 Abeene bakaabupaasiisye ubuumi bwabo kunongwa jangu. Ngugwa ulupi fiijo kumyabo, ngaja jo une niimwene itolo, looli na bandu abaa mfipanga ifya Kyala ifya mfiisu ifingi.

5 Kangi mubaponiege abiitiki aba bikwaganila mu nyumba jaabo.

Mumponiege Epeneti unkundwe, uju aali gwa kwanda ukummwitika Kilisiti kula nkiisu ikya Asija.

6 Mumponiege Malija, ujʉ aaliijʉʉlile fiijo kʉnongwa jiinu.
7 Mubaponiege baa Andilonika na Junija aBajuuta biinangʉ, aba baapinyiigwe pamopeene na niine mu nnyololo. Abo baatalilepo kʉmyangʉ ukʉmmwitika Kilisiti, kangi bikwimikigwa fiijo mbatʉmigwa.
8 Mumponiege Ampilyati, ʉnkʉndwe gwangʉ mu Ntwa Jesu.
9 Mumponiege Ulibani, ʉmbombeli mwiniitʉ mwa Kilisiti, pamopeene na Sitaki, ʉnkʉndwe gwangʉ.
10 Mumponiege Apele, ujʉ aalyendiile mu ngelo inyingi kʉnongwa jaa Kilisiti.
Mubaponiege abandʉ abaa nnyumba ijaa Alisitobuli.
11 Mumponiege Elotyoni ʉNjuuta mwinangʉ.
Mubaponiege abandʉ abaa nnyumba ijaa Nalikisa, aba bammwitiike ʉNtwa Jesu.
12 Mumponiege Tilifena na Tilifosa. Abakiikʉlʉ abo bikwijʉʉla fiijo ukʉbomba imbombo jaa Ntwa.
Mumponiege Pelisi ʉnkʉndwe, ʉnkiikʉlʉ ujʉ joope aaliijʉʉlile fiijo mu mbombo jaa Ntwa.
13 Mumponiege Lʉfu, ʉnsʉngʉligwa ʉgwa Ntwa, kangi mumponiege ʉnna, ujʉ aaliimbombiile bo ʉlwa mwanaake.
14 Mumponiege Asinkilita, Filegoni, Elime, Patiloba na Elima, na biitiki boosa aba bali pamopeene nabo.
15 Mubaponiege Filologa na Julija, Neleju ni ilʉmbʉ, na Olimpa, na biitiki boosa aba bali pamopeene nabo.
16 Namuponaniege kʉ lʉgano ʉlwa nalooli.
Abiitiki boosa abaa mfipanga ifya Kilisiti ifya kʉno bikʉbaponia fiijo.

Isya kʉbasoka nʉ lʉponio lwa kʉmaliikisya

17 Baamyitʉ ndwitiko, muje maaso na bandʉ aba imanyisyo syabo sikʉbapela abiitiki ʉkʉtapʉkana, nʉ koonanga ʉlwitiko lwabo. Mujege patali nabo, namanga imanyisyo syabo sikʉpingana na isi mwamanyisiigwe. 18 Sya bwanalooli, abandʉ abaa lʉko ʉlo batikʉmmbombela ʉNtwa gwitʉ Kilisiti, looli bikʉlonda syene isi basiganile. Bikʉjoba inongwa isya kʉtengʉlila, looli ngimba bikʉbasyoba abiitiki aboonywa ndwitiko. 19 Boosa bapiliike ʉkʉti ʉmwe mulikolile kanunu iisyʉ ilya Kyala. Isyo sikʉʉhobosya fiijo ʉne, leelo ngʉlonda mujege na mahala mu mbombo inunu, kangi mulingakwabigwaga nʉ bʉtʉlanongwa. 20 Kyala ʉgwa lʉtengaano ikʉntakania Seetano nʉ kʉntola loosa paasi pa malʉndi giinu. Iliipyana lya Ntwa gwitʉ Jesu lijege na nuumwe.
21 Ikʉbaponia Timoti ʉmbombeli mwinangʉ. Kangi bikʉbaponia baa Lukio, Jaasoni na Sosipateli, aBajuuta biinangʉ.
22 Na niine Teliti, ne nsimbi gwa kalata ujʉ ugwa Paʉli, ngʉbaponia mu ngamu ijaa Ntwa Jesu. 23 Ikʉbaponia Gajo ujʉ mu nyumba jaake mo muno ngʉtʉʉgala, kangi mo muno abiitiki abaa nkipanga kyosa kya Kyala bikwaganila. Kangi ikʉbaponia Elasiti ʉmbiika ndalama sya kaaja akaa mu Kolinti. Joope Kwaliti ʉmwitiki mwiniitʉ, ikʉbaponia. [24 Iliipyana lya Ntwa gwitʉ Jesu Kilisiti lijege na nuumwe mwesa. Ameni.]*

Paʉli ikʉntuufya Kyala

* **16:24** 16:24 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

25 Kyala atuufigwege! Ujuu abagiile ukubakasya ukwendela mu Ndumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, iji ngulumbililila. Indumi ijo ijolo jaafisiigwe, looli akabalilo aka jisetuliigwe. 26 Kyala ugwa bwila na bwila aalagiile ukuti indumi ijo jisetuligwe ukwendela mwa Kalata uMwikemo. Kangi ukuti abandu abaa mfiisu fyosa bajimanye indumi ijo, bammwitike nu kummwimika.

27 Po ku njila ijaa Jesu Kilisiti, tuntuufyege mwene Kyala ugwa mahala goosa. Ajege nu busisya bwila na bwila! Ameni.

Kalata gwa kwanda ugwa Pauli ku Bakolinti
Isyakulongosya

Untumigwa Pauli aasimbile kalata uju ku Bakilisiti abaa mu Kolinti, aka kaali kaaja kafumuke nkiisu ikya Bugiliki. Pauli aalumbiliile nkaaja ako ikyinja kimo nu kukindapo (Imbombo sya Batumigwa 18:1-18), abandu bingi baalimmwitiike Jesu. Looli Pauli bo aasookileko ku Kolinti, aBakilisiti balinkwanda ukutapukana ndwitiko. Aasimbile kalata uju ukubatuula aBakilisiti bala, ukuti biimege kanunu ndwitiko.

Mwa kalata uju, ikulingaania ububiibi ubwa kutapukana abiitiki nu kukaanikana isya lwitiko nkipanga kya Kyala. Ikulingaania muno Mbepo Mwikemo ikutupapo ifikungilwa fingi, fiijo bo ulugano, ulu lukututuula ukummwipuuta Kyala nu kuja na kajiilo akanunu ndwitiko. Kangi ikubakumbusya ukuti paapo Kilisiti aasyukile ukufuma mbafwe, tumeenye ukuti na nuuswe ikwisa kutusyusya ukuja buumi kangi.

Isi silimo mwa kalata uju
Pauli ikubaponia aBakolinti nu kugwa ulupi kwa Kyala kunongwa jaabo
Ikulingaania isi aasipiliike isya kutapukana nkipanga kya Kyala ikya mu Ko
Ikubasoka abiitiki aba bali na kajiilo akaa bulogwe, nu bubiibi ubwa luko n
Imanyisyo isya bwegi
Imanyisyo isya kajiilo aka kikulondigwa ukuja nako pa bandu aba bakaja B
Imanyisyo isya muno aBakilisiti bikulondeligwa ukwitikana nkipanga kya K
Imanyisyo isya kusyuka ukufuma mbafwe
Ulubaatiko lwa Pauli ulwa kufijaatila ifipanga fya Kyala

Uluponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne Kyala aambililiile ku bwigane bwake ukuja ntumigwa gwa Kilisiti Jesu. Une na Sositeni, ugwamyitu ndwitiko, 2 tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala iki kili mu Kolinti, umwe mwe Kyala abapelile ukuja biikemo nkulungana na Kilisiti Jesu, nu kubabilikila ukuja bandu baake. Ukubombeligwa bo ulo, muli pamopeene na bandu boosa popoosa apa balipo aba bikunsuuma uNtwa Jesu Kilisiti, uju jo Ntwa gwabo kangi gwitu.

3 Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Pauli ikugwa ulupi kwa Kyala kunongwa jaa Bakolinti

4 Ngugwa ulupi kwa Kyala gwangu bwila kunongwa jiinu, paapo abapeele iliipyana lyake mwa Kilisiti Jesu, 5 namanga mmyake mupeeliigwe ubukabi ubwa fikungilwa ifya luko lwingi, mmasyu giinu na mmahala giinu. 6 Ubukabi bwinu ubo, bukunangisya ukuti iNdumi iNunu jila ijaa Kilisiti, iji twalumbiliile kumyinu, jo jaa bwanalooli. 7 Na ulu mukaagilwa ikikungilwa nakimo ikya Mbepo Mwikemo, bo mukuguulila ukusetuligwa ukwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. 8 Umwene

ikubakasyaga, ukuti mulingiisa kulongigwa ukuja batulanongwa pi isiku lila ilya kummaliikisyo, ili ikwisa kusetuligwa. 9 Kyala jo gwa bwanalooli. Ukwendela mmyake, mwabilikiliigwe ukuja nu buliilanisi nu Mwanaake Jesu Kilisiti, uNtwa gwitu.

Ukubasoka abiitiki aba bikutapukana

10 Baamyitu ndwitiko, ngubapyelesya fiijo mu ngamu ijaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, mujege bandu baa kupilikisania. Mulingatapukanaga, looli mujege kandu kamokeene kuli isi mukwinogona, kangi mujege ni nyango jimojeene. 11 Baamyitu, abandu bamo abaa nnyumba ijaa Kilo, baambuulile ukuti buliko ubukindane kumyinu. 12 Isi ngulonda ukujoba syo isi, kukuti mundu ikujoba isyake. Jumo ikuti, "Une ngunkonga Pauli." Ujungi ikuti, "Une ngunkonga Apolo." Ujungi ikuti, "Une ngunkonga Peeteli." Ujungi ikuti, "Une ngunkonga Kilisiti." 13 Bule, Kilisiti iijabeenie? Bule, aali jo Pauli uju aafwile pa kikohekano kunongwa jiinu? Bule, mwalyosiigwe mu ngamu ijaa Pauli?

14 Ngugwa ulupi kwa Kyala paapo kumyinu naaboosiisye beene baa Kilisipo na Gajo, ngaaboosiisyepo abangi. 15 Po ulo akajako uju abagiile ukujoba ukuti, oosiigwe ku ngamu jangu. 16 (Kangi naaboosiisye abaa nnyumba ijaa Sitefana, ngamanya ukuti naalimmoosiisyemo ujungi.) 17 Namanga Kilisiti akaalindumile kukoosya abandu, looli kukulumbililila iNdumi iNunu, kisita kusuubila amahala gangu ukujoba kanunu, ukuti ndingapungusya amaka agaa kikohekano ikya Kilisiti.

Amahala na maka agaa Kyala

18 Isya kikohekano ikya Kilisiti kuli aba bikusoba bikwaga bukonyofu, looli kumyitu uswe twe tukupokigwa, inongwa isyo maka agaa Kyala. 19 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Abandu abaa mahala ngoonanga amahala gaabo,
abamang'anyi ngoomola ubumang'anyi bwabo."*

20 Po ngubalaaluusya, bali kuugu abaa mahala abaa kabalilo ako? Bali kuugu abamanyisi baa ndagilo? Bali kuugu aba bikuti basyageenie syosa? Kali, Kyala akagapela amahala agaa pakiisu apa ukuja bukonyofu? 21 Mmahala gaake, Kyala aabapeele abandu abaa pakiisu apa ukuti batoligwe ukummanya ukwendela mmahala gaabo. Looli Kyala iiganile ukubapoka abandu beene aba bikummwitika, ukwendela mbukonyofu ubwa ndumi iji tukulumbililila! 22 ABajuuta bikulonda ifiika ukuti biitike. Aba bakaja Bajuuta bikulonda amahala. 23 Looli uswe, tukufumusya iNdumi ijaa Kilisiti uju aafwile pa kikohekano. Ku Bajuuta, inongwa isyo bikwikinyamo, na kuli aba bakaja Bajuuta nongwa sya bukonyofu. 24 Leelo kuli aba Kyala ababilikiile ukuja bandu baake, baje Bajuuta pamo balingaja Bajuuta, Kilisiti jo maka gaa Kyala, kangi jo mahala agaa Kyala. 25 Paapo isi abandu bikusibona ukuja bukonyofu bwa Kyala, sikindile amahala gaa bandu. Isi bikusibona ukuja bo boonywa bwa Kyala, maka makulumba ukukinda amaka gaa bandu.

Ukwituufya mwa Kilisiti

* **1:19** 1:19 Bala kalata gwa Jeesaja 29:14.

26 Po baamyitu ndwitiko, mukumbukege muno mwajiiliile bo
mukubilikiligwa na Kyala. Bakaali bingi pakati pamyinu abaa
mahala nkyeni mmbandu, kangi bakaali bingi pakati pamyinu aba
baali biimikigwa, pamo ukupaapigwa nnyumba isya biimikigwa.
27 Looli Kyala aabasungwile abandu aba bikuboneka ukuja bakony-
ofu nkyeni mmbandu, ukuti abasuusye aba bikwibona ukuja na
mahala. Kangi aabasungwile abandu abaa paasi, ukuti abasuusye
abaa maka. 28 Kyala aabasungwile abafujufu abaa pakiisu, aba
abandu bikubiilaamwa, aba bakaja biimikigwa, ukuti anangisye ukuti
ubwimikigwa ubwa pakiisu bukaja na mbombo najimo. 29 Po akajako
umundu gwesa ugwa kwituufya nkyeni mwa Kyala. 30 Namanga Kyala
jo uju abalungile umwe na Kilisiti Jesu. Kyala ampelile Kilisiti ukuja
mahala giitu, kangi ukwendela mmyake atunangiisye ubugolofu bwa
Kyala, atupelile ukuja biikemo,† atupokile. 31 Bo muno sisimbiigwe
mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Umundu gwesa uju ikwituufya,
iituukifyege mu Ntwa.”‡

2

Ukulumbilila iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti

1 Baamyitu ndwitiko, bo niisile kumyinu kukubafumukisya
ulubaatiko lwa Kyala ulwa mbutiitu, ngaaliisile nu bunu ubwa
masyu na mahala gangu. 2 Bo mfikile kumyinu, naatumwile ukusita
kujoba akandu akangi, looli ukunnjoba Jesu, ukuti jo Meesija,* fiijo
ukuti aafwile pa kikohekano. 3 Po bo ndi kumyinu, naali moonywa,
naali nu lutende, kangi naatetemaga fiijo. 4 Akabalilo ako bo ndi
pakubamanyisya, ngaabombiile amasyu agaa bukomu na mahala agaa
pakiisu ukuti mwitike, looli mwaliitiike paapo mwagabwene amaka
agaa Mbepo Mwikemo. 5 Jo nongwa iji ulwitiko lwinu lukaajengiigwe
pamwanya pa mahala agaa bandu, looli lwajengiigwe pamwanya pa
maka agaa Kyala.

Amahala aga gikufuma kwa Kyala

6 Looli isi tukujoba syo sya mahala, ku bandu aba bakakile ndwitiko.
Amahala ago gakaja gaa pakiisu apa, kangi gakaja gaa bakulumba baa
pakiisu apa, aba akabalilo kaabo kikumalika. 7 Looli amahala aga,
go mahala gaa Kyala, aga gaafisiigwe ku bandu. Go aga aagabaatiike
kilingaani, bo akaali ukukipela ikiisu, ukuti uswe tujege nu buliilanisi
nagwe mbusisya bwake. 8 Go mahala aga, abakulumba baa pakiisu
apa najumo uju agameenye. Linga baagameenye, ngali bakankomelela
pa kikohekano uNtwa gwitu ugwa busisya. 9 Looli isi sifwene na isi
sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
“Isi amaaso gakasibonamo siku,
pamo imbulukutu ukupilikamo,
isi umundu akiinogonamo siku,
isyo syo isi Kyala aabatendekekiisye aba bannganile.”†

† **1:30** 1:30 Abiikemo Bala ku Isyakulingaania. ‡ **1:31** 1:31 Bala kalata gwa Jelemija 9:24.
* **2:2** 2:2 Meesija Bala ku Isyakulingaania. † **2:9** 2:9 Bala kalata gwa Jeesaja 64:4.

10 Looli uswe Kyala aatusetuliile amahala ago, ukwendela mwa
Mbepo gwake. Namanga Mbepo Mwikemo asimeenye syosa, syope
ni sya mbusolofu isi sili mwa Kyala. 11 Namanga akajako umundu
uju abagiile ukusimanya isi ikwinogona umundu ujungi, looli
sikumanyigwa nu mwene. Bo sili na isi Kyala ikwinogona, akajako
uju asimeenye, looli sikumanyigwa na Mbepo gwa Kyala mwene. 12 Po
kumyitu uswe, tukaalyambiliile imbepo iji jifumile pakiisu apa, looli
twambiliile Mbepo uju ikufuma kwa Kyala, ukuti tusyaganiege isi
tupeeliigwe na Kyala.
13 Inongwa isi tukujoba, tukamanyisigwa na bandu abaa mahala,
looli tumanyisiigwe na Mbepo gwa Kyala. Tukulingaania inongwa isya
Mbepo kuli aba bali nagwe Mbepo. 14 Looli umundu uju akaja na
Mbepo gwa Kyala, akabagila ukwambilila isi sikufuma kwa Mbepo.
Kumyake ujo sya bukonyofu, kangi akabagila ukusyagania, paapo
umundu abagiile ukusyagania isyo ku butuuli ubwa Mbepo mwene.
15 Umundu uju ali na Mbepo Mwikemo, ujo abagiile ukupima syosa,
looli abandu abangi bakabagila ukumpima umwene.
16 “Jwani asyageenie inyiinogono sya Ntwa Kyala,
ukuti anndingaanie?”‡
Looli uswe twe biitiki tuli ni nyiinogono isya Kilisiti.

3

Ubuliilanisi mu mbombo jaa Kyala

1 Baamyitu ndwitiko, bo ndi kumyinu ngaajobaga na nuumwe bo
muno ngujobela na bandu aba bali na Mbepo Mwikemo. Looli
naajobaga na nuumwe bo muno ngujobela na bandu abaa kajiilo
keene akaa pakiisu apa, pamo bo ulwa baana abafyele mwa Kilisiti.*
2 Naabapaga lwene ululama, fyomma ifindu, paapo mukaabagiile
ukulya. Na ulu mukabagila. 3 Namanga mukaali muli na kajiilo
akaa pakiisu. Pakati pamyinu muli na kabini kangi mukulwa. Bule,
sitikunangisya ukuti mukaali muli na kajiilo akaa pakiisu? Bule,
mukaja bo ulwa bandu abaa pakiisu apa? 4 Po linga umundu jumo
ikuti, “Une ndi gwa Pauli,” ujungi ikuti, “Une ndi gwa Apolo,” bule, isyo
sitikunangisya ukuti mukaali mukubomba isya bandu abaa pakiisu
apa?
5 Leelo Apolo jo jwani? Na niine Pauli ne ani? Uswe tuli babombeli
itolo, twe twabamanyiisye umwe ukummwitika Jesu Kilisiti. Uswe
babili, kukuti mundu aabombile imbombo jaake, iji uNtwa Jesu
aalimpeele ukujibomba. 6 Une naabyele imbeju, Apolo aalyoneliile
amiisi, Kyala jo uju aamesiisye nu kukusya. 7 Po ugwa kwimikigwa jo
uju ikukusya, jo Kyala, jomma uju ikubyala pamo ikoonelela amiisi.
8 Uju ikubyala na uju ikoonelela, boosa bali ni nyango jimojeene.
Kukuti mundu Kyala ikwisa kumpa ifihombigwa, ukukongana na
muno abombiile imbombo jaake. 9 Namanga uswe tuli babombanisi
pa mbombo jaa Kyala. Umwe muli ngunda gwa Kyala, kangi muli
nyumba jaake.
10 Ukwendela nkikungilwa iki Kyala aalimbeele, naajengile ulwalo
bo muno ikubombela unjenga nyumba unnunu, ugwa mahala. Leelo

‡ **2:16** 2:16 Bala kalata gwa Jeesaja 40:13. * **3:1** 3:1 Mwa Kilisiti Jesu Bala ku Isyakulingaania.

uju ikujenga pamwanya pa lwalo ulo, jungi. Looli umundu gwesa akeetege kanunu bo ikujenga pamwanya pa lwalo ulo. 11 Namanga akajako umundu uju abagiile ukujenga ulwalo ulungi pa lwalo ulo, ulu jo Jesu Kilisiti juujo. 12 Po pamwanya pa lwalo ulo, abandu bamo bikujenga ni sahabu, pamo ifeesa, pamo amabwe agaa ntengo unnywamu. Abangi bikujenga ni mipiki, pamo ni liisu. 13 Po imbombo isya bandu boosa sikwisa kubonekaga muno sijiiliile. Pi isiku lya bulongi imbombo syosa sikwisa kuja pabwelu, ni mbombo syosa isya bandu boosa sikwisa kugeligwa nu mooto ugwa bulongi, ukuti sili buleebule. 14 Linga imbombo jaa mundu jikwisa kupona, umundu ujo ikwisa kwambililila ifihombigwa. 15 Looli linga imbombo jaa mundu jikwisa kupya, po ikwisa kusobesya fyosa. Nalooli ikwisa kupokigwa, leelo aikuja bo ulwa mundu uju aponile mmooto.

16 Bule, mukamanya ukuti umwe muli tempeli jaa Kyala? Mukamanya ukuti Mbepo gwa Kyala ikutuugala nkati mmyinu? 17 Linga umundu ikoonanga itempeli jaa Kyala, Kyala ikwisa kummoonanga umundu ujo. Namanga itempeli jaa Kyala nyiikemo, inyumba ijo jo umwe.

18 Mulingiisyobaga. Umundu linga ikwibona ukuti ali na mahala pakiisu apa, iibiikege ukuja nkonyofu ukuti akabe amahala agaa nalooli. 19 Namanga amahala gaa pakiisu apa, bukonyofu itolo nkyeni mwa Kyala. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Kyala ikubakolela mbukomu bwabo abaa mahala.”† 20 Kangi ukuti, “UNtwa asimeenye inyiinogono isya baa mahala ukuja sya itolo.”‡

21 Po mundu gwesa alingiituukifyaga undongosi gwake. Paapo fyosa fyinu, 22 nje jo une Pauli, aje jo Apolo, aje jo Peeteli, fije fya pakiisu, pamo ubuumi, pamo ubufwe, fije fya kabalilo aka, pamo fya kabalilo aka kikwisa. Fyosa fyinu, 23 kangi umwe muli bandu baa Kilisiti, joope Kilisiti gwa Kyala.

4

Imbombo jaa Batumigwa

1 Abandu batumanyege ukuti uswe tuli babombeli baa Kilisiti, tupeeliigwe imbombo ijaa kwimililila ukufumusya indumi jaa Kyala ijaa mbutiitu. 2 Po umundu uju apeeliigwe ukwimililila, fikuti ajege nsuubiligwa ku ntwa gwake. 3 Looli kumyangu une, kandu kaa itolo linga ngulongigwa na nuumwe, pamo nu bulongosi ubwa bandu abangi. Kangi na niine ndikwilonga. 4 Ndikwibona ukuti nsobile simo, looli ilyo litikuumbiika ukuja nsita nongwa. UNtwa Jesu jo uju ikulamula. 5 Po leelo mulingabalongaga abandu bo akabalilo kakaali ukufika, looli muguulilege mpaka pi isiku ili uNtwa Jesu ikwisa. Umwene jo uju ikwisa kusibiika pabwelu syosa isi sifisiigwe mu ngiisi, nu kusinangisya isi sili mu ndumbula isya bandu. Akabalilo ako, aba babagiisye boosa bikwisa kwambililila induufyo ukufuma kwa Kyala.

6 Baamyitu ndwitiko, kunongwa jiinu njobile inongwa syosa isyo, isyangu ni sya Apolo, ukuja sya kukeetelamo umwe. Po musimanye isi sikuti, “Mulingongelangapo pali isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.” Linga mukusikonga, mutikujaga bandu aba

† **3:19** 3:19 Bala kalata gwa Jobu 5:13. ‡ **3:20** 3:20 Bala kalata gwa Isabuli 94:11.

bikwituukifya ummanyisi jumo nu kummwilaamwa ujungi. 7 Bule, jwani akubiikile ugwe ukuti ubagiisye fiijo ukunkinda unnino? Kandu nki aka uli nako aka ukapeeligwa na Kyala? Looli linga upeeliigwe, fiki kwituukifya ngati ukaapeeliigwe?

8 Po mwikwite! Muli bakabi! Muli banyafyale! Mukaatulondilepo uswe ukubatuula! Kwali kununu linga mwali banyafyale nalooli, ukuti na nuuswe tulongosyege pamopeene na nuumwe! 9 Looli kumyitu uswe twe batumigwa,* ngwaga Kyala atubiikile ukuti abandu batwilaamwege ukukinda boosa. Tuli bo abandu aba balongiigwe kukugogigwa pabwelu pakiisu, nkyeni mbandumi na bandu. 10 Abandu bikutubona uswe ukuja bakonyofu, apa tukubomba imbombo jaa Kilisiti. Looli umwe muli na mahala mwa Kilisiti! Uswe tuli boonywa, looli umwe muli na maka! Uswe abandu bikutwilaamwa, looli umwe abandu bikubiimika fiijo! 11 Na ulu tuli ni njala ni kyumilwa, imyenda tukaja nagyo, tukutaamigwa, tukaja nu bujo. 12 Tukwijuula ukubomba imbombo na maboko giitu. Apa abandu bikututuka, tukubasaja, apa bikutupa ingubilo, tukuumiililila, 13 apa bikutujoba kabiibi, tukubaamula kanunu. Na ulu, abandu abaa pakiisu apa bikutubona bo ulwa kiko, ni mitindibofu.

14 Ndikubasimbila inongwa isi ukubasuusya, looli ngulonda ukubasoka bo ulwa baanangu abakundwe. 15 Namanga muli na baswili abingi mwa Kilisiti, looli muli nu gwiseemwe jumojwene itolo, paapo une naali gwiseemwe mwa Kilisiti Jesu bo ngubalumbililila iNdumi iNunu. 16 Po ngubapyelesya mukongege bo muno ngubombela une. 17 Jo nongwa iji naalintumile Timoti kumyinu, umwanangu unkundwe, uju ngunsuubila mu mbombo ijaa Ntwa. Umwene ikubakumbusya muno njiiliile mwa Kilisiti Jesu, na muno ngumanyikisya abiitiki boosa mbujo boosa.

18 Po abandu bamo pakati pamyinu bali na matingo, bikwinogona ukuti ndikwisako kukubajaatila. 19 Looli linga uNtwa iiganile, ngwandana ukufika kumyinu. Apo po angwisa kwikeetela amaka gaabo abaa matingo, somma amasyu gaabo geene. 20 Paapo uBunyafyale bwa Kyala gakaja masyu geene, looli maka. 21 Po mukulonda mbombe ifiki? Bule, niise ni ngili? Pamo niise ndugano na mbooloolo?

5

Pauli ikukemela ubulogwe ku biitiki

1 Sifumwike inongwa ukuti, kumyinu buliko ubulogwe. Kuli nu mundu uju ikwenda nu nkasi ugwa gwise. Syope ni ndagilo isya bapanja, aba bakammanya Kyala, sitikwitikisya isyo! 2 Keeta umwe mukwituufya! Bule, mutikulondigwa ukusulumania fiijo? Bule, mutikulondigwa ukunsoosyapo pakati pamyinu, umundu uju ikubomba isyo? 3 Na paapo une ndi kubutali, indumbula jangu jili pamopeene na nuumwe. Po nsitumuliile ngaani inongwa isya mundu ujo, uju abombile sisiisyo, ngufwana ngati ndiko kumyinu. 4 Bo mubungeene mu ngamu jaa Jesu uNtwa gwitu, ndi pamopeene na nuumwe mu ndumbula, nu bulagili ubwa Jesu bulipo. 5 Apo umundu ujo munndekele Seetano, ukuti ataamigwe, ubundu bwake

* **4:9** 4:9 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania.

ubwa butulanongwa busookemo, ukuti joope iise apokigwe pi isiku lya kwisa uNtwa Jesu.

6 Ukwituufya kwinu kukaja kunununu. Bule, mukamanya ukuti, "Unkese unnandi itolo gukutupisya ikikando kyosa"? 7 Po mugusoosyege unkese ugwa kabalilo aka kakindile, ukuti muje beelu. Mujege bo ikikando ikipya iki kikaja nu nkese gogoosa,* paapo mo muno mujiiliile. Kilisiti, uju jo Kang'oosi gwitu ugwa Pasa,† abooliigwe ukuja ikemo. 8 Po tulingasekelaga ikyaka kya Pasa ku nkese gula ugwa ijolo, ugu gukutupisya ububiibi ubwa butulanongwa, looli tumogege bo tukulya ifi fikaja nu nkese, kokuti indumbula inyeelu nu bwanalooli.

9 Mwa kalata uju naabasimbiile, naababuulile ukuti muleke ukuja nu buliilanisi na balogwe. 10 Kukaja kokuti muleke loosa ukuja nu buliilanisi na balogwe aba bakaja bandu baa Kyala, pamo abanyonywa toosa, pamo abanyambuta, pamo aba bikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, paapo ukubomba bo ulo mwalondigwaga ukusookapo pakiisu apa! 11 Looli isi ngulonda ukujoba kokuti muleke ukuja nu buliilanisi nu mundu gwesa uju ikwibiika ukuja mwitiki mwiniinu, looli ngimba ndogwe, nnyonywa toosa, gwa luheeho, ngaala bwalwa, nnyambuta, pamo uju ikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala. Umundu bo ujo muleke nu kulya nagwe.

12-13 Po leelo, jikaja mbombo jangu ukubalonga abandu aba bakaja biitiki, looli Kyala juujo jo ikwisa kubalonga. Looli umwe mukulondigwa ukubalonga abiitiki, bo ulu sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Umundu umbiibi pakati pamyinu munkagege."‡

6

Ukulongana abiitiki

1 Linga juumo pakati pamyinu ali ni nongwa nu mwitiki nnine, alingasulwa ukujitwala inongwa jaake kukulonga kuli aba bakaja biitiki. Bule, kukaja kunununu ukujitwala kukulonga ku biitiki biinaake? 2 Mukamanya ukuti abiitiki bo aba bikwisa kukilonga ikiisu? Po linga mukwisa kukilonga ikiisu, bule, mukwinogona ukuti mukabagisya ukulonga utunongwa utunandi utu? 3 Mukamanya ukuti tukwisa kubalonga abandumi baa Seetano? Po nalooli mubagiile ukulonga inongwa isya mbuumi bwinu!

4 Kangi linga muli ni nongwa mbuumi bwinu, mungasitwalaga inongwa syinu ku bandu aba bakaja biitiki, paapo abo batikwimikigwa nkipanga kya Kyala. 5 Mbalaaluusye simo isya kubasuusya. Bule, kumyinu akajako umundu najumo ugwa mahala, uju abagiisye ukulamula inongwa isya biitiki? 6 Looli umwe, muli na kajiilo akaa mundu ukunsitaaka umwitiki nnine! Kangi mukubomba bo ulo nkyeni mmbandu aba bakaja biitiki!

---

* **5:7** 5:7 Ikikando ikipya iki kikaja nu nkese gogoosa ABanyaisilaili bo bali mbutumwa kula ku Misili, bakaabiikilemo unkese nkikando ikya fisyesye fyabo, ukuti basookemo mbimbibi mbutumwa bwabo. Bala kalata gwa Ukusooka 13:7. † **5:7** 5:7 Kang'oosi gwitu ugwa Pasa ABanyaisilaili bo bali mbutumwa kula ku Misili, baaboolile utung'oosi, baapakile iilopa mu nyiigi syabo, ukuti ugwandumi ugwa Kyala alingabagoga. Bala kalata gwa Ukusooka 12:21-23. Jesu aafwene bo ulwa kang'oosi jula. Bala amasyu Kang'oosi na IPasa ku Isyakulingaania.

‡ **5:12-13** 5:12-13 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 17:7.

7 Po ukusitaakana uko kukunangisya ukuti mutoliigwe loosa! Ngimba, po kwali kunonu umundu ukubabombela kabiibi nu kupoka ikyuma kyinu! 8 Looli umwe, mukusyoba nu kupoka ikyuma, mukubabombela isyo boope na biitiki biniinu! 9 Mukamanya ukuti abatulanongwa batikwisa kwingila mBunyafyale bwa Kyala?* Mulingiisyobaga! Abalogwe, abandu aba bikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, boope abanyambala aba bikulogwa na banyambala, 10 abahiiji, abanyonywa toosa, abagaala bwalwa, abaa luheeho, abanyambuta, abo boosa batikwisa kwingila mBunyafyale bwa Kyala. 11 Akabalilo kamo bamo pakati pamyinu mwali bo ulo. Looli liilino, mu ngamu jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, na mwa Mbepo ugwa Kyala gwitu, umwe mwelusiigwe ububiibi bwinu, umwe musunguliigwe ukuja bandu baake, umwe mubaliigwe ubugolofu.

Ukubombela imibili ukuntuufya Kyala

12 Bamo pakati pamyinu bikuti, "Tuli baabuke ukubomba syosa isi tukulonda," leelo une Pauli nguti, sikaja syosa nunu kumyitu. Nalinga mukuti, "Tuli baabuke ukubomba syosa isi tukulonda," looli une ndikuja ntumwa gwa kandu kokoosa.† 13 Bamo pakati pamyinu bikuti, "Ifindu fikukinda itolo ndwanda, nu lwanda lwa findu itolo. Kyala ikwisa kufipyuta fyofibiili." Mukujoba bo ulo, leelo Kyala akaagipelile imibili gyitu ukuja gya bulogwe, looli aagipelile ukuja gya kummbombela uNtwa, joope uNtwa ikugipaasya. 14 Kyala aalinsyusiisye uNtwa Jesu ukufuma mbufwe ku maka gaake. Kangi bubuubo ikwisa kugisyusya imibili gyitu uswe.

15 Mukamanya ukuti imibili gyinu tumbakaasya utwa mbili gwa Kilisiti? Bule, ubagiile ukwega utumbakaasya utwa mbili gwa Kilisiti nu kutulunga ku mbili ugwa ndogwe? Himma na panandi! 16 Mukamanya ukuti umundu gwesa uju ikulungana nu ndogwe ikuja mbili gumogwene nagwe? Namanga sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Bobabiili bikujaga mbili gumogwene."‡ 17 Looli umundu gwesa uju ikulungana nu Ntwa, ikujaga jumojwene nagwe mwa Mbepo Mwikemo.

18 Mubwepukege fiijo ubulogwe. Mukuti, "Ubutulanongwa boosa ubu umundu ikububomba, buli panja pa mbili gwake," looli une nguti, umundu uju ikulogwa, ikugubombela ubutulanongwa umbili gwake juujo. 19 Mukamanya ukuti imibili gyinu jo tempeli ijaa kutuugalamo Mbepo Mwikemo, uju Kyala aabapeele? Po imibili igyo gikaja kyuma kyinu, 20 paapo Kyala abuulile ku ntengo unnywamu. Po muntuufyege Kyala mmibili gyinu.

7

Isya bwegi

1 Kuli isi mwaliisimbiile ukuti, "Kunonu unnyambala ukusita kwega unkiikulu." 2 Looli kunongwa jaa kubwepuka ubulogwe, kanunu kukuti nnyambala ajege nu nkasi gwake, na kukuti nkiikulu ajege nu ndume gwake. 3 Unnyambala ammbombelege unkasi isi

* **6:9** 6:9 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. † **6:12** 6:12 Untumwa gwa kandu kokoosa Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania. ‡ **6:16** 6:16 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24.

sikulondigwa ku beegi, joope unkiikulu ammbombelege undume isi sikulondigwa ku beegi. 4 Umbili gwa nkiikulu gukaja gwake, looli gwa ndume. Kangi umbili gwa nnyambala gukaja gwake, looli gwa nkasi. 5 Mungakaananaga, looli linga mwitikeene ukusita kubomba kukabalilo akanandi itolo, ukuti mukaage akabalilo akanunu akaa kwipuuta. Piitaasi mugomokelanilege kangi, ukuti Seetano alingiisa kubagela kunongwa jaa kutoligwa ukwitiima.

6 Isi mbabuulile, mbiitikiisye itolo, looli ndikubalagila ukubomba bo ulo. 7 Looli une naaliiganile ukuti abandu boosa bajege bo une.* Leelo sikaja bo ulo, namanga kukuti mundu Kyala ampeele ikikungilwa kyake, jumo ikikungilwa iki, ujungi ampeele ikikungilwa ikingi.

8 Po ngubabuula abakenja, na bakiikulu abafwile, ukuti kunununu ukusyala bubuubo bo muno njiiliile une. 9 Looli linga bikutoligwa ukuumiilila ukuja bo ulo, po kunununu ukwega pamo ukwegigwa, paapo kunununupo ukubomba bo ulo, ukukinda ukupya ni finyonyo ifya mbili.

10 Kuli aba beegeene, ngubapa ululagilo ulu. Lutikufuma mu nyiinogono syangu, looli iisyu ili aajobile uNtwa Jesu juujo. Unkiikulu alingalekanaga nu ndume! 11 Looli linga alekeene nagwe, alingeegigwaga kubungi, pamo po agomokelege ku ndume. Kangi unnyambala alinganndekaga unkasi.

12 Ku biitiki abangi, likajapo ili aajobile uNtwa Jesu, looli une nguti, linga unnyambala umwitiki eegile unkiikulu uju akaja mwitiki, linga unkiikulu ujo ikwitika ukutuugala nagwe, alinganndekaga. 13 Joope unkiikulu umwitiki, linga eegiigwe nu nnyambala uju akaja mwitiki, linga unnyambala ujo ikwitika ukutuugala nagwe, alingalekanaga nagwe. 14 Namanga undume uju akaja mwitiki, Kyala ammbiikile ukuja mmbandu baake, kunongwa jaa kuja nu nkasi umwitiki. Nu nkiikulu uju akaja mwitiki, Kyala ammbiikile ukuja mmbandu baake, kunongwa jaa kuja nu ndume umwitiki. Linga sikaali bo ulo, abaaniinu ngali bakaja baa Kyala, looli ngimba abeene baa Kyala.

15 Looli linga umundu uju akaja mwitiki ikulonda ukulekana nu mwitiki uju baalyegeene, nndeke abombe bo ulo. Apo umwitiki atikupinyigwa mbwegi ubo. Looli Kyala ababiilikiile ukuti mutuugalege nu lutengaano. 16 Gwe nkiikulu ugwe, ukabagila ukumanya! Lumo undumego abagiile ukupokigwa kunongwa jaako. Na ugwe gwe nnyambala, ukabagila ukumanya! Lumo unkasigo abagiile ukupokigwa kunongwa jaako.

Kukuti mundu asyalege bo muno aajiiliile

17 Abandu boosa batuugalege bo muno uNtwa Jesu aababiikiile, kangi basyalege bo muno baajiiliile bo Kyala ikubabilikila. Po ulu lo lulagilo lwangu ku fipanga fya Kyala fyosa. 18 Linga gwali Njuuta bo Kyala ikukubilikila, ujege bubuubo. Kangi linga ukaali Njuuta bo Kyala ikukubilikila, ulingalondaga ukuja Njuuta uju abuutiigwe kukyeni.† 19 Ukubuutigwa kukyeni, pamo ukusita kubuutigwa kukyeni, kukaja ni fya kukabamo, looli ukusikola indagilo isya Kyala.

---

* **7:7** 7:7 Bajege bo une Apa Pauli iijobaga ukuti umwene akaali mwegi, kangi ikyo kyali kikungilwa kyake iki Kyala aalimpeele. † **7:18** 7:18 ABajuuta baali nu lwiho ulwa kubabuuta kukyeni abaanaabo. Aba bakaja Bajuuta bakaali nu lwiho ulo. Po Pauli ikumanyisya ukuti aBakilisiti aba babuutiigwe balingiifisaga ukuja Bajuuta, kangi aBakilisiti aba bakaja Bajuuta balingabuutigwaga kukyeni.

20 Po kukuti mundu asyalege bo muno aajiiliile bo Kyala
ikummbilikila. 21 Linga gwali ntumwa bo Kyala ikukubilikila,
ulingapaasyaga. Linga kujaaga injila ijaa kuja mwabuke, jibombele.
22 Paapo umundu uju aali ntumwa bo ikubilikiligwa nu Ntwa, ujo
mwabuke ku Ntwa. Joope uju aali mwabuke bo ikubilikiligwa, ujo
ntumwa gwa Kilisiti. 23 Mwalyuliigwe ku ntengo unnywamu. Po
mulingajaga batumwa baa bandu. 24 Baamyitu ndwitiko, kukuti
mundu asyalege bo muno aajiiliile bo ikubilikiligwa na Kyala.

Isya kubasoka abakenja na bafwile

25 Po ngwamula isi mulaaluusiisye, isya balindwana abakenja. Ngaja
nu lulagilo ukufuma ku Ntwa. Looli nikubalingaania ku nyiinogono
syangu, une ne nsuubiligwa kwi ipyana lya Kyala. 26 Paapo kuli
ni ngubilo amasiku aga, ngwinogona ukuti umundu asyalege bo
muno ajiiliile. 27 Bule, ukabile unkiikulu? Ulingalondaga ukulekana
nagwe. Ugwe ukaja mwegi? Ulingalondaga ukuja mwegi. 28 Leelo
linga gwegile unkiikulu, ukatula inongwa. Kangi linga undindwana
eegiigwe, akatula inongwa. Leelo abeegi bikuja nu butolwe ubwa luko
lwingi. Ngulonda ukubasoka ukuti ubutolwe bungiisa kubaaga.

29 Baamyitu ndwitiko, isi ngujoba syo isi, akabalilo aka tuli nako
mbuumi bwitu kanandi itolo. Po akabalilo aka kasyele kumyitu, abeegi
baleke ukwinogona fiijo isya butolwe ubwa bwegi bwabo. 30 Boope
aba bikulila, batuugalege ngati bakaja nu tundu utwa kubalisya.
Boope aba bahobwike, batuugalege ngati bakaja nu tundu utwa
kubahobosya. Boope aba bikuula utundu, batuugalege ngati bakaja
nu tundu utwa kukola. 31 Aba bikubombela utundu utwa pakiisu
apa, balingatwinogonaga fiijo utundu uto. Paapo utundu toosa utwa
pakiisu apa tukwisa kukinda.

32 Po ngulonda ukuti mulingapaasyaga isya pakiisu apa.
Unnyambala uju akaja nu nkiikulu, abagiile ukubomba isya Ntwa
kisita kuja ni sya kwijaaja, ikwinogona muno abagiile ukunkyela
uNtwa. 33 Looli unnyambala uju ali nu nkiikulu, ali ni sya kwijaaja
nyingi, ikwinogona muno abagiile ukunkyela unkasi, 34 ni nyiinogono
syake sikuja ni fibafu fibili. Joope unkiikulu unkenja, abagiile
ukubomba isya Ntwa kisita kuja ni sya kwijaaja, ikwinogona isya
kuja ngolofu mu mbili gwake na mu ndumbula jaake. Looli unkiikulu
uju ali nu nnyambala, ali ni sya kwijaaja nyingi, ikwinogona muno
abagiile ukunkyela undume. 35 Amasyu aga ngubabuula kukaja
kokuti ngulonda ukubakunga, looli ngulonda ukubatuula. Ngulonda
mutuugalege na kajiilo aka kabagiisye, mummbombelege uNtwa kisita
kwijaaja.

36 Linga umundu jumo ikwaga atikubomba kanunu ku mwanaake
undindwana, paapo ikunkaanisya ukwegigwa, kangi ifyinja fyake
ifya kwegigwa fikukinda, umundu ujo linga ikwaga sikulondigwa
eegigwe, po ammwitikisye ukwegigwa. Apo bo akatula inongwa.
37 Linga unnyambala ujungi atumwile juujo ku bwigane bwake
ukuti umwanaake alingeegigwa, linga akafimbilisigwa ukubomba
bo ulo, kangi linga ikulonda ukunndindilila umwanaake, po
alingammwitikisya ukwegigwa. Unnyambala ujo joope ikubomba

kanunu. 38 Po ujʉ ikʉmmwitikisya ʉmwanaake ʉkwegigwa ikʉbomba kanunu. Joope ujʉ atikʉmmwitikisya ikʉbomba kanunu ʉkʉkindapo.
39 Po ʉnkiikʉlʉ atʉʉgalege nʉ ndʉme akabalilo koosa aka ali kʉ bʉʉmi. Looli linga ʉndʉme afwile, apo ikʉja mwabʉke ʉkwegigwa nʉ mundʉ gwesa ujʉ ikʉnndonda, looli ʉndʉme ʉjo ajege mwitiki gwa Ntwa. 40 Leelo mu nyiinogono syangʉ paakipo ʉmfwile ʉjo asyale kisita kwegigwa. Ngwinogona ʉkʉti na niine Mbepo gwa Kyala ikʉʉndongosya ʉkʉjoba inongwa isyo.

8

Isya findʉ ifi fikʉsoosigwa nkwipuuta kʉ fifwani

1 Mwaliindaalʉʉsiisye inongwa isya findʉ ifi bikʉsoosya bo bikwipuuta kʉ fifwani.* Mmeenye mukʉjoba mukʉti, "Ʉswe twesa tʉli bamanyi." Sya nalooli, leelo ʉbʉmanyi bukʉbapela abandʉ ʉkʉja na matingo. Looli ʉlʉgano lo ʉlʉ lukʉbakasya abandʉ ndwitiko. 2 Linga ʉmundʉ ikwibona ʉkʉti asimeenye simo, ʉjo akamanya muno ikʉlondeligwa ʉkʉsyagania. 3 Looli ʉmundʉ ʉjʉ annganile Kyala, ʉjo jo ʉjʉ ikʉmanyigwa na Kyala jʉʉjo.
4 Po isya kʉlya inyama isi bafisookiisye ififwani, ʉswe twesa tʉmeenye bo ʉlʉ mukʉjoba ʉkʉti, "Ʉtʉndʉ ʉtʉ tukwipuutigwa na bandʉ tʉkaja na mbombo najimo pakiisʉ apa." Kangi tʉmeenye ʉkʉti, "Aliko Kyala jʉmojwene itolo."† 5 Sya nalooli ʉkʉti tʉliko ʉtʉndʉ ʉtʉ abandʉ bikʉtʉjoba ʉkʉja bo baakyala, kʉje ko kʉ mpaalanga, pamo pakiisʉ. Nalooli ʉtʉndʉ ʉtʉ abandʉ bikʉti bo baakyala twingi, na ʉtʉ abandʉ bikʉti batwa twingi, 6 looli kʉmyitʉ ʉswe,

Aliko Kyala jʉmojwene itolo, jo Taata,
jo ʉjʉ aapelile ʉtʉndʉ toosa,
jo ʉjʉ ʉswe tukʉtʉʉgala mmyake.
Aliko ʉNtwa jʉmojwene itolo, jo Jesu Kilisiti,
jo ʉjʉ ʉtʉndʉ toosa tʉpeliigwe ʉkwendela mmyake,
jo ʉjʉ ʉkwendela mmyake tʉli nʉ bʉʉmi.

7 Looli kʉkaja kokʉti abiitiki boosa basimeenye kanunu inongwa isi. Balipo abandʉ aba baaliisibiile fiijo ʉlwiho ʉlwa kwipuuta kʉ fifwani. Akabalilo aka bo bikʉlya inyama, bakaali bikwinogona ʉkʉti inyama isyo mwiko, paapo bafisookiisye ififwani. Po mu ndumbula syabo inyoonywa bikʉtaamigwa fiijo, bikwibona ʉkʉja banyali.‡ 8 Looli ifindʉ fitikʉtʉbiika kifuki na Kyala. Linga tukʉfileka ʉkʉlya, tʉtikwagilwa nafimo. Kangi linga tukʉlya, tʉtikongeleligwa nafimo.
9 Po ʉlo mwikeetege kanunu, ʉbwabʉke bwinu bʉlingajaga bwa kʉbasobesya abiitiki abaa ndumbula inyoonywa. 10 Paapo ʉmwitiki ʉgwa ndumbula inyoonywa, abagiile ʉkʉkʉbona ʉgwe gwe kwibona ʉkʉti ʉsyageenie, ʉli nnyumba ijaa kwipuutilamo kʉ fifwani, kʉlya

* **8:1** 8:1 Ifindʉ ifi bikʉsoosya bo bikwipuuta kʉ fifwani Nkabalilo kala, lwali lwiho lwa kiisʉ ikyo ʉkʉboola ifinyamaana kʉ fifwani ifya gyabaakyala, nʉ kʉtwala inyama kʉ sokoni kʉkʉʉlisya. † **8:4** 8:4 Bala kalata gwa Ʉkʉkʉmbʉka Ingomeelesyo 6:4. ‡ **8:7** 8:7 Abakʉlʉmba nkipanga kya Kyala baabasofyaga abandʉ ʉkʉlya, paapo biinogonaga ʉkʉti, ʉkʉlya inyama isi sisoosiigwe kwa gyabaakyala kʉkaja mwiko kʉ biitiki, paapo gyabaakyala gikaja na mbombo najimo. Looli abandʉ abaa paasi nkipanga kya Kyala, biinogonaga ʉkʉti gyabaakyala gikaali gili na maka, baatiilaga fiijo ʉkʉlya inyama isyo.

inyama. Bule, mu ndumbula jaake atikwinogona ukuti joope abagiisye ukulya inyama isi sisoosiigwe ku fifwani? Bule, atikwibonaga ukuti ikufiipuuta? 11 Kuli ilyo, unnino umoonywa, uju Kilisiti aalimfwiliile, ikusobesigwa, paapo kwinogona ukuti uli mmanyi.

12 Po apa mukutula inongwa ku baamyinu ndwitiko, nu kubafulasya indumbula syabo inyoonywa. Ukubomba bo ulo, mukutula inongwa kwa Kilisiti juujo. 13 Po linga ifindu ifi ngulya, fikunsobesya ndwitiko umwitiki mwinangu, apo ndikwisa kulyamo siku inyama, ukuti umwinangu alingasoba.

9

Ubulagili ni mbombo sya batumigwa

1 Bule, une ngaja mwabuke? Bule, une ngaja ntumigwa? Bule, une ngaalimmbwene uNtwa gwitu Jesu? Bule, ngaja jo une naalyandiisye ikipanga kyinu ikya Kyala ku maka agaa Ntwa Jesu? 2 Nalinga abandu abangi bikuumbona ukuti ngaja ntumigwa, looli kumyinu une ndi ntumigwa, paapo ikipanga kyinu ikya Kyala, kimanyilo iki kikunangisya ukuti une ndumiigwe nu Ntwa.

3 Po abandu aba bikuusitaaka une ukuti ngaja ntumigwa, nikubabuula nikuti, 4 baati, uswe twe batumigwa baa Kyala, tukabagisya ukupeeligwa ifya kulya ni fya kunwa kunongwa jaa mbombo iji? 5 Bule, tukabagisya ukwenda injila na bakasi biitu abiitiki, bo ulu bikwenda nabo injila Peeteli na batumigwa abangi, na banuguna baa Ntwa Jesu? 6 Baati, jo une na Balinaba twibeene, twe tukulondigwa ukubomba imbombo ijingi ukuti tukabe umfwalo? 7 Jo nsikali nki uju ikubuuka kukulwa ubwite, ikwihomba ikyuma kyake? Jo jwani uju ikubyala mu ngunda gwake, looli atikusuubila ukulya ifi aabyele? Kangi jo jwani uju ikutiima untiimo kisita kunwamo ulukama mu ntiimo gwake?

8 Inyiinogono isi sya bandu itolo. Looli ni ndagilo sya Moose sikulingaania bo lululo. 9 Sisimbiigwe umo ukuti, "Ulingajipinyaga ing'ombe ku kanwa, bo jili pakupuula inganu."* Nkifwanikisyo iki, bule, Kyala ikupaasya syene isya ng'ombe? 10 Himma! Bule, akaajobile isyo kumyitu? Bo sili! Namanga uju ikulima ungunda, na uju ikutondola mu ngunda gula, boosa bikusuubila ukuti bikufyaga ifya kujabana. 11 Uswe tulumbiliile iNdumi iNunu kumyinu, bo ulwa mundu uju ikubyala imbeju. Bule, ko kukulumba ukusuubila utundu ukufuma kumyinu, utwa kututuula mu mbili, bo ulwa mundu uju ikutondola?

Pauli ikukaana ukwambilila ifya kuntuula

12 Linga abangi babagiisye ukupeeligwa utundu ukufuma kumyinu, bule, uswe tukabagisya ukukindapo ukukaba?

Looli uswe tukaamelile ifi tubagiisye ukubombeligwa na nuumwe, leelo tulinkwikasya ndi syosa ukuti tulingabasigila abandu ukwitika iNdumi iNunu ijaa Kilisiti.

13 Bule, mukamanya ukuti aba bikubomba imbombo mu tempeli bikukaba ifindu fyabo ukufuma mwi ikemo ili bikutwala mu tempeli?

* **9:9** 9:9 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 25:4. Ubujobi ubu kokuti Ing'ombe jibagiile ukulya inganu bo jili pakupuula, ugo go mfwalo gwa mbombo jaake.

Kokuti mukamanya ukuti aba bikubomba imbombo pa kigemo, bikwambilila ifindu fyabo ukufuma mwi ikemo ilya pa kigemo? 14 Kangi uNtwa Jesu alagiile bubuubo ukuti, aba bikulumbilila iNdumi iNunu bikulyaga ukufuma mu mbombo ijo.†

15 Looli une ngasuumamo nafimo ndi ifyo ifi mbagiisye ukupeeligwa. Kangi ndikubasimbila ukuti mumbepo ifyo. Kumyangu paakipo ukufwa, ukukinda umundu ukuusigila ukwituufya ukulumbilila iNdumi iNunu kisita kuhombigwa. 16 Une ngabagisya ukwituufya kunongwa jaa kulumbilila iNdumi iNunu, namanga ijo jo mbombo iji mpaka njibombe, paapo Kyala aandagiile ukujibomba. Kangi ahiili kumyangu, linga ndikulumbilila iNdumi iNunu ijo! 17 Linga naabombaga imbombo iji ku bwigane bwangu, ngali ngusuubila ifya kuhombigwa. Looli linga jo Kyala uju ambeele imbombo iji ku bwigane bwake, bukaja bwigane bwangu, 18 po ifihombigwa fyangu fyo filiku? Ifihombigwa fyangu ko kubapa abandu iNdumi iNunu kisita kuhombigwa, kisita kumela ifi mbagiisye ukupeeligwa, kunongwa jaa mbombo iji.

Isi abatumigwa bikulondigwa ukubomba

19 Une ngaja ntumwa gwa mundu, ndi mwabuke, looli niibiikile ukuja ntumwa gwa bandu boosa, ukuti mbatwale abandu abingi kwa Kilisiti. 20 Ku Bajuuta naabombaga ulwa Bajuuta, ukuti mbatwale aBajuuta kwa Kilisiti. Kuli bala bikusikonga indagilo syabo, naali bo ulwa aba bikusikonga, nalinga ngaja ntumwa gwa ndagilo syabo, ukuti mbatwale aba bikusikonga indagilo isyo kwa Kilisiti. 21 Kangi kuli bala bakasimanya indagilo sya Bajuuta, naali bo ulwa mundu uju akasimanya indagilo isyo, ukuti mbatwale kwa Kilisiti. Sitikunangisya ukuti ngaja ni ndagilo nkyeni mwa Kyala, looli ndi nasyo paapo ngusikonga indagilo sya Kilisiti. 22 Ku bandu aboonywa, niibiikile ukuja moonywa, ukuti mbatwale kwa Kilisiti. Ku bandu boosa niipelile ukuja mwinaabo, ukuti ku njila syosa mbapoke bamo. 23 Ngubomba isi syosa kunongwa jaa Ndumi iNunu, ukuti nje ndiilanisi na bangi isajo syake.

24 Abandu bo bikutolana ukubopa ulubilo, boosa bikubopa. Bule, mukamanya ukuti jumojwene jo uju iku tola? Liilino mubopege fiijo ukuti mutole. 25 Aba bikutolana mu ngino, bikwitiima fiijo nu kwitendekesya imibili gyabo, ukuti batole. Uju iku tola, ikwambilila ingiga iji jikoonangika. Looli uswe tukubomba bo ulo, ukuti twambilile ingiga iji jitikoonangika siku. 26 Bubuubo na niine ndikubopa bo ulwa mundu uju ikubopa kisita nyango, kangi ndikulwa bo ulwa mundu uju ikukoma itolo ikibuli mu mpaalanga. 27 Looli ngugutaamya nu kugwisibisya umbili gwangu ukwitiima, ukuti bo mbalumbiliile abandu abangi iNdumi iNunu, ndingiisa kukaanigwa na Kyala.

10

Isi sikunkalasya Kyala

1 Baamyitu ndwitiko, ngiigana ukuti mulingasyagania isya biisukulu biitu bo bikwenda ndungalangala, ukuti boosa baalongosigwaga

† **9:14** 9:14 Jesu aajobile ukuti, “Umbombeli ikulondigwa ukupeeligwa ifi afumbilwe na bandu aba ikubabombela.” Bala kalata gwa Matai 10:10.

ni ibingo, kangi boosa baalyendile pakati pa Nyanja iNgeseefu.* 2 Ukulongosigwa ni ibingo, nu kwenda mu nyanja, kumyabo kwali bo ukoosigwa, ukuja baa kunkonga Moose. 3 Akabalilo kala, boosa baalyaga ifindu ifya luko lumolwene, ifi fyafumile kwa Kyala.† 4 Kangi boosa baanwaga amiisi agaa luko lumolwene, aga gaafumile kwa Kyala. Baanwaga amiisi ukufuma ndwalabwe ulu lwafumile kwa Kyala.‡ Ulwalabwe ulo lwalongosaniaga nabo, paapo ulwalabwe ulo, aali jo Kilisiti juujo. 5 Looli bingi ndi abo baalinkaleesye Kyala, po leelo Kyala aabapyutile, nu kugibalania imifimba gyabo ndungalangala.

6 Inongwa isi sya kukeetelamo kumyitu ukutusoka, tulingiisa kunyonywa imbiibi, bo abeene muno baanyonywelaga. 7 Mulingiipuutaga ku tundu utu akaja jo Kyala, bo ulu bamo pakati pamyabo baabombaga. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Abandu baatuugeele ukulya nu kunwa, piitaasi balinkumoga imogo sya bulogwe.”§ 8 Kangi tulingalogwaga bo ulu abangi pakati pamyabo baalogilwe, balinkugogigwa abandu 23,000 kwi isiku limo.* 9 Kangi tulinganngelaga Kilisiti, bo ulu bamo pakati pamyabo baalinngelile, balinkulumigwa ni njoka, balinkufwa.† 10 Kangi mulingiibuneesyaga bo ulu abangi pakati pamyabo baaliibuneesiisye, balinkugogigwa nu gwandumi uju aapyutaga.‡

11 Po syosa isi syabaagile abeene, syasimbiigwe ukuja sya kukeetelamo, ukutusoka uswe twe baa mmasiku aga agaa kummaliikisyo. 12 Po uju ikwibona ukuti iimile kanunu, iikeetege alingiisa kugwa! 13 Ingelo isi sibaagile, sili bo isi bikugeligwa abandu abangi kukuti isiku. Kyala jo gwa bwanalooli, atikubaleka ukuti mugeligwe ukukinda amaka giinu. Looli bo mukugeligwa, ikubapapo injila ijaa kusookelamo, ukuti muje na maka agaa kuumiilila.

iFindu iFiikemo ifya Ntwa ni findu ifya kusoosya ku mbepo inyali

14 Po leelo bakundwe, mwepukege ukwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala! 15 Ngujoba bo ulo kumyinu, mwe muli na mahala, mwinogone kanunu isi ngujoba. 16 Bo tukugwa ulupi kwa Kyala ku kikombe iki tukunwela pa Findu iFiikemo, bule tutikuja nu buliilanisi na Kilisiti mwi ilopa lyake? Kangi bo tukumenya ikisyesye nu kulya, bule tutikuja nu buliilanisi mu mbili gwa Kilisiti? 17 Kuli ni kisyesye kimokyene itolo. Nalinga uswe tuli bingi, looli tuli mbili gumogwene, paapo tuli nu buliilanisi nkisyesye iki kimokyene.

18 Namukeete inyiiho isya Banyaisilaili abaa ijolo. Aba baalyaga iikemo ili basoosiisye pa kigemo, baali nu buliilanisi na Kyala.§ 19 Po ngulonda ukujoba liliku? Bule, utundu utu abandu abaa kumyinu bikusoosya ku fifwani, tuli ni mbombo jojoosa? Bule, ififwani ifyo fili nu buumi? 20 Himma! Isi ngujoba syo isi, ukuti iikemo ili bikusoosya abapanja, batikunsookesya Kyala, looli bikusoosya ku

---

* **10:1** 10:1 Bo babopile ukufuma ku Misili, Kyala aabalongwisye ni ibingo, baalyendile pakati pa nyanja iji jili pakati pakiisu ikya Misili ni kya Isilaili. Inyanja ijo baajitigi iNyanja iNgeseefu. Fyali fiika ifikulumba. Bala kalata gwa Ukusooka 13:21-22; 14:21-29. † **10:3** 10:3 Bala kalata gwa Ukusooka 16. ‡ **10:4** 10:4 Bala kalata gwa Ukusooka 17:1-7. § **10:7** 10:7 Bala kalata gwa Ukusooka 32:6. * **10:8** 10:8 Bala kalata gwa Imbalilo 25:1-9. † **10:9** 10:9 Bala kalata gwa Imbalilo 21:4-9. ‡ **10:10** 10:10 Bala kalata gwa Imbalilo 16:41-49. § **10:18** 10:18 Bala kalata gwa Abanyaleebi 7:5-10.

mbepo inyali. Une ngiigana umwe ukuja nu bulilanisi ni mbepo inyali. 21 Mukabagila ukunwa nkikombe ikya Findu iFiikemo, kangi ukunwa nkikombe ikya mbepo inyali. Bubuubo mukabagila ukulya iFindu iFiikemo, po kangi ukulya ifindu ifya mbepo inyali. 22 Baati, tukulonda ukunkalasya Kyala? Bule, tuli na maka ukukinda amaka gaake?

Imbombo isya kuntuufya Kyala

23 Bamo pakati pamyinu bikuti, "Tuli baabuke ukubomba syosa isi tukulonda," leelo une nguti, sikaja syosa isi sili ni fya kukabamo abiitiki biiniinu. Nalinga bikuti, "Tuli baabuke ukubomba syosa isi tukulonda," leelo une nguti, sikaja syosa isi sikubakasya abiitiki biiniinu. 24 Kukuti mundu alingasilondaga isi sikuntuula mwene, looli asipaasyege isi sikubatuula abiinaake.

25 Inyama isi bikuulisya mu sokoni, mulyege kisita kulaaluusya laaluusya ukuti sifumile kuugu. Inyama isyo silingabataamyaga mu ndumbula syinu, 26 paapo Kalata uMwikemo ikuti, "Ifiisu fyosa pamopeene nu tundu toosa utu tulimo fya Ntwa."*

27 Umundu uju akaja mwitiki linga akukooliile kukulya, linga kulonda, buukaga itolo, ukalyege fyosa ifi akutendekekiisye. Ulingalaaluusyaga laaluusyaga ukuti fifumile kuugu. Inyama isyo silingakutaamyaga mu ndumbula jaako. 28 Looli linga umundu ikukubuula ukuti, "Ifindu ifi basoosiisye ukuja ikemo ku fifwani," apo somma ukulya, ukuti umundu uju akubuulile alingataamigwaga, kangi ukuti indumbula jilingataamigwaga. 29 Ndikuti indumbula jaako jilingataamigwaga, looli indumbula jaake umwene jilingataamigwaga.

Fiki ubulongi ubwa mu ndumbula jaa mundu ujungi, jibupinye ubwabuke bwangu? 30 Linga une ngulya ifindu ifyo ngunngwila ulupi Kyala, fiki ngulongigwa kunongwa jaa findu ifi nunngwiliile ulupi Kyala?

Ukubapaasya abangi

31 Po kokoosa aka mukulya pamo ukunwa, pamo akangi kokoosa aka mukubomba, mubombege ukuntuufya Kyala. 32 Mulingabafulasyaga abandu mu ndumbula, baje Bajuuta, pamo balingaja Bajuuta, pamo abiitiki biiniinu. 33 Mujege bo une. Ngwijuula ndi syosa isi ngubomba, ukuti abandu boosa sibahobosyege. Ndikubomba bo ulo ukuti une ngabemo, looli bakabemo abandu bingi, ukuti bapokigwe.

11

1 Mukongege akajiilo kangu, bo apa niine ngukonga akajiilo akaa Kilisiti.

Ulubaatiko ulwa kwipuuta nkipanga kya Kyala

2 Ngubatuufya paapo mukungumbuka kuli syosa, nu kukola imanyisyo isi naalyambiliile nu kubamanyisya. 3 Po ngulonda musyaganie ukuti untu* gwa nnyambala jo Kilisiti, untu gwa nkiikulu jo nnyambala, nu ntu gwa Kilisiti jo Kyala. 4 Nkipanga kya Kyala, unnyambala gwesa uju ikwikinga kuntu bo ikwipuuta pamo bo

* **10:26** 10:26 Bala kalata gwa Isabuli 24:1. * **11:3** 11:3 Untu Kokuti Umundu umwene bulagili pamo Umundu uju bo bwandilo.

ikukunguluka, ujo ikunsusya Kilisiti uju jo ntu gwake. 5 Joope unkiikulu uju atikufwala ikitambala kuntu bo ikwipuuta pamo bo ikukunguluka, ujo ikunsusya unnyambala, uju jo ntu gwake. Afwene na uju amwile ulupuju. 6 Linga unkiikulu atikufwala ikitambala kuntu, fikuti amwege inywili syake syosa. Paapo sya soni ku nkiikulu ukumwa inywili syosa, po kanunu ukufwala ikitambala kuntu.

7 Sitikulondigwa ku nnyambala ukufwala kokoosa kuntu, paapo umwene kifwanikisyo ikya Kyala, kangi ali nu busisya bwa Kyala. Looli unkiikulu afwalege, paapo ali nu busisya ubwa nnyambala. 8 Namanga Kyala akaalimpelile unnyambala jula Atamu ukufuma ku nkasi Efwa, looli aalimpelile unkiikulu jula ukufuma ku nnyambala. 9 Kangi Kyala akaalimpelile unnyambala jula Atamu kunongwa jaa nkasi, looli aalimpelile unkiikulu jula Efwa kunongwa jaa nnyambala. 10 Kunongwa jaa isyo syosa, na kunongwa jaa bandumi, abakiikulu bikulondigwa ukunangisya ukuti bulipo ubulagili pamwanya pamyabo.

11 Looli nkyeni mu Ntwa, unkiikulu ikunsuubila unnyambala, joope unnyambala ikunsuubila unkiikulu, 12 namanga unkiikulu ugwa kwanda aapeliigwe ukufuma ku nnyambala, lululo joope unnyambala ikupaapigwa nu nkiikulu. Looli syosa sikufuma kwa Kyala. 13 Po namutumule jujuumwe. Bule, kanunu unkiikulu ukwipuuta kisita kufwala ikitambala kuntu? 14 Bule, syope ni nyiiho isya bandu sitikunangisya ukuti, linga unnyambala ali ni nywili indali, sya soni kumyake? 15 Nu kuti unkiikulu linga ali ni nywili indali,† bule, sitikutwala ubusisya kumyake? Sili bo ulo paapo apeeliigwe inywili indali ukuja bo ulwa kitambala ikya kwikinga kuntu. 16 Looli linga umundu ikukaanika inongwa isya kwikinga kuntu, uswe ni fipanga ifya Kyala tukaja nu lwiho ulungi.

Akajiilo akabiibi ku Findu iFiikemo

17 Po ndi nasyo isingi isya kubalagila. Ndi isi ndikubatuufya, namanga ingomaano syinu, sitikutwala ifya kukabamo. 18 Akaa kwanda, mbiliike ukuti bo mubungeene nkipanga kya Kyala, mukutapukana. Isi mbiliike, simo ngusiitika. 19 Bule, mukwinogona ukuti mpaka mutapukane? Bule, mukulonda bamanyigwe aba bikwibona ukuti babagiisye nkyeni mwa Kyala? 20 Keeta, bo mubungeene, ifi mukulya fikaja Findu iFiikemo fya Ntwa Jesu, 21 namanga bamo mmyinu bikulya mbimbibi ifindu fyabo, kisita kulya na biinaabo. Ilyo likubapela bamo ukuja ni njala, bamo bikugaala. 22 Isi sya soni! Bule, mukaja ni nyumba isi mubagiile ukuliilamo nu kunwa? Fiki mukukifujula ikipanga kya Kyala, nu kubakosya isoni aba bakaja nafyo nafimo? Bule, mbabuule silikuu? Mbatuufye? Himma! Ku nongwa isi ndikubatuufya.

IFindu iFiikemo bo muno sikulondeligwa ukulya
(Matai 26:26-29; Maalika 14:22-25; Luuka 22:14-20)

23 Imanyisyo isi naalyambiliile ku Ntwa syo isi naabamanyiisye umwe. Naababuulile ukuti, pakilo kila iki baalinndiiliile uNtwa Jesu, alinkwega ikisyesye, 24 alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukimenya,

† **11:15** 11:15 Inywili indali Akabalilo ako lwali lwiho ulwa bakiikulu ukukusya fiijo inywili ukuja ndali.

alinkuti, “Ugu go mbili gwangu, ugu guningiigwe kunongwa jiinu. Mubombege bo ulu ukungumbuka une.” 25 Kangi bo baliile ifindu, Jesu alinkwega ikikombe ikya finga,‡ alinkuti, “Ikikombe iki ikya finga lo lwitikano ulupya mwi ilopa lyangu.§ Bwila bo mukunwa, mubombege ukungumbuka une.” 26 Po bo mukulya ikisyesye ikyo, nu kunwa ikikombe ikyo, mukufumusya ukufwa kwa Ntwa mpaka akabalilo aka aikwisa.

27 Umundu gwesa uju ikulya ikisyesye ikya Ntwa nu kunwa ifinga ijo kisita lwimiko, ikutula inongwa, namanga agwileemwe umbili ni ilopa lya Ntwa. 28 Po leelo umundu iijeeneesyege taasi juujo, po alyege ikisyesye ikyo nu kunwa ifinga ijo, 29 namanga umundu linga ikulya ikisyesye nu kunwa ifinga kisita kumanya ukuti mbili gwa Ntwa,* ujo ikwibiika mbulongi bwa Kyala. 30 Fyobeene balipo bingi pakati pamyinu aba boonywa na babine, kangi bamo bafwile. 31 Linga twijeeneesiisye jujuuswe taasi, bo tukaali ukulya, ngali tutikulongigwa. 32 Looli linga tukulongigwa nu Ntwa, apo tukumanyisigwa ukuti tulingiisa kulongigwa, bo ulu bikulongigwa abandu aba bakammanya Kyala.

33 Po leelo baamyitu ndwitiko, bo mubungeene pakulya, muguulilanege. 34 Linga umundu ali ni njala, alyege kukaaja kaake, ukuti ukubungaana kwinu kulingabapelelaga ukulongigwa. Kangi bo ngwisa, angusitendekesya kanunu isi sisyele.

12

Ifikungilwa ifya Mbepo Mwikemo

1 Po baamyitu ndwitiko, ngiigana ukuti mulingasyagania isya fikungilwa ifya Mbepo Mwikemo. 2 Mumeenye ukuti bo muli bapanja, mwasyobigwaga nu kulongosigwa kukwipuuta ku fifwani ifi fitikujoba. 3 Po leelo nikubabuula nikuti, umundu uju ikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala, akabagila ukujoba ukuti, “Jesu agunigwe.” Kangi umundu uju atikulongosigwa na Mbepo Mwikemo, akabagila ukujoba ukuti, “Jesu jo Ntwa.” 4 Ifikungilwa ifya luko nu luko, looli fikufuma kwa Mbepo jumojwene. 5 Ububombeli ku Ntwa bwa luko nu luko, looli uNtwa uju ikubombeligwa ali jumojwene. 6 Imbombo sya luko nu luko, looli Kyala ali jumojwene, uju ikutupela uswe twesa, ukubomba imbombo isyo syosa.

7 Kukuti mundu apeeliigwe ukunangisya pabwelu imbombo isya Mbepo Mwikemo, ukuti abandu boosa bakabege. 8 Umundu jumo apeeliigwe na Mbepo amasyu agaa mahala, ujungi apeeliigwe amasyu agaa bumanyi na Mbepo jujuujo. 9 Mbepo jujuujo jumojwene, ikumpela jumo ukuja nu lwitiko, ujungi ikumpela ukuja ni fikungilwa ifya kubumbulusya ababine, 10 ujungi ukubomba ifiika, ujungi ubukunguluka, ujungi ukusimanya imbepo inyali na Mbepo gwa Kyala, ujungi ukujoba injobelo imbya, ujungi ukusisanusya injobelo isyo. 11 Imbombo syosa isi ikubomba Mbepo jujuujo, kangi ikumpapo kukuti mundu bo muno iiganiile Mbepo.

---

‡ **11:25** 11:25 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. § **11:25** 11:25 Ulwitikano ulupya mwi ilopa lyangu Bala iisyu Ulwitikano ku Isyakulingaania. * **11:29** 11:29 Umbili gwa Ntwa Kokuti Ubuliilanisi ubwa bandu abaa nkipanga kya Kyala.

Umbili guli nu tumbakaasya twingi

12 Bo muno gujiiliile umbili gwa mundu, mo muno gujiiliile umbili
gwa Kilisiti.* Umbili kandu kamokeene, looli guli nu tumbakaasya
utwingi. Na paapo twingi, twa mbili gumogwene. 13 Uswe twesa, tuje
Bajuuta pamo aba bakaja Bajuuta, tuje batumwa pamo tuje baabuke,
twalyosiigwe na Mbepo jumojwene, ukuti tuje mbili gumogwene.
Kangi twapeeliigwe Mbepo jumojwene, Mbepo gwa Kyala.

14 Umbili gutikuja kambakaasya kamokeene, looli tumbakaasya
twingi. 15 Linga ikilundi kyatigi, “Paapo une ngaja kiboko, po ngaja
gwa mbili,” bule, ikilundi iki ngali kitikuja kya mbili? 16 Linga
imbulukutu joope jaatigi, “Paapo une ngaja kisige, po ngaja gwa
mbili,” bule, imbulukutu iji ngali jitikuja jaa mbili? 17 Linga umbili
goosa gwali kisige, ukupilika ngali kuli buleebule? Pamo linga umbili
goosa gwali mbulukutu, ukunuusya ngali kuli buleebule? 18 Looli
Kyala akabaatiike kukuti kambakaasya akaa mbili bo muno iiganiile
umwene. 19 Linga umbili gwali na kambakaasya kamokeene itolo,
bule, ngali mbili nki? 20 Po utumbakaasya twingi, leelo umbili guli
gumogwene.

21 Ikisige kikabagila ukukibuula ikiboko ukuti, “Ugwe ukaja nu
butuuli nabumo kumyangu.” Goope untu gukabagila ukagabuula
amalundi ukuti, “Umwe mukaja nu butuuli nabumo kumyangu.”
22 Looli utumbakaasya utwa mu mbili utu tukuboneka ukuja
toonywa, to utu tuli ni mbombo fiijo. 23 Kangi utumbakaasya
utu tukuboneka ukuja twa kukosya isoni, to utu tukutwimika fiijo.
Toope utumbakaasya utu tutikulondigwa ukuboneka pabwelu, uto to
utu tukutufisa fiijo. 24 Kangi utumbakaasya utu tukuboneka ukuja
tunuu, tutikutufisa bo utungi. Looli Kyala agubaatiike kanunu
umbili, utumbakaasya utu tutikwimikigwa, umwene ikutwimika fiijo,
25 ukuti kulingajapo ukutapukana mu mbili, looli utumbakaasya toosa
tutuulanege. 26 Akambakaasya kamo linga kafuleele, toosa tukufulala
pamopeene nako. Kangi linga akambakaasya kamo kikwimikigwa,
toosa tukuja nu lusekelo pamopeene nako.

27 Bo muli na nuumwe, muli mbili gwa Kilisiti. Kukuti mundu
kambakaasya mu mbili ugo. 28 Po nkipanga kya Kyala, ababiikile
ukuja baa kwanda abatumigwa, abaa bubili abakunguluka, abaa
butatu abamanyisi. Po alinkubabiika abapela fiika, abaa fikungilwa
ifya kubumbulusya ababine, abaa fikungilwa ifya butuuli ku bangi,
ifya bulongosi, ni fya kujobela mu njobelo imbya. 29 Bule, abandu
boosa batumigwa? Bule, abandu boosa bakunguluka? Bule, abandu
boosa bamanyisi? Bule, abandu boosa bikupela ifiika? 30 Bule,
abandu boosa bali ni fikungilwa ifya kubumbulusya ababine? Bule,
abandu boosa bikujobela mu njobelo imbya? Bule, kangi abandu
boosa bapeeliigwe ukusanusya injobelo? 31 Po mwijuulege ukukaba
ifikungilwa ifikulumba.

Une ngubanangisya injila inunu fiijo, ukukinda injila isingi syosa.

13

Ulugano

* **12:12** 12:12 Umbili gwa Kilisiti Kokuti Abandu boosa baa Kyala pamo Ikipanga kya Kyala.

1 Poope nalinga ngujoba injobelo syosa,
isya bandu ni sya bandumi,
looli linga ngaja nu lugano,
ngali ndi bo ikyela itolo, iki kikulila,
nu njwego ugwa ibangala.
2 Kangi nalinga ndi ni kikungilwa ikya bukunguluka,
nu kusimanya syosa isya mbutiitu, na mahala goosa,
nalinga ndi nu lwitiko ulunywamu
ulwa kusaamisya ifyamba,
looli linga ngaja nu lugano,
bo ndi gwa itolo.
3 Kangi nalinga ngusoosya ikyuma kyangu kyosa,
ukubapapo abalondo,
nalinga ngwisoosya umbili gwangu,
ukuti gupye mmooto,*
linga ngaja nu lugano,
ndikukabamo nafimo.

4 Ulugano lukupela ukuumiilila,
ukuja bape, ukusita kuja na kabini,
ukusita kwituufya, ukusita kwijumbika.
5 Ulugano lutikupela ukubiilaamwa abangi,
lutikupela ukwinogona syene isyitu,
lutikupela ukukalala mbibimbibi,
nu kukumbuka imbiibi isya bandu.
6 Ulugano lukupela ukusita kusekelela ububiibi,
looli ukusekelela isya bwanalooli.
7 Ulugano lukupela ukuumiilila syosa,
ukuja nu lwitiko akabalilo koosa,
ukuja nu lusuubilo akabalilo koosa,
nu kwijuula ndi syosa.

8 Ulugano lutikumalikamo siku.
Looli ubukunguluka bukumalika,
ukujoba injobelo kukumalika,
ubumanyi bukukinda.
9 Namanga tusyageenie mbunandi,
kangi tukukunguluka mbunandi.
10 Looli bo kwisile ukusita kwagilwa,
isi syagiilwe sikwisa kumalika.

11 Bo ndi nkeke naajobaga isya bukeke, amahala gaali gaa bukeke, niinogonaga ulwa bukeke. Looli paapo ndi nkusi, isya mbukeke nsilekile.
12 Namanga akabalilo aka tukufwana tukukeetela nkikeetelo ndufunienie, looli akabalilo aka kikwisa tukwisa kufibona na maaso muno fijiiliile. Akabalilo aka tusyageenie mbunandi. Looli akabalilo aka kikwisa, tukwisa kusyagania loosa, bo muno Kyala atumanyiile uswe.

* **13:3** 13:3 Ukuti gupye mmooto Mwa baakalata bamo abaa ijolo basimbile Ukuti niituufye.

13 Po fitatʉ ɨfi aafitikʉmalɨka sikʉ, ʉlwitɨko, ʉlʉsʉʉbɨlo nʉ lʉgano.
Looli ndɨ ɨfyo, ʉlʉgano lo lʉkʉlʉmba.

14

Ɨfikʉngɨlwa ɨfikʉlʉmba nkɨpanga kya Kyala

1 Mwijʉʉlege ʉkʉja nʉ lʉgano pakatɨ pamyɨnu, kangɨ mwijʉʉlege
ʉkʉfilonda ɨfikʉngɨlwa ɨfya Mbepo Mwikemo, fiijo ɨkɨkʉngɨlwa ɨkya
bʉkunguluka. 2 Ʉmundʉ ʉjʉ ikʉjoba ɨnjobelo ɨmbya, atikʉjoba na
bandʉ, looli ikʉjoba na Kyala. Ɨsi ikʉjoba akajapo ʉjʉ ikʉsyagania.
Ʉmwene ikʉjoba ɨsya mbʉtiitʉ, kʉ maka agaa Mbepo gwa Kyala.
3 Looli ʉjʉ ikʉjoba ɨsya bʉkunguluka, ikʉjoba ɨsya kʉbajenga abiitɨki
ndwitɨko, ɨsya kʉbakasya nʉ kʉbasʉʉbɨsya. 4 Ʉjʉ ikʉjoba ɨnjobelo
ɨmbya, ikwikasya jʉʉjo, looli ʉjʉ ikʉkunguluka ikʉkɨkasya ndwitɨko
ɨkɨpanga kya Kyala.
5 Ʉne niiganile ʉmwe mwesa mujobege ɨnjobelo ɨmbya, looli fiijo
niiganile mukungulukege. Namanga ɨkɨkʉngɨlwa ɨkya bʉkunguluka
kɨkʉlʉmba ʉkʉkɨnda ɨkya kʉjoba ɨnjobelo ɨmbya, kɨsita kʉsanusya.
Kanunu asanusye ʉkʉtɨ akɨkasye ɨkɨpanga kya Kyala ndwitɨko.

Ʉkʉkɨjenga ɨkɨpanga kya Kyala

6 Baamyɨtʉ ndwitɨko, bʉle, lɨnga niisile kʉmyɨnu nʉ kʉjoba ɨnjobelo
ɨmbya, mukʉkabamo ɨfiki? Mutikʉkabamo nafimo. Looli lɨnga
ngʉbalɨngaania ɨsi Kyala aasetʉliile, pamo lɨnga ngʉjoba ɨsya bʉmanyi,
pamo ngʉkunguluka, pamo lɨnga ngʉmanyisya, apo mukʉkabamo.
7 Bo silɨ na kʉ tʉndʉ ʉtʉsita bʉʉmi, ɨfi fikʉlɨla bo fikʉkʉbigwa, gaje
malonge, fije fisango. Lɨnga fikʉlɨla kɨsita lʉbaatɨko, ʉmundʉ abagiile
ʉkʉmanya bʉleebʉle ʉkʉtɨ lwɨmbo nki? 8 Kangɨ lɨnga ɨngangabwite
jikʉlɨla iisyʉ ɨlɨ lɨtikʉmanyigwa na bandʉ, jo jwani ʉjʉ abagiile
ʉkwitendekesya kʉ bwite? 9 Bo silɨ kʉmyɨnu. Lɨnga mukʉjoba ɨsi
sitikʉmanyigwa, jo jwani abagiile ʉkʉsyagania ɨsi mukʉjoba? Ɨsi
mukʉjoba sikʉkula nʉ mbelo!
10 Pakiisʉ silipo ɨnjobelo nyingi, looli jɨkajako najɨmo ɨjɨ jɨkaja nɨ
mbombo. 11 Po lɨnga ngajɨmanya ɨnjobelo ɨjɨ ikʉjoba ʉjʉngɨ, ikʉja ngatɨ
nheesya kʉmyangʉ, kangɨ ngʉja ngatɨ nheesya kʉmyake. 12 Silɨ bo ʉlo
kʉmyɨnu. Mwiganile fiijo ʉkʉja nɨ fikʉngɨlwa ɨfya Mbepo Mwikemo,
po mwijʉʉlege fiijo ʉkʉkaba ɨfikʉngɨlwa ɨfi fikʉkɨjenga ɨkɨpanga kya
Kyala.

Ʉkʉnsʉʉma Kyala kʉ ndumbula na mahala

13 Kʉnongwa ɨjo ʉmundʉ ʉjʉ ikʉjoba ɨnjobelo ɨmbya, ansʉʉme
Kyala ʉkʉtɨ antʉʉle ʉkʉsanusya. 14 Namanga lɨnga ngwipuuta mu
njobelo ɨmbya, ɨndumbula jangʉ jo ɨjɨ jikwipuuta, looli amahala gangʉ
gatikʉkaba nafimo. 15 Po ngʉlondigwa ʉkʉbomba ɨfiki? Ngwipuutaga
mu njobelo ɨmbya mwa Mbepo Mwikemo, kangɨ ngwipuutaga na kʉ
mahala gangʉ. Ngwɨmbaga mu njobelo ɨmbya mwa Mbepo Mwikemo,
kangɨ ngwɨmbaga na kʉ mahala gangʉ. 16 Lɨnga kʉntuufya Kyala
mu njobelo ɨmbya, ʉmundʉ ʉjʉngɨ ʉjʉ akaja nɨ kɨkʉngɨlwa ɨkya
kʉsimanya ɨnjobelo ɨmbya, ikʉjobaga bʉleebʉle ʉkʉtɨ, “Ameni,” kʉ
masyʉ aga akagaagania? 17 Kʉmyako kʉntuufya Kyala nalooli, looli
abangɨ bala sitikʉbakasya ndwitɨko.

18 Ngugwa ulupi kwa Kyala paapo ngujoba mu njobelo imbya
ukubakinda umwe mwesa. 19 Looli nkipanga kya Kyala niiganile fiijo
ukujoba amasyu mahaano aga abandu babagiile ukusyagania, ukuti
mbamanyisye abangi. Ilyo lyo inunu ukukinda ukujoba amasyu 10,000
mu njobelo imbya.

Ikimanyilo ku biitiki na kuli aba bakaja biitiki

20 Baamyitu ndwitiko, mulingiinogonaga bo ulwa bakeke. Ku mbiibi
mujege bo ulwa bakeke muno bajiiliile, looli mwinogonege bo ulwa
bandu abakusi. 21 Mwa Kalata uMwikemo sisimbiigwe ukuti,

“Nalooli ku njila ijaa baheesya abaa mbutali,
aba bikujoba injobelo iheesya,
ngwisa kujoba na bandu aba,
poope batikwisa kumbilikisya,”*
ikujoba uNtwa Kyala.

22 Po ukujoba injobelo imbya, kimanyilo kuli aba bakaja biitiki,
komma ku biitiki. Looli ikikungilwa ikya bukunguluka kimanyilo ku
biitiki, kikaja kya aba bakaja biitiki.

23 Mu ngomaano syinu isya nkipanga kya Kyala, linga umwe mwesa
mwandile ukujoba mu njobelo imbya, po bikwingila abaheesya pamo
aba bakaja biitiki, bule, batikutigi muli ni mbepo? 24 Looli linga
mwesa mukukunguluka, po ikwisa umundu unheesya pamo uju akaja
mwitiki, ikwimanya ukuti ntulanongwa, ikulongigwa na syosa isi
ikupilika. 25 Isi sili mu ndumbula jaake sikuja pabwelu, po ikufugama
nu kuntuufya Kyala, ikujoba ikuti, “Nalooli Kyala ali pamopeene na
nuumwe!”

Ulubaatiko ulwa kwipuuta abiitiki

26 Po baamyitu ndwitiko, tujobe ifiki? Bo mubungeene pakwipuuta,
jumo ali nu lwimbo, ujungi ali ni manyisyo, jumo ikujoba isi
Kyala ansetuliile, ujungi ikujoba mu njobelo imbya, jumo ikusanusya
injobelo. Isi syosa sibombigwege ku nyango ijaa kukikasya ikipanga
kya Kyala. 27 Linga balipo aba bikujoba mu njobelo imbya, ba-
jobege babili pamo batatu, balingakindaga apo, bajobege ku njila jaa
kuguulilana, kangi ajengepo ugwa kusanusya. 28 Linga akajapo ugwa
kusanusya, po uju ikujoba injobelo imbya aleke ukujoba nkipanga kya
Kyala, looli ajobege mu ndumbula mwene, na kwa Kyala kwene.

29 Boope aba bikukunguluka, bakungulukege babili pamo batatu,
abangi basipimege isi bikusijoba. 30 Linga jumo ndi aba bikupilikisya,
limmwisiile iisyu ilya busetuli, ugwa kwanda amyeke. 31 Kukuti
mundu uju ali nu bukunguluka, ajege na kabalilo akaa kujoba, apo
abandu boosa bikumanyisigwa nu kukasigwa. 32 Uju ikukunguluka
ikwijiisya ku bakunguluka abangi. 33 Namanga Kyala akaja jo Kyala
ugwa ndapukano, looli jo Kyala ugwa lutengaano.

Sili bo ulu, abiitiki bo babungeene mfipanga fya Kyala, 34 abakiikulu
balingajobaga, paapo bakiitikisigwa ukujoba. Looli biijiisyege, bo
muno ikujobela Kalata gwa Ndagilo. 35 Linga bikulonda ukusimanya
inongwa simo, babalaaluusyege abalume baabo kukaaja, paapo sya

* **14:21** 14:21 Bala kalata gwa Jeesaja 28:11-12.

soni ukiikulu ukujoba pabwelu nkipanga kya Kyala.† 36 Bule, iisyu lya Kyala lyalyandiile kumyinu? Bule, iisyu lya Kyala lyafikile kumyinu kwene?
37 Linga umundu ikwibona ukuti ali ni kikungilwa ikya bukunguluka, pamo ikikungilwa ikingi ikya Mbepo Mwikemo, asyaganiege ukuti isi ngubasimbila, lulagilo ulwa kufuma ku Ntwa Jesu. 38 Uju ikusiilaamwa isi, joope mummwilaamwege.
39 Po leelo baamyitu, mwijuulege ukulonda ikikungilwa ikya bukunguluka, kangi mulingabasigilaga abandu ukujoba injobelo imbya. 40 Looli syosa isi sibombigwege kanunu, kangi ku lubaatiko.

15

Ukusyuka kwa Kilisiti

1 Po baamyitu ndwitiko, ngulonda ukubakumbusya iNdumi iNunu iji naalumbiliile kumyinu, nuumwe mwajambiliile. Ijo jo iji jibapelile ukwima ndwitiko ulu muli nalo. 2 Nalooli ukwendela mu Ndumi iNunu iji naabalumbiliile, mukupokigwa, linga mukujikola kanunu. Looli linga mukajikola, ulwitiko lwinu bo lwa itolo.
3 Une naabamanyiisye imanyisyo ingulumba isi naalyambiliile isya kuti, Kilisiti aafwile ukuti abusoosyepo ubutulanongwa bwitu, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.* 4 Nu kuti aasyiliigwe, iisiku lya butatu aasyukile, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.† 5 Nu kuti aalinsetukiile Peeteli, po alinkubasetukila abatumigwa baake kalongo na babili. 6 Piitaasi alinkubasetukila abiitiki imia ihaano aba baali pamopeene. Bingi ndi abo na ulu bakaali buumi, bamo bafwile. 7 Po alinkunsetukila Jaakobo, kangi alinkubasetukila abatumigwa boosa. 8 Po kummaliikisyo alinkuusetukila une, ne ndi bo ulwa mwana uju apaapiigwe pakabalilo aka kakaja kookaako.
9 Une ndi gwa paasi mbatumigwa, ngabagisya nu kujobigwa ukuja ntumigwa, paapo kubwandilo naakifwimaga ikipanga kya Kyala. 10 Looli iliipyana lya Kyala lyo ili limbelile une ukuja ntumigwa. Kangi iipyana lyake kumyangu likaali lya itolo, namanga mbombile imbombo ukubakinda abatumigwa abangi boosa. Ngabomba isyo ku maka gangu, looli kwi ipyana lyake ili lili pamopeene na niine. 11 Po leelo linga jo une ne naabalumbiliile, pamo abatumigwa abangi bala, tukulumbilila iNdumi iNunu jilajila, kangi jo iji mujiitiike.

Ukusyusigwa abandu

12 Po uswe tukulumbilila ukuti Kilisiti aasyukile ukufuma mbafwe. Sili buleebule bamo pakati pamyinu bikuti kukajako ukusyuka abafwe? 13 Linga kukaaliko ukusyuka abafwe, po Kilisiti joope akaasyukile. 14 Kangi linga Kilisiti akaasyukile, po ukulumbilila kwitu ngali kwa itolo, nu lwitiko lwinu ngali lwa itolo. 15 Ukongelapo pali isyo, uswe ngali tukuboneka ukuja bakeeti baa butungulu baa isi abombile Kyala, namanga tukusisimikisya ukuti Kyala aalinsyusiisye

† **14:35** 14:35 Abakiikulu abo baalondaga ukupelelesya inongwa isya balume baabo pabwelu nkipanga kya Kyala. Nalinga Pauli ikuti bapime isi sikujobigwa nkipanga kya Kyala (nkanandi akaa 29), leelo isi silingatwalaga indapukano mu nyiipuuto. * **15:3** 15:3 Bala kalata gwa Jeesaja 53:5-12. † **15:4** 15:4 Bala kalata gwa Isabuli 16:8-10.

Kilisiti mbafwe. Linga ukusyuka kwa bafwe kukajako, po Kilisiti akaasyukile. 16 Linga abafwe batikusyusigwa, po joope Kilisiti akaasyukile. 17 Linga Kilisiti akaasyukile, po mukakabamo nafimo ukummwitika Kilisiti, looli bo mukaali musyele mbutulanongwa bwinu. 18 Na aba bafwile bo bammwitiike Kilisiti, basobile loosa. 19 Linga ulusuubilo lwitu kwa Kilisiti lukumalikila pakabalilo akaa kufwa, apo ngali tuli bandu baa kupeleligwa ikisa ukukinda abandu boosa.

Kilisiti aasyukile, ikwisa kulongosya kumwanya

20 Looli ubwanalooli bo ubu, Kilisiti aasyukile ukufuma mbafwe, jo gwa kwanda ukusyuka, ukuti aba bafwile boope bikwisa kusyuka. 21 Bo ulu ubufwe bwaliisile ku njila jaa mundu jumo, bubuubo koope ukusyuka mbafwe kwaliisile ku njila jaa mundu ujungi. 22 Linga abandu boosa bikufwa paapo baa ndujungu lwa Atamu, bubuubo abandu boosa bikwisa kusyuka kunongwa jaa Kilisiti.

23 Po kukuti mundu ikwisa kusyusigwa pakabalilo aka aakabiikile Kyala. Kilisiti jo uju aatalile ukusyuka, piitaasi bikwisa kusyusigwa abandu baake, bo ikwisa. 24 Apo po gukwisa ummaliikisyo ugwa fyosa, po Kilisiti ikwisa kumpa Taata Kyala ubutwa bwake, bo Kilisiti apyutile ubulagili boosa nu bukulumba boosa na maka goosa. 25 Fikuti Kilisiti ajege Ndagili gwa pakiisu, mpaka Kyala abatole nu kubabiika abalugu baake paasi, pa malundi gaake.‡ 26 Undugu ugwa kummaliikisyo ukupyutigwa, jo bufwe. 27 Namanga Kalata uMwikemo ikuti, “Atubiikile utundu toosa paasi pa malundi gaake.”§ Kalata uMwikemo apa ikuti, “Utundu toosa,” kukaja kokuti joope Kyala aikujamo ntundu uto, paapo umwene jo uju abiikile toosa uto mbulagili ubwa Kilisiti. 28 Po utundu toosa bo tubiikiigwe mbulagili ubwa Mwanaake,* po joope uMwana ikwisa kwibiika mbulagili ubwa Gwise, uju abiikile utundu toosa mbulagili ubwa Mwanaake, ukuti Kyala ajege Ndagili gwa fyosa.

Linga kukajako ukusyuka, ubuumi bwitu bukaja na mbombo najimo

29 Po aba bikoosigwa kunongwa jaa bandu aba bafwile bikusuubila ifiki? Linga abafwe batikusyuka siku, fiki abandu abo bikoosigwa kunongwa jaa bafwe? 30 Fiki na nuuswe tukwibiika mbutolwe kukuti isiku? 31 Kukuti isiku une ndi mbutolwe ubwa kugogigwa. Baamyitu ndwitiko, uko ko kwituufya kwangu kunongwa jiinu, uku ndi nako mwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu. 32 Linga kukajako ukusyuka, naakabilemo ifiki ukulwa na bala abaa ku Efesi, aba bali bo ulwa finyamaana ifikali? Linga kukajako ukusyuka, po,

“Tulyege, tunwege,
kilaabo tukufwa.”†

33 Mulingiisyobaga! “Abamanyaani ababiibi, bikoonanga akajiilo akanunu.” 34 Mujege na mahala, mwinogonege kanunu! Muleke ukutula inongwa! Bamo pakati pamyinu bakammanya Kyala. Ngujoba isyo ukuti sibakole isoni.

---

‡ **15:25** 15:25 Bala kalata gwa Isabuli 110:1. § **15:27** 15:27 Bala kalata gwa Isabuli 8:6.
* **15:28** 15:28 UMwanaake Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania. † **15:32** 15:32 Bala kalata gwa Jeesaja 22:13.

Muno aagukʉjiila ʉmbili iisikʉ ilya kʉsyʉsigwa

35 Po ʉmundʉ abagiile ʉkʉlaalʉʉsya ʉkʉti, “Abafwe bikwisa kʉsyʉsigwa bʉleebʉle? Bikwisa kʉja ni mibili igi gili bʉleebʉle?” 36 Isyo nyiinogono isya nkonyofu! Keeta, linga ʉbyele imbeju, jikabagila ʉkʉmela kisita kʉfwa. 37 Iji kʉbyala mbeju itolo, jije jaa nganu pamo ʉlʉko ʉlʉngi, ʉtikʉbyala ifi fimelile. 38 Looli Kyala ikʉjipapo imbeju ijo ʉmbili ʉgʉngi, ʉgʉ agʉganile ʉmwene. Kʉkʉti mbeju ikʉjipa ʉmbili gwake.

39 Ifipeligwa fyosa fili ni mibili, leelo imibili igyo gikafwana. Imibili igya bandʉ gili lwake, igya finyamaana gili lwake, injʉni gili lwake, ni iswi gili lwake. 40 Kangi gilipo imibili gya tʉndʉ ʉtwa kʉmwanya, ni mibili gya tʉndʉ twa nkiisʉ. Ʉbʉnunu ʉbwa mibili gya tʉndʉ ʉtwa kʉmwanya bʉli lwake, nʉ bʉnunu ʉbwa mibili gya tʉndʉ twa nkiisʉ bʉli lwake. 41 Ʉbʉnunu ʉbwa isʉba bʉli lwake, ʉbʉnunu ʉbwa mwesi nʉ bwa ndondwa bʉli lwake. Syope indondwa silegeene ʉbʉnunu.

42 Mo muno aasikʉjiila bo abafwe bikʉsyʉka. Gukʉsyiligwa ʉmbili ʉgʉ gukʉbola bo ʉlwa kʉbyala imbeju, po gukʉsyʉsigwa ʉmbili ʉgʉ gukʉjako bwila na bwila. 43 Ʉmbili bo gukʉsyiligwa gʉkaja nʉ bʉsisya, looli bo gukʉsyʉsigwa gukʉja nʉ bʉsisya. Bo gukʉsyiligwa gukʉja nʉ boonywa, looli bo gukʉsyʉsigwa gukʉja na maka. 44 Imibili igi tʉli nagyo bo tʉkaali ʉkʉfwa, mibili gya pakiisʉ, looli imibili gyitʉ bo gikʉsyʉsigwa, gikwisa kʉja mibili imipya igi gikʉpeligwa na Mbepo Mwikemo. Paapo gilipo imibili igya pakiisʉ, kangi gilipo imibili imipya, igi Mbepo Mwikemo ikʉgipela. 45 Mwa Kalata ʉMwikemo sisimbiigwe ʉkʉti, “Ʉmundʉ ʉgwa kwanda Atamu, aapeliigwe, alinkʉja mundʉ ʉmʉʉmi.”‡ Looli Atamu ʉgwa bʉmaliikisyo ʉjʉ jo Kilisiti, jo Mbepo ʉjʉ ikʉbapa abandʉ imibili imipya igya bwila na bwila.

46 Imibili igi gikwisa kʉpeligwa na Mbepo Mwikemo, gikaja bo ʉlwa mibili igya kwanda. Looli gyali mibili igya pakiisʉ igi gyatalilepo kʉli gila igya Mbepo. 47 Ʉmundʉ ʉgwa kwanda jʉla Atamu aafumile pakiisʉ, aapeliigwe ʉkʉfuma mu mfu. Atamu ʉgwa bʉbili ali nʉ mbili ʉgwa kʉmwanya. 48 Muno ajiiliile ʉmundʉ ʉgwa mu mfu, mo muno bajiiliile abandʉ abaa pakiisʉ apa. Muno ajiiliile ʉjʉ ali nʉ mbili ʉgwa kʉmwanya, mo muno bikwisa kʉjiilaga abandʉ aba bali ni mibili igya kʉmwanya. 49 Bo muno tʉfwaniile na ʉjʉ aapeliigwe mu mfu,§ tukwisa kʉfwana na ʉjʉ ali nʉ mbili ʉgwa kʉmwanya.

Ʉbʉfwe bukwisa kʉtoligwa nʉ kʉpyutigwa

50 Po baamyitʉ ndwitiko, isi ngʉjoba syo isi, imibili gyitʉ igya pakiisʉ gikabagila ʉkwingila mBʉnyafyale bwa Kyala. Aka kikʉbola kakabagila ʉkwisa kʉja kandʉ aka katikʉbola.

51 Namupilikisye, nikʉbabʉʉla isi sifisiigwe. Ʉswe tʉtikwisa kʉfwa twesa, looli twesa tukwisa kwandʉligwa. 52 Ingangabwite ijaa kʉmmaliikisyo bo jikʉlila, tukwisa kwandʉligwa akabalilo kamokeene, bo ʉlwa mundʉ ʉjʉ ikʉpiinia. Bo sijiiliile, abafwe bikwisa kʉsyʉsigwa nʉ kʉpeeligwa imibili igi gitikʉbola sikʉ. Ʉswe twesa tukwisa kwandʉligwa, 53 paapo ifi fikʉbola mpaka fyandʉligwe ʉkʉja fisita kʉbola. Ifi fikʉfwa mpaka fyandʉligwe ʉkʉja fisita

‡ **15:45** 15:45 Bala kalata gwa Ʉbwandilo 2:7. § **15:49** 15:49 Bala kalata gwa Ʉbwandilo 1:26.

kufwa. 54 Akabalilo ako, aka fyosa ifi fikubola fikwisa kwanduligwa ukuja fisita kubola, na fyosa ifi fikufwa fikwisa kwanduligwa ukuja fisita kufwa, po apo sikwisa kuboneka isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

“Kyala abutolile ubufwe, butoliigwe loosa!”*
55 “Ugwe bufwe, ubutoli bwako buli kuugu?
Kali kuugu akasuufi kaako, akaa kutwala ukubaba?”†

56 Akasuufi akaa bufwe bo butulanongwa, ubutulanongwa bukukaba amaka gaake ukufuma ku ndagilo. 57 Looli tuntuufyege fiijo Kyala, uju ikutupapo ubutoli ku butulanongwa, na ku bufwe, ku njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

58 Po leelo, baamyitu bakundwe, mukakege, mulingasukaanikaga ndwitiko. Amasiku goosa mukindililege ukubomba imbombo jaa Ntwa Jesu, paapo mumeenye ukuti imbombo iji mukubomba ku Ntwa Jesu, jikaja jaa itolo.

16

Ifya kusangula ukubatuula abiitiki

1 Po isya kusangula ifya kubatuula abiitiki, mubombege bo muno naabalingeenie abaa nkipanga kya Kyala ikya mu Galatija. 2 Pi isiku ilya pa ndungu,* kukuti mundu ajabege utundu nu kubiika ukukongana na muno Kyala ansajiile, ukuti bo ngwisa kumyinu naagege mubungeenie. 3 Bo niisile, ngwisa kubatuma na kalata abandu aba aamukubasala, ukuti batwale ifi musangwile ku Jelusalemu. 4 Linga sikulondigwa ukubuuka niine kula, apo po ngwisa kubuuka pamopeene na bandu abo.

Ulubaatiko ulwa Pauli ukubuuka ku Kolinti

5 Bo mfumile nkiisu kya Maketonija, po ngwisa kumyinu ku Kolinti, paapo ngulonda taasi ukwendela ku Maketonija. 6 Po bo niisile kumyinu, ngwinogona ukwisa kutuugala na nuumwe, pamo akabalilo koosa akaa mmapepo, ukuti munduule ukubuuka koosa kuno angubuukaga. 7 Ngiigana ukwisa kutuugala kukabalilo akapimba bo ulwa mwenda njila. Linga uNtwa iitiike, ngusuubila ukutuugala kumyinu kukabalilo akatalipo. 8 Ngusyala mu Efesi, mpaka pa kyaka kya Pentekositi.† 9 Namanga Kyala ambeele akabalilo akanunu akaa kubomba imbombo inywamu nkaaja aka, looli balipo abandu bingi aba bikuusigila.

10 Timoti linga ikwisa kumyinu,‡ mummwambilile nu kunswila, ukuti atuugale na nuumwe kanunu kisita kutiila, namanga joope ikubomba imbombo ijaa Ntwa bo une. 11 Po umundu gwesa alingammwilaamwaga. Looli muntuulege asookeko uko nu lutengaano, ukuti iise kumyangu, paapo une ngunnguulila pamopeene na biitiki biiniitu. 12 Po isya gwamyitu ndwitiko Apolo, numpyeliisye ukuti iise kumyinu pamopeene na biitiki abangi. Looli umwene akiigana ukwisa ulu, looli ikwisa linga akaagile akabalilo.

---

* **15:54** 15:54 Bala kalata gwa Jeesaja 25:8. † **15:55** 15:55 Bala kalata gwa Osija 13:14.
* **16:2** 16:2 Iisiku ilya pa ndungu Bala ku Isyakulingaania. † **16:8** 16:8 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 19:8-10. ‡ **16:10** 16:10 Bala kalata gwa 1 Abakolinti 4:17.

Amasyu agaa kumaliikisya ni sya kubalagila

13 Mujege maaso, mwimege kanunu ndwitiko, kangi mujege bakifu,
mwikasyege. 14 Mubombege syosa ndugano.

15 Mumeenye ukuti Sitefana§ pamopeene na bandu abaa nnyumba
jaake, bo aba baali baa kwanda ukummwitika Jesu Kilisiti nkiisu ikya
mu Akaja, boope baaliiningile fiijo ukubatuula abiitiki! Baamyitu
ngubapyelesya, 16 na nuumwe mwijiisyege ku bandu bo abo, na ku
bangi boosa, aba pamopeene bikwijuula ukujibomba imbombo iji.

17 Naahobwike fiijo bo biisile apa ukufuma kumyinu, baa Sitefana,
Folitunati na Akaiki, paapo ukwisa kwabo kokuti nuumwe mwalipo.
18 Baasangalwisye indumbula jangu, ni syinu syope. Po mubiimikege
fiijo abandu bo abo.

19 Abandu abaa mfipanga ifya Kyala ifya mu Asija, bikubaponia.
Akwila na Pilisika, pamopeene na biitiki aba bikubungaana mu
nyumba jaabo, bikubaponia fiijo mu ngamu ijaa Ntwa. 20 Abaamyinu
ndwitiko aba bali apa, bikubaponia. Namuponaniege ku lugano lwa
Kilisiti.

Uluponio ulwa Pauli

21 Une Pauli ngusimba isya kubaponia isi ni kiboko kyangu jujuune.
22 Umundu gwesa uju akanngana uNtwa Jesu, agunigwege. *Malanata*,
Ntwa gwitu isaga!*

23 Iipyana lya Ntwa Jesu lijege pamopeene na nuumwe. 24 Ulugano
lwangu lujege na nuumwe mwesa, mwa Kilisiti Jesu.

§ **16:15** 16:15 Bala kalata gwa 1 Abakolinti 1:16. * **16:22** 16:22 Malanata isyu lya Kialimaiki, kokuti Ntwa gwitu isaga.

Kalata gwa bubili ugwa Pauli ku Bakolinti
Isyakulongosya

Kalata uju, Pauli aabasimbiile aBakilisiti aba bali mu Kolinti. Kaali kaaja kanywamu nkiisu ikya mu Akaja mBugiliki. Aasimbile bo aali kifuki ukubendela. Kalata uju aali gwa kubakasya, paapo jo uju aalyandiisye ikipanga kya Kyala ikya mu Kolinti. Bo akaali ukusimba kalata uju, kunyuma aabendelaga nu kubatumila baakalata, leelo bwalipo ubutolwe ubwa kulegana ndwitiko nkipanga ikyo. Po alinkusimba kalata uju, ukubatuula ukutendekesya bo akaali ukufika ku Kolinti.

Sikunangisya ukuti aBakilisiti bamo baatigi Pauli akaabombelaga kanunu indalama sya kipanga, kangi baatigi akaja ntumigwa gwa nalooli. Po mwa kalata uju ikulingaania ukuti umwene jo jwani, kangi ikulingaania isya mbombo ijaa kulumbilila iNdumi iNunu, iji Kyala aalinkooliile ukulumbila. Kangi ikubamanyisya abiitiki ukubombela indalama syabo, ukubatuula aBakilisiti ni fipanga fyosa ifya Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju
Pauli ikubaponia aBakolinti nu kugwa ulupi kwa Kyala
Pauli ikwinokesya ulubaatiko lwake nu kulingaania imbombo jaa ntumigwa
Ukubasangulila abiitiki abaa ku Jelusalemu
Pauli ikubalingaania ukuti umwene ntumigwa gwa Jesu Kilisiti
Isya kumaliikisya ukubasoka

Uluponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne ntumigwa gwa Kilisiti Jesu, ku bwigane bwa Kyala. Une nu gwamyitu ndwitiko Timoti tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala iki kili mu Kolinti, pamopeene na biitiki boosa aba bali nkiisu ikya mu Akaja.

2 Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Ulusuubisyo lwa Kyala mbutolwe

3 Atuufigwege Kyala, uGwise gwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, Taata ugwa kibabiilisi, kangi jo Kyala uju ikutusuubisya ndi syosa. 4 Umwene ikutusuubisya mbutolwe bwitu boosa, ukuti na nuuswe tubasuubisyege abangi aba bali mbutolwe, ukwendela ndusuubisyo lula ulu atupeele Kyala uswe. 5 Po leelo, bo ulu Kyala ikongelapo ubuliilanisi ubu tuli nabo mu ngubilo sya Kilisiti, bo luluulo ikongelapo ukutusuubisya ukwendela mwa Kilisiti. 6 Nalinga tukukubilwa, tukukubilwa ukuti umwe mukabe ulusuubisyo nu bupoki. Kangi bo tukusuubisigwa, tukusuubisigwa ukuti umwe mukabe ulusuubisyo. Ulusuubisyo ulo lukubapela ukuumiililila mu ngubilo silasila, isi na nuuswe tukukubilwa. 7 Ulusuubilo lwitu kumyinu lukulumba, paapo tumeenye ukuti muli baliilanisi mu ngubilo syitu, kangi muli baliilanisi ndusuubisyo lwitu.

8 Baamyitu ndwitiko, tukulonda mumanye muno twakabiile ingubilo ingali, bo tuli nkiisu ikya Asija. Ingubilo isi syatwagile syatwilikiile fiijo, twinogonaga ukuti tukuja pakufwa. 9 Nalooli twali bo ulwa bandu aba balongiigwe ukugogigwa. Leelo ilyo lyaboniike, ukuti tuleke ukusuubila amaka giitu jujuuswe, looli tunsuubilege Kyala uju ikubasyusya abafwe. 10 Umwene jo uju aatupokile bo tuli mbutolwe ubwa kufwa, kangi ikwendelelaga ukutupoka. Uswe tukunsuubila umwene ukuti ikubombaga bo ulo akabalilo koosa, 11 ku njila jiinu ukututuula, mu nyiipuuto syinu kwa Kyala. Po Kyala aikupilika inyiipuuto syinu, nu kutupa isajo inyingi. Po abandu bingi aabikunngwila ulupi.

Pauli ikwandula ululbaatiko lwake ulwa kubuuka ku Kolinti

12 Po tukwituufya ndi ili, tukwibona mu ndumbula syitu ukuti pakiisu apa, fiijo kumyinu, twatuugeele ku bugolofu, kangi ni ndumbula inyeelu ukufuma kwa Kyala, kisita busyobi. Tukaasuubilaga amahala giitu jujuuswe, looli ipyana lya Kyala. 13-14 Ndi ilyo tutikubasimbila amasyu amakafu, looli aga mubagiile ukubala nu kugaagania kanunu. Akabalilo aka mutwageenie panandi, ngusuubila ukuti iisiku limo aamukwisa kusyagania syosa. Po iisiku ili ikwisa kugomoka uNtwa Jesu, mukwisa kwituukifyaga mmyitu, bo ulu uswe tukwituukifya mmyinu.

15 Paapo naameenye ukuti mukwituukifya mmyitu, naalondaga ukutala ukwisa kumyinu, ukuti muhoboke fiijo kunongwa jaa kwisa une ulwa bubili. 16 Naabaatiike ukwenda kumyinu bo ngubuuka nkiisu ikya mu Maketonija, nu kugomokelako kangi kumyinu, ukuti umwe mumbepo ubutuuli ubwa njila jangu ijaa kubuuka nkiisu ikya Jutai. 17 Po bo nandwile ulubaatiko lwangu ulwa kwisa kumyinu, bule, mukwinogona ukuti ngwanduka anduka? Pamo mukwinogona ukuti une ngulongosigwa nu bwigane bwangu, ukuti ndigi, “Eena,” po kangi akabalilo kakaako ndigi, “Himma!”

18 Looli bo ulu Kyala gwa bwanalooli, isi twababuulile sitikwanduka anduka, ukuti, “Eena,” po kangi ukuti, “Himma.” 19 Namanga uMwana gwa Kyala,* Jesu Kilisiti, akaali mundu gwa kongaania amasyu, ukuti atigi, “Eena,” po kangi atigi, “Himma.” Looli umwene akabalilo koosa jo, “Eena.” Umwene jo uju une, Sila na Timoti twalimfumwisye kumyinu. 20 Umwene jo, “Eena,” ugwa kunangisya isi aafingile Kyala. Jo nongwa iji mwa Jesu Kilisiti tukuti, “Ameni,” ukuntuufya Kyala. 21 Kyala jo uju ikutukasya uswe na nuumwe, kangi atusungwile ukuja biitiki baa Kilisiti, 22 atubiikile ikikolekelo, kokuti abiikile pamyitu ikimanyilo ikya kunangisya ukuti tuli bandu baake. Ikikolekelo ikyo jo Mbepo Mwikemo uju Kyala ammbiikile mu ndumbula syitu, ukuti tumanye kisita kwilaamwa, ukuti isi afingile aasikuboneka.

Pauli akaagomokiileko ku Kolinti

23 Ngaaliisile kangi kumyinu, uko ku Kolinti, paapo ngaalondaga ukubafulasya mu ndumbula syinu. Isi ngujoba sya nalooli, Kyala nkeeti gwangu. 24 Ndikuti tuli balagili baa lwitiko lwinu, looli tukwikasya ukuja baliilanisi na nuumwe, ukuti tuje nu lusekelo. Namanga umwe muli na maka ndwitiko.

* **1:19** 1:19 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania.

2

1 Po naatumwile mu ndumbula jangu, ukuti ndikwisako kangi kumyinu, ndingabafulasya indumbula syinu. 2 Paapo linga une ngubapela umwe ukuja nu busulumanie, kokuti akajako ugwa kumbela une ukuja nu lusekelo, looli jujuumwe mwe mbafuleesye mu ndumbula syinu! 3 Fyobeene naabasimbiile mwa kalata jula ujungi, paapo ngaalondaga ukwisa kumyinu, ukuti ndingafulasigwa mu ndumbula jangu na bandu aba baalondigwaga ukuuhobosya. Naameenye ukuti une linga ndi nu lusekelo, na nuumwe aamukuja nu lusekelo. 4 Naabasimbiile kalata ku busulumanie ubukulumba, ubutolwe na maasosi. Ngaabingiliile ukubafulasya mu ndumbula syinu, looli ukuti mumanye muno mbaganiile fiijo.

Uluhobokelo ku ntulanongwa

5 Po leelo, umundu pakati pamyinu uju aaliifuleesye fiijo, akaaliifuleesye niimwene, looli abafuleesye umwe mwesa. Leelo ndikulonda ukukindilila ukujoba isyo. 6 Ulufundo ulu akabile ukufuma ku bandu bingi, lumfwene. 7 Po kununu ukunhobokela nu kunkasya umundu ujo, ukuti alingasulumania fiijo nu koonyoka amaka. 8 Ngubapyelesya mujobe pabwelu ukuti mukaali munnganile. 9 Fyobeene naabasimbiile kalata jula ukubapima, ukuti mmanye linga mukumbilika ndi syosa. 10 Linga mukunhobokela umundu ujo, na niine ngunhobokelaga. Linga silipo isya kunhobokela, nunhobokiile nkyeni mwa Kilisiti kunongwa jiinu, 11 ukuti Seetano alingatutola, paapo tubumeenye fiijo ubukomu bwake.

Pauli nkaaja akaa mu Tiloja

12 Po bo mfikile nkaaja akanywamu akaa mu Tiloja, kukulumbilila iNdumi iNunu ijaa Kilisiti, naalyagile ikifigo kiigwike, ukuti mbombe imbombo jaa Ntwa kula. 13 Leelo ngaali nu lutengaano mu ndumbula, paapo ugwamyitu ndwitiko Tiiti, akaali ukufika ni nongwa simo inunu ukufuma kumyinu. Po ndinkubalaga abandu baa kula, ndinkubuuka kula kukiisu ikya Maketonija.

Ukutola ku maka agaa Kilisiti

14 Looli tunngwilege ulupi Kyala! Mwa Kilisiti ikutulongosya akabalilo koosa, bo ulwa ntoli uju ikubalongosya abandu aba abakolile mbwite. Kangi bo ulwa luuma ulununu ulu lukubalanila koosa, ikutupela uswe ukubalania ubumanyi bwa Kilisiti mbujo boosa. 15 Namanga kwa Kyala tufwene nu luuma ulununu ulu lukumfikisya Kilisiti ku bandu boosa, kuli aba bikupokigwa, kangi kuli aba bikusoba. 16 Kuli aba bikupokigwa, uluuma ulo lununu, lukubapa ubuumi. Looli kuli bala bikusoba, uluuma ulo lubiibi, lukubapa ubufwe. Bule, alipo umundu gwesa uju abagiile ukubomba imbombo ijo? 17 Baliko abandu bingi abasyobi, aba balibiikile iisyu lya Kyala ngati kandu kaa kuulisya. Uswe tulegeene nabo. Looli mwa Kilisiti tutumiigwe na Kyala, tukufumusya iisyu lya Kyala ku bwanalooli.

3

Ababombeli abaa lwitikano ulupya

1 Kali mukwinogona ukuti twandile kangi ukwituufya? Himma,
uswe tukaja bo abandu abangi, aba bikutwala kumyinu baakalata,
ukwilingaania muno bajiiliile, pamo ukusuuma kumyinu baakalata,
abaa kutulingaania muno tujiiliile ku bandu abangi. 2 Umwe jo kalata
uju ikulingaania muno tujiiliile, uju asimbiigwe mu ndumbula syitu,
uju abandu boosa babagiile ukubala nu kusimanya isi tukubomba.
3 Mukunangisya ukuti umwe jo kalata ukufuma kwa Kilisiti. Kalata
uju ikunangisya imbombo isi tubombile kumyinu. Akafwana na kalata
uju asimbiigwe ni simbilo, looli asimbiigwe na Mbepo gwa Kyala
uMuumi. Kangi mukaja bo kalata uju asimbiigwe pa mabwe, looli
uju asimbiigwe mu ndumbula sya bandu.

4 Po tutikwilaamwa na panandi nkyeni mwa Kyala ndi isyo,
kunongwa jaa isi atubombiile Kilisiti. 5 Tutikwinogona ukuti
tubombile simo ku maka giitu, looli amaka aga gikufuma kwa Kyala
gabombile syosa. 6 Umwene jo uju atupeele amaka agaa kuja
babombeli abaa lwitikano ulupya,* ulu lutikufuma mu ndagilo isi
silimo mmasimbo, looli lukufuma kwa Mbepo Mwikemo. Namanga
amasimbo gaa ndagilo gikutwala ubufwe, looli Mbepo Mwikemo
ikutwala ubuumi.

Ubusisya bwa lwitikano ulupya

7 Indagilo sya Moose isi syasimbiigwe pa mabwe, syatwele ubufwe.
Syaliisile nu busisya nu kulangala, mpaka aBanyaisilaili baatoliigwe
ukunkeeta Moose kumaaso, paapo kwalangalaga fiijo, na paapo kaali
kabalilo kapimba itolo.† Po linga imbombo jaa luko ulo jaaliisile nu
busisya, 8 bule, imbombo jaa Mbepo Mwikemo jitikukindilila ukuja
nu busisya? 9 Linga imbombo jila ijaa ndagilo, iji jaapelile abandu
ukulongigwa jili nu busisya, po imbombo jaa Mbepo Mwikemo, iji
jikupela abandu ukuja bagolofu nkyeni mwa Kyala, bule jitikukindilila
ukuja nu busisya? 10 Ulwitikano lula ulwa kwanda lukaali nu busisya
kangi, ukubufwanikisya nu busisya ubukulumba fiijo ubwa lwitikano
ulupya, ubu bukindile ubusisya boosa. 11 Linga aka kaakuulupaga
kaali nu busisya bwake, po ubusisya bwa aka kikujako bwila na bwila
kikukindilila ukuja nu busisya.

12 Paapo ulo lo lusuubilo lwitu, tukubomba imbombo kisita kutiila.
13 Kangi tutikubomba bo ulwa Moose, uju aaliikingile kumaaso
ni kitambala, ukuti aBanyaisilaili balinganketaga bo ukulangala
kukulogotela. 14 Looli amahala gaabo gaaliigaliigwe. Mpaka ulu,
bo bikubala baakalata abaa ndagilo sya Moose, amahala gaabo
gakingiigwe ni kitambala, bikutoligwa ukusyagania. Ikitambala kyabo
kikaali ukusoosigwa, paapo Kilisiti mwene jo abagiile ukukisoosyapo
ikitambala ikyo. 15 Nalooli mpaka ulu, bo bikubala baakalata abaa
ndagilo sya Moose, indumbula syabo sikupikiliigwe, bikutoligwa
ukusyagania. 16 Looli umundu uju ikusanukila ku Ntwa, uNtwa
ikunsookesyapo ikitambala kyake. 17 Iisyu ilyo, “Ntwa,” kokuti,
“Mbepo.” Apa alipo Mbepo gwa Ntwa pali nu bwabuke. 18 Po
twesa, twe tukulangala ubusisya bwa Ntwa, paapo atusoosiisyepo

* **3:6** 3:6 Ulwitikano ulupya Bala iisyu Ulwitikano ku Isyakulingaania. † **3:7** 3:7 Bala kalata gwa Ukusooka 34:29-30.

ikitambala kumaaso, tukwanduligwa ukuti tufwane nagwe. Tukwanduka ukufuma mbusisya, ukuti tujege mbusisya ubukulumba ubu bukindiliile, ubufuma ku Ntwa, uju jo Mbepo.

4

Amaka gaa Kyala ntundu utwa mfu

1 Po Kyala ku kibabiilisi kyake atupeele imbombo iji, tutikoonyoka amaka. 2 Tukaanile loosa ukubomba kubutiitu ingosya soni, ukubasyoba abandu nu kongaania iisyu lya Kyala ni sya butungulu. Looli tukujoba ubwanalooli pabwelu, ukuti abandu boosa bamanye mu ndumbula syabo ukuti tukaja basyobi nkyeni mwa Kyala. 3 Looli linga iNdumi iNunu iji tukufumusya jifisiigwe, jifisiigwe kwene kuli aba basobile. 4 Seetano, uju jo lyakyala lya pakiisu apa, abapuupeesye inyiinogono syabo abandu aba batikummwitika Jesu, ukuti batoligwe ukulubona ululumuli lwa Ndumi iNunu ijaa busisya bwa Kilisiti, uju jo kifwanikisyo ikya Kyala. 5 Namanga uswe tutikufumusya inongwa syitu, looli tukufumusya inongwa isya Jesu Kilisiti, ukuti jo Ntwa, nu kuti uswe tuli babombeli biinu ku njila jaa kummbombela Jesu. 6 Tukubomba bo ulo paapo Kyala, uju aatile, "Ululumuli lumulike mu ngiisi,"* jo uju ikumulika indumbula syitu, ukuti tubumanye ubusisya bwake ubu bukulangala kumaaso kwa Jesu Kilisiti.

7 Pamopeene na isyo, amahala ago amakululumba gafwene bo ikyuma iki kibiikiigwe mu ngumbe isya mfu. Po abandu bikumanya ukuti amaka giitu agaa kubomba imbombo ijo, gatikufuma kumyitu, looli gikufuma kwa Kyala. 8 Tuli mbutolwe kuno na kuno, looli tutikutoligwa. Tukwilaamwa, looli tutikoonyoka amaka. 9 Abandu bikutukaga, looli Kyala atikutuleka twibeene. Tukubigigwa, looli tutikugogigwa. 10 Amasiku goosa imibili gyitu gili mbutolwe ubwa kugogigwa, bo ulu aagogiigwe Jesu, ukuti ubuumi bwa Jesu buboneke mmibili gyitu. 11 Namanga uswe twe buumi, akabalilo koosa tuli mbutolwe ubwa kufwa, kunongwa jaa kubomba imbombo jaa Jesu, ukuti abandu babubone ubuumi bwa Jesu mmibili gyitu, nalinga imibili gyitu aagikufwa. 12 Po uswe tuli mbutolwe ubwa kufwa, looli umwe mukukaba ubuumi.

13 Uswe nuuswe tummwitiike Kyala, bo ulwa mundu jula uju aajobile mwa Kalata uMwikemo, aatile, "Naalimmwitiike Kyala, fyobeene naajobile."† Bo lululo, uswe tummwitiike. Fyobeene tukujoba. 14 Po tukujoba pabwelu, paapo tumeenye ukuti Kyala uju aalinsyusiisye uNtwa Jesu, ikwisa kutusyusya uswe, ukuti na nuuswe tujege pamopeene nagwe. Kangi ikwisa kutubiika pamopeene na nuumwe nkyeni mmyake. 15 Ingubilo isi syosa isi tukwambilila sikubapa ukukabamo, ukuti iipyana lya Kyala libafikile abandu abingi. Po bikunngwilaga ulupi fiijo Kyala, nu kukindilila ukummwimika.

Ubusisya bwa bwila na bwila

16 Po tutikoonyoka amaka, nalinga imibili gyitu gikukuulupa, looli nkati mmyitu Kyala ikutupela ukuja bapya kukuti isiku. 17 Namanga ubutolwe bwitu bupepe, kangi bwa kabalilo akapimba itolo. Ubutolwe

* **4:6** 4:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:3. † **4:13** 4:13 Bala kalata gwa Isabuli 116:10.

ubo, bukututendekekesya ubusisya ubwa bwila na bwila, ubukulumba fiijo ukukinda ubutolwe bula. 18 Po tukufiluulalila ifi fitikuboneka, fyomma ifi fikuboneka, paapo ifi fikuboneka fya kabalilo akapimba itolo, looli ifi fitikuboneka fya bwila na bwila.

5

Ukuguulila imibili imipya ukufuma kwa Kyala

1 Tumeenye ukuti imibili gyitu kitembe kya kabalilo akapimba nkiisu muno. Looli bo kiisile kupanguka, Kyala ikwisa kutupa imibili imipya kumwanya, bo ulwa nyumba ijaa bwila na bwila, iji jikajengigwa na bandu. 2 Namanga mbuumi ubu, indumbula syitu sikutaamigwa. Ndi ilyo tukunyonywa fiijo ukufwikigwa imibili imipya kumwanya, igi syo nyumba syitu imbya. 3 Kyala bo atufwikile, tutikwisa kujaga kisita mibili. 4 Bo tukaali tuli nkitembe iki ikya kabalilo akapimba, tukutaamigwa mu ndumbula syitu, tukutwikigwa ifitwalo ifisito. Tutikuti tukulonda kwene ukufuula umbili ugu gukufwa, looli tukulonda ukufwikigwa umbili ugu gutikufwa, ukuti umbili ugu gukufwa gumiligwe na ugu gutikufwa. 5 Kyala jo uju atutendekekiisye isyo, atupeele Mbepo gwake, ukuti tumanye kisita kwilaamwa ukuti isyo sikwisa kuboneka.

6 Po akabalilo koosa, tutikwilaamwa. Kangi tumeenye ukuti, akabalilo aka tuli ni mibili igi pakiisu apa, tuli kubutali nu Ntwa. 7 Tukwendela ndwitiko, somma ndi ifi fikuboneka. 8 Po tutikwilaamwa, kangi tukwaga kwali kununu ukuguleka umbili ugu, tukatuugalege nu Ntwa. 9 Po leelo, tuje mbujo ubu, pamo tulingaja mbujo ubu, inyango jiitu ko kunkyela uNtwa. 10 Namanga uswe twesa tukwisa kwima nkyeni mwa Kilisiti, nu kulongigwa nagwe, ukuti kukuti mundu iise ambilile umfwalo ukukongana na isi abombile pakiisu apa, sije nunu pamo sije mbiibi.

Ububombeli bwa kubafumukisya abandu isya kubafwania na Kyala

11 Paapo tumeenye ukuntiila uNtwa, po tukwikasya ukubapyelesya abandu ukuti bammwitikege. Kyala atumeenye fiijo muno tujiiliile, na niine ngusuubila ukuti nuumwe mutumeenye fiijo. 12 Tutikulonda ukwituufya kangi kumyinu, looli tukulonda ukubabuula isyo, ukuti mwituukifye isi tukubabombela. Po mujege na masyu agaa kubaamula aba bikwituukifya isi babombile nkyeni mmbandu, somma muno bajiiliile mu ndumbula. 13 Linga abandu bikuti uswe tuli ni kigili, tuli nakyo mwene nkyeni mwa Kyala. Linga tuli na mahala, tuli nago kumyinu. 14 Ulugano lwa Kilisiti lukutulongosya na maka, namanga tumeenye ukuti, umundu jumo aabafwiliile abandu boosa ukuti bahobokeligwe ubutulanongwa bwabo. Kunongwa ijo ubundu bwabo ubwa ijolo bufwile pamopeene nagwe. 15 Aabafwiliile abandu boosa, ukuti baleke ukwendela mbwigane bwabo, looli mbwigane bwa uju aabafwiliile nu kusyuka.

16 Po ukufuma akabalilo aka, tutikummbona umundu najumo bo muno abandu abaa nkiisu bikummbonela. Akabalilo kamo twankeetaga Kilisiti bo ulo, looli akabalilo aka tutikubomba bo ulo. 17 Umundu gwesa uju alungeene na Kilisiti, ikuja kipeligwa kipya. Isya ijolo sikindile. Keeta, siisile imbya! 18 Looli syosa isyo sikufuma kwa

Kyala, ujʉ atʉfwenie ʉswe nʉ mwene, ʉkwendela mwa Kilisiti. Ʉswe atʉpeele imbombo ijaa kʉbanangisya abandʉ injila jaa kʉbafwania nʉ mwene. 19 Kokʉti Kyala, ʉkwendela mwa Kilisiti, aabafwenie abandʉ nʉ mwene, kisita kʉbala ʉbʉtʉlanongwa bwabo. Kangi Kyala atʉpeele ʉswe imbombo jaa kʉbafumukisya abandʉ isya kʉfwania ʉko.

20 Po ʉswe tʉli ni Ndʉmi jaa Kilisiti. Kokʉti, ʉkwendela mmyitʉ, Kyala ikʉbasisimikisya ʉkʉfwana nagwe. Fyobeene tukʉbasʉʉma fiijo kʉ bʉlagili bwa Kilisiti ʉkʉti, mufwane na Kyala. 21 Kilisiti akaali nʉ bʉtʉlanongwa, looli Kyala aalimmbiikile ngati ntʉlanongwa, ʉkʉti kʉ njila jaa kʉlʉngana na Kilisiti, tʉjege mbʉliilanisi na Kyala mbʉgolofu bwake.

6

1 Paapo tukʉbomba pamopeene na Kyala, tukʉbapyelesya ʉkʉti iipyana lyake ili mwambiliile, mulingalisobesya. 2 Namanga Kyala ikʉti,

“Pakabalilo akanunu naakʉpiliike,
pi isikʉ lya bʉpoki naakʉtʉʉlile.”*

Po nikʉbabʉʉla ʉmwe nikʉti, akabalilo akanunu ko aka, iliisikʉ lya bʉpoki lyo ili!

Ʉkʉtaamigwa kwa Paʉli bo ikʉbomba imbombo jaa Ntwa

3 Tʉtikʉbomba nakamo, aka kikʉfulasya mu ndumbula sya bandʉ, ʉkʉti ʉbʉbombeli bwitʉ bʉlingajobigwaga kabiibi. 4 Looli ndi syosa tukwinangisya ʉkʉti tʉli babombeli baa Kyala. Tukwikasya fiijo mu ngʉbilo na mbʉtolwe ʉbwingi. 5 Akabalilo kamo tukʉkomigwa, tukʉpinyigwa mu nnyololo, tukoobeligwa, tukʉbomba imbombo ingafu, tukʉgona maaso, tukʉlinda ni njala. 6 Leelo tukʉbomba syosa isyo kʉ bʉgolofu, mbʉmanyi, mbʉtengamojo, mbooloolo, nkʉlongosigwa na Mbepo Mwikemo, ndʉgano ʉlʉsita bʉsyobi, 7 kangi kʉ njila jaa kʉlʉmbililila indʉmi jaa nalooli, kʉ maka agaa Kyala. Ʉbʉgolofu kyo kilwilo kyitʉ, iki tukʉkola mmaboko giitʉ kʉ kiiliilo na kʉ kiimama. 8 Ʉswe tukwikasya fiijo, abandʉ batwimike pamo batʉfujule, batʉtuufye pamo batʉjobe kabiibi. Tukʉjobigwa ʉkʉja batʉngʉlʉ, looli tukʉjoba isya bwanalooli. 9 Tukʉfwana tʉkaja bafumuke, looli tʉli bafumuke fiijo. Tukʉfwana tʉfwile, looli tʉli bʉʉmi. Tʉkomiigwe fiijo, looli tʉtikʉgogigwa. 10 Kangi tʉli nʉ bʉsulumanie, looli akabalilo koosa tʉli nʉ lʉsekelo. Tʉli balondo, looli bingi tʉbapeele ʉbʉkabi. Tʉkaja nafyo nafimo, looli tʉli nʉ tʉndʉ toosa.

11 Mwe Bakolinti ʉmwe, tʉjobile na nuumwe kisita kʉfinda nakamo, kangi tʉjobile kʉ lʉgano ʉlʉkʉlʉmba. 12 Ʉswe tʉkaleka ʉkʉbagana ʉmwe, looli ʉmwe mulekile ʉkʉtʉgana ʉswe. 13 Po ngʉjoba na nuumwe ngati ngʉjoba na baanangʉ, muje nʉ lʉgano fiijo bo muno tʉjiiliile ʉswe.

Ʉbʉliilanisi na bandʉ aba bakaja biitiki

14 Mulingajaga baliilanisi na bandʉ aba bakaja biitiki. Bʉle, ʉbʉgolofu nʉ bʉtʉlanongwa fibagiile ʉkʉliilanila? Bʉle, ʉlʉmuli ni ngiisi fifwene itolo? 15 Bʉle, Kilisiti abagiile ʉkwitikana na Seetano? Bʉle, ʉmwitiki abagiile ʉkʉja ndiilanisi na ujʉ akaja mwitiki? 16 Bʉle,

* **6:2** 6:2 Bala kalata gwa Jeesaja 49:8.

itempeli inyiikemo ijaa Kyala, jibagiile ukuja nu tundu utu tukaja twa Kyala? Namanga jo uswe twe tuli tempeli jaa Kyala uMuumi! Bo ulu Kyala aajobile ukuti,
“Ngutuugalaga mmyabo,
nu kwenda pamopeene nabo.
Ngujaga ne Kyala gwabo,
boope bikujaga bandu bangu.”†
17 Kunongwa ijo, uNtwa Kyala aatile,
“Musookepo pakati pamyabo,
mwipaagule!
Mulingakolaga akandu akanyali!
Po na niine angubambililila.”‡
18 Kangi uNtwa Kyala uMwene maka goosa aatile,
“Ngujaga Gwiseemwe,
umwe mukujaga baanangu abanyambala,
na baanangu abakiikulu.”§

7

1 Bakundwe, paapo Kyala aafingile isyo syosa, twijeelusye, tulingaja nako nakamo aka kabagiile ukutunyasya umbili ni ndumbula, ukuti tuje biikemo fiijo ku njila jaa kuntiila Kyala.

Pauli ali nu lusekelo kunongwa jaa kipanga kya Kyala

2 Mutwambililile mu ndumbula syinu! Tukatula inongwa ku mundu najumo. Tukamfulasya umundu najumo. Tukansyoba umundu najumo. 3 Ndikujoba amasyu aga ukubalonga. Bo ulu njobile kubwandilo, umwe muli mu ndumbula syitu, tuje pamopeene bo tuli ku buumi pamo tufwe pamopeene. 4 Bo ngujoba na nuumwe ngaja nu lutende. Kangi ngwituukifya umwe. Muusuubiisye fiijo. Na paapo tukufundigwa ni ngubilo inyingi, mumbelile ukuja nu lusekelo ulunywamu.

5 Bo tufikile kula ku Maketonija twatoliigwe ukutuusya, paapo twali ni ngubilo koosakoosa. Panja kwali nu bwite, nkati mu ndumbula syitu mwali nu lutende. 6 Looli Kyala uju ikubasuubiisya aba boonywike amaka mu ndumbula syabo, aatusuubiisye ku njila ijaa kwisa kwa Tiiti. 7 Kukaja kokuti twasuubisiigwe na Tiiti mwene, looli loope nu lusuubisyo ulu aasuubisiigwe na nuumwe. Aatupangiile muno musyukilwe ukuumbona, ni sya busulumanie bwinu, nu kwijuula kwinu kunongwa jangu. Isyo simbeliile ukusekela fiijo.

8 Nalinga naabapeliile ubusulumanie na kalata uju naabasimbiile, sitikuumbaba. Nalinga syaliimbabile panandi kubwandilo, kalata ujo aabapeliile ubusulumanie kukabalilo akanandi itolo. 9 Looli liilino ndi nu lusekelo. Bule, paapo mbatwaliile ubusulumanie? Himma! Looli paapo ubusulumanie bwinu bubapelile ukupinduka ukufuma mbutulanongwa bwinu. Ubusulumanie bwinu bwali mbwigane bwa Kyala, uswe tukaabafuleesyepo ku njila jojoosa. 10 Linga Kyala ikutupela ukuja nu busulumanie, bukutupela ukupinduka nu kupokigwa. Ubupokigwa ubo butikututwalila ubusulumanie.

† **6:16** 6:16 Bala kalata gwa Abanyaleebi 26:12; Jelemija 32:38; Esekyeli 37:27. ‡ **6:17** 6:17 Bala kalata gwa Jeesaja 52:11. § **6:18** 6:18 Bala kalata gwa 2 Samweli 7:14.

Looli ubusulumanie ubu bukufuma pakiisu apa bukutwala ubufwe.
11 Keeta! Ubusulumanie ubo ubwa kufuma kwa Kyala, bubatwaliile
ukukabamo fiijo. Po mukunyonywa fiijo ukwinosya, ukubukalalila
ububiibi, ukummwimika Kyala, ukuusyukwa, ukwijuula ukubomba
isya bugolofu, nu kuti uju asobile apeeligwege ulufundo ulu
lukulondigwa. Kunongwa iji munangiisye ukuti mukaja na kababye
nakamo.
12 Po nalinga naabasimbiile kalata jula, ngaasimbile kunongwa
jaa mundu uju antuliile inongwa ujungi, pamo uju abombeli-
igwe ububiibi. Looli naalondaga musibone nkyeni mwa Kyala isi
mukwijuula ukutubombela kanunu. 13 Kuli isyo mutusuubiisye.
Pamopeene na isi, Tiiti aatuhobwisye nu lusekelo, ulu aali nalo
ukukongana na muno mwalinsuubikiisye. 14 Une naabatuufiifye
fiijo nkyeni mmyake, na nuumwe mukangosya isoni. Syosa isi
twababuulaga syali sya nalooli. Bo sili, na isi twabatuufiifye umwe
kwa Tiiti, syosa sinangiisye ukuja sya nalooli. 15 Ulugano lwa Tiiti
kumyinu lukukindilila ukongelela, bo ikukumbuka ukwitika kwinu
mwesa, na muno mwalimmwambiliile nu lwimiko, kangi nu lutende.
16 Nikusekela fiijo, namanga ngubasuubila loosa, mu mbombo syosa.

8

Ukubatuula abangi ni ndumbula inunu

1 Po baamyitu ndwitiko, tukulonda ukubabuula isya ipyana lya Kyala
ili bapeeliigwe abaa mfipanga fya Kyala ifya mu Maketonija. 2 Abiitiki
abo baali mu ngubilo ingali na mbulondo, looli baali nu lusekelo
fiijo, ulu lwabapelile ukuja bape fiijo ukusoosya utundu twabo.
3 Nikubabuula nikuti, baasoosiisye utundu twingi, ukukinda amaka
gaabo. Kangi baasoosiisye ku bwigane bwabo, 4 nu kutupyelesya ukuti,
boope bajemo mu mbombo ijaa kubatuula abiitiki abalondo abaa ku
Jelusalemu. 5 Baatalile taasi ukwininga ku Ntwa, po balinkwininga na
kumyitu, ukukongana nu bwigane ubwa Kyala. Tukaasuubilaga bo ulo
na panandi!
6 Tiiti aalyandile imbombo jaa kubungaania ifi mwasangulaga bo
iisile kumyinu. Po twalimpyeliisye ukuti iise abatuule ukujimaliisya
imbombo ijo. 7 Umwe muli bakabi ndi syosa, ndwitiko, nkikungilwa
ikya kulumbililila, mmahala, ukwijuula mu mbombo inunu syosa,
pamopeene nu lugano lwinu kumyitu. Po mujege bakabi, na mu
mbombo iji ijaa kubatuula abangi.

Ukuja ni ndumbula bo ijaa Jesu

8 Apa ngujoba isi, kukaja kokuti ngubafimbilisya, looli ngulonda
ukululubona ulugano lwinu linga lwa nalooli, ku njila jaa
kubafwanikisya na bangi. 9 Namanga umwe mumeenye muno uNtwa
gwitu Jesu Kilisiti aabapeele iipyana. Na paapo aali nkabi, aaliipelile
ukuja ndondo kunongwa jiinu, ukuti mbulondo bwake, muje bakabi.
10 Ikyinja iki kikindile, umwe mwali baa kwanda ukunangisya
inyango jaa kusangula, nu kwanda ukubomba bo ulo. Po une nguti
kanunu, 11 ukumaliisya imbombo iji mwalyandile. Bo ulu mwany-
onywaga ukwanda imbombo ijo, po ulu munyonywege ukumaliisya,
ukukongana na maka giinu. 12 Po linga umundu ikusoosya ku bwigane

bwake, Kyala aikwambilila kukuti kandu aka umundu ujo abagiile ukusoosya. Atikumela ukuti ongelepo.
13 Inyango jiitu, kukaja kokuti umwe mukubilwegwe ni kitwalo ikya kubatuula abangi, ukuti abeene kijege kipepe, looli ngulonda mufwanege itolo. 14 Akabalilo aka bo muli nu tundu utwingi, mubatuulege aba bakaja nato, ukuti boope akabalilo aka bikwisa kuja nato twingi, bikwisa kubatuulaga umwe. Kuli isyo mukufwanaga, 15 bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Uju aabungeenie twingi, akaali nato utwa kukindapo, uju aabungeenie tunandi akaalyagi-ilwe."*

Tiiti na banine bikutumigwa ku Kolinti

16 Nguntuufya Kyala uju ampeele Tiiti indumbula iji ndi najo une, ijaa kubatuula umwe. 17 Namanga bo tunsuumile ukuti iise kumyinu, aaliitiike. Kukaja kokuti aaliitiike itolo, looli umwene ikunyonywa fiijo ukwisa ku bwigane bwake juujo. 18 Pamopeene nagwe, tukuntuma nu gwamyitu ujungi, uju ifipanga fyosa ifya Kyala fikumpa ulwimiko mu mbombo ijaa kufumusya iNdumi iNunu. 19 Kangi ifipanga ifya Kyala finsalile ugwamyitu ujo, ukuti aje pamopeene na nuuswe bo tukutwala ku Jelusalemu ifya kubatuula abandu. Imbombo ijo, jikwisa kuntuufya Kyala, kangi jikwisa kunangisya ukunyonywa kwitu ukubatuula abangi.
20 Tukwenda injila pamopeene paapo tukiigana ukujobigwa ububiibi nu mundu, kunongwa jaa kwimilila ukutwala utundu, utu abandu basoosiisye ku booloolo bwabo. 21 Inyango jiitu, tukulonda ukubomba kanunu nkyeni mwa Kyala na nkyeni mmbandu.
22 Po pamopeene na baa Tiiti, tukuntuma ugwamyitu ujungi. Ujo tummbwene kaa kingi, ukuti ikunyonywa ukutuula. Kangi akabalilo aka ikunyonywa fiijo ukubatuula, paapo ikubasuubila fiijo umwe. 23 Po linga umundu ikulonda ukusyagania isya Tiiti, umwene mbombeli mwiniitu nkubabombela umwe. Kangi linga ikulonda ukusyagania isya baamyitu bala abangi, abeene batumiigwe ni fipanga fya Kyala, boope bikumpa ubusisya Kilisiti. 24 Po leelo, mubanangisye abandu abo ulugano lwinu, ukuti abiitiki abaa mfipanga fyosa ifya Kyala basyaganie, ukuti mubagiisye ukutuufigwa na nuuswe.

9

Ubutuuli ku biitiki abaa ku Jelusalemu

1 Po ndikulondigwa ukubasimbila isya butuuli bwinu ubo ku biitiki abaa ku Jelusalemu. 2 Namanga njimeenye indumbula jiinu ijaa kubatuula abangi. Na niine nikwituukifya umwe ku biitiki abaa mu Maketonija ukuti, umwe mwe baa nkipanga kya Kyala ikya mu Akaja mwaliitendekiisye ukusoosya, ukufuma nkyinja iki kikindile. Ku ndumbula jiinu ijaa kusoosya, mubapelile abandu bingi pakati pamyabo ukunyonywa ukusoosya. 3 Po ngubatuma abaamyitu aba, baa Tiiti. Ngubalonda mwitendekesye, bo muno naababuuliile abiitiki abaa mu Maketonija, ukuti isi twabatuufyaga umwe, silingaboneka ukuti twabatuufyaga itolo. 4 Looli linga niisile uko pamopeene na Bamaketonija bamo, nu kwaga mukiitendekesya, apo bo mungosiisye

* **8:15** 8:15 Bala kalata gwa Ukusooka 16:18.

isoni, kunongwa jaa lusuubilo lwitu kumyinu. Kangi na nuumwe aamukusuuka fiijo. 5 Jo nongwa iji naagile kanunu ukubasuuma abaamyitu aba, batalepo uko, ukuti batendekesye utundu utu mwafingile ukusoosya. Apo bo musoosiisye ni ndumbula inyeelu, kisita kufimbilisigwa.

Ukusoosya iikemo ni ndumbula inyeelu

6 Mukumbukege ukuti, "Umundu uju ikusopa finandi, ikutondola finandi, kangi uju ikusopa fingi, ikutondola fingi." 7 Umundu gwesa asoosyege ifi atumwile mu ndumbula jaake. Aleke ukusoosya ku busulumanie nu kufimbilisigwa, paapo Kyala annganile umundu uju ikusoosya ni ndumbula inyeelu. 8 Po Kyala abagiile ukubiisusya iipyana lyake ku bwingi fiijo, ukuti akabalilo koosa mujege nu tundu toosa utu mukulonda mbuumi bwinu, kangi ukuti mujege na maka mingi agaa kubomba imbombo inunu. 9 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Asoosiisye ni ndumbula joosa, ukubapa abalondo,
ubugolofu bwake bwa bwila na bwila."*

10 Kyala jo uju ikumpa umundu imbeju isya kubyala, ni kisyesye ikya kulya, aikongelapo ukubapa imbeju isya kubyala nu kusibaasya mu ngunda. Kokuti aikubapa nu kubongelapo indumbula ijaa booloolo. 11 Ikubapaga ubukabi ndi syosa, ukuti mujege booloolo akabalilo koosa. Kuli isyo abandu bikuntuufyaga Kyala kunongwa jaa tundu utu mukusoosya ukwendela kumyitu.

12 Imbombo iji mukubomba, jitikubatuulaga beene itolo abiitiki aba baagiilwe, looli jikubapelaga abandu bingi ukunngwila ulupi fiijo Kyala. 13 Imbombo ijo jikunangisyaga ubupe bwinu, kangi abandu bikuntuufyaga Kyala paapo umwe mukujiitika iNdumi iNunu ijaa Kilisiti nu kukonga imanyisyo syake. Kangi bikuntuufyaga Kyala kunongwa jaa booloolo bwinu ubwa buliilanisi nabo, na bangi boosa. 14 Po bikubasuumilaga kwa Kyala ni ndumbula joosa, kunongwa jaa ipyana ili abapeele umwe ku bwingi. 15 Kyala atuufigwege fiijo ku kikungilwa kyake ikikulumba, iki kisikindile induufyo syosa!

10

Pauli ikubaamula aba bikummwilaamwa

1 Po une Pauli, ne mukuti ndi mooloolo bo ndi pamopeene na nuumwe, looli ndi nkali bo ndi pabutali na nuumwe, ngubapyelesya ku lwijiisyo na ku booloolo bwa Kilisiti, mumbilikisyege! 2 Bamo pakati pamyinu bikuti uswe tukukonga isya pakiisu apa. Bo niisile kumyinu, anguja nkali fiijo ku bandu bala, looli muleke ukuumbiika ukuja nkali kumyinu koope.

3 Nalinga tukutuugala pakiisu apa, tutikulwa ubwite bo ulwa bandu abaa pakiisu. 4 Ifilwilo ifi tukulwila ubwite ubo fikaja fya pakiisu, looli fili na maka agaa kufuma kwa Kyala, fikoonanga amalinga goosa agaa ndugu. 5 Tukoonanga amasyu goosa agaa matingo aga gikubasigila abandu ukummanya Kyala. Kangi tukusikola inyiinogono syosa ukuti sintiilege Kilisiti. 6 Bo munangiisye pabwelu ukuti mukubwimika

* **9:9** 9:9 Bala kalata gwa Isabuli 112:9.

ubulongosi bwitu, aatukwitendekesya ukubalonga aba bikwendelela ukukaana.
7 Namukeete ifi fili nkyeni mmyinu.* Umundu gwesa uju ikwibona ukuti umwene gwa Kilisiti, asyaganiege ukuti na nuuswe tuli bandu baa Kilisiti bo umwene. 8 Pamo ngiisiisyepo panandi ukwituufya isya bulagili ubu uNtwa Jesu atupeele, poope ndikuja ni soni, namanga aatupeele ubulagili ubo ukuti tubakasye, somma ukuboonanga.
9 Ngabingilila ukubatiilisya na baakalata aba ngubasimbila. 10 Paapo bamo bikuti, “Baakalata baa Pauli bali na masyu amakali, kangi masito. Looli bo ali na nuuswe atikuja na maka, kangi amasyu gaake gaa itolo.” 11 Po umundu uju ikujoba bo ulo, asyaganiege ukuti isi tukubasimbila bo tuli kubutali, syo isi aatukusibombaga bo tuli na nuumwe.

Ukwituufya ku mbombo jaa Ntwa

12 Tutikwinogona ukwibiika pamo ukwifwanikisya na bandu bala aba bikwituufya. Bakonyofu bala! Bikwifwanikisya nu kwipima ni fipimilo fyabo abeene. 13 Aatutikwituufya ku mbombo isi babombile abandu abangi, looli tubagiisye ukwituufya ku mbombo isi atupeele Kyala ukusibomba. Imbombo iji jifikile na kumyinu. 14 Nalooli, twali jo uswe twe twali baa kwanda ukubatwalila umwe iNdumi iNunu ijaa Kilisiti. Linga sikaali bo ulo, amasyu giitu aga, ngali gaa kwituufya fiijo. 15 Kangi tutikwituufya ku mbombo isya bandu abangi, isi uswe tukaasibombile. Looli tukusuubila ukuti bo ulwitiko lwinu lukongelela ukukula, po imbombo jiitu pakati pamyinu jikongelelaga fiijo. 16 Apo po aatukufumusyaga iNdumi iNunu mfiisu ifingi, kuno indumi ijo jikafumusigwa. Namanga tukiigana ukwituufya ku mbombo iji jibombiigwe kuno apeeliigwe umundu ujungi.
17 Kalata uMwikemo ikuti,
“Umundu gwesa uju ikwituufya,
iituukifyege mu Ntwa.”†
18 Umundu uju uNtwa Jesu ikummwitikisya, akaja jo jula ikwituufya, looli uju ikutuufigwa nu Ntwa.

11

Abandu aba bikulumbilila isya butungulu

1 Ngubasuuma mufise ilyojo, nalinga ngujoba ngati ndi nkonyofu. Ngubasuuma mufise ilyojo! 2 Une mbaganile fiijo, bo ulu Kyala abaganile, namanga muli bo ulwa ndindwana uju akammanyamo siku unnyambala, uju naalimmwitikiisye ukwegigwa nu nnyambala jumojwene, uju jo Kilisiti. 3 Looli liilino ngutiila ukuti, bo ulwa Efwa muno aasyobiigwe ni njoka jila ingomu, na nuumwe mulingiisa kusyobigwa, ukubuleka ubugolofu nu lugano lwinu ulwa nalooli kwa Kilisiti. 4 Ngujoba bo ulo paapo umwe muli bengo ukummwambilila umundu uju ikwisa kukumfumusya Jesu ujungi, uju uswe tukaalimfumwisye. Kangi muli bengo ukummwambilila mbepo ujungi, pamo indumi ijingi, ifi mukaalyambiliile ukufuma kumyitu.

* **10:7** 10:7 Namukeete ifi fili nkyeni mmyinu Abimbi abangi bikusanusya amasyu aga ukuti, Umwe mukukeeta syene isya panja. † **10:17** 10:17 Bala kalata gwa Jelemija 9:24.

5 Une kukaja kokuti ndi nnandi ukubakinda aba bikwibona ukuja,
"Batumigwa bakulumba."* 6 Nalinga sya nalooli ukuti une ngamanya
ukulumbililа kanunu nkyeni nkilundilo ikya bandu, poope ngaagilwa
ubumanyi. Nnangiisye isyo kumyinu akabalilo koosa ku njila syosa.

Abandu abo batumigwa baa butungulu

7 Naaliijiisiisye ukufumusya kumyinu iNdumi iNunu ijaa Kyala,
kisita kuhombigwa, ukuti umwe mwinuligwe. Bule, naabombile kabi-
ibi ukwijiisya? 8 Bo ngubomba imbombo kumyinu, nambililaga ifya
butuuli ukufuma ku fipanga ifya Kyala ifingi. Naafwene ngati ngupoka
utundu twabo, ukuti mbatuule umwe. 9 Akabalilo ako linga naagiilwe
fimo, ngaabataamiisyepo, paapo abiitiki biiniitu abaa mu Maketonija
baalimbeele ifi ngulonda. Niitiimaga ukuti ndingabatwalila umwe
ubutolwe na panandi. Ndikwisa kubatwalilamo ubutolwe siku!
10 Ubwanalooli bwa Kilisiti bo ulu bujiililе nkati mmyangu, akajako
umundu najumo ntwaja toosa utwa mu Akaja, uju abagiile ukuusigila
ukwituufya kuli isi. 11 Bule, ngabagana? Kyala ameenye ukuti
mbaganile.

12 Ngwendelelaga ukubomba bo ulu ngubomba liilino, ukuti
abatumigwa abo aba bikwibona bakulumba, batoligwe ifya
kwituukifya ukuti bikubomba imbombo bo ijiitu. 13 Abandu bo
abo, batumigwa baa butungulu, bo babombeli abasyobi, bikwibiika
ukuja ngati batumigwa baa Kilisiti. 14 Ndi isyo tutikuswiga, paapo
joope Seetano ikwibiika ngati gwandumi gwa lumuli. 15 Po leelo
tutikuswiga apa boope ababombeli baake bikwibiika ukuja ngati
babombeli bagolofu. Ummaliikisyo gwabo aabikwambililа isi sifwene
ni mbombo jaabo.

Pauli ikwituufya ku ngubilo syake

16 Ngujoba kangi, umundu alingiinogonaga ukuti une ndi nkony-
ofu! Looli nalinga mukuunjoba ukuti ndi nkonyofu, muundeke
nje nkonyofu, mumbilikisye, ukuti na niine niituufyepo panandi.
17 Amasyu aga ndi pakujoba ulu, gakaja go aga aaliindagiile uNtwa
Jesu, looli ukwituufya uku ngujoba bo ulwa mundu unkonyofu
itolo. 18 Paapo bingi bikwituufya ku mbombo sya pakiisu apa,
na niine ngwituufya. 19 Umwe mukwibona muli na mahala!
Looli mutikupaasya, mukubiitikila abandu abakonyofu! 20 Nalooli,
mukuumiililа nu kummwitika nu mundu uju ikubabiika mbutumwa!
Pamo umundu uju ikubiibila nu kupoka utundu twinu! Pamo umundu
uju ikukabilamo kumyinu, pamo ikubatuka nu kubakoma kumaaso!
21 Sikungola isoni ukujoba, po uswe twali boonywa ukubomba isyo!

Pauli ikwituufya ku boonywa bwake

Linga aliko umundu uju abagiisye ukwituufya ndi simo, na niine
mbagiisye ukwituufya, looli ndi pakujoba bo ulwa mundu unkonyofu
muno ikujobela! 22 Bule, abeene bikwituufya ukuti Bahibuli? Na
niine ndi Nhibuli. Bule, bikwituufya ukuti Banyaisilaili? Na niine ndi
Mwisilaili. Bule, bikwituufya ukuti baa ndujungu lwa Abulahamu?
Na niine ndi gwa ndujungu lwa Abulahamu. 23 Bule, abeene bik-
wituufya ukuti babombeli baa Kilisiti? Une ndi mbombeli gwa Kilisiti

* **11:5** 11:5 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania.

ukubakinda abeene! Une niijuulile ukubomba imbombo ukukindapo. Mbinyiigwemo mu nnyololo kaa kingi ukukindapo. Ngomiigwemo fiijo, kangi ndi mbutolwe ubwa kufwa kaa kingi, ukubakinda abeene. Ulu ndi pakujoba bo ulwa mundu ugwa kigili.

24 Kahaano ngomiigwe ifingoti 39 na Bajuuta. 25 Katatu ngomiigwe ingili sya Balooma, kamo nduunyiigwe na mabwe, katatu isitima jiinyoonangikiile, kangi iisiku limo naakupwike, naali mu nyanja pakilo na pamuusi. 26 Injila nyingi isi nendaga, naali mbutolwe ubwa kuloboka inyiisi isi siiswile, mbutolwe ubwa kukoligwa ni minyambuta, mbutolwe ubwa kukomigwa na Bajuuta biinangu, nu kukomigwa na bapanja. Naali mbutolwe ntwaja na mmatengele, mbutolwe ubwa kwenda mu nyanja, na mbutolwe ubwa ngubilo isya bandu aba bikwibiika ukuja biitiki biiniitu. 27 Mbombile imbombo ingafu nu kutaamigwa, kingi ngonile maaso, ndaamiigwe ni njala ni kyumilwa, kaa kingi ngalyamo ifindu, nu kutuugala mu mbepo kisita myenda. 28 Pamopeene na isyo syosa, kukuti isiku ndi ni kitwalo ikya kwimilila ifipanga fya Kyala fyosa. 29 Linga umundu gwesa moonywa, niine ngwipilika uboonywa. Linga jumo bampelile ukugwila mbutulanongwa, une ngusulumania.

30 Linga ngulondigwa ukwituufya, ngwituufya ku boonywa bwangu. 31 Kyala, uGwise gwa Ntwa Jesu, uju ikulondigwa ukutuufigwa bwila na bwila, ameenye ukuti ndikujoba isya butungulu. 32 Akabalilo aka naali mu Ndamasika, undongosi uju aasaliigwe nu malafyale Aleta, aabiikile abalindililili mfipata fya kaaja, ukuti bangole. 33 Leelo abandu bamo baaliisulwisye nkiibo pi ituulo lya imato, naaponile ukukoligwa.†

12

Ifisetuka nu boonywa bwa Pauli

1 Ngulondigwa ukwituufya, nalinga ndikukaba nafimo. Po ulu mpaka njobe isya fisetuka* na isi aasetuliile uNtwa Jesu. 2 Nummeenye umundu jumo, uNkilisiti,† uju ifyinja kalongo na fina fikindile, aafyusiigwe mpaka kumwanya fiijo.‡ Ngamanya ukuti aali mu mbili, pamo akaali mu mbili bo ikufyusigwa, looli Kyala jo uju ameenye. 3-4 Mmeenye ukuti umundu ujo aafyusiigwe mpaka ukufika kula kumwanya, looli ngamanya ukuti pamo aafyusiigwe bo aali mu mbili, pamo akaali mu mbili, looli Kyala jo uju ameenye. Uko alinkupilika amasyu agaa kuswigisya fiijo, aga umundu akiitikisigwa ukugajoba. 5 Po ulu angwituufya ku mundu ujo, leelo ndikwituufya muno njiiliile une, looli ngwituufya ku boonywa bwangu. 6 Poope nalinga naalondaga ukwituufya, ngaajaga nkonyofu, paapo ngali ngujoba isya bwanalooli. Looli ngwisigila ukwituufya, ukuti umundu angaanyiinogonelaga ukukinda isi ngubomba na isi ngujoba.

7 Leelo ukuti ndingiituufyaga fiijo kunongwa jaa isi uNtwa Jesu aasetuliile, naapeeliigwe ingubilo ingali mu mbili gwangu, bo ulwa mwifwa. Gufwene bo ulwa gwandumi gwa Seetano uju atumiigwe,

† **11:33** 11:32-33 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 9:23-25. * **12:1** 12:1 Isya fisetuka Bala iisyu Ubusetuka ku Isyakulingaania. † **12:2** 12:2 Nummeenye umundu jumo, uNkilisiti Apa Pauli ikwijoba, leelo ikujoba ngati ikunnjoba umundu ujungi. ‡ **12:2** 12:2 Kumwanya fiijo NKigiliki bikuti Kumwanya ukwa butatu.

ukuti angufyege nu kuusigila ukukindilila ukwituufya. 8 Katatu naapyeliisye ku Ntwa, ukuti amboke mu ngubilo isyo. 9 Looli umwene aaliimbuulile aatile, “Iipyana lyangu likufwene, namanga mboonywa mo muno amaka gangu gikuboneka.” Ndi ilyo, ngwituufyaga nu kubusekela fiijo uboonywa bwangu, ukuti amaka gaa Kilisiti gaboneke mmyangu. 10 Po ndi nu lusekelo mboonywa bwangu, nkutukigwa, mbutolwe, mu ngubilo nu kutaamigwa, kunongwa jaa Kilisiti. Namanga apa nguja moonywa, po apa nguja na maka.

Pauli ikwijaaja kunongwa jaa kajiilo akaa Bakolinti

11 Ngujoba ngati ndi nkonyofu, looli umwe muufimbiliisye ukubomba bo ulo. Jo umwe mwalondigwaga ukunduufya une, paapo nalinga nguboneka ukusita kubagisya, une ngaja ntumigwa unnandi ukubakinda bala, aba mukuti bo, “Batumigwa abakulumba.” 12 Bo ndi kumyinu, naalyumiiliile ukubomba ifiika ni fimanyilo ifi fikunangisya ukuti une ndi ntumigwa gwa bwanalooli. 13 Namanga fyo filiku ifi mwalyagiilwe ukukinda ifipanga fya Kyala ifingi? Kaaliko akandu kamokeene itolo aka mwalyagiilwe, akaa kuuhomba umfwalo gwangu! Ndaga fiijo ku butolwe ubu! Muuswege!

14 Ulu ngwitendekesya ukwisa kumyinu ulwa butatu, ndikwisa kubatimbikilaga. Ndikulonda ifyinu, looli ngubalonda umwe. Abaana batikulondigwa ukubabiikila utundu abapaapi baabo, looli abapaapi bikulondigwa ukubabiikila ikyuma abaanaabo. 15 Une ndi nu lusekelo ukusoosya utundu twangu toosa, kangi ukwininga, ukubatuula umwe. Linga ngukiisya ukubagana bo ulu, kali, ulugano lwinu lukunaganikaga?

16 Nalinga mwitiike ukuti ngaabatimbikiile, leelo bamo pakati pamyinu bikuti, “Pauli nkomu, abaagile ku busyobi.” 17 Bule, naalintumilepo umundu kumyinu uju aabasyobile nu kwega utundu twinu? Akajako najumo! 18 Naalinkaseenie Tiiti ukwisa kumyinu, pamopeene nu gwamyitu ujungi jula. Bule, Tiiti aalyegilepo kamo kumyinu? Keeta une nu mwene tuli ndumbula jimojeene mu mbombo, kangi akajiilo kiitu kali kamokeene!

19 Pamo mukwinogona ukuti akabalilo koosa aka, tukwinosya. Himma! Tukujoba nkyeni mwa Kyala, twe bandu baa Kilisiti. Bakundwe, syosa isi tukubomba sya kubatuula umwe. 20 Ngupaasya bo mfikile kumyinu, ukubaaga na kajiilo aka ngakagana une. Kangi akajiilo kangu katikwisa kubahobosya umwe. Ngupaasya ukubaaga nu bwite, ubuufi, ilyojo nu kusita kupaasya abangi. Aakukuja nu kutungulupilanila, ukuheehana, amatingo nu kutapukana. 21 Kangi ngupaasya ukuti bo mfikile kumyinu, Kyala gwangu aikuusuusya nkyeni mmyinu. Ngwisa kusulumania ukubaaga abandu bingi pakati pamyinu aba baabombile ubutulanongwa kubwandilo, bakasuuma uluhobokelo. Bakaali bali na kajiilo akabiibi akaa bulogwe ni finyonyo ifibiibi ifi baabombaga.

13

Isya kumaliikisya ukubasoka

1 Ulu lukujaga lwa butatu ukwisako kumyinu. Kalata uMwikemo ikuti, “Bajepo abakeeti babili pamo batatu abaa kusisimikisya kukuti

kandu.”* 2 Po bo ndi kumyinu ulwa bubili, naabasokile mwesa, ukuti mubuleke ubutulanongwa bwinu, fiijo aba bendelelaga na kajiilo kaabo akabiibi. Ulu bo ndi kubutali, ngubasoka kangi. Bo mfikile kumyinu, ndikwisa kubapaakisya abandu bala. 3 Mukulonda ikimanyilo ikya Kilisiti ukujoba ukwendela mmyangu. Po isi mbombile kikuja kimanyilo. Kilisiti akaja moonywa kumyinu, looli ali na maka fiijo pakati pamyinu. 4 Kilisiti aali moonywa bo ikukomeleligwa pa kikohekano, looli akabalilo aka muumi mmaka gaa Kyala. Bubuubo na nuuswe tuli boonywa mwa Kilisiti, looli mmaka gaa Kyala tukujaga buumi pamopeene na Kilisiti, ukuti tubabombelege.

5 Po amwijeeneesye jujuumwe, ukuti mumanye linga ulwitiko lwinu lwa nalooli. Mwijeeneesye kanunu. Bule, mukamanya ukuti Jesu Kilisiti alimo nkati mmyinu? Linga akaja nkati mmyinu, po mutoliigwe. 6 Looli ngusuubila ukuti umwe aamukusyagania ukuti uswe tukatoligwa. 7 Tukunsuuma Kyala ukuti mulingabombapo ubutulanongwa nabumo. Kukaja kokuti tukulonda ukuboneka ukuja bandu baa kwimikigwa, looli tukulonda umwe mubombege syene inunu, nalinga abandu abangi bikwinogona ukuti tutoliigwe. 8 Namanga tukaja na maka agaa kubusigila ubwanalooli, looli ukubulwila. 9 Tukuhoboka bo muli na maka, nalinga uswe tuli boonywa. Tukunsuuma Kyala abatuule, mukake ndwitiko. 10 Ngubasimbila amasyu aga akabalilo aka, bo ngaali ukwisa, ukuti bo mfikile kumyinu, ndingasyaga isya kumbela ukuja nkali. UNtwa Jesu ambeele ubulagili ubu, ukubajenga ndwitiko, somma ukubagwisya.

Amasyu agaa kulagana

11 Po baamyitu, musekelege. Mwime kanunu, amasyu gangu gabakasyege, mujege kandu kamokeene, mujege nu lutengaano. Po Kyala ugwa lugano nu lutengaano ikujaga pamopeene na nuumwe. 12 Namuponaniege ku lugano lwa Kilisiti. 13 Abiitiki boosa aba bali pamopeene na nuuswe, bikubaponia. 14 Iliipyana lya Ntwa Jesu Kilisiti nu lugano lwa Kyala, nu bulilanisi bwa Mbepo Mwikemo, fijege pamopeene na nuumwe mwesa.

* **13:1** 13:1 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 19:15.

Kalata gwa Paʉli kʉ
Bagalatija
Ɨsyakʉlongosya

Galatija kaalɨ kaaja aka kaalɨ pakatɨ pakiisʉ ɨkɨ mmasikʉ aga bikʉtɨ Bʉtuluki. Paʉli na Balinaba baalʉmbɨliile ɨNdʉmi ɨNunu ɨjaa Jesu ntwaja tʉmo ʉtwa mu Galatija, abandʉ bingi baajiitiike ɨNdʉmi, balɨnkʉja Bakɨlɨsiti (Ɨmbombo sya Batʉmigwa 13–14). Leelo bo kakɨndilepo akabalɨlo, abandʉ bamo balɨnkwisa kʉkʉbamanyisya aBakɨlɨsiti ʉkʉtɨ basikongege ɨndagɨlo nɨ nyiiho ɨsya Bajuuta, kangɨ babuutigwege kʉkyeni. Po Paʉli ikʉbakʉmbʉsya aBakɨlɨsiti ʉkʉtɨ Kyala ikʉbapoka abandʉ boosa aba bikʉmmwitɨka Kɨlɨsiti, somma aba bikʉsikonga ɨnyiiho simo, kangɨ ikʉbabʉʉla muno baajobiile abatʉmigwa baa Jesu abaa mu Jelusalemu (Ɨmbombo sya Batʉmigwa 15).

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ
Paʉli ikʉbaponia aBagalatija
Paʉli ikwinosya ʉkʉtɨ, ʉmwene jo ntʉmigwa kʉ bandʉ aba bakaja Bajuuta
Abiitɨki bikʉpokigwa kʉ njɨla jaa kʉmmwitɨka Jesu Kɨlɨsiti, somma kʉ njɨla j
Ikʉmanyisya ɨsya kajiilo akaa biitɨki aba bikʉlongosigwa na Mbepo Mwiken
Ʉkʉsoka ʉkwa kʉmalɨikɨsya

Ʉlʉponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ Paʉli ne ntʉmigwa. Ʉne ngaatʉmiigwe na bandʉ pamo ʉkʉlagɨligwa nʉ mundʉ jʉmo. Looli naatʉmiigwe na Jesu Kɨlɨsiti jʉʉjo, na Taata Kyala ʉjʉ aalɨnsyʉsiisye Jesu ʉkʉfuma mbafwe. 2 Ʉne na biitɨki biinɨitʉ boosa aba balɨ pamopeene na niine tukʉbaponia ʉmwe, mwe baa mfipanga ɨfya Kyala ɨfya nkiisʉ ɨkya mu Galatija. 3 Ɨliipyana nʉ lʉtengaano ʉkʉfuma kwa Taata Kyala na kʉ Ntwa Jesu Kɨlɨsiti, fijege na nuumwe. 4 Kɨlɨsiti aabʉningile ʉbʉʉmi bwake, kʉnongwa jaa kʉbʉsoosyamo ʉbʉtʉlanongwa bwitʉ, ʉkʉtɨ atʉpoke ʉkʉfuma mu mbiibi syosa ɨsya pakiisʉ ɨkya kabalɨlo aka, ʉkʉkongana nʉ bwigane ʉbwa Kyala ʉjʉ jo Taata. 5 Kʉmyake Kyala bʉjengeko ʉbʉsisya bwila na bwila. Ameni.

Ɨndʉmi ɨNunu ɨjingɨ jikajako

6 Nswigile fiijo, akabalɨlo akapimba itolo kakɨndile, ʉmwe mun-sambʉkiile Kyala ʉjʉ aabakooliile ni ipyana lya Kɨlɨsiti. Kangɨ mukʉlʉkonga ʉlʉlagɨlo ʉlʉngɨ ʉlʉ bamo bikʉtɨ jo Ndʉmi ɨNunu, 7 nalɨnga jɨkaja Ndʉmi Nunu na panandɨ. Looli nalooli baliko abandʉ aba bikʉbasofania ʉmwe, kangɨ aba bikʉlonda ʉkwandʉla ɨndʉmi ɨNunu ɨjaa Kɨlɨsiti. 8 Lɨnga ʉmundʉ gwesa jʉla iisaga nʉ kʉbalʉmbɨlila ɨndʉmi ɨjɨ jɨlɨ pasima na ɨjɨ naabalʉmbɨliile ʉne, ʉmundʉ ʉjo alɨ nɨ kɨgune! Nalɨnga afumile nkɨbugutɨla kyangʉ! Nalɨnga gwandʉmi afumile kʉmwanya! 9 Ngʉbabʉʉla ʉmwe kangɨ bo ʉlʉ naababʉʉlile

akabalilo kala ukuti, linga umundu jumo ikubalumbililа iNdumi iNunu ijaa luko ulungi, iji jili pasima na iji mwalyambiliile, ujo ali ni kigune!
10 Bule, liilino mukwinogona ukuti une ngulonda ukubakyela abandu? Mma, ngulonda ukunkyela Kyala mwene! Linga naalondaga ukubakyela abandu, une ngali ngaja mbombeli gwa Jesu Kilisiti nakamo.

Pauli aatumiigwe na Kyala ukulumbililа iNdumi iNunu

11 Baamyitu ndwitiko, ngulonda mumanye ukuti, iNdumi iNunu iji naabatwaliile une jikaafumile ku bandu. 12 Ngaalyambiliile ukufuma ku bandu, kangi akaaliimanyiisye umundu najumo. Looli Jesu Kilisiti juujo jo uju aaliisetuliile.
13 Kisita kwilaamwa mupiliike muno naajiiliile bo ndi ndwitiko ulwa Bajuuta, na muno naabataamikisyaga fiijo abandu abaa nkipanga kya Kyala, nu kulonda ukukigoga loosa. 14 Nalooli naabatolile abiinangu bingi abaa ngulilo jangu ukululwila ulwitiko ulwa Bajuuta. Niijuulaga fiijo ukusikola imanyisyo isya biisukulu biitu. 15 Looli Kyala, kwi ipyana lyake, aaliisungwile bo ngaali ukupaapigwa, aalingooliile ukummbombela. 16 Aalyagile kanunu ukuusetulila uMwanaake* muno ajiiliile, ukuti mfumusyege indumi jaake ku bandu aba bakaja Bajuuta. Akabalilo kala ngaabalondile abandu abaa kuumbuula mbubombelo, 17 pamo ukubuuka taasi ku Jelusalemu kuli bala baalindaliilepo une ukuja batumigwa.† Nakalinga naabuukile nkiisu ikya Alabija, po ndinkugomokelako ku Ndamasika.
18 Ifyinja fitatu bo fikindile, po ndinkubuuka ku Jelusalemu kukwaganila na Peeteli, naatuugeele kumyake amasiku kalongo na mahaano. 19 Leelo ngaababwene abatumigwa abangi, looli Jaakobo ugwamyabo gwa Ntwa Jesu. 20 Isi ngubasimbila, Kyala ameenye ukuti ndikujoba isya butungulu.
21 Po pakabalilo akangi naabuukile mu Silija na mu Kilikija. 22 Akabalilo ako abiitiki abaa mfipanga fya Kyala ifya mu Jutai, bakaaliimeenye une. 23 Baasimeenye syene inongwa isi baasipiliike ukuti, "Umundu uju aatutaamyaga kubwandilo, akabalilo aka ikulumbililа isya lwitiko lulalula ulu aagelile ukulugoga." 24 Po balinkuntuufya Kyala kunongwa jaa isi naabombaga.

2

Abatumigwa baaliitiike imanyisyo sya Pauli

1 Ifyinja kalongo na fina bo fikindile, naabuukile kangi ku Jelusalemu pamopeene na Balinaba, naalimmwegile joope Tiiti ukubuuka nagwe. 2 Naabuukile akabalilo kala paapo Kyala aaliisetuliile ukuti mbuuke. Bo twijeekiile na balongosi bala, naabalingeenie iNdumi iNunu iji naabalumbililaga abandu aba bakaja Bajuuta. Naabombile bo ulo ukuti imbombo jangu iji ndi pakujibomba jilingaja jaa itolo. 3 Looli nu mwinangu Tiiti uju akaja Njuuta, akaafimbilisiigwe ukusikonga indagilo sya Moose, ku njila jaa kubuutigwa kukyeni,* 4 na paalema baalipo abiitiki bamo abaa butungulu aba baalondaga

* **1:16** 1:16 UMwanaake Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania. † **1:17** 1:17 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania. * **2:3** 2:3 Ukubuutigwa kukyeni Bala ku Isyakulingaania.

ukuti abuutigwe kukyeni. Abandu abo baaliijingiisye ku bukomu ukutendeela ubwabuke bwitu ubu twapeeliigwe na Kilisiti Jesu, ukuti batubiike mbutumwa.† 5 Tukaaliitikeene nabo na panandi, ukuti balingabwandula ubwanalooli ubwa Ndumi iNunu, kumyinu.

6 Leelo abandu abo, aba bikujobigwa ukuja balongosi, bakaali ni mbya isya kuumbuula. Nalooli kumyangu ndikupaasya ukuti baali bakulumba pamo bakaali bakulumba, paapo Kyala atikupaasya isya panja. 7 Leelo baasyageenie ukuti Kyala aalindumile ukubatwalila iNdumi iNunu ijaa Jesu, abandu aba bakaja Bajuuta, bo ulu aalintumile Peeteli ukubatwalila aBajuuta. 8 Twesa Kyala ikubomba imbombo nkati mmyitu, Peeteli ku Bajuuta, une ku bandu aba bakaja Bajuuta. 9 Po Jaakobo, Peeteli na Johani aba bikuboneka ukuja balongosi bakulumba, baasyageenie ukuti Kyala kwi ipyana lyake, aalimbeele imbombo iji. Po balinkutukola amaboko une na Balinaba, kije kimanyilo ikya bulilanisi. Twaliitikeene ukuti uswe tukulondigwa ukubomba imbombo pa bandu aba bakaja Bajuuta, abeene pa Bajuuta. 10 Baatusuumile akandu kamo, ko kubakumbuka abalondo, akandu aka ngwijuula ukukabomba.

Pauli ikunkemela Peeteli

11 Po piitaasi, Peeteli aaliisile ku Antyokija kukutujaatila, naalimpingile pabwelu paapo aasobile. 12 Abandu bamo bo bakaali ukwisa ukufuma kwa Jaakobo, Peeteli aalyaga na bandu aba bakaja Bajuuta. Leelo abandu bala bo bafikile, alinkwanda ukugomokela kunyuma, alinkwikwaba, paapo aabatiilile abandu aba baasisimikisyaga abiitiki boosa ukubuutigwa kukyeni. 13 Po na Bajuuta abangi balinkwanda ukubomba bo ulu aabombaga Peeteli, na paapo baameenye ukuti bikubomba isya busyobi. Joope Balinaba baalinsongile, aabombaga isya busyobi. 14 Po bo naagile batikubomba ukukongana nu bwanalooli bwa Ndumi iNunu, ndinkummbuula Peeteli nkyeni mmbandu boosa ndinkuti, “Na paapo ugwe uli Njuuta, kubomba ulwa mundu uju akaja Njuuta! Po fiki kubafimbilisya abandu aba bakaja Bajuuta ukukonga inyiiho isya Bajuuta?”

Abandu boosa bikupokigwa ku lwitiko lumolwene mwa Kilisiti

15 Nalooli uswe tuli baana baa Bajuuta, tukaja batulanongwa bo ulwa bandu abaa mfikolo ifingi. 16 Uswe tumeenye nalooli, ukuti Kyala ikubabala abandu ubugolofu, kwene ku njila jaa kummwitika Jesu Kilisiti, somma ukusikonga indagilo sya Moose. Na nuuswe tummwitiike Kilisiti Jesu ukuti tubaligwe ubugolofu kunongwa jaa isi aabombile Jesu, somma ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose. Nalooli, ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose, akajako umundu uju ikubaligwa ubugolofu.‡ 17 Bo tukulonda ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa Kilisiti, linga tukuboneka ukuja batulanongwa, bule, isi sikunangisya ukuti Kilisiti ikutupela ukuja batulanongwa? Himma na panandi! 18 Looli linga ngujenga kangi ululagilo ulu naaloomwile, po sikunangisya ukuti une kubwandilo naasobile. 19 Namanga naasikongaga indagilo isyo isya Moose, leelo ubuumi bwangu ubwa mu ndagilo bumaliike, ukuti ubuumi bwangu buje mwa Kyala. 20 Une ngogiigwe

† **2:4** 2:4 Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania. ‡ **2:16** 2:16 Bala kalata gwa Isabuli 143:2.

pamopeene na Kilisiti pa kikohekano, looli ndi muumi akabalilo aka, leelo ngaja muumi une, looli Kilisiti muumi nkati mmyangu. Ubuumi ubu ndi nabo akabalilo aka, ndi nabo ku lwitiko, ulwitiko ku Mwana gwa Kyala uju aaliinganile, aabuningile ubuumi bwake ukumboka. 21 Nemma ukulikaana iipyana lya Kyala. Linga umundu abagiile ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose, po Kilisiti aafwile isya itolo!

3

Ukummwitika Jesu pamo ukusikonga indagilo

1 Mwe Bagalatija, muli bakonyofu nalooli! Jwani abalogile? Naabalingeenie bo mukukeeta inongwa sila isya Jesu Kilisiti, muno baalinkomeliile pa kikohekano. 2 Isi ngulonda ukusimanya ukufuma kumyinu syo isi. Bule, aabiisiile Mbepo Mwikemo ku njila jaa kukonga muno sikulondela indagilo, pamo ku njila jaa kupilikisya iNdumi iNunu ijaa Jesu nu kujiitika? 3 Bule, umwe muli bakonyofu bo ulo? Umwe mwalyandile syosa ku maka agaa Mbepo Mwikemo, looli akabalilo aka mukulonda ukumaliisya ku maka agaa mbili. 4 Bule, ingubilo sila syosa isi syabaagile umwe, sya itolo? Ndikwitika ukuti sya itolo! 5 Bule, Kyala abapeele Mbepo Mwikemo nu kubomba ifiika pakati pamyinu ku njila jaa umwe ukukonga indagilo, pamo ku njila jaa kupilikisya iNdumi iNunu ijaa Jesu nu kujiitika?

6 Namwinogone inongwa isya Abulahamu.* Kalata uMwikemo ikunnjoba ikuti, "Umwene aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu."† 7 Po mumanye ukuti, abandu aba bikummwitika Kyala bo baana baa Abulahamu abaa bwanalooli! 8 Kalata uMwikemo aakungulwike ukuti ku njila jaa lwitiko lwabo, Kyala ikubabala ubugolofu aba bakaja Bajuuta. Po Kalata uMwikemo aatalile ukumfumukisya Abulahamu iNdumi iNunu ukuti, "Mmyako ifikolo fyosa aafikusajigwaga."‡ 9 Po bala bammwitiike Kyala bikusajigwa, bo ulwa Abulahamu uju aasajiigwe paapo aalimmwitiike.

Ukupokigwa ukufuma nkigune ikya ndagilo sya Moose

10 Looli boosa aba bikusuubila kwene ukusibomba isi sikulondigwa ni ndagilo, bali nkigune. Paapo Kalata uMwikemo ikuti, "Gwesa uju atikusikola nu kusibomba syosa isi sisimbiigwe mwa kalata ugwa ndagilo, aguniigwe."§ 11 Nalooli akajako umundu uju ikubaligwa ubugolofu nkyeni mwa Kyala ku njila jaa kusikonga indagilo, paapo Kalata uMwikemo ikuti, "Umundu ungolofu ikutuugalaga ku njila jaa lwitiko lwake."* 12 Nalooli indagilo sya Moose sitikusuubila ulwitiko, looli imbombo, bo ulu Kalata uMwikemo ikuti, "Umundu gwesa uju ikusikonga indagilo syosa, ikujaga nu buumi ku njila jaa kusikonga indagilo."†

13 Kilisiti aatwabwile ukufuma nkigune ikya ndagilo ku njila jaa kwega ikigune ikyo umwene, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Kukuti mundu uju ikukomeleligwa pamwanya pa

---

* **3:6** 3:6 Abulahamu Bala ku Isyakulingaania. † **3:6** 3:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. ‡ **3:8** 3:8 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:3. § **3:10** 3:10 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 27:26. * **3:11** 3:11 Bala kalata gwa Habakuki 2:4. † **3:12** 3:12 Bala kalata gwa Abanyaleebi 18:5.

mpiki, aguniigwe.”‡ 14 Ɨsi syabombiigwe ukuti ulusajo ulu aapeeliigwe Abulahamu, lubafikile abandu abaa mfikolo fyosa ifya pakiisu, ku njila jaa Kilisiti Jesu. Po tubagiile ukummwambililila Mbepo Mwikemo, uju Kyala aafingile ukutupapo ndwitiko kwa Jesu Kilisiti.

Ɨndagilo nu lufingo

15 Baamyitu ndwitiko, leka njobele nkifwanikisyo ikya kufuma mbuumi bwitu. Mwinogone isya lwitikano ulwa bandu babili. Linga ulwitikano lubombiigwe nu kubiikigwa isaini, akajapo ugwa kululukaana pamo ukongelapo simo. 16 Po Kyala aafingile kwa Abulahamu umwisukulu gwitu, umwene pamopeene nu lujungu lwake. Kalata uMwikemo atikuti, “Ni nyungu syake,” kokuti inyingi, looli ikuti, “Nu lujungu lwake,”§ kokuti lumolwene, ulo jo Kilisiti. 17 Ɨsi ngulonda ukujoba syo isi: Kyala aabiikile ulwitikano lwake, ifyinja 430 bo sikaali ukujako indagilo sya Moose. Po indagilo isyo sikabagila ukuloomola ulwitikano ulo, pamo ukulwandula ulufingo ulo. 18 Linga Kyala aatupeele ikilingo kyake ku njila jaa kukonga indagilo, po ikilingo kikabagila ukusuubila kangi ulufingo lwa Kyala. Looli kwi ipyana lyake, Kyala aafingile ukumpapo Abulahamu. 19 Po indagilo sya fiki? Syalyongeleligwepo pa lufingo bo kakindilepo akabalilo, ukubanangisya abandu ukuti bali mbutulanongwa, mpaka bo ikwisa jula uju lo lujungu lwa Abulahamu, ulu Kyala aafingile. Kyala aalimpeele indagilo Moose ukwendela ku bandumi. Moose alinkuja pakati ukubafwania abandu na Kyala. 20 Leelo linga lulipo ulubafu lumolwene itolo, uju ikufwania atikulondigwa, na Kyala ali jumojwene.

Ɨnyango jaa ndagilo

21 Bule, indagilo sikupingana na isi afingile Kyala? Himma na panandi! Paapo linga syalipo indagilo isi syabagiile ukubapa abandu ubuumi, po twabagiile ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa ndagilo. 22 Leelo sikaja bo ulo. Kalata uMwikemo ikuti ikiisu kyosa kili paasi pa bulagili ubwa butulanongwa, ukuti abandu aba bikummwitika Jesu Kilisiti bambililile isi aafingile Kyala.

23 Ulwitiko bo lukaali ukwisa, indagilo syatupelile ukuja batumwa. Twaguulilaga ukusetuligwa ulwitiko ulo. 24 Po indagilo isyo syatulongosyaga bo ulwa nswili gwitu, mpaka Kilisiti bo iisile, ukuti ku njila jaa lwitiko tubaligwe ubugolofu. 25 Leelo paapo ulwitiko lula lufikile, uswe tukaja kangi paasi pa nswili.

26 Ku njila jaa lwitiko, mwesa umwe muli baana baa Kyala, paapo mulungeene na Kilisiti Jesu. 27 Umwe mwesa mwe moosiigwe, mulungeene na Kilisiti, mufwene ngati mumfwele Kilisiti. 28 Po uNjuuta na uju akaja Njuuta bakalegana, untumwa nu mwabuke, unnyambala nu nkiikulu. Twesa tuli kandu kamokeene, paapo tulungeene na Kilisiti Jesu. 29 Linga umwe muli baa Kilisiti, po muli baa ndujungu ulwa Abulahamu, aamukwambililila ifi aafingile Kyala.

‡ **3:13** 3:13 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ɨngomeelesyo 21:23. § **3:16** 3:16 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:7.

4

1 Po ngujoba ukuti, ugwa kilingo linga nkeke, atikulegana nu
ntumwa* ku ndagilo, na paapo ikyuma kyosa kyake. 2 Akabalilo ako
koosa ugwa kilingo ali paasi pa baswili na biimilili mpaka akabalilo
aka kaabaatikiigwe nu gwise. 3 Na nuuswe bo lululo, bo akaali
ukwisa Kilisiti, twali batumwa baa nyiiho isi sikulongosya pakiisu.
4 Leelo akabalilo aka kaabaatikiigwe bo kafikile, Kyala aalintumile
pakiisu uMwanaake uju aali mundu bo uswe, alinkuja paasi pa
ndagilo. 5 Aatumiigwe ukuti atwabule uswe twe twali batumwa baa
ndagilo sya Moose, atupele ukuja baana baa Kyala.
6 Paapo umwe muli baanaake, Kyala antumile Mbepo gwa
Mwanaake mu ndumbula syitu, Mbepo uju ikutupela ukunkoolela
Kyala ukuti, “Abba,” kokuti, “Taata.” 7 Po ugwe ukaja ntumwa kangi,
looli uli mwana. Linga uli mwana, po ugwe kwambilila fyosa ifya
kilingo ifi Kyala aababiikiile abaanaake.

Pauli ikujipaasya imbombo iji aabombile ku Bagalatija

8 Ijolo mukaalimmeenye Kyala, mwali batumwa baa tundu utu
akaja jo Kyala. 9 Looli akabalilo aka, mummeenye Kyala, kokuti
joope abameenye umwe. Po mubagiile buleebule ukugomokelako ku
mbaatiko isya ijolo isi sikabagila ukutupoka? Bule, mukulonda ukuja
batumwa kangi? 10 Mukaali mukugakola amasiku gamo, imyesi gimo
ni fyinja fimo ukuja fyaka fya kummwimika Kyala! 11 Nikubapaakisya
ukuti imbombo iji naabiijuuliile jilingafuba!
12 Baamyitu ndwitiko, ngubasuuma mujege bo une, paapo une
naali bo umwe. Mukaaliimbombiile ububiibi nabumo. 13 Mumeenye
ukuti ububine ubu naali nabo, bo ubu bwalimbeele akabalilo
akaa kubalumbilila umwe kubwandilo. 14 Poope akabalilo kala
mukaaliinyiilile pamo ukungaana kunongwa jaa boonywa bwangu,
na paapo lwali lugelo kumyinu. Looli mwaliinyambiliile ukufwana
nu kummwambilila ugwandumi gwa Kyala, pamo ukufwana
mukummwambilila Kilisiti Jesu juujo. 15 Mwali nu lusekelo, po
liilino siboniike sya fiki? Ngujoba nalooli, akabalilo kala mwabagiile
ukugafyula amaaso giinu nu kumbapo une. 16 Bule, liilino ndi ndugu
gwinu kunongwa jaa kubabuula ubwanalooli?
17 Abandu abangi abo bikwijuula ukuti babakabe umwe, looli isi
babingiliile sikaja nunu. Bikulonda ukubapaagula umwe kumyangu,
ukuti mubiijuulilege abeene. 18 Sili kanunu bwila ukwijuula
ukubomba inunu, kulingajaga kwene linga ndipo pamopeene na
nuumwe. 19 Baanangu, bo ulwa nkiikulu ugwa kifuba, muno
ikutaamigwa pakabalilo akaa kupaapa umwana, bubuubo une
ngutaamigwa ulwa bubili kunongwa jiinu, mpaka apa akajiilo kaa
Kilisiti kikubonekaga nkajiilo kiinu. 20 Ngunyonywa ukuja pamopeene
na nuumwe akabalilo aka, ukuti nje mooloolo kumyinu! Ngubapaasya
fiijo!

Ikifwanikisyo ikya Hagali na Sala

21 Namuumbuule une, umwe mwe mwiganile ukulagiligwa ni
ndagilo sya Moose, bule, mukupilika muno sikujobela indagilo?
22 Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, Abulahamu aali na

* **4:1** 4:1 Untumwa Bala ku Isyakulingaania.

baana babiliⁱ, jumo kᵘ nkiikᵘlᵘ untᵘmwa,† ᵘgwa bᵘbiliⁱ kᵘ nkiikᵘlᵘ ᵘmwabᵘke.‡ 23 ᵘmwana gwa nkiikᵘlᵘ untᵘmwa jᵘla, aapaapiigwe kᵘ lᵘbaatiko lwa bandᵘ. Looli ᵘmwana gwa nkiikᵘlᵘ ᵘmwabᵘke, aapaapiigwe kᵘnongwa jaa lᵘfingo lwa Kyala.

24 Ɨnongwa isyo kifwanikisyo. Abakiikᵘlᵘ babiliⁱ bafwene bo ᵘlwitikano ᵘlᵘkᵘᵘlᵘ nᵘ lwitikano ᵘlᵘpya.§ ᵘlᵘkᵘᵘlᵘ lo lᵘla lwabombiigwe pa kyamba Sinai, lᵘfwene na Hagali, abaanaake bikᵘpaapigwa mbᵘtᵘmwa. 25 Hagali afwene bo ᵘlwa kyamba Sinai ikya kᵘ Alabija, kangiⁱ afwene bo ᵘlwa kaaja akaa Jelusalemu akaa liilino, paapo abaanaake baliⁱ mbᵘtᵘmwa ᵘbwa ndagilo isi baapeeliigwe kᵘ kyamba Sinai. 26 Looli akaaja akaa Jelusalemu akaa kᵘmwanya, ko kaaja akaabᵘke, ako jo jᵘᵘba.* 27 Namanga sisimbiigwe mwa Kalata ᵘMwikemo ᵘkᵘtiⁱ,

“ᵘsekelege ᵘgwe, gwe nngᵘmba, gwe ᵘkapaapa,
laataga ᵘgwe gwe ᵘkakabamo ᵘmwana,
paapo abaana baa jᵘla, ᵘjᵘ aliⁱ mwene,
bingi ᵘkᵘkinda abaa jᵘla ᵘmwegi.”†

28 Po liilino baamyitᵘ, ᵘmwe muliⁱ baana baa Kyala kᵘnongwa jaa lᵘfingo lwake, bo ᵘlwa Isaka. 29 Looli mmasikᵘ gala, ᵘmwana jᵘla aapaapiigwe nᵘ nkiikᵘlᵘ untᵘmwa, aalintwaliile ᵘbᵘtolwe ᵘmwana ᵘjᵘ aapaapiigwe kᵘ maka agaa Mbepo Mwikemo. Siliⁱ bo lᵘlalᵘla na mmasikᵘ aga. 30 Leelo Kalata ᵘMwikemo ikᵘtiⁱ fiki? Ikᵘtiⁱ, “ᵘnkage ᵘnkiikᵘlᵘ untᵘmwa pamopeene nᵘ mwanaake, paapo ᵘmwana gwa ntᵘmwa atikᵘkaba ifya kilingo pamopeene nᵘ mwana gwa nkiikᵘlᵘ ᵘmwabᵘke.”‡ 31 Po ᵘlo baamyitᵘ, ᵘswe tᵘkaja baana baa ntᵘmwa, looli baa jᵘᵘba ᵘmwabᵘke.

5

ᵘbwabᵘke bwa biitiki

1 Kilisiti atwabwile ᵘkᵘtiⁱ tujege baabᵘke. Po mwimege na maka, mulingiitikaga ᵘkᵘja batᵘmwa baa ndagilo kangiⁱ. 2 Namupilikisye! Jo ᵘne Paᵘli ngᵘbabᵘᵘla isi! Linga mwitiike ᵘkᵘbuutigwa kᵘkyeni, po Kilisiti akaja na mbombo najimo kᵘmyinu. 3 Ngᵘbasoka kangiⁱ pabwelu, gwesa ᵘjᵘ ikwitika ᵘkᵘbuutigwa kᵘkyeni, ikᵘlondigwa ᵘkᵘsikola indagilo syosa isya Moose. 4 Linga mukᵘsᵘᵘbila ᵘkᵘbaligwa ᵘbᵘgolofu kᵘ njila jaa kᵘsikonga indagilo, po mwipaagwile kwa Kilisiti, muliⁱ panja pi ipyana lya Kyala. 5 Looli ᵘswe, tukᵘsᵘᵘbila na maka agaa Mbepo gwa Kyala, ᵘkᵘbaligwa ᵘbᵘgolofu kᵘ njila jaa kᵘmmwitika Jesu. 6 Po linga tᵘlungeene na Kilisiti Jesu, ᵘkᵘbuutigwa kᵘkyeni pamo ᵘkᵘsita kᵘbuutigwa kᵘkaja na mbombo najimo, akakᵘlᵘmba lo lwitiko ᵘlᵘ lukᵘbomba imbombo kᵘ lᵘgano.

7 Kᵘbwandilo mwaliⁱ kanunu! Po jo jwani ᵘjᵘ abasigiile ᵘkᵘkonga ᵘbwanalooli? 8 ᵘjᵘ abombile isyo akaja jo Kyala ᵘjᵘ ababilikiile ᵘmwe. 9 Bo ᵘlᵘ abandᵘ bikᵘtiⁱ, “ᵘnkese ᵘnnandiⁱ itolo gukᵘtupisya ikikando

† **4:22** 4:22 ᵘnkiikᵘlᵘ untᵘmwa Kokᵘtiⁱ Hagali, ᵘnna gwa Isumaili. ‡ **4:22** 4:22 ᵘnkiikᵘlᵘ ᵘmwabᵘke Kokᵘtiⁱ Sala, ᵘnna gwa Isaka. § **4:24** 4:24 ᵘlwitikano ᵘlᵘpya Bala iisyᵘ ᵘlwitikano kᵘ Ɨsyakᵘlingaania. * **4:26** 4:26 Akaaja akaabᵘke kafwene bo ᵘlwa Sala, ᵘnkasi ᵘmwabᵘke ᵘgwa Abulahamu. Kokᵘtiⁱ ᵘlwitikano ᵘlᵘpya. † **4:27** 4:27 Bala kalata gwa Jeesaja 54:1. ‡ **4:30** 4:30 Bala kalata gwa ᵘbwandilo 21:10.

kyosa!”* 10 Kunongwa jaa kuti umwe muli baa Ntwa Jesu, mmeenye kisita kwilaamwa, aamutikukonga amasyu gaa bandu abangi, looli mukukongaga amasyu gangu. Kangi gwesa uju ikubasofania umwe, nalooli aikwisa kulongigwa, nalinga aje jo jwani.

11 Baamyitu, bamo bikuti une ngaali ngululumbililila ukuti boosa bikulondigwa ukubuutigwa kukyeni. Linga naajobaga bo ulo, fiki bikundaamya? Linga naajobaga bo ulo, ukululumbililila kwangu isya kikohekano kya Jesu, ngali sikabakalasya. 12 Ngunyonywa ukuti abandu aba bikubasofania umwe kunongwa isya kubuutigwa kukyeni, bongelepo nalinga bikwifula abeene!

13 Baamyitu, Kyala aababilikiile ukuti mujege mbwabuke. Leelo mulingabubombelaga ubwabuke bwinu ukubomba ifinyonyo ifya mbili, looli mutuulanege nu kuganana. 14 Indagilo syosa isya Moose silimo ndulagilo lumolwene ulu lukuti, “Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe.”† 15 Looli linga mukululumana nu kulyana bo ulwa finyamaana, mwikeetege ukuti mulingamalana.

Ukunsuubila Mbepo Mwikemo

16 Po nikubabuula nikuti, ulwendo lwinu lulongosigwege na Mbepo Mwikemo, po aamutikufikongaga kangi ifinyonyo fya mbili. 17 Paapo ifi gukunyonywa umbili gwa mundu, fikaja fyo ifi ikulonda Mbepo Mwikemo. Kangi ifi ikulonda Mbepo Mwikemo, fikaja fyo finyonyo fya mbili gwa mundu. Mbepo Mwikemo nu mbili gwa mundu bikupingana, kunongwa ijo mukabagila ukubomba inunu isi mukulonda umwe. 18 Looli linga mukulongosigwa na Mbepo, po mukaja batumwa baa ndagilo.

19 Po tumeenye isi bikusibomba abandu ukufikonga ifinyonyo ifya mbili: Ubulogwe, ubunyali, ukubomba ingosya soni, 20 ukwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, ubulosi, ukulugukana, ukulwa, ubuufi, ilyojo, ubupafu, ululukaani, ukusambukana, 21 akabini, ubugaala bwalwa, ukuja nu bula, ni singi isi sifwene bo isyo. Ngubabuula kangi bo ulu naatalile ukubabuula, abandu aba bikubomba isyo, aabatikukaba ifya kilingo, ifi bo Bunyafyale bwa Kyala.‡ 22 Looli linga tukulongosigwa na Mbepo Mwikemo, aatukuja ni seke isi: Ulugano, ulusekelo, ulutengaano, ukuumiilila, ubununu, ubupe, ubwanalooli, 23 ubooloolo nu kwitiima. Lukajako ululagilo ulu lukukaanisya isyo. 24 Abandu linga balungeene na Kilisiti Jesu, bafikomeliile pa kikohekano ifinyonyo fyabo ifibiibi ifya bundu bwabo ubwa ijolo. 25 Mbepo atupeele ubuumi ubupya, po tubukongege ubulongosi bwake. 26 Tungiituufyaga, tungafukanaga, pamo ukubiikilana ubuufi.

6

Ukutuulana abiitiki

1 Baamyitu ndwitiko, umundu linga agwiliile mbutulanongwa, mwe mukulongosigwa na Mbepo Mwikemo munsokege, looli munsokege ku booloolo ubu bukufuma kwa Mbepo. Mwikeetege, ukuti nuumwe mulingageligwaga ukukonga akajiilo kaake. 2 Mupokelanilege ifitwalo

* **5:9** 5:9 Unkese unnandi itolo gukutupisya ikikando kyosa! Kokuti imanyisyo isya butungulu inandi, sikusyoba abandu abingi. † **5:14** 5:14 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18.
‡ **5:21** 5:21 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania.

fyinu, ko kukonga indagilo sya Kilisiti. 3 Po gwesa uju ikwibona ukuti jo nongi ndibe, looli akaja bo ulo, ujo ikwisyoba. 4 Looli kukuti mundu akapimege akajiilo kaake. Linga kubomba inunu, po ubagiile ukwituukifya ndi ifi ubombile, kisita kufwanikisya na ifi abombile ujungi. 5 Namanga kukuti mundu ikulondigwa ukupimba ikitwalo kyake.

6 Umundu uju ikumanyisigwa iliisyu lya Kyala, annjabilengepo ummanyisi gwake ifinunu ifi akabile.

7 Mungiisyobaga, Kyala atikukiniligwamo. Umundu ifi abyele, fyo ifi aikutondolaga. 8 Po uju ikufikonga ifinyonyo fya mbili, jo ikutondolaga ubufwe. Looli uju ikunkonga Mbepo Mwikemo, jo ikutondolaga ubuumi bwa bwila na bwila. 9 Po tungakatalaga ukubomba inunu, paapo linga tukuumiilila, aatukutondola inunu, bo akabalilo kafikile. 10 Po akabalilo koosa twijuulege ukubabombela inunu abandu boosa, fiijo abiitiki biiniitu.

Ukusoka kwa kumaliikisya

11 Namukeete amasimbo gangu muno nsimbiile, manywamu. Nsimbile ni kiboko kyangu jujuune. 12 Aba bikubafimbilisya umwe ukubuutigwa kukyeni, bikubomba bo ulo paapo bikulonda ukwimikigwa na Bajuuta, kuli isi mubombile mmibili gyinu. Bikubomba bo ulo ukuti balingakaba ingubilo, isi sikubaaga linga balumbiliile ubwanalooli ubwa kikohekano kya Kilisiti. 13 Aba bikulonda ukuti abiitiki boosa babuutigwe kukyeni, boope batikusikonga indagilo syosa. Bikulonda umwe mubuutigwe ukuti biituukifyege imibili gyinu. 14 Looli une ndingajaga nako nakamo, akaa kwituukifyamo, nituukifyege kyene ikikohekano ikya Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. Ukwendela pa kikohekano ikyo, imbombo isi bikusisuubila abandu abaa nkiisu, sikaja na mbombo najimo kumyangu, ngaja ni fya kusibombela. 15 Ukubuutigwa kukyeni pamo ukusita kubuutigwa kukaja na mbombo najimo, akapala ko kupeligwa ubupya na Kyala. 16 Aba bikulukonga ululagilo ulu, ulutengaano ni kibabiilisi kya Kyala fijege nabo. Abeene bo bandu baa Kyala nalooli.

17 Po najumo angandaamyaga kangi, paapo amakoko agaa kutuunyigwa na mabwe nu kukomigwa ni fingoti, ndi nago mu mbili gwangu, bo ulu aali nago Jesu. 18 Baamyitu, iliipyana lya Ntwa gwitu Jesu Kilisiti lijege na nuumwe. Ameni.

Kalata gwa Paułi kų Baefesi Łsyakųlongosya

Akaaja akanywamu akaa Efesi, kaalį nkiisų įkį mmasikų aga bikųtį Bųtuluki. Paųli aatųųgeele nų kųlųmbįlila įNdųmi įNunu nkiisų kila, įfyįnja fitatų (Łmbombo sya Batųmigwa 19). Abandų bingi baalįmmwitiike Jesu nkaaja ako nų twaja ųtųpalamani. Pakabalįlo akangį, bo alį mu nnyololo mu Looma, aabasimbiile kalata ųjų, ųkųbamanyisya ųkųtį ųlwitiko lwabo mwa Jesu lwalį ndųbaatiko lwa Kyala, ųlwa kųtį Kįlįsiti aje jo Ntwa gwa fyosa, pakiisų na kųmwanya.

Łsi silimo mwa kalata ųjų
Paųli ikųbabųųla aBaefesi ųkųtį ųmwene jo jwani, nų kųbaponia
Paųli ikųlingaania muno Kyala ikųbapokela abandų baake ųkųfuma mbųtųlanon
Ikųmanyisya muno aBakįlįsiti bikųlondeligwa ųkųtųųgala kų lųtengaano na kajįį
Paųli asimbile įsya kųmalįįkįsya

Ųlųponio

1 Kalata ųjų afumile kųmyangų ųne Paųli, ne ntųmigwa* gwa Kįlįsiti Jesu, kų bwigane bwa Kyala.

Ngųbasimbįla ųmwe mwe biikemo† mwe mukųtųųgala nkaaja akaa mu Efesi,‡ mwe biitiki abagolofu abaa Kįlįsiti Jesu.

2 Łlįipyana nų lųtengaano ųkųfuma kwa Taata Kyala na kų Ntwa Jesu Kįlįsiti, fijege na nuumwe.

Ųkųkaba įsajo kų njįla jaa Jesu Kįlįsiti

3 Atuufigwege Kyala, ųGwise ųgwa Ntwa gwįtų Jesu Kįlįsiti, ųjų atųsajile nį sajo syosa ųkwendela kwa Mbepo Mwikemo. Kų njįla jaa kųlųngana na Kįlįsiti, tukųsyambįlįla įsajo įsyo. 4 Kyala bo akaalį ųkųkįpela įkiisų, aatųsųngwile ųkųtį tųjege bandų baake, kų njįla jaa kųlųngana kwitų na Kįlįsiti. Aabombile bo ųlo ųkųtį tųjege biikemo, kangį beelu nkyeni mmyake. Kų lųgano lwake, 5 Kyala aatumwile liijolo, ųkųtųsųngųla ųkųja baanaake, ųkwendela mwa Jesu Kįlįsiti. Aabombile bo ųlo, ųkųkongana nų lųbaatiko nų bwigane bwake. 6 Po tųntuufyege Kyala kwi ipyana lyake iisisya įlį aatųpeele ųkwendela kų Mwanaake ųNkųndwe. 7 Kų njįla jaa iilopa lya Mwanaake įlį lyalyoniike pa kįkohekano, ųswe twabųliigwe, kokųtį tųhobokeliigwe ųbųtųlanongwa bwitų, ųkųkongana nų bųkųlųmba ųbwa ipyana lyake. 8 Kyala aatųpeele iipyana įlyo kų mahala goosa nų kųsyagania. 9 Aatųbųųlile įsya ndųbaatiko lwake ųlwa mbųtiitų, ųkųkongana nų bwigane bwake, ųlų aatumwile ųkųbomba ųkwendela mwa Kįlįsiti. 10 Ųlųbaatiko lwa Kyala lo ųlų, akabalįlo aka aakasalile bo kafikile, ikwisa kųfibųngaania pamopeene įfipeligwa fyosa, įfi filiko kųmwanya

* **1:1** 1:1 Ųntųmigwa Bala iisyų Abatųmigwa kų Łsyakųlingaania. † **1:1** 1:1 Abiikemo Bala kų Łsyakųlingaania. ‡ **1:1** 1:1 Mwe mukųtųųgala nkaaja akaa mu Efesi Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyų aga.

na ifi filipo pakiisu. Po Kilisiti jo ikwisa kujaga nkulumba gwa fipeligwa ifyo.
11 Kyala aatusungwile nuuswe ukuja baanaake mwa Kilisiti.
Ukufuma liijolo aatalile ukubaatika bo ulu, uju ikubomba syosa
ukukongana nu bwigane bwake, 12 ukuti uswe twe Bajuuta twe
tutalilepo ukunsuubila Kilisiti, tuntuufyege Kyala ku busisya bwake.
13 Na nuumwe mwe mukaja Bajuuta, mwapiliike iisyu ilya nalooli,
kokuti iNdumi iNunu ijaa bupoki, mulinkummwitika Kilisiti. Joope
Kyala alinkubakolekela na Mbepo Mwikemo, uju aafingile ukubapa,
ukunangisya ukuti umwe muli bandu baake. 14 Mbepo Mwikemo jo
gwa kutwimila ikilingo kyitu, isi sikutusisimikisya ukuti Kyala ikwisa
kutwabula loosa, ukuti tujege bandu baake. Tuntuufyege Kyala ku
busisya bwake!

Ulwipuuto lwa Pauli

15 Po leelo, nsipiliike isya lwitiko lwinu ku Ntwa Jesu, nu kuti
mubaganile abiitiki boosa abaa mfipanga fyosa ifya Kyala. Kunongwa
jaa isyo, 16 ngaleka ukunngwila ulupi Kyala kunongwa jiinu nu
kubasuumila. 17 Ngusuuma ukuti, Kyala ugwa Ntwa gwitu Jesu
Kilisiti, uju jo Taata uNsisya, abape Mbepo Mwikemo, ugwa kubapa
amahala nu kubamanyisya muno ajiiliile, ukuti mummanye kanunu
fiijo. 18 Kangi ngusuuma abiigule amaaso agaa mu ndumbula
syinu, ukuti mufimanye kanunu ifi mukusuubila na ifi aababilikiile.
Ifyo kyo kilingo ikisisya fiijo, iki aafingile ukubapa abandu baake.
19 Mugamanye amaka gaake amakulumba fiijo, aga gikubomba
imbombo kumyitu twe tummwitiike Jesu. Gali bo ulwa maka gala
amakulumba, 20 aga Kyala aalinsyukiisye Kilisiti ukufuma mbafwe, nu
kummbiika ku kiboko kyake ikiililo, pabujo ubusisya fiijo, kumwanya.
21 Uko Jesu jo nkulumba gwa bulagili boosa, ubukulumba boosa na
maka goosa, ukufikinda ifipeligwa fyosa ifi fili nu bulagili, ukwandila
akabalilo aka, na aka kikwisa. 22 Kyala aalimpeele Jesu amaka gaa
kufilagila fyosa. Aalimmbiikile ukuja Ndongosi gwa kipanga kyake,
bo ulwa ntu mu mbili. 23 Ikipanga kya Kyala go mbili gwa Kilisiti.
Kikaagilwa kunongwa jaake, uju ikufipela fyosa ukusita kwagilwa.

2

Ukupeeligwa ubuumi mwa Kilisiti

1 Ijolo, umwe mwali bafwe, kunongwa jaa mbiibi nu butulanongwa
bwinu. 2 Akabalilo kala mwakongaga akajiilo akabiibi akaa bandu
abaa pakiisu apa, kangi mwammwimikaga untwa umbiibi Seetano, uju
jo nkulumba gwa mbepo inyali mu mpaalanga. Untwa ujo akabalilo
aka ikubalongosya abandu aba batikuntiila Kyala. 3 Nalooli uswe
twesa akabalilo kala twali bo abeene. Twakongaga ifinyonyo ifya
mbili. Twabombaga syosa isi indumbula syitu imbiibi syalondaga.
Twapaapiigwe ni ndumbula isi sili nu butulanongwa. Bo ulwa bandu
boosa, na nuuswe twabagiisye ukupeeligwa ulufundo na Kyala.
4 Looli Kyala gwa kibabiilisi fiijo. Atuganile nu lugano ulukindilisi.
5 Na paapo twafwile kunongwa jaa butulanongwa bwitu, poope Kyala
aatusyusiisye pamopeene na Kilisiti. Nalooli kwi ipyana lya Kyala
lyene, mupokiigwe. 6 Aatusyusiisye pamopeene na Kilisiti, ukuti

tukajege pamopeene nagwe kumwanya. Aabombile isi ukwendela kwa Kilisiti Jesu, 7 ukuti akabalilo aka kikwisa atunangisye iliipyana lyake iliikulumba. Atunangiisye ubukabi ubukulumba bwa ipyana lyake ilingi fiijo, ili atupeele uswe twe tulungeene na Kilisiti Jesu.

8 Kyala abapokile kwi ipyana lyake, ku njila jaa kummwitika Kilisiti Jesu. Nalooli, ubupoki mukwambililila, komma kunongwa jaa mbombo syinu inunu, looli ubupoki fyabupe fya Kyala. 9 Mupeeliigwe itolo ubupoki na Kyala, komma kunongwa jaa mbombo syinu, ukuti najumo angiituufyaga. 10 Uswe tuli fipeligwa fya Kyala, aatubumbile ubupya ku njila jaa kulungana na Kilisiti Jesu, ukuti tubombege imbombo inunu. Kyala aasibaatiike imbombo isyo liijolo, ukuti uswe tusibombege.

Abandu boosa bali kandu kamokeene mwa Kilisiti

11 Po ulu, umwe mwe mukaja Bajuuta, mukumbuke ukuti, aBajuuta aba bikwijoba ukuti, “Babuutigwa,” bikuti umwe muli, “Bapanja,” paapo umwe mukabuutigwa kukyeni.* Looli ukubuutigwa uko mbombo itolo iji jikubombigwa na bandu. 12 Mukumbuke ukuti, akabalilo kala mukaali pamopeene na Kilisiti. Mwali bo ulwa baheesya, paapo mukaali benekaaja pamopeene na Banyaisilaili. Umwe mukaali baliilanisi ndufingo ulwa lwitikano na Kyala.† Kangi mwatuugalaga nkiisu kisita lusuubilo nu kummanya Kyala.

13 Umwe mwe mulungeene na Kilisiti, ijolo mwali pabutali na Kyala, looli akabalilo aka abasegeliisye ukwendela mwi ilopa lya Kilisiti Jesu. 14 Namanga Jesu juujo, jo uju atufwenie. Atubungeenie uswe twe Bajuuta na nuumwe mwe mukaja Bajuuta ukuja kandu kamokeene. Ukwendela mbufwe bwake, aalisoosiisyepo iimato ilya bulugu, ili lyatutapwile kubwandilo. 15 Aasisoosiisye ingomeelesyo ni ndagilo isi Kyala aabapeele aBajuuta, ukuti twesa tujege kandu kamokeene akapya mwa Kilisiti. Mo muno aabombiile ukutupa ulutengaano. 16 Aatufwenie nu kutubiika ukuja kandu kamokeene nkyeni mwa Kyala. Ku njila jaa kufwa pa kikohekano, aabusoosiisyepo ubululugu ubwa Bajuuta na aba bakaja Bajuuta. 17 Kilisiti aaliisile kukubalumbililila iNdumi iNunu ijaa lutengaano, umwe mwe mukaja Bajuuta, mwe mwali pabutali na Kyala, nu kutulumbililila uswe twe Bajuuta, twe twali kifuki nagwe. 18 Namanga uswe twesa twe Bajuuta, na nuumwe mwe mukaja Bajuuta, tubagiile ukusegelela kwa Taata ku njila jaa Mbepo jumojwene.

19 Po ulu, umwe mwe mukaja Bajuuta, mukaja baheesya kangi. Looli muli baana baa Kyala, kangi muli benekaaja pamopeene na biikemo baake, kangi muli bandu baa mu nyumba jaake. 20 Inyumba iji jijengiigwe pa lwalo ulwa batumigwa na bakunguluka, joope Kilisiti Jesu lyo ibwe iikululumba ilya pa lwalo pa nguto. 21 Pa lwalo ulo, gikujengigwapo amapamba goosa, ukuti jije nyumba jaa maka, nu kuja tempeli nyiikemo ku Ntwa Kyala. 22 Akabalilo aka, nuumwe mukulungisigwa pamopeene, pa lwalo lwa Jesu, ukuti muje nyumba jaa Kyala, muno ikutuugala ku njila jaa Mbepo gwake.

* **2:11** 2:11 Ukubuutigwa kukyeni Bala ku Isyakulingaania. † **2:12** 2:12 Ulwitikano na Kyala Bala iisyu Ulwitikano ku Isyakulingaania.

3

Ɨmbombo jaa Paʉli kʉ bandʉ aba bakaja Bajuuta

1 Po ʉkʉkongana na ɨsyo, ngʉbasʉʉmila ʉmwe, ʉne Paʉli ne mpinyigwa kʉnongwa jaa mbombo ɨjɨ Kɨlɨsiti Jesu aalɨmbeele, ʉkʉbabombela ʉmwe mwe mukaja Bajuuta. 2 Nalooli mupɨliike ʉkʉtɨ Kyala, kwi ipyana lyake, aalɨmbeele ɨmbombo ɨjɨ ngʉjɨbomba kʉnongwa jɨɨnu. 3 Kyala aalɨɨnangiisye ɨsya ndʉbaatɨko lwake ʉlwa mbʉtiitʉ, kʉ njɨla jaa bʉsetʉli, bo muno mbasimbiile kʉ bʉpimba.* 4 Bo mukʉbala ɨsi mbasimbiile, mubagiile ʉkʉmanya ʉkʉtɨ, ndwageenie ʉlʉbaatɨko ʉlwa Kyala ʉlwa mbʉtiitʉ, ʉlwa nongwa sya Kɨlɨsiti. 5 Ijolo Kyala akaababʉʉlile abandʉ ʉlʉbaatɨko ʉlo ʉlwa mbʉtiitʉ. Looli akabalɨlo aka abasetʉliile abatʉmigwa na bakunguluka baake abiikemo, kʉ njɨla jaa Mbepo Mwikemo. 6 Ʉlʉbaatɨko ʉlwa mbʉtiitʉ ʉlo lo ʉlʉ. Kʉ njɨla jaa kʉjiitɨka ɨNdʉmi ɨNunu, boosa aba bakaja Bajuuta, pamopeene na Bajuuta, bikʉkaba ɨkɨjabo ɨkya nkɨlingo kya Kyala. Bikʉja pamopeene bo ʉlwa tʉmbakaasya ʉtwa mbɨlɨ. Kangɨ ʉkwendela mwa Kɨlɨsiti Jesu, bikwambɨlɨla pamopeene ɨfi Kyala aafingile ʉkʉbasaja aBajuuta.

7 Kyala kwi ipyana lyake, aalɨmbeele ɨmbombo jaa kʉfumusya ɨNdʉmi ɨNunu ɨjɨ, ʉkʉkongana na maka gaake amakʉlʉmba. 8 Na paapo ʉne ndɨ nnandɨ kʉ biikemo boosa, poope naapeeliigwe ɨliipyana ɨlɨ, ʉkʉtɨ mbalʉmbɨlɨle abandʉ aba bakaja Bajuuta ɨsya sajo ʉkʉfuma kwa Kɨlɨsiti, ɨsi sitikʉpɨmɨka. 9 Kangɨ aalɨɨsalile ʉkʉtɨ mbasetʉlile abandʉ boosa, ʉlʉbaatɨko lwake ʉlwa mbʉtiitʉ muno lʉjɨɨliile. Ʉlʉbaatɨko ʉlo, Kyala ʉjʉ jo Mpeli gwa tʉndʉ toosa, aalʉfisile akabalɨlo koosa akaa ijolo. 10 Kʉ njɨla ɨjɨ aabaatiike ʉkʉbombela ɨkɨpanga kyake, ʉkʉnangɨsya muno gajɨɨliile amahala gaake ʉbwingi, kʉ fipeligwa fyosa ɨfi fikʉlagɨla na ɨfi fili na maka mu mpaalanga. 11 Ʉlo lo lʉbaatɨko lwa Kyala ʉlwa bwila na bwila, ʉlʉ aalʉbombile kʉ njɨla jaa Kɨlɨsiti Jesu ʉNtwa gwɨtʉ. 12 Ʉkwendela mwa Jesu Kɨlɨsiti na kʉ njɨla jaa kʉmmwitɨka, tʉlɨ nʉ bwabʉke nʉ bʉkifu ʉbwa kʉsegelela nkyeni mwa Kyala. 13 Po ngʉbasʉʉma ʉkʉtɨ mulingoonyokaga amaka. Kʉ ngʉbɨlo ɨsi ngʉkʉbɨlwa kʉnongwa jɨɨnu, ɨsyo bo bʉsisya bwɨnu.

Ʉlwipuuto lwa Paʉli kʉ Baefesi

14 Po kʉnongwa ɨjo, ngʉmfugamila Taata, 15 ʉjʉ jo bʉfumɨlo ʉbwa fipeligwa fyosa ɨfya mu mpaalanga nɨ fya pakiisʉ. 16 Ngʉnsʉʉma Kyala ʉkʉtɨ, ʉkʉkongana nɨ sajo syake ɨnyingi, abakasye fiijo mu ndumbula syɨnu, ʉkwendela mwa Mbepo gwake. 17 Ngʉsʉʉma kangɨ ʉkʉtɨ, Kɨlɨsiti atʉʉgalege mu ndumbula syɨnu paapo mummwitiike. Kangɨ ngʉsʉʉma ʉkʉtɨ mwitotekege pa lwalo ʉlwa lʉgano, 18 ʉkʉtɨ pamopeene na biikemo boosa, mujege na maka agaa kʉlwagania ʉlʉgano lwa Kɨlɨsiti muno lʉjɨɨliile, ʉbweleefu, ʉbʉtali, ʉbwinʉfu nʉ bʉsolofu. 19 Kangɨ nʉ kʉlʉmanya ʉlʉgano lwa Kɨlɨsiti ʉlʉ lʉkɨndile amahala goosa, mwisʉle fiijo ʉbʉsita kwagɨlwa bwa Kyala.

20 Kʉnongwa ɨjo Kyala atuufigwege! Kʉ maka gaake ikʉbomba ɨmbombo nkatɨ mmyɨtʉ. Kangɨ ʉmwene abagiile ʉkʉbomba ɨmbombo ɨngʉlʉmba fiijo ʉkʉkɨnda ɨsi tʉbagiile ʉkʉsʉʉma nʉ kwinogona.

---

* **3:3** 3:3 Bala kalata gwa Abaefesi 1:9-10; 2:11-22.

21 Nalooli Kyala atuufigwege nkipanga kyake, na mwa Kilisiti Jesu
akabalilo koosa, bwila na bwila! Ameni.

4

Abiitiki baa Jesu bali kandu kamokeene

1 Po leelo une ne mpinyigwa kunongwa jaa kummbombela uNtwa
Jesu, ngubapyelesya ukuti mujege nkajiilo aka kafwene na muno Kyala
aababilikiile. 2 Mujege nu lwijiisyo fiijo, kangi mujege booloolo ndi
syosa. Amupaakisaniege ku lugano. 3 Mwijuulege ukubulindilila
ubuliilanisi bwinu, ubu mupeeliigwe na Mbepo Mwikemo, ku njila
jaa lutengaano ulu lubalungeenie. 4 Guliko umbili gumogwene, na
Mbepo jumojwene, bo ulwa lusuubilo ulu tubilikiliigwe na Kyala luli
lumolwene. 5 Aliko uNtwa jumojwene, ulwitiko lumolwene, uloosyo
lumolwene. 6 Kangi aliko Kyala jumojwene, uju jo Taata gwa boosa,
ali pamwanya pali boosa, ikubomba ndi boosa, ali nkati ndi boosa.

7 Looli kukuti mundu akabile iliipyana, ukukongana ni kipimilo kya
kikungilwa, iki atupeele Kilisiti. 8 Po apa Kalata uMwikemo ikuti,
“Bo ikufyuka kumwanya fiijo,
aafyukile nabo abapinyigwa bingi,
aabapeele abandu ifikungilwa fyake.”*
9 Po ulu iisyu likuti, “Aafyukile kumwanya,” kokuti fiki? Kokuti,
kubwandilo aasulwike paasi fiijo pakiisu. 10 Po uju aasulwike pakiisu
apa, jo uju aafyukile ukukinda kumwanya koosa, ukuti ajege pabujo
boosa. 11 Umwene jo uju aababiikile bamo ukuja batumigwa, bamo
ukuja bakunguluka, bamo ukuja balumbilili, abangi ukuja batiimi,
na bangi ukuja bamanyisi. 12 Aabombile bo ulo ukubatendekesya
abiikemo ukubomba imbombo jaa Kilisiti, ukuti ikipanga kya Kyala,
ugu go mbili gwa Kilisiti, kijengigwe. 13 Kikujengigwaga mpaka
uswe twesa tubufikile ubuliilanisi ubwa lwitiko, nu kummanya fiijo
uMwana gwa Kyala, kangi tujege bandu aba bakomile, nu kubufikila
ubusita kwagilwa ubwa Kilisiti. 14 Po tulingajaga bo ulwa baana
abafyele, aba bikugutigwa nu mbelo ugwa luko nu luko, ugwa
manyisyo isi abandu bikwagula, ukuti babasofye abandu ku bukomu.
15 Looli tubuulanege ubwanalooli ndugano, ukuti tukule nu kumfikila
Kilisiti ndi syosa, uju jo ntu. 16 Mmyake, utumbakaasya toosa
utwa mu mbili tutuuleene nu kulungana pamopeene. Linga kukuti
kambakaasya kikubomba imbombo jaake, po umbili goosa gukukula
nu kwijenga ndugano.

Akajiilo akapya akaa biitiki baa Jesu

17 Po mu ngamu ijaa Ntwa, ngubasoka nu kubasisimikisya,
ukwandila akabalilo aka, akajiilo kiinu kalingajaga bo ulwa bandu aba
bakammanya Kyala, abeene inyiinogono syabo sya mwalo. 18 Amahala
gaabo gali mu ngiisi. Bakakaba ubuumi ubu bukufuma kwa Kyala,
kunongwa jaa bukonyofu bwabo, nu bukafu ubwa ndumbula syabo.
19 Basobile, kangi bakaja ni soni, biibiikile mbunyali ubwa luko loosa,
bikunyonywa ukukindapo ukubomba isyo.

20 Leelo umwe mukaamanyiile bo ulo isya Kilisiti. 21 Nalooli
mwapiliike kanunu indumi ni manyisyo syake, ukukongana nu

* **4:8** 4:8 Bala kalata gwa Isabuli 68:18.

bwanalooli ubu bulimo mmyake. 22 Mwamanyisiigwe ukubuleka ubundu bwinu ubwa ijolo, aka ko kajiilo kiinu akabiibi. Akabalilo kala moonangikaga kunongwa jaa finyonyo fyinu ifi fikubasyoba. 23 Mwamanyisiigwe ukwandula inyiinogono syinu, 24 nu kufwala ubundu ubupya, bo ulu Kyala aabapelile ukufwana nagwe, mbugolofu na mbwikemo ubwa nalooli.

25 Po namuleke ubutungulu! Kukuti mundu ajobege ubwanalooli ku nnine,† paapo kukuti mundu kambakaasya akaa mbili gumogwene. 26 “Linga mukaleele, mulingabombaga ubutulanongwa.”‡ Iliisuba lilingajongaga bo mukaali muli ni ngalalisi. 27 Mulingampaga Seetano ubujo. 28 Unhiiji aleke ukuhiija, abombege imbombo jaa bwanalooli na maboko gaake, ukuti akabege utundu utwa kubajabilapo abangi aba bali nu butolwe.

29 Mulingajobaga amasyu agaa loonangiko, mujobege amasyu agaa kubajenga nu kubatuula abiiniinu, ukuti bakabilengemo aba bikugapilikisya. 30 Mulingampelelaga ubusulumanie Mbepo Mwikemo, paapo Mbepo ujo kimanyilo kya Kyala kumyinu ukuti muli bandu baake, nu kuti liliko iisiku ili Kyala aikwisa kubapoka. 31 Po namuleke ukubabenga abandu, ingimbuko, ingalalisi, unjwego na maheelu, pamopeene nu bubiibi ubwa luko loosa. 32 Looli mujege ni kibabiililisi, mubombelanilege inunu. Kukuti mundu anhobokelege unnine, bo ulu Kyala aabahobokiile ukwendela mwa Kilisiti.

5

Akajiilo akabagisye ku bafundigwa baa Jesu

1 Po leelo mukongege akajiilo akaa Kyala, paapo umwe muli baanaake abakundwe. 2 Mugananege akabalilo koosa, bo ulwa Kilisiti uju atuganile, aaliiningile ukuja ikemo lya kubooligwa ilya luuma ulunu, ili likunkyela Kyala. 3 Looli mulingalogwaga siku, pamo ukuja ni finyonyo ifibiibi ifya tundu, paapo isyo sikabagisya ku biikemo. 4 Amasyu giinu galingajaga gaa kubasuusya abiiniinu, pamo agaa bukonyofu, pamo agaa sunga, looli gajege masyu agaa kugwa ulupi kwa Kyala. 5 Iisyu ili mulimanye nalooli, ukuti aka-jako undogwe, pamo unnyali, pamo unnyonywa toosa, uju abagiile ukwingila mBunyafyale bwa Kilisiti na Kyala.* Ujo afwene nu mundu uju ikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala. 6 Umundu gwesa alingabasyobaga na masyu agaa butungulu, paapo kunongwa jaa butulanongwa ubo, ingalalisi sya Kyala sikubiisila boosa aba batikuntiila. 7 Po mulingajaga nu bulilanisi na bandu aba bikubomba isyo.

Ukwenda bo abandu aba bali ndumuli

8 Ijolo umwe mwali mu ngiisi, looli akabalilo aka muli ndumuli, kunongwa jaa kummwitika uNtwa Jesu. Mwendege bo abandu aba bali ndumuli. 9 Namanga abandu aba bali ndumuli bikubomba inunu, isya bugolofu ni sya bwanalooli, akabalilo koosa. 10 Kangi musilondege isi sikunkyela uNtwa. 11 Mulingajaga nu bulilanisi na bandu aba bikubomba imbombo isya mu ngiisi, looli musisetulege.

† **4:25** 4:25 Bala kalata gwa Sakalija 8:16. ‡ **4:26** 4:26 Bala kalata gwa Isabuli 4:4. * **5:5** 5:5 MBunyafyale bwa Kilisiti na Kyala Bala iisyu UBunyafyale bwa Kyala ku Isyakulingaania.

12 Namanga sya soni nu kusijoba isi abandu abo bikusibomba mbutiitu.
13 Looli linga sili ndumuli, sikubonekaga pabwelu, paapo ulumuli
lukusimulika. 14 Linga ulumuli lukukamulika akandu aka kali mu
ngiisi, katikusyala lulalula, koope kikuja nu lumuli. Jo nongwa iji
baatigi,
“Lembuka ugwe, gwe ugonile utulo!
Usyuke ukufuma mbafwe.
Kilisiti ikukumulikilaga.”
15 Po amwikeetege nkajiilo kiinu. Mulingajaga bo ulwa bakonyofu,
looli bo ulwa baa mahala. 16 Mukabombelege kanunu akabalilo
koosa aka muli nako, paapo amasiku aga gaa bubiibi. 17 Po leelo
mulingajaga bakonyofu, looli mubwaganiege muno bujiiliile ubwigane
bwa Kyala. 18 Mulingagaalaga ifinga,† paapo umo bulimo ubusobi,
looli mwisulege Mbepo Mwikemo. 19 Mujobesaniege ku nyimbo isya
kuntuufya, isya mwa kalata gwa Isabuli, kangi isi ikutupapo Mbepo
Mwikemo. Mummwimbilege nu kuntuufya uNtwa mu ndumbula
syinu. 20 Munngwilege ulupi Taata Kyala amasiku goosa kuli syosa,
mu ngamu jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

Umundu nu nkasi muno bikulondigwa ukujiila

21 Kukuti mundu iijiisyege ku nnine kunongwa jaa lwimiko ulu muli
nalo kwa Kilisiti.
22 Umwe mwe bakiikulu mwe beegi, mwijiisyege ku balume biinu,
bo ulwa kwijiisya ku Ntwa Jesu. 23 Unnyambala ntu gwa nkasi, bo
ulwa Kilisiti, joope ntu gwa kipanga kya Kyala, jo Mpoki gwa kipanga
ikyo, iki go mbili gwake. 24 Mwe bakiikulu mwe beegi, mwijiisyege ku
balume biinu ndi syosa, bo ulwa kipanga kya Kyala kikwijiisya kwa
Kilisiti.
25 Mwe banyambala mwe beegi, mubaganege abakasi biinu, bo ulwa
Kilisiti uju akiganile ikipanga kya Kyala, alinkwininga ukukifwila.
26 Aaliiningile ukufwa ukuti akyelusye ikipanga kya Kyala, nu
kukisuka na miisi ni isyu lyake, kije kiikemo. 27 Aabombile bo
ulo ukuti iitwalile ikipanga kya Kyala ikisisya, ikisita kababye,
ikisita nginya, ikisita kwagilwa kamo. Looli ukuti kijege kiikemo
kangi kyelu. 28 Bubuubo abanyambala abeegi, boope bikulondigwa
ukubagana abakasi baabo, bo ulu bagiganile imibili gyabo. Umundu
uju annganile unkasi, aguganile umbili gwake. 29 Namanga aka-
jako umundu uju ikugubenga umbili gwake, looli ikuguswila nu
kugutiima, bo ulwa Kilisiti uju ikukibombela ikipanga kya Kyala,
30 paapo uswe tuli tumbakaasya utwa mbili gwake. 31 “Kunongwa
ijo unnyambala ikunndeka ugwise nu nna, ikummuumiililaga unkasi,
bobabiili bikujaga mbili gumogwene.”‡ 32 Amasyu aga mapalapala
fiijo, leelo une ngujoba isya Kilisiti, ni kipanga kya Kyala. 33 Looli
kukuti mundu annganege unkasi bo ulu aguganile umbili gwake, joope
unkiikulu umwegi ammwimikege undume.

6

Akajiilo akaa bapaapi na baanaabo

† **5:18** 5:18 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. ‡ **5:31** 5:31 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24.

1 Mwe baana, mubiimikege abapaapi biinu bo muno sikulondeligwa
mu Ntwa, paapo ubo bo bugolofu. 2 Ululagilo ulwa kwanda ulu luli nu
lufingo lukuti, "Ummwimikege uguuso nu nyoko, 3 ukuti ukabe isajo
nu kugona amasiku mingi pakiisu."*
4 Nuumwe mwe biisabo, mulingabakalasyaga abaaniinu, looli
mubakusyege nu kubafunda ni manyisyo isya Ntwa.

Akajiilo akaa batwa na batumwa baabo

5 Mwe batumwa,† mubiimikege abatwa biinu abaa pakiisu, ku
lutende nu kutetema. Mubombege bo ulo ni ndumbula inyeelu,
bo ulu mukummbombela Kilisiti. 6 Mubombege bo ulo akabalilo
koosa, komma ukubomba bo bikubakeeta kwene, ukuti babatuufye.
Looli mubombege muno bikulondeligwa ukubomba abatumwa baa
Kilisiti. Mubombege ni ndumbula joosa, bo muno Kyala ikulondela.
7 Mubabombelege abatwa biinu ni ndumbula joosa, bo muno
mukummbombela uNtwa Jesu, somma ngati mukubabombela abandu.
8 Namanga musyaganiege ukuti, uNtwa Jesu aikumpa ifya kusekeesya
umundu uju ikubomba inunu, aje ntumwa pamo mwabuke.
9 Na nuumwe mwe batwa, mubabombelege bo lululo abatumwa
biinu. Namuleke ukubatiilisya, namanga mumeenye ukuti uNtwa
gwabo nu gwinu jo julajula, ali kumwanya. Kyala ikubombela
ikipimilo kilakila ku bandu boosa.

Injila ijaa kuntola Seetano

10 Po inongwa isya kumaliikisya nikuti, mukakilege mu Ntwa,
na mmaka gaake amakulumba. 11 Namufwalege imyenda gyosa
igya kulwila ubwite, igi abapeele Kyala, ukubupinga ubukomu
bwa Seetano. 12 Paapo ubwite bwitu tutikulwa na bandu, looli
tukulwa ni mbepo inyali, isi sikulongosya nu kulagila pakiisu apa,
kangi na maka agaa mu ngiisi, po na maka agaa mbepo isya mu
mpaalanga. 13 Kunongwa ijo, namufwalege imyenda gyosa igya
kulwila ubwite, igi abapeele Kyala, ukuti iisiku lya butolwe bo lifikile,
mwise munsigile undugu. Bo mumalile ukulwa, mukwimaga na
maka. 14 Po leelo mwimege na maka, mwipinyege ubwanalooli mu
nsana, mufwalege ikyela ikya bugolofu pa kipambaga, 15 mufwalege
ifilato ukwitendekesya ukwenda injila ijaa kulumbililа iNdumi iNunu
ijaa lutengaano. 16 Pamopeene na syosa isyo, mujege ni ngulu
ijaa lwitiko ijaa kubatuula ukugisimisya imitipulo igya mooto igya
Seetano. 17 Namufwalege ikitili ikya kyela ikya bupokigwa, kangi
mujege nu luubo lwa Mbepo Mwikemo, ulu lyo isyu lya Kyala.
18 Mwipuutege bwila inyiipuuto sya luko loosa, ku butuuli ubwa
Mbepo Mwikemo. Mujege maaso kisita kukatala, ukubiipuutila abiitiki
boosa. 19 Muunyiipuutilege na niine, ukuti Kyala ambege bwila isya
kujoba, bo ngulumbililа pabwelu. Kangi mfumusyege nu bukifu
isya ndubaatiko ulwa mbutiitu isi sili mu Ndumi iNunu. 20 Une ndi
mwimilili gwa Ndumi iNunu mu nnyololo. Muunyiipuutilege, ukuti
njege nkifu ukujoba isi ngulondigwa ukusijoba.

Ululponio lwa kumaliikisya

* **6:3** 6:2-3 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12; Ukukumbuka Ingomeelesyo 5:16. † **6:5** 6:5 Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.

21 Ugwamyitu ndwitiko unkundwe Tikiko, umbombeli unsuubiligwa gwa Ntwa Jesu, ujo jo ikubabuula inongwa syangu syosa, ukuti mumanye muno njiiliile une, na isi ngubomba akabalilo aka. 22 Nuntumile ujo kumyinu, ukuti abapangile inongwa syitu nu kubakasya mu ndumbula syinu. 23 Ulutengaano lujege kumyinu, mwesa mwe baamyitu ndwitiko, nu lugano pamopeene nu lwitiko, ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti. 24 Ŧliipyana nu lugano ulu lutikumaliika, fijege na bandu boosa aba bannganile uNtwa gwitu Jesu Kilisiti.

Kalata gwa Paʉli kʉ Bafilipi Ɨsyakʉlongosya

Akaaja kaa Filipi kaalɨ mu Maketonija, kʉlʉʉlʉ nkiisʉ ɨkya Bʉgiliki. Paʉli aalʉmbɨliileko kʉla (Ɨmbombo sya Batʉmigwa 16) nʉ kwanda ɨkɨpanga kya Kyala. Looli bo fikɨndilepo ɨfyɨnja, Paʉli aapinyiigwe mu nnyololo. Ɨkɨpanga kya Kyala ɨkya mu Filipi kyalɨntʉmiile ɨndalama. Aasimbile kalata ʉjʉ ʉkʉgwa ʉlʉpi kʉnongwa jaa kʉntʉmila.

Kangɨ mwa kalata ʉjʉ ikʉbabʉʉla aBakilisiti ʉkʉtɨ atikʉpaasya ʉkʉfwa. Ikʉbakasya ʉkwima na maka ndwitɨko linga bikʉpeeligwa ɨngʉbɨlo. Ikʉbakʉmbʉsya ʉkʉtɨ ʉbʉʉmi bwabo mwa Kilisiti kɨkʉngɨlwa ɨkɨ abapeele Kyala.

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ
Paʉli ikʉbaponia aBafilipi
Ɨsya bʉtolwe ʉbʉ Paʉli aalɨ nabo
Ikʉbabʉʉla ʉkʉsileka ɨmbombo ɨsya kajiilo akaa ijolo, banndondege Jesu fii
Paʉli ikʉgwa ʉlʉpi kʉ bʉtʉʉli ʉbʉ baalimpeele

Ulʉponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ ʉne Paʉli na Timoti, twe babombeli baa Kilisiti Jesu. Tukʉbasimbɨla mwe biikemo* mwesa mwe mulɨ bandʉ baake Kilisiti Jesu,† pamopeene na mwe bɨimɨlili na batʉʉli, mwe mulimo mu Filipi.

2 Ɨliipyana nʉ lʉtengaano ʉkʉfuma kwa Taata Kyala na kʉ Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Ulwipuuto lwa Paʉli kʉ Bafilipi

3 Kʉkʉtɨ kabalilo aka ngʉbakʉmbʉka ʉmwe, ngʉgwa ʉlʉpi kwa Kyala gwangʉ kʉnongwa jɨinu. 4 Bwila bo ngʉbiipuutɨla ʉmwe mwesa, ngwipuuta nʉ lʉsekelo, 5 paapo mulɨ pamopeene na niine nkʉfumusya ɨNdʉmi ɨNunu, ʉkʉfuma iisikʉ lya kwanda bo mfikile kʉmyɨnu, mpaka liilino. 6 Ndikwilaamwa na panandɨ, ʉkʉtɨ Kyala ʉjʉ aalyandile ɨmbombo ɨnunu pakatɨ pamyɨnu, ikwisa kʉjɨmaliisya pi isikʉ ilɨ Jesu Kilisiti ikwisa kangɨ.

7 Ʉkʉbiinogona ʉmwe mwesa bo ʉlo, kanunu kʉmyangʉ paapo mbaganile fiijo. Na paapo ngʉjɨlwɨla ɨNdʉmi ɨNunu nʉ kʉjɨfumusya bo ndɨ mu nnyololo, poope ʉmwe mwesa mukwendelela ʉkʉja nʉ bʉliilanisi na niine mu mbombo ɨjo. 8 Kyala nkeeti gwangʉ, muno mbasyʉkile mwesa, nʉ lʉgano ʉkʉfuma kwa Kilisiti Jesu.

9 Ʉlwipuuto lwangʉ lo ʉlʉ, ʉlʉgano lwɨnu longelengepo ʉkʉja lwingi fiijo ʉkʉtɨ amahala nʉ kʉsyagania syosa kongelepo koope, 10 ʉkʉtɨ musyaganiege ɨnunu. Po mukʉjaga nɨ ndumbula ɨnyeelu,

---

* **1:1** 1:1 Abiikemo Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania. † **1:1** 1:1 Abandʉ baake Kilisiti Jesu NKigiliki bikʉtɨ Mwa Kilisiti Jesu. Bala iisyʉ Mwa Kilisiti Jesu kʉ Ɨsyakʉlingaania.

kisita nongwa, mpaka pi isiku lya kwisa kangi Kilisiti. 11 Ngunsuuma Jesu Kilisiti abiisusye iseke sya bugolofu, isya kuntuufya Kyala nu kunangisya ubusisya bwake.

Ukupinyigwa kwa Pauli kukufumusya iNdumi iNunu

12 Po mwe baamyitu ndwitiko, ngulonda mumanye ukuti syosa isi siinyaagile, situulile fiijo ukufumusya iNdumi iNunu. 13 Abalindilili boosa aba bikulindilila ikitangaalala, na bangi boosa bameenye ukuti mbinyiigwe kunongwa jaa kulumbilila inongwa sya Kilisiti. 14 Ukupinyigwa kwangu, kupelile abiitiki biiniitu ukukindilila ukunsuubila uNtwa, ukulumbilila iisyu lya Kyala kisita lutende.

15 Bamo ndi abo bikunndumbilila Kilisiti ku buufi na ku lukaani, bamo bikunndumbilila Kilisiti ku ndumbula inunu. 16 Aba bikunndumbilila ku lugano, bameenye ukuti mbiikiigwe na Kyala ukujilwila iNdumi iNunu. 17 Looli abangi abo bikunndumbilila Kilisiti ukuti biimikigwege abeene, batikunndumbilila ni ndumbula inunu. Bikwinogona ukuti bikongelelapo ubutolwe bwangu mu nnyololo.

18 Sikoonangikapo nasimo, paapo inongwa sya Kilisiti sikufumusigwa ku njila nyingi, kuje ku ndumbula inunu pamo imbiibi. Kunongwa ijo une nhobwike. Ngwendelelaga ukuhoboka, 19 paapo mmeenye ukuti, kunongwa jaa lwipuuto lwinu, nu butuuli bwa Mbepo Mwikemo uju aatumiigwe na Jesu Kilisiti, isi sikuusanukila une ukuja bupoki bwangu. 20 Ngusuubila fiijo ukuti, sikajako nasimo isya kumbela ukuja ni soni, looli bo ulu syali amasiku goosa, ngwendelelaga ukwikasya mu ndumbula ukuti Kilisiti atuufigwege kuli isi sikuboneka kumyangu, kujege ko kusyala ku buumi pamo ukufwa.

21 Po kumyangu une, ukujako ku buumi jo Kilisiti, nu kufwa ko kukaba. 22 Linga ngujako ku buumi, ngwendelelaga ukwijuula ukubomba imbombo jaa Kilisiti. Kali niisalile ifiki ubuumi nu bufwe? 23 Niikoleenie pakati pa njila ibili isyo. Ngunyonywa ukubuuka, ngajege pamopeene na Kilisiti, ijo jo njila nunu fiijo.

24 Looli kunongwa jiinu, ukujako ku buumi une, kukulondigwa fiijo. 25 Isyo syo ndi nu bwanalooli nasyo, mmeenye ukuti ngwendelelaga ukutuugala pamopeene na nuumwe mwesa, ukuti mukulege nu kuja nu lusekelo ndwitiko. 26 Po mukukindililaga ukuja nu lusekelo mwa Kilisiti Jesu, kunongwa jaa kujapo kangi une pamopeene na nuumwe.

27 Looli ulwendo lwinu lujiilege bo muno iNdumi iNunu ijaa Kilisiti jikulondela. Linga niisile kukubakeeta umwe, pamo linga ngajapo, mbilikege inongwa syinu, ukuti mwimile kanunu pamopeene, kangi muli ni nyango jimojeene, kunongwa jaa kujilwila iNdumi iNunu.

28 Mulingabatiilaga na panandi aba bikubapinga ndi syosa sila, looli mujege bakifu akabalilo koosa. Ukubomba bo ulo kukunangisyaga kumyabo ukuti bikupyutigwa, looli ukuti umwe mukupokigwa na Kyala. 29 Kokuti mupeeliigwe ipyana, kukaja kwene ukummwitika itolo, looli nu kukubilwa kunongwa jaa Kilisiti. 30 Liilino mukulwa ubwite ubo, ubu mwambonaga ngulwa kubwandilo, bo ubu na ulu mukupilika ngaali ndi pakulwa.

2

Ulwijiisyo lwa biitiki nu lwa Jesu

1 Bule, ubuumi bwitu mwa Kilisiti bukutupa amaka? Bule,
ulugano lwake lukutukasya? Bule, twambiliile Mbepo Mwikemo
2 twesa, ukukeetana ku booloolo nu kupaakisania? Po muunyiisusye
ulusekelo, ku njila jaa kuja ni nyiinogono simosyene, ulugano
lumolwene, indumbula jimojeene, ni nyango jimojeene.
3 Mulingabombaga syosyosa ni ndumbula jaa kulonda ukuntola
ujungi pamo ku matingo, looli mujege nu lwijiisyo. Kukuti mundu
ammbonege unnine ukuja gwa kwimikigwa ukunkinda umwene.
4 Kukuti mundu alingalondaga kwene ukukaba umwene, looli kukuti
mundu akeetege ni sya bangi. 5 Mwinogonege bo muno iinogonelaga
Kilisiti Jesu,

6 uju ali bo muno ajiiliile Kyala,
looli akaakubiikilepo ukuja bo Kyala ukuja kandu kaa
kukuumiilila.
7 Aafilekile fyosa, aali bo muno ajiiliile untumwa,*
aapaapiigwe bo ulwa bandu.
8 Aaboniike bo ulwa bandu,
kangi aaliijiisiisye nu kunkonga Kyala mpaka mbufwe,
ubufwe bwa kugogigwa pa kikohekano.
9 Kunongwa ijo Kyala alinkummwimika fiijo.
Alinkumpapo ingamu iji jisikindile ingamu syosa,
10 ukuti mu ngamu jaa Jesu fifugamege,
ifipeligwa ifya kumwanya, ifya pakiisu ni fya ku busyuka,
11 nu kuti kukuti lulimi lujobe ukuti Jesu Kilisiti jo Ntwa,†
ku busisya bwa Taata Kyala.

Abiitiki bajege lumuli lwa pakiisu

12 Po bakundwe, mwendelelege ukubomba ku maka imbombo
isi sikunangisya ubupoki bwinu. Muntiilege Kyala nu kuntetema,
kalingaja keene akabalilo aka ndipo, looli mukindililege akabalilo
aka ngajapo, bo ulu mwambilikaga isi naababuulaga amasiku goosa.
13 Mubombege bo ulo paapo jo Kyala ikubombaga imbombo pakati
pamyinu, nu kubapapo amaka agaa kulonda nu kubomba ubwigane
bwake.
14 Mubombege syosa kisita kwibuneesya pamo ukukaanika, 15 ukuti
muje beelu kisita nongwa, bandu baa Kyala abagolofu na basita
kuja na kababye nakamo, pakati pa bandu abasyobi na baniongafu
abaa nkabalilo aka. Pakati pamyabo mukumulika bo ulwa muli isi
sikulangala fiijo mu mpaalanga, 16 bo mulikolile iisyu ili likutwala
ubuumi. Kunongwa ijo ngwisa kwituukifyaga umwe pi isiku lya kwisa
Kilisiti, sikwisa kunangisya ukuti ukwijuula kwangu, ngaataagile itolo
amaka.
17 Ulwitiko lwinu kwa Kyala nu kummbombela kwinu fifwene ni
ikemo, kandu kiinu akaa ntengo aka mukulonda ukunsookesya. Linga
bikuungoga, ubufwe bwangu bukujaga bo ikemo ilingi, ili lyongiilepo
pi ikemo lyinu. Ukeetege ngusekela fiijo pamopeene na nuumwe
mwesa. 18 Na nuumwe muhobokege nu kusekela pamopeene na niine.

Timoti na Epafulotiti

---

* **2:7** 2:7 Untumwa Bala ku Isyakulingaania. † **2:11** 2:10-11 Bala kalata gwa Jeesaja 45:23.

19 Ngusuubila mu Ntwa Jesu, ukuntuma nakalinga Timoti kumyinu,
nhoboke ukupilika inongwa syinu. 20 Nguntuma umwene paapo ngaja
nu mundu ujungi uju ikubapaasya umwe ni ndumbula jaake joosa
bo ulwa Timoti. 21 Paapo boosa bikukeeta syene isyabo, somma isya
Jesu Kilisiti. 22 Umwe mummeenye Timoti muno abagiisye, abombile
imbombo jaa Ndumi iNunu pamopeene na niine, bo ulwa mwana nu
gwise.
23 Po ngusuubila ukuntuma ujo nakalinga, bo nsyageenie isi
aasikuunyaaga. 24 Une ngusuubila mu Ntwa, ukuti na niine ndi kifuki
ukwisa.
25 Mpaka nuntume kumyinu Epafulotiti umwitiki mwiniitu,
umbomba mbombo mwinangu, undwabwite mwinangu, uju
mwalintumile ukunduula une, 26 paapo asyukilwe ukubabona
umwe mwesa. Kangi aataamiigwe, kunongwa jaa kuti mwapiliike
ukuti mbine. 27 Nalooli aabinile fiijo, aaponile ukufwa. Leelo Kyala
aalimpeliile ikisa, jomma mwene itolo looli na niine, ukuti ndingajaga
nu busulumanie pamwanya pa busulumanie.
28 Po leelo ngulonda fiijo ukuntuma, ukuti bo mummbwene
kangi muhoboke, ubusulumanie bwangu bunaganike. 29 Po
mummwambililе mu Ntwa nu lusekelo loosa. Abandu bo ujo,
mubiimikege, 30 paapo aaponile ukufwa kunongwa jaa mbombo jaa
Kilisiti. Akaabupaakiisye ubuumi bwake ukuti ngabe ubutuuli ubu
mukaabagiile ukuumbombela bo muli kubutali.

3

Ubununu ubwa kummanya Jesu Kilisiti

1 Po leelo, mwe baamyitu ndwitiko, musekelege mu Ntwa!
Ndikukatala ukwandilamo ukusimba inongwa isi naabasimbiile,
paapo kukulindilila ulwitiko lwinu.
2 Mujege maaso na aba bikukasya ulwiho lwa kubuuta imibili!* Abo
mbwa kangi babomba mbiibi. 3 Abandu aba babuutiigwe kukyeni
ulwa nalooli, jo uswe somma abeene, paapo jo uswe tukummwipuuta
Kyala ku njila jaa Mbepo gwake. Tukwituukifya isya Kilisiti Jesu,
tutikusuubila isya mbili, 4 na paapo niine ndi nasyo isya kugusuubila
umbili. Linga umundu gwesa jula ikwinogona ukuti ali nasyo isya
kugusuubila umbili, une nunkindile. 5 Ndi Mwisilaili, ndi gwa nkikolo
kya Benjamini, ndi Nhibuli nalooli. Bo mfikiisye akabalilo kaa masiku
lwele ukufuma pakupaapigwa, naabuutiigwe kukyeni. Une ndi
Mfalisai,† fyobeene ngusikonga fiijo indagilo sya Moose. 6 Nkwijuula
kwangu ukusikonga indagilo, naakitaamiisye fiijo ikipanga kya Kyala.
Akajiilo kangu ako, mu ndagilo sya Moose, ngaatulile inongwa najimo.
7 Isi naatigi ngukaba, akabalilo aka ngusibona ukuti ndiigilwe,
kunongwa jaa Kilisiti. 8 Moomuumo, ngufibona fyosa ukuti ndiigilwe,
kunongwa jaa bununu ubwa kummanya Kilisiti Jesu, uNtwa gwangu.
Kunongwa jaake mfitaagile fyosa, ngufibona fyosa ifyo ukuja mindu
gya kutaaga kwi ijala, ukuti nunkabe Kilisiti, 9 nje mmyake. Mbaliigwe
ubugolofu na Kyala ku njila jaa kummwitika Jesu Kilisiti, somma

* **3:2** 3:2 Ukubuuta imibili Kokuti ukubuutigwa kukyeni. Bala iisyu Ukubuutigwa kukyeni ku Isyakulingaania. † **3:5** 3:5 UMfalisai Bala iisyu ABafalisai ku Isyakulingaania.

kukusikonga indagilo. Ukubaligwa uko kufumile kwa Kyala, ku njila jaa kummwitika Kilisiti.
10 Ngulonda nummanye Kilisiti, nu kugamanya amaka agaa kusyuka
kwake, njemo niine mu ngubilo syake. Ukufwa kwangu kufwane
nu bufwe bwake, 11 mpaka ngakabe ku njila joosa jila, ukusyusigwa
ukufuma mbafwe.

Ukwikasya ukufika pa finganilo

12 Ndikuti ngabile ifyo, pamo ndikuti ngaagilwa nafimo. Looli
ngwikasya, ukuti ngakabe ifyo. Ifyo fyo ifi aalingooliile Kilisiti
Jesu ukuti ngabe. 13 Mwe baamyitu ndwitiko, ndikwibona ukuti
ngabile, looli sili simosyene isya kubomba une. Ukwibwa isi sikindile,
ngwijuula ukusifikila isya nkyeni. 14 Po leelo ngwikasya ukuti mfike
pa finganilo, ngabe ifya kusekeesya, ifi Kyala atubiikiile kumwanya,
ku njila jaa Kilisiti Jesu.
15 Po twesa twe tukulile ndwitiko, tujege ni nyiinogono bo sisi-
isi. Linga mukwinogona isingi, Kyala ikubiigulila ukusyagania isyo.
16 Akakulumba, twendelelege mu njila jijiijo, iji tukujikonga mpaka
ulu.

Abiitiki bakongege akajiilo akaa Pauli

17 Baamyitu, mungongege muno ngubombela, nu kubakeeta aba
bikubomba bo ulwangu. 18 Mbabuulile kaa kingi, ndi pakubabuula
kangi, ngulila na maasosi, paapo baliko abandu bingi aba bali na
kajiilo akabiibi. Abo bo aba bikujipinga indumi jaa kikohekano ikya
Kilisiti.
19 Abalugu abo, kummaliikisyo bikwisa kupyutigwa. Lyakyala lyabo
syo nyanda syabo. Abandu abo bikwituufya ukubomba ingosya soni.
Inyiinogono syabo sili ku fya pakiisu.
20 Looli uswe, kumyitu ko kumwanya. Tukunnguulila fiijo uMpoki
gwitu, uNtwa Jesu Kilisiti ukufuma uko. 21 Umwene ikwisa
kugisanusya imibili gyitu imyonywa, gikwisa kufwana nu mbili gwake
unsisya,‡ ku maka aga ikufilambika fyosa ukuja paasi pamyake.

4

1 Po baamyitu ndwitiko, mwe mbaganile fiijo nu kubasyukwa,
mwitotekege mu Ntwa. Mukumbela ukusekela, ngubamogela fiijo.

Pauli ikubalagila abiitiki

2 Nikubasuuma fiijo baa Jotija na Sintike, mupilikisaniege ulwa
bunyamundu mu Ntwa. 3 Nalooli, ngukusuuma nungwe gwe
mbombeli mwinangu, ubatuule abakiikulu abo, paapo abakiikulu abo
biijuulile fiijo ukufumusya iNdumi iNunu pamopeene na niine. Kangi
ubatuule Kelementi na bangi aba baabombaga imbombo pamopeene
na niine, abo ingamu syabo Kyala asisimbile mwa kalata ugwa buumi.
4 Musekelege bwila mu Ntwa. Nikubabuula kangi, musekelege.
5 Ubooloolo bwinu bumanyigwege na bandu boosa. UNtwa ali kifuki.
6 Mulingapaasyaga nasimo, looli ndi syosa, munngwilege ulupi Kyala
nu kunsuuma ifi mufumbilwe. 7 Po ulutengaano ulu ikutupapo Kyala,
ulu lugakindile amahala goosa, lukubalindililaga mu ndumbula syinu,
na mu nyiinogono syinu, mwa Kilisiti Jesu.

‡ **3:21** 3:21 Bala kalata gwa 1 Abakolinti 15:42-57.

8 Mwe baamyitu, isya kumaliikisya nikubabuula nikuti, mwinogonege syene isya nalooli, syene isya lwimiko, syene isya bugolofu, syene isi sikaja nyali, syene isya kubagisya, syene isi sikutuufigwa. Linga silipo simo inunu fiijo, kangi linga silipo simo isi sibagiisye ukutuufigwa, syo musiinogonelege. 9 Mubombege isi mwamanyiile, mwalyambiliile, mwasipiliike nu kusibona kumyangu, po Kyala ugwa lutengaano ikujaga pamopeene na nuumwe.

Pauli ikuti ndaga ku Bafilipi

10 Ngusekela fiijo mu Ntwa, paapo kummaliikisyo mwandiisye kangi ukumbaasya. Mwambaasyaga bwila, looli mukaakaagile itolo akabalilo akaa kubomba bo ulo. 11 Ndikujoba bo ulo ukuti pamo mfumbilwe, paapo mmanyiile ukufwana nafyo fiifyo linga ndi nafyo. 12 Mmeenye ukusita kuja nafyo nu kuja nafyo fingi. Niijiisibiisye ndi syosa na mbujo boosa, ukwikuta nu kugona ni njala, ukuja nafyo fingi nu kwagilwa. 13 Mbagiile ukubomba syosa ku njila jaa Kilisiti, uju ikumbapo amaka.

14 Looli mwabombile kanunu, ukuja babombeli biinangu na paapo naali mbutolwe. 15 Mwe Bafilipi, musyageenie ukuti akabalilo ako naabalumbiliile iNdumi iNunu ulwa kwanda, bo nsookilemo nkiisu ikya mu Maketonija, kyene ikipanga kya Kyala ikyinu kyabombaga pamopeene na niine, nu kumbapo ubutuuli. 16 Kangi koope ku Tesaloniki, mwandumilaga ubutuuli kaa kingi. 17 Ndikujoba bo ulo ukuti mundumile ubutuuli. Looli ngulonda itolo, ukuti Kyala abasaje fiijo kunongwa jaa bupe bwinu.

18 Ifyabupe fyinu ifi andwaliile Epafulotiti fiifwene. Nambiliile fyosa kangi fikindile pali ifi naafumbilwe. Ifyabupe ifyo fifwene bo iliikemo inunu, ili liitikisiigwe nu kunkyela Kyala. 19 Po Kyala gwitu, ku bukabi bwake ubukulumba, ku njila jaa Kilisiti Jesu, aikubapapo fyosa ifi mukufilonda.

20 Ubusisya bujege kwa Taata Kyala, bwila na bwila! Ameni.

Uluponio lwa kumaliikisya

21 Mumbonekesye kukuti mwikemo mwa Kilisiti Jesu. Abaamyitu abiitiki aba bali pamopeene na niine bikubaponia. 22 Abiikemo boosa bikubaponia, fiijo aba bikubomba imbombo jaa silikali ijaa malafyale gwa Balooma.

23 Iliipyana lya Ntwa Jesu Kilisiti lijege pamopeene na nuumwe.

Kalata gwa Paʉli kʉ Bakolosi Ɨsyakʉlongosya

Akaaja akaa mu Kolosi kaali kʉ lʉbafu ʉlwa kʉbʉjongelo ʉlwa kiisʉ ikɨ amasikʉ aga bikʉtɨ Bʉtuluki. Ʉntʉmigwa Paʉli akaabajaatiilemo abiitiki abaa nkaaja ako, looli aasimbile kalata ʉjʉ, paapo aapiliike ʉkʉtɨ baliko abamanyisi baa bʉtʉngulʉ nkɨpanga kya Kyala kila. Abamanyisi abo baamanyisyaga ʉkʉtɨ abiitiki bikʉlondigwa ʉkʉsikonga inyiiho sya Bajuuta, bo ʉkʉbuuta kʉkyeni nʉ kwipuuta kʉ bandʉmi, ʉkʉtɨ bankyelege Kyala.

Po Paʉli ikʉsimba kalata ʉjʉ ʉkʉbakʉmbʉsya abiitiki ʉkʉtɨ bwali bʉfwe bwa Kilisiti ʉbʉ bwabapokile. Ikʉbakʉmbʉsya ʉkʉtɨ Kilisiti ali kʉmwanya ikʉbalagila abandʉmi boosa, nʉ tʉndʉ toosa ʉtʉ tʉlipo. Fyobeene bikʉlondigwa ʉkʉmmwipuuta Kilisiti mwene. Kangɨ ikʉbakʉmbʉsya ʉkʉtɨ akajiilo kaabo kanangɨsyege ʉkʉja bandʉ aba basʉngʉliigwe na Kyala.

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ
Paʉli ikʉbaponia aBakolosi nʉ kʉgwa ʉlʉpi kwa Kyala
Ʉbʉkʉlʉmba bwa Kilisiti nʉ bʉpoki bwake
Ɨmbombo jaa Paʉli mfipanga fya Kyala
Kilisiti abaabwile abiitiki ʉkʉfuma mu nyiiho ɨsya bandʉ
Ikʉmanyisya muno abiitiki bikʉlondeligwa ʉkʉtʉʉgala nʉ lʉtengaano, nʉ k
Ʉlʉponio ʉlwa kʉmaliikisya

Ʉlʉponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ ʉne Paʉli, ne ntʉmigwa* gwa Kilisiti Jesu, kʉ bwigane bwa Kyala. Ʉne nʉ gwamyitʉ ndwitiko Timoti, 2 tukʉbasimbila ʉmwe mwe biitiki biiniitʉ abagolofu mwa Kilisiti, mwe mulɨ mu Kolosi. Ɨliipyana nʉ lʉtengaano ʉkʉfuma kwa Taata Kyala, fijege na nuumwe.

Ɨnyiipuuto nʉ kʉgwa ʉlʉpi kwa Kyala

3 Bwila bo tukʉbasʉʉmila, tukʉgwa ʉlʉpi kwa Kyala, ʉGwise gwa Ntwa gwitʉ Jesu Kilisiti, 4 paapo tʉpiliike ʉkʉtɨ mummwitiike fiijo Kilisiti Jesu, nʉ kʉtɨ mubaganile fiijo abiitiki boosa. 5 Ʉlwitiko nʉ lʉgano ʉlo, ʉlwalo lwake lʉlɨ ndʉsʉʉbilo ʉlwa bʉʉmi ʉbʉ Kyala ababiikiile kʉmwanya. Mwapiliike inongwa isya lʉsʉʉbilo ʉlo ʉkʉfuma kʉbwandilo, bo mulʉmbililiigwe iisyʉ ilya bwanalooli ilya Ndʉmi iNunu. 6 Ʉkʉfuma iisikʉ ilɨ mwapiliike inongwa isya ipyana lya Kyala, nʉ kʉbʉmanya ʉbwanalooli bwake muno bʉjiiliile, inongwa isyo sikʉpa iseke pakatɨ pamyinu, ʉkʉtɨ ʉmwe mubaalege. Kangɨ sikʉpa iseke silasila mfiisʉ fyosa. 7 Mwamanyiile inongwa isyo isya Ndʉmi iNunu ʉkʉfuma kwa Epaafula, ʉmbombeli mwiniitʉ ʉnkʉndwe, ʉjʉ ikʉbomba imbombo jaa Kilisiti kʉ bʉgolofu, pakatɨ

* **1:1** 1:1 Ʉntʉmigwa Bala iisyʉ Abatʉmigwa kʉ Ɨsyakʉlingaania.

pamyinu. 8 Umwene atubuulile isya kuganana kwinu, uku abapeele Mbepo Mwikemo.

9 Kunongwa ijo, bo tupiliike ukwendelela kwinu mu Ndumi iNunu, tukalekapo ukubasuumila kwa Kyala. Tukunsuuma ukuti abiisusye amahala ukuti mubumanye ubwigane bwake, kokuti mujege na mahala goosa nu kusyagania fiijo syosa isya Mbepo Mwikemo. 10 Kangi tukubasuumila ukuti mujege na kajiilo aka kikummwimika fiijo uNtwa Jesu na aka kikunkyela. Tukusuubila ukuti mukupaga iseke, kangi mongelengepo ukummanya Kyala. 11 Tukubasuumila ukuti Kyala abapepo amaka, agaa kuumiilila mu ngubilo syosa nu lusekelo, ukukongana na maka gaake amasisya, 12 pamopeene nu kunngwila ulupi Taata Kyala, paapo ababiikiile umwe ikilingo ikya Bunyafyale bwa ndumuli, ubwa biikemo. 13 Aatupokile ukufuma mbunyafyale ubwa mu ngiisi, aatusaamiisye nu kutwingisya mBunyafyale ubwa Mwanaake uNkundwe. 14 Ukwendela ku Mwanaake ujo twabuliigwe, kokuti tuhobokeliigwe ubutulanongwa bwitu.

Ubukulumba bwa Kilisiti uMwana gwa Kyala

15 MMwanaake tukummbona Kyala muno ajiiliile,
na paapo tutikummbona.
Kangi uMwanaake ujo, jo nkulumba gwa fipeligwa fyosa,
16 paapo ukwendela mmyake, Kyala aapelile fyosa,
ifya kumwanya ni fya pakiisu,
ifi fikuboneka na ifi fitikuboneka.
Buje bulagili, ubunyafyale, ubukulumba pamo amaka,
aafipelile ukwendela mMwanaake,
ku busisya ubwa Mwanaake.
17 Umwene ujo aaliko bo fyosa fikajako,
umwene jo uju ikufikola fyosa pamopeene.
18 Umwene jo ntu gwa mbili,
kokuti ntu gwa kipanga kya Kyala.
UMwanaake jo bwandilo,
kangi gwa kwanda ukusyuka ukufuma mbafwe,
ukuti aje nkulumba gwa tundu toosa.
19 Paapo syalinkyeliile Kyala
ukuti ubusita kwagilwa boosa bujege mMwanaake.
20 Kangi ukwendela mMwanaake Kyala aatufwenie nagwe utundu toosa.
Ukwendela mwi ilopa lya Mwanaake ili lyalyoniike pa kikohekano,
aabiikile ulutengaano pakati pa tundu toosa, utwa kumwanya nu twa pakiisu.

21 Kokuti fiki isyo kumyinu? Ijolo mwali pabutali na Kyala. Kangi mwali balugu baake, kunongwa jaa nyiinogono syinu na kajiilo kiinu akabiibi. 22 Looli liilino Kyala abafwenie nagwe, ku njila jaa mbili gwake Kilisiti, nu bufwe bwake, ukuti abatwale nkyeni mmyake bo muli biikemo, beelu, kisita kulongigwa. 23 Mwendelelege ukulukola kanunu ulwitiko lwinu, mwikasyege nu kuja na maka. Mulingiisa kusyobigwa nu mundu gwesa ukujileka ukujisuubila iNdumi iNunu

iji mwajipiliike. Ijo jo Ndumi iNunu iji jilumbililiigwe ku bandu boosa pakiisu, kangi ijo jo Ndumi iNunu iji ngujilumbilila.

Imbombo jaa Pauli mfipanga fya Kyala

24 Liilino ngusekela! Ngusekelela ingubilo syangu, paapo ngutaamigwa kunongwa jiinu umwe. Kangi mu mbili gwangu, ngutuula ukumaliisya ingubilo, isi kubwandilo syali mu mbili gwa Kilisiti, iki kyo kipanga kya Kyala. 25 Kyala aasungwile une ukuja mbombeli gwa kipanga kyake, ukuti mbatwalile iisyu lyake muno lijiililiile. 26 Iliisyu ilyo lyo lya mbutiitu, ili lyafisiigwe ku biisukulu biitu boosa. Looli liilino lisetuliigwe pabwelu ku bandu baa Kyala. 27 Abo bo aba Kyala iiganile ukubasetulila isya mbutiitu, isyo kiswigo kinywamu ku bandu boosa abaa pakiisu. Inongwa isya mbutiitu isyo, jo Kilisiti uju ali nkati mmyitu, kangi jo lusuubilo lwitu ulwa kuja mbusisya bwa Kyala.

28 Kilisiti ujo, jo uju tukubalumbilila umwe. Tukubasoka nu kubamanyisya abandu boosa na mahala goosa, ukuti tubatwale boosa nkyeni mwa Kyala, bo bakakile mwa Kilisiti. 29 Fyobeene ngwijuula ukufika pa nyango ijo, ngubomba na maka goosa aga ikumbapo Kilisiti, kuno nkati mmyangu ikubomba imbombo.

2

1 Ngulonda mumanye ukuti, ngwijuula na maka gangu goosa ukubabombela umwe. Kangi ngwijuula kunongwa jaa biitiki baa Kyala abaa mu Laotikija, na bandu boosa aba bakaaganilamo siku na niine. 2 Ngubomba bo ulu, ukuti biikasyege fiijo nu kuja baliilanisi ndugano lwabo, kangi bakabe ubukabi boosa ubwa mahala agaa kusyagania. Po bikusyaganiaga isya mbutiitu isya Kyala, kokuti Kilisiti juujo. 3 Nkati mmyake mo muno siibiiliile inunu syosa, isya mahala nu bumanyi. 4 Ndi pakubasimbila isyo ukuti, mulingammwitikaga umundu najumo uju ikujoba amasyu amanunu agaa kubasofya ukuti munkonge. 5 Nalinga ngaja pamopeene na nuumwe, ngubakumbuka akabalilo koosa. Ngusekela paapo mbiliike ukuti muli nu lutengaano, na muno mukukakila ndwitiko lwinu kwa Kilisiti.

Kilisiti jo nkulumba gwa bulagili boosa

6 Ulu, bo ulu mwalimmwitiike Kilisiti Jesu ukuja Ntwa, mbuumi bwinu mujege pamopeene nagwe. 7 Mwitotekege mmyake, ubuumi bwinu bujengigwe pamwanya pamyake, mukake ndwitiko, bo ulu mwamanyiile. Mujege bandu aba bikunngwila fiijo ulupi Kyala.

8 Muje maaso, najumo alingabasyobaga ni manyisyo isya butungulu, isi bikuti mahala, looli gatikutuula nafimo. Imanyisyo isyo nyiiho sya bandu, kangi nyiinogono sya nkiisu muno, sikafuma kwa Kilisiti. 9 Paapo ubusita kwagilwa boosa ubwa Kyala buli mu mbili gwa Kilisiti juujo. 10 Na nuumwe mukabile ubusita kwagilwa boosa mwa Kilisiti. Umwene jo nkulumba gwa bulagili boosa, na maka goosa.

11 Paapo muli pamopeene na Kilisiti, asoosiisyemo ubundu ubwa butulanongwa ubwa ijolo, bo ulu ukubuutigwa kukyeni* kukusoosyapo ikigubo mu mbili. Ukubuutigwa uko kutikubombigwa na bandu, looli na Kilisiti juujo. 12 Kokuti bo moosiigwe, mwasyiliigwe

* **2:11** 2:11 Ukubuutigwa kukyeni Bala ku Isyakulingaania.

na Kilisiti, kangi mwasyukile mmyake, paapo mwasuubiile amaka gaa Kyala uju aalinsyusiisye ukufuma mbafwe.
13 Akabalilo ako, mwali bafwe kunongwa jaa butulanongwa bwinu, kokuti mwakaali ukubuutigwa kukyeni, mukaali bandu baa Kyala. Looli Kyala aabasyusiisye umwe pamopeene na Kilisiti. Aatuhobokiile ubutulanongwa bwitu boosa, 14 nu koomola amasyu mwa kalata ugwa nongwa jiitu, uju aatumelelaga uswe. Aalinsoosiisyepo kalata uju ku njila jaa kunkomelela pa kikohekano ni misumali. 15 Pa kikohekano apo, Kilisiti aafifuulile fyosa ifi fyali nu bulagili na maka pakiisu, aafitolile nu lusekelo, aafisuusiisye pabwelu.

Ubwanalooli bukubonekela mwa Kilisiti
16 Po abandu balingabalongaga umwe paapo mukulya nu kunwa ifi bikuti mwiko, mutikusikonga inyiiho syabo isya kyaka, isya mwesi unsomoka, pamo isya Sabati.† 17 Fyosa ifi nsyunguulu gwa ifi aBajuuta bikusuubila ukwisa, looli ubwanalooli bukubonekela mwa Kilisiti. 18 Mulingampilikisyaga uju ikwituufya ukuti ikwijiima ulusekelo, nu kwipuuta ku bandumi, nu kuti asibwene isya kumwanya. Umundu bo ujo alingajinyaka ingiga jiinu ijaa bwila na bwila. Ujo nkonyofu, ali ni nyiinogono imbiibi isya pakiisu, 19 kangi ujo iipaagwile kwa Kilisiti, uju ikulongosya abandu baake bo ulwa ntu ugu gukugulongosya umbili. Kilisiti ikugulungisania umbili goosa nu tupungunyo, ni ngole inyingi, bo ulwa Kyala uju ikugukusya.
20 Umwe mufwile pamopeene na Kilisiti, paapo musilekile imbombo inyali isya nyiiho sya bandu. Po fiki akajiilo kiinu kali bo abandu abaa nkiisu? Po fiki leelo mukukonga inyiiho isi sikuti, 21 mulingakolaga aka, mulingonjaga aka, mulingapalamaasyaga? 22 Syosa nyiiho ni manyisyo sya bandu itolo, kangi nu tundu utu tukoonangika bo tubombeliigwe. 23 Nalooli, aba bikukonga inyiiho isyo, bikuboneka ukuja na mahala. Looli bikummwipuuta Kyala muno biiganiile abeene, bali nu lwijiisyo ulwa butungulu, bikugifunda imibili gyabo ku bukali kisita kugipaakisya. Looli inyiiho isi biibiikiile, sikabagila ukufisigila ifinyonyo ifibiibi ifya mbili.

3

Ubuumi ubupya ubwa Bakilisiti
1 Ulu, paapo Kyala abasyusiisye pamopeene na Kilisiti, mufilondege ifya kumwanya, kuno Kilisiti aliko pabujo ubu buli nu lwimiko fiijo, kukibafu ikiiliilo ikya Kyala. 2 Mwinogonege isya kumwanya, mulingiinogonaga isya pakiisu apa, 3 paapo ubundu bwinu ububiibi ubwa ijolo bumaliike. Ulu ubuumi bwinu butikuboneka, bukulindililigwa na Kilisiti mwa Kyala. 4 Kilisiti jo buumi bwitu. Akabalilo aka aikwisa kangi, po na nuumwe aamukwisa kuja pamopeene nagwe nu kujamo mbusisya bwake.
5 Ulu muleke ukubombela imibili gyinu ku mbombo sya pakiisu. Musigoge loosa imbombo isyo! Imbombo isyo bo bulogwe, ubunyali, ifinyonyo ifibiibi, inyiinogono imbiibi nu bupafu. Paapo ukufinyonywa ifya pakiisu, kufwene nu kwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala. 6 Ingalalisi sya Kyala sikwisa kunongwa jaa isyo. 7 Nuumwe

† **2:16** 2:16 ISabati Bala ku Isyakulingaania.

ijolo mwabombaga sisiisyo mbuumi bwinu, mwasikongaga isyo,
8 looli liilino musileke imbiibi syosa, bo ilyojo, ingalalisi nu bubiibi.
Kangi indimi syinu silingantukaga siku Kyala, kangi silingabatukaga
abandu. 9 Mulingatungulupilanilaga, paapo mubufuulile ubundu
ubwa ijolo ni mbombo syake, 10 mubufwele ubundu ubupya. Kyala
ikwendelela ukububumba ubundu ubo ubupya, ubu abubiikile nkati
mmyinu, ukuti mukindepo ukuja nu buliilanisi nagwe, paapo abapelile
ukufwana nagwe. 11 Kunongwa ijo, uNjuuta na uju akaja Njuuta
bakalegana, kangi unheesya nu mwenekaaja, untumwa nu mwabuke.
Looli Kilisiti jo fyosa, ndi umwe mwesa.
12 Liilino paapo umwe muli basunguligwa baa Kyala, kangi
muli biikemo aba abaganile, mujege ni ndumbula ijaa kibabiilisi,
ulupaakisyo, ulwijiisyo, ubooloolo nu kuumiilila. 13 Amupaakisaniege,
kangi linga umundu jumo ali nasyo simo ku nnine, muhobokanilege, bo ulu uNtwa aabahobokiile umwe. 14 Akakulumba kuli
syosa isyo muganganege, paapo ulugano lo ulu lukututwala twesa
pamopeene, mbuliilanisi ubusita kwagilwa. 15 Ulutengaano lwa
Kilisiti lubalongosyege mu ndumbula syinu. Kyala ababilikiile mwesa
ukuti muje mbili gumogwene, ukuti muje nu lutengaano ulo, kangi
bandu abaa kunngwila ulupi Kyala. 16 Iisyu lya Kilisiti lijege ku
bwingi nkati mmyinu. Mumanyisaniege na mahala, nu kusokana.
Mummwimbilege Kyala inyimbo isya kuntuufya, isya mwa kalata
gwa Isabuli, kangi isi ikutupapo Mbepo Mwikemo, pamopeene nu
kunngwila ulupi Kyala. 17 Syosa isi mukujoba nu kubomba, musibombege syosa mu ngamu jaa Ntwa Jesu. Kangi munngwilege ulupi
Taata Kyala ukwendela kwa Jesu.

Akajiilo akanunu nkipanga kya Kyala

18 Mwe bakiikulu mwe beegi, mwijiisyege ku balume biinu, bo
muno sikulondeligwa ku bandu aba bammwitiike uNtwa Jesu. 19 Mwe
banyambala mwe beegi, mubaganege abakasi biinu, mulingajaga
bakali kumyabo. 20 Nuumwe mwe baana, mubiimikege abapaapi biinu
ndi syosa, paapo isyo syo isi sikunkyela uNtwa Jesu. 21 Mwe biisabo,
mulingabakalasyaga abaaniinu, ukuti balingaabuka amaka. 22 Mwe
batumwa,* mubiimikege abatwa biinu abaa pakiisu, mu mbombo
syosa isi mukubomba. Mulingabombaga bo ulo ukwinangisya
itolo kumyabo, looli mubiimikege bwila, ni ndumbula joosa, paapo
mukummwimika uNtwa Jesu. 23 Syosa isi mukusibomba, musibombege ni ndumbula joosa, paapo mukummbombela uNtwa Jesu,
mutikummbombela umundu. 24 Mukumbukege ukuti mukwisa
kwambililа ifya kilingo, ifi ababiikiile uNtwa, paapo uNtwa uju
mukummbombela jo Jesu Kilisiti. 25 Looli gwesa uju ikubomba
ubutulanongwa ikwisa kwambililа ukukongana nu butulanongwa
bwake, paapo Kyala ikubombela ikipimilo kilakila ku bandu boosa.

4

1 Mwe batwa, mubabombelege abatumwa biinu kanunu, na ku
bugolofu. Mukumbukege ukuti nuumwe bubuubo, muli nu Ntwa
ugwa kumwanya.

---

* **3:22** 3:22 Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.

Isya kubalagila

2 Mwijuulege ukwipuuta amasiku goosa, mujege maaso, kangi
munngwilege ulupi Kyala. 3 Mutwipuutilege na nuuswe ukuti
Kyala atwigulile injila ijaa kulumbililа isya kubutiitu isya Kilisiti,
isi kunongwa jaake mbinyiigwe mu nnyololo. 4 Muunyiipuutilege
ukuti nje na maka agaa kulijoba pabwelu bo muno sikulondeligwa.
5 Mujege na mahala mbuliilanisi bwinu na bandu aba bakaja biitiki.
Mukabombelege kanunu akabalilo koosa aka muli nako. 6 Amasyu
giinu gakolege, mumanyege ukummwamula mbwanalooli kukuti
mundu.

Uluponio ulwa kumaliikisya

7 Umwitiki mwiniitu unkundwe Tikiko, umbombeli unsuubiligwa
uju tukubomba twesa imbombo jaa Ntwa Jesu, ujo jo ikubabuula
inongwa syangu syosa. 8 Nuntumile ujo kumyinu, ukuti abapangile
inongwa syitu nu kubakasya mu ndumbula syinu. 9 Ikwisa pamopeene
na Onesimo, umwitiki mwiniitu unkundwe, ungolofu, kangi mundu
gwa kumyinu. Bikwisa kubabuula syosa isi sikubombigwa pamyitu
apa.

10 Alisitaliko uju apinyiigwe pamopeene na niine mu nnyololo,
ikubaponia. Joope Maalika, untaani gwa Balinaba, ikubaponia.
Mwambiliile inongwa syake isi ndagiile, po linga afikile kumyinu,
mummwambililе kanunu. 11 Joope Jesu uju bikunti Jusiti, ikubaponia.
Batatu abo, bo Bajuuta beene mbabombeli biinangu, aba bikubomba
imbombo jaa Bunyafyale bwa Kyala pamopeene na niine. Abo
bikunduula fiijo une. 12 Epaafula, umbombeli gwa Kilisiti Jesu uju
afumile kumyinu, ikubaponia. Akabalilo koosa ikubiipuutila fiijo
umwe, ukuti mwime kanunu ndwitiko, mukake nu kuja bakifu ndi
syosa isi Kyala ikusilonda. 13 Nummbwene ikwijuula ukubomba
imbombo kunongwa jiinu, na ku bandu abaa mu Laotikija, na mu
Elapoli. 14 Luuka unganga gwitu unkundwe, na Ndema bikubaponia.
15 Mubaponiege abiitiki biniitu abaa mu Laotikija. Kangi mumponiege
Nimifa, ilumbu gwitu ndwitiko, kyope ni kipanga kya Kyala iki
kikwaganila nnyumba jaake.

16 Bo mubalile kalata uju, mubatwalile boope abiitiki abaa mu
Laotikija ukuti bakabalepo. Nuumwe mulonde injila ijaa kubalapo
kalata uju mbasimbiile abeene. 17 Mummbuule Alikipo ukuti
ajimaliisye kanunu imbombo iji Kyala ampeele. 18 Une Pauli ngusimba
isya kubaponia isi ni kiboko kyangu jujuune. Mukumbukege ukuti ndi
mu nnyololo. Ilіipyana lya Kyala lijege pamopeene na nuumwe.

Kalata gwa kwanda ugwa Pauli ku Batesaloniki
Isyakulongosya

Untumigwa Pauli aalyandiisye ikipanga kya Kyala ikya mu Tesaloniki (Imbombo sya Batumigwa 17). Kaali kaaja akakulumba akaa nkiisu ikya Maketonija nkiisu kya Bugiliki kululu. Asookilepo pala mbibimbibi bo aBajuuta bamo bikulonda ukunngoga. Akabalilo bo kakindilepo, untuuli gwake Timoti aaliisile kukummbuula ukuti, aBakilisiti abaa mu Tesaloniki bikwendelela nu lwitiko na paapo baali mu ngubilo. Po Pauli aasimbile kalata uju ukubakasya nu kwamula isi baalaaluusiisye kumyake.

Mwa kalata uju, Pauli ikugwa ululpi kwa Kyala ku lwitiko nu lugano ulu bali nalo aBakilisiti abaa mu Tesaloniki, kangi ikubakumbusya akajiilo kaake kaa Bukilisiti bo ikutuugala nabo mu Tesaloniki. Po ikubalingaania muno sikujiila ku Bakilisiti linga bafwile na isi aasikuboneka bo Jesu Kilisiti ikwisa kangi pakiisu. Kummaliikisyo ikubamanyisya muno bikulondeligwa ukuja bo akabalilo ako kakaali ukufika.

Isi silimo mwa kalata uju
Pauli ikubaponia aBatesaloniki nu kugwa ululpi kwa Kyala kunongwa jaa lw
Pauli ikulingaania imbombo jaake mu Tesaloniki ni sya kukula ikipanga kya
Ubuumi ubu bukunkyela Kyala
Ikumanyisya isya masiku agaa kummaliikisyo, akajiilo akaa Bakilisiti aka ki
Amasyu agaa kulagana

Ululponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, Silwani* na Timoti.
Tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala ikya nkaaja akaa
mu Tesaloniki, mwe muli mwa Taata Kyala na mu Ntwa gwitu Jesu
Kilisiti. Iliipyana nu lutengaano fijege na nuumwe.

Pauli ikugwa ululpi kwa Kyala kunongwa jaa lwitiko lwa Batesaloniki

2 Tukugwa ululpi kwa Kyala bwila, kunongwa jiinu umwe mwesa.
Tukubakumbuka bwila bo tukwipuuta. 3 Tukubakumbuka nkyeni
mwa Taata Kyala muno mukwijuula ukunangisya ulwitiko lwinu nu
lugano, kangi ulusuubilo lwinu lwitotiike mu Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.
4 Mwe baamyitu ndwitiko, tumeenye ukuti Kyala abaganile,
abasungwile ukuti mujege bandu baake. 5 Tumeenye isi paapo bo
tukubalumbililа iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, jikaali jaa masyu
geene, twalumbiliile ku maka na ku butuuli ubwa Mbepo Mwikemo.
Isi sikubanangisya kisita kwilaamwa ukuti iNdumi iNunu ijo jaali jaa
nalooli. Mumeenye muno twajiiliile kumyinu bo tuli na nuumwe.
Isyo syali sya kubatuula umwe. 6 Na paapo mwakubiilwe fiijo,
mwalyambiliile iliisyu lya Kyala nu lusekelo ulu lufumile mwa Mbepo

* **1:1** 1:1 Silwani Ingamu iji bamo bikuti Sila. Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 15:22.

Mwikemo. Kunongwa ijo mwakongaga muno twabombelaga uswe na muno aabombelaga uNtwa Jesu.
7 Ku njila ijo umwe muli baa kukeetelamo abiitiki boosa, abaa nkiisu ikya mu Maketonija na mu Akaja. 8 Abandu basipiliike inongwa sya Ntwa Jesu ukufuma kumyinu, komma ku Maketonija na ku Akaja kwene, looli ulwitiko lwinu mwa Kyala lubalaniile moosa. Kunongwa ijaa isyo tukaja nasyo isya kujoba, 9 paapo abandu bikujoba muno mwatwambiliile bo twisile kumyinu. Kangi bikujoba muno mwapindukiile kwa Kyala, mwagilekile gyabaakyala, ukuti mummbombelege Kyala uMuumi, ugwa nalooli. 10 Kangi bikujoba muno mukunnguulilila uMwanaake† Jesu Kilisiti ukwisa ulwa bubili ukufuma kumwanya, uju aalinsyusiisye ukufuma mbafwe. Umwene jo uju ikwisa kutupoka bo ingalalisi sya Kyala sifikile.

2

Imbombo iji aabombile Pauli mu Tesaloniki

1 Mwe baamyitu ndwitiko, musyageenie ukuti ukwisa uswe kumyinu kukubalumbililа kukaali kwa itolo. 2 Umwe mumeenye ukuti twabombeliigwe kabiibi nu kutukigwa kula ku Filipi. Leelo Kyala aatupeele ubukifu ubwa kwisa kumyinu nu kubalumbililа iNdumi iNunu, nalinga twapingiigwe fiijo.
3 Isi tukulumbililа sitikufuma mbusobi, pamo mu nyiinogono inyali, pamo mbukomu. 4 Looli uswe tukulumbililа isi ikulonda Kyala, paapo umwene jo uju aatwitikiisye ukuti tubombege imbombo ijaa kulumbililа iNdumi iNunu. Inyango jiitu kukaali ko kunhobosya umundu, looli Kyala, uju asimeenye isi sili mu ndumbula syitu. 5 Kangi mumeenye ukuti, tukaajobilemo inongwa isya kuti mutugane, pamo ukwifisa ubupafu. Kyala nkeeti gwitu! 6 Kangi tukaalondilemo induufyo ukufuma ku bandu, pamo kumyinu na ku mundu gwesa jula. Paapo tutumiigwe na Kilisiti, twabagiile ukumela fimo kumyinu, 7 leelo twali booloolo kumyinu bo ulwa nkiikulu umpaapi uju ikubapaasya abaanaake. 8 Paapo twabaganile fiijo, tukaaliikyeliile kwene ukubabuula iNdumi iNunu ijaa Kyala, looli twaliikyeliile koope ukubomba imbombo syosa isya kubatuula umwe. Muli bakundwe fiijo kumyitu.
9 Mwe baamyitu! Mukukumbuka muno twijuulaga ukubomba imbombo, bo tukubalumbililа iNdumi iNunu ijaa Kyala. Twabombaga imbombo pakilo na pamuusi, ukuti tulingaja baa kubatwalila ubutolwe.
10 Umwe muli bakeeti biitu, joope Kyala nkeeti gwitu, muno twatuugaliile kumyinu, twali biikemo kangi bagolofu. Tukaajobigwaga kabiibi pakati pamyinu mwe biitiki. 11 Musyageenie ukuti uswe twammbombelaga kukuti mundu, bo ulwa taata muno ikubabombela abaanaake. 12 Twabakasyaga, twabasuubisyaga nu kubapyelesya ukusikonga isi Kyala iiganile, paapo ikubakoolela mBunyafyale bwake ubusisya.
13 Bo mulyambiliile iisyu lya Kyala ili mwapiliike ukufuma kumyitu, mukaalyambiliile ngati isyu lya mundu, looli mwalyambiliile ukuja

† **1:10** 1:10 UMwanaake Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania.

isyu lya Kyala nalooli, ili likubomba imbombo pakati pamyinu mwe biitiki. Kunongwa jaa isyo tukugwa ulupi kwa Kyala bwila. 14 Mwe baamyitu, isi syaboniike mfipanga fya biitiki baa Kilisiti Jesu nkiisu ikya ku Jutai, siboniike na kumyinu. Mwakubiilwe bo lulalula ku bandu baa nkikolo kyinu, bo ulwa mfipanga ifyo ifi fyakubiilwe na Bajuuta, abandu baa nkiisu kyabo. 15 ABajuuta bamo abo baalinngogile uNtwa Jesu na bakunguluka bamo. Bubuubo baatutaamyaga na nuuswe. Abandu abo bikunkalasya Kyala, kangi balugu baa bandu boosa. 16 Baatusigilaga ukubalumbililа iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti abandu aba bakaja Bajuuta, ukuti balingapokigwa. Ku njila ijo, bikukindilila ukwilundikila ubutulanongwa. Kummaliikisyo ingalalisi sya Kyala sibaagile!

Pauli asyukilwe ukwaganila na Batesaloniki

17 Baamyitu, bo tutapukeene na nuumwe kukabalilo akapimba, twanyonywaga fiijo ukwisa kangi kukubajaatila. Na paapo twatapukeene mu mbili, poope indumbula syitu syali pamopeene na nuumwe. 18 Na paapo twalondaga ukwisa kumyinu, fiijo une Pauli naagelile ukwisa kaa kingi, Seetano aatusigiile. 19 Tukubasuubila baani? Tukubasekelela baani? Tukwituukifya baani nkyeni mu Ntwa Jesu Kilisiti bo iisile? Mukaja jo umwe? 20 Nalooli jo umwe mukututwalila ubusisya nu lusekelo lwitu.

3

Timoti ikutumigwa ku Tesaloniki

1 Po kummaliikisyo, bo tutoliigwe ukwaganila na nuumwe, ndinkutumula ukusyala une na Sila mu Ateni. 2 Tulinkuntuma Timoti, umwitiki mwiniitu, uju ikututuula ukulumbililа iNdumi iNunu ijaa Kilisiti, kukubakasya nu kubasuubisya ndwitiko lwinu, 3 ukuti umundu najumo alingagomokelaga kunyuma ndwitiko kunongwa jaa ngubilo isyo. Umwe mumeenye ukuti uswe twesa tukulondigwa ukukubilwa bo ulo. 4 Bo tuli pamopeene na nuumwe, twababuulaga kaa kingi ukuti tukukabaga ingubilo. Mumeenye, mo muno syajiiliile.

5 Fyobeene akabalilo kala naatoliigwe ukukiba, ndinkuntuma Timoti, ukuti mmanye isya lwitiko lwinu. Naabombile bo ulo paapo naapaasyaga ukuti kingamo Seetano abasofiifye. Po ni mbombo joosa iji twajibombile kumyinu ngali jaa itolo.

Inongwa inunu ukufuma ku Batesaloniki

6 Looli Timoti iisile ukufuma kumyinu, atubuulile inongwa inunu isya lwitiko nu kuganana kwinu. Atubuulile ukuti mukutukumbuka bwila nu lusekelo, kangi musyukilwe ukwaganila na nuuswe, bo ulu na nuuswe tubasyukilwe ukwaganila na nuumwe.

7 Kunongwa ijo, baamyitu, tukabile fiijo amaka bo tupiliike ukuti ulwitiko lwinu mwa Kilisiti luli na maka, na paapo tukutaamigwa nu kukubilwa. 8 Ulu mututalaliisye indumbula syitu, paapo ulwitiko lwinu lwimile kanunu mu Ntwa Jesu. 9 Tutoliigwe amasyu agaa kunngwila ulupi Kyala gwitu, kunongwa jaa lusekelo ulu tuli nalo nkyeni mmyake kunongwa jaa lwitiko lwinu. 10 Pakilo na pamuusi tukunsuuma Kyala fiijo, atutuule twise kangi kumyinu, ukuti nongelepo ukubamanyisya isi mwagiilwe.

11 Tukunsuuma Taata Kyala nu Ntwa gwitu Jesu, tutendekesigwe injila ijaa kwisa kumyinu. 12 UNtwa Jesu abongele ulugano lwinu, mukindililege ukuganana jujuumwe nu kubagana abandu boosa, bo ulu uswe tubaganile umwe. 13 UNtwa abakasye mu ndumbula syinu, mulingajaga na kababye nakamo, mujege biikemo nkyeni mwa Taata Kyala gwitu, bo ikwisa uNtwa gwitu Jesu pamopeene na bandumi abiikemo baake boosa.

4

Ubuumi ubu bukunkyela Kyala

1 Kummaliikisyo, baamyitu ndwitiko, twabamanyiisye muno akajiilo kiinu kikulondeligwa, ukuti kankyelege Kyala. Tukubasuuma nu kubapyelesya mu ngamu jaa Ntwa Jesu, mwendelelege ukubomba ukukindapo, bo ulu mukubomba isyo. 2 Musimeenye imanyisyo isi twabamanyiisye, isi atutumile uNtwa Jesu.

3 Kyala ikulonda mujege biikemo, ukuti mufileke ifinyonyo ifya bulogwe. 4 Kukuti mundu iitiimege. Linga mutikubomba bo ulo, aamukunyala nu kupondwa ulwimiko. 5 Mulingajaga bo ulwa bandu abapanja, aba bakammanya Kyala, aba bikulongosigwa ni finyonyo fya bulogwe. 6 Ulingammbombelaga imbiibi umwitiki mwinaako, pamo ukunsyoba ukuti ulogwe nu nkasi. Twababuulile isyo nu kubasoka ukuti uNtwa Jesu ikwisa kubafunda aba bikubomba isyo. 7 Kyala akaatukooliile ukuti tulogwege, looli tujege na kajiilo akiikemo. 8 Po umundu uju ikusikaana imanyisyo isi, atikunkaana umundu, looli ikunkaana Kyala, uju ikubapa umwe Mbepo gwake uMwikemo.

9 Uswe tutikulondigwa ukubasimbila umwe isya kuganana bo ulwa banyamundu, paapo umwe mumanyisiigwe na Kyala ukuganana. 10 Nalooli mukubomba bo ulo, mubaganile boosa abiitiki biiniinu, nkiisu kyosa ikya Maketonija. Po baamyitu, tukubasuuma mukindengepo ukuganana. 11 Mbuumi bwinu, mulingabombelaga akabalilo kiinu ukulwa. Kukuti mundu ajifungamilege imbombo jaake, nu kubomba imbombo na maboko gaake, bo ulu twabalagiile ulutasi. 12 Ku njila ijo abandu aba bakaja biitiki bikukabonaga akajiilo kiinu nu kubiimika umwe. Mutikubasuubilaga abandu abangi kuli ifi mukulonda.

Isi sikwisa kuboneka bo ikwisa uNtwa Jesu

13 Mwe baamyitu, tukulonda mumanye isi sikwisa kuboneka ku biitiki aba bafwile, ukuti mulingasulumaniaga bo ulwa bandu abangi aba bakaja nu lusuubilo. 14 Uswe tukwitika ukuti Jesu aafwile nu kusyuka. Kunongwa ijo tukwitika ukuti Kyala ikwisa kubatwala kumyake pamopeene na Jesu, abandu boosa aba bafwile bo bammwitiike Jesu.

15 Isi tukubabuula syo isi Jesu aajobile ukuti, uswe twe tusyele ku buumi bo ikwisa uNtwa, tutikwisa kubalekeelela abiitiki aba bafwile. 16 UNtwa juujo ikwisa kusuluka ukufuma kumwanya, ikwisa kulagila kwi isyu ikulumba, likwisa kupilikigwa iisyu ilya gwandumi unkulumba, ni ngangabwite ijaa Kyala jikwisa kulila. Po abiitiki baa Kilisiti aba baafwile, bikwisa kusyuka taasi. 17 Po na nuuswe twe tusyele ku buumi, tukwisa kunyakigwa akabalilo kalakala pamopeene

nabo mmabingo ukwaganila nu Ntwa uko. Po tukwisa kujaga pamopeene nu Ntwa bwila. 18 Po musuubikisaniege mmasyu gagaaga.

5

Ukwitendekesya bo akaali ukwisa uNtwa Jesu

1 Mwe baamyitu ndwitiko, tutikulondigwa ukubasimbila isya tubalilo na masiku agaa kuboneka isyo, 2 paapo umwe mumeenye ukuti iisiku lya kwisa uNtwa Jesu, likwisa bo ulwa nhiiji uju ikwisa pakilo kisita ndumi. 3 Abandu bo bikuti, "Kuli nu lutengaano, kuli kanunu," pakabalilo ako nakalinga bikwisa kupyutigwa. Batikwisa kupona, paapo sikwisa kuboneka nakalinga bo ulwa lubabo muno lukwandila mu nkiikulu ugwa kifuba, uju asegeliile ukuja pakupaapa.

4 Looli umwe baamyitu, mukaja mu ngiisi. Kunongwa ijo iisiku ilyo litiisa kubiisila nakalinga bo ulwa nhiiji. 5 Umwe mwesa muli baa lumuli, kangi baa pamuusi. Uswe twe biitiki, tukaja baa mu ngiisi na pakilo. 6 Po leelo tulingagonaga utulo bo ulwa bandu abangi, looli tujege maaso kangi twitiimege, 7 paapo aba bikugona utulo, bikugona pakilo, boope aba bikugaala ubwalwa, bikugaala pakilo.

8 Looli uswe, paapo tuli bandu baa pamuusi, twitiimege. Tufwalege ulwitiko nu lugano ngati mwenda gwa kwisigilila pa kipambaga, nu lusuubilo lwitu ulwa bupoki ngati kitili ikya kyela, 9 paapo Kyala akaatusungwile uswe ukuti atupyute ni ngalalisi syake, looli ukuti tupokigwe ku njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. 10 Aatufwiliile ukuti twise tutuugalege pamopeene nagwe, linga tuliko ku buumi pamo bo tufwile. 11 Po kukuti mundu ankasyege unnine nu kujengana, bo ulu muli pakubomba.

Ulwendo ulubagisye nkipanga kya Kyala

12 Liililino baamyitu, tukubasuuma mubiimikege aba bikubomba imbombo na maka pakati pamyinu, aba bikubalongosya nu kubasoka mu mbombo jaa Ntwa. 13 Mubiimikege fiijo nu kubagana, kunongwa jaa mbombo jaabo. Mutuugalege nu lutengaano pakati pamyinu.

14 Baamyitu, tukubasuuma mubasokege abandu aboolo, mubakasyege abooga, mubatuulege aba bakaja na maka, mutigi lyambepa ku bandu boosa. 15 Mwikeetege kukuti mundu uju abombeliigwe ububiibi alingagomolaga ububiibi, looli bwila mulondege ukubombanila inunu, nu kubabombela abandu boosa. 16 Musekelege bwila, 17 kangi mwipuutege bwila, 18 munngwilege ulupi Kyala kuli syosa, paapo isyo syo isi ikusilonda Kyala kumyinu ukuti musibombege mwa Kilisiti Jesu.

19 Mulingasimisyaga umooto gwa Mbepo Mwikemo, 20 kangi mulingabuhenulaga ubukunguluka, 21 looli mubupimege ubukunguluka boosa. Mubukolege ubunnunu, 22 nu kubwepuka ububiibi ubwa luko loosa.

Amasyu gaa kulagana

23 Kyala ugwa lutengaano abeelusye loosa umwe, abalindilile kanunu mu ndumbula na mu mbili kisita kababye nakamo, mpaka pakabalilo kaa kwisa uNtwa gwitu Jesu Kilisiti. 24 Kyala, uju ikubakoolela umwe, ikubabombela isyo, paapo umwene ngolofu.

25 Baamyitu, na nuuswe mutwipuutilege. 26 Namuponaniege ku
lugano lwa Kilisiti. 27 Ngubalagila mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, ukuti
mubabalile abiitiki boosa kalata uju.
28 Ɬliipyana lya Ntwa gwitu Jesu Kilisiti lijege na nuumwe.

Kalata gwa bubili ugwa Pauli ku Batesaloniki Isyakulongosya

Pauli aabasimbiile kalata uju aBakilisiti abaa mu Tesaloniki, bo gikindilepo imyesi gimo ukufuma pakubasimbila kalata ugwa kwanda. Mwa kalata uju, ikubakasya aBakilisiti ukuja na maka ndwitiko, nalinga bikukubilwa. Abandu bamo baababuulaga ukuti, Kilisiti iisile kangi nkiisu, pamo ukuti ali kifuki fiijo ukwisa, po baleke ukubomba imbombo. Po Pauli ikubasoka ukuti balingabiitikaga abandu abo. Ikulingaania ukuti aBakilisiti balingajaga boolo, paapo bo akaali ukwisa Kilisiti, ingubilo inywamu sikwisa kuboneka pakiisu, kangi undongosi umbiibi fiijo ikwisa kulongosya abandu ukunsambukila Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju	Ululuulo
Pauli ikubaponia aBatesaloniki	1:1-4
Pauli ikumanyisya isya pi isiku lya bulongi	1:5-12
Ukusetuligwa umwila ndagilo	2:1-12
Abiitiki biimege kanunu ndwitiko	2:13-17
Pauli ikumanyisya isya nyiipuuto nu boolo	3:1-15
Amasyu agaa kulagana	3:16-18

Ululponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, Silwani* na Timoti. Tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala ikya nkaaja akaa mu Tesaloniki, mwe muli mwa Taata Kyala na mu Ntwa Jesu Kilisiti. 2 Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Kyala ikwisa kubalonga abandu boosa kummaliikisyo

3 Mwe baamyitu ndwitiko, tukulondigwa ukugwa ululpi kwa Kyala bwila kunongwa jiinu. Kubagiisye ukubomba bo ulo paapo ulwitiko lwinu lukulile fiijo, nu kuganana umwe kongeliile fiijo. 4 Fyobeene uswe tukwituukifya umwe ku fipanga fya Kyala, kunongwa jaa lwitiko lwinu lwitotiike, na paapo mukutaamigwa ni ngubilo syosa.

5 Isyo syosa sikunangisya ukuti ubulongi bwa Kyala bwa nalooli. Mbulongi ubo ikwisa kubapa ukubagisya ukwingila mBunyafyale bwake.† Jo nongwa iji umwe mukukubilwa. 6 Kyala ikulonga ku bugolofu, ikwisa kubahomba ingubilo aba bikubapa ingubilo umwe, 7 kangi umwe mwe mukukubilwa ikwisa kubapa ululuusyo pamopeene na nuuswe. Isyo sikwisa kubombigwa bo uNtwa Jesu asetuliigwe ukufuma kumwanya mmooto ugu gukulapila, pamopeene na bandumi baake abaa maka. 8 Ikwisa kubafunda aba bikukaana ukummanya Kyala, na aba batikujiitika iNdumi iNunu ijaa Ntwa gwitu

* **1:1** 1:1 Silwani Ingamu iji bamo bikuti Sila. Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 15:22. † **1:5** 1:5 MBunyafyale bwake Bala iisyu UBunyafyale bwa Kyala ku Isyakulingaania.

Jesu. 9 Ulufundo lwabo lukwisa kuja lwa kukubilwa bwila na bwila, nu kubasoosyamo nkyeni mu Ntwa, na mbusisya bwake ubukulumba. 10 Bo ikwisa pi isiku lila ikwisa kutuufigwa nu kwimikigwa na bandu baake boosa aba baalimmwitiike. Na nuumwe mukwisa kujaga pamopeene nabo, paapo mwaliitiike isya Jesu isi twababuulile.

Pauli ikubiipuutila aBatesaloniki

11 Jo nongwa iji tukubiipuutila bwila, ukuti Kyala abatuule mubagisye ukutuugala mbuumi ubu aabakooleliile. Tukwipuuta ukuti Kyala ku njila jaa maka gaake, abatuule ukubomba kukuti mbombo inunu isi mukulonda ukusibomba, paapo mummwitiike. 12 Tukwipuuta bo ulo, ukuti ingamu jaa Ntwa gwitu Jesu jituufigwege kuli isi abombile kumyinu, na nuumwe mutuufigwege kumyake, kwi ipyana lya Kyala gwitu, ni lya Ntwa Jesu Kilisiti.

2

Ukusetuligwa umwila ndagilo

1 Liilino tukubasimbila isya kwisa kangi uNtwa gwitu Jesu Kilisiti, na muno tukwisa kubungaana nkyeni mmyake. Tukubasuuma baamyitu, 2 mulinganyomokaga nu kwilaamwa, paapo balipo abandu bamo aba bikuti iisiku lya kwisa uNtwa lifikile. Lumo bikuti isyo sifumile mbukunguluka bumo na mu nongwa simo, pamo mwa kalata uju bikuti afumile kumyitu. 3 Umundu gwesa alingabasyobaga nasimo, namanga iliisiku ilyo litikwisa mpaka kusetuligwe taasi ukusambuka ukukulumba, nu mwila ndagilo sya Kyala* asetuligwe, uju ummaliikisyo gwake ko kupyutigwa. 4 Umwila ndagilo ujo ikwisa kupingaga fyosa ifi fikujobigwa ukuti jo Kyala, na ifi abandu bikwipuutako, nu kwibiika umwene ukuja nkulumba gwa fyosa ifyo. Ikwisa kwibiika Pabujo uBwikemo bwa tempeli, nu kwituufya ukuti umwene jo Kyala.

5 Bule! Mutikukumbuka ukuti bo ndi pamopeene na nuumwe naababuulaga amasyu aga? 6 Umwe musimeenye isi sikunsigila umwila ndagilo ujo ukusetuligwa akabalilo aka, ukuti alingasetuligwa bo akabalilo kaake kakafika. 7 Na ulu umwila ndagilo ujo ali pakubomba imbombo syake mbutiitu, kangi ikwendelelaga ukusita kuboneka mpaka bo asoosiigwepo uju ikunsigila. 8 Po umwila ndagilo ujo ikwisa kusetuligwa. Looli uNtwa Jesu bo asetuliigwe, ikwisa kunngoga kisita kutaamigwa, nu kumpyuta loosa.

9 Bo ikwisa umwila ndagilo ujo, ikwisa na maka agaa Seetano, ikwisa kubombaga ifimanyilo fya fiika ifya butungulu, 10 nu busyobi boosa. Ikwisa kubombaga bo ulo kuli aba bikusoba, paapo baakaanile ubwanalooli ubu ngali bubapokile. 11 Fyobeene Kyala iitikiisye ukuti abandu abo babiikigwe mmaka ago aga gikusobesya, ukuti basiitikege isya butungulu. 12 Boosa aba batikubwitika ubwanalooli, looli bikubusekelela ububiibi, bikwisa kulongigwa.

Ukwima kanunu ndwitiko

13 Looli uswe tukulondigwa ukugwa ulupi kwa Kyala bwila kunongwa jiinu baamyitu, umwe mwe Kyala abaganile. Tukunngwila

* **2:3** 2:3 Umwila ndagilo sya Kyala Ujo akaja jo Seetano, looli umundu uju ikwisa ngati ndongosi gwa kwila indagilo sya Kyala amasiku agaa kummaliikisyo.

ulupi paapo aabasungwile ukuja biitiki baa kwanda uko,† ukwambililа ubupoki, ku njila jaa kwelusigwa na Mbepo Mwikemo, nu kubwitika ubwanalooli. 14 Kyala aabakooliile ukwambililа ubupoki ubo, ku njila jaa Ndumi iNunu iji twalumbililaga kumyinu, ukuti muje mbusisya bwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. 15 Po leelo baamyitu, mwimege kanunu ndwitiko nu kusikola imanyisyo isi twabamanyiisye bo tukubalumbililа, na isi twabasimbiile mwa kalata.

16 UNtwa gwitu Jesu Kilisiti na Taata Kyala uju atuganile, atupeele iipyana ukutukasya amasiku goosa, nu kutupa ulusuubilo ulunu nu, 17 abasuubisyege nu kubakasya mu mbombo syosa nu kujoba inunu.

3

Inyango jaa nyiipuuto

1 Isya kummaliikisyo baamyitu ndwitiko, mutwipuutilege ukuti inongwa sya Ntwa Jesu, sibalanilege mbibimbibi nu kwambililigwa ku lwimiko, bo ulu syalyambililiigwe pakati pamyinu. 2 Kangi mutwipuutile ukuti Kyala atupoke ku bandu ababiibi fiijo, paapo abandu bingi batikusiitika inongwa sya Ntwa Jesu. 3 Looli uNtwa nsuubiligwa, umwene ikubakasya umwe, ikubalindililа nu kunsigila Seetano. 4 Uswe uNtwa atupeele ulusuubilo ukuti mukubomba, kangi mukwendelelaga ukubomba isi tukubalagila. 5 UNtwa abalongosyege mu ndumbula syinu, ukuja nu lugano bo ulwa Kyala, nu kuumiililа bo umwene Kilisiti.

Pauli ikubasoka aba bikutuugala kisita kubomba imbombo

6 Mwe baamyitu, tukubalagila mu ngamu jaa Ntwa Jesu Kilisiti ukuti mubeepukege abiitiki boosa aboolo, na aba batikusikonga imanyisyo isya Ndumi iNunu isi twabapeele. 7 Umwe mumeenye muno sikulondigwa ukukonga, bo ulu twatuugalaga kumyinu, paapo uswe bo tuli kumyinu tukaali boolo. 8 Kangi tukaalyaga ifindu ifya mundu gwesa jula kisita kuhomba. Looli twijuulaga ukubomba imbombo pakilo na pamuusi, ukuti tulingaja baa kubatwalila ubutolwe. 9 Twabombaga bo ulo, kukaja kokuti tukaabagiisye ukwambililа ubutuuli kumyinu, looli twabombaga sisiisi ukuti tujege baa kukeetelamo umwe. 10 Bo tuli pamopeene na nuumwe, twabalagilaga ukuti, “Linga umundu ikukaana ukubomba imbombo, mulingampaga ifindu nafimo.”

11 Tukujoba inongwa isi paapo tupiliike ukuti, baliko abandu bamo nkilundilo kyinu boolo, batikubomba imbombo najimo, looli kwene ukwingililа inongwa isya bangi. 12 Po tukubalagila nu kubasoka ku lulagilo lwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti abiitiki abo, biijiisyege, babombege imbombo syabo isya kukabilamo ifya kubatuula mbuumi bwabo. 13 Looli umwe mwe baamyitu, mulingakatalaga ukubomba inunu.

14 Mujege maaso nu mundu uju atikugakonga amasyu aga tusimbile mwa kalata uju, kangi mulingaliilanilaga nagwe ukuti sinkolege isoni. 15 Mulingammbombelaga ngati ndugu gwinu, looli munsokege ngati gwamyinu.

Amasyu agaa kulagana

† **2:13** 2:13 Aabasungwile ukuja biitiki baa kwanda uko Abimbi abangi bikusanusya amasyu aga ukuti, Aabasalile ukufuma kubwandilo.

16 Po ʉNtwa ʉgwa lʉtengaano, abapege ʉlʉtengaano bwila na ndɨ syosa. ƲNtwa ajege pamopeene na nuumwe mwesa. 17 Ʉne Paʉli ngʉsimba ɨsya kʉbaponia ɨsi nɨ kɨboko kyangʉ jʉjʉʉne, bo ʉlʉ ngʉsimba mwa baakalata bangʉ boosa.

18 Ɨliipyana lya Ntwa gwɨtʉ Jesu Kɨlɨsiti lɨjege na nuumwe mwesa.

Kalata gwa kwanda ugwa Pauli kwa Timoti
Isyakulongosya

Timoti aali mwitiki undumyana. Endaga injila nu ntumigwa Pauli ku fyinja fingi, antuulaga ukulumbilila iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti. Piitaasi untumigwa Pauli aalintumile Timoti ukubuuka nkukilongosya ikipanga kya Kyala ikya nkaaja akaa mu Efesi.

Pauli aasimbile kalata uju kwa Timoti, isya lubaatiko ulwa mfipanga fya Kyala, ni sya kubasoka nu kubakaanisya abamanyisi baa butungulu nkipanga kya Kyala. Kangi mwa kalata uju, ikulingaania uluko ulwa bandu aba bikulondigwa ukusaligwa ukuja balongosi baa fipanga fya Kyala, na muno undongosi ikulondeligwa ukubomba imbombo ni fibugutila ifi filimo nkipanga kya Kyala, bo abatubwa, abakangale na bafwile.

Isi silimo mwa kalata uju
Pauli ikumponia Timoti
Ikunsoka isya bamanyisi baa butungulu
Ikulingisania isya lubaatiko ulwa nyiipuuto nu bulongosi nkipanga kya Kyal
Ikulingisania muno undongosi ikulondeligwa ukubabombela abiitiki
Ikunkasya Timoti mu mbombo jaake

Uluponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne ntumigwa* gwa Kilisiti
Jesu, ku lulagilo lwa Kyala uMpoki gwitu na Kilisiti Jesu uju jo
lusuubilo lwitu. 2 Nikukusimbila Timoti gwe mwanangu gwa nalooli
ndwitiko. Iliipyana, ululpaakisyo nu lutengaano ukufuma kwa Taata
Kyala na kwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu, fijege na nungwe.

Pauli ikunndagila Timoti ukuja maaso na bandu aba bikumanyisya isya butungulu

3 Usyale nkaaja akaa mu Efesi, bo muno naakubuulile bo
ngusookako kumyinu ukubuuka nkiisu ikya mu Maketonija, ukuti
ubakaanisye abandu aba bikumanyisya imanyisyo sya butungulu.
4 Baleke ukuumiilila utusumo utwa ijolo, nu tupango utwa fikolo utu
tutikumalika. Isyo sikutwala ulukaani pabujo bwa lubaatiko lwa
Kyala, ulu lukuboneka kumyitu ku njila jaa lwitiko. 5 Inyango jaa
lulagilo ulu ko kulonda abiitiki bagananege ni ndumbula inyeelu, nu
lwitiko kisita busyobi. 6 Abandu bamo basilekile isyo, basanukiile
ukujoba inongwa imbosya miino. 7 Bikulonda ukuja bamanyisi
baa ndagilo sya Moose,† nalinga isi bikusijoba nu kusisisimikisya
bakasimanya.

8 Tumeenye ukuti indagilo sya Moose nunu, linga umundu
ikusibombela ku bwanalooli. 9 Kangi tusyaganiege ukuti indagilo

* **1:1** 1:1 Untumigwa Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania. † **1:7** 1:7 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala ku Isyakulingaania.

sikabiikigwa kunongwa jaa bagolofu, looli ku basobi, ku basita kukonga indagilo, ku basita kuntiila Kyala, ku batulanongwa, kuli aba bakaja biikemo, ku banyali mu ndumbula, ku bagoga biisabo na bannabo, na ku bagogi baa luko loosa. 10 Kangi sibiikiigwe ku balogwe, ku banyambala aba bikulogwa na banyambala biinaabo, kuli aba bikuula pamo bikuulisya abandu mbutumwa, ku batungulu, kuli aba bikulapa isya butungulu pabulongi, pamopeene ni singi syosa isi sitikwitikana ni manyisyo sya nalooli. 11 Imanyisyo isyo sikwitikana ni Ndumi iNunu ijaa Kyala uNsisya, uju ikugindikigwa. Mbeeliigwe une na Kyala ukujifumusya iNdumi iNunu ijo.

Iliipyana lya Jesu Kilisiti kwa Pauli

12 Nikugwa ulupi kwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu, uju ambeele amaka, paapo aaliinyiinogoniile ukuja mbombeli ngolofu. Aaliimbiikile mu mbombo jaake, 13 nalinga kubwandilo naalintukile nu kubataamya abandu baake nu kubafulasya. Aalimbaakiisye paapo naabombaga isyo kisita kusyagania na kisita lwitiko. 14 Kangi uNtwa gwitu aalimbeele iliipyana ikululumba, pamopeene nu lwitiko nu lugano ulu luli mwa Kilisiti Jesu.

15 Ubujobi ubu bwa nalooli, kukuti mundu ikulondigwa ukubwitika, bukuti, “Kilisiti Jesu aaliisile nkiisu ukubapoka abatulanongwa.” Mbatulanongwa abo, une ndi ntulanongwa ukukinda boosa. 16 Looli Kyala aalimbaakiisye ukuti Kilisiti Jesu anangisye ubooloolo bwake boosa na kumyangu, ne ntulanongwa ukukinda boosa. Aabombile bo ulo ukuti nje gwa kungeetelamo kuli aba bikummwitikaga, bakabe ubuumi bwa bwila na bwila. 17 Po leelo ubusisya nu lwimiko fijege kumyake amasiku goosa, Malafyale ugwa bwila na bwila, uju atikufwa, kangi atikuboneka, jo Kyala mwene. Ameni.

18 Mwanangu Timoti, nikukulagila ukukongana na masyu agaa bukunguluka agaa ijolo, aga gaajobiigwe kunongwa jaako. Ubombelege amasyu ago ukuja kilwilo kya kulwila ubwite kanunu. 19 Guumiilile ulwitiko ni ndumbula inunu. Abandu bamo batikusipilikisya indumbula syabo. Kunongwa ijo baloonangile ulwitiko lwabo. 20 Mmbandu abo balimo Imenajo na Alikisanda. Abo nunndekiile Seetano ukuti bamanyile, balingantukaga Kyala.

2

Imanyisyo isya nyiipuuto

1 Po ilya kwanda ndi syosa, ngubasuuma ukuti, mubapyelekesyege, mubiipuutilege, mubasuumilege nu kubagwila ulupi kwa Kyala abandu boosa. 2 Mukulondigwa ukubasuumila abanyafyale na bangi boosa aba bali mbulongosi, ukuti tutuugalege nu lutengaano, pamopeene nu kuntiila Kyala nu kuja nu lwendo ulunu. 3 Ili lyo inunu, kangi Kyala uMpoki gwitu iikyeliile nalyo. 4 Ikulonda abandu boosa bapokigwe nu kuti bafikepo pakubumanya ubwanalooli. 5 Paapo Kyala aliko jumojwene, nu gwa kubafwania abandu na Kyala ali jumojwene. Ujo jo mundu Kilisiti Jesu, 6 uju aabuningile ubuumi bwake ukuti abaabule abandu boosa. Iji jo ndumi iji aatupeele Kyala pakabalilo akabagile. 7 Kunongwa ijo mbiikiigwe ukuja ndumbilili nu

kuja ntumigwa, ukubamanyisya abandu aba bakaja Bajuuta inongwa sya lwitiko nu bwanalooli. Ngujoba isya nalooli, ndikutungulupa.
8 Popoosa apa mukubungaana ukwipuuta, ngulonda abanyambala
biinulege amaboko pakwipuuta, kisita ngalalisi pamo ukukaanikana.
9 Boope abakiikulu ngulonda bafwalege imyenda igya lwimiko. Ku
njila ijo bikunangisyaga ulwendo ulununu. Ndikulonda ukwinokesya
kubuluke bwa nywili, pamo kukufwala utundu utwa sahabu pamo
inyambo, pamo ku myenda igya ntengo unnywamu. 10 Looli bi-
inokesyege ku mbombo inunu, bo muno sikulondeligwa ku bakiikulu
aba bikuti bikuntiila Kyala. 11 Abakiikulu bajege kimyemye nu
lwijiisyo bo bali pakumanyila. 12 Ndikummwitikisya unkiikulu
ukummanyisya pamo ukuja pabujo bwa kunndagila unnyambala,
looli ajege kimyemye. 13 Paapo Kyala aatalile ukumpela Atamu,
alinkukonga Efwa. 14 Kangi Atamu akaasyobiigwe na Seetano, looli
unkiikulu jo uju aasyobiigwe, aalingiile mbutulanongwa.* 15 Looli
unkiikulu ikwambililaga ubupoki ku njila jaa bupaapi,† linga ikuja mu
ndwitiko, ndugano, mbwikemo na mbugolofu.

3

Indagilo ku biimilili baa kipanga kya Kyala

1 Ubujobi ubu bwa nalooli, ubu bukuti, "Umundu uju ikulonda
imbombo jaa kuja mwimilili nkipanga kya Kyala, ujo asalile imbombo
inunu." 2 Po umwimilili gwa kipanga kya Kyala ajege mundu
uju atikujobigwa kabiibi, ajege mwegi gwa nkiikulu jumojwene,
alingasookelaga panja. Iitiimege ndi fyosa, ajege na mahala, ajege gwa
kwimikigwa, ajege mwambililila baheesya, amanyege ukumanyisya.
3 Alingajaga ngaala bwalwa pamo ukufulasya abandu, looli ajege
mooloolo, alingajwegaga na bandu, alingajaga ni kinyonyo ikibiibi ikya
ndalama. 4 Ajege mundu gwa kwimililila kanunu inyumba jaake, uju
ameenye ukumanyisya abaanaake, bampilikege nu kumpa ulwimiko
loosa. 5 Linga umundu akabagila ukwimililila inyumba jaake, abagiile
buleebule ukwimililila ikipanga kya Kyala? 6 Kangi alingajaga mundu
uju apindwike mbupiipi, alingiisa kwijumbika nu kulongigwa, bo ulu
aalongiigwe Seetano. 7 Looli ajege mundu uju bikunnjoba kanunu
abandu aba bakaja baa nkipanga kya Kyala, ukuti alingajobigwaga
kabiibi nu kukoligwa nu ntego gwa Seetano.

Indagilo ku batuuli baa kipanga kya Kyala

8 Kangi abatuuli baa kipanga bajege bandu aba babagiisye
ukwimikigwa, balingasyandulaga syandulaga inongwa, balingajaga
bagaala bwalwa, balinganyonywaga ukukaba ikyuma ku busyobi.
9 Bajege bandu aba bikuumililila ubwanalooli ubwa lwitiko ni ndum-
bula inyeelu. 10 Bageligwege taasi. Linga baboniike ukuti babagiisye,
babombege imbombo ijaa butuuli nkipanga. 11 Kangi abakasi*
baabo babagisyege ukwimikigwa, balingajaga boohesi. Biitiimege
nu kusuubiligwa ndi syosa. 12 Untuuli ajege mwegi gwa nkiikulu

* **2:14** 2:14 Bala kalata gwa Ubwandilo 3:1-6. † **2:15** 2:15 Ubupoki ku njila jaa bupaapi Akanandi aka, bamo bikuti ko kupaapigwa kwa Kilisiti, ukukongana na muno Kyala aajobiile kwa Efwa. Bala kalata gwa Ubwandilo 3:15-16. * **3:11** 3:11 Abakasi NKigiliki iisyu ilyo libagiile ukuja Abakasi baa batuuli pamo Abatuuli abakiikulu.

jumojwene, alingasookelaga panja. Kangi abiimililege abaanaake ni nyumba jaake kanunu. 13 Aba bikubomba imbombo jaa butuuli bwa kipanga kanunu, bikukaba ulwimiko. Bikuja bakifu ndwitiko ulu bali nalo mwa Kilisiti Jesu.

Ubwanalooli bwa lwitiko lwitu

14 Nikukusimbila amasyu aga, bo ndi nu lusuubilo ulwa kwisa kumyako mbupiipi itolo. 15 Linga ngukaabila, usyaganie isi sikulondigwa ukubombigwa na biitiki. Abo kyo kipanga kya Kyala uMuumi. Ikilundilo ikyo jo mbanda, kangi lwalo lwa nalooli. 16 Kisita kwilaamwa, isya mbusolofu ndwitiko lwitu ngulumba, syo isi,

Kilisiti aabonekiile mu mbili gwa bundu,
Mbepo ali nkeeti ukuti ngolofu,
aaboniike ku bandumi,
aafumusiigwe mfiisu fyosa,
abandu baa mfiisu fyosa baalimmwitiike,
aalyegiigwe ukubuuka kumwanya mbusisya.

4

Abamanyisi baa butungulu

1 Po Mbepo Mwikemo ikujoba pabwelu ukuti, mmasiku gaa kummaliikisyo bamo bikwisa kuleka ukukonga ubwanalooli bwa lwitiko lwitu, bikwisa kukongaga imbepo sya busyobi, ni manyisyo sya mbepo inyali. 2 Abandu aba bikumanyisya isyo basyobi, kangi batungulu, indumbula syabo syonangiike, sikufwana syokiigwe ni kyela kya mooto. 3 Abandu abo bikubakaanisya abanyambala ukwega abakiikulu. Kangi bikulagila ukuti abandu balingalyaga ifindu fimo. Looli Kyala aafipelile ukuti, abiitiki bafyambililege nu kugwa ulupi, paapo babumeenye ubwanalooli. 4 Namanga fyosa ifi apelile Kyala finunu, kangi kakajapo akaa kukaanigwa, looli fyambililigwege nu kugwa ulupi. 5 Fyelusiigwe ni isyu lya Kyala ni nyiipuuto.

Umbombeli unnunu ugwa Kilisiti Jesu

6 Linga kubamanyisya abiitiki imanyisyo isi, po kujaga mbombeli nnunu ugwa Kilisiti Jesu, gwe ukuliile mbwanalooli bwa lwitiko na mu manyisyo inunu, isi ugwe usikongile. 7 Utukaanege utusumo utwa bukonyofu utwa bakuulu, tukaja ni fya kukabamo. Gwijiisibisyege ukuntiila Kyala. 8 Linga kugukasya umbili kukabamo fimo, looli ukuntiila Kyala kukaba fyosa, paapo Kyala afingile ukukupa ubuumi bwa nkabalilo aka, nu bwa nkabalilo aka kikwisa. 9 Ubujobi ubu bwa nalooli, kukuti mundu ikulondigwa ukubwitika. 10 Kunongwa ijo tukwikasya nu kwijuula, paapo tukunsuubila Kyala uMuumi, uju jo Mpoki gwa bandu boosa, fiijo abiitiki.

11 Inongwa isyo ulagilege nu kumanyisya. 12 Ulingiitikaga umundu gwesa ukukwilaamwa paapo uli nkeke. Looli abiitiki bakeetelengemo kumyako, mbujobi, nkajiilo, ndugano, ndwitiko na mbwikemo. 13 Gwikasyege ukubabalila abandu Kalata uMwikemo, ukulumbililа nu kumanyisya, mpaka paapo ngwisilaga. 14 Ulingalekaga ukubombela ikikungilwa iki Kyala aakupeele ukwendela mmasyu gaa bukunguluka, bo abakuulu baa kipanga bakubiikiilepo amaboko. 15 Gwijuulege ukubomba sisiisyo ni ndumbula jaako joosa, ukuti

abandu boosa bakubone muno ujiiliile ndi isyo. 16 Gwikeetege ulwendo ni manyisyo syako. Guumiililе ukubomba isyo, paapo linga kubomba bo ulo, kuponesya ubuumi bwako nu bwa aba bikukupilikisya.

5

Isya bakiikulu abafwile

1 Ulinganke mela ga unnyambala unkangale, looli ummbuulege ngati guuso. Abalumyana ubabuulege ngati baamyinu, 2 abakiikulu abakangale ngati nyoko, boope abalindwana ubabombelege ku bwikemo, ngati balumbu baako.

3 Ubiimikege abakiikulu abafwile aba bakaja nu butuuli nabumo. 4 Looli unkiikulu umfwile uju ali na baana pamo abiisukulu, abo bo bikulondigwa ukunkeeta, ukuti bamanyile ukubiimika nu kubatuula abakamu baabo. Uko ko kugomola isi boope babombeliigwe na bapaapi baabo. Isyo syo sya kunkyela Kyala. 5 Unkiikulu umfwile uju akaja nu mundu gwa kuntuula, ujo ansuubiile Kyala, bwila ikwipuuta nu kusuuma ubutuuli kwa Kyala pakilo na pamuusi. 6 Looli unkiikulu umfwile undufu kuli fyosa, ujo mfwe nalinga ikuboneka muumi. 7 Syosa isyo ubalagile abiitiki ukusibomba, ukuti boosa bajobigwege kanunu. 8 Linga umundu gwesa atikubatuula abakamu baake, fiijo abaa nnyumba mmyake, ujo alekile ulwitiko, kangi mbiibi ukunkinda umpanja.

9 Unkiikulu umfwile asimbigwege ukuja mfwile gwa kukaba ubutuuli, linga ali ni fyinja 60, kangi akaasookelaga panja mbwegi bwake. 10 Ajege mundu uju ikujobigwa kanunu kunongwa jaa mbombo syake, bo ukubaswila abaanaake kanunu, ukubambililа abaheesya, ukubabombela kanunu abiikemo, ukubatuula aba bikuboneligwa, kangi ukubomba imbombo syosa inunu ni ndumbula jaake joosa.

11 Looli abakiikulu abakeke abafwile, ulingabasimbaga ukuja bafwile baa kukaba ubutuuli, paapo ifinyonyo fya mbili fikubapelaga ukuleka ukummbombela Kilisiti, po bikulondaga ukwegigwa. 12 Kunongwa ijo bikujaga nu bulongi mu ndumbula syabo, paapo balulekile ulufingo lwabo kwa Kilisiti.* 13 Pamopeene na isyo, bikukabaga akajiilo akaa boolo bo bikusyunguutila mu nyumba sya bandu. Batikujaga nu boolo bwene, kangi bikujaga nu luheeho nu kupanga inongwa isya bangi isi sitikubatuula nafimo aba bikusijoba. 14 Fyobeene ngulonda abakiikulu abakeke abafwile beegigwege, bapaapege abaana nu kusikeeta inyumba syabo, ukuti balingampapo undugu ubujo bwa kutujoba kabiibi. 15 Namanga abafwile bamo bapaagwike, bikunkonga Seetano. 16 Linga unkiikulu umwitiki ali na bafwile nnyumba jaake, jo abakeetege, ukuti ikipanga kya Kyala kilingajaga mbutolwe. Po kikujaga nu bujo bwa kubatuula abafwile, aba nalooli bakaja nu butuuli.

Isya bakuulu baa kipanga kya Kyala

---

* **5:12** 5:12 Balulekile ulufingo lwabo kwa Kilisiti Ulufingo lwabo lwali lwa kusyala kisita kwegigwa kangi, bo abalume baabo bafwile.

17 Abakuulu baa kipanga aba bikubomba imbombo kanunu,
biimikigwege nu kupeeligwa ifya kubatuula,† nnoono aba bikwijuula
ukulumbililа nu kumanyisya. 18 Namanga Kalata uMwikemo ikuti,
“Ulingajipinyaga ing’ombe ku kanwa, bo jili pakupuula inganu.”‡
Kangi sisimbiigwe, “Umbomba mbombo abagiisye ukuhombigwa
umfwalo gwake.”§
19 Ulingajiitikaga inongwa iji ikujobigwa unkuulu gwa kipanga,
kisita bukeeti bwa bandu babili pamo batatu. 20 Abakuulu baa kipanga
aba bikubomba ubutulanongwa, ubakemelege nkyeni mbiitiki, ukuti
abangi batiilege.
21 Nikukulagila nkyeni mwa Kyala na mwa Kilisiti Jesu na mbandumi
abasunguligwa. Usikole isyo syosa, ulongege kisita kwegamila kuli
bamo, ubombege syosa ku bugolofu. 22 Ulingakuujaga ukummbiika
umundu mu mbombo jaa Ntwa, linga ummbiikile untulanongwa,
nungwe kunyalaga kunongwa jaa butulanongwa bwake. Ugwe
gwikeetege ubuumi bwako, ujege mwikemo.
23 Ulinganwaga amiisi geene, looli unwengepo ifinga* panandi,
kunongwa jaa pa lwanda nu bubine ubungi ubu bukukutaamya kabili
kabili.
24 Abandu bamo, ubutulanongwa bwabo buli pabwelu, butalilepo
ukuboneka nkyeni mwa Kyala. Looli abangi, ubutulanongwa bwabo
bukaja pabwelu, bukwisa kuboneka nkyeni mwa Kyala pabulongi.
25 Bo lululo, imbombo inunu sili pabwelu, syope inunu isi sikaja
pabwelu sikabagila ukufisigwa.

6

Isya batumwa

1 Abatumwa* abiitiki boosa babiimikege fiijo abatwa baabo,
ukuti ingamu jaa Kyala ni manyisyo syitu silingajobigwaga kabiibi.
2 Abatumwa aba abatwa baabo biitiki, balingapepulaga ukubiimika,
paapo biitiki biinaabo. Looli bikulondigwa ukubabombela kanunu
ukukindapo, paapo abatwa abo boope biitiki baa Kilisiti, kangi
bakundwe baake. Isyo umanyisyege nu kubakasya fiijo.

Imanyisyo isya butungulu nu bukabi bwa nalooli

3 Linga umundu ikumanyisya imanyisyo sya butungulu, isi
sikafwana na masyu agaa nalooli agaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti,
kangi sikafwana nu bugolofu, 4 ujo iiswile amatingo, kangi akamanya
nasimo. Ali ni kigili ikya lukaani ulwa masyu amanandi, ulu lukutwala
ubuufi, ubwite, amaheelu, ukwilaamwa 5 nu kuumana bwilabwila.
Abandu aba bikubomba bo ulo, boonangiike amahala, babulekile
ubwanalooli, bikwinogona ukuti ukubomba imbombo jaa Kyala jo
njila jaa kukabila ikyuma.
6 Ukuntiila Kyala nu kufwana na ifi uli nafyo, ko kukaba ifinywamu.
7 Paapo tukaaliisile nafyo nafimo nkiisu, kangi tutikusookamo nafyo

† **5:17** 5:17 Biimikigwege nu kupeeligwa ifya kubatuula NKigiliki bikuti Biimikigwege kabili.
‡ **5:18** 5:18 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 25:4. Ubujobi ubu kokuti Ing’ombe jibagiile ukulya inganu bo jili pakupuula, ugo go mfwalo gwa mbombo jaake. § **5:18** 5:18 Bala kalata gwa Luuka 10:7. * **5:23** 5:23 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. * **6:1** 6:1 Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.

nafimo. 8 Looli linga tuli ni fya kulya ni myenda, tufwanege nafyo.
9 Abandu aba bali ni kinyonyo ikya kyuma, bikugwila mu ngelo
na mmitego. Bali ni finyonyo fingi ifya bukonyofu, ifi fikubasopa
ndoonangiko na mbupyutigwa. 10 Paapo ukusigana indalama go
nsi gwa mbiibi nyingi. Bamo aba bikunyonywa indalama, basyobi-
igwe, balulekile ulwitiko, biifuleesye mu ndumbula ku busulumanie
ubwingi.

Isya kumaliikisya

11 Looli ugwe mundu gwa Kyala, usibope isyo. Ukonge ubugolofu,
ulutiilo kwa Kyala, ulwitiko, ulugano, ukwikasya nu booloolo.
12 Gwikasyege ukubomba isi sikukongana nu lwitiko lwako. Ubukole
ubuumi bwa bwila na bwila, ubu aakukooleliile Kyala bo gwitiike
ulwitiko nkyeni mbakeeti abingi. 13 Nikukulagila nkyeni mwa Kyala
uju ikutupa ubuumi utundu toosa, na nkyeni mwa Kilisiti Jesu, uju
aajobile ubukeeti bwa nalooli nkyeni mwa Pontio Pilati.† 14 Ulukolege
ululagilo ulo kisita kusoba napamo, kisita kujobigwa kabiibi, mpaka
apa bo ikwisa kangi uNtwa gwitu Jesu Kilisiti. 15 Ukwisa kwake
aakukuja pakabalilo aka akabaatiike Kyala, uju ikutuufigwa, mwene
jo Ndagili, Malafyale gwa banyafyale, Ntwa gwa batwa. 16 Ujo
jo mwene atikufwa, atuugeele ndumuli ulu kakabagila nakamo
ukusegelela. Kangi akajako umundu uju ammbwenemo, pamo uju
abagiile ukummbona. Ulwimiko na maka ali nafyo amasiku goosa.
Ameni.

17 Ubabuule abakabi baleke ukwijumbika, pamo ukusuubila ikyuma
ikya pakiisu, ikya kabalilo akapimba. Looli bansuubilege Kyala uju
ikutupapo fyosa ku bwingi, ukuti fituhobosyege. 18 Ubalagile ukuti
babombege inunu, bajege bakabi baa mbombo inunu, kangi bajege
bape. Bajege bandu baa kulya ikyuma kyabo na bangi. 19 Ukubomba
inunu, bikwibungaanikisya ikyuma kumwanya, lo lwalo lwa kwisa
kukabila ubuumi ubwa nalooli.

20 Timoti, ubulindilile ubwanalooli ubu Kyala akupeele. Gwepukege
ukujoba na bandu inongwa isi sitikummwimika Kyala, nu
kukaanikana isya bukonyofu, isi bamo bikuti bo bumanyili.
21 Kunongwa ijaa bumanyili ubo, bamo balulekile ulwitiko.

Ilipyana lijege pamopeene na nuumwe.

† **6:13** 6:13 Bala kalata gwa Maalika 15:2.

Kalata gwa bubili ugwa Pauli kwa Timoti
Isyakulongosya

Kalata uju jo kalata gwa bubili ukufuma ku ntumigwa Pauli, ukunsimbila umfundigwa gwake Timoti. Kalata gwa 2 Timoti aasimbiigwe bo Pauli ali kifuki ukufwa. Akabalilo ako aali mu nnyololo ku Looma (1:16). Pauli aali mmanyaani gwa kifuki gwa Timoti, kingi antigi mwanaake (Abafilipi 2:22; 1 Timoti 1:2, 18).

Akabalilo aka kalata gwa 2 Timoti aasimbiigwe, aBakilisiti aba baali mbunyafyale bwa ku Looma baapyutigwaga. Fyobeene Pauli aali mu nnyololo, ammanyisyaga Timoti ukwikasya mbutolwe.

Isi silimo mwa kalata uju
Pauli ikumponia Timoti nu kugwa ulupi kwa Kyala kunongwa jaake
Ikunkasya ukwima kanunu mu ngubilo
Untiimi ikulondigwa ukukitiima ikipanga kya Kyala nu kusikaana imanyisyo isya
Isya kumaliikisya

Uluponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne ntumigwa* gwa Kilisiti
Jesu ku bwigane bwa Kyala, ukufumusya ulufingo lwa buumi ubu
bulimo mwa Kilisiti Jesu. 2 Nikukusimbila Timoti, gwe mwanangu gwe
nkundwe. Iliipyana, ulupaakisyo nu lutengaano ukufuma kwa Taata
Kyala na kwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu, fijege na nungwe.

Pauli ikunkasya Timoti

3 Ngugwa ulupi kwa Kyala uju ngummbombela ni ndumbula inyeelu,
bo ulu bammbombelaga abiisukulu biitu, bo ngukukumbuka mu
nyiipuuto syangu pakilo na pamuusi. 4 Bo ngugakumbuka amaasosi
gaako, po ngwisyukwa fiijo ukwaganila na nungwe, ukuti nhoboke
fiijo. 5 Ngulukumbuka ulwitiko lwako ulwa nalooli, ulu kubwandilo
aali nalo umwisukulu gwako Loisi nu nyoko Junike. Singolile
fiijo une ukuti na nungwe uli nalo. 6 Ukeetege ngukukumbusya
ukuti, ukikubiililege ngati mooto ikikungilwa iki aakupeele Kyala bo
ngukubiikilapo amaboko, ukuti kyakege. 7 Paapo Mbepo gwa Kyala
atikutupela ukuja booga, looli ikutupa amaka, ulugano nu kwitiima.

8 Po leelo ulingafwaga isoni ukusifumusya inongwa sya Ntwa gwitu
Jesu Kilisiti, pamo ukuufwila isoni paapo ndi mu nnyololo kunongwa
jaake. Looli gwikasye mu ndaamyo pamopeene na niine kunongwa
jaa Ndumi iNunu, ukukongana na maka aga akupeele Kyala. 9 Kyala
aatupokile, aatukooliile ukuti tujege biikemo. Akaabombile bo ulo
kunongwa jaa mbombo syitu inunu, looli aabombile kunongwa jaa
bwigane bwake ni ipyana lyake. Iliipyana ilyo aatupeele mwa Kilisiti
Jesu bo kikaali ikiisu ukupeligwa. 10 Looli akabalilo aka, Kyala
anangiisye iliipyana lyake kumyitu, ukwisa uMpoki gwitu Kilisiti Jesu.

* **1:1** 1:1 Untumigwa Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania.

Umwene atolile amaka gaa bufwe, kangi anangiisye ubuumi bwa bwila na bwila ku njila jaa Ndumi iNunu.
11 Kunongwa jaa Ndumi iNunu ijo, nsunguliigwe ukuja ndumbilili,
ntumigwa, kangi mmanyisi. 12 Ukeetege ngutaamigwa bo ulu. Looli
ndikufwa isoni paapo nummeenye uju nummwitiike, kangi singolile
ukuti abagiile ukulindilila kanunu iNdumi iNunu iji ambeele une,
ukwisa kufika pi isiku lya bulongi. 13 Ukole kanunu imanyisyo isya
nalooli isi naakumanyiisye. Usikonge isyo nu kusyala nu lwitiko nu
lugano mwa Kilisiti Jesu. 14 INdumi iNunu iji gwapeeliigwe, ujilindilile
ku maka agaa Mbepo Mwikemo uju ali nkati mmyitu.
15 Ugwe umeenye ukuti, abandu boosa abaa nkiisu kya mu Asija
baandekile. Nkati ndi abo alimo Figeli na Elemogeni. 16 Ngunsuuma
uNtwa aje ni kibabiilisi ku baa mu nyumba jaa Onesifoli, paapo kingi
aajisangalusyaga indumbula jangu. Kangi akaafwaga isoni ukwisa
kukungeeta bo ndi mu nnyololo, 17 looli bo iisile nkaaja akanywamu
akaa Looma, aaliijuulile ukuundonda mpaka aaliinyaagile. 18 UNtwa
Jesu ampepo Onesifoli ukukaba ulupaakisyo ku Ntwa Kyala, pi isiku
lya bulongi. Ugwe umeenye kanunu, nyingi sila aalinduulile nkaaja
akaa mu Efesi.

2

Ukwikasya mu mbombo jaa Kyala

1 Gwe mwanangu, ujege na maka mwi ipyana ili likufuma kwa
Kilisiti Jesu. 2 Upiliike isi naamanyisyaga nkyeni mbakeeti bingi,
isyo ubapepo abandu aba bikusuubiligwa, aba boope babagiile
ukubamanyisya abangi. 3 Gwikasye mu ndaamyo pamopeene na
niine, uko ko kuja nsikali nnunu gwa Kilisiti Jesu. 4 Unsikali
ikwisigila ukubomba imbombo isi sikaja sya kisikali, ukuti anho-
bosye unkulumba gwake. 5 Joope uju ali pa lutolano, linga atolile,
atikupeeligwa ingiga* linga akatola ndubaatiko lwa nkino. 6 Kangi
umundu uju iijuulile ukulima ukubakinda abangi, ujo abagiisye ukuja
gwa kwanda ukwambililila ikijabo kya ifi aalimile. 7 Timoti, usibiike
mu ndumbula isi ngukubuula, paapo uNtwa aikukupapo amahala gaa
kusyagania isyo syosa.
8 Unkumbukege Jesu Kilisiti ugwa ndujungu lwa malafyale
Ndaabiti,† uju aasyukile ukufuma ku bafwe, bo ulu jikujoba iNdumi
iNunu iji ngujilumbililila. 9 Fyobeene une ngutaamigwa mpaka
ngupinyigwa ni minyololo ngati ndulile inongwa. Looli iisyu lya Kyala
litikupinyigwa. 10 Ukeetege une ngwikasya ndi syosa kunongwa jaa
basunguligwa baa Kyala, ukuti boope bambililile ubupoki, ubu buli
mwa Kilisiti Jesu, nu kuja nagwe mbusisya bwake ubwa bwila na
bwila.
11 Ubujobi ubu bwa nalooli, ukuti,
“Linga tufwile pamopeene na Kilisiti,
tukujaga buumi pamopeene nagwe.
12 Linga tukwikasya,
tukwisa kulagilaga pamopeene nagwe.

---

* **2:5** 2:5 Ingiga Abandu baa nkabalilo kala bampaga ingiga umundu uju atolile, linga baali pa lutolano. † **2:8** 2:8 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania.

Linga tukunkaana umwene,
joope ikwisa kutukaanaga uswe.
13 Uswe linga tukaja basuubiligwa,
umwene ikujaga nsuubiligwa amasiku goosa,
paapo umwene akabalilo koosa gwa nalooli.”

Umbombeli unnunu gwa Kyala

14 Ubakumbusyege isyo abaa nkipanga kya Kyala iki ulimo. Ubasokege nkyeni mwa Kyala, baleke ukukaanikana kunongwa jaa masyu amanandi. Ulukaani ulo lukaja ni fya kukabamo, looli lukuboonanga aba bikupililika. 15 Gwijuule ukubomba imbombo jaa Kyala muno jikunkyela. Apo kujaga mbomba mbombo uju atikujifwila isoni imbombo jaake, uju ikululumbililila iisyu lya Kyala ku bwanalooli.

16 Usileke imanyisyo sya bandu isi sikaja ni fya kukabamo, paapo isyo sikubongelapo abandu ukuja kutali fiijo na Kyala. 17 Imanyisyo syabo sikubaala bo ikilonda iki kikulya umbili. Nkati ndi abo balimo Imenajo na Fileto. 18 Babili abo basobile fiijo, babulekile ubwanalooli. Bikoonanga ulwitiko lwa bandu abangi, ulu bikuti ukusyuka kwa bafwe kukindile. 19 Looli ulwalo ulu lubiikiigwe na Kyala lukafu, lusimbiigwe amasyu aga,

“UNtwa abameenye abandu baake,”‡
kangi,
“Umundu gwesa uju ikwijoba ukuti gwa Ntwa,
abuleke ububiibi.”§

20 Mu nyumba jaa nkabi tulimo utundu utunu utwa sahabu nu twa feesa, tulimo nu twa mipiki nu twa mfu. Tumo twa kubombela imbombo jaa kwimikigwa, utungi twa kubombela imbombo iji jitikwimikigwa. 21 Po leelo, linga umundu ikusoosyapo fyosa ifi fitikwimikigwa mbuumi bwake, po ikujaga kyombo kya kubomba isi sikwimikigwa. Ikujaga kyombo iki kyelusiigwe, iki kibagiisye ku Ntwa gwake, iki kitendekesiigwe ukubomba inunu syosa.

22 Ufibopege ifinyonyo fya mbutubwa, ubukongege ubugolofu, ulwitiko, ulugano nu lutengaano. Unsuumege Kyala pamopeene na aba bali ni ndumbula inyeelu. 23 Uleke ukukonga ulukaani lwa bukonyofu ulu lukaja ni fya kukabamo, paapo umeenye ukuti ulo lukutwala ubwite. 24 Kangi sitikulondigwa umbombeli gwa Ntwa ukuja gwa bwite. Looli ajege mooloolo ku bandu boosa, amanyege ukumanyisya, alingakalalaga. 25 Kangi abasokege ku booloolo aba bikukaanikana nagwe, ku lusuubilo ulwa kuti Kyala ikubapa ukupindu ka nu kubumanya ubwanalooli. 26 Po amahala gaabo gikugomokelamo, bikusookamo mu ntego gwa Seetano, uju abakolile ukuti babombege isya bwigane bwake.

3

Isi aasikuboneka amasiku gaa kummaliikisyo

1 Ulu usimanye isi ukuti, amasiku gaa kummaliikisyo kukujaga na kabalilo kaa ndaamyo. 2 Paapo bikujaga bandu aba bikwipaasya beene, baa finyonyo fya ndalama, baa kwituufya, baa matingo, batuka

‡ **2:19** 2:19 Bala kalata gwa Imbalilo 16:5. § **2:19** 2:19 Bala kalata gwa Isabuli 34:14.

maheelu, basita kubiimika abapaapi baabo, basita kugwa ulupi, babomba mbiibi. 3 Kangi bikujaga bandu aba bakaja nu lugano, basita kwitikana, baa luheeho, basita kwitiima, bakali, basita kusigana isya bugolofu, 4 boohesi, basita kupaasya nafimo, baa lwituufyo, bagana finyonyo fya nkiisu ukukinda ukunngana Kyala. 5 Abandu abo bikubonekaga bikuntiila Kyala, looli bikugakaanaga amaka gaake. Abo ubeepukege.

6 Ndi abo balimo aba bikwijingisya mu nyumba sya bandu nu kubasyoba abakiikulu abakonyofu, aba biilikiliigwe nu butulanongwa, kangi bali ni finyonyo ifya luko lwingi. 7 Na paapo abakiikulu abo bikulonda bwila ukumanyila imanyisyo imbya, poope bikutoligwa loosa ukubwagania ubwanalooli. 8 Abamanyisi abo bikupinga ubwanalooli bo ulwa Jaane na Jambule,* aba baakaanikanaga na Moose. Abandu abo bakaja na mahala, ulwitiko lwabo lwa butungulu. 9 Looli bakabagila ukufika pabutali, paapo ubukonyofu bwabo bukwisa kuja pabwelu ku bandu boosa, bo ubwa Jaane na Jambule.

Indagilo sya Pauli kwa Timoti

10 Looli ugwe ukongile imanyisyo syangu, ulwendo lwangu, inyango jangu nu lwitiko lwangu. Umeenye muno naajiiliile ubooloolo, muno naabapaakisyaga boosa, nu kuumiilila mbutolwe ubwingi. 11 Usimeenye ifundo ni ndaamyo syangu, na muno baaliimbombiile bo ndi nkaaja akaa mu Antyokija, mu Ikonija na mu Lisitila.† Naaliikasiisye mu ndaamyo, looli uNtwa aalimbokile ndi syosa isyo. 12 Mo muno boosa aba bikulonda ukunkonga Kyala mwa Kilisiti Jesu, bikukabaga indaamyo, 13 looli ababomba mbiibi na basyobi bikongelangapo ukuja babomba mbiibi fiijo, bikujaga basyobi nu kusyobigwa.

14 Looli ugwe, usyumiilile isi gwamanyisiigwe, kangi kwitika kisita kwilaamwa, paapo ubameenye aba gwamanyiileko. 15 Ukwandila mbukeke ummeenye Kalata uMwikemo, uju abagiile ukumpa umundu amahala, ukuti apokigwe ku njila jaa kummwitika Kilisiti Jesu. 16 Kalata uMwikemo aasimbiigwe ku bulongosi bwa Kyala. Ujo nnunu ukumanyisya ubwanalooli, ukubasoka abandu mbutulanongwa bwabo, ukubalongosya apa bikusoba, nu kubamanyisya ukuti bajege bagolofu, 17 ukuti umundu gwa Kyala abagisye nu kutendekesigwa ukubomba imbombo syosa inunu.

4

1 Nikukulagila nkyeni mwa Kyala na mwa Kilisiti Jesu, uju ikwisa kubalonga abuumi na bafwe, kangi ikwisa nu kuja Malafyale. 2 Ulumbililege iisyu ilya Kyala. Gwitendekesyege akabalilo aka kabagiisye na aka kakabagisya. Usokege, ukemelege, ukasyege nu kumanyisya ku booloolo fiijo. 3 Paapo kikwisa akabalilo aka abandu batikupilikisyaga imanyisyo isya nalooli, looli bikulondaga ukupilikisya isi sikubahobosya. Po bikwibungaanikisyaga abamanyisi baa kubamanyisya isi imbulukutu syabo sikunyonywa

* **3:8** 3:8 Jaane na Jambule Sikuboneka ukuti abandu aba bo aba baali baganga baa malafyale Falao, ugwa kiisu kya Misili. Bala kalata gwa Ukusooka 7:11-12. † **3:11** 3:11 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 13:13–14:20.

ukupilikisya. 4 Bikwisa kuleka ukupilikisya inongwa sya nalooli,
bikwisa kusyutukilaga ku tusumo utwa butungulu. 5 Looli ugwe,
ujege maaso ndi syosa, gwikasyege mbutolwe, ubombege imbombo
jaa ndumbilili gwa Ndumi iNunu, ubombege syosa isi sikulondigwa
mbubombeli bwako.
6 Paapo akabalilo aka une ndi kifuki ukusoosigwa ukuja ikemo, ngati
lya finga iji bikoona pa kigemo.* Akabalilo kangu akaa kufwa kafikile.
7 Ndwile ubwite kanunu, mbopile mpaka pa finganilo, nduumiililile
ulwitiko. 8 UNtwa Jesu aambiikiile ingiga ijaa butoli, iji umwene
uNdongi uNgolofu ikwisa kumbapo pi isiku lya bulongi. Atikwisa
kumbapo niimwene, looli boope boosa aba bikunyonywa ukwisa
kwake.

Pauli ikunndingaania Timoti isi siboniike

9 Gwikasye ukwisa kumyangu mbibimbibi. 10 Ndema aaliindekile
paapo asiganile isya pakiisu, aabuukile ku Tesaloniki. Kilesike
aabuukile ku Galatija, Tiiti aabuukile ku Ndalimatija. 11 Mwene
Luuka jo alipo apa pamopeene na niine. Gwisege na Maalika, paapo
ikundula fiijo mbubombeli. 12 Nuntumile Tikiko ku Efesi. 13 Bo kwisa,
gwisege ni koti lyangu, ili naalilekile kwa Kalipo mu Tiloja. Kangi
gwisege na baakalata bangu, fiijo bala abaa fipapa.
14 Alikisanda umponda fibungu, aaliimbombiile kabiibi fiijo. UNtwa
ikwisa kunhomba ukukongana na isi aabombile. 15 Na nungwe ujege
maaso nu mundu ujo, paapo aasipingile fiijo isi tukulumbilila.
16 Ulwa kwanda bo ngulingaania pabulongi, akaalipo najumo
uju ali ku lubafu lwangu, looli boosa baaliindekile. Ngunsuuma
Kyala alingababalilako ubusobi ubo. 17 Looli uNtwa aalyimile
ku lubafu lwangu, aalimbeele amaka ukulumbilila iisyu lyake
nu bwanalooli boosa, ukuti abandu boosa aba bakaja Bajuuta
bapilike. UNtwa aalimbokile mbufwe, paapo naafwene ngati ndi
nkanwa akaa ngalamu. 18 UNtwa ikwisa kumboka mbutolwe boosa
nu kuundindilila, mpaka ukwakufika mBunyafyale bwake ubwa
kumwanya. Atuufigwege umwene bwila na bwila! Ameni.

Amasyu agaa kumaliikisya

19 Ubaponiege baa Pilisika na Akwila na baa nnyumba jaa Onesifoli.
20 Elasiti asyele ku Kolinti, joope Tilofimo naalinndekile mbine ku
Mileti. 21 Gwikasye ukwisa mbibimbibi bo kakaali ukufika akabalilo
akaa mmapepo. Bikukuponia baa Jubulo, Pute, Lino na Kilautija,
pamopeene na biitiki boosa.
22 UNtwa ajege pamopeene na nungwe. Iliipyana lijege pamopeene
na nuumwe mwesa mwe muliko uko.

* **4:6** 4:6 Bala kalata gwa Ukusooka 29:38-41.

Kalata gwa Paʉli kwa
Tiiti
Ɨsyakʉlongosya

Tiiti aalɨ Ngiliki ʉjʉ aalɨ Nkɨlɨsiti. Antʉʉlaga Paʉli koosa kʉno aabʉʉkaga ʉkʉlʉmbɨlɨla ɨNdʉmi ɨNunu. Pabʉngɨ Paʉli aalɨntʉmile kʉkʉlongosya ɨfipanga fya Kyala ɨfya nkiisʉ ɨkya mu Kileti.

Mwa kalata ʉjʉ, Paʉli ikʉmmbʉʉla Tiiti ʉkʉbasala abandʉ aba balɨ na kajɨɨlo akanunu ʉkʉlongosya ɨfipanga fya Kyala. Kangɨ ikʉbabʉʉla muno bikʉlondeligwa ʉkʉbamanyisya abandʉ abaa nkɨpanga kya Kyala. Aba balɨ mfibugutɨla ɨfya lʉko lwingi, bo ɨkɨbugutɨla kya banyambala abakangale, abakiikʉlʉ abakangale, abalʉmyana na batʉmwa. Kʉmmalɨɨkɨsyo ikʉnkʉmbʉsya Tiiti ʉkʉtɨ aBakɨlɨsiti boosa bajege nʉ lʉtengaano kangɨ bajege booloolo. Balɨngajaga nʉ bʉlʉgʉ nʉ lʉkaani, kangɨ balɨngatapʉkanaga.

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ
Paʉli ikʉmponia Tiiti
Ɨmbombo ɨjaa Tiiti ɨjaa kʉjɨlwɨla ɨNdʉmi ɨNunu nʉ kʉsipɨnga ɨmanyisyo ɨsya
Ɨmanyisyo ɨsya bandʉ abaa lʉko loosa
Ikʉnkʉmbʉsya ɨsya bʉpoki ʉbʉkʉlʉmba, nɨ sya kʉmalɨɨkɨsya

Ʉlʉponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ ʉne Paʉli, ne mbombeli gwa
Kyala, kangɨ ntʉmigwa* gwa Jesu Kɨlɨsiti. Ndʉmiigwe ʉkʉbakasya
ndwitɨko abasʉngʉligwa baa Kyala, nʉ kʉbamanyisya ʉbwanalooli
ʉbʉ bukʉbagolosya ʉkʉntiila Kyala. 2 Ʉlwitɨko ʉlo nʉ bwanalooli ʉbo,
ʉlwalo lwake lo lʉsʉʉbɨlo lwɨtʉ ʉlwa kʉkaba ʉbʉʉmi bwa bwila na
bwila. Paapo Kyala atikʉtʉngʉlʉpamo, aafingile ʉkʉtʉpapo ʉbʉʉmi
bwa bwila na bwila, bo kɨkaalɨ ɨkiisʉ ʉkʉpeligwa. 3 Po leelo akabalɨlo
kaake Kyala kafikile, abɨɨkile pabwelu ɨndʉmi jaake, ʉkwendela mu
mbombo jangʉ ɨjaa kʉlʉmbɨlɨla. Ʉne naapeeliigwe ɨndʉmi jɨjɨɨjo,
ʉkʉtɨ njɨfumusyege ʉkʉkongana nʉ lʉlagɨlo lwa Kyala ʉMpoki gwɨtʉ.
4 Nikʉkʉsimbɨla ʉgwe Tiiti, gwe mwanangʉ gwa nalooli mbʉlɨɨlanisi
ʉbwa lwitɨko. Ɨliipyana nʉ lʉtengaano ʉkʉfuma kwa Taata Kyala na
kwa Kɨlɨsiti Jesu ʉMpoki gwɨtʉ, fijege na nungwe.

Ɨmbombo jaa Tiiti kʉ Kileti

5 Naakʉlekile kʉla kʉ Kileti, ʉkʉtɨ ʉtendekesye ɨsi syagiilwe
nkɨpanga kya Kyala, nʉ kʉsala abakʉʉlʉ baa kɨpanga kʉkʉtɨ
kaaja, bo ʉlʉ naakʉlagiile. 6 Ʉnkʉʉlʉ gwa kɨpanga ajege mundʉ
ʉjʉ atikʉjobigwa kabiibi, ajege mwegi gwa nkiikʉlʉ jʉmojwene,
alɨngasookelaga panja. Abaanaake bajege biitɨki, balɨngajobigwaga
ʉkʉtɨ boonangiike, kangɨ ʉkʉtɨ bakaja nʉ lwɨmɨko. 7 Ʉmwɨmɨlɨli
gwa kɨpanga kya Kyala apeeliigwe ɨmbombo jaa Kyala, ajege
mundʉ ʉjʉ atikʉjobigwa kabiibi. Alɨngiituufyaga, alɨngajaga nɨ

* **1:1** 1:1 Ʉntʉmigwa Bala iisyʉ Abatʉmigwa kʉ Ɨsyakʉlɨngaania.

ngalalisi, alingajaga ngaala bwalwa, alingajaga nu bwite, kangi alinganyonywaga ukukaba ikyuma ku busyobi. 8 Looli ajege mwambililila baheesya, ajege ngana nunu, ajege na mahala, ajege ngolofu, ajege mwikemo, ajege mundu uju ikwitiima. 9 Alikole iisyu lya bwanalooli ilya Ndumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, bo muno aamanyisiigwe, ukuti abagisye ukubakasya abandu ni manyisyo sya nalooli, nu kubanangisya apa basobile aba bikulikaana iisyu lya Ntwa.

10 Namanga balipo abandu bingi aba bakaja nu lwimiko, bikujoba inongwa imbosya miino, basyobi, fiijo aBajuuta aba bikukasya inyiiho syabo.† 11 Abandu abo ubakaanisye, paapo bikuboonanga abandu boosa aba balimo nkaaja, bikumanyisya isi sikabagisya. Bikubomba bo ulo ukuti bakabe indalama ku njila jaa busyobi. 12 Joope jumo mbakunguluka baabo uNkileti, aajobile aatile, "ABakileti batungulu bwila, finyamaana fikali, boolo, kangi bali nu bula." 13 Ubujobi ubo bwa nalooli. Kunongwa ijo ubakemele fiijo abandu aba bikukonga imanyisyo isyo isya butungulu, ukuti bajege na maka ndwitiko ulwa nalooli. 14 Baleke ukupilikisya utusumo utwa Bajuuta ni ndagilo sya bamanyisi bala, aba bikubukaana ubwanalooli. 15 Utundu toosa twelu ku bandu abeelu. Looli ku bandu abanyali na basita lwitiko, toosa tunyali, paapo inyiinogono ni ndumbula syabo finyalile. 16 Bikwijoba ukuti bammeenye Kyala, looli mu mbombo syabo bikunkaana. Abandu abo basisya lyojo, basita lwimiko, kangi bakabagisya ukubomba imbombo najimo inunu.

2

Imanyisyo ku fibugutila ifya nkipanga kya Kyala

1 Looli ugwe umanyisyege abandu ukukongana ni manyisyo isya nalooli. 2 Umanyisye ukuti abanyambala abakusi biitiimege ndi syosa, babagisyege ukwimikigwa, bajege na mahala. Kangi bajege na maka ndwitiko, ndugano na nkwikasya.

3 Boope abakiikulu abakusi ubamanyisye ukuti bajege nu lwendo ulwa bwikemo, balingabajobelaga abandu inongwa isya butungulu, balingajaga nu butumwa ubwa kugaala ubwalwa. Bamanyisyege inunu. 4 Ku njila isyo bikubapela abakiikulu abatubwa ukubagana abalume baabo na baanaabo, 5 ukuja bandu baa kwitiima, ukuja beelu, ukuja baa kusikeeta inyumba syabo kanunu, ukuja banunu nu kwijiisya ku balume baabo, ukuti iisyu lya Kyala lilingatukigwaga.

6 Bubuubo boope abalumyana abatubwa, ubasoke ukuti biitiimege. 7 Mu mbombo syosa gwinangisyege ukuja mundu gwa kukeetelamo abeene imbombo inunu. Kangi mu manyisyo syako ujege ngolofu, kangi ujege na maka. 8 Isi kujoba sijege sya nalooli, ukuti aba bikusikaana, basuukege, balingalyagaga iliisyu nalimo ibiibi ilya kutujobelamo uswe.

9 Ubamanyisye abatumwa* ukuti biijiisyege ku batwa baabo mu mbombo syosa, babakyelege, balingakaanikanaga nabo. 10 Kangi balingiibaga, looli banangisyege ukuja baa kusuubiligwa, ukuti isya Kyala uMpoki gwitu, sihobosyege mu mbombo syosa.

† **1:10** 1:10 ABajuuta aba bikukasya inyiiho syabo NKigiliki bikuti Ikibugutila ikya bubuutigwa. * **2:9** 2:9 Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.

11 Namanga iliipyana lya Kyala liboniike, ili litwele ubupoki ku bandu boosa. 12 Iliipyana ilyo likutumanyisya ukubukaana ububiibi ni finyonyo fya nkiisu. Po akabalilo aka tulimo nkiisu, twitiimege, tujege bagolofu, kangi tuntiilege Kyala, 13 bo tukuliguulila iliisiku iisajigwa ili tukulisuubila, ukuboneka kwa busisya bwa Kyala uNkulumba, uMpoki gwitu, Jesu Kilisiti. 14 Ujo jo uju aabuningile ubuumi bwake kunongwa jiitu, ukuti atwabule ukufuma mu mbiibi syosa nu kutwelusya kunongwa jaake, tujege bandu baake, kangi basunguligwa baake mwene, aba bikwijuula ukubomba inunu.

15 Umanyisyege isyo, usisimikisyege nu kubasoka ku bulagili boosa, umundu najumo alingakwilaamwaga.

3

Akajiilo kaa Bakilisiti

1 Ubakumbusye abandu ukuti biijiisyege ku balongosi na balagili. Babatiilege nu kwitendekesya kilingaani ukubomba imbombo syosa inunu. 2 Kangi balingantukaga umundu najumo, balinguumanaga na bandu, bajege booloolo, kuno biijiisyege ku bandu boosa.

3 Namanga na nuuswe akabalilo kamo twali bakonyofu, tukaabombaga isi ikulonda Kyala, twasyobigwaga, twali batumwa baa finyonyo ifya mbiibi isya luko nu luko. Nkajiilo kiitu twali nu bubiibi nu buufi, abandu baatubengile na nuuswe twabakalalilaga. 4 Looli Kyala uMpoki gwitu bo atunangiisye ubooloolo nu lugano lwake, 5 aatupokile. Akaatupokile kunongwa jaa mbombo isya bugolofu isi tubombile, looli aatupokile kunongwa jaa lupaakisyo lwake. Aatwelwisye ku njila jaa kupaapigwa ubupya, nu kutupapo ubuumi ubupya ku njila jaa Mbepo Mwikemo. 6 Aatupeele Mbepo Mwikemo ku bwingi, ku njila jaa Jesu Kilisiti uMpoki gwitu, 7 ukuti mwi ipyana lyake tubaligwe ubugolofu, tuje baa kilingo kya buumi bwa bwila na bwila, ubu tukusuubila. 8 Ubujobi ubo bwa nalooli. Ngulonda usisisimikisyege inongwa isyo, ukuti aba bikummwitika Kyala biiningege ni ndumbula joosa, ukubomba imbombo inunu, isi sili ni fya kukabamo ku bandu boosa.

9 Looli usyepukilege inongwa sya lukaani ulwa bukonyofu, utupango utwa fikolo muno fijiiliile, unjwego nu kukaanikana isya ndagilo sya Moose. Syosa isyo sikaja ni fya kukabamo, sya itolo. 10 Umundu untikani, unsokege ulwa kwanda nu lwa bubili, linga atikupilika unkaanege. 11 Umeenye ukuti umundu bo ujo asobile injila, kangi ntulanongwa, ujo iilongile mwene.

Amasyu agaa kumaliikisya

12 Ndumwile ukubuuka kukutuugala kula ku Nikopoli, akabalilo akaa mmapepo. Nguntuma Alitema pamo Tikiko kumyako. Bo afikile uko, gwikasye ukubuuka ku Nikopoli ukuti twaganile. 13 Sena ummanyili gwa ndagilo na Apolo, ubapepo fyosa ifya kubatuula mu njila, balingaagilwaga nakamo. 14 Ijo njila joope, ijaa bandu biitu ukumanyila ukubomba inunu amasiku goosa, ukuti babatuulege aba bali nu butolwe, balingajaga bandu aba batikupa iseke mbuumi bwabo.

15 Abandʉ boosa aba tʉlɨ pamopeene, bikʉkʉponia. Ʉtʉponekesye abiitɨki, aba batʉganile ndwitɨko. Ɨliipyana lɨjege pamopeene na nuumwe mwesa mwe muliko ʉko.

Kalata gwa Pauli kwa Filimoni Isyakulongosya

Pauli aasimbile kalata uju ku Nkilisiti jumo unkabi, ingamu jaake Filimoni. Untumwa jumo ugwa Filimoni, ingamu jaake Onesimo, aajongile. Kummaliikisyo alinkuja Nkilisiti, antuulaga Pauli bo aali mu nnyololo. Po leelo Pauli aalinngomwisye kwa Filimoni na kalata uju ukunsuuma Filimoni ukunhobokela Onesimo, na paapo ku lulagilo lwa bunyafyale bwa Balooma aaliitikisiigwe ukunngoga untumwa uju aajongile. Pauli ikummbuula Filimoni ukummwambililila Onesimo untumwa gwake ukuja gwamyabo mwa Kilisiti.

Uluponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne mbinyiigwe kunongwa jaa kulumbililila iNdumi jaa Kilisiti Jesu, nikukusimbila ugwe Filimoni. Une nu mwitiki mwiniitu Timoti, tukukuponia ugwe gwe nkundwe gwitu kangi mwiniitu mu mbombo. 2 Tukumponia ugwamyitu ndwitiko Apija nu ndwabwite mwiniitu Alikipo, na biitiki abaa nkipanga kya Kyala iki kikukomaana mu nyumba jaako.

3 Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Ulugano nu lwitiko lwa Filimoni

4 Bwila bo ndi pakukusuumila kwa Kyala gwangu, ngugwa ulupi kumyake, 5 paapo ngupililika inongwa sya lwitiko lwako ku Ntwa Jesu, nu lugano lwako ku bandu boosa abaa Kyala. 6 Ngunsuuma Kyala ukuti ubuliilanisi bwako ndwitiko na bandu abangi bubombege imbombo, ukuti usyaganie inunu syosa isi tukabile mwa Kilisiti. 7 Gwamyitu ndwitiko, ulugano lwako luuhobwisye fiijo nu kungasya, paapo usisangalwisye indumbula sya bandu baa Kyala.

Pauli ikunsuuma Filimoni anhobokele Onesimo

8 Kunongwa ijo, nalinga mwa Kilisiti ndi nu bulagili ukukulagila isi kulondigwa ukubomba, 9 leelo kunongwa jaa lugano, niiganile ukukusuuma. Jo une Pauli, ne nkuulu, kangi ndi mpinyigwa kunongwa jaa Kilisiti Jesu, 10 ngukusuuma kunongwa jaa mwanangu ndwitiko Onesimo,* uju nunndumbiliile bo ndi mu nnyololo, ammwitiike Jesu. 11 Akabalilo kamo, ujo akaabagiisye nafimo kumyako. Looli akabalilo aka, butuuli kuli twe babiili, kumyako na kumyangu.

12 Po leelo nikuntuma kangi kumyako, uju nunnganile ni ndumbula jangu joosa. 13 Naaliiganile ukuti atuugalege na niine, ukuti apyanilepo pamyako ukunduula, bo ndi mu nnyololo kunongwa jaa Ndumi iNunu. 14 Leelo ngaalondaga ukubomba simo kisita bwigane bwako, ukuti ubombe inunu ku bwigane bwako, kisita kukufimbilisya. 15 Kingamo Onesimo aasookileko kumyako kukabalilo akanandi, ukuti iise agomokeleko kumyako pabungi, po gwise ujege nagwe bwila.

* **1:10** 1:10 Onesimo Ingamu iji kokuti Uju abagiisye ukubomba simo.

16 Ukwandila akabalilo aka, akaja ntumwa itolo,† looli ntumwa kangi gwamyitu, nkundwe, fiijo kumyangu, kangi akindilepo kumyako, mbundu na mu Ntwa.
17 Po leelo, linga uumbiikile une ukuja ndiilanisi, ummwambilile ujo ngati kuunyambilila une. 18 Linga akubombiile simo imbiibi, pamo kummelela kamo, uumelelege une. 19 Jo une Pauli, nsimbile kalata uju ni kiboko kyangu jujuune, ngukuhomba. Kangi ndikujoba ukuti nungwe uli ni nongwa ijaa buumi bwako ukuuhomba une. 20 Po leelo gwamyitu, uumbombele isi kunongwa jaa Ntwa, gusangalusye indumbula jangu mwa Kilisiti.
21 Ngusimbiile isi, paapo ndumeenye ulwimiko lwako, kubomba ukukindapo isi njobile. 22 Pamopeene na isyo, undendekekesye ubujo bwa kufikilapo, paapo ngusuubila ku nyiipuuto syinu, Kyala ikuungomokesya kumyinu.

Uluponio lwa kumaliikisya

23 Epaafula, uju apinyiigwe pamopeene na niine kunongwa jaa Kilisiti Jesu, ikukuponia. 24 Kangi ababombeli biinangu Maalika, Alisitaliko, Ndema na Luuka, bikukuponia.
25 Iliipyana lya Ntwa Jesu Kilisiti lijege pamopeene na nuumwe.

† **1:16** 1:16 Untumwa itolo Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.

Kalata ku Bahibuli Isyakulongosya

Kalata uju akamanyigwa ukuti jo jwani aasimbile, looli sya nalooli ukuti aali mwitiki undongosi uju aali nu bulagili mfipanga fya Kyala, pakabalilo aka Pauli aasimbaga baakalata baake ku fipanga fya Kyala. Kalata uju aasimbiigwe ku Bajuuta bamo aba baali biitiki, leelo baageligwaga ukululeka ulwitiko lwabo kwa Jesu.

Kalata uju ikunnangisya Jesu muno ajiiliile ku biitiki boosa. Ikunangisya ukuti Jesu Mwana gwa Kyala, kangi umwene nkulumba ukukinda abandumi aba aBajuuta baabiimikaga, nkulumba ukubakinda abakunguluka abaa nDwitikano uLukuulu, kangi nkulumba ukunkinda na Moose, uju aabapeele aBajuuta indagilo sya Kyala. Kangi unsimbi ikuti abakindile abapuuti abaa Bajuuta, paapo akaabombilemo ubutulanongwa, aabuningile ubuumi bwake ukuja ikemo iinunu ilya kubooligwa ilya butulanongwa ubwa bandu boosa na kukabalilo koosa.

Kummaliikisyo mwa kalata uju, ikupanga isya biisukulu abaa Bajuuta, aba utupango twabo tulimo nDwitikano uLukuulu, muno boosa bammwipuutaga Kyala nu kunsuubila. Po leelo ikubakumbusya abiitiki ukuti boope bikulondigwa ukwendelela ukunsuubila Kyala, kangi basikumbukege isi Jesu aabombaga nu kumanyisya.

Isi silimo mwa kalata uju
Unsimbi ikunangisya ukuti Jesu nkulumba ukubakinda abakunguluka na ba
Jesu nkulumba ukubakinda abapuuti aba baabombaga mu tempeli
Ubufwe bwa Jesu butwele ulwitikano ulupya ukukinda ulu Kyala aalimpeel
Isya kubakasya abiitiki, nu kubajoba abandu abaa ijolo abaa lwitiko
Isya kubasoka nu luponio

Kyala ikujoba ukwendela mMwanaake

1 Ijolo Kyala aajobaga na biisukulu biitu, kaa kingi ku njila isya luko nu luko, ukwendela mbakunguluka. 2 Looli amasiku aga, kifuki na kummaliikisyo, Kyala ikujoba na nuuswe ukwendela mMwanaake,* uju aalinsalile ukuti ingilepo ikilingo ikya tundu toosa. Kangi ukwendela mmyake, Kyala aapelile umpaalanga ni fiisu fyosa. 3 UMwana ujo ikulangala ubusisya ubwa Kyala, nu kunangisya muno Kyala ajiiliile. Ikutulindilila utundu toosa utwa pakiisu na kumwanya, ukuti twendelelege ukuja bo muno tujiiliile, kwi isyu lyake ilya maka. Jo uju aabeelwisye abandu boosa ukufuma mbutulanongwa bwabo, alinkubuuka kukutuugala kukibafu ikiililo ikya Mwene maka goosa, pabujo ubwimikigwa fiijo uko kumwanya.

Jesu nkulumba ukubakinda abandumi

* **1:2** 1:2 MMwanaake Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania.

4 Kyala aalimmbiikile uMwanaake Jesu ukuja nkulumba ukubakinda
abanduumi, bo ulu aalimpeele ingamu ingulumba ukukinda jila ijaa
banduumi. 5 Namanga akajako ugwanduumi uju aabuuliigwe na Kyala
amasyu aga aalimmbuulile uMwanaake, ukuti,
“Ugwe uli Mwanangu,
umwisyugu une ngupaapile.”†
Kangi Kyala bo ikujoba ukuti,
“Ngujaga Gwise,
umwene ikujaga Mwanangu,”‡
akaajobilepo isya gwanduumi najumo.
6 Kangi Kyala bo ikuntwala uMwanaake ugwa kipanda pakiisu, aatile,
“Abanduumi boosa abaa Kyala bammwipuutege.”§
7 Isya banduumi aatile,
“Abanduumi baake, ikubapela ukuja mbelo,
boope ababombeli baake ikubapela ukuja ndapi sya mooto.”*
8 Looli ku Mwanaake, umwene ikuti,
“Ugwe gwe Kyala, ikikota kyako ikya butwa kikujako bwila na bwila,
uBunyafyale bwako, bukujaga Bunyafyale ubwa bugolofu.
9 Ugwe ubuganile ubugolofu,
nu kusibenga imbiibi syosa.
Po leelo Kyala, Kyala gwako,
akupakile amafuta agaa kuja nu lusekelo,
ukukubiika ukuja nkulumba,
ukubakinda abanino boosa.”†
10 Kangi Kyala ikummbuula uMwanaake ukuti,
“Ugwe gwe Ntwa, jo ugwe gwapelile ikiisu kubwandilo,
kangi umpaalanga mbombo jaa maboko gaako.
11 Ifyo fikwisa kumalika,
ugwe uliko amasiku goosa.
Fyosa fikukuulupa bo umwenda,
12 kwisa kufipindania bo ulwa mwenda,
fikwisa kwanduka bo umwenda unkuulu.
Looli ugwe kuja bo muno ujiiliile,
ifyinja fyako fitikumalika.”‡
13 Kyala akammbuulamo ugwanduumi najumo ukuti,
“Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fiijo,
ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako.”§
14 Po leelo, abanduumi fyo fiki? Mbepo itolo, babombeli aba
bikutumigwa na Kyala, ukubabombela aba Kyala ikubapoka.

2

Ubupoki ubukulumba ubwa Kyala

† **1:5** 1:5 Bala kalata gwa Isabuli 2:7. ‡ **1:5** 1:5 Bala kalata gwa 2 Samweli 7:14. § **1:6** 1:6 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 32:43, bo muno sisimbiigwe mu njobelo ijaa Kigiliki. * **1:7** 1:7 Bala kalata gwa Isabuli 104:4. † **1:9** 1:8-9 Bala kalata gwa Isabuli 45:6-7. ‡ **1:12** 1:10-12 Bala kalata gwa Isabuli 102:25-27. § **1:13** 1:13 Bala kalata gwa Isabuli 110:1.

1 Po leelo isi tusipiliike, tukindililege ukusikola na maka, tulingiisa
kusileka nu kusikonga isingi. 2 Namanga indumi iji jaatwaliigwe
na bandumi ku biisukulu biitu jaalondigwaga ukukongigwa. Boosa
aba baajilekile nu kujikaana ukujikonga, baapeeliigwe ulufundo
ukukongana ni mbiibi syabo. 3 Linga syali bo ulo, bule, uswe
tubagiile ukupona buleebule ukulongigwa, linga tukubusyokela
ubupoki ubukulumba bo ubu? UNtwa Jesu juujo jo uju aalyandile
ukubufumusya, bwasisimikisiigwe kumyitu ukuti bwanalooli na aba
baalimpiliike. 4 Joope Kyala aabusisimikiisye nkubomba ifimanyilo ni
fiika fingi, nu kujaba ifikungilwa ifya Mbepo Mwikemo ukukongana
nu bwigane bwake.

Jesu aali mundu

5 Abandumi bakaja bo aba Kyala ababiikile ukuja balagili baa kiisu
ikipya iki kikwisa. Kyo kiisu iki tukukijoba. 6 Looli Kalata uMwikemo
ikusisimikisya ukuti,

“Gwe Kyala, bule, umundu kandu nki,
apa ugwe kummwinogona fiijo?
Nu mwana gwa mundu,
uju ugwe kumpaasya?
7 Gwalimmbiikile ukuja paasi ukukinda abandumi,
kukabalilo akapimba.
Ugwe gwalimpeele ubusisya nu lwimiko,
8 nu kutubiika utundu toosa paasi pa malundi gaake.”*

Po aabapelile abandu ukuja balagili baa tundu toosa, kokuti kakajako
aka katikulagiligwa na bandu. Looli akabalilo aka tutikubabona
abandu ukulagila utundu toosa. 9 Looli Jesu, umwene uju kukabalilo
akapimba aabiikiigwe paasi ukukinda abandumi, tukummbona bo
ali nu busisya nu lwimiko ulukulumba, kunongwa jaa kukubilwa nu
kufwa kwake. Aabombile bo ulo, ukuti kwi ipyana lya Kyala, abafwile
abandu boosa.

10 Kyala uju aapelile utundu toosa nu kutubiika muno tujiiliile, jo uju
aaliikyeliile fiijo ukummbiika Jesu ukusita kwagilwa nafimo, ku njila
ijaa kukubilwa. Aabombile bo ulo ukuti, Jesu abingisye abaanaake
bingi mbusisya bwake, paapo jo bwandilo bwa bupoki bwa bandu.
11 Umwene Jesu, uju ikubeelusya abandu ukuja biikemo, pamopeene
na aba bikupeligwa ukuja biikemo, boosa ugwisabo ali jumojwene. Jo
nongwa iji Jesu atikuja ni soni ukujoba ukuti baamyabo. 12 Umwene
aatile,

“Gwe Kyala,
angubafumukisya abaamyitu ubukulumba bwako.
Bo babungeene, ngwimbaga inyimbo isya kukutuufya.”†

13 Kangi ikuti, “Angunsuubilaga Kyala.”‡ Kangi ikuti, “Ndi apa,
pamopeene na baana aba ambeele Kyala.”§

14 Po leelo abaana abo bali ni mibili igya bundu, ni ilopa ilya
bundu. Fyobeene joope Jesu aaliisile nu mbili ni ilopa ilya bundu,
ukuti ku bufwe bwake ampyute Seetano, uju ali na maka agaa kutwala
ubufwe. 15 Mbufwe bwake Jesu, aababiikile abandu mbwabuke, aba

* **2:8** 2:6-8 Bala kalata gwa Isabuli 8:4-6. † **2:12** 2:12 Bala kalata gwa Isabuli 22:22. ‡ **2:13** 2:13 Bala kalata gwa Jeesaja 8:17. § **2:13** 2:13 Bala kalata gwa Jeesaja 8:18.

baali mbutumwa ubwa kubutiila ubufwe, mbuumi bwabo boosa. 16 Isyo sikunangisya pabwelu, ukuti Jesu akaaliisile kukubatuula abandumi, looli kukubatuula abandu, aba bikuti Abulahamu jo gwisabo.* 17 Fyobeene syalimmbagiile ukufwana na baamyabo ndi syosa, ukuti aje mpuuti unkulumba,† uju ali ni kibabiilisi nu bugolofu nkummbombela Kyala. Kangi nu kusoosya iikemo, ilya kubasookesyamo ubutulanongwa abandu baake. 18 Paapo umwene aageliigwe nu kukubilwa, abagiile ukubatuula aba bikugeligwa.

3

Jesu nkulumba ukunkinda Moose

1 Po leelo, mwe baamyitu mwe biikemo, mwe mubilikiliigwe na Kyala pamopeene na nuuswe, mummwinogonege fiijo Jesu, untumigwa nu mpuuti unkulumba uju tukummwitika. 2 Umwene aali ngolofu ukubomba syosa isi Kyala aalinsungwile ukuti asibombe, bo ulwa Moose. “Moose aali ngolofu ukubalongosya abandu boosa abaa nnyumba jaa Kyala.”* 3 Unjenga nyumba ikwimikigwa fiijo ukukinda inyumba iji ajijengile. Bubuubo Jesu abagiisye ukwimikigwa fiijo ukunkinda Moose. 4 Namanga kukuti nyumba jili nu mundu uju aajijengile, looli Kyala jo uju ikufipela fyosa.

5 “Moose aali ngolofu ukubalongosya abandu boosa abaa nnyumba jaa Kyala,” bo ulwa mbombeli ungolofu. Imbombo jaake kwali ko kusisimikisya isi Kyala ikwisa kusijoba piitaasi. 6 Looli Kilisiti jo Mwana uNgolofu, ugwa kulongosya abandu abaa nnyumba jaa Kyala. Na nuuswe tuli bandu baa nnyumba jaake, linga tukwendelela ukwikasya nu kwijuula ukuumiililila ndusuubilo ulu tuli nalo.

Ukutuusya ukwa bandu baa Kyala

7 Po namupilikisye isi Mbepo Mwikemo ikujoba mwa Kalata uMwikemo, ukuti,

“Liilino, linga mukupilika iisyu lya Kyala,
8 mulingajaga ni ndumbula ingafu,
bo ulwa biisukulu biinu,
Akabalilo kala, baakaanile ukulongosigwa na niine,
pabujo ubwa kuungela ndungalangala.
9 Namanga uko baaliingelile nu kumbima,
baasibwene isi naababombiile ku fyinja amalongo mana.
10 Kunongwa ijo, naabakalaliile,
naatile, ‘Abandu aba bikusoba amasiku goosa,
abeene bakiigana ukusikonga injila syangu.’
11 Po ndinkukalala, ndinkulapa,
ndinkuti, ‘Abandu abo batikwisa kwingila siku,
pabujo bwangu ubwa kutuusya.’ ”†

12 Baamyitu ndwitiko, mujege maaso alingajapo najumo ugwa kuja ni ndumbula imbiibi ijaa kunkaana Kyala, na iji jikwipaagula kwa Kyala uMuumi. 13 Looli akabalilo koosa aka mukupilika iisyu ili,

* **2:16** 2:16 Abulahamu Bala ku Isyakulingaania. † **2:17** 2:17 Umpuuti unkulumba Bala iisyu Abapuuti ku Isyakulingaania. * **3:2** 3:2 Bala kalata gwa Imbalilo 12:7. † **3:11** 3:7-11 Bala kalata gwa Isabuli 95:7-11.

“Liilino,” mwa Kalata uMwikemo, kukuti mundu ankasyege unnine,
ukuti mulingasyobigwa nu kugomokelako ku butulanongwa, kangi
mulingajaga ni ndumbula ingafu kwa Kyala. 14 Namanga tuli nu
buliilanisi na Kilisiti, linga tukwijuula ukwitoteka ndwitiko ulu twali
nalo, ukufuma kubwandilo mpaka kummaliikisyo. 15 Bo muno Kalata
uMwikemo ikuti,
“Liilino, linga mukupilika iisyu lya Kyala,
mulingajaga ni ndumbula ingafu,
bo ulwa biisukulu biinu.
Akabalilo kala, baakaanile ukulongosigwa na niine.”‡
16 Baali bo baani aba baalipiliike iisyu lya Kyala nu kulikaana?
Bule, bakaja bo bala boosa aba baalongosiigwe na Moose, ukufuma
ku Misili? 17 Kangi baali bo baani aba baalinkaleesye Kyala ifyinja
amalongo mana? Bule, bakaja bo aba baatulile inongwa, nu kufwa
ndungalangala? 18 Kangi baali bo baani aba Kyala aalapile ukuti
atikubiitikisya ukwingila pabujo bwake ubwa kutuusya? Bule, bakaja
bo bala boosa aba baakaanile ukunkonga? 19 Po leelo tumeenye ukuti
abandu bala baatoliigwe ukwingila pabujo ubo, kunongwa jaa kusita
kummwitika Kyala.

4

1 Po ulufingo lwa Kyala lukaali lulipo ku bandu, ukwingila mbujo
bwake ubwa kutuusya. Po leelo twikeetege ukuti najumo alingiisa
kutoligwa ukwingila mbujo ubo. 2 Namanga uswe tupiliike iNdumi
iNunu ijaa pabujo bwake ubwa kutuusya, bo ulu baapiliike abiisukulu
biitu aba baafumile ku Misili. Leelo indumi ijo jikaabatuulile, paapo
bakaaliitiike isi aajobile Kyala. 3 Aajobile kumyabo aatile,
“Po ndinkukalala, ndinkulapa,
ndinkuti, ‘Abandu abo batikwisa kwingila siku,
pabujo bwangu ubwa kutuusya.’ ”*
Looli uswe twe tummwitiike Kyala, jo uswe tukwisa kwingila pabujo
bwake ubwa kutuusya. Kyala aajobile bo ulo, na paapo ubujo ubo
bwalipo kilingaani, ukufuma bo ikupela ikiisu. 4 Namanga Kalata
uMwikemo ikutubuula isya isiku lya buhaano na bubili, pabujo bumo
apa ikuti, “Pi isiku lya buhaano na bubili, Kyala aatuusiisye bo amalile
imbombo syake syosa.”† 5 Kangi Kyala aajobile inongwa isi isya
kutuusya mmasyu aga gasimbiigwe apo pamwanya, ukuti,
“Abandu abo batikwisa kwingila siku,
pabujo bwangu ubwa kutuusya.”‡
6 Abiisukulu biitu, na paapo baali baa kwanda ukulumbililigwa
iNdumi iNunu, bakaalingiile pabujo bwake ubwa kutuusya, kunongwa
jaa kusita kuntiila Kyala. Jo nongwa iji balipo abandu abangi aba
bikwisa kwingila. 7 Ukukongana na isyo, Kyala aalibaatiike iisiku
ilingi, aatile, “Liilino”. Tumeenye bo ulo kunongwa jaa kuti, bo
amasiku mingi gakindile, Kyala aajobile kangi isya bujo ubo, aajobile
ukwendela ku malafyale Ndaabiti ukuti,
“Liilino, linga mukupilika iisyu lya Kyala,

‡ **3:15** 3:15 Bala kalata gwa Isabuli 95:7-8. * **4:3** 4:3 Bala kalata gwa Isabuli 95:11. † **4:4** 4:4 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:2. ‡ **4:5** 4:5 Bala kalata gwa Isabuli 95:11.

mulingajaga ni ndumbula ingafu.”§
8 Jooswa* linga aabagiile ukubafikisya abandu bala pabujo ubo ubwa kutuusya, Kyala akaabagiile ukulijoba iisiku ilingi ilya kutuusya.
9 Po leelo kukaali kuli ni isiku ilya pa Sabati,† ilya kutuusya
abandu baa Kyala. 10 Umundu gwesa uju ikwingila kukutuusya
kwa Kyala, ikutuusya ukubomba imbombo syake, bo ulu Kyala
aatuusiisye ukubomba imbombo syake pi isiku ilya pa Sabati. 11 Po
twijuulege ukwingila pabujo ubo ubwa kutuusya, ukuti najumo pakati
pamyitu alingatoligwa ukwingila kunongwa jaa kusita kwitika, bo ulu
abiisukulu biitu baabombile.
12 Namanga iisyu lya Kyala lyumi, kangi lili na maka fiijo. Kangi
lyugi ukukinda uluubo loloosa lula ulwa bwembe koosakoosa. Bo
ulwa luubo uluugi lubagiile ukwingila mpaka nkati mfifupa ifya
mundu, bubuubo iisyu lya Kyala libagiile ukwingila mpaka nkati mu
ndumbula jaa mundu, nu kusimanya inyiinogono syake isya nkati.
13 Kakajako akandu nakamo aka kabagiile ukwifisa nkyeni mwa Kyala.
Kukuti kandu kali pabwelu nkyeni mmyake, uju tukwisa kwinosya isya
mbombo syitu nkyeni mmyake.

Jesu jo mpuuti unkulumba

14 Po tuli nu mpuuti unkulumba fiijo, Jesu uMwana gwa Kyala,
uju abuukile kuno aliko Kyala juujo. Kunongwa ijo tusikole fiijo
isi tukusiitika. 15 Namanga umpuuti unkulumba gwitu abumeenye
uboonywa bwitu boosa. Umwene joope aageliigwe ni ngelo isya luko
nu luko, bo ulu uswe tukugeligwa, looli umwene akaatulile inongwa.
16 Po tusegelele apa kilipo ikikota ikya butwa ikya Kyala ugwa ipyana
ku bukifu, ukuti atupaakisye, tukabe iipyana lyake pakabalilo akaa
butolwe.

5

1 Kukuti mpuuti unkulumba ikusunguligwa ukufuma mmbandu,
ikwima pabujo bwabo ubwa kummbombela Kyala. Ikunsookesya
Kyala ifyabupe ni ikemo, ifya kubasookesyapo abandu ubutulanongwa
bwabo. 2 Abagiile ukubapelela ikisa abanine aba bakasyagania, na
aba basobile, paapo umwene joope moonywa. 3 Fyobeene joope
ikulondigwa mpaka asoosye iikemo ukwisookesyapo ubutulanongwa
bwake umwene. Linga abombile bo ulo, po abagiile ukusoosya
iikemo ilya kubasookesyapo ubutulanongwa abandu abangi.* 4 Kangi
akajako umundu uju abagiile ukwibiika ukuja mpuuti nkulumba, looli
ikusunguligwa na Kyala mwene, bo ulu aasunguliigwe Aaloni.†
5 Bubuubo Kilisiti akaaliilondiile juujo ulwimiko ulwa kuja mpuuti
unkulumba, looli aasunguliigwe na Kyala. Namanga umwene Kyala
aalimmbuulile aatile,
“Ugwe uli Mwanangu,
umwisyugu une ngupaapile.”‡

---

§ **4:7** 4:7 Bala kalata gwa Isabuli 95:7-8. * **4:8** 4:8 Jooswa aali ndongosi gwa Banyaisilaili bo afwile Moose. Umwene aabafikiisye ukwingila nkiisu iki baapeeliigwe na Kyala. Aaliko ku buumi ifyinja fingi bo umalafyale Ndaabiti akaali ukupaapigwa. † **4:9** 4:9 ISabati Bala ku Isyakulingaania. * **5:3** 5:3 Bala kalata gwa Abanyaleebi 16:11-19. † **5:4** 5:4 Aaloni aali gwamyabo gwa Moose. Aali mpuuti unkulumba ugwa kwanda. Bala kalata gwa Ukusooka 28:1-3. ‡ **5:5** 5:5 Bala kalata gwa Isabuli 2:7.

6 Kangi pabungi mwa Kalata uMwikemo aatile,
“Ugwe uli mpuuti ugwa bwila na bwila,
bo muno aajiiliile Melekiseteki.”§*
7 Jesu bo ali nkiisu muno, aalaataga ukwipuuta nu kulila, paapo
aameenye ukuti Kyala ali na maka agaa kumpoka mbufwe.† Kyala
aapiliike inyiipuuto syake, kunongwa jaa kuntiila Kyala ku lwijiisyo.
8 Na paapo aali Mwana gwa Kyala, aakubiilwe, aamanyiile ulwijiisyo
mu ngubilo.
9 Ukwendela mu ngubilo isyo, Kyala aalimmbiikile ukuja nsita
kwagilwa. Po ku njila iji alinkuja bwandilo bwa bupoki ubwa bwila
na bwila, ku bandu aba bikuntiila. 10 Kangi Kyala aalinsungwile ukuja
mpuuti unkulumba, bo muno aajiiliile Melekiseteki.

Isya kubasoka aba bikuleka ukummwitika Kyala

11 Tuli nasyo nyingi isya kujoba inongwa isi, isya Jesu ukuja mpuuti
unkulumba, looli kukafu ukubalingaania ukuti musyaganie, paapo
mukaja bengo ukusyagania. 12 Akabalilo aka mukulondigwa ukuja
bamanyisi baa biniinu, ngimba mukaali mukulonda umundu ugwa
kubamanyisya imanyisyo isya isyu lya Kyala, isya kubwandilo! Umwe
muli bo abaana abafyele aba bikulonda ululkama, fyomma ifindu.
13 Namanga umundu gwesa uju ikonga geene amabeele, mwana
mfyele uju akiisibila ukusimanya inunu ni mbiibi. 14 Looli abandu
abakusi bo aba bikulya ifindu ifikafu. Bo aba ku bwisibile, babagiile
ukusimanya inunu ni mbiibi.

6

1 Po leelo tulingamanyisyaga syene imanyisyo isya Kilisiti
isya kubwandilo, looli tusemege tuje bakusi ndwitiko. Nalooli
tutikulondigwa ukubamanyisya kangi isya kuleka ukubomba imbiibi,
ni sya kummwitika Kyala! 2 Kangi tulingagomokelaga ukubamanyisya
isya koosigwa, isya kubabiikapo amaboko abandu, isya kusyusigwa
abafwe, ni sya bulongi ubwa bwila na bwila. 3 Kyala linga iiganile,
tusemege tuje bakusi ndwitiko.
4 Namanga abandu aba balekile ukummwitika Kyala, tubagiile
ukubagomosya buleebule? Kubwandilo baamanyisiigwe ubwanalooli
ubwa Kyala, baapeeliigwe ifikungilwa ifya kufuma kumwanya, baali
nu buliilanisi mwa Mbepo Mwikemo, 5 baalyonjile ubunu ubwa
isyu lya Kyala, na maka agaa bulongosi ubupya ubwa Kyala akabalilo
aka ikulongosyaga ikiisu ikipya. 6 Looli balulekile ulwitiko lwabo!
Jikajako injila najimo ijaa kubagomola ukuti bapindu ke kangi, paapo
bikunkomelela pa kikohekano ulwa bubili uMwana gwa Kyala, nu
kumfujula pabwelu.
7 Paapo umfu ugu gukunwa ifula iji jikugutimila, nu kumesya imbeju
isi sikumpa undimi ifya kukabamo, gukusajigwa na Kyala. 8 Looli
umfu ugu gukumesya imiifwa ni seke imbiibi, ugo gukaja ni mbombo

§ **5:6** 5:6 Bala kalata gwa Isabuli 110:4. * **5:6** 5:6 Melekiseteki aali mpuuti unkulumba uju ammwipuutaga Kyala nkaaja akaa Jelusalemu bo Abulahamu muumi. Umwene aali mpuuti nkulumba mwene ugwa Kyala, bo Aaloni na baa ndujungu lwake baakaali ukubiikigwa ukuja bapuuti bakulumba. Abulahamu ammwimikaga fiijo Melekiseteki paapo ubupuuti ubukulumba bwake bwabukindile ubwa Aaloni. Inongwa sya Melekiseteki sipangiigwe mwa kalata gwa Ubwandilo 14:17-20. † **5:7** 5:7 Bala kalata gwa Matai 26:36-46.

najimo. Guli kifuki ukugunigwa na Kyala, ummaliikisyo gwake ko kukosigwa mmooto.
9 Bakundwe bangu, nalinga mbasimbiile ku masyu amakali, une mmeenye ukuti mukubomba imbombo inunu, isi sikusuubiligwa ku bandu aba bapokiigwe. 10 Namanga Kyala gwa bwanalooli. Atikwibwa imbombo syinu inunu, nu lugano lwinu ulu mulunangiisye ku njila ijaa kubatuula abiitiki biiniinu, ukwandila kubwandilo mpaka ulu. 11 Ngunyonywa fiijo ukuti kukuti mundu pakati pamyinu, iijuulege ukubomba bo ulo mpaka kummaliikisyo, ukuti mwambililе sila syosa isi mukusisuubila. 12 Mulingajaga boolo, looli mukeetelengemo isya bala, aba ukwitika nu kuumiilila, bambiliile isi Kyala aafingile ukubapa abeene.

Isi Kyala aafingile sya nalooli

13 Ijolo, Kyala bo afingile kwa Abulahamu, aalapile ku ngamu jaake juujo, paapo akaalipo najumo uju aali nkululumba ukunkinda umwene. 14 Kyala aatile, “Nalooli ngwisa kukusaja, nu kulubaasya ulujungu lwako.”* 15 Po Abulahamu aaguuliile nu kuumiilila mpaka apa aalyambiliile sila syosa isi Kyala aafingile.
16 Abandu bo bikulapa, bikulapa ku ngamu jaa jula unkululumba ukubakinda abeene. Ukulapa uko kukunangisya ukuti isi sijobi-igwe sya nalooli, kukumaliisya ululkaani loosa. 17 Kyala aalondaga ukubanangisya kanunu aba bikwisa kwingilapo ikilingo ikya isi aafingile, ukuti atikwisa kusyandula. Jo nongwa iji aasisimikiisye ululfingo ulo nu kulapa. 18 Po leelo kuli nu tundu utu tubili, ukufinga kwa Kyala nu kulapa kya Kyala. Uto atikwisa kutwandula siku. Po atukasiisye fiijo, uswe twe tukoleeliile fiijo ifi tukufisuubila.
19 Ulusuubilo lwitu ulo lukukola indumbula syitu bo ulwa ngimu, ukuti silingajugaanikaga na panandi. Loope lukutulongosya ukwendela mwi ibaalika ilya Pabwikemo pa Pabwikemo,† ukufika nkyeni mwa Kyala. 20 Jesu atutaliilepo ukwingila kunongwa jiitu. Umwene ajile mpuuti unkululumba ugwa bwila na bwila, bo muno aajiiliile Melekiseteki.

7

Melekiseteki jo nkululumba ukubakinda abapuuti abangi

1 Melekiseteki ujo aali jo malafyale gwa kaaja aka baakatigi Salemu, kangi aali mpuuti gwa Kyala uNkululumba. Alinkubuuka kukummwambililа Abulahamu bo ikugomoka ukufuma ku bwite, bo abatolile abanyafyale bana, Melekiseteki alinkunsaja. 2 Abulahamu joope alinkwega ifya pi ilongo ifya tundu toosa utu aakabile ku bwite, alinkumpa Melekiseteki. Ingamu iji kokuti malafyale gwa bugolofu. Kangi bikuti malafyale gwa mu Salemu, kokuti malafyale gwa lutengaano.* 3 Melekiseteki ujo, akajako uju abameenye abapaapi baake pamo abiisukulu. Akajako uju alimeenye iisiku lyake ilya kupaapigwa pamo ukufwa kwake. Umwene ali bo uMwana gwa Kyala, namanga jo mpuuti ugwa bwila na bwila.

---

* **6:14** 6:14 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:16-17. † **6:19** 6:19 Pabwikemo pa Pabwikemo Bala ku Isyakulingaania. * **7:2** 7:1-2 Bala kalata gwa Ubwandilo 14:17-20.

4 Po namukeete muno aajiiliile Melekiseteki ubukulumba. Namanga
na ju Abulahamu, umwisukulu gwitu, aalimpeele ifya pi ilongo, ifi
aapupile ku bwite. 5 Indagilo sya Moose sikuti, abapuuti boosa fikuti
bafumege ndujungu ulwa Leebi.† Abapuuti abo bambililege ifya pi
ilongo ukufuma ku Banyaisilaili biinaabo. Bikubomba bo ulo na paapo
bakamu baabo, kokuti abandu abaa ndujungu lwa Abulahamu. 6 Looli
Melekiseteki ujo, akaali gwa ndujungu lwa Leebi, poope aalyegile ifya
pi ilongo ukufuma kwa Abulahamu. Kangi aalinsajile Abulahamu, uju
aali nu lufingo na Kyala.
7 Nuuswe tumeenye ukuti umundu uju ali na maka agaa kusaja, jo
nkulumba ukunkinda uju ikusajigwa. 8 Abapuuti abaa ndujungu lwa
Leebi, aba bikwambililila ifya pi ilongo, bikufwa. Looli Melekiseteki,
uju aalyambiliile ifya pi ilongo ukufuma kwa Abulahamu, ikujobigwa
mwa Kalata uMwikemo ukuti muumi mpaka ulu. 9 Kangi ubagiile
ukuti, joope Leebi juujo, uju abaa ndujungu lwake bikwambililila
ifya pi ilongo, joope aasoosiisye ifya pi ilongo kwa Melekiseteki,
ukwendela ku mwisukulu gwake Abulahamu. 10 Namanga Leebi
aakaali ukupaapigwa, aali nkinena kya Abulahamu, bo Melekiseteki
abuukile kukummwambililila.

Jesu ali bo ulwa Melekiseteki

11 Indagilo sya Moose baapeeliigwe aBanyaisilaili ukwendela ku
bapuuti, kokuti abandu abaa ndujungu ulwa Leebi. Looli ubupuuti
ubo bwalyagiilwe. Po aBanyaisilaili baalondaga umpuuti ujungi,
uju afwene na Melekiseteki, kangi atikufuma ndujungu ulwa Aaloni.
12 Kangi ubupuuti linga bwandwike, mpaka indagilo syope syanduke.
13 Po uju ikujobigwa apa jo Jesu, aali gwa nkikolo ikingi, akaali
Nnyaleebi. Akaaliko umundu najumo ugwa nkikolo kyake uju
ammbombelaga Kyala nkunsookesya iikemo. 14 Namanga abandu
bameenye ukuti uNtwa Jesu aafumile nkikolo ikya Juuta, na Moose
bo ikujoba isya bapuuti, akaakijobilepo ikikolo ikyo.
15 Na isi ngujoba liililino sili pabwelu fiijo, namanga aaliisile umpuuti
ujungi uju ali bo Melekiseteki. 16 Umwene akaabiikiigwe ukuja mpuuti
ku ndagilo, bo ulwa kikolo kya Banyaleebi, looli aabiikiigwe ukuja
mpuuti ku maka agaa buumi bwake, ubu bukabagila ukoonangigwa.
17 Namanga Kalata uMwikemo ikuti,

“Ugwe uli mpuuti ugwa bwila na bwila,
bo muno aajiiliile Melekiseteki.”‡

18 Ululagilo ulutasi lukukaanigwa, paapo lukaja na maka, kangi
lukabagisya nafimo. 19 Namanga indagilo isyo isya Moose sikaatwele
ubusita kwagilwa nabumo. Looli liililino kuli nu lusuubilo ulunu nu
fiijo, ulu lukututwala kifuki na Kyala. 20 Ukongelapo pali isyo,
Kyala akammbiika Jesu ukuja mpuuti kisita kulapa. Aabasungwile
aBanyaleebi ukuja bapuuti kisita kulapa, 21 looli isya Jesu aalapile,
aalimmbuulile aatile,

“UNtwa Kyala aalapile,
kangi atikwisa kwandula siku isi aalapile,

† **7:5** 7:5 Ndujungu ulwa Leebi ABanyaleebi baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa Imbalilo 3:1-13; 18:21. ‡ **7:17** 7:17 Bala kalata gwa Isabuli 110:4.

‘Ugwe uli mpuuti ugwa bwila na bwila.’ ”§
22 Po kunongwa jaa kulapa uko, Jesu jo mwimilili ugwa lwitikano
ulupya,* ulu lo lunu nu fiijo ukulukinda lula ulwa ijolo.
23 Ukulegana ukungi ko uku, ulwa ijolo abapuuti baali bingi, paapo
baafwaga. Bakaabagiile ukwendelela ni mbombo jaabo. 24 Looli Jesu
ikujaga mpuuti bwila na bwila, paapo muumi bwila na bwila. 25 Po
leelo ali na maka agaa kubapoka loosa abandu boosa, aba bikwendela
mmyake ukufika kwa Kyala. Namanga umwene muumi bwila na bwila
ikubasuumila akabalilo koosa.
26 Namanga Jesu jo mpuuti unkulumba uju abagiisye kumyitu,
paapo mwikemo, akaja ni mbiibi, kangi nsita kababye. Kangi
Kyala aalimpaagwile ku batulanongwa, alinkummwinula ukubuuka
kumwanya. 27 Jesu atikulondigwa ukusoosya iikemo kukuti
isiku, bo ulwa bapuuti abaa ijolo. Kangi abeene baasoosyaga
iikemo ukusoosyapo ubutulanongwa bwabo, po nu kusoosyapo
ubutulanongwa bwa biinaabo. Looli umwene aasoosiisye iikemo
kamokeene itolo kaafwene, bo iiningile pa kikohekano. 28 Namanga
indagilo sya Moose syababiikile ukuja bapuuti bakulumba abandu aba
baali boonywa. Looli Kyala bo kakindile akabalilo akatali, ukwendela
nkulapa kwake, aalimmbiikile uMwanaake ukuja nsita kwagilwa
bwila na bwila.

8

Jesu jo mpuuti gwa lwitikano ulupya

1 Kuli syosa isyo, iikulumba lyo ili. Nalooli tuli nu mpuuti
unkulumba ugwa luko ulo, uju atuugeele kukibafu ikiililo ikya Kyala
uMwene maka goosa, pabujo ubwimikigwa fiijo uko kumwanya.
2 Uko ikummbombela Kyala Pabujo uBwikemo, nkati mu heema ijaa
bwanalooli, iji jitendekesiigwe nu Ntwa Kyala juujo, gakaja maboko
gaa bandu.
3 Kukuti mpuuti unkulumba ikusungu ligwa ukuti ansookesyege
Kyala ifyabupe ni ikemo. Bubuubo umpuuti gwitu unkulumba
joope mpaka aje na kandu akaa kusoosya. 4 Linga Jesu aakaali
aliko pakiisu apa, ngali akaja mpuuti na panandi, paapo balipo
abandu abangi aba bikusoosya iikemo ukukongana ni ndagilo sya
Moose. 5 Abapuuti abo bikummbombela Kyala Pabujo uBwikemo, apa
kifwanikisyo itolo, kangi nsyungu ulu ugwa Pabujo uBwikemo ubwa
kumwanya. Fyobeene Moose bo ikwitendekesya ukujenga iheema
ijaa kummwipuutilamo Kyala,* Kyala aalinsokile aatile, “Gwijuule
ukujenga fyosa ukukongana nu lubaatiko ulu naakunangiisye kula
ku kyamba Sinai.”† 6 Looli Jesu aapeeliigwe imbombo inunu fiijo,
ukukinda ijaa bapuuti abaa ijolo, bo ulwa lwitikano ulupya ulu
aabiikile, lunu nu fiijo ukulukinda ulukuulu, paapo lujengiigwe pa
lufingo ulunu nu fiijo, ukulukinda lula ulwitikano ulukuulu.
7 Linga ulwitikano ulwa kwanda lukaali na kababye nakamo, angali
lukalondigwa ulwitikano ulwa bubili. 8 Looli Kyala juujo aalyagile
abiisukulu biitu bali ni mbiibi. Kunongwa ijo aababuulile aatile,

§ **7:21** 7:21 Bala kalata gwa Isabuli 110:4. * **7:22** 7:22 Ulwitikano ulupya Bala iisyu Ulwitikano ku Isyakulingaania. * **8:5** 8:5 Iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala Bala ku Isyakulingaania. † **8:5** 8:5 Bala kalata gwa Ukusooka 25:40.

“Namukeete, akabalilo kikwisa,
apa ngwisa kubiika ulwitikano ulupya
na bandu abaa mu Isilaili na mu Jutai.
9 Ulwitikano ulo ulupya, aalutikuja bo lula,
ulu naabiikile na biisukulu baabo,
bo mbakolile amaboko ukubalongosya, ukusookako ku Misili.
Namanga bakaali bagolofu ukulukonga ulwitikano lwangu,
fyobeene ngaabapaasiisye kangi.
10 Ulu lo lwitikano ulupya,
ulu ngwisa kubiika na Banyaisilaili,
amasiku ago bo gafikile.
Ngwisa kusibiika indagilo syangu mu ndumbula syabo,
nu kusisimba mmahala gaabo.
Une ngwisa kuja ne Kyala gwabo,
boope bikwisa kujaga bandu bangu.
11 Kutikwisa kujako kangi umundu ukummanyisya unnine,
pamo ukummanyisya ugwamyabo ukuti ammanye uNtwa Kyala.
Namanga kukuti mundu ikwisa kuumanyaga,
ukwandila unnandi mpaka unkusi.
12 Namanga ngwisa kubahobokela imbiibi syabo,
ndikwisa kubukumbuka kangi ubutulanongwa bwabo.”‡

13 Kyala bo ikuti ulwitikano ulu, “Ulupya,” sikunangisya ukuti ulwitikano ulwa kwanda lwakuulwipe. Po akandu aka kakuulwipe kakabagisya kangi, kali kifuki ukusoba.

9

Imbaatiko isya lwitikano ulukuulu

1 Po ulwitikano ulwa kwanda lwali nu bujo ubwikemo ubwa kummwipuutilamo Kyala pakiisu apa, nu lubaatiko ulwa kulongokesya ulwipuuto ulo. 2 Ni heema ijaa kummwipuutilamo Kyala iji jaatendekesiigwe, jaali ni sofu ibili. Isofu ijaa kwanda jaali ni kikolela nyaale, ni meesa iji fyabiikigwangapo ifisyesye nkyeni mwa Kyala. Isofu iji baatigi Pabujo uBwikemo. 3 Kangi lyalipo iliibaalika, ili lyajabile isofu ijaa kwanda ni jaa bubili. Isofu ijaa bubili baatigi Pabwikemo pa Pabwikemo. 4 Nkati mu sofu ijaa bubili mo kyalimo ikigemo ikya sahabu, ikya kufuukisyapo ulubani, ni ibokosi ilya lwitikano, ili lyapakiigwe isahabu ifibafu fyosa. Nkati mwi ibokosi ilyo, mwali ni ndeko ijaa sahabu, iji jaali ni mana,* ni ngili ijaa Aaloni, iji jaatulwile amaani. Kangi gaalimo amabwe amapapaate, aga gaasimbiigwe indagilo kalongo isya lwitikano. 5 Pamwanya pi ibokosi ilyo, paali ni fifwani fibili ifya kelubu,† ifyo fyanangisyaga ukuti apo alipo Kyala. Amapiko gaabo gaali pamwanya pi ibokosi ilya lwitikano, pabujo ubu Kyala ikuhobokela ubutulanongwa bwa bandu. Looli aka kakaja kabalilo akaa kulingaania kukuti kandu ku bweleefu.

‡ **8:12** 8:8-12 Bala kalata gwa Jelemija 31:31-34. * **9:4** 9:4 Imana fyali findu ifi baaliile aBanyaisilaili bo bali ndungalangala. Kyala aabapaga ifindu ifi kukuti isiku ukufuma kumwanya. † **9:5** 9:5 Kelubu fipeligwa fya kumwanya ifi fili na mapiko. Bala kalata gwa Ukusooka 25:18-22.

6 Po utundu toosa bo tutendekesiigwe nu kubiikigwa, kukuti kandu
pabujo bwake, abapuuti bingilaga kukuti isiku, ku sofu ijo ijaa kwanda,
nu kubomba imbombo jaabo. 7 Looli umpuuti unkululumba mwene jo
uju aaliitikisiigwe ukwingila ku sofu ijaa bubili, umwene ingilangako
kamokeene ku kyinja. Kangi aalondigwaga ingilege ni ilopa ilya
kunsookesya Kyala iikemo, ilya kwisookesyapo ubutulanongwa bwake
umwene, nu bwa bandu boosa ubu babombile kisita kumanya.
8 Po ukukongana nu lubaatiko ulo, Mbepo Mwikemo ikutunangisya,
ukuti iheema ijo ijaa Kyala ijaa ijolo, bo jikubombeligwa, injila ijaa
kwingilila Pabwikemo pa Pabwikemo jaakaali ukwiguligwa ku bandu
boosa. 9 Ikyo kyo kifwanikisyo ikya kabalilo aka, namanga ifyabupe
na makemo ifi bikusoosya aba bikwipuuta, fikabagila ukusyelusya
indumbula syabo. 10 Paapo imbaatiko isyo sya mbili itolo, bo ifindu,
ifya kunwa, nu kwijeelusya. Imbombo sya mbaatiko isyo syamaliike
bo Kyala atwele ululubaatiko ulupya.

Jesu lyo ikemo ili likaja na kababye nakamo

11 Kilisiti aaliisile bo ulwa mpuuti unkululumba, ugwa nunu syosa isi
siisile. Aalingiile mu heema inywamu iji jikaja na kababye nakamo, iji
jili kumwanya, iji jikatendekesigwa na bandu, kokuti jikaja jaa pakiisu
iki kyapeliigwe. 12 Umwene aalingiile Pabwikemo kamokeene itolo,
ako kafwene akabalilo koosa. Kangi akaalingiile bo apimbile iilopa
ilya mbene pamo ingwata, looli aatwele iilopa lyake juujo. Umwene
aatuhombiile ubupoki bwitu ubwa bwila na bwila kwi ikemo lyake.

13 Ukukongana nu lwitikano ulwa ijolo, iilopa lya mbene ni lya
ngambaku nu mfwandilo ugwa ngwata iji jikosiigwe, baabamiisilaga
abanyali ukubeelusya ukuti balingaja nu bunyali mu mbili. 14 Looli
iilopa lya Kilisiti lili na maka fiijo! Ku maka agaa Mbepo gwake ugwa
bwila na bwila, Jesu aaliiningile ukuja ikemo, iisita kababye nakamo.
Ikwelusya indumbula syitu ukuti tulingendelelaga ukubomba imbiibi,
looli tummbombelege Kyala uMuumi.

15 Kunongwa ijo, Jesu jo gwa kufwania, ugwa ndwitikano ulupya,
ukuti abasunguligwa bakabe ubuumi bwa bwila na bwila, ubu
aafingile Kyala. Isi sibagiile ukubombigwa, paapo Jesu aafwile ukuti
abaabule mbutulanongwa bwabo, ubu baabombile pakabalilo akaa
ndwitikano ulukuulu.

16 Namanga umundu linga aalagiile isya pa kilingo kyake, fikuti
mpaka basisimikisye ukuti aafwile. 17 Syope isi alagiile sili na maka
linga ugwa kwingiligwapo ikilingo afwile nalooli. Looli sikaja na maka
linga muumi. 18 Fyobeene nu lwitikano ululuuulu lukaabiikiigwe kisita
ilopa ilya finyamaana. 19 Moose bo amalile ukubabalila aBanyaisilaili
indagilo syosa isya Kyala, aalyegile iilopa ilya ngwata ni lya mbene,
pamopeene na miisi, ulusyoja lwa ng'oosi ulukeseefu, na maani agaa
hisopu. Po alinkummiisila kalata ugwa ndagilo sya Kyala na bandu
boosa, 20 alinkuti, "Ili lyo ilopa ili likusisimikisya ulwitikano lwa Kyala,
ulu alagiile ukuti mulukongege."‡ 21 Bubuubo Moose aamiisilaga
iilopa iheema joope, nu tundu toosa utu twabombeligwaga, bo
bikummwipuuta Kyala. 22 Namanga ukukongana ni ndagilo, iilopa lyo

‡ **9:20** 9:20 Bala kalata gwa Ukusooka 24:8.

ili lyabombeligwaga ukwelusya kukuti kandu. Kisita kooneka iilopa, ubutulanongwa bukabagila ukuhobokeligwa.

Jesu aaliiningile kamokeene itolo ukubusoosyapo ubutulanongwa

23 Iheema ijaa pakiisu apa nu tundu toosa utu twabombeligwaga ukusookesya iikemo, kifwanikisyo ikya tula utwa kumwanya, na uto twelusigwaga ni ilopa ilya finyamaana. Looli utundu utwa kumwanya, tukulondigwa ukwelusigwa ni ikemo inunu fiijo ukulikinda ilyo ilya finyamaana. 24 Namanga Kilisiti akaalingiile Pabujo uBwikemo ubu butendekesiigwe na bandu, ubu kifwanikisyo itolo ikya bujo ubwa nalooli ubu buliko kumwanya. Looli aalingiile kumwanya kuuko, kuno liilino aliko nkyeni mwa Kyala kunongwa jiitu. 25 Kangi akaalingiile kumwanya ukuti iiningege kabili kabili. Akaali bo umpuuti unkulumba, uju ikwingila Pabwikemo pa Pabwikemo kukuti kyinja, ukusoosya iilopa ili likaja lyake. 26 Linga Jesu ali bo umpuuti unkulumba ujo, po ngali ikulondigwa ukukubilwa kaa kingi ukufuma ukupeligwa ukwa kiisu. Looli sikaja bo ulo! Aaliisile kamokeene itolo amasiku aga agaa kummaliikisyo, ukuti atusookesyepo ubutulanongwa bwitu, ku njila jaa kwininga umwene. 27 Bo ulu abandu babiikiliigwe ukufwa kamokeene, po piitaasi balongigwe, 28 bubuubo Kilisiti aaningiigwe ukuja ikemo kamokeene, ukuti abusoosyepo ubutulanongwa ubwa bandu bingi. Ikwisa kwisa ulwa bubili, komma kukusoosyapo ubutulanongwa, looli kukubatwalila ubupoki aba bikunnguulila.

10

Jesu lyo ikemo ilya bwila na bwila

1 Indagilo sya Moose kyo kifwanikisyo ikya nunu isi sikwisa, looli sikaja syo nunu isyo. Fyobeene amakemo, aga gikulondigwa ukusoosigwa kukuti kyinja, gakabagila ukubeelusya abandu aba bikwipuuta. 2 Linga indagilo syabagiile ukubeelusya abandu, iikemo ilyo ngali lilekiigwe ukusoosigwa. Namanga aba bikwipuuta ngali beelusiigwe, kamokeene itolo kaafwene. Mu ndumbula syabo ngali batikwibona ukuja batulanongwa. 3 Looli amakemo ago gaabakumbusyaga ubutulanongwa bwabo kukuti kyinja, 4 paapo iilopa ilya ngambaku ni lya mbene likabagila ukubusoosyapo ubutulanongwa.

5 Po leelo, Kilisiti bo iisile pakiisu apa, aajobile na Kyala aatile,
“Ukiigana ukukusookesya iikemo ilya finyamaana,
looli umbili undendekekiisye.
6 Utikwikyela na makemo agaa kubooligwa ifinyamaana,
agaa kubasookesyapo abandu ubutulanongwa.
7 Po ndinkuti, ‘Gwe Kyala gwangu, keeta une niisile,
ukuti mbombe isya bwigane bwako,
bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuunjoba une.’ ”*

8 Kubwandilo aatile, “Ukiigana ukukusookesya iikemo ilya finyamaana, kangi utikwikyela na makemo agaa kubooligwa ifinyamaana, agaa kubasookesyapo abandu ubutulanongwa.” Ujo aajobile bo ulo, na paapo amakemo ago gaasoosigwaga ukukongana ni ndagilo sya

* **10:7** 10:5-7 Bala kalata gwa Isabuli 40:6-8.

Moose. 9 Po alinkuti, “Gwe Kyala gwangu, keeta une niisile, ukuti
mbombe isya bwigane bwako.” Po Kyala aagasoosiisyepo amakemo
ago agaa kwanda, alinkubiika pabujo bwake iikemo ilya Jesu. 10 Paapo
Jesu Kilisiti aabombile ubwigane bwa Kyala, uswe tukwelusigwa
ubutulanongwa bwitu ni ikemo lila ilya mbili gwake, ili aasoosiisye
kamokeene itolo, lifwene.
11 Ukukongana nu lwitikano ulwa ijolo, kukuti mpuuti, kukuti isiku
ikubomba imbombo jaake ijaa kusoosya amakemo ago, aga gakabagila
siku ukubusoosyapo ubutulanongwa. 12 Looli Kilisiti aaliiningile ukuja
ikemo kamokeene itolo, ukubusoosyapo ubutulanongwa, lifwene
akabalilo koosa. Bo asookilepo pakiisu apa, alinkubuuka kwa Kyala
kukutuugala kukibafu ikiilililo, pabujo ubwimikigwa fiijo. 13 Ukufuma
akabalilo ako mpaka ulu, ikuguulila abalugu baake ukuti babiikigwe
paasi pa malundi gaake. 14 Namanga aba abapelile ukuja biikemo,
Jesu abapelile ukuja basita kwagilwa, bwila na bwila, kwi ikemo lyake
limolyene.
15 Na Mbepo Mwikemo ikusisimikisya isyo. Kubwandilo aatile,
16 “UNtwa Kyala aatile,
‘Ulu lo lwitikano ulupya,
ulu ngwisa kubiika na Banyaisilaili,
amasiku ago bo gafikile.
Ngwisa kusibiika indagilo syangu mu ndumbula syabo,
nu kusisimba mmahala gaabo.’ ”†
17 Kangi alinkuti,
“Ndikwisa kubukumbuka kangi ubutulanongwa bwabo,
pamo imbombo syabo imbiibi.”‡
18 Po ubutulanongwa bo buhobokeliigwe, kutikulondigwa ukusoosya
iikemo kangi.

Ukuumiilila ukukaba isi aafingile Kyala

19 Baamyitu ndwitiko, kunongwa jaa ilopa lya Jesu, uswe tubagiile
ukwingila Pabwikemo pa Pabwikemo, kisita lutende. 20 Namanga
Jesu aatwiguliile injila imbya ijaa buumi, ukwendela pi ibaalika
ilyo, kokuti ku njila ijaa mbili gwake. 21 Po ulu tuli nu mpuuti
unkulumba fiijo, uju ikulongosya abandu baa Kyala, 22 tusegelelege
nkyeni mwa Kyala ni ndumbula inyeelu nu bwanalooli ndwitiko lwitu.
Namanga indumbula syitu syamiisiliigwe iilopa lya Jesu, ukuti tujege
nu lutengaano mu ndumbula, ni mibili gyitu gyalyogile amiisi ameelu.
23 Po natwitoteke fiijo nduswubilo ulu tukulusisimikisya, namanga uju
aafingile ngolofu. 24 Tukeetanege nu kukasania ndugano nu kubomba
imbombo inunu. 25 Tulingalekaga ukwaganila pamopeene bo ulu
bamo balupelile ukuja lwiho. Looli uswe tukumbusaniege, fiijo ulu
mukwaga iisiku ilya kwisa uNtwa lisegeliile.
26 Linga tubwambiliile ubwanalooli nu kwendelela ukutula inongwa
ku matingo, likajako iikemo ilingi ili libagiile ukubusoosyapo
ubutulanongwa. 27 Looli aka kasyele ko kuguulila nu lutende ubulongi
bwa Kyala, nu mooto ugwa kutiilisya ugu aagukubapyuta boosa
abalugu baa Kyala. 28 Umundu gwesa uju aakaanile ukusikonga

† **10:16** 10:16 Bala kalata gwa Jelemija 31:33. ‡ **10:17** 10:17 Bala kalata gwa Jelemija 31:34.

indagilo sya Moose, aagogigwaga kisita kupaakisigwa, ku bukeeti bwa bandu babili pamo batatu. 29 Looli namwinogone isya mundu uju ikumfujula uMwana gwa Kyala. Ulufundo lwake aalukuja buleebule? Kangi aasikuja buleebule kuli uju ikwaga iilopa ilya lwitikano lwa Kyala, ili lyalimmwelwisye umwene lya itolo? Bule, na jula uju aalintukile Mbepo gwa Kyala uju ikubapaakisya abandu baake, aasikuja buleebule? Nalooli ulufundo lwabo aalukuja lunywamu kangi lukali fiijo. 30 Namanga tumeenye Kyala aajobile ukuti, "Ulubukisyo lo lwangu, nikubukisyaga jujuune." Kangi aajobile ukuti, "UNtwa Kyala ikwisa kubahomba abandu baake ukukongana ni mbombo syabo."§ 31 Kukutiilisya fiijo ukugwa mmaboko gaa Kyala uMuumi.

32 Namukumbuke amasiku gala agaa kubwandilo bo munangisiigwe ulumuli, mwataamiigwe fiijo ni nyingi, leelo mwalyumiiliile mu ngubilo syosa. 33 Lumo mwafundigwaga nu kutukigwa nkyeni mmbandu abingi. Kangi mwasulumaniaga pamopeene na biiniinu aba baabombeligwaga imbombo imbiibi bo ulwinu. 34 Mwabapelelaga ikisa abiiniinu aba baapinyiigwe mu nnyololo. Kangi bo beegile ikyuma kyinu mwali nu lusekelo kisita kusulumania. Namanga mwameenye ukuti muli nu tundu utunu fiijo utu tukujako bwila na bwila.

35 Kunongwa ijo mulingoonyokaga amaka, paapo mukwisa kukaba ifihombigwa ifinywamu fiijo ukufuma kwa Kyala. 36 Namanga mukulondigwa ukuumiilila ukuti mubombege isya bwigane bwa Kyala, po nuumwe aamukwambililila isi aafingile. 37 Namanga kasyele akabalilo akapimba fiijo,

"Uju ikuguuliligwa ali kifuki ukwisa, atikukaabila.
38 Umundu ungolofu ikutuugalaga ku njila jaa lwitiko lwake.
Looli linga bagomokiileko kunyuma,
ndikwisa kwikyela siku."*
39 Looli uswe tukaja bo abandu aba bikugomokelako kunyuma nu kupyutigwa, leelo uswe tuli pamopeene na aba bikummwitika Kyala nu kupokigwa.

11

Ulwitiko ulwa bandu abaa ijolo

1 Ulwitiko ko kuja nu bwanalooli ubwa isi tukusiguulila ukwisa, nu kwitika ukuti sila isi tutikusibona sya nalooli. 2 Ku lwitiko lwabo, Kyala aabatuufiifye abiisukulu biitu. 3 Ku lwitiko uswe tumeenye ukuti Kyala aapelile ikiisu kwi isyu lyake, kangi ukuti iki kikuboneka kyapeliigwe ukufuma ndi iki kitikuboneka.

4 Ku lwitiko, Aabeli aalinsookiisye Kyala iikemo inunu ukunkinda Kaini. Ku nongwa jaa lwitiko lwake, Kyala aalyambililiile iikemo lyake nu kunangisya ukuti mundu ngolofu. Na paapo aafwile, poope ulwitiko lwake lwa kukeetelamo kumyitu mpaka ulu.*

5 Ku lwitiko, Enoki aafyusiigwe ukubuuka kumwanya kisita kufwa, akaaboniike kangi paapo Kyala aalimmwegile. Namanga Kalata

§ **10:30** 10:30 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 32:35-36. * **10:38** 10:37-38 Bala kalata gwa Habakuki 2:3-4. * **11:4** 11:4 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:2-5.

uMwikemo ikusisimikisya ukuti, bo Enoki akafyusigwa, aalinkyeliile Kyala.† 6 Ukabagila ukunkyela Kyala kisita kummwitika. Umundu gwesa uju ikwisa kwa Kyala mpaka iitike ukuti aliko, nu kuti ikubapa ifihombigwa aba bikwijuula ukunndonda.

7 Ku lwitiko, Nwaka aalimpilikiisye kanunu Kyala, bo ikusokigwa kuli isi syakaali ukuboneka. Aalimmwimiike Kyala, alinkujenga ingalaba, ukuti Kyala abapoke abandu abaa nnyumba jaake, nu kubalonga abandu abaa pakiisu. Ku lwitiko lwake Nwaka, Kyala alinkummbala ubugolofu ubu bukufuma ndwitiko.‡

Ulwitiko lwa Abulahamu na baa ndujungu lwake

8 Ku lwitiko, Abulahamu aalimmwimiike Kyala, bo abilikiliigwe nkiisu iki Kyala aafingile ukuti ikumpapo ukuja kyake. Abulahamu alinkusaama na paapo akaameenyeko kuno ikubuuka.§ 9 Ku lwitiko, alinkuja nheesya bo afikile nkiisu ikyo, iki Kyala aafingile. Alinkutuugala mu heema bo ulwa baa ndujungu lwa Isaka na Jaakobo, boope baaliisile kutuugala piitaasi. Abeene baakabile ikilingo ikya lufingo lululo na ulu Abulahamu aapeeliigwe. 10 Aabombile bo ulo paapo aaguulilaga akaaja akakulumba aka kali nu lwalo ulu lukujako bwila na bwila. Ako ko kaaja aka kaatendekesiigwe nu kujengigwa na Kyala juujo.

11 Ku lwitiko, Sala* uju aali nngumba aakabile amaka agaa kukaba ikifuba, na paapo ifyinja fyake fyakindile. Paapo ansuubilaga Kyala uju aafingile ulufingo ulo. 12 Po ukufuma kwa Abulahamu uju aali nkangale, akaabagiile ukukaba umwana, looli baapaapiigwe abandu bingi fiijo, bo ulwa ndondwa sya kumwanya nu nsanga ugwa kumbali ku nyanja, ugu ukabagila ukubala.†

13 Abandu aba boosa baafwile bo bikwitika isi Kyala aafingile. Bakaakabile isyo, looli baasibwene pabutali nu kusisekelela. Abeene baaliitiike ukuti pakiisu apa baali baheesya aba bikwenda injila. 14 Namanga aba bikwitika isyo, bikunangisya pabwelu ukuti bikulonda ikiisu ikingi iki bikujaga benekaaja. 15 Linga biinogonaga isya kiisu kyabo ikya ijolo, kuno baafumile, baabagiile ukugomokelako kumyabo. 16 Looli abeene baanyonywaga ikiisu ikinunu fiijo, kokuti ikya kumwanya. Fyobeene Kyala atikuja ni soni ukujobigwa ukuja jo Kyala gwabo, namanga abatendekekiisye akaaja, uko kumwanya.

17 Ku lwitiko, Abulahamu alinkunsoosya umwanaake Isaka ukuja ikemo, ulwitiko lwake bo lukugeligwa na Kyala. Umwene uju aalyambiliile isi aafingile Kyala, aaliitiike ukunsoosya umwanaake jumojwene ntiga, 18 na paapo Kyala aalimmbuulile aatile, "Ulujungu lwako lukufuma kwa Isaka."‡ 19 Abulahamu aameenye ukuti Kyala abagiile ukusyusya abafwe. Ukujoba nalooli sili bo ulu aalimmwambiliile Isaka ngati aafwile nu kusyuka.

20 Ku lwitiko, Isaka aabasajile abaanaake, Jaakobo na Esabu, kuli isi aasikubaaga piitaasi.§ 21 Ku lwitiko, Jaakobo bo ali kifuki ukufwa,

† **11:5** 11:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 5:24. ‡ **11:7** 11:7 Bala kalata gwa Ubwandilo 6:13-22. § **11:8** 11:8 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:1-5. * **11:11** 11:11 Sala aali nkasi gwa Abulahamu. Bala iisyu Abulahamu ku Isyakulingaania. † **11:12** 11:12 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:5; 22:17; 32:12. ‡ **11:18** 11:18 Bala kalata gwa Ubwandilo 21:12. § **11:20** 11:20 Bala kalata gwa Ubwandilo 27:27-29, 39-40.

aabasajile abaana baa Joosefu bobabiili, nu kummwipuuta Kyala bo eegamiile mu ngili jaake. 22 Ku lwitiko, Joosefu bo ali kifuki ukufwa, aajobile isya Banyaisilaili ukusookako ku Misili. Kangi aabalagiile ukwega ififupa fyake nu kubuuka nafyo kukufisyila.*

Ulwitiko lwa Moose

23 Ku lwitiko, abapaapi baa Moose baalimfisile imyesi mitatu bo apaapiigwe. Namanga baalimmbwene ukuti mwana nnunu, kangi bakaatiilile ukukilania ululagilo lwa Falao.†

24 Ku lwitiko, Moose bo nkusi, aakaanile ukujobigwa ukuja mwisukulu gwa Falao. 25 Umwene aaliiganile ukukubilwa pamopeene na bandu baa Kyala, ukukinda ukwikyela mbutulanongwa ubwa mbuumi ubwa kabalilo akapimba. 26 Aalyagile ukutaamigwa kunongwa jaa Meesija‡ kuli ni fya kukabamo fiijo, ukukinda ukwikyela nu bukabi ubwa mu Misili, paapo aaguulilaga ifihombigwa ifya masiku aga gikwisa.

27 Ku lwitiko, Moose aasookileko ku Misili kisita kutiila ingalalisi sya malafyale. Aalyumiililiile ngati ammbonaga Kyala, uju atikuboneka. 28 Ku lwitiko, aakinile ikyaka kya Pasa, alinkubalagila aBanyaisilaili ukumiisila iilopa lya kang'oosi pamwanya pa nyiigi syabo, ukuti ugwandumi ujo ugwa loonangiko alingabagoga abaanaabo abaa fipanda.§ 29 Ku lwitiko, aBanyaisilaili boosa baalobwike iNyanja iNgeseefu na malundi, bo ulwa bandu aba bikwenda nkiisu ikyumu. Looli aBamisili bo bikugela ukuloboka, balinkumilwa mmiisi.*

Ulwitiko ulwa bandu abangi

30 Ku lwitiko, aBanyaisilaili baasyunguutiile amamato agaa kaaja akaa mu Jeeliko amasiku mahaano na mabili, amamato galinkugwa.† 31 Ku lwitiko, Lahabu uju aakabilaga ikyuma mbulogwe, akaagogiigwe pamopeene na bandu aba bakantiilaga Kyala. Paapo aabambiliile kanunu bala aBanyaisilaili aba baatendeelaga ikiisu.‡

32 Baamyitu ndwitiko, njobe silikú fiijo? Kakajapo akabalilo akaa kufwana ukujoba, looli ngali mbangile isya Gityoni, Balaki, Samusoni, Jefuta, Ndaabiti, Samweli na bakunguluka abangi. 33 Ku lwitiko, abandu abo baabatolile abanyafyale abaa fiisu ifingi. Baalongwisye nu bugolofu, baalyambiliile ifingo isi Kyala aafingile. Kangi balinkusisindila kukanwa ingalamu, 34 baasimiisye umooto unkali, nu kwepuka ukugogigwa nu luubo. Baali boonywa leelo baapeeliigwe amaka agaa kutola mbwite, nu kubakaga abasikali abaa mfiisu ifingi. 35 Ku lwitiko abakiikulu bamo, balinkubambililila abafwe baabo, aba baasyusiigwe. Bamo baakaanile ukwabuligwa mu nnyololo, paapo baalyagile kununu ukukubilwa nu kugogigwa, ukukinda ukuja baabuke nu kutula inongwa kwa Kyala. Baabombile bo ulo ukuti basyusigwe, baje nu buumi ubunununu fiijo. 36 Bamo baalyobeliigwe nu kukomigwa ni fingoti. Abangi boope balinkupinyigwa ni minyololo nu kubiikigwa mu nnyololo. 37 Kangi bamo balinkutuunyigwa na

* **11:22** 11:22 Bala kalata gwa Ubwandilo 50:24-25; Ukusooka 13:19. † **11:23** 11:23 Bala kalata gwa Ukusooka 1:22; 2:2. ‡ **11:26** 11:26 Meesija Bala ku Isyakulingaania. § **11:28** 11:28 Bala kalata gwa Ukusooka 12:7-13, 21-30. * **11:29** 11:29 Bala kalata gwa Ukusooka 14:21-31. † **11:30** 11:30 Bala kalata gwa Jooswa 6:12-21. ‡ **11:31** 11:31 Bala kalata gwa Jooswa 2:1-21; 6:22-25.

mabwe mpaka ukufwa, bamo balinkubuutigwa pakati na pakati, bamo balinkugogigwa nu luubo. Bamo baali balondo, baafwalaga imbapa sya ng'oosi ni mbene, namanga bakaali nako nakamo. Boope baataamiigwe nu kubombeligwa kabiibi fiijo. 38 Baasyunguutilaga ndungalangala na mfyamba, baatuugalaga mu mbako na mmiina. Abandu aba baali booloolo, ikiisu kikaabagiisye ukuja na bandu bo abo.

39 Abandu abo boosa aba tukujoba inongwa syabo, na paapo baatuufiigwe kunongwa jaa lwitiko lwabo, poope akajapo najumo uju aalyambiliile isi Kyala aafingile. 40 Namanga Kyala aatubiikiile uswe ngaani inunu fiijo, ukuti abo balingapeeligwa ubusita kwagilwa beene kisita uswe.

12

Ukukeetelamo mwa Jesu

1 Paapo uswe tusyunguutiliigwe ni kilundilo ikinywamu ikya bakeeti, tusoosyepo kukuti kandu aka kikutusigila, nu butulanongwa ubu bukutuumiilila. Twijuulege ukuumiilila nu kwendelela ukubopela pa finganilo apa pali nkyeni mmyitu. 2 Tunkeetege Jesu uju ikutulongosya ukummwitika Kyala. Kangi jo uju ikutukasya ukumaliisya ukufika pa finganilo. Umwene aalyumiiliile ubufwe pa kikohekano kisita kupaasya isoni kunongwa jaa lusekelo ulu lwannguulilaga, atuugeele kukibafu ikiililo ikya kikota kya Kyala, pabujo ubwimikigwa fiijo.

3 Namupilikisye muno Jesu aapingiigwe na batulanongwa, looli aalyumiiliile syosa. Po mulingakatalaga nu koonyoka amaka. 4 Na paapo mukwijuula ukulwa ni finyonyo ifya kubomba ubutulanongwa, mukafikapo pa bwite ubwa koona iilopa lyinu. 5 Bule, amasyu aga Kyala aajobile ukuti umwe muli baanaake ukubakasya, mwibiibwe? Namanga Kyala aajobile ukuti,

"Mwanangu, linga Kyala ikukufunda,
upilikisyege kanunu.
Linga ikukusoka, gwikasyege.

6 Namanga Kyala ikumfunda uju annganile,
nu kumfunda kukuti mundu uju ammwambiliile ukuja mwanaake."*

7 Po mwikasyege bo mukufundigwa, namanga Kyala ikubabombela umwe bo ulo paapo muli baanaake. Akajako umwana uju atikufundigwa nu gwise. 8 Abaana boosa bikufundigwa. Linga atikubafundamo, mumanyege ukuti muli sigwana, mukaja baanaake. 9 Kangi na paapo twali na bapaapi biitu abaa pakiisu apa, aba baatufundangamo, poope tukaali tukubiimika. Kunongwa ijo tukulondigwa ukukindapo ukummwimika fiijo Taata ugwa kumwanya, ukuti tukabe ubuumi bwa bwila na bwila. 10 Namanga na bapaapi biitu abaa pakiisu apa bikutufunda kukabalilo akapimba, ukukongana na muno bikwaga kanunu. Looli Kyala ikutufunda uswe ukuti tukabemo, ukuti nuuswe tuje nu buliilanisi mbwikemo bwake. 11 Lukajako ulufundo ulwa kuhobosya bo lukubombigwa, lukutwala ubusulumanie. Looli aba bafundiigwe linga bapiliike, bikuja nu lutengaano nu bugolofu mbuumi bwabo.

* **12:6** 12:5-6 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 3:11-12.

12 Po leelo mugakasye amaboko giinu amoonywa na malundi giinu ukuti mwimege kanunu.† 13 “Mwendege mu njila isi sigolwike,”‡ ukuti abaa malundi aga galemeele balingafulalaga, looli bapone.

Ukusita kwagilwa iipyana lya Kyala

14 Namwijuulege ukuja nu lutengaano na bandu boosa, mujege biikemo. Namanga kisita ubo, akajako uju abagiile ukummbona Kyala. 15 Mukeetege, alingajangapo najumo ugwa kwagilwa iliipyana lya Kyala. Pakati pamyinu silingajangapo imanyisyo imbya, bo ulwa nsi unkali ugu abalosi bikubombela ukugoga abandu. Namanga imanyisyo bo isyo sikunyasya abandu bingi. 16 Kangi namwikeetege, balingajangapo abalogwe pamo abandu aba bikunkaana Kyala, bo ulwa Esabu. Umwene aalyuliisye ikilingo kyake ku findu ifya kulya kamokeene itolo. 17 Umwe mumeenye muno syajiiliile, namanga piitaasi bo ikulonda ukwingilapo ikilingo ikya kusajigwa, leelo ugwise aakaanile. Po Esabu alinkulila nu kusoosya amaasosi, paapo akaakaagile akabalilo akaa kupinduka.

Ikyamba kya kutiilisya ni kyamba kya lusekelo

18 Umwe mukafika pa kyamba iki kibagiile ukupalamaasigwa, bo ulwa kyamba Sinai, pabujo ubu silipo indapi sya mooto, ingiisi nu mbelo unkali. 19 Po kangi mukafika apa kalipo akoogo akaa ngangabwite, ni isyu lya Kyala ikali fiijo. Abiisukulu biitu bo bapiliike iisyu ilyo, baalimpyeliisye Kyala ukuti alingajobaga nabo kangi. 20 Namanga Kyala aalagiile aatile, “Ni finyamaana linga fipalamaasiisye ikyamba ikyo, fyope fituunyigwege na mabwe nu kufwa.”§ Bo bapiliike ululagilo ulo, baakoliigwe fiijo nu lutende. 21 Isyo syosa syatiilisyaga fiijo, na Moose joope alinkuti, “Sindiiliisye fiijo nu kutetema nu lutende.”*

22 Looli umwe mufikile ku kyamba Syoni, ko ku Jelusalemu ijaa kumwanya. Ako ko kaaja akaa Kyala uMuumi. Uko kuli na bandumi baelufu na baelufu, bali pa lusekelo. 23 Mufikile pa kilundilo ikinywamu ikya bandu aba Kyala ikuti boosa baanaake baa kipanda, aba ingamu syabo sisimbiigwe kumwanya. Mufikile kwa Kyala uju jo ndongi gwa bandu boosa. Mufikile kumwanya kuno baliko abandu abagolofu, aba Kyala abeelwisye. 24 Mufikile kwa Jesu, uju ikubafwania abandu na Kyala ndwitikano ulupya. Mufikile kwi ilopa lyake ili lyoniike. Likujoba inunu, ukulikinda ilya Aabeli, ili lyabukisyaga ububiibi.†

25 Mukeetege, mumpilikisyege Kyala bo ikujoba. Namanga abiisukulu biitu baakaanile ukumpilikisya Moose, uju aabasokaga pakiisu apa, balinkupeeligwa ululundo ulukali. Uswe nalooli tukwisa kufundigwa fiijo ukukinda abeene, linga tukukaana ukumpilikisya uju ikujoba na nuuswe ukufuma kumwanya. 26 Akabalilo ako, Kyala bo ikujoba, iisyu lyake lyakijugeenie ikiisu. Looli liilino aafingile aatile, “Ngwisa kujugaania ikiisu kangi, kyomma ikiisu kyene, na kumwanya koope.”‡ 27 Iisyu ili, “Kangi,” likunangisya ukuti utundu toosa utu

† **12:12** 12:12 Bala kalata gwa Jeesaja 35:3. ‡ **12:13** 12:13 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 4:26. § **12:20** 12:20 Bala kalata gwa Ukusooka 19:12-13. * **12:21** 12:21 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 9:19. † **12:24** 12:24 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:10-11. ‡ **12:26** 12:26 Bala kalata gwa Hagai 2:6.

twapeliigwe pakiisu apa, tukwisa kujugaanigwa nu kusoosigwapo, ukuti fisyale ifi fitikujugaanigwa. 28 Po leelo tukuntuufya Kyala ukutupa ubunyafyale ubu butikujugaanika. Po tummwipuutege ku njila iji jikunkyela, ku lwijiisyo nu lwimiko. 29 Namanga Kyala gwitu, mooto ugu gukukosya fyosa.

13

Ukunkyela Kyala

1 Po mwendelelege ukupaakisania bo ulu bikubomba aba bali bukamu. 2 Kangi mubambililege abaheesya nnyumba syinu, namanga ukubomba bo ulo, bamo baabambiliile abandumi kisita kumanya. 3 Mubakumbukege aba bapinyiigwe mu nnyololo, mufwanege mupinyiigwe nabo. Mubakumbukege na bandu aba bikukubilwa, mufwanege mukukubilwa pamopeene nabo.

4 Ubwegi bwimikigwege na bandu boosa, abandu balingalogwaga. Namanga Kyala atikubaleka ukubafunda abalogwe na aba bikusookela panja. 5 Mulingajaga na kajiilo akaa kusigana indalama, looli mufwanege na ifi muli nafyo. Namanga Kyala aatile, "Ndikwisa kukuleka siku pamo ukukutaaga."* 6 Fyobeene tubagiile ukujoba kisita lutende ukuti,

"UNtwa jo ntuuli gwangu,
andikutiila nafimo.
Umundu aikuumbombela ifiki?"†

7 Mubakumbukege fiijo abalongosi biinu, aba baabamanyiisye iisyu lya Kyala. Mukeetege akajiilo kaabo, nuumwe mukongege ulwitiko lwabo. 8 Jesu Kilisiti atikwanduka, ali bo lulalula ukufuma liijolo, akabalilo aka, kangi bwila na bwila. 9 Mulingasobesigwaga ukukonga imanyisyo iheesya, isya luko loloosa. Iipyana lya Kyala likutupa amaka mu ndumbula syitu, looli indagilo isi sikukaanisya ifindu sitikutupa nafimo ifya kukabamo.

10 Tuli ni kigemo kyitu, iki boope na bapuuti aba bikummbombela Kyala mu heema jaa kwipuutilamo, batikwitikisigwa ukulya ifindu fyake. 11 Ukukongana ni ndagilo sya Moose, umpuuti unkulumba ikwega iilopa, ikulitwala Pabwikemo pa Pabwikemo, ukuti lije ikemo ilya kubasookesyapo abandu ubutulanongwa. Looli imibili gya finyamaana gikwegigwa nu kwakukosigwa panja pabutali ni nyumba sya bandu. 12 Fyobeene Jesu aakubiilwe nu kugogigwa pabutali na kaaja, ukuti abasookesyepo ubutulanongwa abandu baake, ku njila jaa ilopa lyake. 13 Po twesa tunkonge uko kubutali na kaaja, ukukosigwa isoni bo umwene. 14 Namanga pakiisu apa tukaja na kaaja akaa bwila na bwila, looli tukuguulila ukubuuka kukwingila nkaaja akaa uko kumwanya, amasiku aga gikwisa.

15 Ku njila jaa Jesu twendelelege ukuntuufya Kyala. Amasyu giitu agaa kuntuufya gafwene na makemo aga tukunsookesya bo tukujituufya ingamu jaake. 16 Mulingalekaga ukubomba inunu nu kubajabila abiiniinu utundu utu muli nato. Ukubomba bo ulo lyo iikemo ili likunkyela Kyala.

---

* **13:5** 13:5 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 31:6, 8. † **13:6** 13:6 Bala kalata gwa Isabuli 118:6.

17 Mubiimikege abalongosi biinu, kangi mwibiikege paasi pa bulongosi bwabo. Namanga abo bali ni mbombo ijaa kubatiima kisita kukatala. Kangi abeene bikwisa kulingaaniaga isya bubombeli bwabo nkyeni mwa Kyala. Mubiimikege ukuti babombege imbombo jaabo nu lusekelo. Namanga linga mutikubiimika, bikubombaga imbombo jaabo nu busulumanie, jitikuja ni fya kukabamo kumyinu. 18 Po mwendelelege ukutwipuutila. Uswe situkolile ukuti indumbula syitu sitikutulonga, tukulonda kukuti kandu aka tukukabomba kajege kaa bugolofu nu lwimiko. 19 Ngubapyelesya ukuti, munsuume Kyala ambepo akabalilo akaa kwisa kumyinu, amasiku agaa kifuki.

Ulwipuuto nu luponio

20-21 Po Kyala ugwa lutengaano uju aalinsyusiisye uNtwa gwitu Jesu, abatendekesye kilingaani ukubomba imbombo inunu syosa ukukongana nu bwigane bwake, kangi abombe pakati pamyitu twesa syosa isi sikunkyela umwene ku njila jaa Jesu Kilisiti. Umwene jo Ntiimi uNkulumba ugwa ng'oosi, uju aasyusiigwe na Kyala ukufuma ku bafwe, kwi ilopa lyake ili likooneka kunongwa jaa lwitikano ulwa bwila na bwila. Po leelo atuufigwege bwila na bwila. Ameni.

22 Baamyitu ndwitiko, ngubapyelesya, mugakole fiijo amasyu agaa kubakasya, aga mbasimbiile mwa kalata uju ku bupimba. 23 Musimanyege ukuti, ugwamyitu Timoti aabuliigwe ukufuma mu nnyololo. Po linga andeene ukwisa apa ndipo, ngwisa nagwe uko, ukuti twise tubaponie.

24 Mubaponiege abalongosi biinu boosa, na bandu boosa abaa Kyala abaa uko. Abiitiki abaa nkiisu ikya Italija bikubaponia.

25 Iliipyana lijege na nuumwe mwesa.

Kalata gwa
Jaakobo
Ɨsyakʉlongosya

Kalata ʉjʉ aasimbiigwe na Jaakobo, ʉgwamyabo gwa Jesu, aalɨ ndongosi gwa kɨpanga kya Kyala ɨkya mu Jelusalemu. Aabasimbiile abiitɨki aba baabalaniile ʉkʉfuma mu Jelusalemu ʉkʉbʉʉka ntwaja na mfiisʉ ɨfingi.

Ɨnyango jaa Jaakobo mwa kalata ʉjʉ, ko kʉbabʉʉla abiitɨki ʉkʉtɨ ʉlwitɨko lwabo mwa Kɨlɨsiti lukʉlondigwa lʉbonekege mu mbombo syabo na nkajɨilo kaabo akanunu. Kangɨ ikʉbamanyisya ʉkʉsitola ɨsya kwijumbɨka, ʉbʉʉfi, ɨfinyonyo, ɨngelo nʉ kwamulana kabiibi. Kangɨ ikʉnangɨsya ʉbʉnunu ʉbwa kʉja biikemo, ʉlwijiisyo, ɨnyiipuuto, ʉkʉʉmɨilɨla nʉ kʉja na mahala.

Ɨsi silimo mwa kalata ʉjʉ
Jaakobo ikʉbaponia abiitɨki
Abiitɨki bʉʉmɨilɨlege ndwitɨko nkabalɨlo akaa ngelo, bajege nʉ lwijiisyo mmasyʉ
Abiitɨki bababombelege kanunu abandʉ boosa kɨsita kʉsala, bajege na kajɨilo aka
Abiitɨki bajege na mahala mmasyʉ gaabo nʉ kwipuuta kwabo
Ɨmanyisyo ɨsya bʉkabi
Ʉkwipuuta nʉ kʉʉmɨilɨla ʉlwitɨko nkabalɨlo akaa ngʉbɨlo

Ʉlʉponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ ʉne Jaakobo, ne mbombeli gwa Kyala, na gwa Ntwa Jesu Kɨlɨsiti. Nikʉbaponia mwe Bakɨlɨsiti mwe Bajuuta abaa mfikolo kalongo na fibɨlɨ, ɨfi fibalaniile pakiisʉ.

Ʉkwikasya ndwitɨko akabalɨlo akaa ngelo

2 Baamyɨtʉ ndwitɨko, lɨnga ɨngelo sikʉbaaga, musekelege fiijo, 3 paapo mumeenye ʉkʉtɨ lɨnga ʉlwitɨko lwɨnu lukʉgeligwa, kukʉtwala ʉkwikasya. 4 Mwikasyege bwila ʉkʉtɨ mukome ndwitɨko, nʉ kʉsita kwagɨlwa nafimo.

5 Looli lɨnga jʉmo aagiilwe amahala agaa kʉbomba bo ʉlo, ansʉʉme Kyala, ʉjʉ ikʉbapa boosa kʉ booloolo, kɨsita kʉlʉmbʉʉsya, po ikʉpeeligwa. 6 Looli bo ikʉsʉʉma ajege nʉ lwitɨko kɨsita kwilaamwa, paapo ʉjʉ ikwilaamwa afwene na majɨga agaa mu nyanja, aga ʉmbelo gukʉgajʉgaania kʉno na kʉno. 7 Ʉmundʉ bo ʉjo alɨngiinogonaga ʉkʉtɨ abagiile ʉkʉkaba fimo kʉ Ntwa Kyala, 8 paapo ikwilaamwa, atikʉnsʉʉbɨla mwene Kyala ndɨ syosa ɨsi ikʉsibomba.

Ʉbʉlondo nʉ bʉkabi

9 Ʉmwitɨki ʉndondo ikʉlondigwa ahobokege, paapo iinʉliigwe na Kyala. 10 Joope ʉnkabi ikʉlondigwa ahobokege, paapo asulusiigwe na Kyala. Ʉnkabi ʉjo ikwisa kʉjonga bo ʉbʉlenge ʉbwa liisʉ, 11 paapo ɨliisʉba likʉsooka nʉ lʉmu ʉlʉkalɨ, lukʉʉmɨka amaani, ʉbʉlenge bukʉbululuka paasi, ʉbʉnunu bwake bukoonangɨka. Bʉbʉʉbo nʉ nkabi, joope ikwisa kʉfwa bo alɨ pakʉbomba ɨmbombo syake.

Ukugela nu kusofya

12 Asajiigwe umundu uju ikwikasya mu ngelo, paapo bo asitolile ingelo, ikwisa kukaba ingiga jaa buumi bwa bwila na bwila, iji Kyala aafingile ukubapapo aba bannganile.

13 Umundu linga ikusofigwa ukubomba imbiibi alingajobaga ukuti, “Ngusofigwa na Kyala,” paapo Kyala atikusofigwa ni mbiibi, kangi umwene atikunsofya umundu najumo ukubomba imbiibi. 14 Looli kukuti mundu ikusofigwa ukubomba imbiibi ni finyonyo fyake, bo fikunnyonyofya nu kunsyoba. 15 Inyiinogono isya kinyonyo sikuntwala nkubomba imbiibi, ni mbiibi syope sikuntwala mbufwe.

16 Mwe bakundwe baamyitu, mulingasyobigwaga. 17 Kukuti kikungilwa ikinunu, kangi kukuti kyabupe ikinunu, fikusuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala, uMpeli gwa isuba, umwesi ni ndondwa. Ifya lumuli ifyo fitikumulika akabalilo koosa, akabalilo kamo fikusima. Looli Kyala akafwana bo ifya lumuli ifyo, umwene atikwanduka. 18 Mbwigane bwake aatupelile uswe ukuja baanaake, ku njila jaa isyu lyake ilya nalooli. Aabombile isyo ukuti tujege mbujo ubwa kwanda ku fipeligwa fyosa.

Ukulipilika iisyu lya Kyala nu kulibombela

19 Mwe baamyitu bakundwe, musyaganie isi, alingajangapo pakati pamyinu umwengo ukujoba, looli ajege mwengo ukupilikisya. Kangi alingajaga mwengo ukukalala, 20 paapo ingalalisi isya mundu sitikubomba isya bugolofu nkyeni mwa Kyala. 21 Kunongwa ijo, muleke ulwendo ulunyali nu butulanongwa boosa. Mupilikisyege iisyu lya Kyala nu lwijiisyo. Iisyu ilyo libyaliigwe mu ndumbula syinu, lili na maka agaa kubapoka umwe.

22 Looli mulingapilikisyaga itolo iisyu lya Kyala, looli mubombege isi likujoba. Linga mutikubomba mukwisyoba mwibeene. 23 Linga umundu ikulipilikisya lyene iisyu, looli atikulibombela, afwene bo umundu uju ikwikeeta kumaaso nkikeetelo. 24 Bo ikeetiile, ikusookapo, nakalinga ikwibwa muno ajiiliile. 25 Looli umundu uju ikweneesya fiijo iisyu lya Kyala, ujo ali pasima. Iisyu ilyo likaagilwa, lili na maka agaa kutwabula uswe ukufuma mbutulanongwa. Kunongwa ijo linga umundu ikuliinogonela ilyo, kangi ikulikonga kisita kwibwa isi asipiliike, ujo jo ikusajigwaga ndi sila ikusibomba.

26 Linga umundu ikwibona ukuti ikunkonga Kyala, looli atikulutiima ululimi lwake, ikwisyoba mwene, ulwitiko lwa mundu ujo lukabagisya nafimo. 27 Ulwitiko ulununu ulusita bunyali nkyeni mwa Taata Kyala lo ulu, ukubakeeta abapiina na bakiikulu aba basyililе abalume baabo, aba bali mbutolwe, nu kwijepusya ku mbiibi sya pakiisu.

2

Ukubabombela abandu kisita kusala

1 Mwe baamyitu ndwitiko, paapo mummwitiike Jesu Kilisiti, uNtwa gwitu uNsisya, mulingasalaga ukubabombela abandu, ukukongana na muno bajiiliile. 2 Akabalilo kamo umundu abagiile ukwingila ndukomaano lwinu, bo afwele imyenda iminunu na kakuba kaa sahabu ndoobe lwa mmaboko, kangi ikwingila undondo uju afwele imyenda imikuulu. 3 Linga mukumpaasya uju afwele imyenda

iminunu, mukummbuula ukuti, “Ugwe tuugala apa pa bunununu,” po ku ndondo mukuti, “Ima pala,” pamo, “Tuugala paasi,” 4 bule, mutikusala abandu? Kangi mukaja balongi aba bali ni nyiinogono imbiibi?

5 Mwe baamyitu bakundwe, namupilikisye! Kyala abasungwile abalondo, aba bakaja nu tundu utwa pakiisu, ukuti bajege nu lwitiko ulunywamu mwa Jesu, ulu bo bukabi ubwa nalooli. Kangi abasungwile ukuti bo aba bikukaba ubunyafyale ubu aafingile kuli aba bannganile. 6 Looli umwe mukubiilaamwa abalondo! Bule, abakabi bakaja bo aba bikubataamya umwe nu kubatwala mbulongi? 7 Bule, bakaja bo aba bikujituka ingamu inunu jaa Jesu Kilisiti, iji umwe mupeeliigwe?

8 Linga mukukonga ululagilo lwa Bunyafyale bwa Kyala ulu lusimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe,”* mukubomba kanunu. 9 Looli linga mukusala ukubabombela abandu ukukongana na muno bajiiliile, mukubomba imbiibi, syope indagilo sya Kyala sikubalonga ukuti muli basobi. 10 Po kukuti mundu uju asikolile indagilo syosa, leelo akileenie ululagilo lumo, ujo akileenie indagilo syosa, 11 paapo Kyala aatile, “Ulingalogwaga,”† kangi aatile, “Ulingagogaga.”‡ Linga utikulogwa, leelo kugoga, bo ukileenie indagilo syosa.

12 Po mujobege nu kubomba bo ulwa bandu aba Kyala ikwisa kubalonga, ukukongana ni isyu lyake ili lili na maka agaa kutwabula ukufuma mbutulanongwa. 13 Paapo linga umundu atikubapaakisya abangi, joope Kyala atikwisa kumpaakisya umundu ujo bo ikubalonga abandu. Linga umundu ikubapaakisya abangi, po Kyala ikwisa kumpaakisya joope pi isiku lya bulongi.

Ulwitiko ni mbombo

14 Mwe baamyitu, ikukabamo ifiki umundu uju ikuti ali nu lwitiko, looli atikubomba imbombo inunu? Bule, ulwitiko bo ulo lubagiile ukumpoka? 15 Akabalilo kamo umwitiki jumo unnyambala pamo unkiikulu, abagiile ukusita kuja ni myenda igya kufwala pamo ifindu fya kulya kukuti isiku. 16 Linga jumo pakati pamyinu ikummbuula ujo ikuti, “Ubuukege nu lutengaano, ukootege umooto nu kwikuta,” kisita kumpapo ifi ikulonda, isyo sili nu butuuli buki? 17 Bubuubo linga muli nu lwitiko, looli mutikubomba inunu, ulwitiko bo ulo lufwile.

18 Looli umundu jumo abagiile ukujoba ukuti, “Ugwe uli nalo ulwitiko, une ndi ni mbombo inunu.” Une ngali nummwamwile ukuti, “Uunangisye muno kujiila nu lwitiko kisita kuja ni mbombo inunu, niine ku njila jaa mbombo inunu ngukunangisya muno lujiiliile ulwitiko lwangu.” 19 Ugwe kwitika ukuti aliko Kyala jumojwene. Kubomba kanunu! Syope imbepo inyali sikwitika isyo, kangi sikutetema.

20 Gwe nkonyofu ugwe! Fiki utikulonda ukusyagania? Isaga ngunangisye ukufuma mwa Kalata uMwikemo ukuti ulwitiko kisita kubomba imbombo inunu, sya itolo! 21 Taata Abulahamu aalinsoosiisye umwanaake Isaka ukuja ikemo lya kubooligwa pa kigemo. Ku mbombo ijo inunu, Kyala aalimmbalile ubugolofu.§ 22 Keeta, ulwitiko lwake lwakonganaga ni mbombo syake, kangi

* **2:8** 2:8 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. † **2:11** 2:11 Bala kalata gwa Ukusooka 20:14. ‡ **2:11** 2:11 Bala kalata gwa Ukusooka 20:13. § **2:21** 2:21 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:1-18.

ulwitiko lwake lwabiikiigwe kanunu ku mbombo isi aabombaga. 23 Isyo syabombiigwe bo ulu Kalata uMwikemo ikujoba ukuti, “Abulahamu aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu.”* Po Abulahamu alinkujobigwa ukuja mmanyaani gwa Kyala. 24 Po mukeete ukuti, umundu ikubaligwa ubugolofu ku lwitiko lwake pamopeene ni mbombo syake, komma ku lwitiko kisita mbombo.

25 Bubuubo na kwa Lahabu jula undogwe. Bo abambiliile aba baatendeelaga ikiisu, aabasoosiisye ku njila ijingi. Bule, akaabaliigwe ubugolofu kuli sila aabombile?† 26 Ulwitiko kisita kubomba imbombo inunu lufwile, lufwene nu mfimba.

3

Ukulutiima ululimi

1 Mwe baamyitu, pakati pamyinu mulingajaga mwesa bamanyisi baa isyu lya Kyala, paapo Kyala ikwisa kutulonga fiijo uswe twe tukumanyisya, ukukinda abangi. 2 Uswe twesa tukusoba kaa kingi. Linga umundu atikusobamo mbujobi, ujo akaagilwa nafimo, abagiile ukugulongosya goope umbili gwake goosa.

3 Tukubiika iliijamu nkanwa mu falaasi* ukuti sibombege isi tukulonda. Ku njila ijo tukugilongosya imibili gyabo gyosa. 4 Amukeete syope isitima.† Nalinga nywamu fiijo, sikugutigwa nu mbelo unkali, poope sibagiile ukulongosigwa na kaa kulongokesya akanandi fiijo, ukubuuka kokoosa kuno umwendesya sitima ikulonda. 5 Bubuubo nu lulimi, kambakaasya kanandi kaa mbili, looli lukwituufya ingululumba fiijo.

Namwinogone ukuti, goope umooto unnandi gubagiile ukukosya iitengele iinywamu. 6 Po ululimi luli bo umooto unkali. Luli mmibili gyitu ngati maka mabiibi fiijo. Kangi lukunyasya umbili goosa. Ululimi lukwasya umooto ugu gukoonanga ubuumi bwitu, looli lukwasigwa ni ndapi isya mooto ugwa ku ngolongo.‡

7 Uluko loosa ulwa finyamaana fikukungigwa. Ifinyamaana ifya ndiisu, injuni, ifi fikwendela ulwanda ni fipeligwa ifya mu nyanja, abandu babagiile ukufikunga. 8 Looli akajako umundu uju abagiile ukulukunga ululimi ukuti lulingajobaga imbiibi, lutikusigiligwa. Lukoonanga abandu ngati nkota ugu gukutwala ubufwe.

9 Ku njila jaa lulimi tukuntuufya uNtwa Kyala gwitu uju jo Taata. Kangi nu lulimi tukubaguna abandu, aba Kyala aabapelile ukufwana nagwe.§ 10 Ukufuma nkanwa kalakala, gikufuma amasyu gaa lutuufyo na gaa kigune. Baamyitu, silingajaga bo ulo! 11 Bule, inyiibuko jimo jibagiile ukusoosya amiisi amanyaafu na gaa kilambo? 12 Baamyitu, bule, unkuju gubagiile ukupa iseke isya nsyunguti, pamo umpiki gwa maafiilu gubagiile ukupa iseke isya nkuju? Joope inyiibuko ijaa kilambo jikabagila ukusoosya amiisi amanyaafu.

Uluko lubili ulwa mahala

---

* **2:23** 2:23 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. † **2:25** 2:25 Bala kalata gwa Jooswa 2:1-21; 6:22-25. * **3:3** 3:3 Iliijamu nkanwa mu falaasi tugoje utu bikupinya nkanwa mu falaasi, ukusilongosya ukubuuka kuno iiganile uju iitogile. † **3:4** 3:4 Isitima Bala ku Isyakulingaania. ‡ **3:6** 3:6 Ingolongo Bala ku Isyakulingaania. § **3:9** 3:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:26-27.

13 Kali alimo jumo pakati pamyinu ugwa mahala, uju ikusyagania inongwa? Po aganangisye nkajiilo kaake akanunu, mu mbombo isi ikubomba ku lwijiisyo ulwa mahala. 14 Looli linga muli nu buufi na kabini mu ndumbula syinu, po mulingiituufyaga kunongwa jaa mahala giinu. Kangi mulingajobaga isya butungulu ukupingana nu bwanalooli. 15 Amahala bo ago gatikufuma kumwanya, looli gaa pakiisu. Kangi gakaja gaa mwa Mbepo, looli gaa Seetano. 16 Paapo apa bulipo ubuufi na kabini, pikujaga nu bwite nu bubiibi ubwa luko loosa.

17 Looli abandu aba bikuja na mahala aga gikufuma kumwanya, abo bo beelu, biiganile ukuja nu lutengaano na bandu abangi, booloolo, bikubapilikisya kanunu abandu, biiswile ululpaakisyo ni mbombo inunu, batikusala ukubabombela abandu, kangi baa nalooli. 18 Aba bikubafwania abandu ukuti bakabe ulutengaano, bafwene na aba bikubyala imbeju. Iseke isi bikukaba sya bugolofu.

4

Ulwijiisyo kwa Kyala

1 Ubwite nu kuumana pakati pamyinu fikufuma kuugu? Fikufuma mfinyonyo fyinu, ifi fikulwa na nuumwe munda mmyinu. 2 Linga mutikukaba ifi mukunyonywa, mukugogana nu kuja nu buufi. Bo mutoliigwe ukufyaga ifi mukulonda, mukuumana nu kulwa. Ifi mukunyonywa mutikukaba, paapo mutikusuuma kwa Kyala! 3 Na paapo akabalilo aka mukunsuuma ifyo mutikukaba, paapo mukusuuma ifya bwigane bwinu ububiibi. Mukusuuma ukuti ifi mukukaba mufibombelege nkwisekeesya.

4 Mwe basyobi umwe! Bule, mukamanya ukuti ukuja mmanyaani gwa kiisu, ko kuja nduguu gwa Kyala? Po kukuti mundu uju ikulonda ukuja mmanyaani gwa kiisu, ikwibiika ukuja nduguu gwa Kyala. 5 Linga mukusikaana isyo, po mukusikaana isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo isi sikuti, Mbepo Mwikemo uju Kyala ammbiikile nkati mmyitu, ali nu buufi fiijo. 6 Looli umwene Kyala ikutongelapo iliipyana ilingi, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti,

“Kyala ikubakaana abaa matingo,
looli abaa lwijiisyo ikubapapo iliipyana.”*

7 Po leelo mwijiisyege kwa Kyala. Mumpingege Seetano, po ikubabopaga. 8 Amusegelelege kwa Kyala, po joope ikusegelelaga kumyinu. Mwe batulanongwa, mwijeelusye! Mwe baa nyiinogono ibili, musisoosyemo inyiinogono imbiibi! 9 Musulumanie kunongwa jaa butulanongwa bwinu, mupaalege iifwa nu kulila. Namuleke ukuseka looli mulilege, namuleke ukusaala looli musulumaniege. 10 Mwijiisyege nkyeni mu Ntwa, po joope ikwisa kubiinulaga.

Ukutumula inongwa jaa gwamyinu

11 Baamyitu, mulingajobanaga kabiibi. Uju ikunnjoba umwitiki nnine kabiibi pamo ikutumula inongwa ijaa mwitiki nnine, ujo ikusijoba kabiibi nu kusilonga indagilo sya Kyala. Linga kusilonga indagilo, ugwe ukaja nkonga ndagilo, looli uli ndongi. 12 Kyala mwene

* **4:6** 4:6 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 3:34.

jo mbiika ndagilo, kangi ndongi. Jo uju abagiile ukupoka nu kupyuta. Po ugwe gwe gwani gwe kutumula inongwa isya mwitiki mwinaako?

Akajiilo akaa kwituufya

13 Po mumbilikisye, umwe mwe mukujoba ukuti, “Liilino pamo kilaabo, tukubuuka nkaaja akalibe, tukwakutuugala uko ikyinja kyosa, tukwakukyulusya nu kukaba indalama.” 14 Ni sya kilaabo mukasimanya! Ubuumi bwinu bwa kabalilo akapimba itolo! Bufwene nu lubeefu ulu lukuboneka kukabalilo akapimba, po lukujonga! 15 Kanunu linga mukuti, “Linga uNtwa iiganile, tukujako ku buumi, aatukubomba isi na sila.” 16 Looli muno sijiiliile, umwe mukwituufya kuli isi mukwinogona ukubomba. Ukwituufya kwa luko ulo kubiibi. 17 Po umundu uju ameenye ukubomba inunu, looli atikusibomba, umundu ujo ikubomba ubutulanongwa.

5

Ukubasoka abakabi abasyobi

1 Po mwe bakabi mupilikisye! Mulilege nu kupaala iifwa paapo muli kifuki ukwingila mbutolwe ubunywamu. 2 Ikyuma kyinu kibolile, imyenda gyinu giliiliigwe na majenje. 3 Isahabu ni feesa jiinu fikaja na mbombo najimo, ngati sinwile ingami. Kyala bo ikubalonga, ikyuma kyinu kikaja ni mbombo najimo, bukujaga bukeeti ukuti muli batulanongwa, kunongwa jaa kuja bapafu. Ngati mooto ugu gukoonanga utundu, Kyala ikwisa kubapapo ulufundo ulunywamu. Mwibiikiile ikyuma ikya mmasiku aga, agaa kummaliikisyo. 4 Namupilikisye, ababombi muno bikujwegela! Abeene bamalile imbombo jaa kutondola imigunda gyinu, umwe mukabahomba. Ukusita kubahomba uko kukukoolela ubulongi bwa Kyala kumyinu. Kangi ukujwega kwa babombi abo kupilikiigwe nu Ntwa uMwene maka goosa. 5 Mutuugeele mbukabi nu kwisekeesya ni sya pakiisu. Mwitupiisye kilingaani kwi isiku lya bulongi, bo ulwa ng’ombe isi situpile kwi isiku ilya kubooligwa. 6 Mubalongile nu kubagoga abandu abagolofu, na bandu abo batikupingana na nuumwe.

Ukwikasya mu ndaamyo

7 Po baamyitu, mwikasyege mpaka bo ikwisa uNtwa Jesu. Mukeetege undimi muno ikwikasya ukuguulilila ifi abyele mu ngunda, mpaka fipe iseke inunu. Ikuguulilila ifi abyele ukukaba ifula ijaa kwanda ni jaa kuusulo. 8 Bubuubo mwikasyege mu ndumbula syinu, mukake, paapo ukwisa kwa Ntwa Jesu kusegeliile. 9 Baamyitu, mulingajobanaga kabiibi, ukuti mulingiisa kulongigwa. Mujege maaso! UNdongi iimile pa kifigo!

10 Baamyitu, mubakeetege abakunguluka aba baajobaga isi aabatumile uNtwa Kyala, ukuti bajege baa kukeetelamo ukwikasya mu ngubilo. 11 Tukuti basajiigwe aba baaliikasiisye. Mupiliike ukwikasya kwa Jobu, kangi mumeenye muno uNtwa Kyala aalintuulile kummaliikisyo.* UNtwa gwa kibabiilisi fiijo, kangi gwa lupaakisyo.

12 Baamyitu, kuli syosa isyo mulingalapilaga kumwanya pamo kukiisu, pamo ku kandu kokoosa kala. Looli mujobege lyene ilya kuti,

* **5:11** 5:11 Bala kalata gwa Jobu 1–2; 42:7-17.

“Eena,” linga mukwitika, ni lyakuti, “Mma,” linga mukukaana. Linga mukubomba bo ulo mutikwisa kulongigwa na Kyala.

Ukunsuuma Kyala nu lwitiko

13 Bule, pakati pamyinu, alipo umundu uju ikutaamigwa? Iipuutege ukuti Kyala antuule. Bule, alipo ugwa lusekelo? Imbege inyimbo isya kuntuufya Kyala. 14 Bule, alipo umbine pakati pamyinu? Abakoolele abakuulu baa kipanga kya Kyala, bammwipuutile nu kumpaka amafuta mu ngamu jaa Ntwa Jesu. 15 Linga bikunsuumila nu lwitiko, ikubumbuluka, uNtwa Jesu ikummwinula. Nalinga abombile ubutulanongwa, ikuhobokeligwa. 16 Kunongwa ijo mwilaategе imbiibi syinu, uju ku nnine, uju ku nnine. Mwipuutilanilege ukuti mubumbulusigwe.

Ukwipuuta kwa mundu ungolofu kuli na maka agaa kubomba imbombo. 17 Unkunguluka Elija aali mundu bo uswe. Aaliipuutile fiijo ukuti ifula jilingatima, ifula jikaatimile nkiisu kila ifyinja fitatu ni myesi ntandatu. 18 Po kangi aaliipuutile, kumwanya kwasoosiisye ifula, jilinkutima, ikiisu kilinkumesya ifindu.†

19 Baamyitu, linga umwiniinu jumo asobile, abulekile ubwanalooli, kangi linga umundu ujungi ikunngomokesyamo mbwanalooli, 20 musyaganiege ukuti, umundu gwesa uju ikunngomosya untulanongwa ukufuma mbusobi, ikumpoka mbufwe umundu jula, nu butulanongwa bwingi ubwa mundu jula bukuhobokeligwa.

† **5:18** 5:17-18 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 17:1; 18:41-45.

Kalata gwa kwanda ugwa Peeteli Isyakulongosya

Peeteli, aali nтumigwa gwa Jesu Kilisiti, aabasimbiile kalata uju aBakilisiti aba baali nkiisu iki mmasiku aga bikuti Butuluki. Aasimbile kalata uju ukubakasya, paapo baakubilwaga kunongwa jaa kuja Bakilisiti. Ikubakumbusya ukuti Jesu Kilisiti aakubiilwe, kangi aataamiigwe fiijo mbuumi bwake ubwa pakiisu, po aBakilisiti boope bikutaamigwaga. Na paapo bikukaba ingubilo nyingi, poope ingubilo isyo aasikubapa amaka. Kyala ikubasajaga mu ngubilo isyo. Peeteli ikubakasya aBakilisiti ukwendelela ukuja na kajiilo akaa bandu baa Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju
Peeteli ikubaponia abiitiki
Ikugwa ulupi kwa Kyala ku bupoki bwabo
Ikubakasya ukuja biikemo paapo basunguliigwe ukuja bandu baa Kyala
Muno bikulondeligwa ukubabombela abalongosi, ni sya kubomba mbwegi
Ukukubilwa kunongwa jaa kunkonga Kilisiti
Ukukitiima ikipanga kya Kyala

Ulуponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Peeteli, ne ntumigwa* gwa Jesu Kilisiti. Ngubasimbila umwe mwe muli basunguligwa baa Kyala, kangi mukutuugala bo ulwa baheesya mfiisu ifya mu Ponti, Galatija, Kapatokija, Asija na mu Bitinija. 2 Umwe musungуliigwe bo muno Taata Kyala aabingiliile ukufuma bo ikupela ikiisu, ukuti mwelusigwe na Mbepo Mwikemo nu kuntiila Jesu Kilisiti, uju aabamiisiile iilopa lyake ili lyalyoniike kunongwa jiinu. Kyala abongele iliipyana nu lutengaano ku bwingi.

Jesu atwele ulusuubilo lwa buumi

3 Atuufigwege Kyala, uGwise ugwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti! Ku kibabiilisi kyake ikikulumba aatupelile, ukuti tupaapigwe kangi ulwa bubili, ku njila jaa kunsyusya Jesu Kilisiti ukufuma mbafwe. Aabombile bo ulo ukuti tujege nu lusuubilo ulunywamu, 4 nu kuti twambilile isajo isi Kyala ababiikiile kumwanya umwe mwe bandu baake. Isajo isyo aasitikoonangika, aasitikubola pamo ukukuulupa. 5 Isajo isyo syinu, mwe mukulindililigwa na maka agaa Kyala, ku njila jaa lwitiko lwinu mpaka bo mukabile ubupoki, ubu bukwisa kusetuligwa pi isiku ilya kummaliikisyo.

6 Pi isiku ilyo mukwisa kusekela, na paapo akabalilo aka mukulondigwa ukukaba ubutolwe kukabalilo, kunongwa jaa ngubilo isya luko nu luko, 7 isi sikulugela ulwitiko lwinu, ukuti lunangisye ukuja lwa bwanalooli. Ulwitiko lwinu lukafu ukukinda isahabu.

* **1:1** 1:1 Untumigwa Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania.

Ɨsahabʉ, bo ʉlwa lwitiko lwinu, jikʉkosigwa mmooto ʉkʉti jije nunu, kangi jikasigwe. Leelo isahabʉ jikoonangika. Loope ʉlwitiko lwinu aalukʉgeligwa nʉ mooto ʉkʉti lʉkasigwe. Kʉnongwa jaa isyo aamukwambilila induufyo, ʉbʉsisya nʉ lwimiko bo Jesu Kilisiti ikʉsetʉligwa pi isikʉ lila. 8 Ʉmwene munnganile na paapo mukaali mukammbona, na ʉlʉ mukʉmmwitika na paapo mukammbona. Mukwisa kʉsekela ʉlʉsekelo ʉlʉ mukabagila ʉkʉlingaania, 9 paapo aamukwambilila, kangi muli pakwambilila, ʉbʉpoki bwinu ʉbʉ jo nyango jaa lwitiko lwinu. 10 Ɨnongwa isya bʉpoki bwinu ʉbo, abakunguluka baalyeneesiisye fiijo ʉkʉti bamanye. Baakungulwike inongwa isya ipyana lya Kyala ili aabingiliile ʉkʉbapa ʉmwe. 11 Mbepo gwa Kilisiti jo ʉjʉ aali nkati mmyabo, aakungulukaga syope ingʉbilo sya Kilisiti, nʉ bʉsisya ʉbʉ aabukʉkongaga. Abakunguluka bala baalondile fiijo, ʉkʉti bamanye ko kabalilo kaliki akaa nongwa isyo. 12 Kyala aabasetʉliile abakunguluka bala, ʉkʉti inongwa isi baakungulukaga sikaabatʉʉlaga abeene, looli ʉmwe. Ɨnongwa isyo syo isi mupiliike kʉ bandʉ aba baabalʉmbiliile iNdʉmi iNunu kʉ maka agaa Mbepo Mwikemo, ʉjʉ Kyala aalintʉmile ʉkʉfuma kʉmwanya. Abandʉmi boope bikʉnyonywa fiijo ʉkʉsimanya inongwa isyo.

Abiitiki bajege biikemo

13 Kʉnongwa ijo mwitendekesye mu ndumbula syinu, mujege maaso fiijo, kangi mubiike ʉlʉsʉʉbilo lwinu mwi ipyana ili aamukʉpeeligwa bo Jesu Kilisiti ikʉsetʉligwa. 14 Mujege baana baa Kyala abaa lwijiisyo. Mulingiitikaga kangi ʉkʉfikonga ifinyonyo fyinu ifibiibi ifi mwali nafyo bo mukaali ʉkʉbʉmanya ʉbwanalooli bwa Kyala. 15 Kʉnongwa ijo, bo ʉlʉ Kyala ʉjʉ abakooliile mwikemo, nuumwe mujege biikemo kʉli syosa isi mukʉbomba, 16 paapo sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkʉti, “Mujege biikemo paapo ʉne ndi mwikemo.”† 17 Po mukʉnsʉʉma Taata ʉjʉ ikʉnndonga kʉkʉti mundʉ ʉkʉkongana ni mbombo syake, kisita kwegamila kʉmo. Kʉnongwa ijo muntiilege fiijo nkabalilo aka mukʉtʉʉgala pakiisʉ ʉlwa baheesya. 18 Namanga mumeenye ʉkʉti Kyala aabaabwile ʉkʉfuma nkajiilo kiinu akasita kʉbagisya, aka mwalyambiliile ʉkʉfuma kʉ biisʉkʉlʉ biinu. Akaabahombiile ʉtʉndʉ ʉtwa ntengo ʉgwa paasi, bo ifeesa pamo isahabʉ ʉtʉ tukoonangika, 19 looli aabaabwile mbʉtʉlanongwa kʉ njila jaa ilopa ilya ntengo fiijo ilya Kilisiti, ʉjʉ aali bo akang’oosi‡ akanunu akasita kababye nakamo. 20 Kilisiti ʉjo aabiikiigwe na Kyala ʉkʉkongana nʉ lʉbaatiko lwake bo ikiisʉ kikaali ʉkʉpeligwa, looli aaguuliile mpaka pakabalilo aka, akaa kʉmmaliikisyo, po alinkʉboneka kʉnongwa jiinu. 21 Aaliisile ʉkʉti abalongosye ʉkʉmmwitika Kyala, ʉjʉ aalinsyʉsiisye Jesu nʉ kʉmpapo ʉbʉsisya, ʉkʉti mummwitike nʉ kʉnsʉʉbila Kyala.

Ʉkʉpaapigwa ʉlwa bʉbili

22 Paapo mukʉsikonga imanyisyo sya bwanalooli, mwelʉsiigwe ʉkʉti muganganege kisita bʉsyobi. Kʉnongwa ijo muganganege ni ndumbula joosa. 23 Mukʉlondigwa mujege nʉ lʉgano ʉlʉ, paapo mupaapiigwe ʉlwa bʉbili, somma kʉ bapaapi aba bikʉfwa looli kʉ

† **1:16** 1:16 Bala kalata gwa Abanyaleebi 11:44-45. ‡ **1:19** 1:19 Akang’oosi Bala iisyʉ Kang’oosi kʉ Ɨsyakʉlingaania.

mpaapi uju atikufwa, ku njila jaa isyu lya Kyala ili likujako bwila na bwila. 24 Kalata uMwikemo ikuti,
“Abandu boosa bo ulwa liisu,
nu bununu bwabo buli bo ubulenge ubwa ndiisu.
Iliisu nu bulenge fikuuma, fikugwa paasi,
25 looli iliisyu lya Kyala likujako bwila na bwila.”§
Iliisyu ilyo jo Ndumi iNunu iji mwalumbililiigwe.

2

1 Kunongwa ijo, mubuleke ububiibi boosa, ubutungulu, ubusyobi, ubuufi nu kujobana ububiibi. 2-3 Akabalilo aka monjile, kangi mwandile ukumanya ukuti uNtwa nnunu.* Po bo ulwa baana abafyele aba buumiilwe amabeele agaa bannabo, munwege ulukama ulwa mwa Mbepo ulusita kongaania nafimo, ulu aalukubatuula umwe ukukula nu kupokigwa.

Abiitiki basunguligwa baa Kyala

4 UNtwa Jesu lyo ibwe ilyumi ilya kujengela. Iliibwe ilyo abandu baalikaanile, looli Kyala alisungwile, kangi lya ntengo nkyeni mmyake.† Ulu musegelele kwa Jesu, 5 po na nuumwe Kyala ikubabombela ulwa mabwe amuumi ukujenga itempeli ijaa mwa Mbepo Mwikemo. Mu tempeli iji, umwe kangi muli bapuuti abiikemo. Mukusoosya amakemo agaa mwa Mbepo aga gikunhobosya Kyala, ku maka agaa Jesu Kilisiti. 6 Po mwa Kalata uMwikemo Kyala ikujoba ikuti,
“Namukeete, uko nkaaja akaa mu Syoni,
mbiikile iliibwe ilya lwalo,
kangi ibwe ili ndisungwile, kangi lya ntengo.
Umundu gwesa uju ikummwitika uju jo ibwe ilyo,
atikwisa kusuukamo siku.”‡
7 Iibwe ilyo lyo lya ntengo kumyinu umwe mwe mukummwitika, looli kuli aba batikummwitika,
“Iliibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,
lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto,”§
8 na,
“Iliibwe ili abandu aabikwitikangapo,
ili aalikubapelelaga abandu ukugwa.”*
Aabikwitikaga paapo bakaaliitiike iisyu lya Kyala, mo muno baabaatikiliigwe na Kyala ukufuma kubwandilo bwa kupela ikiisu.

9 Looli umwe muli basunguligwa baa Kyala, umwe muli bapuuti baa kinyafyale, umwe muli kikolo ikiikemo, kokuti muli bandu baake juujo.† Mwasunguliigwe ukuti mufumusyege induufyo sya Kyala, uju aabakooliile ukuti musookemo mu ngiisi, ukuti mujege kumyake ndumuli lwake ulunnunu. 10 Kubwandilo mukaali bandu baa Kyala, looli akabalilo aka muli bandu baake. Kangi mukaalyambiliile iipyana lya Kyala, looli akabalilo aka mulyambiliile.

---

§ **1:25** 1:24-25 Bala kalata gwa Jeesaja 40:6-8. * **2:2-3** 2:2-3 Bala kalata gwa Isabuli 34:8. † **2:4** 2:4 Bala kalata gwa Matai 21:42. ‡ **2:6** 2:6 Bala kalata gwa Jeesaja 28:16. § **2:7** 2:7 Bala kalata gwa Isabuli 118:22. * **2:8** 2:8 Bala kalata gwa Jeesaja 8:14. † **2:9** 2:9 Bala kalata gwa Ukusooka 19:5-6.

Ukubiimika abalongosi boosa

11 Bakundwe, ngubapyelesya, paapo muli baheesya nkiisu muno
kangi mukukinda, mufileke ifinyonyo fyinu ifya tundu utwa pakiisu,
ifi fikulwa ubwite na nuumwe. 12 Mujege na kajiilo akanunu pakati
pa bandu abapanja, aba mukutuugala nabo. Po nalinga bikubajoba
ukuti mukubomba kabiibi, basibonege imbombo syinu inunu, abandu
aabikuntuufyaga Kyala kunongwa jiinu pi isiku lya bulongi bwake.
13 Mwijiisyege ku balongosi boosa, paapo muli bandu baa Ntwa Jesu.
Mummwimikege umalafyale gwa kiisu, paapo umwene jo ndamuli
unkulumba ugwa bandu boosa. 14 Kangi mubiimikege abalongosi baa
fiisu, paapo umalafyale abasalile ukubafunda abandu aba bikutula
inongwa, nu kubatuufya aba bikubomba inunu. 15 Po Kyala ikulonda
mubombege inunu, ukuti abakonyofu aba bakasyagania kanunu,
balingajaga nalyo nalimo ilya kubajoba ububiibi umwe.
16 Umwe muli baabuke, leelo mulingabombelaga ubwabuke bwinu
ukubomba imbiibi, looli mutuugalege bo muno ababombeli baa
Kyala bikulondeligwa ukutuugala. 17 Mubiimikege abandu boosa
nu kubagana abiitiki biiniinu. Muntiilege Kyala nu kummwimika
umalafyale.

Ukwikasya mu ngubilo

18 Linga ugwe uli ntumwa gwa nkabi pakiisu apa,‡ gwijiisyege
kumyake, kangi ummwimikege. Kukaja kokuti umwene nnunu kangi
mooloolo itolo, looli nalinga umwene nkali. 19 Linga kuumiilila
ukutaamigwa, ku nongwa jaa kunngana Kyala, kisita kutula inongwa,
kusajigwa. 20 Linga kubomba kabiibi kangi kuumiilila mu ngubilo isya
kukufunda ku bubiibi, bule kwinogona ukuti kwambilila induufyo?
Looli linga kuumiilila ukutaamigwa paapo ubombile inunu, po Kyala
ikukusaja.
21 Mukooleliigwe ukuti muumiililege bo ulo paapo Kilisiti
juujo aalyumiililile ukutaamigwa kunongwa jiinu. Umwene gwa
kukeetelamo, ukuti mwendege mu njila jilajila bo iji aalyendile
umwene.
22 “Umwene akaatulile inongwa,
pamo ukujoba ubutungulu bumo nkanwa mmyake.”§
23 Bo bikuntuka akaagomwisye iisyu nalimo ilya kuheelula. Bo
bikuntaamya akaagelilepo ukubagomokesya lyolyosa ilya kubatiilisya.
Looli syosa aalinndekiile Kyala uju ikubalonga abandu ku bwanalooli.
24 Kilisiti juujo aapimbile ubutulanongwa bwitu mu mbili gwake
pa kikohekano, ukuti uswe tugoge ifinyonyo fyitu ifi fikutupela
ukubomba ubutulanongwa, looli tukabe ubuumi ubwa kunkyela
Kyala. Umwene aakabile ififulalo ukuti umwe mupone. 25 Mwasobile
bo ulwa ng’oosi isi sisobile injila, looli liilino munngomokiile uNtwa
Jesu, uNtiimi gwinu uju ikubalindililila.

3

Imanyisyo sya kajiilo akanunu ku bandu abeegi

‡ **2:18** 2:18 Untumwa gwa nkabi pakiisu apa Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania.
§ **2:22** 2:22 Bala kalata gwa Jeesaja 53:9.

1-2 Mwe bakiikulu, mwijiisyege ku balume biinu. Ku njila ijo, nalinga abalume biinu batikulikonga iisyu lya Kyala, bikutengaanaga ku kajiilo kiinu akaa lwimiko nu lwijiisyo. Po abalume biinu aabikufikilapo ukummwitika Kyala, kisita umwe ukubabuulapo iisyu nalimo. 3 Ubunu bwinu bulingajaga bwa munyuma, bo ukuluka inywili, ukufwala isahabu pamo imyenda igya lwimiko, 4 looli ubunu bwinu bufumege nkati. Ubunu ubu bwa ndumbula ijaa booloolo na iji jitengeene. Kangi butikoonangika pamo ukukuulupa. Ubunu ubo bwa ntengo nkyeni mwa Kyala. 5 Ijolo abakiikulu abiikemo aba bansuubilaga Kyala, biinosyaga bo ulo ku njila jaa kajiilo akanunu, akaa kwijiisya ku balume baabo. 6 Unkiikulu jumo uju aabombile bo ulu jo Sala unkasi gwa Abulahamu, uju iijiisyaga ku ndume antigi, “Ntwa gwangu.”* Umwe muli baanaake. Kunongwa ijo mwendelelege ukubomba inunu, nalinga bikubatiililisya.

7 Na nuumwe mwe banyambala mwe beegi, mukulondigwa ukuti mutuugalege kanunu na bakasi biinu, paapo mumeenye ukuti bakaja na maka bo agiinu. Kangi mubakeetege ku lwimiko, paapo Kyala abapeele umwe mwesa ubuumi bwa bwila na bwila. Po leelo mubombege bo ulo ukuti inyiipuuto syinu silingasigiligwaga.

Ukutaamigwa kunongwa jaa kubomba inunu

8 Isya kumaliikisya, mujege ni ndumbula jimojeene, mwinogonege limolyene, kangi mutuulanege. Mugananege paapo muli bukamu ndwitiko, mujege booloolo kangi mwijiisyege. 9 Mulingagomokesyaga ububiibi ku mundu uju ababombiile kabiibi. Abandu bo bikubatuka, mulingagomokesyaga amaheelu, looli mubasajege. Paapo Kyala aabakooliile ukubomba bo ulo, ukuti mukabe isajo syake. 10 Isi sili bo ulu Kalata uMwikemo ikuti,

“Gwesa uju ikulonda ukutuugala kanunu nu kuja ni sajo,
aleke ukubaheeha abandu nu kutungulupa.
11 Aleke ukubomba imbiibi, looli abombege inunu.
Alusuubilege ulutengaano nu kulukonga fiijo.
12 Namanga Kyala ikubakeeta abandu abagolofu ku kibabiilisi,
kangi ikwambililila inyiipuuto syabo.

Looli aba bikubomba ubutulanongwa, ikubasinda iikosi.”†

13 Linga mukwijuula ukubomba inunu, jo jwani abagiile ukubabombela kabiibi? 14 Looli nalinga mukutaamigwa kunongwa jaa kubomba isya bugolofu, Kyala ikubasaja. Po leelo mulingatiilaga bo bikubatiililisya, kangi mulingapaasyaga.‡ 15 Looli mummwimikege Kilisiti ukuja Ntwa mu ndumbula syinu. Mwitendekesyege akabalilo koosa ukummwamula gwesa uju ikulaaluusya isya lusuubilo lwinu. Looli mubombege bo ulo ku booloolo nu lwimiko, 16 ni ndumbula inyeelu. Po aba bikutungulupa kunongwa jaa mbombo inunu isi mukummbombela Kilisiti, sibakolege isoni. 17 Kunu ukukindapo ukutaamigwa kunongwa jaa kubomba inunu, linga bo bwigane bwa Kyala, kuliko ukupeeligwa ingubilo na Kyala kunongwa jaa kubomba imbiibi.

---

* **3:6** 3:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 18:12. † **3:12** 3:10-12 Bala kalata gwa Isabuli 34:12-16.
‡ **3:14** 3:14 Bala kalata gwa Jeesaja 8:12.

18 Joope Kilisiti aakubiilwe nu kufwa kamokeene itolo, kunongwa jaa butulanongwa bwa bandu. Na paapo umwene ngolofu, aabafwiliile mwe batulanongwa ukuti abafwanie na Kyala. Aagogiigwe bo ali nu mbili, leelo aasyukile ku maka agaa Mbepo Mwikemo. 19 Ku maka ago aasilumbiliile syope ni mbepo inyali, isi syapinyiigwe mu nnyololo. 20 Ijolo imbepo inyali isyo syakaanile ukuntiila Kyala, bo Nwaka ikujenga ingalaba. Kyala aabakeeteliile imbiibi syabo mpaka akabalilo aka ingalaba jaatendekesiigwe. Looli kummaliikisyo abandu banandi, kokuti abandu lwele itolo, bo aba Kyala aabapokile. Nalooli baapokiigwe ku njila jaa miisi. 21 Na nuumwe mupokiigwe akabalilo aka ku njila jaa miisi, kokuti amiisi agaa loosyo lwinu. Kunongwa ijo, uloosyo kukaja ko kusoosya imbiibi kwene, looli ko kunkonga Kyala ni ndumbula inyeelu. Uloosyo ulo lukubapoka ku njila jaa kusyuka Jesu Kilisiti. 22 Kilisiti ujo alinkubuuka kumwanya, kukibafu ikiiliilo kya Kyala, pabujo ubusisya fiijo. Ikubalagila abandumi, pamopeene ni fipeligwa ifingi fyosa, ifi fili nu bulagili na maka.

4

Akajiilo aka kikunkyela Kyala

1 Nuumwe mwitendekesyege ukukubilwa bo Kilisiti, paapo umwene aakubiilwe umbili gwake. Ngujoba bo ulo paapo Jesu, ku njila jaa kukubilwa kwake, aabutolile ubutulanongwa ubwa bandu. 2 Po mbuumi bwinu mutikulongosigwaga ni finyonyo fya mbili, looli mukutuugalaga bo muno iiganiile Kyala. 3 Ijolo mwaliisibiile ukukonga akajiilo akaa bandu aba bakammanya Kyala. Akabalilo ako kamaliike. Kangi mwaliisibiile ukulogwa bo abeene nu kulagiligwa ni finyonyo fyinu, mwagaalaga, mwabiikaga ulusekelo lwa kulya ifindu ku bupafu. Kangi mwipuutaga ku fipeligwa ifi akaja jo Kyala, akajiilo ako kikunkalasya fiijo Kyala. 4 Abandu aba bakammanya Kyala, liilino bikuswiga paapo mutikulongosania nabo ukubomba imbiibi, po bikubatuka umwe. 5 Looli abeene bikwisa kwijobela isya kwinokesya nkyeni mwa Kyala, uju iitendekiisye ukubalonga abandu boosa, abuumi na bafwe. 6 Fyobeene abandu aba baafwile, boope baalumbililiigwe iNdumi iNunu, ukuti balongigwe imbombo syabo isya mu mbili, kangi bajege nu buumi ku maka agaa Mbepo Mwikemo nkyeni mwa Kyala.

7 Amasiku gaa kummaliikisyo gasegeliile, po leelo mujege maaso nu kwitiima, ukuti muje na maka agaa kwipuuta. 8 Akakulumba kuli syosa, mugananege mbwanalooli, paapo linga muganeene fiijo, kukusigila ukubombanila ubutulanongwa.* 9 Mwiganege ukubambililila abandu nnyumba syinu ni ndumbula joosa.

10 Kukuti mundu ikulondigwa ukukibombela kanunu ikikungilwa kyake, iki apeeliigwe ukubatuula abanine, bo umwimilili ungolofu ugwa ipyana lya Kyala ilya luko lwingi. 11 Gwesa uju ali ni kikungilwa ikya kujoba, ajobege mbwanalooli bwa Kyala. Uju ali ni kikungilwa kya butuuli, abatuulege abanine ku maka aga Kyala ampeele. Ku njila iji, Kyala atuufigwege ndi syosa kunongwa jaa Jesu Kilisiti, uju ali nu busisya nu bulagili ubwa bwila na bwila. Ameni.

* **4:8** 4:8 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 10:12.

Ukukubilwa kunongwa jaa kunkonga Kilisiti

12 Bakundwe, mulingaswigaga ukukaba ingubilo isi sikookya bo ulwa mooto unkali, ukuti mugeligwe. Isi silingajaga heesya. 13 Looli muhobokege mbulilanisi bwa ngubilo sya Kilisiti, ukuti mukaje nu lusekelo fiijo iisiku lila, bo ubusisya bwa Kilisiti bukusetuligwa pabwelu. 14 Linga bikubatuka paapo mukujisuubila ingamu jaa Kilisiti, musyaganiege ukuti mukusajigwa, paapo kokuti Mbepo uNsisya ugwa Kyala ali pamopeene na nuumwe. 15 Linga mukukubilwa, mulingakubilwaga kunongwa jaa kugoga, ukwiba, ukubomba imbiibi, pamo ukwingilila inongwa isya bandu abangi. 16 Looli linga mukukubilwa kunongwa jaa kuja Bakilisiti, isoni silingabakolaga looli muntuufyege Kyala, paapo mukujipimba ingamu jilajila ijaa Jesu. 17 Akabalilo kaa kulongigwa kafikile, Kyala ikutala ukubalonga abandu baake. Po linga ikutalapo ukutulonga uswe twe bandu baake juujo, bule, aba batikujiitika iNdumi iNunu ijaa Kyala, ukulongigwa kwabo aakutikwisa kuja kwa kutiilisya fiijo? 18 Bo ulu Kalata uMwikemo ikuti, “Linga abagolofu aabikupokigwa ku butolwe,

sikwisa kuja buleebule ku batulanongwa

aba bakammanya Kyala?”†

19 Po leelo, abandu aba bikukubilwa paapo Kyala aasibaatiike bo ulo, bendelelege ukubomba inunu nu kwibiika mmaboko gaa Kyala, uMpeli gwabo unsuubiligwa.

5

Ukukitiima ikipanga kya Kyala

1 Liilino ngubakasya, umwe mwe bakuulu baa kipanga kya Kyala. Une ne nkuulu mwiniinu gwa kipanga kya Kyala. Ndi nkeeti gwa ngubilo sya Jesu Kilisiti. Kangi ngusuubila ukwambililila ubusisya pamopeene nagwe, pakabalilo aka aabukusetuligwa. 2 Po leelo ngubapyelesya umwe, ukuti mujege batiimi banunu baa kipanga kya Kyala, iki abapeele. Kangi mukitiimege ni ndumbula ijaa lusekelo bo muno Kyala ikulondela. Mulingafimbilisigwaga. Mulingabombaga imbombo jiinu kunongwa jaa kukabilamo itolo indalama, looli mubombege ku maka ni ndumbula jaa lusekelo. 3 Mulingajaga bakali ku bandu aba mukubalongosya, looli akajiilo kiinu kajege kaa kukeetelamo abeene. 4 Linga mukubomba bo ulo, akabalilo aka uNtiimi uNkululumba ikwisa kuboneka, mukwisa kwambililila ingiga jaa buumi bwa bwila na bwila, iji jitikoonangika.

5 Nuumwe mwe balumyana, mwijiisyege ku bakuulu baa kipanga kya Kyala. Umwe mwesa mujege booloolo fiijo bo muli pakutuulana, paapo Kalata uMwikemo ikuti,

“Kyala ikubakaana abaa matingo,

looli abaa lwijiisyo ikubapapo iliipyana.”*

6 Po leelo mujege booloolo, mwijiisyege pa bulagili ubwa Kyala, ukuti joope abiinule pakabalilo kaake. 7 Munndekelege Kyala ubutolwe bwinu boosa, paapo umwene ikubupaasya ubutolwe bwinu. 8 Lembuka! Mujege maaso fiijo akabalilo koosa. Undugu gwinu Seetano ikulonda umundu gwa kunsofya, bo ulwa ngalamu iji jikubuna,

† **4:18** 4:18 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 11:31. * **5:5** 5:5 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 3:34.

jikunnyatukila umundu ukuti jinndye. 9 Mujege na maka ndwitiko nu kumpinga Seetano, paapo mumeenye ukuti abiitiki biiniinu mfiisu fyosa bikutaamigwa bo ulwinu. 10 Po bo mukubiilwe kukabalilo, Kyala ugwa ipyana lyosa, uju aabakooliile ukujamo mbusisya bwake pamopeene na Kilisiti bwila na bwila, umwene aikubatendekesya, aikubakasya, aikubapa amaka, kangi aikubabiika pa lwalo ulwa maka. 11 Kumyake kujege nu bukulumba bwila na bwila! Ameni.

Uluponio ulwa kumaliikisya

12 Sila, umwitiki mwiniitu, umundu ungolofu bo muno une ngummbonela, jo uju anduulile ukusimba kalata uju umpimba. Ngulonda ukubakasya nu kubasisimikisya, ukuti indumi iji nalooli lyo ipyana lya Kyala. Mwimege kanunu mwi ipyana ilyo. 13 Ikipanga kya Kyala iki kilimo mu Babeli,† aba basunguliigwe na Kyala, bikubaponia. Kangi umwanangu ndwitiko, uju ingamu jaake jo Maalika, ikubaponia.

14 Muponaniege mwesa nu lugano, bo muno mukuponania na bakamu biinu.

Ulutengaano lujege na nuumwe mwesa mwe muli mwa Kilisiti.

† **5:13** 5:13 Mu Babeli Kokuti Mu Looma. Babeli jaali ngamu iji baajibombelaga ukubujoba ubunyafyale ububiibi.

Kalata gwa bubili ugwa Peeteli Isyakulongosya

Untumigwa Peeteli aabasimbiile abiitiki bamo, bo ameenye ukuti ikuja pakugogigwa. Inyango jaake kwali ko kubakumbusya abiitiki, ukuti bwila mbuumi bwabo bajege na kajiilo aka kikunkyela Kyala. Mwa kalata uju ikubapyelesya abiitiki, ukuti balingalekaga ukusikonga imanyisyo sya Kyala na Jesu Kilisiti, isi baalyambiliile ukufuma kumyake, na ku bangi aba baalimmbwene Jesu nu kumpilika bo muumi. Ikubasoka isya bamanyisi baa butungulu, aba bikwisa mfipanga fya Kyala. Abamanyisi abo baamanyisyaga isya kubasofya abiitiki, ukutuugala nkajiilo akabiibi, nu kuti Kilisiti atikwisa kangi. Looli Peeteli ikubasisimikisya ukuti nalooli Kilisiti ikwisa. Po Kyala ikwisa kukipyuta ikiisu kyosa ikya kabalilo aka, nu kupela ikiisu ikipya. Nkiisu ikyo ubutulanongwa aabutikujamo.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Peeteli ikubaponia abiitiki	1:1-2
Ikubakumbusya ukuti bakooleliigwe ukuja bandu baa Kyala	1:3-21
Abamanyisi baa butungulu	2:1-22
Jesu ikwisa kangi iisiku limo	3:1-18

Uluponio

1 Kalata uju afumile kumyangu une Simoni Peeteli, ne mbombeli kangi ntumigwa* gwa Jesu Kilisiti. Ngubasimbila umwe mwe mwambiliile ulwitiko lulalula ulunywamu, ulu na nuuswe twe batumigwa twambiliile. Mwambiliile ulwitiko ulo paapo Jesu Kilisiti, uju jo Kyala kangi Mpoki gwitu, ikubomba isi afingile. 2 Kyala abongelepo iliipyana nu lutengaano, ku njila jaa kummanya umwene na Jesu uNtwa gwitu.

Ukukooleligwa nu kusunguligwa na Kyala

3 Ku maka agaa Kyala aga ali nago, Kilisiti atupeele fyosa ifi tukulonda ukuti tujege na kajiilo akaa kummwimika Kyala. Isyo sikuboneka paapo tummeenye Kyala uju atukooliile ku busisya na maka gaake juujo. 4 Ku njila iji, aafingile ukutupapo ifikungilwa ifinywamu kangi ifinunu, kokuti mukulwepuka uloonangiko ulu lulimo nkiisu, na ulu lukufuma mfinyonyo fyinu ifibiibi, kangi aamukujaga baliilanisi mbuumi bwa Kyala juujo.

5 Kunongwa ijo, mwijuulege fiijo ndwitiko lwinu ukongelapo ubununu, na pa bununu ukongelapo ubumanyi. 6 Kangi pa bumanyi ubo ukwitiima, pakwitiima kwinu ukuumiililila, na pakuumiililila kwinu ukuntiila Kyala, 7 na pakuntiila Kyala kwinu mongelengepo ubooloolo ku biitiki biiniitu, pa booloolo ubo, ulugano. 8 Linga mukukindililila ukuja nu tujiilo uto toosa, po sitikuja sya itolo ukummanya kwinu

* **1:1** 1:1 Untumigwa Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania.

ʉNtwa gwitʉ Jesu Kilisiti. 9 Kangi gwesa ʉjʉ akaja nʉ tʉjiilo bo ʉto, ʉjo mfwa maaso. Akabagila ʉkʉkeeta, na kʉnongwa ijo iibiibwe ʉkʉti Kyala ammwelwisye, kangi nʉ kʉti asookilemo mu mbiibi syake isya ijolo.

10 Baamyitʉ ndwitiko, paapo isyo sya bwanalooli, mwijʉʉlege fiijo ʉkʉnangisya ʉkʉti Kyala aabakooliile nʉ kʉbasʉngʉla. Linga mukʉtʉʉgala bo ʉlo, aamutikʉgwamo sikʉ. 11 Kangi jʉjʉʉmwe aamukwambililigwa kanunu, ʉkwingila mBʉnyafyale bwa bwila na bwila ʉbwa Ntwa gwitʉ, ʉMpoki gwitʉ Jesu Kilisiti.

12 Po leelo, ʉne ngwendelelaga ʉkʉbakʉmbʉsya syosa isyo bwila, na paapo musyageenie kilingaani, kangi mwimile kanunu mbwanalooli ʉbʉ mwamanyiile. 13 Ʉne naagile ʉkʉti, akabalilo koosa aka ngʉtʉʉgala pakiisʉ apa, kanunu kʉmyangʉ ʉkʉbakʉmbʉsya inongwa isyo. 14 Ngʉjoba bo ʉlo paapo mmeenye ʉkʉti nsegeliile ʉkʉsookamo nkiisʉ muno. Ʉlo mo muno ʉNtwa gwitʉ Jesu Kilisiti aaliimbʉʉlile pabwelu. 15 Po ngwijʉʉla ʉkʉti bo mfwile, mwise musikʉmbʉkege syosa isi akabalilo koosa.

Abakeeti abaa bʉsisya bwa Kilisiti

16 Akabalilo aka twabamanyisyaga isya kwisa na maka ʉNtwa gwitʉ Jesu Kilisiti, tʉkaasʉʉbilaga ʉtʉpango ʉtwa bʉtʉngʉlʉ ʉtʉ tʉsimbiigwe kʉ bʉkomu. Looli ʉswe twabʉbwene na maaso giitʉ jʉjʉʉswe ʉbʉsisya bwake ʉbwa bʉnyafyale. 17-18 Ʉswe twali pamopeene nagwe Jesu, pamwanya pa kyamba kila ikiikemo, akabalilo aka aalyimikiigwe fiijo ʉkʉkinda fyosa na Taata Kyala. Akabalilo ako, twapiliike iliisyʉ lya Kyala jʉʉjo mbʉsisya bwake ʉbʉkʉlʉmba, lyatile, “Ʉjʉ jo Mwanangʉ ʉNkʉndwe,† niikyeliile nagwe.”‡

19 Isyo sitʉpelile ʉkʉgasʉʉbila fiijo amasyʉ gaa bakunguluka, po kanunu ʉkʉgapilikisya fiijo. Amasyʉ ago gali bo inyaale iji jikʉmulika mu ngiisi, mpaka kʉbʉkye. Apo Kilisiti ikʉbamulika bo ʉlwa lʉtondwa kipanda bʉsikʉ,§ mu ndumbula syinu. 20 Looli akakʉlʉmba kʉli isyo, mukʉmbʉkege ʉkʉti bʉkajako ʉbʉkunguluka ʉbwa mwa Kalata ʉMwikemo ʉbʉ abakunguluka baalingeenie ʉkʉkongana ni nyiinogono syabo beene, 21 paapo jikajako indʉmi ijaa bʉkunguluka iji jikʉfuma mbwigane bwa mundʉ. Looli abandʉ aba baali bakunguluka baajobaga indʉmi ijaa kʉfuma kwa Kyala, bo bikʉlongosigwa na Mbepo Mwikemo.

2

Abamanyisi baa bʉtʉngʉlʉ

1 Looli akabalilo kaa bakunguluka, baaboniike abakunguluka baa bʉtʉngʉlʉ mBanyaisilaili. Abamanyisi baa bʉtʉngʉlʉ bo lʉlʉʉlo aabikʉboneka pakati pamyinu. Abandʉ abo aabikwingisya imanyisyo sya loonangiko, nʉ kʉnkaana Jesu, ʉNdongosi ʉNkʉlʉmba ʉjʉ aabapokile mbʉtʉlanongwa. Kʉ njila ijo aabikwipelela ʉkʉpyutigwa abeene mbimbibi. 2 Kangi abandʉ bingi aabikʉkakongaga akajiilo

† **1:17-18** 1:17-18 Mwanangʉ ʉNkʉndwe Bala iisyʉ ʉMwana gwa Kyala kʉ Isyakʉlingaania.

‡ **1:17-18** 1:17-18 Bala kalata gwa Matai 17:1-5; Maalika 9:2-7.

§ **1:19** 1:19 Kipanda bʉsikʉ Ʉlʉtondwa ʉlʉ lukʉlangala nʉlʉbʉnjʉ fiijo bo bʉkaali ʉkʉkya. Bala kalata gwa Imbalilo 24:17.

kaabo akaa bulogwe, na kunongwa jaabo aabikutukigwaga aba bikukonga akajiilo akaa bwanalooli. 3 Abamanyisi baa butungulu abo, ku bupafu bwabo, aabikubabuulaga utupango utwa butungulu ukuti bakabe ikyuma ku busyobi.

Looli ukufuma liijolo Kyala iitendekiisye ukubalonga. Ali maaso, kangi aikubapyuta! 4 Fyobeene abandumi bo batulile inongwa, Kyala akaabapeliile ikisa, looli aabasopile mmooto, kuno bapinyiigwe iminyololo. Uko ku ngiisi bikuguulila iisiku ilya kulongigwa. 5 Kangi akabalilo kala akaa Nwaka, Kyala akaabapeliile ikisa abandu aba bakantiilaga. Aalimpokile Nwaka paapo aali ndumbilili ungolofu, pamopeene na bandu abangi bahaano na babili, looli aabapyutile abandu boosa aba bakantiilaga ku njila jaa mweleesyo unnywamu. 6 Kangi Kyala aabalongile abandu abaa nkaaja akaa mu Sotoma na kaa mu Gomola, aabapyutile nu mooto, aababiikile ukuja baa kukeetelamo kuli isi aasikubaaga abandu aba batikuntiila Kyala. 7 Aalimpokile Looti umundu ungolofu, uju akajiilo akabiibi fiijo akaa bandu abo abatulanongwa kaalimpelile ukusulumania. 8 Looti ungolofu ujo aatuugalaga pamopeene na bandu abo ababiibi, ku masiku mingi aasulumeenie fiijo bo ikupilika amasyu gaabo nu kukabona akajiilo kaabo akabiibi. 9 Ukukongana na isyo syosa, tusyageenie nalooli ukuti uNtwa ameenye muno ikwisa kubapoka abandu mu ngubilo aba bikuntiila umwene. Kangi ameenye muno ikwisa kubafundila abatulanongwa pi isiku lila ilya kubalonga, 10 fiijo aba bikufikonga ifinyonyo fya loonangiko ifya mbili, nu kwila indagilo sya Kyala.

Abamanyisi baa butungulu abo bali nu lukaani na matingo, batikutiila ukufituka ifipeligwa ifi fikutuugala kumwanya. 11 Looli na paapo abandumi bali nu bulagili na maka fiijo ukufikinda ifipeligwa ifyo, poope batikufisitaaka nu kufituka nkyeni mwa Kyala. 12 Abamanyisi baa butungulu abo bikufituka ifi bakafimanya. Bafwene ni finyamaana ifi fikaja na mahala, ifi fikupaapigwa itolo ukuti fikoligwege nu kubooligwa! Bo lululo Kyala ikwisa kubapyuta boope. 13 Kangi aabikuhombigwa ingubilo ku ngubilo isi bababombiile abandu abangi. Bikuhoboka ukubomba imbiibi pabwelu. Bikuhoboka ukubasyoba bo batuugeele pakulya pamopeene na nuumwe. Ku njila ijo bikubanyasya bo ulwa mababye mmwenda umwelu. 14 Amaaso gaabo giiswile ubulogwe, ni finyonyo fyabo ifya kubomba imbiibi fitikumalika. Bikubasyoba abandu aboonywa ndwitiko. Biijuulile ukuja bamang'anyi baa finyonyo fya kyuma. Baguniigwe na Kyala! 15 Bajilekile injila ingolofu, basobile nu kujikonga injila iji aajikongile Balaamu, umwana gwa Beoli. Umwene aaliiganile ukukabila mbusyobi, 16 looli alinkukemeligwa kunongwa jaa butulanongwa bwake. Imbunda iji jitikujoba, jaajobile ngati mundu, ukusigila ubukonyofu bwa nkunguluka jula.*

17 Abandu abo bali bo inyiibuko iji amiisi guumile, ngati lubeefu ulu lukugutigwa nu mbelo. Kyala aababiikiile ubujo ubwa kuja mu ngiisi inywamu fiijo. 18 Bikujoba inongwa isya matingo imbosya miino. Bikufibombela imbombo ifinyonyo fyabo ifya mbili, ukubategelela abandu aba bandile ukummwitika Kyala, aba balekile ukutuugala

* **2:16** 2:15-16 Bala kalata gwa Imbalilo 22:4-35; 31:16.

kʉ bandʉ abatʉlanongwa. 19 Bikʉfinga ʉkʉbapa ʉbwabʉke abandʉ abo, ngɨmba abeene bo aba bikʉlongosigwa nʉ tʉndʉ ʉtʉ tukʉtwala ʉloonangɨko. Namanga ʉmundʉ ntʉmwa gwa kandʉ kokoosa aka kikʉnndongosya. 20 Lɨnga balipo aba biitatwile mu mbiibi sya nkiisʉ kʉ njɨla jaa kʉmmanya ʉNtwa nʉ Mpoki gwɨtʉ Jesu Kɨlɨsiti, lɨnga bikʉkoligwa nʉ kʉlongosigwa kangɨ nɨ mbiibi ɨsyo, po akajɨɨlo kaa bandʉ abo aakikʉjaga kabiibi ʉkʉkɨnda kʉbwandɨlo. 21 Po ngalɨ kanunu kʉmyabo lɨnga bakaajɨmeenye sikʉ ɨnjɨla ɨjo ɨmbagɨsye nkyeni mwa Kyala. Na paapo baajɨmeenye, baalʉlekile ʉlʉlagɨlo ʉlwikemo ʉlʉ baapeeliigwe. 22 Ɨsi basibombile sikʉtʉnangɨsya ʉbwanalooli bwa sya mbʉpɨngamu ɨsi sikʉtɨ, “Ɨmbwa jikʉgagomokela amateesi gaake,”† nɨ singi ɨsi sikʉtɨ, “Ɨngʉlʉbe ɨjɨ joogile jikwibungulusya kangɨ mmatope!”

3

Jesu ikwisa kangɨ iisikʉ lɨmo

1 Bakʉndwe, ʉjʉ jo kalata ʉgwa bʉbɨlɨ ʉkʉbasimbɨla. Mwa baakalata abo babɨlɨ, ngelile ʉkʉsilembʉsya ɨnyiinogono ɨnunu mmahala gɨɨnu, kʉ njɨla jaa kʉbakʉmbʉsya. 2 Ngʉlonda mukʉmbʉke amasyʉ aga abakunguluka baa Kyala baajobile ijolo. Ngʉlonda mukʉmbʉke ʉlʉlagɨlo lwa Ntwa ʉMpoki, ʉlʉ abatʉmigwa baake baabatwaliile.

3 Mukʉlondigwa taasi mumanye ʉkʉtɨ amasikʉ gaa kʉmmalɨɨkɨsyo aabikwisa abandʉ aba bikwila, aba bikʉkonga ɨsi bikʉlonda abeene. 4 Aabikʉbabʉʉlaga ʉmwe ʉkʉtɨ, “Kɨlɨsiti aafingile ʉkʉtɨ ikwisa! Bʉle, lɨɨno alɨ kʉʉgʉ? Ɨnongwa ɨsi syo silasila ʉkʉfuma lʉʉlo abiisʉkʉlʉ bɨɨtʉ baafwɨliile. Sikʉboneka bo muumo syajɨɨliile ʉkʉfuma kʉbwandɨlo bwa kiisʉ!” 5 Abandʉ abo bikwipela ngatɨ biibiibwe ʉkʉtɨ Kyala aapelile ʉmpaalanga ʉkʉfuma liijolo, nʉ kʉtɨ Kyala aajobile iisyʉ itolo nʉ kʉfipela ɨfiisʉ fyosa ʉkʉfuma mmɨɨsi na kʉ njɨla jaa mɨɨsi. 6 Mmɨɨsi ago ɨfiisʉ fya kabalɨlo kala fyapyutiigwe. 7 Kangɨ kʉ njɨla ɨjaa isyʉ lɨlɨɨlyo, Kyala aabɨɨkile ʉmpaalanga nɨ kiisʉ, ɨfi filipo akabalɨlo aka, ʉkʉtɨ fipyutigwe nʉ mooto. Aafibɨɨkile kʉnongwa jaa isikʉ lɨla ɨlɨ ikwisa kʉbalonga abandʉ aba batikʉntiila ʉmwene. Iisikʉ ɨlyo ikwisa kʉbapyuta loosa.

8 Looli bakʉndwe bangʉ ndwitɨko, mulɨngiibwaga akandʉ aka kamo! Nkyeni mu Ntwa Kyala, lɨkaleganapo ɨliisikʉ lɨmo nɨ fyɨnja 1,000, kʉmyake fyosa kandʉ kamokeene.* 9 Abandʉ bamo bikwinogona ʉkʉtɨ ʉNtwa Kyala ikwisa kʉkaabɨla ʉkʉsibomba ɨsi aafingile, looli nalooli atikʉkaabɨla. Ʉmwene ikʉʉmɨɨlɨla kʉnongwa jɨɨnu, akiigana ʉkʉtɨ jʉmo asobe, looli ikʉlonda abandʉ boosa bapɨndʉke. 10 Iisikʉ lya Ntwa ɨlya kʉbalonga abandʉ aalikwisa nakalɨnga bo ʉlwa nhɨɨji. Iisikʉ ɨlyo ʉmpaalanga gukwisa kʉjonga nʉ kʉlunduma ʉkʉkʉlʉmba, ʉtʉndʉ ʉtʉ twapeliigwe kʉbwandɨlo tukwisa kʉkosigwa kʉ mooto, kyope ɨkiisʉ kikwisa kʉpyutigwa pamopeene nʉ tʉndʉ toosa ʉtʉ tʉlimo ʉmo.

11 Kʉnongwa jaa kʉtɨ ikwisa kʉtoonanga ʉtʉndʉ toosa kʉ njɨla ɨjo, po bʉle ʉmwe mukʉlondigwa ʉkʉja bandʉ aba balɨ bʉleebʉle? Mukʉlondigwa ʉkʉtʉʉgala mbwikemo nʉ kʉmmwɨmɨka Kyala,

† **2:22** 2:22 Bala kalata gwa Ɨsya Mbʉpɨngamu 26:11. * **3:8** 3:8 Bala kalata gwa Ɨsabʉlɨ 90:4.

12 kuno mukusuubila iisiku lila lya Kyala nu kusuuma ukuti liise mbimbibi. Iliisiku ilyo Kyala ikwisa kukosya umpaalanga nu koonanga, kangi ikwisa kutwengula nu mooto utundu toosa utu tulipo. 13 Looli uswe tukuguulila umpaalanga umpya ni kiisu ikipya bo muno aafingiile. Aabukujaga bujo ubu bwiswile ubugolofu.

14 Po leelo bakundwe, bo mukuliguulila iisiku lila, mwijuulege ni ndumbula joosa, mujege beelu fiijo kisita kababye nakamo nkyeni mwa Kyala, nu kuja nu lutengaano. 15 Mukumbukege ukuti uNtwa gwitu ikuumiilila ukuti muje ni njila jaa kukaba ubupoki. Ulo mo muno umwitiki mwiniitu Pauli unkundwe aabasimbiile ku mahala, bo muno aapeeliigwe na Kyala. 16 Isyo syo isi ikusijoba mwa baakalata baake boosa. Silimo simo mwa baakalata baake abo isi ngafu ukusyagania. Amasyu ago, abakonyofu aba bakaja nu bwanalooli ndwitiko bikuganiongasya, bo muno bikubaniongakisya Baakalata aBiikemo abangi. Ukubomba bo ulo, bikwilondela ukupyutigwa kwabo abeene.

Amasyu agaa kumaliikisya

17 Looli umwe bakundwe, ulu musimeenye isyo. Po leelo mujege maaso, mulingasyobigwaga nu busyobi ubwa babomba mbiibi abo, mulingiisa kugwa nu kuleka ukwima mbwanalooli. 18 Looli mwendelelege ukukula mwi ipyana na mmahala agaa Ntwa gwitu nu Mpoki Jesu Kilisiti. Ubusisya bujege kumyake, akabalilo aka na bwila na bwila! Ameni.

Kalata gwa kwanda ugwa Johani Isyakulongosya

Untumigwa Johani aasimbile kalata uju ku biitiki bamo aba aabaganile bo ulwa baanaake. Ikubapyelesya abiitiki ukwendelela ukwima kanunu ndwitiko kwa Kyala mwa Jesu Kilisiti, kangi ikubasoka ukusikaana imanyisyo sya bamanyisi baa butungulu, aba baalimo nkipanga kya Kyala. Ikubakumbusya abiitiki ukuti umwene aali na Jesu, po ulo ameenye nalooli ukuti Jesu aali nu mbili ugwa mundu bo ulwitu, kangi aali Mwana gwa Kyala. Ikubasisimikisya abiitiki ukuti, aabikujaga nu buumi bwa bwila na bwila, linga bikwendelela ukummwitika Jesu. Ikubabuula ukuti abiitiki bikulondigwa bwila bannganege Kyala nu kuganana abeene.

Isi silimo mwa kalata uju
Jesu lyo isyu ilya buumi
Abiitiki bajege ndumuli, bajege bandu baa Kyala abaa kusuubiligwa
Abiitiki baana baa Kyala, bagananege
Abiitiki bajege maaso na bamanyisi baa butungulu, bendelelege ukuja pamopeen
Ukubutola ubutulanongwa nu kuja nu buumi bwa bwila na bwila

Jesu lyo isyu ilya buumi

1 Tukubalumbililа inongwa isya uju jo isyu ili lili nu buumi, uju aaliko ukufuma kubwandilo bwa kiisu.* Uswe twalimpiliike nu kummbona na maaso giitu, twankeetaga nu kumpalamaasya na maboko giitu. 2 Ujo jo bwandilo bwa buumi aaboniike, uswe twalimmbwene. Liililno tukubasisimikisya nu kubabuula inongwa isya ujo, uju ikutupapo ubuumi bwa bwila na bwila. Ujo aali kwa Taata Kyala, aaboniike kumyitu.† 3 Tukubalumbililа inongwa isya ujo Jesu Kilisiti, uju twalimmbwene nu kumpilika, ukuti nuumwe muje pamopeene na nuuswe mbuliilanisi ubu tuli nabo mwa Taata Kyala, nu Mwanaake‡ ujo. 4 Tukubasimbila isi, ukuti tusekele fiijo.

Ukwenda ndumuli lwa Kyala

5 Kangi iisyu ili twalipililike kwa Jesu, ili tukubalumbililа umwe lyo ili. Kyala jo lumuli, apa alipo jikajapo ingiisi najimo. 6 Linga gwesa jumo pakati pamyitu ikuti, “Ndi nu buliilanisi na Kyala,” kuno ikwendelela ukutuugala mu ngiisi, atikutuugala mbwanalooli, looli ikujoba isya butungulu. 7 Looli linga tukutuugala ndumuli bo ulwa Kyala, po tukujaga baliilanisi, twe baabo batupu. Kangi iilopa lya Mwanaake Jesu Kilisiti likutwelusya ubutulanongwa bwitu boosa.

8 Linga tukuti uswe tukaja nu butulanongwa, tukwisyoba twibeene, kangi ubwanalooli bukajamo mmyitu. 9 Looli linga tukwilaata imbiibi

---

* **1:1** 1:1 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:1; Johani 1:1-3. † **1:2** 1:2 Bala kalata gwa Johani 1:14. ‡ **1:3** 1:3 UMwanaake Bala iisyu UMwana gwa Kyala ku Isyakulingaania.

syitu, Kyala ikutuhobokela nu kutwelusya ububiibi bwitu boosa, paapo umwene ngolofu kangi nsuubiligwa. 10 Linga tukuti tukatula inongwa, tukummbiika Kyala ukuja ntungulu, kangi iisyu lyake likajamo mmyitu.

2

Jesu ikusuumila abandu kwa Taata Kyala

1 Baanangu ndwitiko, ngubasimbila inongwa isi, ukuti mulingabombaga ubutulanongwa. Looli nalinga umundu abombile ubutulanongwa, tuli nagwe ugwa kutusuumila kwa Taata Kyala, ujo jo Jesu Kilisiti, uNgolofu. 2 Jesu lyo ikemo lya kubooligwa. Ku njila jaa ikemo ilyo, aabusoosiisyemo ubutulanongwa bwitu, kangi aatufwenie na Kyala. Kangi bomma ubutulanongwa bwitu bwene, looli nu butulanongwa ubwa bandu boosa.

Ululagilo lwa Jesu ulwa kuganana

3 Linga tukusikonga indagilo sya Kyala, sikunangisya ukuti tummeenye Kyala. 4 Umundu uju ikuti, “Nummeenye Kyala,” looli atikusikonga indagilo syake, ntungulu, ubwanalooli bukajamo mmyake. 5 Looli gwesa uju ikulikonga iisyu lya Kyala, ujo annganile Kyala nalooli. Iji jo njila ijaa kumanya ukuti tuli mwa Kyala. 6 Umundu uju ikuti, “Ndi mwa Kyala,” ikulondigwa ajege na kajiilo bo aka aali nako Jesu.

7 Bakundwe, ululagilo ulu ngubasimbila lukaja lupya, looli lo lulalula ulwa ijolo ulu mwali nalo ukufuma mbwandilo bwa kummwitika Jesu.* Ululagilo ulo ulwa ijolo lyo isyu ili mwapiliike. 8 Looli poope ululagilo ulu ngubasimbila lupya. Ubwanalooli bwa isi ngusijoba, isya lulagilo ulu, bukuboneka mwa Jesu Kilisiti na mmyinu, bukunangisya ukuti ingiisi jikusooka, ulumuli lwa nalooli lukwanda ukutumulikila.

9 Gwesa uju ikuti, “Ndi ndumuli,” kuno ammbengile umwitiki nnine, akaali ali mu ngiisi. 10 Gwesa uju annganile umwitiki nnine, ujo ikwendelela ukuja ndumuli. Kakajamo nakamo nkati mmyake akaa kunngwikisya mbutulanongwa. 11 Looli gwesa uju ammbengile umwitiki nnine jo ali mu ngiisi, ikwenda mu ngiisi, jo akamanya na kuno ikulabila, paapo ingiisi jinkupikiile kumaaso.

12 Nikubasimbila umwe mwe baanangu ndwitiko,
paapo ubutulanongwa bwinu muhobokeliigwe,
ku njila jaa ngamu jaa Jesu Kilisiti.
13 Nikubasimbila umwe baataata,
paapo mummeenye Jesu Kilisiti,
uju aaliko ukufuma kubwandilo bwa kiisu.
Nikubasimbila umwe mwe balumyana na mwe balindwana,
paapo muntolile Seetano.
Nikubasimbila umwe mwe baanangu ndwitiko,
paapo mummeenye Taata Kyala.
14 Nikubasimbila umwe baataata,
paapo mummeenye Jesu Kilisiti,
uju aaliko ukufuma kubwandilo.
Nikubasimbila umwe mwe balumyana na mwe balindwana,

* **2:7** 2:7 Bala kalata gwa Johani 13:34.

paapo mulɨ na maka,
iisyʉ lya Kyala lɨlimo mmyɨnu,
kangɨ muntolile Seetano.

ʋkʉja maaso na balʉgʉ baa Kɨlɨsiti

15 Po leelo mulɨngatʉganaga ʉtʉndʉ ʉtwa nkiisʉ muno ʉtʉ batʉganile aba bakammanya Kyala. Lɨnga ʉmundʉ atʉganile ʉtʉndʉ ʉto, akaja nʉ lʉgano kwa Kyala mu ndumbula jaake. 16 ʋbʉbiibi ʉbwa nkiisʉ bo ʉbʉ. ʋkʉnyonywa ɨfya mbɨlɨ, ɨfinyonyo ɨfya maaso nʉ kwijumbɨka kʉnongwa jaa kʉja nɨ kyʉma. Fyosa ɨfyo fitikʉfuma kwa Taata Kyala, looli fikʉfuma nkiisʉ. 17 Ɨkiisʉ pamopeene nɨ finyonyo fyake ɨfibiibi fikʉkɨnda. Looli ʉjʉ ikʉbomba ʉbwigane bwa Kyala, ikʉkaba ʉbʉʉmi bwa bwila na bwila.

18 Baanangʉ, amasikʉ gaa kʉmmalɨikɨsyo gafikile! Mupɨliike ʉkʉtɨ ʉndʉgʉ gwa Kɨlɨsiti† ikwisa, na ʉlʉ abalʉgʉ bingi biisile. Po apa tʉsimanyiile ʉkʉtɨ tʉlɨ mmasikʉ gaa kʉmmalɨikɨsyo. 19 Abalʉgʉ abo baafumile kʉmyɨtʉ, looli kʉ bwanalooli bakaalɨ pamopeene na nuuswe, paapo lɨnga baalɨ pamopeene na nuuswe kʉ bwanalooli, ngalɨ basyele kʉmyɨtʉ. Looli baasookileko ʉkʉtɨ siboneke pabwelu ʉkʉtɨ boosa bakaalɨ pamopeene na nuuswe.

20 Pamopeene na ɨsyo, ʉmwe Jesu abapeele Mbepo gwake,‡ ʉlʉ mwesa mubʉmeenye ʉbwanalooli. 21 Nikʉbasimbɨla kalata ʉjʉ, kʉkaja kokʉtɨ mukabʉmanya ʉbwanalooli, looli paapo mubʉmeenye. Kangɨ paapo ʉmwe mumeenye ʉkʉtɨ ʉbʉtʉngʉlʉ boosa bʉtikʉfuma mbwanalooli. 22 ʋmundʉ ʉntʉngʉlʉ jo jwani? Jo jʉla ikʉkaana ʉkʉtɨ Jesu jo Meesija.§ ʋmundʉ bo ʉjo jo ndʉgʉ gwa Kɨlɨsiti, ikʉnkaana Taata Kyala nʉ Mwanaake. 23 Lɨnga ʉmundʉ ikʉnkaana ʉMwana, akaja pamopeene na Taata Kyala. Looli lɨnga ʉmundʉ ikʉmmwitɨka ʉMwana, alɨ pamopeene na Taata Kyala.

24 Looli ʉmwe, amasyʉ aga mwalyambɨliile ʉkʉfuma kʉbwandɨlo bwa kʉmmwitɨka Jesu, gendelelege ʉkʉja mmyɨnu. Lɨnga amasyʉ ago gikwendelela ʉkʉja mmyɨnu, po na nuumwe mukwendelelaga ʉkʉja mMwana, na mwa Taata Kyala. 25 Ɨsyo syo ɨsi aafingile ʉMwana kʉmyɨtʉ, ko kʉja nʉ bʉʉmi bwa bwila na bwila.

26 Nikʉbasimbɨla ɨnongwa ɨsi ɨsya bandʉ aba bikʉlonda ʉkʉbasobesya ʉmwe. 27 Looli ʉmwe, mwambɨliile Mbepo Mwikemo, ʉjʉ alɨ nkatɨ mmyɨnu. ʋjo jo ʉjʉ ikʉbamanyisya syosa, ɨmanyisyo syake sya bwanalooli, sikaja sya bʉtʉngʉlʉ. Kʉnongwa ɨjo sitikʉlondigwa ʉkʉtɨ ʉmundʉ abamanyisye.* Bo muno Mbepo abamanyiisye, mwendelelege ʉkʉja mwa Kɨlɨsiti.

Abiitɨki baana baa Kyala

28 Lɨilɨno baanangʉ, mwendelelege ʉkʉja pamopeene na Kɨlɨsiti, ʉkʉtɨ akabalɨlo akaa kwisa kangɨ, twise tʉjege bakifu. Tʉngiisa kwibɨilɨla kʉnongwa jaa kʉja nɨ soni pi isikʉ lyake ɨlya kwisa kwake.

29 Mumeenye ʉkʉtɨ Kɨlɨsiti ngolofu. Kʉnongwa ɨjo mumanye ʉkʉtɨ kʉkʉtɨ mundʉ ʉjʉ ikʉbomba ɨsya bʉgolofu, ʉjo jo mwana gwa Kyala.

---

† **2:18** 2:18 ʋndʉgʉ gwa Kɨlɨsiti Kokʉtɨ ʉjʉ ikʉmpinga Kɨlɨsiti. ‡ **2:20** 2:20 Abapeele Mbepo gwake ʋbagiile ʉkʉtɨ Abapakile amafuta. § **2:22** 2:22 Meesija Bala kʉ Ɨsyakʉlingaania.
* **2:27** 2:27 Bala kalata gwa Johani 14:26.

3

1 Namukeete muno Taata atuganiile fiijo, mpaka tukujobigwa ukuja baanaake! Nalooli bo tuli. Abandu aba batikuntiila Kyala bakatumanya, paapo bakammanya umwene. 2 Bakundwe, liilino uswe tuli baana baa Kyala, looli sikamanyigwa muno aatukujiilaga. Looli tumeenye ukuti akabalilo kaa Kilisiti ukwisa kangi, tukwisa kuja bo umwene, paapo tukwisa kummbona muno ajiiliile. 3 Kangi gwesa uju ikusuubila bo ulo, ukuti ikwisa kuja bo umwene itolo, iijeelusyege ukuti aje mwikemo, bo ulu Kilisiti juujo mwikemo.

4 Gwesa uju ikubomba ubutulanongwa, ikubomba bo ulwa jula umwila ndagilo, namanga ukubomba ubutulanongwa ko kwila indagilo. 5 Looli mumeenye ukuti Kilisiti aaliisile kukubusoosyamo ubutulanongwa bwitu. Kangi umwene atikubomba ubutulanongwa nabumo. 6 Gwesa uju ikwendelela ukuja mwa Kilisiti, atikwendelela ukwila indagilo syake. Joope uju ikwendelela ukwila indagilo syake, akammbonamo Kilisiti, kangi akammanya ukuti jo jwani.

7 Baanangu, mulingiitikaga ukuti umundu gwesa jula abasobesye. Umundu ungolofu nkyeni mwa Kyala, ujo jo uju ikubomba isya bugolofu, bo ulu Kilisiti ngolofu. 8 Looli umundu uju ikubomba ubutulanongwa gwa Seetano, paapo Seetano ikwendelela ukubomba ubutulanongwa ukufuma kubwandilo bwa kiisu. Jo nongwa iji, uMwana gwa Kyala* aaliisile pakiisu, ukusyonanga imbombo sya Seetano.

9 Gwesa uju mwana gwa Kyala atikwendelela ukubomba ubutulanongwa, paapo nkati mmyake Kyala aabiikile ubuumi bwake juujo. Akabagila ukwendelela ukubomba ubutulanongwa paapo umwene mwana gwa Kyala. 10 Looli umundu uju atikubomba inunu, pamo akanngana umwitiki nnine, ujo akaja mwana gwa Kyala. Mo muno tukukumanyila ukulegana ukwa baana baa Kyala na baa Seetano.

Ukuganana

11 Indumi iji mwajipiliike ukufuma kubwandilo bwa kummwitika Jesu, jo iji jikuti tugananege. 12 Tulingajaga bo Kaini. Aali gwa Seetano! Aalinngogile unnuguna!† Fiki aalinngogile? Paapo syosa isi aabombile unnuguna syali nunu. Umwene aabombile imbiibi.

13 Po mwe baamyitu ndwitiko, mulingaswigaga ukubengigwa na bandu aba batikuntiila Kyala. 14 Uswe tubaganile abiinitu, fyobeene tumeenye ukuti tusookilemo mmaka gaa bufwe, twingiile mbuumi bwa bwila na bwila. Umundu uju akaja nu lugano, asyele mmaka agaa bufwe.‡ 15 Gwesa uju ikummbenga umwitiki nnine, ngogi. Mumeenye ukuti akajako ungogi uju ali nabo ubuumi bwa bwila na bwila nkati mmyake.

16 Uswe tulumeenye ulugano muno lujiiliile, paapo Kilisiti aabuningile ubuumi bwake kunongwa jiitu. Na nuuswe bo lulalula tukulondigwa tubuningege ubuumi bwitu kunongwa jaa biitiki biinitu. 17 Po gwesa unkabi gwa kyuma kya nkiisu, linga ikummbona umwitiki nnine aagiilwe fimo, looli akaja ni ndumbula

---

* **3:8** 3:8 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. † **3:12** 3:12 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:1-8. ‡ **3:14** 3:14 Bala kalata gwa Johani 5:24.

ijaa kibabiilisi, ikujobaga buleebule ukuti ali nalo ulugano lwa Kyala? 18 Baanangu, tulingajobaga peene pa kanwa ukuti tubaganile abiiniitu, looli tubaganege nalooli ku njila jaa kubabombela inunu. 19 Ukubagana abiiniitu bo ulo, tubagiile ukumanya kisita kwilaamwa, ukuti tukubukonga ubwanalooli. Kangi indumbula syitu sikutengaana nkyeni mwa Kyala, 20 nalinga tukulongigwa mu ndumbula, paapo tumeenye ukuti Kyala jo nkulumba ukusikinda indumbula syitu. Kangi umwene asimeenye syosa.

21 Bakundwe, linga tutikulongigwa mu ndumbula syitu, po tubagiile ukuja nu bukifu ubwa kusegelela nkyeni mwa Kyala. 22 Kangi tukwambilila ukufuma kumyake koosa aka tukunsuuma, paapo tukusitiila indagilo syake nu kubomba isi sinkyeliile. 23 Ululagilo lwake lo ulu, ukuti tujiitike ingamu jaa Mwanaake Jesu Kilisiti, nu kuganana, bo muno aatulagiliile. 24 Kangi gwesa uju ikusitiila indagilo sya Kyala, ikwendelela ukuja mwa Kyala, joope Kyala ikwendelela ukuja mmundu ujo. Tumeenye ukuti Kyala ali nkati mmyitu. Buleebule? Paapo aatupeele Mbepo Mwikemo gwake.

4

Injila jaa kubamanya abamanyisi baa bwanalooli na baa butungulu

1 Bakundwe, paapo abakunguluka bingi abaa butungulu baboniike pakiisu, mulingabiitikaga abandu boosa aba bikuti bali na Mbepo gwa Kyala, looli mubakeetege kanunu ukuti abandu abo bikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala pamo mma. 2 Injila jaa kummanya ukuti umundu ikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala jo iji. Gwesa uju ikwitika nu kujoba ukuti Jesu Kilisiti aaliisile alinkuja nu mbili bo ugwa mundu, ujo jo uju ikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala. 3 Looli gwesa uju atikummwitika Jesu bo ulo, atikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala. Umundu ujo ikulongosigwa ni mbepo jaa nduguu gwa Kilisiti. Umwe mupiliike ukuti imbepo ijo jikwisa, na ulu jiisile pakiisu.

4 Looli baanangu, umwe muli bandu baa Kyala, mubatolile abandu abo abaa butungulu, paapo Mbepo gwake uju alimo nkati mmyinu, umwene ali na maka ukunkinda Seetano, uju ikubalongosya abandu abaa pakiisu. 5 Abakunguluka abo abaa butungulu baa pakiisu, bikujoba isya pakiisu. Boope abandu abaa nkiisu bikubapilikisya. 6 Looli uswe tuli bandu baa Kyala. Umundu uju ammeenye Kyala, ikutupilikisya, looli umundu uju akaja gwa Kyala, atikutupilikisya.

Ku njila ijo tukukumanya ukulegana ukwa bandu aba bikulongosigwa na Mbepo gwa bwanalooli, na kuli bala bikulongosigwa ni mbepo ijaa butungulu.

Kyala abaganile abaanaake, po boope bagananege

7 Bakundwe, tugananege, paapo ulugano lukufuma kwa Kyala. Umundu gwesa uju abaganile abanine, jo mwana gwa Kyala, kangi jo ammeenye Kyala. 8 Looli umundu uju akabagana abanine, akammanya Kyala, paapo ulugano lukufuma kwa Kyala.

9 Kyala juujo aatunangiisye ulugano lwake ku njila jaa kuntuma uMwanaake jumojwene ntiga nkiisu muno, ukuti mo tubwagile ubuumi. 10 Ulugano ulwa nalooli kukaja kokuti tunnganile Kyala! Looli umwene jo uju aatuganile uswe, mpaka aalintumile

nu Mwanaake, aje ikemo lya kubooligwa ukuti abusoosyemo ubutulanongwa bwitu nu kutufwania na Kyala. 11 Bakundwe, linga Kyala aatuganile uswe bo ulu, tukulondigwa na nuuswe tugananege. 12 Akajako umundu najumo uju ammbwenemo Kyala. Looli linga tukuganana, Kyala ikwendelela ukuja nkati mmyitu, nu lugano lwake lukwisula nkati mmyitu.

13 Tumeenye ukuti tukwendelela ukuja mwa Kyala, joope Kyala ikwendelela ukuja nkati mmyitu, paapo atupeele Mbepo gwake. 14 Uswe tusibwene, kangi tukubanangisya abangi, ukuti Taata Kyala aalintumile uMwanaake pakiisu, ukuti aje Mpoki gwa bandu. 15 Umundu gwesa uju ikwitika ukuti Jesu Mwana gwa Kyala, Kyala ikuja nkati mmyake, joope ikuja nkati mwa Kyala. 16 Liilino uswe tumeenye nu kwitika ukuti Kyala atuganile.

Ulugano lukufuma kwa Kyala. Gwesa uju ikuja ndugano lwake, ikuja moope mwa Kyala juujo, na kangi Kyala ikwendelelaga ukuja nkati mmyake. 17 Jo nongwa iji, ulugano lwake Kyala lukwisula nkati mmyitu, ukuti tujege bakifu pi isiku lya kulongigwa, paapo ubuumi bwitu nkiisu muno, bufwene bo muno Jesu aatuugaliile pakiisu. 18 Apa pali nu lugano pakaja nu lutende, looli ulugano ulwa nalooli lukululusoosya ulutende loosa, paapo ukulongigwa ko kuno kukubapelela abandu ukuja nu lutende. Gwesa uju ali nu lutende, ulugano lwa Kyala lukiisula nkati mmyake.

19 Uswe tukuganana, paapo Kyala aatalile ukutugana. 20 Linga jumo ikuti, “Nunnganile Kyala,” kuno ammbengile umwitiki nnine, ntungulu. Po gwesa uju akanngana unnine, uju ikummbona na maaso, abagiile buleebule ukunngana Kyala uju atikummbona? 21 Kyala atupeele ululagilo ukuti gwesa uju annganile Kyala, ikulondigwa ukuti annganege joope umwitiki nnine.*

5

Ukubutola ubutulanongwa bwa pakiisu

1 Gwesa uju ikwitika ukuti Jesu jo Meesija, ujo jo Mwana gwa Kyala. Gwesa uju annganile umpaapi, annganile nu mwana gwa mpaapi ujo. 2 Muno mo muno tukumanyilamo ukuti tubaganile abaana baa Kyala. Ku njila jaa kunngana Kyala, nu kusitiila indagilo syake. 3 Po ukunngana Kyala ko kusitiila indagilo syake, kangi indagilo syake sikaja sito, 4 paapo gwesa uju jo mwana gwa Kyala, ikusitola isya pakiisu. Ulo mo muno tusitoliile isya pakiisu, ku lwitiko lwitu. 5 Bule, jo jwani uju abagiile ukusitola isya pakiisu? Mwene uju ikwitika ukuti Jesu Mwana gwa Kyala.

6 UMwana ujo jo Jesu Kilisiti, uju aaboniike apa, ukufuma akabalilo aka aalyosiigwe na miisi mpaka akabalilo aka iilopa lyake lyalyoniike. Looli akaalyosiigwe itolo, aalyonile iilopa lyake lyope. Joope Mbepo Mwikemo nkeeti, ikusisimikisya ukuti isyo sya nalooli, paapo Mbepo Mwikemo jo bwanalooli. 7 Fyobeene bali batatu aba bikusisimikisya inongwa sya Jesu. 8 Mbepo Mwikemo, amiisi gaa koosigwa, ni ilopa ilya kufwa kwake. Abo bali nu bukeeti ubu bukwitikana. 9 Linga

* **4:21** 4:21 Bala kalata gwa Maalika 12:30-31.

tukubwitika ubukeeti bwa bandu, ubukeeti bwa Kyala bukulumba ukukindapo, paapo jo Kyala juujo uju ikusisimikisya isya Mwanaake.
10 Umundu gwesa uju ikummwitika uMwana gwa Kyala, ikubukola
kanunu ubukeeti ubo ubwa Mwana nkati mmyake. Looli uju
atikummwitika Kyala, ammbiikile Kyala ukuti ntungulu, paapo akab-
witika ubukeeti ubu Kyala ikusisimikisya isya Mwanaake. 11 Ubukeeti
bo ubu, Kyala atupeele ubuumi bwa bwila na bwila, ubuumi ubo
tukubwagila ku Mwanaake. 12 Umundu gwesa uju ali pamopeene nu
Mwana gwa Kyala, ali nabo ubuumi ubo. Looli uju akaja pamopeene
nu Mwana gwa Kyala, akaja nu buumi ubo.

Ukuja nu buumi bwa bwila na bwila

13 Mbasimbiile amasyu aga, mwe mujiitiike ingamu jaa Mwana gwa
Kyala, ukuti mumanye ukuti muli nabo ubuumi bwa bwila na bwila.
14 Tuli bakifu nkyeni mwa Kyala, paapo tumeenye ukuti ikutupilika,
linga tukunsuuma fyosa fila ukufwana nu bwigane bwake. 15 Po
tumeenye ukuti ikutupa ifi tukunsuuma fyosa fila, paapo ikutupilika
bo tukunsuuma.
16 Buliko ubutulanongwa ubu butikummbiika umundu kubutali na
Kyala bwila na bwila. Linga umundu ikummbona umwitiki nnine
ikubomba ubutulanongwa bo ubo, ansuumilege kwa Kyala, po Kyala
ikumpapo ubuumi. Sikuja bo ulo kuli aba bikubomba ubutulanongwa
bo ubo. Looli buliko ubutulanongwa ubu bukummbiika umundu
kubutali na Kyala bwila na bwila. Une ndikuti ansuumilege kwa
Kyala kunongwa jaa butulanongwa ubo. 17 Ukubomba syosa sila
isi sikabagisya nkyeni mwa Kyala, ko kubomba ubutulanongwa.
Looli pamopeene na isyo, buliko ubutulanongwa ubu butikummbiika
umundu kubutali na Kyala bwila na bwila.
18 Tumeenye ukuti abaana baa Kyala batikwendelela ukubomba
ubutulanongwa. UMwana gwa Kyala, Jesu Kilisiti, ikubalindilila.
Seetano akabagila ukubabombela simo. 19 Tumeenye ukuti uswe
tuli baana baa Kyala, abangi boosa nkiisu bikulagiligwa na Seetano.
20 Kangi tumeenye ukuti uMwana gwa Kyala aaliisile, atupeele
amahala, ukuti tummanye uju jo Kyala gwa nalooli. Tuli mbwanalooli
ubo paapo tuli mMwanaake Jesu Kilisiti. Ujo jo Kyala gwa nalooli,
kangi jo buumi bwa bwila na bwila.
21 Baanangu, mujege maaso mulingiipuutaga ku tundu, paapo
utundu akaja jo Kyala.

Kalata gwa bubili ugwa Johani Isyakulongosya

Untumigwa Johani aasimbile kalata uju umpimba ku kipanga kya Kyala. Ikipanga iki ikukikoolela ingamu ijaa nkiikulu umwimikigwa. Mwa kalata uju ikubalagila abiitiki ukulutiila ululagilo lwa Jesu ulu lukuti baganane ge. Kangi ikubasoka ukuti basimanyege imanyisyo isya butungulu, ni manyisyo isya bwanalooli isya Jesu Kilisiti. Ndi syosa isi bikupilika babukongege ubwanalooli.

Ululponio

1 Une ne nkuulu gwa kipanga kya Kyala, ngukusimbila gwe nkiikulu gwe nsunguligwa pamopeene na baanaako.* Mbaganile nalooli, ngaja niimwene ne mbaganile, looli boope abangi boosa aba bikwitika ubwanalooli boope babaganile. 2 Tubaganile paapo uswe tubumeenye ubwanalooli, ubwanalooli ubu buli nkati mu ndumbula syitu na ubu aabukwendelelaga ukuja na nuuswe bwila na bwila.

Ubwanalooli nu lugano

3 Taata Kyala nu Mwanaake Jesu Kilisiti, bikwisa kutubombela kwi ipyana, ku kibabiililisi na ku lutengaano. Ifyo aafikujamo nkati mu ndumbula syitu, uswe twe tukubwitika ubwanalooli na twe tuganeene. 4 Naahobwike fiijo paapo naapiliike ukuti abaanaako bamo bali mbwanalooli bo muno Taata Kyala aatulagiliile. 5 Po leelo bakundwe, ngubapyelesya ukuti tugananege. Ndikubasimbila ululagilo ulupya, looli lo lulalula ulu twapeeliigwe bo tukwanda ukwitika. 6 Linga tukuganana, tukunangisya ukuntiila Kyala mbuumi bwitu, paapo ukufuma kubwandilo bo tukwanda ukwitika, aatulagiile ukuti tugananege.

Ukuja maaso na basyobi

7 Ngujoba isi paapo baboniike abasyobi pakiisu, aba batikwitika ukuti Jesu Kilisiti aaliisile aali nu mbili bo ugu bali nago abandu. Abandu aba bikujoba isyo, batikujoba ubwanalooli, kangi balugu baa Kilisiti.† 8 Mujege maaso na bandu abo ukuti Kyala abasaje fiijo umwe, imbombo jiinu jilingiisa kuja jaa itolo. 9 Umundu gwesa uju ikwinogona ukuti imanyisyo isi ali nasyo nunu ukukinda imanyisyo sya bwanalooli bwa Kilisiti, na uju atikusikola imanyisyo sya Kilisiti, ujo akaja pamopeene na Kyala. Looli gwesa uju ikwendelela ukusikola imanyisyo sya bwanalooli, ujo ali pamopeene na Taata Kyala nu Mwanaake. 10 Linga umundu ikwisa kumyinu atikumanyisya imanyisyo isyo isya bwanalooli bwa Kilisiti, mulingammwambililaga pamo ukumpaala mu nyumba syinu. 11 Kukuti mundu uju ikummwambilila ali pamopeene nagwe mu mbiibi isi ikubomba.

---

* **1:1** 1:1 Gwe nkiikulu gwe nsunguligwa pamopeene na baanaako Johani ikumponia unkiikulu jumo unsunguligwa, looli ukujoba ukuti unkiikulu unsunguligwa njila ijingi ijaa kujoba ukuti abandu abaa nkipanga kya Kyala. † **1:7** 1:7 Abalugu baa Kilisiti Kokuti aba bikupinga imbombo jaa Kilisiti.

Uluponio lwa kumaliikisya

12 Ndi na masyu mingi aga ngulonda ukubasimbila, looli ngiigana ukusimba isyo syosa nu bwino mwi ikalatasi. Looli ngusuubila ukwisa kumyinu kukubajaatila ukuti twaganile pamaaso. Po aatukwisa kusekela fiijo. 13 Abaana abaa ilumbu gwako unsunguligwa bikubaponia.‡

‡ **1:13** 1:13 Abaana abaa ilumbu gwako unsunguligwa bikubaponia Kokuti abandu abaa nkipanga kya Kyala ikya Johani bikubaponia abandu aba ikubasimbila.

Kalata gwa bʉtatʉ ʉgwa Johani
Ɨsyakʉlongosya

Ʉntʉmigwa Johani aasimbile kalata ʉjʉ ʉmpimba, kʉ ndongosi jʉmo ʉgwa biitiki, ɨngamu jaake Gajo. Mwa kalata ʉjʉ Johani ikʉntuufya Gajo, paapo aabambiliile kanunu ababombeli bamo aba baatʉmiigwe nkɨpanga kya Kyala kyake. Ikʉmpyelesya Gajo ʉkʉkonga akajiilo akaa biitiki aba bikʉbomba ɨnunu. Kangɨ ikʉmmbʉʉla ʉkʉtɨ somma ʉkʉbakonga aba bikʉbomba ɨmbiibi, na bala bikwibiika ʉkʉja biimikigwa mfipanga fya Kyala.

Ʉlʉponio

1 Ʉne ne nkʉʉlʉ gwa kɨpanga kya Kyala, ngʉkʉsimbila ʉgwe Gajo, gwe ngʉganile mbwanalooli.

2 Gwe nkʉndwe gwangʉ, ngʉkʉsʉʉmila ʉkʉtɨ gwendelelege kanunu ndɨ syosa ɨsya mbʉʉmi bwako, bo ʉlʉ ngʉkʉbona kwendelela kanunu ʉkʉja pamopeene na Kyala. 3 Naahobwike fiijo bo bafikile abiitiki bamo ʉkʉfuma ʉko, aba baaliimbʉʉlile ʉkʉtɨ ʉgwe kwendelela ʉkʉbwitika ʉbwanalooli, nʉ kʉja mbwanalooli. 4 Sikajako ɨsingi ɨsi sikʉʉhobosya fiijo ʉkʉkinda ɨsi ngʉpilika ʉkʉtɨ abaanangʉ ndwitiko bikwendelela ʉkʉja mbwanalooli.

Ʉbʉgolofu bwa Gajo

5 Gwe nkʉndwe gwangʉ, ʉgwe ʉlɨ nsʉʉbiligwa kʉlɨ sila kʉbabombela abiitiki biiniitʉ, na paapo baheesya kʉmyako.* 6 Bakibʉʉlile ɨkɨpanga kya Kyala ɨkya kʉno ʉlʉgano lwako. Ngʉkʉsʉʉma, gwendelelege ʉkʉbatʉʉla abaheesya abo kanunu, bo ʉlʉ Kyala iiganile, bendelelege ʉkwenda ɨnjila. 7 Abiiniitʉ abo, baalyandile ʉkwenda ɨnjila jaa kʉmmbombela ʉNtwa Jesu, kɨsita kwambilila fimo ɨfya kʉbatʉʉla ʉkʉfuma kʉ bandʉ abapanja. 8 Kʉnongwa ɨjo ʉswe tukʉlondigwa ʉkʉtɨ tʉbambililege abandʉ bo abo, ʉkʉtɨ tʉbombege pamopeene nabo ɨmbombo ɨjaa kʉfumusya ɨsya bwanalooli bwa Kyala.

Ndyotilefi na Ndemetilio

9 Naakɨsimbiile kalata ɨkɨpanga kya Kyala ɨkya kʉmyɨnu, looli ʉmundʉ jʉmo ɨngamu jaake Ndyotilefi atikʉsipaasya ɨsi nsimbile, paapo ikwibiika nkyeni ngatɨ nkʉlʉmba gwabo. 10 Kʉnongwa ɨjo bo niisile ʉko ngwisa kʉsibiika pabwelu syosa ɨsi ikʉbomba, kokʉtɨ ɨheeho nʉ bʉtʉngʉlʉ ʉbʉ ikʉtʉtʉngʉlʉpila. Sikaja syene ɨsyo itolo, looli ʉmwene ikʉkaana ʉkʉbambilila na biitiki biiniitʉ aba bikwisa kʉkʉbomba ɨmbombo ʉko. Kangɨ ikʉbasigila abandʉ aba bikʉlonda ʉkʉbambilila, nʉ kʉbakaga nkɨpanga kya Kyala.

11 Nkʉndwe gwangʉ, ʉsikongege ɨnunu, ʉlɨngasikongaga ɨmbiibi. Gwesa ʉjʉ ikʉbomba ɨnunu, ʉjo jo mundʉ gwa Kyala. Looli ʉmundʉ gwesa ʉjʉ ikʉbomba, ʉjo akasyagania ʉkʉtɨ Kyala jo jwani.

---

* **1:5** 1:5 ABajuuta bambililaga beene abamanyaani na bakamu baabo ʉkʉja baheesya. Looli Gajo ambililaga abandʉ boosa kɨsita kʉsala.

12 Umundu jumo ingamu jaake Ndemetilio, abandu bingi bikunnjoba ukuti mundu nnunu, kangi imbombo syake isya bwanalooli sikunangisya ukuti ngolofu. Na nuuswe tukusisimikisya ukuti mundu ngolofu, na nungwe umeenye ukuti ukusisimikisya kwitu kwa nalooli.

Uluponio lwa kumaliikisya

13 Ndi na masyu mingi aga ngulonda ukukusimbila, looli ngiigana ukusimba isyo syosa nu bwino mwi ikalatasi. 14 Ngusuubila ukwisa kumyako kukukujaatila ukuti tujobege bo twaganiile.

15 Ulutengaano lujege na nungwe. Abamanyaani biitu abaa kuno bikukuponia. Na nungwe utuponekesye abamanyaani biitu boosa, jumoojumo.

Kalata gwa
Juuta
Łsyakʉlongosya

Kalata ʉjʉ ʉmpimba aasimbiigwe na Juuta, ʉjʉ aalɨ jʉmo mbaamyabo baa Jesu. Aabasimbiile kalata ʉjʉ abiitɨki bamo, aba baataamigwaga fiijo nɨ manyisyo ɨsya bamanyisi baa bʉtʉngʉlʉ. Abamanyisi abo bandʉlaga ɨmanyisyo ɨsya ipyana lya Kyala, nʉ kʉbasofya abiitɨki ʉkʉtʉʉgala nkajɨɨlo akabiibi. Juuta aasimbile ɨfifwanikɨsyo fingi ʉkʉfuma nDwitɨkano ʉLʉkʉʉlʉ, ʉkʉbakasya abiitɨki ʉkʉʉmɨɨlɨla mbwanalooli bwa Kyala na mu Ndʉmi ɨNunu ɨjaa Jesu Kɨlɨsiti, ɨjɨ baajɨpɨliike ʉkʉfuma kʉ batʉmigwa baa Jesu.

Ulʉponio

1 Kalata ʉjʉ afumile kʉmyangʉ ʉne Juuta, ne mbombeli gwa Jesu Kɨlɨsiti, ne gwamyabo gwa Jaakobo. Ngʉbasimbɨla ʉmwe mwesa mwe musʉngʉliigwe na Taata Kyala, mukʉtʉʉgala ndʉgano lwake, mukʉlɨndɨlɨligwa kanunu mpaka bo ikwisa Jesu Kɨlɨsiti. 2 Kyala abongelepo ʉlʉpaakɨsyo, ʉlʉtengaano nʉ lʉgano kʉ bwingi.

Ukʉjɨlwɨla ɨNdʉmi ɨNunu

3 Bakʉndwe bangʉ ndwitɨko, naaliijʉʉlile fiijo ʉkʉtɨ mbasimbɨle ɨsya bʉpoki ʉbʉ bukʉtʉbiika twesa mbʉlɨɨlanisi. Looli naagile ʉkʉtɨ ngʉlondigwa ʉkʉbasimbɨla kalata ʉjʉ, ʉgwa kʉbapyelesya iisyʉ lɨmolyene ɨlɨ. Mujɨlwɨlege ɨNdʉmi ɨNunu ɨjɨ mwajambɨliile ʉkʉfuma kwa Kyala kamokeene, ʉmwe na bandʉ baake boosa! Mujɨlwɨlege! 4 Nikʉbasimbɨla kalata ʉjʉ paapo abandʉ bamo biijingiisye kʉbʉtiitʉ, nʉ kwijongaania na nuumwe. Abandʉ abo batikʉntiila Kyala, bikwinogona ʉkʉtɨ biitɨkɨsiigwe ʉkʉlogwa paapo bambɨliile ʉlʉhobokelo ʉkʉfuma kwa Kyala. Ʉlo bankaanile Jesu Kɨlɨsiti ʉNdongosi ʉNkʉlʉmba, ʉNtwa gwɨtʉ. Looli ʉkʉfuma liijolo sisimbiigwe ʉkʉtɨ Kyala ikwisa kʉbalonga kʉnongwa jaa mbiibi ɨsyo.

Ɨfifwanikɨsyo fingi ɨfya kʉlongigwa

5 Ngʉlonda ʉkʉbakʉmbʉsya, na paapo musimeenye kanunu ɨsi syosa. ʉNtwa aabapokile mbʉtʉlanongwa aBanyaisilaɨli ʉkʉfuma mu ngʉbɨlo syabo nkiisʉ kya Misili, looli piitaasi aabapyutile abandʉ baake aba baakaanile ʉkʉmmwitɨka.* 6 Mukʉmbʉkege boope abandʉmi bala, aba ʉNtwa abapinyile mu ngiisi nɨ minyololo gya bwila na bwila. Kangɨ aba ʉNtwa ikʉbatiima ʉkʉtɨ balongigwe iisikʉ ɨlya kʉmmalɨɨkɨsyo, paapo baabwilile ʉbʉkʉlʉmba bwabo, nʉ kʉbʉleka ʉbʉjo bwabo. 7 Kangɨ mubakʉmbʉkege abandʉ abaa ntwaja ʉtwa mu Sotoma na Gomola, na bala abaa ntwaja ʉtʉpalamani. Kyala aabapeele ʉlʉfundo abenekaaja abaa ntwaja tʉla ʉlwa kʉkosigwa mmooto ʉgwa bwila na bwila, paapo baalogwaga, nʉ kʉnyonywa ʉkʉlogwa nɨ mibɨlɨ ɨgɨ gɨkaja gya bandʉ. Ʉlʉfundo lwabo lukʉbasoka abandʉ boosa.†

---

* **1:5** 1:5 Bala kalata gwa Łmbalɨlo 14:26-35; 26:64-65. † **1:7** 1:7 Bala kalata gwa Ʉbwandɨlo 19:1-24.

8 Na ulu abandu aba bikwijingisya kumyinu bafwene nabo. Bikwijumbika ukuti bambiliile indagilo ukufuma kwa Kyala. Ulo bikuginyasya imibili gyabo, bikubukaana ubukulumba ubwa Kyala nu kufituka ifipeligwa ifi fikutuugala kumwanya. 9 Looli joope Mikaili ugwandumi unkulumba bo ikujobesania nu kukaanikana na Seetano, isya kwega umfimba gwa Moose, akaagelilepo ukunsitaaka Seetano kunongwa jaa maheelu gaake. Looli aajobile aatile, “UNtwa Kyala juujo akukemele!”‡ 10 Looli abandu aba bikufituka fyosa ifi bakafimanya. Akabalilo aka bikusibomba isyo kisita mahala, bo ulwa finyamaana ifi fikaja na mahala, aabikupyutigwa na Kyala. 11 Ahiili! Bajikongile injila jaa Kaini ijaa kubomba imbiibi.§ Bakongile akajiilo kaa Balaamu, uju aabasyobile abandu kunongwa jaa ndalama.* Aabikupyutigwa paapo bikusambuka bo ulwa Koola, uju aapyutiigwe kunongwa jaa kusambuka.†

12 Abandu aba boonangi bo mubungeene pakwipuuta pamopeene nu kumenya ikisyesye ndugano. Bikulya itolo kisita soni. Abeene bali bo abatiimi aba bikwipaasya beene itolo. Kangi ngati mabingo aga gikugutigwa nu mbelo kisita kutwala ni sajo sya fula.‡Kangi ngati mipiki igi gikaja ni seke akabalilo kaa ntondolo, ginyukuliigwe gyosa gyumile. 13 Imbombo syabo isya soni, sili bo untotoofula ugwa majiga amakali aga gikumalikila kumbali kwa sumbi. Sifwene bo indondwa isi sikabagila ukututuula. Kyala ababiikiile ubujo ubwa mu ngiisi inywamu bwila na bwila.

14 Enoki, umwisukulu ugwa buhaano na bubili ukufuma kwa Atamu,§ aajobile ubukunguluka ubwa bandu aba, aatile, “Keeta, uNtwa ikwisa pamopeene na bandumi baake abiikemo abingi fiijo, 15 ukuti abalonge boosa, fiijo ukubafunda aba bakantiilaga Kyala. Ikwisa kubalonga kunongwa jaa mbombo syabo syosa isi babombile kisita kuntiila Kyala, pamopeene na masyu goosa amabiibi agaa kummwilaamwa paapo bakantiilaga.”* 16 Abandu aba bikwibuneesya nu kwiliiliisya, bikufikonga ifinyonyo fyabo ifibiibi. Bikwituufya fiijo nu kubatuufya fiijo bamo, ukuti bakabemo.

Ubukunguluka bwa batumigwa

17 Looli umwe bakundwe, mukumbukege isi baajobile abatumigwa† baa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. 18 Baatile, “Amasiku gaa kummaliikisyo aabikwisa abandu abaa kwila, aba bikukonga ifinyonyo fyabo ifibiibi.” 19 Abandu aba bikubatikania. Bakaja na Mbepo gwa Kyala, looli indumbula syabo sikusyala pakiisu apa.

Ukubatuula aboonywa

20 Looli umwe bakundwe, mwimege kanunu ndwitiko lwinu, ulu lwikemo fiijo, kangi musuumege ku maka agaa Mbepo Mwikemo. 21 Mwendelelege ukwambililila ulugano ulu lukufuma kwa Kyala, bo mukunnguulila uNtwa gwitu Jesu Kilisiti. Abapaakisye ukuti

‡ **1:9** 1:9 Bala kalata gwa Sakalija 3:2. § **1:11** 1:11 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:1-16. * **1:11** 1:11 Bala kalata gwa Imbalilo 22:4-35; 31:16. † **1:11** 1:11 Bala kalata gwa Imbalilo 16:1-35. ‡ **1:12** 1:12 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 25:14. § **1:14** 1:14 Bala kalata gwa Ubwandilo 5:21-24. * **1:15** 1:15 Ubujobi ubu bufumile mwa baakalata bamo aba baasimbiigwe na Bajuuta, bakajamo mu Bibilia. † **1:17** 1:17 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania.

mwambiliile ubuumi bwa bwila na bwila. 22 Mubapaakisyege abangi aba bikwilaamwa, 23 bamo mubapokege ku njila jaa kubanyaka mmooto, bamo mubapaakisyege. Looli mwikeetege, mugukalalilege nalinga mwenda ugu gubiikiigwe amababye ni mbombo imbiibi.

Ulwipuuto ulwa nduufyo

24 Kyala jo uju ali na maka agaa kubalindililila ukuti mulingasoba, looli ikubatwala umwe nkyeni mbusisya bwake ubukulumba, pamopeene nu lusekelo ulukulumba, kangi kisita mababye gogoosa agaa bubiibi. 25 Umwene jo Kyala mwene, uMpoki gwitu. Ubusisya, ubukulumba, amaka, ubulagili buli nu mwene, ku njila jaa Jesu Kilisiti uNtwa gwitu, ukufuma liijolo, na ulu, na bwila na bwila. Ameni.

Ubusetuli
ubwa Jesu Kilisiti kwa Johani
Isyakulongosya

Kalata uju aasimbiigwe nu ntumigwa Johani. Aasimbile ukubatuula abiitiki abaa mfipanga fya Kyala fihaano na fibili ifi aafyimililaga. Ulutuulo ulwa 2-3 aakisimbiile kukuti kipanga kya Kyala kalata. Ikubasoka ukuti bapinduke mbutulanongwa bwabo. Kangi ikubakasya ababombeli baa Kyala ukuti bajege mbugolofu nalinga bali mu ngubilo. Ukwandila ulutuulo ulwa 4 mpaka kubumaliikisyo ubwa kalata uju, Johani ikupanga isya fisetuka ifya maka agaa Kyala, nu busisya bwake ubu aabubwene. Mfisetuka ifyo Kyala ikusetula ingalalisi syake ku bandu ababiibi boosa abaa pakiisu, ikunangisya muno Kilisiti ikwisa kubutola ububiibi, kangi ikwisa kubalonga abandu boosa aba bikubukaana ubwanalooli bwake. Kyala ikwisa kukipyuta ikiisu nu kupela ikiisu ikipya. Po nkiisu ikyo abandu boosa aba bikummwitika Kyala bikwisa kutuugalaga nagwe pamopeene bwila na bwila.

Isi silimo mwa kalata uju
Ubwandilo ubwa isya mbusetuka isi aasibwene
Baakalata bahaano na babili ku fipanga fya Kyala fihaano na fibili
Isya mbusetuka ubwa Kyala na Kang'oosi
Ifikolekelo fihaano na fibili
Ingangabwite ihaano na ibili
Isya bwite ubwa pakiisu kyosa na kumwanya
Inyangabya ihaano na ibili isya butolwe
Ubulongi ku nkiikulu undogwe ugwa mu Babeli, iinyamaana, unkunguluka ugwa
Ubulongi ubwa kummaliikisyo, nu tubalilo utupya

Amasyu agaa kwandila

1 Ubu bo busetuli ubwa Jesu Kilisiti. Kyala aalimpeele ukuti abasetulile ababombeli baake isi Kyala atumwile ukuti aasikubombigwa kisita kukaabila. Jesu aalintumile ugwandumi gwake ukunsetulila Johani umbombeli gwake, syosa isyo. 2 Po na niine Johani ndi nkeeti ugwa bwanalooli, gwa syosa isi ngusimba mwa kalata uju, isi lyo isyu lya Kyala ni Ndumi jaa Jesu Kilisiti. 3 Asajiigwe uju ikubabalila abangi amasyu agaa bukunguluka ubu busimbiigwe muno. Kangi basajiigwe aba bikugapilikisya nu kugakola, paapo akabalilo akaa kuboneka isyo kali kifuki.

Johani ikufiponia ifipanga fya Kyala fihaano na fibili

4 Kalata uju afumile kumyangu une Johani. Ngubasimbila umwe mwe baa mfipanga fya Kyala fihaano na fibili ifya nkiisu kya Asija. Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Kyala fijege na nuumwe, uju aalipo, uju alipo, uju aikwisa. Kangi iliipyana nu lutengaano fijege na

nuumwe ukufuma ku Mbepo ihaano na ibili,* isi sili nkyeni nkikota kyake ikya butwa, 5 kangi ukufuma kwa Jesu Kilisiti. Umwene jo nkeeti gwa bwanalooli, paapo aali gwa kwanda ukusyuka ukufuma mbafwe, kangi jo Malafyale gwa banyafyale boosa pakiisu apa.

Jesu Kilisiti jo uju atuganile, kangi iilopa lyake litwabwile ukufuma mmaka agaa butulanongwa bwitu. 6 Umwene jo uju atubiikile ukuti tujege banyafyale pamopeene nagwe, kangi tujege bapuuti, tummbombelege Kyala, uju jo Gwise.† Ubusisya na maka fili nu mwene, bwila na bwila! Ameni!

7 Namukeete! Aikwisa na mabingo!‡
Abandu boosa bikwisa kummbona,
boope aba baalinndasile,§
na bandu baa mfiisu fyosa bikwisa kulila,
nu kwililiisya kunongwa jaake.
Nalooli! Ameni.

8 UNtwa Kyala ikuti, “Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisya.* Une jo uju aalipo, kangi alipo, kangi aikwisa. Une ne Gwa maka goosa.”

Kilisiti ikwisetula kwa Johani

9 Une ne Johani, ndi gwamyinu ndwitiko, kangi ndi pamopeene na nuumwe ukunkonga Jesu Kilisiti mBunyafyale bwake, mu ngubilo nu kuumiililila ndwitiko. Naapinyiigwe mu nnyololo ndusungo lumo ulu bikuti Patimo, kunongwa jaa kulumbililila iisyu lya Kyala, nu kubukola ubwanalooli ubwa Jesu. 10 Mbepo Mwikemo aaliisulukiile pi isiku lya Ntwa, ndinkupilika iisyu iinywamu bo ilya ngangabwite kunyuma kumyangu. 11 Iisyu ilyo lilinkuumbuula lilinkuti, “Syosa isi kusibona, usimbe mwa kalata, untwale kalata ku fipanga fya Kyala fihaano na fibili, ifya ntwaja utwa mu Efesi, Similina, Peligamo, Tyatila, Saliti, Filatelifija na mu Laotikija.”

12 Po ndinkusanuka ukuti nummbone uju ikujoba na niine. Bo nsanwike ndinkufibona ifikolela nyaale ifya sahabu fihaano na fibili. 13 Pakati pa fikolela nyaale ndinkummbona jumo aali bo ulwa Nnyamundu,† aafwele unselekesye untali nu kwipinya umpango ugwa sahabu pa kipambaga. 14 Kuntu aali ni nywili inyeelu bo ulwa masapa, kangi bo ulwa ngaala. Amaaso gaake gaalangalaga bo ulwa mooto. 15 Amalundi gaake gaalangalaga bo ulwa kibungu ikya ntengo fiijo, iki bakyelwisye nkigemo ikya mooto, kangi iisyu lyake lyali bo ulwa miisi amingi aga gikusuluka pa mbugujo. 16 Kangi nkiboko kyake ikiiliilo aali ni ndondwa ihaano na ibili, nu luubo uluugi koosakoosa, lwasookaga ukufuma nkanwa mmyake. Kumaaso aalangalaga bo ulwa isuba ili libalile fiijo.

---

* **1:4** 1:4 Mbepo ihaano na ibili Iji jo njila jimo jaa kunnjoba Mbepo Mwikemo. Ihaano na ibili jikunangisya muno ajiiliile Kyala. Kokuti Mbepo Mwikemo ali na maka goosa bo ulwa Taata Kyala uju ali na maka goosa. † **1:6** 1:6 Bala kalata gwa Ukusooka 19:6. ‡ **1:7** 1:7 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13. § **1:7** 1:7 Bala kalata gwa Sakalija 12:10. * **1:8** 1:8 Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisya NKigiliki bikuti Alifa na Omega, lyo isyu ilya kwanda ni lya bumaliikisyo mu alifabeti ijaa njobelo ijaa Kigiliki. † **1:13** 1:13 Ndinkummbona jumo aali bo ulwa Nnyamundu Kokuti Ndinkummbona jumo uju aabonekaga bo ulwa mundu. Kangi aali jo Nnyamundu uju ikujobigwa mwa kalata gwa Ndaanieli 7:13. Bala iisyu Nnyamundu ku Isyakulingaania.

17 Bo nummbwene ndinkugwila mmalundi gaake bo ulwa mundu uju afwile. Looli alinkungola ni kiboko kyake ikiiliilo alinkuti, "Ulingatiilaga! Une ndi gwa kwanda, kangi ndi gwa kummaliikisyo. 18 Jo une ne muumi. Naafwile, looli keeta! Une ndi muumi bwila na bwila. Kangi ndi nafyo ifiigulilo ifya bufwe ni fya ku busyuka.

19 "Po ulu, usimbe syosa isi usibwene, isi silipo ulu, na isi aasikwisa. 20 Usibwene indondwa ihaano na ibili nkiboko kyangu ikiiliilo, kangi ufibwene ifikolela nyaale ifya sahabu fihaano na fibili. Utundu uto twa mbutiitu, looli kokuti, indondwa isyo bo bandumi abaa fipanga fya Kyala fila fihaano na fibili, kangi ifikolela nyaale fyo fipanga fya Kyala fila fihaano na fibili."

2

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Efesi

1 "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Efesi, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, uju akolile indondwa ihaano na ibili nkiboko kyake, na uju ikwenda pakati pa fikolela nyaale ifya sahabu fihaano na fibili, ikuti: 2 Nsimeenye imbombo syinu, nu kuti mwijuulile fiijo, nu kuti muumiililile mu ngubilo. Kangi mmeenye ukuti mutikupilikisania na babomba mbiibi, kangi mubagelile aba bikwijoba ukuti batumigwa* baa Kyala, looli mma. Musyageenie ukuti baa butungulu. 3 Kangi muumiililile mu ngubilo akabalilo akatali kisita kukatala, kunongwa jaa ngamu jangu.

4 Looli ndi nalyo iisyu limo na nuumwe. Mululekile ulugano ulu mwali nalo kubwandilo. 5 Po namupakumbuke apa mwalipo bo mukaali ukugwa. Mupinduke, mubombege imbombo isi mwabombaga kubwandilo. Looli linga aamutikusibomba isyo, linga mutikupinduka, angwisa kumyinu nu kukisoosyapo ikikolela nyaale pabujo bwake. 6 Looli kalipo kamo aka mubombile kanunu. Musibengile isi bikubomba aBanikolaiti,† isi na niine nsibengile.

7 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula ifipanga fya Kyala. Uju ikusitola ingelo angumpapo iseke isya mpiki ugu gukupa ubuumi, ugu guliko kumwanya, mu ngunda gwa Kyala."‡

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Similina

8 "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Similina, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, uju jo gwa kwanda kangi gwa kummaliikisyo, uju aafwile kangi aasyukile, ikuti:§ 9 Mmeenye ukuti mukabile ingubilo fiijo nu kuti muli balondo. Looli nalooli umwe muli bakabi. Kangi ngameenye amaheelu aga bikubatuka umwe, aba bikwijoba ukuti bandu baa Kyala,* looli bakaja bo

* **2:2** 2:2 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania. † **2:6** 2:6 ABanikolaiti baali Bakilisiti aba bendelelaga ukusibomba inyiiho simo isya bandu aba bakaja Bakilisiti. ‡ **2:7** 2:7 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:9. § **2:8** 2:8 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:17, 18. * **2:9** 2:9 Abandu baa Kyala NKigiliki bikuti ABajuuta.

ulo, abeene bandu baa Seetano. 10 Mulingatiilaga ingubilo isi aasikubaaga. Pilikisya! Seetano aikubapinya abiiniinu bamo mu nnyololo ukuti abagele, po aamukukaba ingubilo amasiku kalongo. Mujege bagolofu nalinga ko kufwa, po une ngwisa kubapapo ubuumi, ukuja ngiga jiinu ijaa butoli.

11 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula ifipanga fya Kyala. Uju ikusitola ingelo atiisakufwa ubufwe ubwa bubili."†

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Peligamo

12 "Ku gwanduumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Peligamo, unsimbile uti:

Uju ali nu luubo ululugi koosakoosa ikuti:‡ 13 Mpameenye apa mukutuugala, po pa kikota ikya butwa ubwa Seetano. Looli poope mujikolile ingamu jangu, kangi mukaleka ukuunyiitika, na nkabalilo akaa nkeeti gwangu, ungolofu Antipa. Jula jo uju baalinngogile uko kumyinu, pabujo ubu Seetano ikutuugala.

14 Looli ndi nasyo simo na nuumwe. Bamo pakati pamyinu bikukonga imanyisyo sya Balaamu. Jula jo uju aalimmanyiisye Balaki ukubasobesya aBanyaisilaili, ukuti balyege inyama isi sisoosigwe ku figemo ifya fifwani, kangi baalogwaga.§ 15 Po bo ulwa bala, bamo pakati pamyinu bikusikonga imanyisyo isya Banikolaiti. 16 Looli ulu, pinduka! Linga mutikupinduka, ngwisa kumyinu nakalinga, nu kulwa nabo abandu bala ku luubo ulu lukufuma nkanwa mmyangu.

17 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula ifipanga fya Kyala. Uju ikusitola ingelo angwisa kumpapo imana* iji jifisiigwe. Kangi angwisa kumpapo iibwe ilyelu ili lisimbiigwe ingamu imbya iji najumo akajimanya. Umundu uju ikwisa kwambililila iibwe ilyo, mwene jo ikwisa kujimanya ingamu jila."

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Tyatila

18 "Ku gwanduumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Tyatila, unsimbile uti:

UMwana gwa Kyala,† uju amaaso gaake gikulangala bo ulwa mooto, kangi amalundi gaake gali bo ikibungu ikya ntengo fiijo,‡ ikuti: 19 Nsimeenye imbombo syinu nu lugano lwinu, kangi muunyiitiike, muumbombiile, muumiililiile mu ngubilo. Nalooli imbombo syinu liilino nunu ukusikinda isya ijolo. 20 Looli ndi nalyo iisyu limo na nuumwe. Mummwambiliile unkiikulu jula Jesebeli,§ uju ikwijoba ukuti nkunguluka. Looli ikubamanyisya ababombeli bangu nu kubasobesya, ukuti balogwege nu kulya inyama isi sisoosiigwe

† **2:11** 2:11 Ubufwe ubwa bubili Kokuti Ubufwe ubu bukwendelela bwila na bwila. ‡ **2:12** 2:12 Bala kalata gwa Ubusetuli 20:14. § **2:14** 2:14 Bala kalata gwa Imbalilo 22:4-35; 31:16. * **2:17** 2:17 Imana fyali findu ifi aBanyaisilaili baaliile bo bali ndungalangala. Bala kalata gwa Ukusooka 16. † **2:18** 2:18 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. ‡ **2:18** 2:18 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:14-15. § **2:20** 2:20 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 16:29-31; 18:4; 2 Abanyafyale 9:22.

ku figemo ifya fifwani. 21 Numpeele akabalilo akaa kupinduka, looli akiigana ukubuleka ubulogwe bwake. 22 Pilikisya! Angunsopela ububine. Kangi aba bikulogwa nagwe angubapa ingubilo, linga batikupinduka ku mbiibi syabo isi babombile nagwe. 23 Kangi angubagoga boosa aba bikunkonga, po ifipanga fya Kyala fyosa aafikumanya ukuti jo une ne nsimeenye inyiinogono ni ndumbula sya bandu. Une ngwisa kubahomba mwesa ukukongana na isi mwasibombaga.

24 Looli ndi nasyo isya kubabuula, umwe mwe muli mu Tyatila, mwe mukasikonga imanyisyo sya Jesebeli, kangi mwe mukaasiitiike isyo isi bamo bikuti nongwa sya mbutiitu isya Seetano. Po kumyinu nikubabuula nikuti, ndikubatwika ikitwalo kangi. 25 Looli mukole fiijo aka muli nako, mpaka pakabalilo aka angwisa. 26 Uju ikusitola ingelo nu kwendelela ukubukonga ubwigane bwangu mpaka kummaliikisyo,

‘Angumpa ubulagili ubwa fiisu fyosa.

27 Umwene ikwisa kubalongosyaga ni ngili ijaa kyela,

ikwisa kubabogojolaniaga bo indeko,’*

bo ulu une nambiliile ubulagili ukufuma kwa Taata. 28 Kangi angumpa ululondwa kipanda busiku.†

29 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula ifipanga fya Kyala.”

3

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Saliti

1 “Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Saliti, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, uju ali ni Mbepo ihaano na ibili isya Kyala,* ni ndondwa ihaano na ibili: Nsimeenye imbombo syinu. Abandu bikuti muli nu buumi, looli mufwile. 2 Lembuka! Nyingi syagiilwe kumyinu, na isi muli nasyo sili kifuki ukumalika! Po musitendekesye kanunu, paapo ngwaga isi mukubomba sikafika muno Kyala gwangu ikulondela. 3 Liililino mukumbuke imanyisyo isi mwalyambiliile nu kusipilika. Musikole nu kupinduka. Looli linga mutikuja maaso, ngwisa kumyinu bo ulwa nhiiji. Po mukabagila ukukamanya akabalilo aka ngwisa kumyinu.

4 Looli abandu banandi baliko uko ku Saliti, aba bakiinyasya mbutulanongwa. Abo bo aba bikwisa kwendaga pamopeene na niine bo bafwele imyenda imyelu, paapo babagiisye. 5 Uju ikusitola ingelo, ikwisa kufwala imyenda imyelu. Une andikujisoosyamo siku ingamu jaake mwa kalata ugwa buumi,† looli angujijoba ingamu jaake nkyeni mwa Taata na mbandumi baake.

---

* **2:27** 2:26-27 Bala kalata gwa Isabuli 2:8-9. † **2:28** 2:28 Kipanda busiku Ululondwa ulu lukulangala nululubunju fiijo bo bukaali ukukya. Bala kalata gwa Imbalilo 24:17. * **3:1** 3:1 IMbepo ihaano na ibili isya Kyala Kokuti Mbepo Mwikemo. Bala kalata gwa Ubusetuli 1:4, 16. † **3:5** 3:5 Kalata ugwa buumi jo kalata uju Kyala asimbile ingamu isya bandu aba bikwambilila ubuumi bwa bwila na bwila. Bala kalata gwa Ubusetuli 20:11-15.

6 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula
ifipanga fya Kyala."

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Filatelifija

7 "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Filatelifija,
unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, uMwikemo, kangi gwa
bwanalooli, uju ali ni kiigulilo ikya bulagili ubwa malafyale
Ndaabiti.‡ Umwene jo uju linga iigwile akajako ugwa kwigala,
kangi linga iigeele akajako ugwa kwigula. 8 Nsimeenye imbombo
syinu. Keeta, mbabiikiile ulwigi ulu luli bwasi nkyeni mmyinu, ulu
akajako uju abagiile ukwigala. Mmeenye mukaja na maka mingi,
looli mulikolile iisyu lyangu, kangi mukajikaana ingamu jangu.
9 Namupilikisye! Ngubatwalila umwe abandu baa Seetano, aba
bikwijoba ukuti bandu baa Kyala,§ looli bakaja bo ulo. Ngubapela
ukuti biise kukufugama nkyeni mmyinu, nu kumanya ukuti mba-
ganile. 10 Paapo mulikolile iisyu lyangu nu kuumiilila, niine
ngubalindilila, musookemo nkabalilo akaa ngubilo, aka kasegeliile
ukwisa kukubagela abandu abaa pakiisu kyosa.

11 Ngwisa nakalinga. Mukole fiijo aka muli nako, umundu
angiisa kunyaka ingiga syinu isya butwa. 12 Uju ikusitola ingelo,
angummbiika ukuja mbanda mu tempeli* ijaa Kyala gwangu.
Atiisakusookamo umo siku. Kuli ujo, angusimba ingamu jaa Kyala
gwangu, ni ngamu ijaa kaaja akaa Kyala gwangu. Akaaja ako akapya
jo Jelusalemu uMpya,† aka aakikusuluka ukufuma kumwanya kwa
Kyala gwangu. Kangi kuli ujo angusimba jujuune, ingamu jangu jila
imbya.

13 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo
ikufibuula ifipanga fya Kyala."

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Laotikija

14 "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Laotikija,
unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, jula uju jo Ameni, unkeeti
ungolofu kangi gwa nalooli, uNdagili gwa tundu toosa utu atupelile
Kyala: 15 Nsimeenye imbombo syinu, ukuti umwe mukaja batalalifu,
kangi mukaja bapyu. Paakipo linga mwali batalalifu pamo linga
mwali bapyu! 16 Looli paapo muli bafugutifu, mukaja batalalifu
kangi mukaja bapyu, angubateeka, musookemo nkanwa mmyangu.
17 Umwe mukwijoba ukuti, 'Tuli bakabi, twilundikiile ikyuma
kingi, tukaagilwa nafimo.' Looli mukamanya ukuti umwe muli
bafujufu, baa kupaakisigwa, muli balondo, muli bafwa maaso, kangi
muli kitali. 18 Nikubabuula nikuti, muule kumyangu isahabu iji
jeelusiigwe mmooto, ukuti muje bakabi baa nalooli. Kangi kanunu
muule imyenda imyelu, mufwale, mwifise paapo muli kitali, ukuti

‡ **3:7** 3:7 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania. § **3:9** 3:9 Abandu baa Kyala NKigiliki bikuti ABajuuta. * **3:12** 3:12 Itempeli Bala ku Isyakulingaania. † **3:12** 3:12 Jelusalemu uMpya Bala ku Isyakulingaania.

mulingajaga ni soni. Muule kumyangu unkota ugwa kutoonyekesya mmaaso giinu, ukuti mukeetege kanunu.
19 Boosa aba mbaganile, ngubasoka nu kubafunda. Po mwijuulege,
mupinduke. 20 Keeta, une niimile pa kifigo, ngukukoolela. Umundu
gwesa uju ikupilika iisyu lyangu nu kwigula ulwigi, angwingila
kumyake, une angulya pamopeene nagwe, joope pamopeene na
niine. 21 Uju ikusitola ingelo, angummwitikisya ukutuugala na
niine pa kikota kyangu ikya butwa, bo ulu une naasitolile ingelo,
ndinkutuugala pamopeene na Taata pa kikota kyake ikya butwa.
22 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo
ikufibuula ifipanga fya Kyala."

4

Ikikota ikya butwa kumwanya

1 Isyo bo sikindile, ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkululbona
ulwigi lwigwike. Po ndinkupilika iisyu bo ilya ngangabwite, bo
ili naalipiliike kubwandilo,* lilinkujoba na niine lilinkuti, "Fyuka
koope kuno, une angukunangisya isi sikwisa kuboneka akabalilo aka
kikwisa."
2 Nakalinga, Mbepo Mwikemo alinkuusulukila, ndinkukibona
ikikota ikya butwa kibiikiigwe kumwanya, iki jumo atuugeelepo.†
3 Jula uju aali pa kikota kila, aalangalaga bo ulwa iibwe lya
alimasi ni ibwe iinunu iikeseefu. Ululanga ulu lwalangalaga bo
ulwa langi ijaa lyani ibisi, lwakisyunguutiile ikikota kila. 4 Kangi
ifikota 24 fyakisyunguutiile ikikota kila ikya butwa. Mfikota ifyo
baaliituugeelepo abakuulu, aba baafwele imyenda imyelu ni ngiga isya
sahabu isya butwa. 5 Nkikota kila ikya butwa fyasookaga ifimweku fya
njasi nu kutajanika kwa njasi. Nkyeni nkikota ikyo syakaga inyaale
ihaano na ibili isya mooto. Isyo syo Mbepo ihaano na ibili isya Kyala.‡
6 Kangi jaalipo inyanja, jaalangalaga bo ulwa igalaasi, jaabonekaga bo
ulwa iibwe ili likulangala fiijo.

Mfibafu fyosa ifya kikota kila ikya butwa, fyalipo ifipeligwa
fina ifyumi, kangi fyali na maaso amingi nkyeni na kunyuma.
7 Ikipeligwa ikya kwanda kyafwene ni ngalamu, ikya bubili kyafwene
ni kikambaku, ikya butatu kumaaso kyafwene nu mundu, ni kya buna
kyafwene ni ipuula ili likupululuka. 8 Ifipeligwa ifyo fina, kukuti
kipeligwa kyali na mapiko ntandatu, amapiko gaabo gaali na maaso
mfibafu fyosa na nkati mmapiko. Ifipeligwa fila pakilo na pamuusi
fikaatuusyaga ukuti,

"Mwikemo, Mwikemo, Mwikemo,
jo Ntwa Kyala uMwene maka goosa,
umwene uju aalipo, uju alipo, kangi aikwisa."

9 Umwene uju atuugeele pa kikota ikya butwa, jo muumi bwila na
bwila. Ifipeligwa fila akabalilo koosa fikumpaala nu kummwimika
nu kugwa ulupi. 10 Po boope abakuulu bala 24 bikufugama nkyeni
mmyake ukummwipuuta umwene uju atuugeele pa kikota ikya butwa.

---

* **4:1** 4:1 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:10. † **4:2** 4:2 Jumo atuugeelepo Kokuti Kyala. ‡ **4:5** 4:5 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:4.

Bikummwipuuta umuumi bwila na bwila, kangi bikusisopa ingiga
syabo isya butwa nkyeni nkikota kyake ikya butwa. Bikuti,
11 “Gwe Ntwa gwitu na gwe Kyala gwitu,
ubagiisye ugwe, ukutuufigwa nu kwimikigwa,
paapo gwapelile utundu toosa,
na ku bwigane bwako fyapeliigwe,
kangi filipo.”

5

Kalata na Kang’oosi

1 Po ndinkummbona kalata nkiboko ikiiliilo ikya jula uju aatuugeele
pa kikota ikya butwa. Kalata uju aasimbiigwe nkati na munyuma.
Kangi aakolekeliigwe ni fikolekelo fihaano na fibili.
2 Ndinkummbona ugwandumi ugwa maka, ikulaata ukulaaluusya
ikuti, “Jo jwani uju abagiile ukwabula ifikolekelo fyake nu kubaalula
kalata uju?” 3 Akaalipo umundu najumo, kumwanya pamo pakiisu
pamo ku busyuka, uju aabagiile ukubaalula nu kubala kalata ujo.
4 Po une ndinkwanda ukulila fiijo, paapo ngaalimmbwene umundu
najumo uju abagiile ukubaalula nu kubala kalata ujo. 5 Po
jumo mbakuulu bala alinkuumbuula alinkuti, “Ulingalilaga! Keeta,
Ngalamu ugwa nkikolo ikya Juuta, ndujungu ulwa malafyale Ndaabiti,
atolile.* Umwene jo uju abagiile ukwabula ifikolekelo ifyo fihaano na
fibili, nu kubaalula kalata ujo.”
6 Po ndinkummbona Kang’oosi† iimile kifuki ni kikota kya butwa,
aafwene ngati abooliigwe. Aasyunguutiliigwe ni fyumi fila fina,
pamopeene na bakuulu bala. Aali ni mbembe ihaano na ibili, na
maaso mahaano na mabili,‡ isi syo Mbepo ihaano na ibili§ isya
Kyala, isi aasitumile pakiisu kyosa. 7 Alinkwakwega kalata jula
nkiboko ikiiliilo ikya jula aatuugeele pa kikota ikya butwa. 8 Bo
eegile kalata jula, ifipeligwa fila fina, pamopeene na bakuulu bala
24, balinkufugama nkyeni mwa Kang’oosi. Boosa baali ni fisango, ni
nyangabya isya sahabu isi syaliiswile ifya kufuukisya. Ifya kufuukisya
ifyo syo nyiipuuto sya biikemo.
9 Balinkwimba ulwimbo ulupya balinkuti,
“Ubagiisye ugwe ukwega kalata ujo,
nu kwabula ifikolekelo fyake,
paapo gwabooliigwe,
na kwi ilopa lyako gwalimmuuliile Kyala abandu,
ukufuma mfikolo fyosa na mu njobelo syosa,
kangi ukufuma mfiisu fyosa.
10 Ubabiikile ukuti bajege banyafyale nu kuja bapuuti
baa kummbombela Kyala gwitu,
boope bikwisa kulongosyaga pakiisu.”
11 Po ndinkukeeta, ndinkupilika amasyu agaa bandumi bingi, aba
bakisyunguutiile ikikota kya butwa, ni fipeligwa fina na bakuulu bala

* **5:5** 5:5 Bala kalata gwa Jeesaja 11:1, 10. † **5:6** 5:6 Kang’oosi Bala ku Isyakulingaania.
‡ **5:6** 5:6 Imbembe ihaano na ibili, na maaso mahaano na mabili Kokuti Kyala akaagilwa
nafimo mmaka gaake. Amaaso mahaano na mabili kokuti Kyala atikusigiligwa ukukeeta na
kandu kokoosa. § **5:6** 5:6 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:4.

24. Abandumi baali bingi fiijo, ukabagila ukubabala. 12 Balinkulaata
ukwimba balinkuti,
“Kang’oosi uju abooliigwe,
abagiisye ukwambilila ubukulumba nu bukabi,
na mahala na maka,
nu lwimiko nu busisya ni nduufyo!”
13 Po ndinkupilika ifipeligwa fyosa ifi fyali kumwanya, na ifi fyali
pakiisu, na ifi fyali ku busyuka, na ifi fyali mu nyanja. Fyimbaga
fyatigi,
“Uju atuugeele pa kikota ikya butwa, na Kang’oosi,
bali ni nduufyo nu lwimiko nu busisya na maka goosa bwila na bwila.”
14 Ifipeligwa fila fina filinkuti, “Ameni.” Boope abakuulu bala 24
balinkufugama nu kwipuuta.

6

Kang’oosi ni fikolekelo

1 Po ndinkummbona Kang’oosi ikwabula ikikolekelo ikya kwanda.
Ndinkupilika ikipeligwa kimo mfipeligwa fina kikujoba kwi isyu ilya
kutajanika kilinkuti, “Isaga!” 2 Ndinkujibona ifalaasi inyeelu, na uju
aaliitogilepo aali nu bupinde, alinkupeeligwa ingiga ijaa butwa, po
alinkusookako kumwanya bo atolile, ukuti endelelege ukutola.
3 Po Kang’oosi alinkwabula ikikolekelo ikya bubili, ndinkupilika
ikipeligwa ikya bubili kikuti, “Isaga!” 4 Jilinkusooka ifalaasi ingeseefu
bo ulwa mooto, na uju aaliitogilepo alinkupeeligwa ubulagili ubwa
kusoosyapo ulutengaano pakiisu, ukuti abandu bagoganege. Umwene
alinkupeeligwa uluubo ulunywamu.
5 Po Kang’oosi alinkwabula ikikolekelo ikya butatu, ndinkupilika
ikipeligwa ikya butatu kikuti, “Isaga!” Ndinkukeeta kumwanya. Uko
ndinkujibona ifalaasi indiitu, na uju aaliitogilepo aali ni kipimilo
mmaboko gaake. 6 Ndinkupilika bo ulwa iisyu pakati pa fipeligwa
fila fina, likuti, “Akapapike kamo akaa nganu ku mfwalo ugwa isiku
limo,* nu tupapike tutatu utwa syaili† ku mfwalo ugwa isiku limo, looli
ulingoonangaga imisyungu ti na maafiilu.”
7 Po Kang’oosi bo aabwile ikikolekelo ikya buna, ndinkupilika
ikipeligwa ikya buna kikuti, “Isaga!” 8 Ndinkukeeta kumwanya. Uko
ndinkujibona ifalaasi imbuba, uju aaliitogilepo ingamu jaake aali jo
Bufwe, kangi Ngolongo alinkulongosania nagwe. Balinkupeeligwa
ubulagili ikijabo kimo ikya kiisu mfijabo fina (1/4), ukuti babagoge
abandu nu luubo, ku njala, ku mbungo na ku finyamaana ifikali ifya
ndiisu.
9 Po Kang’oosi bo aabwile ikikolekelo ikya buhaano, ndinkubabona
abandu baali paasi pa kigemo. Abandu abo bo aba baabooliigwe
kunongwa jaa kufumusya iisyu lya Kyala, na kunongwa jaa isi baa-
sisimikisyaga. 10 Balinkulaata ukulila balinkuti, “Gwe Ntwa gwa maka
goosa, gwe Mwikemo, gwe gwa bwanalooli, kukaabila mpaka ndili,
ukubalonga nu kubagomokesya ububiibi abandu aba bali pakiisu,
kunongwa jaa koona iilopa lyitu?” 11 Po abandu bala balinkupeeligwa
imyenda imyelu. Kangi balinkubuuligwa ukuti, baguulilepo akabalilo

* **6:6** 6:6 Umfwalo ugwa isiku limo NKigiliki bikuti Indenali jimo. † **6:6** 6:6 Isyaili Iseke isi sili bo ulwa nganu, syali nu ntengo unnandi.

akanandi, mpaka ubwingi bwa babombeli abiinaabo na baamyabo bongelepo, aba bikwisa kugogigwa bo abeene.
12 Po Kang'oosi alinkwabula ikikolekelo ikya ntandatu, ndinkupilika
akasenyenda akanywamu. Iisuba lilinkuja itiitu bo ulwa ilogota
ili lilukiigwe nu lusyoja ulutiitu, umwesi goosa gulinkuja nkeseefu
bo ulwa ilopa. 13 Indondwa silinkusatukila pakiisu, bo ulwa
nkuju ugu gukubululusya iseke syake bo umbelo unkali gukukula.
14 Umpaalanga gulinkujonga, bo ulwa bunyasa ubu bukuniengigwa.
Ifyamba fyosa, ni sungo isya pakati pa nyanja silinkusookapo pabujo
bwabo.
15 Po abanyafyale baa pakiisu, abakululumba baa basikali,
abakululumba abangi, abakabi, abaa maka, abatumwa boosa
na baabuke boosa, balinkwibiililila mu mbako, na paasi pa
mabwe amanywamu agaa mfyamba. 16 Abo boosa balinkulaata,
balinkufibuula ifyamba na mabwe, balinkuti, "Namutugwilege,
mutufise, alingatubona uju atuugeele pa kikota ikya butwa. Kangi
mutwepusye ku lufundo ulwa ngalalisi sya Kang'oosi. 17 Namanga
iisiku iinywamu ilya ngalalisi syake lifikile. Jo jwani uju abagiile
ukwima?"

7

Abandu baa Kyala bikubiikigwa ikimanyilo ni kikolekelo

1 Isyo bo sikindile, ndinkubabona abandumi bana, biimile mfibafu
fina ifya pakiisu. Abandumi abo baasigilaga umbelo ugwa kufuma
ifibafu fina ifya pakiisu, ukuti umbelo gulingakulaga pakiisu, mu
nyanja, pamo mmipiki. 2 Ndinkummbona ugwandumi ujungi ikufyuka
ukufuma kubusookelo, aali ni kikolekelo ikya Kyala uMuumi ikya
kubabiika abandu ikimanyilo. Alinkulaata ukubabuula abandumi
bala bana, aba baapeeliigwe ukoonanga ifiisu ni nyanja, 3 alinkuti,
"Mulingoonanga ikiisu, pamo inyanja, pamo imipiki, mpaka bo
tubabiikile ikimanyilo ikyo pa fyeni fyabo, ababombeli abaa Kyala
gwitu."
4 Po ndinkupilika ubwingi bwabo aba baabiikiigwe ikimanyilo ikyo,
mfikolo fyosa ifya Banyaisilaili, abandu 144,000.

5 Abaa nkikolo ikya Juuta 12,000
Abaa nkikolo ikya Lubeni 12,000
Abaa nkikolo ikya Gati 12,000
6 Abaa nkikolo ikya Aaseli 12,000
Abaa nkikolo ikya Nafutali 12,000
Abaa nkikolo ikya Manasi 12,000
7 Abaa nkikolo ikya Simyoni 12,000
Abaa nkikolo ikya Leebi 12,000
Abaa nkikolo ikya Isakali 12,000
8 Abaa nkikolo ikya Sabuloni 12,000
Abaa nkikolo ikya Joosefu 12,000
Abaa nkikolo ikya Benjamini 12,000.

Ikilundilo ikya bandu baa mfiisu fyosa

9 Isyo bo sikindile, ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkukibona
ikilundilo ikinywamu fiijo ikya bandu aba akajako uju abagiile

ukubabala. Abandu abaa kufuma mfiisu fyosa na mfikolo fyosa na mu njobelo syosa, baalyimile nkyeni nkikota ikya butwa na nkyeni mwa Kang'oosi. Baafwele imyenda imyelu, kangi bakolile isamba isya tugindwa. 10 Balinkulaata ukujoba, balinkuti,
"Ubupoki bukufuma kwa Kyala gwitu,
uju ikutuugala pa kikota ikya butwa,
na kwa Kang'oosi."
11 Abandumi boosa baalyimile mfibafu fyosa ifya kikota ikya butwa,
ni fya bakuulu ni fya fipeligwa fina. Balinkugwa ulupi nkyeni nkikota
ikya butwa nu kummwipuuta Kyala, 12 balinkuti,
"Ameni!
Gwe Kyala gwitu,
tukukutuufya, tukukwimika, tukukugwila ulupi,
kangi amahala, ubukulumba na maka,
fyako bwila na bwila.
Ameni!"
13 Mbakuulu abo, jumo alinkuundaaluusya alinkuti, "Abandu
aba bafwele imyenda imyelu bo baani? Bafumile kuugu?"
14 Ndinkummwamula ndinkuti, "Gwe ntwa, ugwe umeenye." Po
umwene alinkuti, "Abandu aba bafumile mu ngubilo inywamu.
Abeene basukile imyenda gyabo nu kugipela ukuja myelu, mwi ilopa
ilya Kang'oosi.
15 "Jo nongwa iji bali nkyeni nkikota ikya butwa ikya Kyala.
Bikummwipuuta Kyala pakilo na pamuusi
mu tempeli jaake inyiikemo,
umwene uju atuugeele pa kikota ikya butwa
ikubapa ubujo nu kubalindililа.
16 Injala jitiisakubalumamo siku, pamo ukuumilwa amiisi,
kangi iisuba nu bupyu aafitikubookyaga.*
17 Kang'oosi uju ali pa kikota ikya butwa aikubatiimaga,
aikubatwalaga mu nyiibuko isya miisi
aga gikutwala ubuumi.
Kangi Kyala aikubapyasiila amaasosi goosa
mmaaso gaabo."

8

Ikikolekelo ikya buhaano na bubili ni kyombo ikya sahabu

1 Kang'oosi alinkwabula ikikolekelo ikya buhaano na bubili.
Kumwanya kwamyekile akabalilo akapimba.* 2 Po ndinkubabona
abandumi bahaano na babili aba bikwima nkyeni mwa Kyala,
balinkupeeligwa ingangabwite ihaano na ibili.
3 Joope ugwandumi ujungi alinkwisa, alinkwima nkyeni nkigemo,
aakolile ulwangabya ulwa sahabu ulwa kufuukisya. Alinkupeeligwa
ifya kufuukisya fingi, ukuti abiike pamopeene ni nyiipuuto sya bandu
baa Kyala boosa pa kigemo ikya sahabu, iki kili nkyeni nkikota
ikya butwa. 4 Ilyosi ilya tundu utu tukufuuka, lilinkufuuka nkyeni
mwa Kyala pamopeene ni nyiipuuto isya bandu baa Kyala, ukufuma
nkiboko ikya gwandumi.

* **7:16** 7:16 Bala kalata gwa Jeesaja 49:10. * **8:1** 8:1 Akabalilo akapimba NKigiliki bikuti Inuusu ijaa sala jimo buno.

5 Po ugwandumi ujo alinkwega ulwangabya lula ulwa kufuukisya,
alinkubiikamo umooto ugwa pa kigemo, alinkoonela nkiisu. Kulinkuja
ni fimweku ifya njasi nu kutajanika kwa njasi na kasenyenda.

Ingangabwite ihaano na ibili

6 Po abandumi bala bahaano na babili aba baali ni ngangabwite
ihaano na ibili, balinkwitendekesya ukuti basikube.
7 Po ugwandumi ugwa kwanda alinkukuba ingangabwite jaake.
Nakalinga kulinkuja ni fula ijaa mabwe nu mooto ugu gongeene ni
ilopa, filinkutaagigwa nkiisu. Po ikijabo kimo ikya kiisu gilinkupya
imipiki ni liisu iibisi lyosa.
8 Joope ugwandumi ugwa bubili alinkukuba ingangabwite jaake.
Akandu aka kali bo ikyamba ikinywamu iki kyakaga umooto,
kalinkutaagigwa mu nyanja. Po ikijabo kimo ikya nyanja kilinkuja
ilopa, 9 ifipeligwa ifyumi ifi filimo mu nyanja ikijabo kimo filinkufwa,
ikijabo kimo ikya sitima kilinkoonangika.
10 Joope ugwandumi ugwa butatu alinkukuba ingangabwite jaake.
Ulutondwa ulunywamu lulinkusatuka ukufuma kumwanya, ulu lwak-
aga bo ulwa nyaale, lulinkugwila ikijabo kimo ikya nyiisi, ni kijabo
kimo ikya nyiibuko isya miisi. 11 Ingamu jaa lutondwa ulo baatigi
Bukali. Po ikijabo kimo ikya miisi galinkuja makali. Abandu bingi
balinkufwa ku miisi ago, paapo amiisi gaajile makali fiijo.
12 Joope ugwandumi ugwa buna alinkukuba ingangabwite jaake.
Kukabalilo iisuba, umwesi ni ndondwa filinkukomigwa, ukuti fije ni
ngiisi kukabalilo. Po kukabalilo ako fikaamulikaga pamuusi na pakilo.
13 Ndinkukeeta kumwanya. Ndinkupilika iisyu ilya ipuula limo ili
likupululuka mmwanya, lilinkulaata ukujoba lilinkuti, “Ahiili! Ahiili!
Ahiili! Kuli aba bali pakiisu! Kunongwa jaa isyu lya ngangabwite isi
sisyele isya bandumi batatu, aba biitendekiisye ukusikuba.”

9

1 Joope ugwandumi ugwa buhaano alinkukuba ingangabwite jaake.
Ndinkulubona ululondwa ulungi ulu lufumile kumwanya, lusatwike
nkiisu, loope lulinkupeeligwa ikya kwigulila ku bwina ubwa ku
ngolongo.* 2 Ululondwa lulinkwigula ubwina ubwa ku ngolongo,
ilyosi lilinkufuuka ukufuma mbwina bula, bo ulwa lyosi ilya kigemo
ikinywamu ikya mapamba. Po iisuba na kumwanya kulinkuja ngiisi
kunongwa jaa lyosi lila ilya mbwina.
3 Amapalaalila galinkusooka ukufuma ndyosi, galinkusooka panja
nu kubalanila pakiisu, galinkupeeligwa amaka bo amaka agaa baakali-
isa. 4 Kangi galinkulagiligwa ukuti galingoonangaga iliisu ilya pakiisu,
amaani, pamo umpiki gogoosa, looli beene abandu aba bakaja ni
kimanyilo ikya Kyala pa fyeni fyabo. 5 Kangi amapalaalila ago
galinkulagiligwa ukuti galingabagogaga abandu abo, looli gabape
ingubilo akabalilo akaa myesi mihaano. Ububabe bwabo bwali bo
ulwa bubabe ubwa kulumigwa na kaliisa. 6 Amasiku ago bo gafikile,
abandu bikwisa kubulondaga ubufwe, looli batikwisa kubwaga siku.
Bikwisa kunyonywaga ukufwa, looli bikwisa kutoligwa ukufwa.

---

* **9:1** 9:1 Ingolongo Bala ku Isyakulingaania.

7 Imibili igya mapalaaliila ago gyafwene bo ifalaasi isi siitendekiisye ku bwite.† Mmitu gyabo gaafwele ifi fikufwana ngiga isya sahabu isya butwa. Kangi kumaaso gafwene na bandu. 8 Gaali ni ny-wili indali bo isya bakiikulu, amiino gaabo gaali bo amiino agaa ngalamu. 9 Mfipambaga fyabo gaafwele ifya kwisigiliila ifya kyela. Amapiko gaabo gaapilikigwaga bo ulwa iisyu ilya mageleeti amingi aga gikukwabigwa ni falaasi isi sikubopela ku bwite. 10 Gaali ni miswigala bo igya kaliisa igi gyali nu tusuufi. Mmiswigala igyo mwali na maka agaa kubafulasya abandu ku myesi mihaano. 11 Gaali nu malafyale, uju jo gwandumi unkulumba ugwa bwina ubwa ku ngolongo, ingamu jaake mu njobelo ijaa Kihibuli jo Abatoni, na mu njobelo ijaa Kigiliki jo Apolyoni, kokuti, "Uju ikupyuta."

12 Ubutolwe ubwa kwanda bukindile. Keeta! Busyele ubutolwe bubili ubungi ubu bukwisa.

Ingangabwite ijaa ntandatu

13 Po ugwandumi ugwa ntandatu alinkukuba ingangabwite jaake. Ndinkulipilika iisyu limo ili likufuma mu mbembe sila ina isya kigemo ikya sahabu, iki kili nkyeni mwa Kyala. 14 Iliisyu ilyo lilinkummbuula ugwandumi ugwa ntandatu uju aali ni ngangabwite ukuti, "Ubaabule abandumi bana, aba bapinyiigwe pa lwisi ulunywamu Fulati."‡

15 Ugwandumi jula alinkubaabula abandumi bala bana. Baaliitendekiisye ku sala jijiiji na kwi isiku liliili na ku mwesi guguugu na ku kyinja kikiiki, ukuti babagoge abandu ikijabo kimo mfijabo fitatu (1/3). 16 Ubwingi ubwa basikali baabo aba baaliitogile ifalaasi, baali milioni 200. Naapiliike ubwingi bwabo.

17 Ifalaasi isyo na aba baaliitogile baali bo ulu. Baafwele ifya kwisigiliila ifya kyela, ifya langi ijaa mooto, ijaa bululu ni jaa kajinja. Imitu igya falaasi sila gyali bo imitu igya ngalamu. Nkanwa kaabo syasookaga indapi isya mooto, ilyosi na mabwe aga gikwaka. 18 Ikijabo kimo ikya bandu abaa pakiisu, baagogiigwe nu butolwe bula butatu, ubu bwatwaliigwe ni ndapi isya mooto, ilyosi nu mooto ugwa mabwe aga gikwaka, ugu gukufuma nkanwa akaa falaasi isyo. 19 Amaka gaa falaasi isyo gaali nkanwa kaabo na mmiswigala gyabo, paapo imiswigala gyabo gyali bo ulwa njoka, isi sili ni mitu, igya kubafulasya abandu.

20 Abandu aba baasyele, aba bakaafwile mbutolwe ubo, baakaanile ukupinduka ukufuma mbutulanongwa bwabo. Bakaalekile ukwipuuta ku mbepo inyali, ni fifwani ifya sahabu, ni fya feesa, ni fya kibungu, ni fya mabwe, ni fya mipiki, ifi fikabagila ukukeeta pamo ukupilika pamo ukwenda. 21 Kangi bakaapindwike nu kubuleka ubugogi, ubulosi, ubulogwe nu buhiiji.

10

Ugwandumi na kalata unnandi

1 Po ndinkummbona ugwandumi ujungi ugwa maka, ikusuluka ukufuma kumwanya. Aasyunguutiliigwe ni ibingo, kangi ululanga

† **9:7** 9:7 Bala kalata gwa Joeli 2:4. ‡ **9:14** 9:14 Fulati Ulwisi ulo gwali go mpaka ugwa bunyafyale ubwa Balooma. Abalugu baabo baafumaga kwi isiilya ilya mpaka ugo. Bala kalata gwa Jeesaja 8:7-8.

lwali pamwanya pantu gwake. Kumaaso aalangalaga bo ulwa isuba, amalundi gaake gaabonekaga bo ulwa mbanda sya mooto. 2 Nkiboko kyake aakolile kalata unnandi, uju aabaaluliigwe. Alinkukanya ikilundi kyake ikiiliilo mu nyanja, ni kiimama alinkukanya pi isiilya. 3 Po alinkulaata ukujoba bo ulwa ngalamu iji jikuguluma. Po umpaalanga gulinkutajanika kahaano na kabili. 4 Ukutajanika ukwa njasi kahaano na kabili bo kupilikiigwe, ndinkwitendekesya ukusimba. Looli ndinkupilika iisyu ukufuma kumwanya likuti, "Ugakolekele amasyu ago! Ulingasimba isi usipiliike isya masyu mahaano na mabili aga gagulwime."

5 Po ugwandumi jula, uju naalimmbwene akanyile mu nyanja na pi isiilya, alinkwinula ikiboko kyake ikiiliilo kumwanya. 6 Alinkulapa kwa Kyala, uju ali nu buumi bwila na bwila, uju aapelile umpaalanga na pakiisu ni nyanja, pamopeene na fyosa ifi filimo umo. Alinkuti, "Kukajapo ukukaabila kangi. 7 Looli ugwandumi ugwa buhaano na bubili bo ikwisa kukukuba ingangabwite jaake, Kyala ikwisa kumaliisya ulubaatiko lwake ulwa mbutiitu, bo muno aababuulile ababombeli baake abakunguluka."

8 Po iisyu lila ili naalipiliike ukufuma kumwanya, lilinkujoba na niine kangi lilinkuti, "Buuka ukeege kalata jula abaaluliigwe, nkiboko ikya gwandumi jula akanyile mu nyanja na pi isiilya." 9 Po ndinkubuuka ku gwandumi jula, ndinkummbuula ukuti, ambepo kalata unnandi jula. Alinkuumbuula alinkuti, "Gwege ulye. Bo uliile ikujaga nkali munda mmyako, looli ikujaga nnyaafu nkanwa mmyako ngati luuki." 10 Po ndinkwega kalata unnandi jula, uju aali nkiboko ikya gwandumi jula, ndinkulya. Kalata jula aali nnyaafu ngati luuki nkanwa mmyangu, looli bo mmilile, aali nkali munda mmyangu.

11 Po balinkuumbuula balinkuti, "Kulondigwa ukukunguluka isi sikwisa kuboneka ku fikolo fingi, na kufiisu fingi, ku bandu abaa mu njobelo inyingi, na ku banyafyale abingi."

11

Abakeeti babili

1 Ndinkupeeligwa ingili jaa kupimila, po Kyala alinkuumbuula alinkuti, "Buuka ukajipime itempeli jangu ni kigemo kyake, ukababale aba bikwipuutamo. 2 Looli ndupaso ulwa panja* ulingapima, paapo mbapeele aba bakaja bandu bangu. Bikwisa kukakanya akaaja akiikemo imyesi amalongo mana na mibili. 3 Une, ngwisa kubapa ubulagili abakeeti bangu babili, bikwisa kukunguluka inongwa syangu amasiku galagala 1,260, bo bafwele imyenda igya malogota, ukunangisya ubusulumanie."

4 Abakeeti abo gyo misyunguti mibili ni fikolela nyaale fibili.† Biimile nkyeni mwa Kyala, uNtwa gwa pakiisu. 5 Linga umundu ikulonda ukubafulasya, umooto gukwisa kusooka nkanwa mmyabo nu kubagoga abalugu baabo. Ulo mo muno umundu gwesa uju ikulonda ukubafulasya, ikwisa kugogigwa. 6 Aba bali nu bulagili ubwa kwigala umpaalanga, ukuti ifula jilingatimaga ku masiku goosa aga bikukunguluka inongwa sya Kyala. Kangi bali nu bulagili ubwa

* **11:2** 11:2 Ndupaso ulwa panja Bala iisyu Itempeli ku Isyakulingaania. † **11:4** 11:4 Bala kalata gwa Sakalija 4:1-14.

kusanusya amiisi goosa ukuja ilopa, nu kutwala ubutolwe ubwa luko nu luko pakiisu bo muno biiganiile.
7 Bo bamalile ukufumusya inongwa syangu, iinyamaana limo iisisya ili likufuma mbwina ubwa ku ngolongo likwisa kulwa nabo, likwisa kubatola nu kubagoga. 8 Imifimba gyabo gikwisa kusyala mu njila inywamu ijaa kaaja kala akanywamu, aka mu njobelo ijaa mbupingamu bikuti Sotoma pamo Misili. Apo po apa baalinkomeliile pa kikohekano uNtwa gwabo Jesu Kilisiti.
9 Abandu baa mfikolo fyosa na mu njobelo syosa na baa mfiisu fyosa, bikwisa kugibona imifimba gyabo ku masiku matatu ni nuusu, batikwisa kwitika ukugisyila. 10 Abandu boosa aba bikutuugala pakiisu, bikwisa kuhoboka nu kusekela nu kupeelana utwa kusekeesya, ku bufwe ubwa bakeeti abo babili, paapo abakunguluka abo baabapeele ingubilo aba bikutuugala pakiisu apa.
11 Looli bo gakindile amasiku matatu ni nuusu (3 1/2), ndinkwaga umuuji ugwa buumi ugu gufumile kwa Kyala gulinkubingila, balinkwima. Abandu balinkutiila fiijo bo bababwene ukuti basyukile. 12 Po abakunguluka babili bala, balinkupilika iisyu iinywamu ukufuma kumwanya, lilinkubabuula lilinkuti, “Namufyuke kuno!” Balinkufyuka kumwanya mwi ibingo, po abalugu baabo balinkubakeeta. 13 Akabalilo kalakala kulinkuja na kasenyenda akanywamu, ikijabo kimo ikya kiisu kilinkubulutuka. Abandu 7,000 balinkufwa ku kasenyenda ako. Aba baasyele balinkutiila fiijo, balinkuntuufya Kyala ugwa kumwanya.
14 Ubutolwe ubwa bubili bukindile. Keeta, ubutolwe ubwa butatu bukuja pakwisa kisita kukaabila!

Ingangabwite ijaa buhaano na bubili

15 Po ugwandumi ugwa buhaano na bubili alinkukuba ingangabwite jaake. Ndinkupilika amasyu amanywamu kumwanya, galinkuti,
“Ubunyafyale ubwa pakiisu
bujile Bunyafyale bwa Kyala uNtwa gwitu,‡
na Meesija gwake,§
ikulongosyaga bwila na bwila.”
16 Na bakuulu bala 24, aba bikutuugala pa fikota fyabo ifya butwa nkyeni mwa Kyala, balinkufugama, balinkummwipuuta Kyala.
17 Balinkuti,
“Gwe Ntwa Kyala uMwene maka goosa,
tukugwa ulupi kumyako ugwe,
gwe ulipo, kangi gwalipo,
paapo gwegile amaka kulumba,
gwandile ukulagila.
18 Abandu baa mfiisu ifingi bakaleele fiijo,
looli ingalalisi syako sifikile.
Akabalilo kafikile akaa kubalonga abafwe,
na kaa kubahomba ababombeli baako abakunguluka,
na biikemo, na aba bikujiimika ingamu jaako,
abasisya na bafujufu,

‡ **11:15** 11:15 UBunyafyale bwa Kyala uNtwa gwitu Bala iisyu UBunyafyale bwa Kyala ku Isyakulingaania. § **11:15** 11:15 Meesija Bala ku Isyakulingaania.

kangi akabalilo kafikile akaa kuboonanga
aba bikoonanga pakiisu apa.”
19 Po itempeli jaa Kyala iji jili kumwanya jilinkwiguka. Iibokosi lya
Kyala ilya lwitikano* lilinkuboneka mu tempeli. Kulinkuja ni fimweku
ifya njasi nu kutajanika na kasenyenda, ni fula inywamu ijaa mabwe.

12

Unkiikulu ni nyiifwila

1 Po kilinkuboneka ikimanyilo ikikulumba mu mpaalanga.
Alinkuboneka unkiikulu jumo uju aafwele iisuba. Goope umwesi
gwali paasi pa malundi gaake, kangi muntu mmyake aafwele ingiga
ijaa ndondwa kalongo na ibili. 2 Unkiikulu jula aali ni kifuba, aalilaga
kunongwa jaa lubabo ulwa kupaapa.
3 Kangi ndinkukibona ikimanyilo ikingi mu mpaalanga.
Jilinkuboneka inyiifwila inywamu ingeseefu bo ulwa mooto. Jaali
ni mitu mihaano na mibili, ni mbembe kalongo. Kukuti ntu gwali
ni ngiga ijaa butwa. 4 Unswigala gwake gulinkukwaba ikijabo ikya
ndondwa ukufuma kumwanya, nu kusisopa pakiisu. Inyiifwila ijo
jilinkwima nkyeni mu nkiikulu jula uju ali kifuki ukupaapa, ukuti
linga apaapile, jimmile umwanaake. 5 Po unkiikulu jula alinkupaapa
umwana unnyambala, uju jo gwa kubalagila abandu boosa ni ngili
jaa kyela. Po umwanaake alinkwegigwa ukubuuka kwa Kyala, pa
kikota ikya butwa. 6 Po unkiikulu jula alinkubopela ndungalangala,
kuno Kyala aalintendekekiisye ubujo, ukuti answile uko akabalilo
akaa masiku 1,260.

Bikujikaga inyiifwila ukufuma kumwanya

7 Po kulinkuja nu bwite kumwanya. Unkulumba gwa bandumi,
ingamu jaake Mikaili,* pamopeene na bandumi baake balinkulwa ni
nyiifwila jila. Joope jilinkulwa pamopeene na bandumi baake. 8 Looli
inyiifwila jila na bandumi baake baatoliigwe, jikaakabile kangi ubujo
bwake kumwanya. 9 Mikaili na bandumi baake balinkujisopa paasi
inyiifwila jila, jilinkusatuka paasi na bandumi baake boosa. Inyiifwila
ijo jo njoka jila ijaa kufuma liijolo, iji bikuti uMoohesi pamo Seetano,
uju ikubasyoba abandu boosa abaa pakiisu.†
10 Po ndinkupilika iisyu iinywamu ukufuma kumwanya lilinkuti,
“Liilino Kyala gwitu abapokile abandu baake!
Liilino anangiisye amaka gaake nu Bunyafyale bwake!
Kangi Meesija gwake anangiisye ubulagili bwake!
Namanga Mikaili na bandumi baake,
bansopile paasi uju ikubasitaaka abiitiki biiniitu,
uju ikubasitaaka nkyeni mwa Kyala gwitu,
pakilo na pamuusi.
11 Abiitiki biiniitu bantolile kwi ilopa ilya Kang’oosi,
na ku bwanalooli ubu bikubufumusya pabwelu.
Abo bakaabupaasyaga ubuumi bwabo,
kangi bakaatiilaga ukufwa.

---

* **11:19** 11:19 Iibokosi lya Kyala ilya lwitikano lyali ibokosi ili Moose aabiikile indagilo kalongo isya Kyala. * **12:7** 12:7 Mikaili ndongosi gwa bandumi nkulwa kwabo. Bala kalata gwa Ndaanieli 10:13; 12:1. † **12:9** 12:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 3:1-15.

12 Liilino namusekelege, umwe mwe muli kumwanya,
na mwe mukutuugala umo!
Ahiili ikiisu ni nyanja!
Seetano asulwike kumyinu ni ngalalisi inywamu fiijo!
Ameenye ukuti ali na kabalilo kapimba itolo."

Inyiifwila jikubapa ingubilo unkiikulu na baanaake

13 Po inyiifwila jila bo jisyageenie ukuti bajisopile pakiisu, jilinkunkonga unkiikulu jula uju aapaapile umwana. 14 Leelo unkiikulu jula alinkupeeligwa amapiko mabili aga gafwene na gaa ipuula iinywamu, ukuti apululuke, abuuke ndiisu, kuno Kyala aalintendekekiisye ubujo. Uko Kyala alinkunswila unkiikulu jula ifyinja fitatu ni nuusu (3 1/2), kubutali ni nyiifwila jila. 15 Inyiifwila jilinkuswa amiisi bo ulwa lwisi ukufuma nkanwa kaake, kunyuma ku nkiikulu jula, ukuti eegigwe na miisi agaa mweleesyo. 16 Looli ikiisu kilinkuntuula unkiikulu jula, kilinkwasama akanwa kaake, kilinkulumila ulwisi lula, ulu lwafumile nkanwa akaa nyiifwila. 17 Po inyiifwila jilinkunkalalila fiijo unkiikulu jula, jilinkusookapo nu kubuuka kukulwa ubwite na baanaake abangi. Abaanaake abo bo aba bikusikola fiijo indagilo isya Kyala, nu bwanalooli bwa Jesu Kilisiti. Po inyiifwila jilinkwima kumbali ku nyanja.

13

Iinyamaana ilya kwanda

1 Ndinkulibona iinyamaana likusooka mu nyanja. Iinyamaana ilyo lyali ni mbembe kalongo, ni mitu mihaano na mibili. Kangi kukuti lupembe lyafwele ingiga ijaa butwa. Kukuti ntu gwali ni ngamu ijaa kwijumbika ukuti lyo lya Kyala. 2 Iinyamaana ili naalibwene lyafwene ni iboole, amalundi gaake gaafwene bo amalundi agaa ndubu,* akanwa kaake kaafwene na kaa ngalamu. Inyiifwila jila jilinkulipapo iinyamaana ilyo amaka gaake agaa kulongosya nu bulagili ubukulumba. 3 Ndinkugubona untu gumo gwaboniike ngati guli nu bufulale ubwa kuligoga, looli ubufulale bulinkupona. Abandu boosa abaa pakiisu balinkuliswiga nu kulikonga iinyamaana lila. 4 Balinkujiipuuta inyiifwila, paapo jaalipeele iinyamaana ubulagili bwake. Kangi balinkuliipuuta iinyamaana lila, balinkuti, "Jo jwani uju afwene ni inyamaana ili? Kangi jo jwani uju abagiile ukulwa nalyo?"

5 Iinyamaana ilyo lilinkwitikisigwa ukujoba amasyu mingi agaa kuntuka fiijo Kyala. Lilinkupeeligwa ubulagili kukabalilo akaa myesi amalongo mana na mibili. 6 Po lilinkwanda ukuntuka Kyala, nu kujituka ingamu jaake, nu bujo bwake, na boosa aba bali kumwanya. 7 Kangi lilinkwitikisigwa ukulwa na bandu baa Kyala nu kubatola. Lilinkupeeligwa ubulagili ku fikolo fyosa, ni njobelo syosa, ni fiisu fyosa. 8 Abandu boosa aba bali pakiisu apa bikwisa kuliipuuta, looli abandu bamo batikwisa kuliipuuta, kokuti aba ingamu syabo sisimbiigwe ukufuma kubwandilo bwa kiisu mwa kalata ugwa buumi ugwa Kang'oosi, uju aabooliigwe.

9 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege.

10 Uju ikulondigwa ukukoligwa na balugu,

* **13:2** 13:2 Indubu kinyamaana ikinywamu, kangi kili ni fyala ifitali.

ikwisa kukoligwa.
Umundu uju ikulondigwa ukuti abandu banngoge nu luubo,
bikwisa kunngoga nu luubo.
Kokuti, abandu baa Kyala bikulondigwa ukuumiililila mu ngubilo nu kunsuubila.

Iinyamaana ilya bubili

11 Ndinkulibona iinyamaana ilingi, likufyuka pamwanya ukufuma paasi pakiisu. Lyali ni mbembe ibili isi syafwene ni mbembe sya kang'oosi, looli lilinkujoba ngati nyiifwila jila. 12 Po lilinkubombela ubulagili boosa ubwa inyamaana lila ilya kwanda pabujo bwake. Po lilinkubafimbilisya abandu boosa aba bali pakiisu ukuti bali-ipuute iinyamaana lila ilya kwanda, ili ubufulale bwake ubwa kuligoga bwaponile. 13 Lilinkubomba ifiika ifinywamu, nu kusulusya umooto ukufuma kumwanya ukwisa pakiisu nkyeni mmbandu. 14 Lilinkubasyoba abandu boosa aba bali pakiisu apa, ku njila jaa fiika fila ifi lyapeeliigwe ni inyamaana ilya kwanda ukufibomba. Lilinkulagila ukuti abandu batendekesye ikifwani ikya inyamaana ilya kwanda ukulyimika, ili lyali lyumi na paapo lyafulasiigwe nu luubo.

15 Iinyamaana lila ilya bubili lilinkupeeligwa ubulagili ubwa kupuutila umuuji nkifwani kila, ukuti kijobege. Kangi ukuti ikifwani ikyo kibagoge boosa aba bikukaana ukukiipuuta. 16 Iinyamaana ilya bubili lilinkubafimbilisya boosa, abasisya na bafujufu, abakabi na balondo, abatumwa na baabuke, ukuti babiikigwe ikimanyilo pa fiboko fyabo ifiiliilo pamo pa fyeni fyabo. 17 Kangi, lilinkulagila ukuti beene abandu bala bali ni kimanyilo iki, bo bikwitikisigwaga ukuula nu kuulisya utundu. Ikimanyilo ikyo jo ngamu jaa inyamaana lila ilya kwanda, pamo imbalilo iji jikufuma mu ngamu jaake.

18 Apo pikulondigwa amahala. Gwesa uju ali na mahala, ajibale imbalilo ijaa inyamaana lila, namanga imbalilo iji jo mbalilo jaa mundu jumo. Imbalilo jaake jo 666.

14

Kang'oosi na bandu 144,000

1 Po ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkummbona Kang'oosi aalyimile pa kyamba Syoni,* pamopeene na bandu 144,000. Abandu abo pa fyeni fyabo, jaasimbiigwe ingamu jaa Kang'oosi ni jaa Gwise. 2 Ndinkupilika iisyu ukufuma kumwanya, ili lyafwene bo ulwa iisyu ilya miisi mingi aga gikusuluka pa mbugujo, kangi lyafwene nu kutajanika ukunywamu ukwa njasi. Iisyu ili naalipiliike lyafwene bo ulwa iisyu ilya fisango, abandu bo bikufikuba. 3 Bimbaga ulwimbo ulupya nkyeni pa kikota ikya butwa, na nkyeni mfipeligwa ifyumi fina na mbakuulu bala. Looli akaalipo uju aabagiile ukumanyila ulwimbo lula, looli bala 144,000 aba Kyala abaabwile pakiisu. 4 Abo bo baa ndumbula inyeelu, aba bakaaliinyasiisyemo mbulogwe.† Aba bikunkonga Kang'oosi kokoosa kuno ikubuuka. Aba baabuliigwe ukufuma mmbandu, nu kubiikigwa ukuja filubukilwa kwa Kyala

* **14:1** 14:1 Ikyamba Syoni Kokuti Jelusalemu, akaaja akiikemo akaa Kyala. † **14:4** 14:4 Ukwinyasya mbulogwe Kokuti ukwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala.

na Kang'oosi. 5 Batikutungulupamo siku, kangi bakaja na kababye nakamo.

Abandumi batatu bikufumusya iNdumi jaa Kyala

6 Ndinkummbona ugwandumi ujungi ikupululuka mmwanya, aali ni Ndumi iNunu ijaa bwila na bwila. Alinkubalumbilila aba bikutuugala pakiisu, ifiisu fyosa ni fikolo fyosa ni njobelo syosa. 7 Alinkulaata alinkuti, "Namuntiilege Kyala nu kuntuufya, namanga akabalilo akaa bulongi bwake kafikile. Mummwipuutege umwene uju aapelile umpaalanga ni kiisu, ni nyanja, ni nyiibuko isya miisi."

8 Ugwandumi ujungi ugwa bubili alinkunkonga, alinkuti, "Kagwile Babeli‡ akaaja akakulumba! Kagwile! Kaabanwesiisye abandu baa mfiisu fyosa ifinga§ ingali. Ukuti banyonywege ukulogwa pamopeene nagwe."

9 Ugwandumi ujungi ugwa butatu alinkubakonga, alinkulaata alinkuti, "Umundu gwesa uju ikuliipuuta iinyamaana ilya kwanda ni kifwani kyake, nu kwambilila ikimanyilo kyake pakyeni, pamo nkiboko, 10 ujo ikwisa kunwa ifinga ingali ijingi, iji syo ngalalisi sya Kyala. Ifinga ijo jitendekesiigwe kisita kongaaniamo na miisi, nkikombe ikya ngalalisi syake. Kyala ikwisa kumpapo ingubilo nu mooto ugwa mabwe aga gikwaka, nkyeni mbandumi abiikemo, na nkyeni mwa Kang'oosi. 11 Ilyosi ilya mooto ugu gukwisa kubapaga ingubilo gukwisa kufyukaga kumwanya bwila na bwila. Batikwisa kutuusyaga pakilo na pamuusi, aba bikuliipuuta iinyamaana ilya kwanda, ni kifwani kyake, na aba bikwambilila ikimanyilo ikya ngamu jaake."

12 Kuli isyo, po bikulondigwa abandu baa Kyala, aba bikusikonga indagilo syake nu kunsuubila Jesu, buumiililege mu ngubilo.

13 Po ndinkupilika iisyu ukufuma kumwanya, lilinkuti, "Usimbe uti, basajiigwe abandu bala, aba ukufuma akabalilo aka, bikufwa bo bammwitiike uNtwa." Joope Mbepo Mwikemo ikuti, "Sya nalooli! Bikwisa kutuusya ukufuma mu ngubilo syabo, kunongwa jaa mbombo syabo inunu isi baabombile."

Ukutondola ifi fili pakiisu

14 Po ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkulibona iibingo ilyelu. Kwali na uju afwene nu Nnyamundu* atuugaliile ibingo ilyo. Aafwele kuntu ingiga ijaa sahabu ijaa butwa, nu kukola isengo inyuugi nkiboko kyake.

15 Ugwandumi ujungi alinkusooka mu tempeli, alinkulaata ukummbuula jula atuugeele mwi ibingo, alinkuti, "Mbimbibi, gwege isengo jaako, ukatondole, paapo akabalilo akaa ntondolo kafikile, ifya kutondola pakiisu fikomile." 16 Po joope uju aatuugeele mwi ibingo alinkusatusya isengo jaake pakiisu nu kukitondola ikiisu kyosa.

17 Ugwandumi ujungi alinkusooka mu tempeli ijaa kumwanya, joope aali ni sengo inyuugi. 18 Ugwandumi ujungi uju jo mwimilili ugwa mooto ugwa pa kigemo, alinkusooka pa kigemo. Alinkulaata

‡ **14:8** 14:8 Babeli Unsimbi gwa kalata uju, ikuti akaaja aka bikuti Looma jo Babeli. Babeli jaali ngamu iji baajibombelaga ukubujoba ubunyafyale ububiibi. § **14:8** 14:8 Ifinga Bala ku Isyakulingaania. * **14:14** 14:14 Nnyamundu Kokuti Meesija Jesu Kilisiti. Bala iisyu Nnyamundu ku Isyakulingaania.

ukummbuula ugwandumi jula, uju aali ni sengo inyuugi, alinkuti, “Gwege isengo jaako inyuugi. Ukatondole ifisaasa ifya maafiilu agaa pakiisu, paapo iseke sibifwifwe.”

19 Po ugwandumi jula alinkusatusya isengo jaake pakiisu, alinkutondola ifisaasa ifya maafiilu aga gali pakiisu. Po alinkufibiika nkyombo ikinywamu ikya kukamilamo iseke isya maafiilu, iki syo ngalalisi sya Kyala.† 20 Abandumi balinkufibiika nkyombo iki kyali panja nkaaja, nu kukamilamo iseke isya maafiilu. Po iilopa lilinkusululuka ukufuma nkyombo ikyo. Ukusululuka ukwa ilopa kulinkufyuka, ukuja kisiba ikitali, iki iilopa lyabagiile ukufika mmakosi mu falaasi, nu butali ubu bwali ikilomita imia itatu.

15

Abandumi bahaano na babili nu butolwe buhaano na bubili ubwa kummaliikisyo

1 Po ndinkukibona ikimanyilo ikingi kumwanya, ikinywamu kangi ikya kuswigisya. Baalipo abandumi bahaano na babili aba baali nu butolwe buhaano na bubili ubwa kummaliikisyo. Ubutolwe ubo buhaano na bubili, bwali bwa kumaliisya ingalalisi sya Kyala.

2 Ndinkukabona akandu aka kaabonekaga bo ulwa nyanja ijaa igalaasi, kaalyongeene nu mooto. Ndinkubabona abandu aba baalitolile iinyamaana lila ilya kwanda, ikifwani kyake, ni mbalilo jaa ngamu jaake.* Abandu abo baalyimile kumbali ku nyanja ijaa igalaasi, baali ni fisango ifi Kyala aabapeele. 3 Bimbaga ulwimbo lwa Moose,† umbombeli gwa Kyala, nu lwimbo ulwa Kang’oosi, balinkuti,

“Gwe Ntwa Kyala uMwene maka goosa,
imbombo syako ngululumba,
kangi sya kuswigisya fiijo!
Ugwe uli Malafyale gwa pakiisu,
injila syako sya bugolofu,
kangi sya nalooli!
4 Gwe Ntwa, akajako umundu uju atikwisa kukwimika,
nu kujituufya ingamu jaako!
Ugwe gwimwene uli mwikemo!
Ifiisu fyosa aafikwisa kumyako,
nu kufugama nkyeni mmyako,
namanga imbombo syako isya bugolofu siboniike.”

5 Isyo bo sikindile, ndinkukubona kumwanya biigwile Pabujo uBwikemo mu heema ijaa kummwipuutilamo Kyala.‡ 6 Po abandumi bala bahaano na babili aba baali nu butolwe buhaano na bubili, balinkusookapo Pabujo bula uBwikemo. Baafwele imyenda imyelu igi gyalangalaga, ni mipango igya sahabu mfipambaga fyabo. 7 Po jumo mfipeligwa fila fina alinkumpapo kukuti gwandumi ulwangabya ulwa sahabu, ulu lwaliiswile ingalalisi sya Kyala, umuumi bwila na bwila. 8 Pabujo bula uBwikemo bwa Kyala, paaliiswile ilyosi ili likufuma mbusisya na mmaka agaa Kyala. Akaalipo uju aabagiile ukwingila

† **14:19** 14:19 Bala kalata gwa Jeesaja 63:3. * **15:2** 15:2 Bala kalata gwa Ubusetuli 13:15-18.
† **15:3** 15:3 Bala kalata gwa Ukusooka 15:1-18. ‡ **15:5** 15:5 Iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala Bala ku Isyakulingaania.

Pabujo bula uBwikemo, mpaka bo bumaliike ubutolwe buhaano na bubili ubwa bandumi bala bahaano na babili.

16

Inyangabya ihaano na ibili isi siiswile ingalalisi sya Kyala

1 Ndinkupilika iisyu iinywamu ukufuma Pabwikemo pala,
lilinkubabuula abandumi bala bahaano na babili, lilinkuti,
"Namubuuke mukoone inyangabya isyo ihaano na ibili isya ngalalisi
sya Kyala pakiisu." 2 Po ugwandumi ugwa kwanda alinkoonela
pakiisu ifya ndwangabya lwake. Amuulu amabiibi aga gikubaba fiijo,
galinkubakola boosa aba baali ni kimanyilo ikya inyamaana lila, na
aba biipuutaga ku kifwani kyake.
3 Po ugwandumi ugwa bubili alinkoonela mu nyanja ifya nd-
wangabya lwake. Inyanja jilinkusanuka ukuja ilopa itupu bo ulwa
ilopa ilya mfimba. Ifipeligwa fyosa ifyumi ifya mu nyanja filinkufwa.
4 Po ugwandumi ugwa butatu alinkoonela ifya ndwangabya lwake
mu nyiisi na mu nyiibuko isya miisi, syope silinkusanuka ukuja ilopa.
5 Po ndinkupilika ugwandumi umwimilili ugwa miisi alinkuti,
"Gwe Mwikemo,
gwe ulipo, kangi gwalipo!
Ugwe uli ngolofu, kangi ulongile ku bugolofu.
6 Abandu baalyonile iilopa ilya biikemo na bakunguluka.
Ugwe ubapeele iilopa ukuti banwe.
Sibabagiisye isyo!"
7 Po ndinkupilika iisyu ukufuma pa kigemo lilinkuti,
"Sya nalooli!
Gwe Ntwa Kyala, gwe Gwa maka goosa!
Ubulongi bwako bwa bugolofu,
kangi bo bwa nalooli!"
8 Po ugwandumi ugwa buna alinkoonela kwi isuba ifya ndwangabya
lwake. Po iisuba lilinkupeeligwa ubulagili ubwa kubookya abandu
nu mooto gwake. 9 Po abandu balinkupya kabiibi fiijo. Balinkuntuka
Kyala, uju aalagiile ubutolwe ubo. Looli bakaapindwike nu kumpa
Kyala ubusisya.
10 Po ugwandumi ugwa buhaano alinkoonela ifya ndwangabya
lwake pa kikota ikya butwa ikya inyamaana lila. Ingiisi
jilinkugwa mbunyafyale bwake, abandu balinkwilumania indimi
syabo kunongwa jaa lubabo lwabo. 11 Balinkuntuka Kyala ugwa
kumwanya kunongwa jaa ngubilo syabo na muulu gaabo. Looli
bakaapindwike ku mbombo syabo imbiibi.
12 Po ugwandumi ugwa ntandatu alinkoonela ndwisi ulunywamu
ulu bikuti Fulati* ifya ndwangabya lwake. Amiisi gaake galinkuuma,
ukuti injila jaa banyafyale aba bikufuma kubusookelo jitendekesigwe.
13 Po ndinkusibona imbepo inyali itatu isi syafwene bo ulwa fyula.
Imbepo inyali sila silinkusooka nkanwa akaa nyiifwila jila na nkanwa
akaa inyamaana lila ilya kwanda,† na nkanwa akaa inyamaana lila

* **16:12** 16:12 Ndwisi ulunywamu ulu bikuti Fulati Kwi isiilya lya lwisi ulu baaliko abalugu baabo. Bala kalata gwa Ubusetuli 9:14. † **16:13** 16:13 Iinyamaana ilya kwanda lyafumile mu nyanja. Bala kalata gwa Ubusetuli 13:1. Iinyamaana ilya bubili lyafumile nkiisu. Bala kalata gwa Ubusetuli 13:11.

ilya bubili, ili jo nkunguluka gwa butungulu. 14 Isyo syo mbepo inyali isi sikubomba ifiika, nu kubuuka ku banyafyale baa mfiisu fyosa, kukubabungaania pamopeene, kukulwa ubwite pi isiku lila ilya ngalalisi sya Kyala uMwene maka goosa.

15 Jesu aajobile ukuti, "Keeta! Une ngwisa bo muno unhiiji ikwisila! Asajiigwe umundu uju ali maaso nu kusita kugileka imyenda gyake, ukuti angiisa kwenda kitali nu kusuuka pabwelu."

16 Po imbepo inyali sila silinkubabungaania abanyafyale bala pabujo, ubu ku njobelo ijaa Kihibuli bikuti Alamagetoni.‡

17 Po ugwandumi ugwa buhaano na bubili, alinkoonela ku mpaalanga ifya ndwangabya lwake. Iisyu iinywamu lilinkupilikigwa ukufuma pa kikota ikya butwa pabwikemo, lilinkuti, "Ubumaliikisyo bufikile!" 18 Kulinkuja ni fimweku ifya njasi nu kutajanika na kasenyenda akanywamu aka kakabonekamo siku ukufuma akabalilo akaa kupeligwa abandu. 19 Po akasenyenda kala, kalinkukajabania akaaja kala akakulumba Babeli ifijabo fitatu. Kalinkutugwisya utwaja utwa fiisu fyosa. Kyala akaakalekile ukukalonga akaaja akakulumba akaa Babeli. Alinkukanwesya ikikombe ikya finga ingali ijaa ngalalisi syake inywamu. 20 Akasenyenda kala kalinkujugiisya isungo ni fyamba. Filinkujonga loosa kisita kuboneka kangi. 21 Ifula inyingi ijaa mabwe jilinkubatimila abandu. Abandu balinkuntuka Kyala kunongwa jaa butolwe ubwa fula ijo ijaa mabwe, iji bwali butolwe ubunywamu fiijo.

17

Undogwe unkulumba ni inyamaana iikeseefu

1 Po jumo mbandumi bala bahaano na babili, aba baali ni nyangabya ihaano na ibili alinkuumbuula alinkuti, "Isaga, ngukunangisya ubulongi ubu ikupeeligwa undogwe unkulumba, uju ko kaaja aka bakajengile kumbali ku miisi amingi. 2 Abanyafyale baa pakiisu balogilwe nagwe. Aabanwesiisye abandu boosa abaa pakiisu ifinga jaake ingali ukuti balogwe nagwe,* jaabagaaliisye."

3 Mbepo Mwikemo alinkuusulukila, po ugwandumi alinkuunyeega nu kundwala ndungalangala. Uko ndinkummbona unkiikulu iitogile pi inyamaana lila ili lyafumile mu nyanja,† ili ilangi jaake jaali ngeseefu bo ulwa ilopa. Ingamu isya kwijumbika ukuti lyo lya Kyala syasimbiigwe mu mbili goosa ugwa inyamaana. Lyali ni mitu mihaano na mibili ni mbembe kalongo. 4 Unkiikulu jula aafwele umwenda umfubiifu ubutiitu bo ulwa myenda igya kinyafyale, unkeseefu bo ulwa langi ijaa ilopa. Aaliinosiisye ni sahabu, amabwe agaa ntengo ni nyambo isya ntengo isi syalangalaga. Nkiboko kyake aakolile ikikombe ikya sahabu iki kyaliiswile ifya kukalasya fiijo nu bunyali ubwa bulogwe bwake. 5 Ingamu ijaa mbutiitu jaasimbiigwe pakyeni kyake, ukuti,

Babeli unkulumba

‡ **16:16** 16:16 Alamagetoni kyamba iki kili nkiisu ikya Isilaili, apa aBanyaisilaili baalwilaga ubwite kaa kingi. Bala kalata gwa Abalamuli 5:19. * **17:2** 17:2 Ukuti balogwe nagwe Kokuti ukwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala. † **17:3** 17:3 Bala kalata gwa Ubusetuli 13:1.

Unna ugwa balogwe
ni mbombo isi sikukalasya pakiisu

6 Ndinkummbona unkiikulu ujo agaalile iilopa ilya bandu baa Kyala,
aba baagogiigwe kunongwa jaa kufumusya inongwa sya Jesu.

Bo nummbwene naaswigile fiijo. 7 Looli ugwandumi alinkuumbuula
alinkuti, “Keeta kuswiga? Une ngukubuula isya mbutiitu isya nkiikulu
ujo, ni inyamaana ili limpimbile, ili lili ni mitu mihaano na mibili
ni mbembe kalongo. 8 Iinyamaana ilyo, ili ulibwene, lyali lyumi
kubwandilo, akabalilo aka lifwile, looli kummaliikisyo likwisa kusooka
mbwina ubwa ku ngolongo ukuti Kyala alipyute. Abandu abaa pakiisu
bikwisa kuswiga fiijo, aba ingamu syabo sikasimbigwa mwa kalata
ugwa buumi ukufuma kubwandilo bwa kiisu. Bikwisa kuswiga fiijo
ukulibona iinyamaana ili lyali lyumi kubwandilo, akabalilo aka lifwile,
looli kummaliikisyo likwisa kusyuka.

9 “Ulu gikulondigwa amahala! Imitu mihaano na mibili igyo, fyo
fyamba fihaano na fibili‡ ifi unkiikulu ujo afituugaliile. 10 Imitu igyo
kangi bo banyafyale bahaano na babili. Mbanyafyale abo bahaano
na babili, bahaano bafwile, jumo ikulongosya akabalilo aka, nu gwa
kummaliikisyo akaali ukwanda. Bo iisile ikwisa kulongosya kukabalilo
akapimba. 11 Iinyamaana iikeseefu ilyo, ili lyali lyumi, akabalilo aka
lifwile, jo malafyale gwa lwele. Leelo jo jumo ndi bala bahaano
na babili, kangi joope Kyala ikwisa kumpyuta. 12 Imbembe sila
kalongo isi usibwene, bo banyafyale aba bakaali ukulongosya. Looli
bikwisa kupeeligwa ubulagili ubwa kulongosya kukabalilo akapimba
pamopeene ni inyamaana lila. 13 Abanyafyale abo balungeene mu
nyiinogono syabo. Kangi bikwisa kulipapo iinyamaana lila amaka nu
bulagili bwabo boosa. 14 Bikwisa kulwa ubwite na Kang’oosi. Looli
Kang’oosi ikwisa kubatola, paapo jo Ntwa gwa batwa, jo Malafyale gwa
banyafyale. Ikwisa kuja na bandu baake abagolofu, aba aabakooliile
nu kubasungula.”

15 Ugwandumi alinkuumbuula kangi, alinkuti, “Amiisi aga
ugabwene pala, apa undogwe unkulumba atuugeele, fyo filundilo
fya bandu boosa, ni fikolo fyosa, ni fiisu fyosa, ni njobelo syosa.
16 Imbembe sila kalongo isi usibwene pamopeene ni inyamaana
iikeseefu lila, bikwisa kummbenga undogwe jula. Bikwisa kwega
utundu toosa utu ali nato nu kunndeka kitali. Bikwisa kunndya
inyama jaake nu kummookya mmooto. 17 Namanga Kyala juujo
abapelile ukuti baje ni ndumbula jimojeene, ijaa kulipapo iinyamaana
iikeseefu lila, amaka gaabo agaa kulongosya. Bikwisa kulikonga
mpaka bo gaboniike amasyu gaa Kyala. 18 Unkiikulu jula uju
gummbwene, ko kaaja kala akakulumba aka kali nu bulagili ku
banyafyale baa pakiisu.”

18

Ukupyutigwa akaaja akaa mu Babeli

‡ **17:9** 17:9 Ifyamba fihaano na fibili Kokuti akaaja akaa Looma, aka kaajengiigwe pa fyamba fihaano na fibili.

1 Isyo bo sikindile, ndinkummbona ugwandumi ujungi ikusuluka
ukufuma kumwanya, aali nu bulagili ubunywamu. Pakiisu poosa
palinkumulikigwa nu busisya bwake. 2 Alinkulaata alinkuti,
“Kagwile Babeli akaaja akakulumba! Kagwile!
Liililino bujo bwa mbepo inyali.
Kukuti mbepo inyali jikwifisa umo,
kukuti njuni inyali iji jikukalasya,
jikwifisa umo.
3 Namanga abandu baa mfiisu fyosa
banwile ifinga jaake ingali nu kulogwa nagwe.
Boope abanyafyale baa pakiisu balogilwe nagwe.*
Boope abakyulusi biikabiisye,
ukufuma mmaka na mbulya fyosa bwake.”

4 Po ndinkupilika iisyu lya Kyala ukufuma kumwanya lilinkuti,
“Namusookemo nkaaja ako, umwe mwe bandu bangu,
mulingiisa kubomba ubutulanongwa pamopeene nagwe,
kulingiisa kubaaga ukupyutigwa kwake uku kukummwisila,
5 paapo ubutulanongwa bwake bwilundiike,
mpaka bufikile kumwanya.
Kyala akaleka ukunndonga ku mbiibi syake.

6 Mummbombelege bo muno joope aababombiile,
mummbujikisye kabili kuli sila aabombile.
Nkikombe kyake iki aabongaanikiisye,
umwe mummongaanikisye kabili.
7 Mumpege ingubilo nu kumfulasya mu ndumbula,
ukukongana nu kwijumbika kwake,
ukukongana nu bulya fyosa bwake.
Aaliijumbiike mu ndumbula jaake aatile,
‘Une ndi malafyale unkiikulu!
Nduugeele apa pa kikota kyangu ikya butwa!
Kangi ndikwisa kufwililigwa nu nnyambala,
paapo ngeegigwamo siku!’
8 Kuli isyo, ikwisa kupeeligwa ubutolwe nakalinga,
ububine, ubusulumanie, ni njala.
Kangi ikwisa kupyutigwa nu mooto,
namanga uNtwa Kyala uju ikunndonga, ali na maka goosa.”

9 Abanyafyale baa pakiisu, aba balogilwe nagwe nu kukabilamo
mbulya fyosa bwake, bikwisa kulila nu kwililiisya bo baliibwene ilyosi
ilya kupya kwake. 10 Bikwisa kwima pabutali paapo bikwisa kutiila
ingubilo syake, bikwisa kujoba ukuti,
“Ahiili! Ahiili ugwe Babeli!
Gwe kaaja akafumuke na kaa maka!
Namanga nakalinga ubulongi bukwagile.”

11 Boope abakyulusi abaa mfiisu fyosa bikwisa kulila nu kwililiisya,
paapo akajako umundu najumo uju ikuula utundu twabo, 12 kokuti

* **18:3** 18:3 Bala kalata gwa Jeesaja 23:17.

isahabu syabo, ni feesa, amabwe agaa ntengo, ni nyambo isi sikulangala. Kangi bikwisa kuleka ukuula imyenda gyabo imyelu iminunu, ni myenda imifubiifu ubutiitu, ni mitakanyifu, ni mikeseefu fiijo. Fyope ni fyombo ifya mipiki igya luuma ulununu, ni fyombo fya mbembe isya sofu, ni fya mipiki igya ntengo unnywamu, ni fya kibungu, ni fya kyela pamo amabwe agaa malimali. 13 Kangi bikwisa kuleka ukuula undalasini ni filungo ifingi, ifya kufuukisya, unkota mila, lubani, kangi ifinga na mafuta agaa misyunguti, ubufu ubununu ubwa nganu, ing'ombe, ing'oosi, ifalaasi, amageleeti, na batumwa.

14 Abakyulusi bikwisa kummbuula ukuti, "Ubukabi bwako boosa nu bulya fyosa bwako fisobile! Ukabagila ukufyaga kangi!" 15 Abakyulusi abo, aba biikabiisye kukaaja ako, bikwisa kwima pabutali kunongwa jaa kutiila ingubilo syake. Bikwisa kulila nu kwililiisya, 16 bikwisa kuti,
"Ahiili! Ahiili akaaja akakulumba!
Gwaliisibiile ukufwala imyenda imyelu iminunu,
ni gya langi ifubiifu ubutiitu ni ngeseefu,
nu kwinosya ni sahabu,
na mabwe ni nyambo isya ntengo!
17 Ku kabalilo kamokeene itolo,
ubukabi bwake bupyutiigwe!"

Kangi boosa aba bikwendesya isitima, na boope aba bikwenda nabo injila, na boosa aba bikubomba imbombo mu nyanja, bikwisa kwima pabutali. 18 Bo bikulibona ilyosi lya mooto gula, ugu gukukapyuta akaaja kala, bikwisa kulaata fiijo, bikwisa kutigi, "Kakaaliko siku akaaja, bo akaaja akakulumba aka!" 19 Bikwisa kwinyambila ifumbi mmitu gyabo, kuno bikulila nu kwililiisya,
"Ahiili! Ahiili akaaja akakulumba!
Akaaja aka boosa, aba bali ni sitima isya mu nyanja,
biikabiisye ukukongana nu bukabi bwake.
Ku sala jimojeene itolo kapyutiigwe!

20 Musekelege umwe mwe baa kumwanya,
kunongwa jaa loonangiko lwake.
Namuhobokege umwe mwe bandu baa Kyala,
mwe batumigwa na mwe bakunguluka!
Paapo Kyala akalongile,
kunongwa jaa sila isi kaababombiile umwe!"

21 Kangi ugwandumi jumo uju ali na maka, alinkwinula iibwe ili likufwana lwala ulunywamu, alinkulisopa mu nyanja, alinkuti,
"Bo ulo, Babeli, akaaja akakulumba,
aakikusopigwa ku maka,
umundu atikwisa kukwaga kangi siku.
22 Kakajako akoogo akaa ndingala ni nyimbo,
isya malonge ni sya ngangabwite,
sitikwisa kupilikigwamo siku kumyako.
Akajako umfundi ugwa luko loloosa,
ugwa kwagigwa kangi nkati mmyako.
Kakajako akoogo akaa lwala,

katikwisa kupilikigwamo siku kumyako.
23 Lukajako ululumuli ulwa nyaale,
ulwa kuboneka kangi kumyako.
Lukajako ulusekelo ulwa aba bikwegana,
kokuti bukajako ubwegi siku.
Paapo abakyulusi baako baali bakulumba baa pakiisu,
kangi ku bulosi bwako gwafisofiifye ifiisu fyosa!
24 Nkaaja kala, lyalimo iilopa ilya bakunguluka,
ni ilopa ilya bandu baa Kyala,
ni ilopa ilya bandu boosa,
aba abalugu baa Kyala baabagogile pakiisu."

19

Ulusekelo ulwa kugwa Babeli

1 Isyo bo sikindile, ndinkupilika iisyu bo ilya kilundilo ikinywamu ikya bandu kumwanya, lilinkulaata lilinkuti,
"Haleluuja!*
Ubupoki nu busisya na maka fili na Kyala gwitu,
2 paapo ubulongi bwake bwa nalooli,
kangi bwa bugolofu.
Anndongile undogwe unkulumba,
uju aabanyasiisye abandu abaa pakiisu
ku bulogwe bwake.
Anngomokiisye ububiibi,
kunongwa jaa koona iilopa ilya babombeli baa Kyala!"

3 Kangi balinkujoba balinkuti,
"Haleluuja!
Ilyosi ili likukapyuta akaaja kala,
likufyuka kumwanya bwila na bwila!"
4 Abakuulu bala 24, pamopeene ni fipeligwa fila fina, balinkufugama nu kummwipuuta Kyala, uju ali pa kikota ikya butwa, balinkuti,
"Ameni! Haleluuja!"

Iisiku ilya lusekelo ulwa bwegi ubwa Kang'oosi

5 Po iisyu lilinkufuma pa kikota ikya butwa lilinkuti,
"Muntuufyege Kyala gwitu,
umwe mwe babombeli baake mwesa,
mwesa mwe mukummwimika,
mwe basisya na mwe bafujufu."
6 Po ndinkupilika iisyu bo ilya kilundilo ikinywamu ikya bandu, kangi bo ulwa miisi amingi aga gikusuluka pa mbugujo, kangi bo ulwa njasi iji jikutajanika fiijo, lilinkuti,
"Haleluuja!
UNtwa gwitu Kyala,
uju jo Mwene maka goosa,
jo Malafyale!
7 Tuhobokege nu kusekela nu kuntuufya,
namanga akabalilo akaa bwegi ubwa Kang'oosi kafikile,

* **19:1** 19:1 Haleluuja Kokuti Tuntuufye Kyala.

kangi uju ikwegigwa iitendekiisye.
8 Aapeeliigwe ukufwala umwenda unnunu umwelu fiijo,
ugu gukulangala.”
Umwenda unnunu ugo, syo mbombo inunu isya bandu baa Kyala.
9 Po ugwandumi alinkuumbuula alinkuti, “Usimbe isi: Basajiigwe
aba bapaaliigwe pa lusekelo ulwa bwegi ubwa Kang’oosi!” Kangi
alinkuumbuula alinkuti, “Ago go masyu gaa nalooli agaa Kyala.” 10 Po
une ndinkufugama nkyeni mmyake ukummwipuuta. Looli umwene
alinkuumbuula alinkuti, “Somma! Ulingabombaga bo ulo! Une ndi
mbombeli itolo, bo ulu ulipo ugwe na banino. Twesa tubukolile
ubwanalooli ubwa Jesu. Kyala jo uju untuufyege! Paapo aba
bikubukola ubwanalooli ubwa Jesu, bo aba bikujoba isya bukunguluka
ubu bukufuma kwa Mbepo Mwikemo.”

Uju iitogile ifalaasi inyeelu

11 Piitaasi, ndinkukubona kumwanya kwigwike. Uko ndinkujibona
ifalaasi inyeelu, na uju aaliitogilepo ingamu jaake bikuti, “Ngolofu,”
kangi, “Gwa nalooli.” Ujo ikulonga nu kulwa ubwite ku bugolofu.
12 Amaaso gaake gaali bo ulwa ndapi isya mooto, kangi aafwele kuntu
ingiga inyingi isya butwa. Aasimbiigwe ingamu iji akajako umundu
uju ajimeenye, looli juujo mwene. 13 Aafwele umwenda ugu baajubiike
mwi ilopa. Ingamu jaake jo, “Isyu lya Kyala.” 14 Ifilundilo ifya basikali
abaa kumwanya bankongaga, kuno biitogile ifalaasi inyeelu. Kangi
baafwele imyenda iminunu imyelu, igi gikaja na kababye nakamo.
15 Uluubo ululugi lwasookaga nkanwa mmyake, ukuti abatole abandu
baa mfiisu fyosa. “Umwene jo uju ikwisa kulongosyaga ni ngili
ijaa kyela,”† kangi aakamaga ifinga ingali nkyombo ikya kukamilamo
amaafiilu, iji syo ngalalisi inywamu isya Kyala uMwene maka goosa.
16 Mmwenda gwake pa ndapatapa jaake, jisimbiigwe ingamu jaake,

Malafyale gwa banyafyale
UNtwa gwa batwa

17 Po ndinkummbona ugwandumi jumo iimile pamwanya pi isuba.
Alinkulaata fiijo nu kugikoolela iminombo gyosa igi gikupululuka mu
mpaalanga, alinkuti, “Isaga! Mubungaane pamopeene, pa lusekelo
ululunywamu ulwa Kyala. 18 Isaga! Mulyemo imibili igya banyafyale
ni gya bakulumba baa basikali, ni gya bandu abaa maka, ni falaasi na
aba biitogilepo. Isaga! Mulyemo imibili igya bandu boosa, abatumwa
na baabuke, abasisya na bafujufu.”

19 Ndinkulibona iinyamaana lila ilya kwanda,‡ pamopeene na
banyafyale baa pakiisu ni filundilo fyabo ifya basikali. Boosa
baabungeene pamopeene, ukuti balwe na jula aaliitogile pa falaasi,
pamopeene ni kilundilo kyake ikya basikali. 20 Looli iinyamaana,
pamopeene nu nkunguluka gwake ugwa butungulu, uju aabombaga
ifiika kunongwa jaake, balinkukoligwa. Unkunguluka ujo aabasyobile
abandu aba babiikiigwe ikimanyilo ikya inyamaana nu kwipuuta ku

† **19:15** 19:15 Bala kalata gwa Isabuli 2:9. ‡ **19:19** 19:19 Iinyamaana ili lyafumile mu nyanja, nu nkiikulu unkali aaliitogilepo. Bala kalata gwa Ubusetuli 13:1; 17:3.

kifwani kyake.§ Iinyamaana lila, pamopeene nu nkunguluka gwake, balinkusopigwa bobabiili bo buumi, mwa sumbi gwa mooto ugwa mabwe aga gikwaka. 21 Abasikali baabo baagogiigwe nu luubo ulu lukufuma nkanwa mmyake uju aaliitogile ifalaasi. Iminombo gila gyosa gilinkulya inyama syabo gilinkwikuta.

20

Ifyinja 1,000

1 Po ndinkummbona ugwandumi jumo ikusuluka ukufuma kumwanya, aali ni kiigulilo ikya ku bwina ubwa ku ngolongo nu nnyololo unnywamu nkiboko kyake. 2-3 Alinkujikola inyiifwila jila, iji jo njoka ijaa ijolo, iji bikuti uMoohesi pamo Seetano, alinkujipinya nu nnyololo. Alinkujisopela mbwina ubwa ku ngolongo, alinkujiigalila nu kubiika ikikolekelo ku lwigi ulwa kwingililila uko, ukuti inyiifwila jilingabasyobaga kangi abandu baa mfiisu fyosa, mpaka bo fikindile ifyinja 1,000. Akabalilo ako nalooli jikwisa kwiguliligwa kukabalilo akanandi itolo.

4 Po ndinkufibona ifikota ifya butwa, na bandu aba baatuugeelepo balinkupeeligwa ubulagili ubwa bulongi. Abandu aba baali bo aba baabooliigwe kunongwa jaa kubukola ubwanalooli ubwa Jesu, nu kuliitika iisyu ilya Kyala. Abo bakaaliipuutilepo kwi inyamaana lila ni kifwani kyake, kangi bakaalyambiliile ikimanyilo kyake pa fyeni fyabo, pamo mmaboko gaabo. Balinkusyuka, balinkulongosya na Meesija ifyinja 1,000. 5 Ulu lo lwa kwanda Kyala ukubasyusya abafwe. Abangi boosa aba baafwile bakaasyukile mpaka bo fikindile ifyinja 1,000. 6 Basajiigwe fiijo, kangi biikemo, abo boosa aba Kyala ikubasyusya ulwa kwanda. Ubufwe ubwa bubili* butikuja na maka kuli abo. Looli bikwisa kujaga bapuuti baa Kyala na baa Meesija, kangi bikwisa kulongosya nagwe ifyinja 1,000.

Ukutoligwa nu kufundigwa kwa Seetano

7 Ifyinja 1,000 bo fikindile, Seetano ikwisa kwabuligwa ukufuma mu nnyololo gwake. 8 Po ikwisa kusooka panja, ikwisa kwanda ukubasyoba abandu boosa aba babalaniile pakiisu, kokuti Gogu na Magogu.† Seetano ikwisa kubabungaania bala ukulwa ubwite na Kyala. Bikwisa kuja bingi ukufwana bo ulwa nsanga ugwa kumbali ku nyanja. 9 Bikwisa kwenda nkiisu kyosa, ukugasyunguutila amasaasa agaa bandu baa Kyala nkaaja kaake akakundwe. Looli umooto gukwisa kusuluka ukufuma kumwanya nu kubapyuta. 10 Joope Seetano uju aabasyobaga, ikwisa kusopigwa mwa sumbi uju ikwaka umooto ugwa mabwe, muno lilimo lyope iinyamaana lila nu nkunguluka ugwa butungulu. Umo boosa bikwisa kupeeligwa ingubilo pakilo na pamuusi, bwila na bwila.

Ubulongi ubwa kummaliikisyo

11 Po ndinkukibona ikikota ikyelu ikinywamu ikya butwa, ndinkummbona uju atuugeelepo.‡ Pakiisu nu mpaalanga

§ **19:20** 19:20 Bala kalata gwa Ubusetuli 13:11-17. * **20:6** 20:6 Bala kalata gwa Ubusetuli 20:14. † **20:8** 20:8 Gogu na Magogu Kokuti ifiisu ifi aafikulwa na Kyala. Bala kalata gwa Esekyeli 38–39. ‡ **20:11** 20:11 Uju atuugeelepo Kokuti Kyala.

filinkusookapo nakalinga nkyeni mmyake, fikaaboniikepo kangi. 12 Po ndinkubabona abafwe, abasisya na bafujufu, biimile nkyeni nkikota ikya butwa, baakalata balinkubaaluligwa. Kangi kalata ujungi alinkubaaluligwa. Aali jo kalata ugwa buumi. Po Kyala alinkubalonga abafwe ukukongana ni mbombo syabo, bo muno sisimbiigwe mwa baakalata abo. 13 Inyanja jilinkubasoosyamo abafwe aba baalimo mula. Bufwe na Ngolongo balinkubasoosyamo abafwe aba baaliko uko. Kyala alinkubalonga boosa ukukongana ni mbombo syabo. 14 Po Bufwe na Ngolongo balinkutaagigwa mwa sumbi uju ikwaka umooto. Sumbi ujo uju ikwaka umooto, bo bufwe ubwa bubili. 15 Abandu boosa aba ingamu syabo sikaaboniike mwa kalata ugwa buumi, balinkusopigwa mwa sumbi uju ikwaka umooto.

21

Umpaalanga umpya ni kiisu ikipya

1 Po ndinkugubona umpaalanga umpya ni kiisu ikipya. Umpaalanga ugwa kwanda gula, ni kiisu ikya kwanda kila fyasookilepo. Inyanja joope jikaalipo kangi. 2 Ndinkukabona akaaja akiikemo aka jo Jelusalemu uMpya, kikusuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala. Akaaja ako kaali bo ulwa nkiikulu uju abandu bannosiisye bo ikwegigwa.

3 Po ndinkupilika iisyu iinywamu ukufuma pa kikota ikya butwa, lilinkuti, “Keeta! Ubujo bwa Kyala pamopeene na bandu. Ikutuugalaga pamopeene nabo, boope bikujaga bandu baake. Kyala juujo ikujaga pamopeene nabo. 4 Umwene ikwisa kubapyasiila amaasosi gaabo goosa. Ubufwe aabutikujapo kangi, pamo ukubaba, pamo ukwililiisya, pamo ingubilo, namanga isya kwanda sikindile!”

5 Po uju aatuugeele pa kikota ikya butwa alinkuti, “Keeta! Ngusitendekesya syosa ukuja mbya.” Kangi alinkuumbuula alinkuti, “Usimbe amasyu aga gaa kusuubiligwa, kangi gaa nalooli!” 6 Kangi alinkuti, “Simaliike! Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisya.* Une ne bwandilo, kangi ne bumaliikisyo. Uju ali ni kyumilwa, ngwisa kumpapo amiisi agaa kunwa agaa itolo, ukufuma mu nyiibuko isya miisi aga gikupa ubuumi. 7 Uju ikusitola ingelo jo ikwisa kwambililila ifyo. Une anguja ne Kyala gwake, umwene jo aikuja Mwanangu. 8 Looli abooga boosa, na aba bakaja nu lwitiko, na banyali, na bagogi, na balogwe, na balosi, na aba bikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, na batungulu boosa, ubujo bwabo bukwisa kuja mwa sumbi jula ikwaka umooto ugwa mabwe. Ubu bo bufwe ubwa bubili.”

Akaaja akaa Jelusalemu uMpya

9 Po jumo mbandumi bala bahaano na babili, aba baali ni nyangabya sila ihaano na ibili, isi syali nu butolwe buhaano na bubili ubwa kummaliikisyo, alinkwisa kukuumbuula alinkuti, “Isaga angukunangisya unkiikulu uju ikwegigwa, unkasi gwa Kang’oosi!” 10 Mbepo Mwikemo alinkuusulukila, ugwandumi alinkundwala pa kyamba ikitali ikinywamu. Alinkuunangisya akaaja aki-ikemo Jelusalemu, kikusuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala.

* **21:6** 21:6 Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisya NKigiliki bikuti Alifa na Omega, lyo isyu ilya kwanda ni lya bumaliikisyo mu alifabeti ijaa njobelo ijaa Kigiliki.

11 Kaalangalaga ubusisya ubwa Kyala. Undangalila gwake gwali bo ulwa mabwe amakeseefu agaa ntengo, na bo ulwa igalaasi. 12 Kaali ni imato iitali kangi iinywamu, ili lyali ni fipata kalongo na fibili. Kukuti kipata kyalindililigwaga nu gwandumi jumo, nu kusimbigwa ingamu jimo, ijaa fikolo kalongo na fibili ifya Isilaili. 13 Ifibafu fyosa fyali ni fipata fitatu. Kubusookelo ifipata fitatu, kululu ifipata fitatu, kwitongo ifipata fitatu, kubujongelo ifipata fitatu. 14 Iimato ilya kaaja ako, lyajengiigwe pamwanya pa mabwe kalongo na mabili agaa lwalo. Kukuti ibwe jaasimbiigwepo ingamu jimo, ijaa batumigwa kalongo na babili abaa Kang'oosi.†

15 Po ugwandumi jula uju aajobaga na niine, aali ni ngili ijaa kupimila ijaa sahabu, ukuti akapime akaaja ako, ifipata fyake ni imato lyake. 16 Akaaja kala kaafwene itolo ifibafu fyosa fina, ubutali bwafwene nu bweleefu. Po ugwandumi alinkukapima akaaja ako ni ngili jaake. Kaali ni fipimo 12,000, ubutali nu bweleefu, nu kufyuka kumwanya kwafwene itolo.‡ 17 Alinkulipima iimato lyake, ubutali bwake ubwa kiboko ukwandila ku nyoobe ukufika pa kipuuto, fyali ifiboko 144, ku kipimilo ikya mundu iki ugwandumi aapimiile.

18 Iimato lyajengiigwe na mabwe amakeseefu agaa ntengo. Akaaja akeene kaajengiigwe ni sahabu inunu, iji jikulangala bo ulwa igalaasi. 19 Ulwalo ulwa imato lwanosiigwe na mabwe agaa ntengo agaa langi isya luko nu luko. Iibwe ilya kwanda ilya lwalo lyali lya jasipi, ilya bubili lyali lya jakuti, ilya butatu lyali lya kaliketoni, ilya buna lyali lya sumaliti. 20 Kangi iibwe ilya buhaano lyali lya salindoniki, ilya ntandatu lyali lya akiki, ilya buhaano na bubili lyali lya kilisoliti, ilya lwele lyali lya sabalajati, ilya buhaano na buna lyali lya topasi, ilya kalongo lyali lya kilisopilasi, ilya kalongo na limo lyali lya jakinti, ni lya kalongo na mabili lyali lya ametisiti. 21 Fyope ifipata kalongo na fibili, fyali fya nyambo isya ntengo kalongo na ibili. Kukuti kipata kyatendekesiigwe nu lunyambo lumo. Injila inywamu ijaa kaaja ako, jaatendekesiigwe ni sahabu inunu, iji jikulangala bo ulwa igalaasi.

22 Ngaajibwenemo itempeli najimo nkaaja kala, paapo uNtwa Kyala uMwene maka goosa na Kang'oosi jula jo tempeli jaa kaaja kala. 23 Akaaja kala katikulonda ukumulikiligwa ni isuba pamo umwesi, namanga ubusisya ubwa Kyala bukukamulikila, kangi inyaale jaake jo Kang'oosi. 24 Abandu baa mfikolo fyosa bikwisa kwendaga ndumuli lwake. Abanyafyale baa pakiisu bikwisa kukatwalilaga ubukabi bwabo. 25 Ifipata ifya kaaja fikwisa kujaga bwasi akabalilo koosa, kangi umo pakilo patikwisa kujako. 26 Abandu baa mfikolo fyosa bikwisa kukatwalilaga akaaja kala ubukabi nu lwimiko lwabo.

27 Looli kakajako kokoosa akanyali aka kikwisa kwingila nkaaja ako. Umundu gwesa uju ikubomba isya kukalasya, pamo isya butungulu, atikwisa kwingila umo. Beene aba ingamu syabo sisimbiigwe mwa kalata ugwa buumi ugwa Kang'oosi, bo bikwisa kwingila.

22

Ulwisi ulwa miisi agaa buumi

† **21:14** 21:14 Abatumigwa kalongo na babili abaa Kang'oosi Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania. ‡ **21:16** 21:16 Ifipimo ifi nkipimo ikya mmasiku aga kokuti Ikilomita 2,000.

1 Po ugwandumi alinkuunangisya ulwisi ulwa miisi agaa buumi,
ulu lwalangalaga bo ulwa igalaasi. Lwafumile pa kikota ikya butwa
ikya Kyala ni kya Kang'oosi. 2 Ulwisi ulo lwendaga mu njila
inywamu ijaa kaaja. Mfibafu fyosa ifya lwisi ulo gyalipo imipiki igi
gikutwala ubuumi. Imipiki igi gikupa iseke isya luko kalongo na ibili.
Kukuti mwesi uluko lwake nkyinja. Amaani gaake go nkota ugwa
kubabumbulusya abandu boosa pakiisu.

3 Katikwisa kujamo akandu nakamo aka Kyala akagunile nkaaja
kala. Ikikota ikya butwa ikya Kyala ni kya Kang'oosi kikwisa kujamo.
Po ababombeli baake bikwisa kummwipuutaga. 4 Bikwisa kummbona
kumaaso, po ingamu jaake jikwisa kusimbigwa pa fyeni fyabo. 5 Pakilo
patikwisa kujako kangi. Batikwisa kufumbwaga nu lumuli ulwa
nyaale pamo iisuba, paapo uNtwa Kyala juujo ikwisa kubamulikilaga,
bikwisa kulongosyaga nagwe bwila na bwila.

Ukugomoka kwa Jesu Kilisiti

6 Po ugwandumi ujo alinkuumbuula alinkuti, "Amasyu aga gaa
kusuubiligwa, kangi gaa nalooli. UNtwa Kyala uju ikubapa abakun-
guluka Mbepo gwake uMwikemo, antumile ugwandumi gwake, ukuti
abasetulile ababombeli baake, isi aasikubombigwa kisita kukaabila."

7 Jesu ikuti, "Keeta! Ngwisa nakalinga. Asajiigwe uju ikugakola
amasyu agaa bukunguluka, ubu busimbiigwe mwa kalata uju."

8 Une Johani jo une naasibwene nu kusipilika isyo syosa. Bo
nsibwene nu kusipilika, ndinkugwa ulupi nkyeni mmalundi agaa
gwandumi uju aanangisyaga une isyo, ndinkummwipuuta. 9 Looli
umwene alinkuumbuula alinkuti, "Somma! Ulingabombaga bo ulo!
Une ndi mbombeli itolo, bo ulu ulipo ugwe na bakunguluka biinaako,
na boosa aba bikugakola amasyu agaa mwa kalata uju. Kyala jo uju
ummwipuutege!"

10 Kangi alinkuti, "Ulingafisaga bo isya mbutiitu, amasyu agaa
bukunguluka ubwa kalata uju, namanga akabalilo akaa kuboneka kali
kifuki. 11 Mpaka akabalilo kala bo kafikile, po uju ikubomba imbiibi
endelelege ukubomba imbiibi, unnyali endelelege ukuja nnyali, uju
ikubomba isya bugolofu endelelege ukubomba isya bugolofu, kangi
umwikemo endelelege ukuja mwikemo."

12 Jesu ikuti, "Keeta! Ngwisa nakalinga. Ifya kubahomba ngwisa
nafyo, ukubahomba boosa ukukongana ni mbombo syabo. 13 Une jo
une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisya. Ndi gwa kwanda, kangi ndi
gwa kummaliikisyo. Une ne bwandilo, kangi ne bumaliikisyo."

14 Basajiigwe abandu aba bikusuka imyenda gyabo,* ukuti
biitikisigwe ukwingila mfipata ifya kaaja. Bikwisa kulya iseke isya
mpiki ugwa buumi. 15 Looli uko panja kuli na balosi, abalogwe na
bagogi, na aba bikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, pamopeene
na boosa aba babuganile ubutungulu nu kutungulupa. Abo bikwisa
kujaga panja pakaaja bo ulwa mbwa.

16 "Une Jesu, nuntumile ugwandumi gwangu kukubasisimikisya
umwe ubwanalooli ubwa nongwa isi, ukuti sikafumusigwe ku fipanga

* **22:14** 22:14 Bala kalata gwa Ubusetuli 7:14.

ifya Kyala. Une ndi nsi, kangi ndi gwa ndujungu ulwa malafyale Ndaabiti, ndi lutondwa kipanda busiku† ulu lukulangala fiijo."

17 Mbepo Mwikemo na uju ikwegigwa bikuti, "Isaga!" Joope uju ikusipilika isi atigi, "Isaga!" Joope uju ali ni kyumilwa nu kulonda amiisi, iise eege amiisi agaa buumi agaa itolo.

Amasyu agaa kumaliikisya

18 Ngubasoka abandu boosa aba bikugapilika amasyu agaa bukunguluka ubwa kalata uju. Umundu linga ikongelapo kokoosa, Kyala ikwisa kummongelapo ubutolwe ubu busimbiigwe mwa kalata uju. 19 Kangi linga ikusoosyapo iisyu lyolyosa ilya bukunguluka ubwa mwa kalata uju, Kyala ikwisa kusoosyapo ikijabo kyake ikya seke isya mpiki gula ugu gukupa ubuumi, nu kusoosyapo ubujo bwake nkaaja akiikemo, ubu busimbiigwe mwa kalata uju.

20 Uju ikusisimikisya isyo syosa ikuti, "Nalooli ngwisa nakalinga." Ameni. Gwisege Ntwa Jesu!

21 Iliipyana lya Ntwa Jesu lijege na nuumwe mwesa. Ameni.

† **22:16** 22:16 Kipanda busiku Ulutondwa ulu lukulangala nulubunju fiijo bo bukaali ukukya. Bala kalata gwa Imbalilo 24:17.